

BOÉR Hunor

A Székely Nemzeti Múzeum vezetőségi jegyzőkönyvei, 1945–1955

(A közlésről)

A sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum az egyetlen önálló romániai magyar tudományos közgyűjtemény, amely jellegének elvesztése nélkül, sikeresen átvészelte az 1944-es háborús eseményeket, az azt követő, a párizsi békekkel záruló impériumváltást (1946–47; az 1940 és 1944 között Magyarországhoz tartozó Észak-Erdély visszakerül Romániához), a kommunista hatalomátvételt és az azzal járó 1949–1951-es államosítást, a kezdődő területi közigazgatási reformokat (1950, 1952), a kései sztálinizmus „béke-táborának” éveit. Ezekben az években politikai mozgástérrel egyedül a baloldal rendelkezik. A múzeum 1945–1955 közti évtizede szép példája annak, ahogy helyi és Kolozsvárról érkező baloldali vagy baloldalihoz közeli elit felelősen, közössége érdekében tudott cselekedni a székelyföldi magyar többségű területen ebben a kivételesen nehéz időszakban is. Az itt közölt vezetőségi jegyzőkönyvek több szakdolgozat anyagát biztosítják, és a jelen **Emlékkönyv** közös forrásmellékletét képezik.

Előszó

A második világháború végén, 1944. szept. 2-án a Székely Nemzeti Múzeum menekítésre előkészített több, mint ötven ládányi anyaga elhagyja Sepsiszentgyörgyöt. További harmincegy ládát, egyikükben épp a menekítőmenekülő HERPEI János igazgató személyes holmiját is, valamint a menekítésre össze nem

csomagolt beládatlan anyagot az elárvult múzeumépületben éri a másnap. A vezetőségből három igazgató-választmányi tag nem menekült el a Székelyföldről, de ők is vidéken tartózkodnak (FELSZEGHI István Kisgalambfalván, dr. FERENCZY Géza Nagyajtán, KÓNYA Kálmán Nagyborosnyón), illetve dr. LÁSZLÓ Ferenc, a nagy igazgató-őr fia katona. Az intézmény személyzetéből a városban csak FADGYAS Anna, a múzeum hűséges titkára és a főépület altiszti lakásában FODOR Józsefné altiszt maradt. Szept. 4-től 17-ig FADGYAS Anna is a közeli Fotoson húzódik meg a MANIU-gárdisták elől. Fosztogató orosz katonák a múzeumőri lakásokba törnek be, a Csíki házban a MANIU-gárda tagjai összetörnek egy 1809-es gyümölcs-sajtót, a főépületből pedig irodai felszerelést, főleg papírt vesz magához a román hadsereg egy kapitánya, valamint egy SZOPOS Sándor festette nagy aktot. A múzeum különben nem szenved bántódást. A visszatérő FADGYAS Anna szept. 17-én azonnal felkeresi Eugen SIBIANU akkori polgármestert, aki kérésére papírt, majd katonákat is ad a múzeum védelmére (egy szakaszvezetőt négy közlegénnyel), ők mintegy tíz napig tartózkodnak az alagsorban, a román katonaság és városvezetés kivonulásáig.¹ Nov. 13. után, ahogy megalakul a helyi (városi és megyei) magyar vezetőség, FADGYAS Annát KISGYÖRGY Tamás és dr. GYÁRFÁS Győző segíti.²

A első teendők a mindennapi élet biztosítása. Meg kell akadályozni a nem muzeális javak széthordását, fenntartót kell keresni, rendezni az adóhivatallal szembeni kötelezettségeket. 1945. márc. 1-jén nevezik ki a múzeum élére LŐRINCZ Albertet, aki energikusan tisztázza jogi helyzetüket, és a jogfolytonosság érdekében megtalálja a kézenfekvő megoldást: a jogi személyként való elismertetés mellett az *Alapszabályok* kérte szervezet helyreállítását, a szét-hullott, tehát önmagát kiegészítve (legalábbis az adott körülmények között és politikai helyzetben) megújulni képtelen igazgató-választmány oly módon való újraelakulását, hogy az új tagokat a fenntartó székely megyék NDA-vezetősége jelöli. Gyakorlott jogászként védi ki a felmerülő csapdákat, pl. idejekorán leszögezi, hogy a me-

* Sf. Gheorghe, N. IORGA 12, Bl. 22C/2, RO-520089

gyétől most kiutalt fizetések nem közalkalmazotti fizetések, hanem csak segélyek, tehát a múzeum önálló jogi személy, nem pedig megyei vagy városi intézmény. 1945. márc. 14-i NDA-tanácsi döntés alapján 22-én GYÁRFÁS Győző almegyeifőnökként elismeri alapítványi jellegüket, és ezt követően 24-én a sepsiszentgyörgyi törvényszék (újra) bevezeti a jogi személyek jegyzékébe a SzNM-ot. A forrásokat egybevető szkizofrén pillanata: valószerűtlenség-érzés környékezi, és valami elszorul benne, ahogy felfogja, hogy március 28-án, amikor LŐRINCZ Albert FADGYAS Annával megérkezik Zabolára, számbavenni, menteni próbálva annak prédára jutott anyagát, újra egy rendezett jogállású Székely Nemzeti Múzeum munkatársaiként, Zalaegerszegen még érintetlenek az elmenekített ládák. Március 30-ára, mikor hazaérnek Zaboláról, már csak szétszóródott tárgyak és pernye maradt HERPEI János elszállított múzeumából. Egy párhuzamos történet végzetes fordulatot vesz, valami visszafordíthatatlanul lezárul. HERPEI azt hitte, egy újraalapítás esélye adatott neki Sepsiszentgyörgyön, egy modern tudományos intézet felhúzása a patinás közgyűjteményi alapon. Az újraalapítás azonban most kezdődik. Nemcsak a kibőjtölendő negyedszázad múlva elkövetkező nagyobb fejlesztésé, de ezúttal a csak megtizedelt, ám épp a legnagyobb értékeit vesztett gyűjteményeké is.

LŐRINCZ politikai háta (fölkötte?) valójában a brassói Magyar Népi Szövetség-központ. Művelődéspolitikai rendezést illetően a kolozsvári JÓZSA Béla Népi Athenaeummal konzultál. Ápr. 3-án, végrehajtva a NDA Tanács márc. 31-i határozatát, KISGYÖRGY Tamás megyefőnökként és GYÁRFÁS Albert alispánként (almegyeifőnökként) összehívja a SzNM igazgató-választmányát kialakítandó a tagjelölteket. Erre júl. 15-én kerül sor. LŐRINCZ hozzáállásának ismeretében a késés oka valószínűleg csak a közbejövő számos apró teendő, de tény, hogy viszonyuk FADGYAS Annával eközben megromlik. Egy nagyon fontos fejlemény: májusban hazatér SZÉKELY Zoltán, sikerül igazoltatnia magát, és ezzel a múzeumnak újra van tudományos szakembere, akinek ennek megfe-

lő elképzelései is vannak a továbbiakat illetően. Júl. 5-én váratlan hivatalos levelük érkezik a Magyar Népi Szövetségtől, Kolozsvárról: a tömegszervezet értesíti őket, hogy rendezni fogja helyzetüket. Háromtagú direktóriumot neveznek ki (SÁNDOR Gábor, BÖZÖDI György, FADGYAS Anna), az pedig többségükben budapesti vendégkutatókkal fogja megoldani a szakmai feladatokat (MOZSOLITS Amália, BALASSA Iván, SZÉKELY Zoltán). A rendezési terv egyértelműen a HERPEI igazgatósága második felében mind jobban megkeserítő, kolozsvári elképzelésre alapoz: a Székelyföldet Kolozsvárról kell kutatni. Ez úgy Sepsiszentgyörgyről, mint szakmailag elfogulatlanul is, elfogadhatatlan. 15-én sürgősen újraalakítják az *Alapszabályok* kérte vezetőséget, benne olyan régi fegyvertársakkal, mint a zsögödi festő NAGY Imre vagy a kézdivásárhelyi múzeumőr DIENES Jenő. A következő hónapok hatalmi harca optimális kompromisszummal zárul: a múzeum önállósága nem vitatható, de ügyvezető igazgató-őr a Kolozsvár leküldte SZABÉDI László lesz, akivel SZÉKELYnek sem esik nehezére kialakítani a modus vivendit, LŐRINCZ pedig maradhat mint az intézmény jogtanácsosa.

Az 1945–55-ös évtized eseményekben gazdag korszak, amikor a SzNM-ban és környezetében egy közösségéért felelős elitet a helyén talán a történelem. A világháború végi harci cselekményeket és a században már harmadik főhatalomváltást a kommunista rendszerváltás követi, államosítás, leplezetlen sztálini totalitarizmus, mindez a romániai kommunizmus nemzeti és moszkovita vonalának hatalmi harcával a háttérben. A romániai magyar baloldal mind jobban beszűkülő mozgástérrel, de betölti ekkori hivatását, a lehetőségekhez mérten igyekeznek jobbjai közösségük érdekeit képviselni. Mire pedig a szektás szélsőbal a magyar baloldalon belül is diadalmaskodik, Sepsiszentgyörgyön az 1952-es területi közigazgatási reform nyújt újabb túlélési lehetőséget, az itteni, megerősödő magyar többségű rajonnal és a több tekintetben valóban magyar jellegű Magyar Autonóm Tartományhoz kerüléssel. Az időszak lezárása az 1956-os eseményeket megelőző oldódás. Az igazi sztáliniz-

mus a magyarországi forradalom után következik el Romániában, de ez már egy megszilárdult, kiépített sündisznóállásban élő, lélegző intézményt talál.

A múzeumot illetően az évtized legjelentősebb forrásanyaga az 1945–1955-ös igazgatóválasztmány és ügyvezető tanács, majd az azokat követő, szerepüket átvállalni-átmenteni próbáló ún. nagy- és kis munkakollektíva gyűléseinek a jegyzőkönyvsorozata, még későbből az ún. tudományos tanácsi gyűléseké. Ezeket néhány vezetőségi szintű szakmai értekezlet jegyzőkönyve egészíti ki. A Háromszéki Tanalpra vonatkozó néhány részlet a jelen kötet ezt tárgyaló dolgozatában, annak mellékleteként került közlésre. A jegyzőkönyvek tartalmának részletes elemzése több tanulmányt igényel, ezekből az említett, a Tanalapot ebben a korszakban is tárgyaló dolgozat mellé csak az került be már ebbe a kötetbe, amely SZABÉDI Lászlónak és KABAY Gábornak az 1946–47-es, a romániai magyar múzeumokra vonatkozó törvénytervezetben betöltött szerepét tárgyalja. Az 1945–1955-ös vezetőségi jegyzőkönyveket a teljes **Emlékkönyv** közös mellékletének tekintjük.³

Jegyzőkönyvek

1.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett Sepsiszentgyörgyön 1945. júli. hó 15. napján 1/2 10 órakor a SzNM irodahelyiségében, s napirenden lévén:

1. A Múzeum igazgatóválasztmányának és ügyvezető-tanácsának megalakítása. 2. Az 1945/46 évi költségvetés megszavazása (1945. ápr. 1-jétől 1946. ápr. 1-jéig). 3. Személyzeti ügyek. 4. A mai követelményeknek megfelelő általános munkaprogram. 5. Egyebek.

Jelen vannak: NAGY Imre festőművész Zsögöd községi, GÁL Ferenc tisztviselő és LŐRINCZ Ferenc asztalosmester csíkszeredai, dr. LŐRINCZ Albert múzeumigazgató, PÉTER Gyula cipésmester, SCHULLER Sándor igazgató-tanár, KISGYÖRGY Tamás asztalosmester, GÁSPÁR Jenő igazgató-tanító, dr. GYÁRFÁS Albert ügyvéd, TAKÁCS János földművelő, dr. JÓZSEF Manóné sz. CSEH Lujza diplomás szabómester, sepsiszentgyörgyi, CSAPÓ József tanár, dr. DIÉNES Jenő ügyvéd kézdivásárhelyi lakosok és FADGYAS Anna múzeumi titkár. Fent-

nevezettek egyhangú kívánságára a Múzeum ig.-választmányának megalakítása pillanatáig dr. DIÉNES Jenő elnököl. Az elnököl dr. DIÉNES Jenő a jegyzőkönyv vezetésére FADGYAS Anna múzeumi titkárt, annak hitelesítésére pedig SCHULLER Sándor és PÉTER Gyula kiküldötteket kéri fel.

Az elnök felkérésére dr. LŐRINCZ Albert múzeumigazgató ismerteti Háromszék vármegye Nemzeti Demokrata Arcvonala Tanácsának döntésein alapuló 6014-1945 és 7833-1945 számú megyefőnökségi véghatározatokat, valamint a sepsiszentgyörgyi törvényszéknek El. 143-1945 és 143/2-1945 számú végzéseit. Hasonlóképpen Udvarhely megye Megyefőnökségének 7566-1945 számú és Csíkvármegye megyefőnökségének 7817-1945 számú véghatározatait. Dr. LŐRINCZ Albert, PÉTER Gyula és LŐRINCZ Ferenc előadják, hogy Csík vármegye megyefőnöksége hivatalos távbeszélés rendjén 1945. júli. hó 14-én a Múzeum igazgatóságával közölte, hogy Csík vármegye Nemzeti Demokrata Arcvonala a Megyefőnökséggel egyetértőleg a Múzeum ig.-választmányába NAGY Imre festőművész Zsögöd községi, GÁL Ferenc tisztviselő, KOVÁCS Dénes rajztanár, LŐRINCZ Ferenc asztalosmester, FERENCZ Imre tisztviselő csíkszeredai, GYÖRGY Géza kereskedő gyergyóremeti és NÉMETH Ferenc tisztviselő csíkszarhegyi lakosokat óhajta belevonni.

A fenti bejelentést a jelenlévők egyhangúlag tudomásul veszik, azzal a fenntartással, hogy a három vármegye népe részéről a Múzeum ig.-választmánya megalapításakor bejelölt kiküldöttek számát a Múzeum alapszabályai rendelkezéseikhez képest kell a szükségesre csökkenteni.

Dr. LŐRINCZ Albert múzeumigazgató bejelenti, hogy a rendkívüli közgyűlés időpontjának megállapítását Csík és Udvarhely vármegyék kiküldötteinek elhatározására alapította meg, hogy Udvarhely vármegye kiküldötteinek a rendkívüli közgyűlés napirendjének közlése mellett Udvarhely vármegye megyefőnökének közvetítésével telefonbeszélgetés útján látta el. Hasonlóképpen dr. LŐRINCZ Albert múzeumigazgató bejelenti, hogy Csík vármegye kiküldötteinek a meghívását a napirend közlése mellett LŐRINCZ Ferenc csíki megbízott közvetítésével telefonbeszélgetés útján látta el. A megjelent Csík vármegyei kiküldöttek ezt a szabályszerű meghívást, mely a közgyűlés időpontját 6-8 nappal előzte meg, mindannyian megkapták, mely tény a megjelentek megerősítenek. Előadja azt is, hogy a mai napon Udvarhely vármegye megyefőnöke sajnálattal közölte, hogy az Udvarhely vármegyei kiküldöttek, kikkel a meghívást közölte, közbejött legyőzhetetlen akadályok miatt részben itthon maradtak, részben más kiküldetéssel bíztattak

meg. Előre kijelentették azonban, hogy Háromszék és Csík vármegye kiküldötteinek határozataival előre is azonosítják magukat.

Ezek után a jelenlévők egyhangú megállapítása alapján az elnök a rendkívüli közgyűlést szabályszerűen egybehívottnak és olyanak jelenti ki, mely az alapszabályok értelmében alkalmas a SzNM ig.-választmánya megalakítására.

Az elnök megállapítja, hogy az említett vármegyék Nemzeti Demokrata Arcvonalainak megyefőnöki határozatokkal végrehajtott döntéseiben Háromszék vármegye népe 15 kiküldöttet, míg Udvarhely és Csík vármegye népe 7-7 kiküldöttet nevez meg. Ezzel szemben utal a Múzeum alapszabályainak 6. szakaszára, melynek értelmében a Múzeum ig.-választmánya az elnököt, a 3 alelnököt, egy pénztárost és egy jegyzőt is bennefogolólag 21 választmányi tagot engedélyez a Múzeum ig.-őrein kívül.

Az említett vármegyék népe által kiküldött megjelentek egyhangúlag arra az álláspontra helyezkednek, hogy a SzNM-nak 1882. évi jan. hó 4-én 452. szám alatt a m. kir. belügyminiszter által láttamozott alapszabályokat kell minden tekintetben alkalmazni, mely alapszabályokat a sepsiszentgyörgyi törvényszék (Tribunalul Sf. Gheorghe) az 1555/1924/2 szám alatti végzésével tudomásul vett, megállapítva azokról, hogy a jogi személyekről szóló törvény rendelkezéseivel nem ellenkeznek. A SzNM alapszabályainak rendelkezéseire való tekintettel, figyelembe véve Háromszék, Csík és Udvarhely vármegyék Nemzeti Demokrata Arcvonalának és a megyefőnöki véghatározatoknak intézkedéseit is, a rendkívüli közgyűlésen fentnevezett jelenlévők a SzNM ig.-választmányát egyhangúlag a következőképpen alakítják meg: A Múzeum ig.-választmánya elnökének egyhangúlag KISGYÖRGY Tamást asztalosmester választják meg, kinek dr. DIÉNES Jenő ideiglenesen elfoglalt enőki tisztségét átadja, s aki a SzNM ig.-választmánya elnöki tisztségét elfogadja.

Az ig.-választmány többi tagjaiként ugyancsak egyhangúlag az alább felsorolt kiküldötteket választják meg. Alelnökök: dr. BANYAI János székelyudvarhelyi, dr. GYÁRFÁS Albert sepsiszentgyörgyi és NAGY Imre Zsögöd községi lakosok; pénztáros: FADGYAS Anna sepsiszentgyörgyi lakos; jegyző: CSAPÓ József kézdívásárhelyi lakos; ig.-vál. tagok: GÁSPÁR Jenő, dr. JÓZSEF Manoné, PÉTER Gyula, SCHULLER Sándor, SZÁSZ Imre, TAKÁCS János sepsiszentgyörgyi, dr. DIÉNES Jenő kézdívásárhelyi, GÁL Ferenc, KOVÁCS Dénes, LŐRINCZ Ferenc csíkszeredai, GYÖRGY Géza gyergyóremetei, dr. CSISZÉR Zoltán, PÁLFFY Sándor, IMECS Béla székelyudvarhelyi, KISS Zsigmond székelykeresztúri lakosok.

Az így megválasztott ig.-vál. tagok, vagyis az összes előlnevezett jelenlévők dr. LŐRINCZ Albert Háromszék vármegyei arcvonali döntéssel megbízott múzeumigazgató ügyvezető ig.-őrnek egyhangúlag megválasztják, miután SCHULLER Sándor ig.-vál. tag., úgy is mint a Székely MIKÓ-Kollégium jelenlegi képviselője, nevezett ig.-őri minőségben való megválasztását maga is javasolta. Az ig.-vál. tagok, vagyis az összes előlnevezett jelenlévők dr. LŐRINCZ Albert ig.-őr ügykörét a Múzeum adminisztratív és ügyészi teendőinek, valamint a Múzeum szociológiai szaktevékenységének felölésében jelölik meg, mely célból a Múzeum szociológiai szakosztályának létesítését dr. LŐRINCZ Albert ig.-őr, volt munkakamarai ügyész és munkásvédelmi szakember vezetése alatt egyhangúlag elhatározzák. Dr. GYÁRFÁS Albert hozzászólása rendjén kijelenti, hogy nevezett dr. LŐRINCZ Albert ig.-őrré való megválasztásánál a tanári szakképesítést nevezett egyéb érdemeire való tekintettel mellőzni kell. Az ig.-választmány dr. GYÁRFÁS Albert megállapítását egyhangúlag magáévá teszi, dr. LŐRINCZ Albert ig.-őrré való megválasztásánál a tanári szakképesítést mellőzi, annál is inkább, mivel dr. LŐRINCZ Albert ig.-őrré való megválasztását a Múzeum érdekében halaszthatatlannak tartja.

NAGY Imre kifejti azt a véleményét, hogy nem lehet a szakemberek fölé igazgatást helyezni, mert az olyan súrlódásokra adna alkalmat, mely teljesen megakadályozná a Múzeum jövőbeni munkáját. Ezért azt javasolja, hogy minden ig.-őr egymás mellé, de nem egymás fölé legyen állítva. Az ig.-választmány jelenlévő tagjai NAGY Imre javaslatát egyhangúlag magukévá teszik.

Hasonlóképpen a megjelentek dr. SZÉKELY Zoltán régész-szakos tanárt a Múzeum régészeti szakosztálya vezetésére mint ig.-őrt a Múzeum ig.-választmányába egyhangúlag megválasztják, miután SCHULLER Sándor ig.-vál. tag, úgy is mint a Székely MIKÓ-Kollégium jelenlegi képviselője, nevezett ig.-őri minőségben való megválasztását maga is javasolta, s miután az ig.-választmány nevezett megválasztását az intézmény érdekében halaszthatatlannak találta.

A fentiekkel az ig.-választmány magát egyhangúlag törvény és alapszabályszerűleg megalakultnak jelenti ki. Az így megalakult ig.-választmány a most már teljes ig.-vál. tagsági jogokat a fentiekkel egyforma mértékben élvező utóbb nevezett ig.-őrökkel együtt, mely utóbbiak közül dr. SZÉKELY Zoltán az ig.-választmányi gyűlésen megjelenik, az alábbi határozatokat hozza:

1. BOGÁTS Dénes volt tiszteletbeli levéltárost meghívja a Múzeum levéltárában eszközrendő munkálatokban való részvételre.

2. Megállapítja szabályszerű összehívását és megalakítását, úgy, amint azt az érvényben lévő, jelen jegyzőkönyvhöz csatolt román és magyar nyelven Sepsiszentgyörgyön az 1936. évben kinyomatott alapszabályok rendelik.

3. Megalakítja a SzNM ügyv.-tanácsát, kinek tagjai egyhangú határozat folytán a következők. Elnök: KISGYÖRGY Tamás sepsiszentgyörgyi lakos; alelnökök: dr. BÁNYAI János székelyudvarhelyi, dr. GYÁRFÁS Albert sepsiszentgyörgyi és NAGY Imre Zsögöd községi lakosok; ig.-őrök: dr. LŐRINCZ Albert és dr. SZÉKELY Zoltán sepsiszentgyörgyi lakosok; pénztáros: FADGYAS Anna sepsiszentgyörgyi lakos; jegyző és egyben az ig.-választmány kiküldöttje is: SCHULLER Sándor sepsiszentgyörgyi lakos; GÁSPÁR Jenő és dr. JÓZSEF Manóné sepsiszentgyörgyi lakosok az ig.-választmány kiküldött tagjai; valamint a Múzeum jövőben kinevezendő ig.-őrei és múzeumőrei.

Az ig.-választmány a sepsiszentgyörgyi Székely MIKÓ-Kollégiumnak szabad kezét nyújt abban, hogy a néprajzi és természettudományi szakokra további két ig.-ört ajánljon a SzNM részére, kikről az ig.-választmány előre is tudomásul veszi, hogy azok az ig.-választmány által megállapítandó díjazás mellett a Múzeum ig.-választmányának jog szerinti tagjai lesznek ajánlásuk idejétől kezdve, illetve az ig.-választmányt ki fogják bővíteni mint teljes jogú ig.-vál. tagok.

Hasonlóképpen az ig.-választmány a Székely MIKÓ-Kollégiumnak szabad kezét nyújt abban, hogy öt múzeumört ajánljon a SzNM részére, kikről az ig.-választmány előre is tudomásul veszi, hogy azok a Múzeum ügyv.-tanácsának jog szerinti tagjai lesznek ajánlásuk idejétől kezdve, illetve az ügyv.-tanácsot ki fogják bővíteni mint teljes jogú ügyv.-tanácsi tagok.

Az ig.-választmány ellenőrző-bizottságot alakít, melynek tagjaiként GÁL Ferenc csíkszeredai, PÁLFFY Sándor székelyudvarhelyi és PÉTER Gyula sepsiszentgyörgyi lakosokat, ig.-vál. tagokat választja meg. Az ig.-választmány, mely a később belépő ig.-őrökre való tekintet nélkül a fentnevezett 21 taggal, valamint dr. LŐRINCZ Albert és dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrökkel magát megalakultnak tekinti, utasítja dr. LŐRINCZ Albert ügyv. ig.-ört, hogy a fentnevezett ig.-vál. tagokat, bennefoglalólag a megválasztott két ig.-örrel a törvényszéknél jegyeztesse be, és egyáltalában teljesítse azokat a formásokat, melyeket a jogi személyekről szóló törvény rendelkezései előírnak. A Székely MIKÓ-Kollégium által ajánlandó ig.-őröket később is bejelentheti a törvényszékhez.

4. Mielőtt a megalakult ig.-választmány a napirend 2. pontjának megtárgyalására áttérne, dr. JÓZSEF Manóné sz. CSEH Lujza ig.-vál. tag sürgős indítványára a napirendtől eltérőleg foglalkozik a Romániai

Magyar Népi Szövetség Központi Intéző Bizottságának a Romániai Magyar Népi Szövetség Háromszék vármegyei tagozatához intézett 320/1945 számú leiratával, melyet egyszerű másolatban a Magyar Népi Szövetség Háromszék vármegyei tagozata azzal a kérelemmel tett át a Múzeumhoz, hogy f. hó 25-re a Múzeum hívjon össze ig.-választmányi ülést a Múzeum ügyeinek tisztázásával kapcsolatban.

A Múzeum ig.-választmánya mindenekelőtt egyhangúlag elvet minden olyan kívánságot, mely arra vonatkozik, hogy ügyeit miként rendezze, s azoknak rendezésére mikor tartson választmányi gyűlést. A továbbiak során vizsgálat tárgyává téve a Magyar Népi Szövetség Központi Intéző Bizottságának az ő Háromszék vármegyei tagozatának megküldött és a Múzeumhoz előterjesztett leiratát, elvileg megállapítja, hogy a SzNM ügyeinek intézését Háromszék, Csík és Udvarhely vármegyék székely közönségéből önmagát kiegészítő 21 tagú ig.-választmány intézi, mely választmánynak a 21 tagon kívül tagjai még a Múzeum ig.-őrei is. Megállapítja, hogy 3 tagú direktórium felállítását alapszabályi rendelkezés hiányában eszközölni nem lehet. Megállapítja, hogy a Múzeum ügyeinek intézésében az érvényes alapszabályok rendelkezéseit nem kerülheti meg, hanem minden tekintetben azokat szem előtt tartja. Annak a határozott véleményének ad kifejezést, hogy a székely nép idegen állampolgárok alkalmazása nélkül is képes az ő Múzeumát fenntartani, fejleszteni, s ha kell, megvédeni. Egyébként minden jóindulatú tanácsot szívesen megfontolás tárgyává tesz, amennyiben úgy véli, hogy ezek a tanácsok vagy ajánlások a népnek javára válnak, mely népnek ez a Múzeum az alapszabályok 3. §-ának c. pontja értelmében is elidegeníthetetlen tulajdona.

A SzNM nem zárkózik el egyetlenegy bel- vagy külföldi közművelődési jellegű intézménnyel való olyan együttműködéstől sem, mellyel – a napi politikai vagy hatósági szervezetek és azok részei beavatkozásától mentes saját megítélése szerint – az egyetemes kultúrának, a székely népnek és a vele együtt élő vagy vele szomszédos népeknek fejlődését és békés együttthaladását munkálhatja és elősegítheti. A Romániai Magyar Népi Szövetség Központi Intéző Bizottságának adandó válasz megszerkesztésével a Múzeum ig.-választmánya KISGYÖRGY Tamás ig.-vál. elnököt, dr. GYÁRFÁS Albert alelnököt, SCHULLER Sándor és PÉTER Gyula ig.-vál. tagokat és dr. LŐRINCZ Albert ig.-ört bízta meg.

5. (ad 2. pont) Az 1945–46. évi költségvetés megszavazása.

Dr. LŐRINCZ Albert igazgató-őr előterjeszti a Múzeum 1945–46. évi költségvetési tervezetét. A SzNM költségvetésének tervezetét az ig.-választmány

az ügyv.-tanács megvitatására bocsájtja. Az így megvitatott költségvetés és egyéb indítványok megvitatására sürgős rendkívüli ig.-vál. gyűlés egybehívását rendeli el. Ugyanakkor FADGYAS Anna múzeumi pénztáros részletes jelentést tesz a Múzeum jelenlegi pénzügyi helyzetéről és az időközi pénzügyvitelről, melyet az ig.-választmány jóváhagyólag tudomásul vesz, megállapítva, hogy a SzNM jelenlegi készpénzkészlete 11 459 401 lej, azaz tizenegymillió négyszázötvenkilencezer négyszázegy lej. Az ig.-választmány a pénztárnok által eszközözendő fizetések utalványozására az ügyvezető ig.-ört jogosítja fel, azzal, hogy a személyzeti és kiszállásokkal kapcsolatos napidíj járandóságokon s általában a karbantartási, fenntartási költségeken kívül a saját havi járandóságát meg nem haladó összegig pénzkütiásokat eszközölhessen.

6. (ad 3. pont) Személyzeti ügyek.

A Múzeum ig.-választmánya megállapítja, hogy a Múzeum ig.-őreinek, a múzeumőröknek és a Múzeum többi alkalmazottjainak munkaviszonyára – egyéb kikötések hiányában – a mindenkori tételes munkaszerződési törvények vonatkoznak, amennyiben a Múzeum alapszabályai másként nem rendelkeznek. Az ig.-választmány tudomásul veszi, hogy a jelenlegi fizetési múzeumi alkalmazottak eddigi fizetése alacsony, éppen ezért 1945. évi jún. hó 1. napjától kezdődőleg dr. LŐRINCZ Albert ügyv. ig.-őr javadalmazását az eddig élvezett 60 000 lej helyett havi 80 000 lejben, FADGYAS Anna múzeumi titkár és pénztáros fizetését az eddig élvezett 32 000 lej helyett havi 50 000 lejben, FODOR Józsefné múzeumi altiszt eddigi élvezett 19 200 lej fizetését havi 20 000 lejben állapítja meg a szokásos természetbeni járandóságok mellett. (Jelenlegi lakás- és kerthasználat.) Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr részére 1945. évi jún. hó 1. napjától kezdődőleg a Székely MIKÓ-Kollégiumnál leendő tanári állása betöltése pillanatáig I. fokozatban véglegesített rendes tanári fizetésnek megfelelő havi járandóságot állapít meg, jelenlegi lakása és kerthasználat mellett.

7. (ad 4. pont) A mai követelményeknek megfelelő általános munkaprogram.

Az ig.-választmány dr. LŐRINCZ Albert ügyv. ig.-őrnek Háromszék vármegye Nemzeti Demokrata Arcvonal Tanácsa által elfogadott és helybenhagyott munkaprogramját tudomásul veszi, s azt mai idők követelményeinek megfelelően találja, annak továbbfejlesztésére nevezettet megbízta. A Múzeum régészeti, néprajzi, szépművészeti, természetrajzi, szociológiai stb. munkaprogramjának elkészítésével az ezen munkaterületeken működő ig.-őröket és múzeumőröket bízza meg.

8. (ad 5 pont) Egyebek.

Ig.-választmány elhatározza egy olyan térkép elkészítését, mely feltünteti a székely nép keletről való

vándorlása irányvonalait, továbbá, hogy a Múzeum jövőbeni működését a Szovjetunió népeinek hasonló jellegű intézményeinek működési elveivel is összhangba kell hozni.

Több tárgy nem lévén, elnök a gyűlést bezárja.

2.

Jegyzőkönyv, mely felvetett Sepsiszentgyörgyön 1945. évi aug. hó 26. napján a SzNM ügyv.-tanácsának rendkívüli üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás ig.-vál. elnök elnökle alatt: dr. GYÁRFÁS Albert ügyv. alelnök, NAGY Imre alelnök, GÁSPÁR Jenő, dr. JÓZSEF Manóné, SCHULLER Sándor, dr. SZÉKELY Zoltán és FADGYAS Anna ügyv.-tanácsi tagok, valamint BALOGH Edgár és dr. LÁSZLÓ Gyula, a Magyar Népi Szövetség Központi Intézőbizottságának kiküldött tagjai.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlö a megjelent tagokat, és a gyűlést megnyitja. A jegyzőkönyv vezetésére dr. SZÉKELY Zoltán ig.-ört, hitelesítésére pedig SCHULLER Sándor és dr. JÓZSEF Manóné tagokat kéri fel.

2. Dr. LÁSZLÓ Gyula, a MNSz KI kiküldött tagja átadja KISGYÖRGY Tamás elnöknek dr. LŐRINCZ Albert ügyv. ig.-őr levelét, melyet BÁNYAI JÁNOS ig.-vál. alelnök is aláírt. KISGYÖRGY Tamás elnök bejelenti, hogy a MNSz KI kiküldött tagjai kérésére hívta össze az ügyv.-tanács ülését, s felkéri BALOGH Edgárt, a MNSz KI kiküldöttjét, hogy a MNSz KI javaslatát ismertesse. BALOGH Edgár a MNSz KI kiküldött tagja előadja, hogy a MNSz Közművelődési Ügyosztályának múzeumügyi alosztályán, mely hivatva van az erdélyi magyar múzeumok ügyeinek a rendezésére, felvetődött a SzNM ügye is. A SzNM a múltban megőrizte autonómiáját, s a múzeumi alosztály kötelességének érzi, hogy javaslatilag a múzeum érdekeit szolgálja. Éppen ezért felvetődött az elszállított múzeumi anyag ügyeinek a tisztázása, s hollétének a megkeresése. Összekötetésbe léptek a magyar kultuszminisztériummal, s értesültek az elszállított múzeumi anyag elpusztulásáról. Nem hivatalosan kárpótlást kértek, ui. a SzNM-ből elszállított anyagon kívül egyéb múzeumi javak is vannak Budapesten. A magyar állam jelenlegi demokrata kormánya nem zárkózik el, s kész, hogy a SzNM-ot kárpótolja. Ilyen kárpótlás lenne a bécsi Burgba került székelyföldi emlékek visszaszolgáltatása, amelyek a SzNM-ba kerülnének a Magyarországon lévő egyéb székelyföldi anyaggal együtt. A kárpótlásnak egyik módozata lenne az, hogy a magyar állam a saját költségén a Magyar Nemzeti Múzeumból és más magyarországi múzeumokból szakembereket bocsájtana a SzNM rendelkezésére. BALOGH Edgár a SzNM

további tudományos működésének ismertetésére felkéri dr. LÁSZLÓ Gyula egyetemi tanárt, a múzeumi ügyosztály vezetőjét, hogy vázolja a MNSz KI további javaslatát.

Dr. LÁSZLÓ Gyula előadja, hogy a MNSz kidolgozott egy javaslatot a múzeum működésére vonatkozólag, mely javaslatot levélben közölték az ig.-választmánnyal, ami félreértésre adott okot. Ennek a félreértésnek a tisztázása végett tartották szükségesnek, hogy személyesen is lejöjjenek Sepsiszentgyörgyre.

A Székelyföld helyzete Euráziában, mivel a szorosok révén egy állandó átjáró metszési pontjában fekszik, általános eurázsiai kérdést rejt magában. Ezt mutatja a leletek összefüggése. Közép-európai viszonylatban ez a jelentőséget tekintve a Székelyföldet mintegy kiszakítja Erdély testéből. Az erősi, valamint oltszemi telepekben rejlik Európa egy őstörténelmi kérdésének a megoldása. A leletek gyűjtőhelye a SzNM, feléje irányul a tudományos világ érdeklődése, amelynek eleget kell tennünk. A magyar nép munkájának a szeretete feladatává tette a MNSz-nek, hogy a SzNM-nak segíelyeztet nyújtson. A múzeum tudományos munkájának az elvégzésére a múltban megvolt a Székely MIKÓ-Kollégium tudós tanári kara. A közép-európai népekkel való tudományos kapcsolat fenntartására és a Székelyföld további kutatásának folytatására ezután is mindent meg kell tennünk. Erre a SzNM jelenlegi anyagi forrásai nem elegendők, ui. tudományos tisztviselők szükségesek. Ezért dr. LÁSZLÓ Gyula tárgyalást folytatott a tudományos körökkel, így a bukaresti egyetem tanárkarával is. Ennek következtében kialakult egy javaslat, ami félreértésre adott alkalmat. Szükséges lenne a SzNM tisztviselő karán kívül az összes tudományos erők bevonása úgy, hogy a székelyföldi problémák megoldásában, ami a közép-európai Duna-medence problémája is, időről-időre szakembereket kellene bevonni. Léteznének tehát helybeli szakemberek a Székely MIKÓ-Kollégium tanárkarából, és időnként szakemberek jönnének a kultúrugszársági terület tudományos szakembereiből. A magyar kormány némi kárpótlásként a saját költségén szakembereket küldene. Így a Magyar Nemzeti Múzeum elküldené dr. BALASSA Ivánt a tárgyi, a szellemi néprajzra dr. KOVÁCS Ágnes. Az ősrégészetre ugyancsak a Magyar Nemzeti Múzeumból dr. MOZSOLICS Amália jönne le. Ezeknek a szakembereknek az lesz a feladatuk, hogy a SzNM anyagát rendbe tegyék. Dr. BALASSA Ivánt felkérték, hogy a SzNM Magyarországon lévő anyagáról, dr. MOZSOLICS Amáliát pedig, hogy a külföldön lévő székelyföldi tárgyakról készítsen leltárt. Ezek a leltárak szolgálnának a békeszerződéseknél alapul a SzNM részére kiszolgáltatandó javaknál. Az oklevéltár rend-

behozására BÖZÖDI György, a népvándorlaskor rendezésére dr. LÁSZLÓ Gyula, az ásványtani gyűjtemény rendezésére dr. BALOGH Ernő egyetemi tanár jönne le.⁵

Az átmeneti idő, anyagilag alátámasztva Háromszék vármegye bőkezűsége által, egy jogász ember, dr. LŐRINCZ Albert személyében nyert megoldást. Dr. LŐRINCZ Alberttel Vargyason személyesen is tárgyaltak. Dr. LŐRINCZ Albert is azon a véleményen van, hogy minden ember a maga képzettségének megfelelőleg foglaljon el helyet a demokratikus világrendben. KISGYÖRGY Tamás elnök felkéri dr. SZÉKELY Zoltán jegyzőt, hogy olvassa fel dr. LŐRINCZ Albert Vargyasról kelt levelét. A felolvasott levélben dr. LŐRINCZ Albert kijelenti, hogy dr. LÁSZLÓ Gyula és BALOGH Edgár javaslatát magáévá teszi, csupán dr. SZABÉDI Lászlót nem tartja a Múzeum megvédésére elég harcos embernek. Kéri, hogy a két kiküldött ajánlatát fogadják el, s az általa már előbb beiktatott és letétbe helyezett, s FADGYAS Anna által őrizett levelét az ügyv.-tanács ülésén olvassák fel. Dr. LŐRINCZ Albert, lakásában október hó végéig való meghagyása mellett, azonnali felmentését kéri. Kizárólag csak az ügyészi teendőket látja el, addig, amíg az ig.-választmány és a költségvetés a bírói hatóságok s a miniszteri hatóságok előtt elismertetik. Az ügyvezetéssel kéri dr. SZÉKELY Zoltán megbízását, valamint költségvetési tervezetének 12 000 000 lejre való redukálását javasolja, mivel Csík és Udvarhely vármegyék 3-3, Háromszék vármegye 6 millió lejjel járulna a Múzeum fenntartási költségeihez. Továbbá közli, hogy az ig.-választmányi gyűlést 1945. évi szept. hó 8-án d.u. 4 órára összehívta. Dr. BÁNYAI János ig.-vál. alelnök ugyanezen levélben sajátkezü aláírásával megerősítve kijelenti, hogy mindezekhez hozzájárul.⁶

FADGYAS Anna dr. LŐRINCZ Albert beiktatott levelét átadja KISGYÖRGY Tamás ig.-vál. elnöknek, aki felkéri dr. SZÉKELY Zoltán jegyzőt a levél felbontására és felolvasására. A felolvasott levélben, mely 1945. évi júl. hó 28-án iktatott, dr. LŐRINCZ Albert kijelenti, hogy erejéhez és tehetségéhez képest a SzNM-mal szemben kötelezettségeinek eleget tett, egyben a népi megbízás alapján végzett munkaterületéről való eltávozását is bejelenti. A Múzeummal szemben a levél felnyitása időpontjáig az öt megillető munkabéren kívül semminemű igénye nem áll fenn. Kéri az ig.-választmányt, hogy felmentéséhez járuljon hozzá.

Dr. LÁSZLÓ Gyula méltatja dr. LŐRINCZ Albert megértő készségét, és egyben kijelenti, hogy dr. SZABÉDI Lászlóval szemben való aggályát nem tartja indokoltnak. Az ügyek további rendezésénél dr. LÁSZLÓ Gyula kiindulópontnak a múzeumi ig.-örök teljes jogegyenlőségét tartja, azzal a megkülönböztetéssel,

hogy az egyik az ügyvezetéssel bízassék meg.⁷ Az ügyvezetéssel megbízandó ig.-örnek olyan egyénnek kell lennie, akinek rendelkeznie kell azokkal a képességekkel, amelyek képessé teszik őt erre a feladatra. Ilyen tulajdonságok a nyelvtudás, s az, hogy ne a régi, hanem a felszabadult új idők embere legyen. Dr. SZABÉDI László marostordai születésű székely ember, harcos szocialista, akinek a nyelvkészsége nem kétséges. Eddig a JÓZSA Béla Athenaeum vezetését látta el nagy rátermettséggel. Mindezek alkalmassá tennék őt, hogy a SzNM-nál a levéltári és könyvtári, a szociális és adminisztrációs ügyek vezetését kézbe vegye.

A második legfontosabb helyre, a régészeti szakör ellátására már az ig.-választmány dr. SZÉKELY Zoltánt választotta meg ig.-örnek. Ezzel a választással mindenben egyetért, de tekintettel arra, hogy a románoknál a római régészet nemzeti régészetté fejlődött, szükségesnek tartja, hogy a Székelyföldön dr. SZÉKELY Zoltán főképp a római régészettel foglalkozzék. Az ősrégészeti teendők ellátására időnként szakemberek jönnének le, akik csak ezzel foglalkoznak, s akiknek a megfelelő szakkönyvtár rendelkezésükre is áll. A szellemi és tárgyi néprajzi teendők ellátására ig.-őr címmel dr. SÁNDOR Gábor⁸ néprajzszakost ajánlja, aki nemrég doktorált, s a tanárainak a dicséretét szorgalmával kivívta. A második szintén szellemi néprajzsként múzeumóri címmel dr. SIMON Katalint, a Székely MIKÓ-Kollégium leendő helyettes tanárát hozza javaslatba, akit páratlan burgalma s szorgalma miatt a tanárai sokra becsültek, s akinek jövődő munkássága elé nagy reménységgel tekintenek. Az általánosan ismert dolog, hogy FADGYAS Anna nélkül a SzNM anyaga nem maradt volna meg. Dacára annak, hogy négy középiskolai végzettsége van, most, amikor a demokrácia előretört, semmi akadályát nem látja annak, hogy FADGYAS Anna múzeumórré lépjen elő. Az adminisztráció egy része alól felszabadulva, mivel minden szakember a szakkörébe vágó adminisztrációt saját maga végezze el, csak az általános adminisztrációs teendők háruálnának reá. Így felszabadulva, foglalkozhatna a székely szöttesekkel, mely tárgykörrel már előbb is foglalkozott. Javadalma ugyanaz lenne, mint a többi múzeumi ig.-őr. Tekintettel BOGÁTS Dénes múltjára és ügyszeretetére, javasolja, hogy levéltári teendők részbeni ellátására múzeumóri címmel BOGÁTS Dénes kértessék fel. Anyagi oldalát mérve a dolgoknak, eddig a Székely MIKÓ-Kollégium tanárai önzetlenül, fizetés nélkül vagy csak csekély díjazás ellenében látták el a múzeumi teendőket. Ez tovább nem mehet így, mivel a demokrácia elve, hogy a munkát meg kell fizetni. Ezért azt javasolja, hogy az állandó tisztviselők lakás- és kerthasználattal együtt havi 120 000 lej, a Székely MIKÓ-Kollégium tanárai

pedig fizetésekiegészítési és óracsökkentésbeli javadalomban részesüljenek. A múzeum három lakással rendelkezik: egy négy szobás és egy-egy két szobás konyhás lakással. A két két szobás konyhás lakás, valamint a négy szobás konyhás lakásból két szoba s konyha bocsájtassék az ig.-örök rendelkezésére. A fennmaradó két szoba a négy szobás lakásból rendeztessék be vendégszobának az időnként le jövő kisegítő szakemberek részére. A négy szobás konyhás lakás dr. LŐRINCZ Albert nevére kiigényelt bútorokkal van bebútorozva. Ezért szükségesnek tartja, hogy az igénylést a vendégszobák bebútorozására a Múzeum továbbra is tartsa fenn. Javasolja továbbá, hogy az átmeneti időre a Múzeum ügyeinek az intézésével dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bízassék meg, továbbá ezeknek a dolgoknak szept. 8-án való újbóli előterjesztésére dr. LÁSZLÓ Gyula kértessék fel. Dr. LÁSZLÓ Gyula értesült magától dr. LŐRINCZ Albertől, hogy a Múzeum költségeire előírányzott összeg, amit biztosítani tudott, 12 millió lej. Ez az összeg egyelőre a személyi és dologi kiadásokra elég is lenne.

BALOGH Edgár felveti azt, hogy a Múzeum bevételi forrás is kell legyen, ezt kell szolgálja a kiállítások és a rendezendő szabadegyetemi előadások jövedelme is. SCHULLER Sándor azt indítványozza, hogy a részletkérdésekről az ig.-választmányi gyűlésen kell dönteni. Dr. GYÁRFÁS Albert megköszöni a kolozsvári testvéreknek, hogy ennyire lelki ügyük a SzNM sorsa, csak azt kifogásolja, hogy az átirat nem volt elég egészségesen megfogalmazva. Ezen a dolgon már napirendre tért, mivel nem az ellentéteket keresi, hanem azt, ahol a kolozsváriakkal együtt tud dolgozni. A pénzügyi kérdéseket úgy kell elintézni, véleménye szerint, hogy sem a magyar, sem a román államtól, sem a vármegyétől hivatalosan a Múzeum pénzt ne kapjon. A székelység önmagát adóztassa meg. Indítványozza továbbá, hogy HERPEI János, a Múzeum volt igazgatója a SzNM-mal minden kapcsolatot szüntessen meg, s a Múzeummal kapcsolatban sehol se szerepeljen. Továbbá az ig.-választmány állíttassa népbíróság elé, s hivatalosan is rójjá meg. Dr. LŐRINCZ Albertet nem azért állították a Múzeum élére, hogy szakember volt, hanem azért, mert a Múzeumot újra kellett szervezni, s a jogi helyzete sem volt elintézve. Dr. LŐRINCZ Albertre szükség volt az anyagi javak előteremtésénél, egy jól felkészült székely ember, akit erre a szerepre kiválóan alkalmasnak talál.⁹

BALOGH Edgár a pénzügyi alap megteremtésének kérdésében egyetért dr. GYÁRFÁS Albert véleményével. Azon a véleményen van ő is, hogy se a magyar, se a román állam ne szóljon bele a Múzeum vezetésébe. Azonban a demokrácia magával hozza a helyi önkormányzat megerősödését, s az adók bizonyos

százalékát kulturális célokra fogják felhasználni. Ebből az alpból kell a Múzeumot támogatni, s ahol helyi múzeum van,¹⁰ oda a múzeumi országos költségvetés terhére bizonyos összeget át kell, hogy engedjenek. A MNSz a demokratikus kulturális tételt erre a célra igénybe óhajta venni. HERPEI János ide vissza nem jön, jóvátehetetlen kárt okozott, hibája hivatali hiba, a szolgálalkúság. Dr. LŐRINCZ Albertre azonban másutt van szükség, őt a közjogi székely kérdésekre kell bekapcsolni, ahol a MNSz-nek nagy szüksége van rá.

KISGYÖRGY Tamás elnök a gyűlést az előrehaladott időre való tekintettel d.u. 4 órakeresztül való folytatással felüggeszti. Ezt a javaslatot a gyűlés egyhangúlag elfogadja.

KISGYÖRGY Tamás elnök d.u. 4 órakeresztül megállapítja, hogy a meghívottak újból megjelentek, s így az ülés folytatását elrendeli. Dr. GYÁRFÁS Albert indítványozza, hogy a következő sorrendben kell a kérdéseket megvizsgálni: 1. tudományos kérdés, 2. személyzet kérdése, 3. a Múzeum és a Kollégium között fennálló kapcsolat, 4. pénzügyi kérdés. Dr. LÁSZLÓ Gyula kijelenti, hogy a SzNM-nál az tette a személyi kérdést akuttá, hogy az autonóm szervezetnek van egy felügyeleti szervük, amely felülvizsgálja, hogy a kérdéses autonóm szerv mennyiben felel meg az eredeti célkitűzésnek. Ha a helyzet a SzNM-nál így maradt volna, akkor a SzNM állami felügyelet alá került volna. A magyar tudományos életnek az az állásfoglalása, hogy a jelenlegi állapot átmeneti jellegű és megszüntendő. Ha a helyzet nem változott volna, tudományos körök a SzNM-ot teljes bojkott alá helyezték volna. Tehát kettős veszély állott fenn, bizonyos gondnokság az államhatalom részéről, és a teljes bojkott a tudományos körök részéről. KISGYÖRGY Tamás elnök kijelenti, hogy a Múzeumért mindent megtettek, úgy látja, hogy a bojkottot személyért csinálták volna. Dr. LŐRINCZ Albert igaz, hogy nem régész, de alkalma volt, hogy a Múzeumért dolgozzon. A székely nép sarjai a Múzeumért síkra szálltak, s érdekük, hogy a Múzeum munkát fejtessen ki, meggyőződése szerint mindent elkövettek, amit a Múzeum érdeke megkívánt.

Dr. LÁSZLÓ Gyula kijelenti, hogy ez az átmeneti megoldás szükséges volt.

Dr. GYÁRFÁS Albert közbeveti, hogy FADGYAS Annának sincs tudományos múltja.

BALOGH Edgár kijelenti, hogy dr. LŐRINCZ Albertnek a múzeumi előképzettsége nincs meg, politikai múlttal sem rendelkezik, a Múzeum élén nem állhat. Dr. LŐRINCZ Albert levelei is bizonyítják, hogy alkalmasnak gondolja magát ügyészi állásra, s így a jogi ügyeket befejezheti. Dr. LŐRINCZ Albert azonban a Múzeum egész vezetését akarta, ami lehetetlen. C. DAICOVICIU egyetemi tanár is kifogásolta, hogy

egy ügyvéd áll egy múzeum élén. Az itt járt miniszteriális körök is furcsa tájékoztatást kaptak a Múzeum vezetésére vonatkozólag. A Múzeum a Szovjetunióban egy élő iskola, amit egy ügyvéd nem tud megvalósítani. A MNSz csak egy javaslatot adott a megoldásra, amit félreértettek. Személyi kérdés a dr. LŐRINCZ Albertnek a kérdése, ha elvállalja az ügyészi teendőket, mert neki a Múzeum csak anyagi megterhelést jelent. A múltban teljesen semleges volt, aki semmiféle politikai állapotot nem képviselt, amit ma mégis becsülnék benne. Felkínáltak neki a bukaresti törvényelőkészítő bizottságban egy minisztertanácsosi állást, amit nem fogadott el. Székelyudvarhelyre ment, ahol a törvényeszéki elnökséggel bízták meg, ahonnan azonban nézetbeli eltérés miatt eljött. Egyébként dr. LŐRINCZ Albert kijelentette, hogy ha biztosítanak neki más munkakört, ő azt elfogadja, mert a tudományos vezetésért felelősséget nem vállal. Lemondását beadta, így az ügy el van rendezve, még csak az általa megkezdett jogügyi kérdéseket kell, hogy befejezze. Továbbá annak a nézetének ad kifejezést, hogy mivel dr. LŐRINCZ Albert megvált a Múzeumtól, a megváltás időpontjáig élvezett fizetésén kívül részesítse őt a Múzeum 6 hónapi eddig élvezett fizetésben, és fedezze Sepsiszentgyörgyről való elköltözködésének költségeit. Ezt úgy a maga részéről, mint dr. LÁSZLÓ Gyula részéről méltányosnak találja. A Múzeum ügyének megoldása személyi ügyön nem múlhat. Ha a városban teremt magának megélhetést, a Múzeumnál megbecsülése mindig meglesz a f. évi márc. elsejétől kifejtett munkásságáért. Dr. SZABÉDI László az Athenaeumnál dolgozott eddig, ahol már hatvan könyv jelent meg, amelyek mind az ő kezén mentek keresztül. A kolozsvári Kommunista Párt előadója, a MNSz elharcosa, két egyetemi végzettséggel rendelkezik, nyelvészeti és tudományos munkássága van. Dr. SÁNDOR Gábor tanulmányt írt a hóstáti temetkezésről, dr. SZÉKELY Zoltán neve ismeretes római kori kutatásai révén, FADGYAS Anna és BOGÁTS Dénesnek meg megvan a tudományos gyakorlati munkásságuk, mint hogy BOGÁTS Dénes már 1932. év óta, FADGYAS Anna pedig 1924. márc. elseje óta állanak a Múzeum szolgálatában. Dr. SIMON Katalin pedig elsőrendű néprajzos. Ezek szerint a Múzeum tudományos személyzete a legszerencsésebb összetételű.

SCHULLER Sándor kijelenti, hogy sorban azonosítja magát a BALOGH Edgár véleményével. Kiköti azonban, hogy az alapszabályokban lefektetett elvek szerint kell eljárni. A Székely MIKÓ-Kollégiumot szerződés köti a Múzeumhoz. A szerződés értelmében az ig.-őrök a Kollégium tanárai voltak. A múltban azonban a Múzeum élete csak tengődés volt. Az ig.-őröket a Székely MIKÓ-Kollégium előjárósága

hozza javaslatba, s ennek alapján választja meg az ig.-választmány. Elismeri, s méltányolja dr. LŐRINCZ Albertnek az érdemét, azonban mikor a Múzeum vezetésének az ügye a Nemzeti Demokrata Arcvonal Tanácsa által dr. LŐRINCZ Albert személyében átmenetileg megoldódott, csak utólag értesült arról, hogy dr. LŐRINCZ Albert jogászember. Ez a megoldás az átmeneti helyzet áthidalására alkalmas is volt. Véleménye szerint a Múzeum további működésénél szükség volna még ig.-őrökre, számszerint négyre, egy régész, egy néprajzos, egy természetrajz szakos, egy könyvtáros és levéltárosra. Ezek az állások már a múlt ig.-választmányi ülésén meg is állapítottak. Az elv az, hogy igazgató ne legyen, hanem az ig.-őrök között a mellérendelés viszonya kell, hogy fennálljon az alapszabályok értelmében, amittől nem lehet eltérni. A múltban igazgató működött, ami nem volt szabályszerű.¹¹ Az elv az, hogy az ig.-őröket a tanártestületből adjuk, a gyakorlat azonban mutatja, hogy minden egyes helyre nem tudunk adni. A múltban is a Kollégium tudta adni a régészeti szakra dr. SZÉKELY Zoltánt és a természetrajzi szakra SZABÓ József tanárt. Dr. SÁNDOR Gábor tanár lévén, a Kollégiumnál is alkalmazható. A kollégium azonban szigorúan ragaszkodik a szerződés érvényben maradásához. Nem az állást betöltő személye a fontos, hanem a végzett munka. Dr. SZABÉDI László, amennyiben tanári képesítéssel bír, s a kollégiumnál is alkalmazást nyer, tekintetbe jöhet, mint ig.-őr. Dr. LŐRINCZ Albertnek érdemei vannak, de ő maga is belátta, hogy nem itt a helye, lemondott, tehát nem is akar a Múzeumnál maradni.

KISGYÖRGY Tamás felveti, hogy az ügynek nincs-e személyi háttere, mivel az ig.-választmány júl. 15-i gyűlésén FADGYAS Anna a lemondását dr. LŐRINCZ Alberttel szemben úgy vetette fel, hogy „vagy ő, vagy én”.

FADGYAS Anna leghatározottabban tiltakozik e kijelentés ellen, mivel azt állítja, hogy az említett kijelentést júl. 14-én délután maga dr. LŐRINCZ Albert tette, amikor nem éppen barátságos hangon azt mondta, „azt hiszi, hogy maga itt direktórium tag lesz, megmutatom én magának, hogy vagy én, vagy maga”, mire FADGYAS Anna azt mondotta, „hogy a holnapi gyűlésen be fogom jelenten lemondásomat”, s valóban, a júl. 15-i ülésen lemondásának elfogadását kérte.

SCHULLER Sándor azt a véleményét nyilvánítja, hogy helyes az, hogy mindenki a saját ügykörét lássa el, de szükséges, hogy valaki az egész Múzeumot össze is fogja. Az átmeneti időre alkalmas volt egy jogász, de ez a helyzet tovább nem tartható fenn, mivel a Múzeum élén tudományos szakembernek kell állnia.

Dr. LÁSZLÓ Gyula bejelenti, hogy a természetrajzi szertár rendbehozására le fog jönni dr.

BALOGH Ernő egyetemi tanár és dr. BÁNYAI János geológus professzor. Dr. SZABÉDI Lászlónak minden intézményre vonatkozólag könyvtárosi képesítése van. A Székely MIKÓ-Kollégium megválaszthatja kollégiumi könyvtárossá, s így a Kollégium és Múzeum között fennálló szerződés következményeinek is eleget lehet tenni.¹² A Múzeumot egy gazdasági állás csak megterhelné, mivel nagyobb intézmények is megvannak külön gazdasági szerv nélkül. Magyar intézmények kérdésében a kormány csak a MNSz központi irodájával tárgyal, így a Múzeum védelmét is csak ezen a szervezen keresztül lehet ellátni, nem pedig egy egyedül álló ember jogi védelme révén.¹³ Egyébként a Múzeum védelmét az ig.-választmány és a MNSz közösen is el fogja látni. A dotációt is jobban lehetne használni szakirányban, mint egy ilyen jogi állás fenntartásával. Egyébként dr. LŐRINCZ Albert is csak egy-két héti vállálja a jogi ügyek rendezését, amíg a jogi kérdések elintézését nyernek.

Dr. GYÁRFÁS Albert bejelenti, hogy a SzNM-nak fenntartója nincs. A székely nép kell, hogy biztosítsa a fenntartását, ezért szükségesnek tartja egy program kidolgozását az anyagi alap megteremtésére. Ennek a megszervezésére szükségesnek látja egy szerv beállítását.

BALOGH Edgár indítványozza, hogy az államsegély helyettesítése segély formájában a MNSz keretében történjék. Erre nagyon alkalmas volna a tankönyvek nyomtatásával felmerülő jövedelem hovaforrásának olyan megoldása, hogy a tankönyvekre rá lehetne róni bélyeg formájában a SzNM fenntartási költségének egy részét. Ez annál inkább megvalósítható, mivel a tankönyvek nyomását a JÓKAI-nyomda fogja megkapni. A SzNM fenntartási költségeinek az előteremtésére nem egy embert, hanem az ig.-választmányt és a MNSz múzeumi alosztályát tartja szükségesnek. Dr. LŐRINCZ Albert ilyen minőségben csak mint személy járhat el, nem mint a Múzeum képviselője.

Időközben megjelent NAGY Imre alelnök is, akinek tájékoztatására dr. LÁSZLÓ Gyula röviden újból összefoglalja a MNSz javaslatát.

Dr. GYÁRFÁS Albert közli, hogy dr. LŐRINCZ Albert tudomása szerint tovább szeretne a Székelyföldön dolgozni. Kétségtelen, hogy FADGYAS Anna mindent megadott, de nem kevesebb érdeme van dr. LŐRINCZ Albertnek. Azt a fizetéskülbözetet, amit állása jelentene, ő mint ember is be tudja hozni. Egyébként dr. LŐRINCZ Albertre a megyében másképp is szükség van, dacára annak, hogy sok hibája van, túlérzékeny, azonban nélkülözhetetlenek tartja. Kifogása az ellen nincs, hogy ügyvezető ig.-őr dr. SZABÉDI László legyen.

NAGY Imre fölveti a kérdést, hogy egyáltalában dr. LŐRINCZ Albertnek szüksége van-e a Múzeumnál állásra.

BALOGH Edgár kijelenti, hogy dr. LŐRINCZ Albertet a kollégiumi szerződés értelmében legfeljebb csak átmenetileg lehet alkalmazni, mint ügyész azonban maradhat. Ami pedig az érzékenységet illeti, azon túl kell magunkat tenni, mivel nagyobb dolgokról van szó, minthogy az embernek az érzékenységét bántjuk-e, vagy sem. Az egész múzeumi kérdést úgy kell megoldani, hogy támadási felületet sehol se hagyjunk.¹⁴ Ha maradna a jelenlegi minőségben, a Múzeumot támadás érné a sajtó, valamint a kormány részéről. A MNSz ajánlja, hogy a Múzeum érdekében erről a kényes helyről vonuljon vissza. Számára, ha a városban marad, megmarad az ügyészi teendőknél az ellátása. Nem helyesli, hogy a pénzügyi alapok megteremtésére a Múzeum egy külön személyt alkalmazzon. A pénzszerzésre a Múzeum ig.-őrei, múzeumőrei és a választmány minden egyes tagja hivatva vannak. Egyébként ezt a szerepet bárki vállalhatja az ig.-választmány tagjai közül is, mivel a megyénél, az államnál a tagok közül mindig lesz valaki, aki segítségére lesz a Múzeumnak. Ezért nem a költségvetést kell megterhelni, hanem az olyan egyéneket, akik a székely társadalomban szerepet játszanak. Ilyen szerepre dr. LŐRINCZ Albert is vállalkozhatik, ha itt marad. Egyébként a Múzeumért mindenkinek, múzeumőröknek, politikai és gazdasági tényezőknél is dolgoznia kell. Dr. LŐRINCZ Albertnek ez a múzeumi állás nem alap, mivel Kolozsvárt jól menő irodája, lakása van, amit nem tud megtartani., ha itt marad. Különben a MNSz a Csíki Magánjavak, valamint a TUSA–MIKÓ-féle ügykör rendezésének a kérdésénél is dr. LŐRINCZ Albertre gondolt.¹⁵ Dr. GYÁRFÁS Albert felveti a kérdést, hogy a MNSz javaslata szerint, ha FADGYAS Anna múzeumőr lehet, miért nem lehet az dr. LŐRINCZ Albert, akinek egyetemi végzettsége és nagy olvasottsága van. Jegyzőkönyvbe kívánja vétetni, hogy a Múzeum anyagi alapjának a megteremtését a BALOGH Edgár által kifejtett társadalmi akcióval nem látja biztosítottak.

Dr. LÁSZLÓ Gyula közvetve, hogy átmenetileg esetleg a MNSz a PETŐFI-alap terhére három ember fizetését vállalná.

FADGYAS Anna kéri, hogy a személyétől tekintsenek el, amennyiben ez a Múzeum ügyeinek rendezésében akadályul szolgálna.

BALOGH Edgár kijelenti, hogy dr. LŐRINCZ Albert nem kvalifikálatlan személy, mivel jogi doktor, s nagy munkaügyi gyakorlata van. FADGYAS Anna és BOGÁTS Dénes, bár nem rendelkeznek egyetemi végzettséggel, de a múzeumi munka egy bizonyos időn túl jogosít jogszerzésre, ezért ők tb. múzeumőrök lennének, ami erkölcsi elismerés, s a praxist honorálná. Ha dr. LŐRINCZ Albertnek lenne legalább 5 évi múzeumi praxisa, akkor őt is lehetne kvalifikálni.

Egyébként pazarlás lenne őt a Múzeumnál alkalmazni, mikor ő egy munkaügyi kapacitás.

Dr. GYÁRFÁS Albert közvetve, hogy HERPEPEI Jánost mi képesítette múzeumi munkára, mikor nem volt meg hozzá a képesítése. Dr. LÁSZLÓ Gyula kijelenti, hogy HERPEPEI Jánost nem a végzettsége, hanem munkássága tette alkalmassá múzeumi munkára.

Dr. LÁSZLÓ Gyula azt a kérését terjeszti elő, hogy a f. évi szept. hó 8-i ig.-választmányi gyűlésre őt és dr. BALOGH Edgárt minden jog nélkül hívja meg, hogy a mai gyűlésen elhangzott javaslataikat újból személyesen adhassák elő.¹⁶

Dr. LÁSZLÓ Gyula kérését a gyűlés egyhangúlag elfogadja, s a f. évi szept. hó 8-án tartandó ig.-választmányi gyűlésre egyhangúlag meghívja. Ügyv.-tanács dr. LŐRINCZ Albert lemondó leveleit tudomásul veszi, s döntés végett az ügyet az ig.-választmány elé terjeszti. Az ügyek vezetésére ideiglenes megbízási jelleggel megbízza dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrt, akit ugyanakkor megbíz egy 12 milliósi költségvetési tervezet elkészítésével is.

Ügyv.-tanács, meghallgatva a MNSz kiküldöttjeit, úgy találja, hogy mindenben egyetért a kiküldöttekkel, csupán csak abban van véleménykülönbség, szükséges-e egy külön ig.-őri állás szervezése a Múzeum terhére az anyagi javak előteremtésére, vagy nem.

Dr. GYÁRFÁS Albert kijelenti, hogy szükségesnek látja egy ilyen állás szervezését.

SCHULLER Sándor magáévá teszi a MNSz javaslatát, s egy ilyen állás szervezését nem tartja szükségesnek.

A MNSz központi kiküldöttjei a kérdést úgy találják megoldhatónak, ha a Múzeumnál egy ügyészi állást szerveznének, s kéri a testvéreket, hogy tegyék lehetővé, hogy egyúttal a kollégiumi ügyészi állás betöltése is a múzeumi ügyészi állással legyen kapcsolatban. Erre az ügyészi állásra egyhangúlag dr. LŐRINCZ Albertet hozzák javaslatba.

Dr. GYÁRFÁS Albert köszönetét fejezi ki a MNSz központi kiküldöttjeinek, hogy a SzNM ügyében ilyen messziről leutaztak. Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

3.

Jegyzőkönyv, mely felvettette a SzNM ig.-választmányának 1945. évi szept. hó 8. napján Sepsiszentgyörgyön, a Múzeum irodahelyiségében tartott rendkívüli gyűléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklete alatt dr. GYÁRFÁS Albert és NAGY Imre alenökök, dr. JÓZSEF Manóné, SCHULLER Sándor, SZÁSZ Imre, TAKÁCS János, KOVÁCS Dénes,

LÓRINCZ Ferenc, CSAPÓ József, dr. SZÉKELY Zoltán, dr. LÓRINCZ Albert és FADGYAS Anna ig. vál. tagok, továbbá dr. LÁSZLÓ Gyula egyetemi tanár és BALOGH Edgár, a MNSz alelnöke, mint a MNSz Központi Intézőbizottságának kiküldött résztvevői.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlí a megjelent tagokat, megállapítja a gyűlés összehívásának szabályszerűségét és határozatképességét, és a gyűlést megnyitja. 2. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr az elnöki megnyitó után üdvözlí dr. LÁSZLÓ Gyula egyetemi tanárt, aki nemzetközi viszonylatban is a régészet legkiválóbb mai magyar képviselője, és BALOGH Edgárt, a MNSz alelnökét, a demokrata író és harcost.

3. Elnök felkéri CSAPÓ József jegyzőt, hogy az ig.-választmány 1945. évi júl. hó 15-én tartott gyűlésének jegyzőkönyvét olvassa fel, mely felolvasás után tudomásul szolgál. A mai gyűlés jegyzőkönyvének vezetésére CSAPÓ József jegyzőt, hitelesítésére pedig SCHULLER Sándor és SZÁSZ Imre ig.-vál. tagokat kéri fel.

4. Melőtt a tárgysorozatba felvett ügyek tárgyalására kerülne a sor, dr. GYÁRFÁS Albert alelnök felteszi a kérdést, hogy ki engedte meg dr. ÁRVAY Józsefnek, hogy egyszerűen anélkül, hogy az elnökség engedélyt adott volna, bejőjön a Múzeumba, tekintettel arra, hogy a Múzeum anyagának az elszállítása körül tisztázatlan a szerepe. Dr. SZÉKELY Zoltán kijelenti, hogy ő adott engedélyt, tekintettel arra, hogy dr. ÁRVAY József azelőtt a Múzeum kötelékébe tartozott. Ha ezért mulasztás terheli, a felelősséget vállalja. Dr. GYÁRFÁS Albert megjegyzi, hogy dr. ÁRVAY József nem ment el az ig.-választmány elnökéhez, ellenben a római katolikus plébánosnál látogatást tett. Dr. SZÉKELY Zoltán kijelenti, hogy ő el akarta vinni dr. ÁRVAY Józsefet az ig.-választmány elnökéhez, de dr. LÓRINCZ Albert magára vállalta, hogy személyesen fogja elvinni dr. ÁRVAYt az elnök testvérhez. Dr. LÓRINCZ Albert kijelenti, hogy szó volt róla, de ő az ÁRVAY jelentését várta, amit nem kapott meg, hogy azzal menjenek el az elnökhöz. Dr. SZÉKELY Zoltán kijelenti, hogy a jelentés fogalmazványa már egy hete, hogy készen van ÁRVAY Józsefnél, aki arra várt, hogy dr. LÓRINCZ Albert a jelentéssel együtt az elnök testvérhez vigye. Dr. SZÉKELY Zoltán nem akart a dolog elébe vágni, hogy mint ideiglenesen megbízott vezető ügykörü túllépést kövessen el, minthogy dr. LÓRINCZ Albertet az ig.-választmány még nem mentette fel megbízatása alól. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök figyelmezteti dr. SZÉKELY Zoltánt, hogy a jövőben hasonló mulasztást ne kövessen el. Dr. SZÉKELY Zoltán kijelenti, hogy ez nem volt mulasztás, mivel a dolog elintézését dr. LÓRINCZ Albert magára vállalta.

5. BALOGH Edgár, a MNSz alelnöke ismerteti a MNSz KI-nak a Múzeum jövőbeni működésére vonatkozó elgondolását. A MNSz KI, amely hivatala van, hogy foglalkozzék a magyar kulturális ügyek rendezésével, s így a SzNM ügyével is. Nem tudta azt, hogy az elenyészett ig.-választmány helyett megalakult az új demokrata szellemű ig.-választmány, s ezért gondolt átmenetileg egy direktórium felállítására. Tekintettel arra, hogy időközben a Múzeum ig.-választmánya megalakult, direktórium beállításának a kérdése elveszítette időszerűségét. Kijelenti, hogy a MNSz KI által küldött átirat téves értelmezése keltette az ig.-választmányban azt az elgondolást, hogy a Múzeumhoz a MNSz idegen állampolgárokat akart volna szerződtetni. A MNSz közbelépésére a magyar kormány hajlandónak mutatkozott a megsemmisült javak részbeni kárpótlásaképpen szakembereket bocsájtani a Múzeum rendelkezésére a saját költségén. Továbbá az elpusztult javak részbeni kárpótlásaképpen a Magyar Nemzeti Múzeumban, valamint a Bécsben található összes székelyföldi vonatkozású emlékeknek a SzNM részére való átengedését helyezte kilátásba.

Ig.-választmány BALOGH Edgár tájékoztatását tudomásul veszi.

6. Dr. SZÉKELY Zoltán javasolja, hogy az ig.-választmány járuljon hozzá ahhoz, hogy dr. SÁNDOR Gábor és dr. ÁRVAY József jelenhessék meg a gyűlésen, és hallgathassa meg dr. LÁSZLÓ Gyula egyetemi tanár következő előadását, mely a SzNM tudományos működésére vonatkozik. Ig.-választmány SZÉKELY Zoltán javaslatát elfogadja.

Dr. LÁSZLÓ Gyula egyetemi tanár előadja, hogy a Székelyföld helyzete Euráziában, mivel a szorosok révén egy állandó átjáró metszési pontjában fekszik, általános eurázsiai kérdést rejt magában. Ezt mutatja a régészeti leleteknek az összefüggése. Az erösi, valamint az oltszemi telepekben Európa egy őstörténeti kérdésének a megoldása rejlik. A leletek gyűjtőhelye a SzNM: feléje irányul a tudományos világ érdeklődése, amelynek eleget kell tenni. A magyar nép munkájának a szeretete feladatává tette a MNSz-nek, hogy a SzNM-nak segédkezet nyújtson. A MNSz-nek akarása vezetett a múlt gyűlés jegyzőkönyvében szereplő és BALOGH Edgár által is említett átirathoz, amelyet a MNSz KI intézett a Múzeum vezetőségéhez. Személy szerint dr. LÁSZLÓ Gyulát is közelről érdekli a Székely Nemzeti Múzeum sorsa, tekintettel arra, hogy sokat dolgozott az elmúlt négy év alatt a Múzeumban, s mint székely ember őszintén ragaszkodik a régi székely intézethez. A Múzeum tudományos munkájának az elvégzésére a múltban megvolt a Székely MIKÓ-Kollégium tanári kara. A közép-európai népekkel való tudományos kapcsolat fenntartására és a

Székelyföld további kutatásának folytatására ezután is mindent meg kell tenni. A múzeum újjászervezése folytán nemcsak követünk kell a többi európai államok múzeumainak fejlődését, hanem arra kell törekednünk, hogy a tudományos munka tekintetében mindig az elsők között legyünk. Szükséges lenne a SzNM tisztviselő karán kívül az összes tudományos erőket bevonása úgy, hogy a székelyföldi problémák megoldásában, ami a közép-európai Duna-medence problémája is, időről-időre a szakembereket bevonják. Hálásan emlékszik meg mint múzeumi szakember arról az erőfeszítésről, amit FADGYAS Anna múzeumi tisztviselő fejtett ki a Múzeum érdekében 1944 szeptembertől 1945. márc. 1-jéig, ameddig is a Múzeum vezetését és javainak a megvédését egyedül látta el. Megemlékezik dr. LŐRINCZ Albert munkájáról is, aki a Nemzeti Demokrata Arcvonal megbízásából 1945. márc. 1-jén került a Múzeum élére, s megpróbálta a Múzeum jogi helyzetét rendezni. Megköszöni KISGYÖRGY Tamás elnöknek és dr. GYÁRFÁS Albert alelnöknek azt a megértő messzemenő támogatást, amelyben a SzNM-ot részesítették. Tekintettel azonban arra, hogy az autonóm szervezetnek van egy felügyeleti szervük, amely felülvizsgálja, hogy a kérdéses autonóm szerv mennyiben felel meg az eredeti célkitűzésnek, szükségessé vált, hogy ez a felügyeleti szerv maga nevezze ki megfelelő szakembereket.¹⁷ Ezt értette meg dr. LŐRINCZ Albert, amikor két levélben is szépen kifejtette azt, hogy ő munkáját befejezte, s így átadja helyét a tudományos szakembereknek.

Dr. SÁNDOR Gábor és dr. ÁRVAY József, mivel dr. LÁSZLÓ Gyula érdekes tudományos tájékoztatását meghallgatták, a gyűlésről eltávoznak.

7. Dr. LŐRINCZ Albert kijelenti, hogy a Múzeumhoz azért jött, mert annak jogi helyzetét rendezni kellett. Dr. GYÁRFÁS Albert és KISGYÖRGY Tamás ebben a munkájában mindég nagy segítségére voltak. Beszámol a Múzeumban folytatott munkásságának eredményeiről. Lépéseket tett, hogy a székely vármegyék a Múzeum fenntartásához hozzájáruljanak, az elenyészett ig.-választmány helyett a Nemzeti Demokrata Arcvonal Tanácsától kapott megbízás alapján egy új ig.-választmányt hozott létre. Két ízben is tárgyalt a székely vármegyék Nemzeti Demokrata Arcvonal Tanácsaival, hogy a Múzeum életébe szorosan kapcsolódjanak bele. Az elvi harc közben kisebb kérdésekről sem feledkezett meg. A Múzeum kerítéseit kijavíttatta, a szemétdombokat elhordatta. Kiemeli azt, hogy a Múzeum a székely népé, s kéri az ig.-választmányt, hogy a kijelölendő ig.-örökben a székely nép kapja is meg a garanciát arra, hogy a Múzeum ügyét azok előbbre is fogják vinni. Azt javasolja, hogy a múzeumi ig.-örök teljesen a Múzeumnak szenteljék magukat, más elfoglaltságuk ne legyen.

Dr. SZÉKELY Zoltán kijelenti, hogy amennyiben dr. LŐRINCZ Albert javaslata alapján az ő alkalmazása akadály volna arra, hogy ő továbbra is a Múzeum ig.-őre legyen, kéri, hogy abban az esetben személyétől tekintsenek el.¹⁸

8. Dr. LÁSZLÓ Gyula előterjesztést tesz a Múzeum tudományos és segéd személyzetére vonatkozólag. A Múzeum ügyeinek további rendezésénél kiinduló pontnak a Múzeum ig.-őreinek megválasztását javasolja, azzal a megjegyzéssel, hogy dr. SZABÉDI László az ügyvezetéssel bízassék meg. Dr. SZABÉDI László marostordai születésű székely ember, költő és szociológus, aki az Egyetemi Könyvtárban könyvtárosi teendőket végzett, s így könyvtárosi gyakorlattal rendelkezik, több európai nyelvet beszél, s a JÓZSA Béla Athenaeum könyvkiadó szakosztályának vezetője, akinek kilenc hónapi működése alatt circa 40 könyv jelent meg. Mindezek alkalmassá teszik őt arra, hogy a SzNM jövőbeni tudományos munkájába tevékenyen bekapcsolódjék. A régészeti teendők ellátására továbbra is dr. SZÉKELY Zoltánt ajánlja. A néprajzi teendők ellátására dr. SÁNDOR Gábort, a kitűnően képzett néprajzost ajánlja, mint ig.-ört. Dr. ÁRVAY Józsefet, mint néprajzost, levéltári és könyvtári szakemberként ajánlja, ugyancsak ig.-örként. BOGÁTS Dénest, aki a múltban is nagy egyszerűséggel foglalkozott levéltári kutatásokkal, amelyről több eddig megjelent munkája is tanúskodik, javasolja, hogy az ig.-választmány mint tiszteletbeli ig.-ört hívja meg. FADGYAS Annát, aki két évtizedes múzeumi gyakorlata révén tudományos képesítést nyert, javasolja, hogy tb. múzeumórré válassza meg az ig.-választmány. Tekintettel arra, hogy a néprajznak olyan kérdései is vannak, amelyhez férfiember egyáltalán nem tud hozzáférközni, ezért javasolja, hogy a kitűnően képzett dr. SIMON Katalin leendő kollégiumi tanárnőt mint tb. múzeumórt hívja meg az ig.-választmány. A szakaltisztai teendők elvégzésére KOCISIS Elek asztalosmester megválasztását javasolja, aki a múltban is mint ilyen dolgozott a Múzeumban. Az altisztai teendők ellátására FODOR Józsefné megválasztását javasolja, aki 1932. év óta áll a Múzeum szolgálatában, s ez idő alatt munkáját mindig a legnagyobb jóindulattal és igyekezettel látta el.

Javaslatot tesz az említett személyek javadalmazására vonatkozólag is. Javasolja, hogy az ig.-örök fizetése havi 100 000 lej készpénzben és természetbeni járandóságban állapíttassék meg. Dr. SZABÉDI László ig.-ör használja az emeletes ig.-óri lakás két szobát, konyhát, kamrást és fürdőszobát részét az ahhoz járó kertrésszel, dr. SÁNDOR Gábor ig.-ör, tekintettel arra, hogy nőtlen ember, az emeleti két szobát, valamint dr. SZABÉDIVEL közösen a fürdőszobát és a felső kert részt. Dr. ÁRVAY József és dr. SZÉKELY Zoltán a két

részre osztott földszintes ig.-őri lakást foglalják el az ahhoz járó kertrésszel együtt. FADGYAS Anna tb. múzeumőr részére havi 100 000 lej fizetést javasol, valamint az ig.-őrökkel közös megegyezés alapján történő kertrészeseledést. BOGÁTS Dénes tb. ig.-őr részére havi 30 000 lej tiszteletdíjat javasol. Dr. SIMON Katalin tb. múzeumőr részére havi 80 000 lej fizetést javasol. KOC SIS Elek szakaltiszt részére, aki mint asztalos alkalmaztatnék, havi 60 000 lej fizetést javasol. FODOR Józsefné altiszt részére havi 30 000 lej fizetést javasol az eddigi élvezett lakás, fűtés, világítás és kerthasználat mellett.

Dr. SZÉKELY Zoltán fölteszi a kérdést, hogy az ig.-őrök csak a lakás használatát kapják fűtés és világítás nélkül, s kérdezi, hogy dr. LŐRINCZ Albert mint igazgató fűtést és világítást élvezett-e, tekintettel arra, hogy a múltban az igazgató és múzeumőrök kizárólag csak a lakást és a velejá ró kerthasználatot kapták. Dr. LŐRINCZ Albert kijelenti, hogy fűtést és világítást ő sem élvezett.

SCHULLER Sándor és dr. GYÁRFÁS Albert azt javasolják, hogy FADGYAS Anna tb. múzeumőr fizetése havi 80 000 lejben állapíttassék meg.

SCHULLER Sándor javasolja, hogy a kollégium leendő természetrajz szakos tanára mint múzeumőr az elöljáróság delegálása révén a Múzeumhoz választassák meg.

Ig.-választmány dr. LÁSZLÓ Gyula javaslatát dr. GYÁRFÁS Albert és SCHULLER Sándor módosító javaslatával elfogadja, azzal a kikötéssel, hogy a MIKÓ-Kollégium elöljárósága az ig.-őröket a kollégiumhoz mint tanárokat is megválassza, hogy ezzel a Múzeum és a kollégium között fennálló szerződésnek is eleget tegyen.

9. Dr. LÁSZLÓ Gyula és BALOGH Edgár javasolják, hogy dr. LŐRINCZ Albertnek a Múzeumban kifejtett munkásságának elismeréséül az eddig élvezett 6 hónapi igazgatói fizetést kitevő 480 000 lej összeget szavazzon meg. Dr. GYÁRFÁS Albert és SCHULLER Sándor nem tartják helyenvalónak, hogy dr. LŐRINCZ Albert a Múzeumban kifejtett munkásságáért külön jutalomban részesüljön. Dr. LŐRINCZ Albert kijelenti, hogy ha ezt az összeget nem kapja meg, akkor nincs abban a helyzetben, hogy leköltözködhessen Kolozsvárról, mert erre anyagi fedezete nincs. BALOGH Edgár megjegyzi, hogy dr. LŐRINCZ Albert eddig élvezett havi fizetése amúgyis igen csekély volt, azért méltányosnak találja, hogy a javasolt 480 000 lej dr. LŐRINCZ Albert részére szavatzassék meg.

Ig.-választmány BALOGH Edgár és dr. LÁSZLÓ Gyula javaslatát elfogadja, és dr. LŐRINCZ Albertnek a Múzeumban kifejtett munkássága elismeréséül az eddig élvezett 6 havi fizetését kitevő összeget, vagyis 480 000 lejt egyhangúlag megszavaz.

10. KISGYÖRGY Tamás elnök és dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolják, hogy a Múzeum jogi ügyeinek az elintézésére, valamint a pénzügyi alapjának megteremtésére dr. LŐRINCZ Albertet a Múzeum ügyészévé válassza meg az ig.-választmány, és havi javadalmazását 80 000 lejben állapítsa meg. SCHULLER Sándor javasolja, hogy a Múzeum kössön szerződést dr. LŐRINCZ Albertel, amely szerződés világosan szögezze le, hogy a jogügyi dolgok elintézésén kívül a Múzeum anyagi alapjának a megteremtése a fő feladata.

Ig.-választmány dr. GYÁRFÁS Albert, KISGYÖRGY Tamás és SCHULLER Sándor javaslatát elfogadja, s a javaslatban kifejezett kívánságok szerint havi 80 000 lejes fizetéssel a Múzeum ügyészévé megválasztja dr. LŐRINCZ Albertet. Dr. LŐRINCZ Albert megszűnik a Múzeum ig.-választmányának és ügyv.-tanácsának tagja lenni, az üléseken mint esetről-esetre meghívott tanácskozó tag vesz részt. A jogi ügyek elintézésére a megbízást az ügyv.-tanácstól kapja. Az eddig élvezett lakásában maradhat a már általa levélben kért időpontig, vagyis 1945. okt. hó végéig, de addig is lakásának egy részét át kell, hogy adja dr. SZABÉDI László részére.

11. Dr. GYÁRFÁS Albert javasolja, hogy a megválasztott tiszviselők megválasztása, illetve megbízatása csak egy évnvi időtartamra szóljon, vagyis 1945. szept. hó 1-jétől 1946. aug. hó 31-ig.

Ig.-választmány dr. GYÁRFÁS Albert javaslatát elfogadja.

12. Dr. GYÁRFÁS Albert és dr. LŐRINCZ Albert a dr. ÁRVAY József alkalmaztatásával kapcsolatosan azt javasolja, hogy az ügyv.-tanács vizsgálja ki az ügyet, és igazolásának esetén szept. hó 1-jétől alkalmazza.

Ig.-választmány a javaslatot elfogadja, és ügyv.-tanácsot megbízta, hogy ÁRVAY József ügyét vizsgálja ki, és igazolása esetén szept. hó 1-jétől a Múzeumnál alkalmazza.

13. Dr. SZÉKELY Zoltán ismerteti a Múzeum 1945. évi szept. 1-jétől 1946. évi ápr. 1-jéig terjedő időre készített költségvetését, mely 22 928 332 lej bevételt, és ugyanannyi kiadást mutat.

Ig.-választmány a Múzeum költségvetését beható tárgyalás után egyhangúlag elfogadja.

14. Dr. LÁSZLÓ Gyula javasolja, hogy a Múzeum könyvtárában mintegy 300 kötetet kitevő nyugati szépirodalmi munka képezze szabadeladás tárgyát, s az így befolyt összeg szakkönyvtár gyarapítására fordíttassék.

Ig.-választmány dr. LÁSZLÓ Gyula javaslatát elvileg elfogadja.

15. Dr. LŐRINCZ Albert javasolja, hogy a kiállításokkal kapcsolatos napidíjakat úgy a tudományos

személyzet, mint az ügyész részére állapítsa meg az igazgató-választmány. Javasolja, hogy a nem sepsiszentgyörgyi illetőségű ig.-vál. tagok részére a gyűlésen való részvétel alkalmával napidíj állapíttassék meg.

Ig.-választmány úgy a tudományos személyzet, mint az ügyész részére a kiszállások alkalmával a hasonló fizetésű állami tisztviselők részére megállapított napidíjat engedélyezi. Hozzájárul ahhoz is, hogy a nem sepsiszentgyörgyi ig.-vál. tagok a gyűléseken való részvételük alkalmával napidíjban részesüljenek.

16. A megválasztott ig.-örök közül dr. SÁNDOR Gábor és dr. ÁRVAY József a gyűlésen megjelennek, és elnök közli velük megválasztásukat, melyet nevezettek köszönettel tudomásul vesznek. Több tárgy nem lévén, elnök megköszöni a megjelenteknek a gyűlésen való részvételüket, és a gyűlést bezárja.

4.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett Sepsiszentgyörgyön 1945. évi szept. hó 15-én d.u. 4 órakor a SzNM ügyv.-tanácsának 114/1945 számú meghívóval egybehívott és a Múzeum irodahelyiségében tartott gyűléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökle alatt: dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, SCHULLER Sándor, dr. JÓZSEF Manóné, dr. SZÉKELY (SZABÉDI) László, dr. SZÉKELY Zoltán, dr. ÁRVAY József és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai, továbbá dr. LŐRINCZ Albert ügyész mint tanácsadó tag.

1. Elnök üdvözlöi a megjelent tagokat, és a gyűlést megnyitja. Jelenti, hogy NAGY Imre alelnök és GÁSPÁR Jenő távollétüket kimentették. A jegyzőkönyv vezetésére FADGYAS Anna múzeumi pénztárost kéri fel.

2. KISGYÖRGY Tamás elnök jelenti, hogy a tárgysorozat 1. pontja dr. ÁRVAY József purifikálási ügye. Ezért felkéri dr. ÁRVAY Józsefet, hogy tegye meg jelentését a Múzeum becsomagolt anyagának elszállítására vonatkozólag.

1944. szept. 1-jén kora reggel HERPEI János múzeumi igazgató közölte velem, hogy a háborús események miatt elrendelték a város kiürítését, s az utolsó vonat reggel 9 órakor indul. Előző nap, amikor szóba került, hogy a közeli napokban sor kerülhet a város kiürítésére, bejelentettem igazgatómnak, hogy ez esetben is a Múzeumban maradok. Ő azonban arra hivatkozva, hogy én Brassóból jött katonaszökevénynek számítok, és így a román csapatok bevonulásakor történő igazoltatások során veszélybe kerülhetek, erre való tekintettel azt tanácsolta, hogy a várost én is hagyjam el. Szept. 1-jén reggel azért magam is vonatra szálltam. A vonat indítása azonban egyre késétt, s másnap, szept. 2-án délelőtt elhatároztam, hogy mégis Sepsiszentgyör-

gyön maradok. A vonatról leszállva HERPEI János igazgatóval találkoztam, aki közölte velem, hogy a Múzeum ládáiba csomagolt anyaga elszállítására vasúti kocsit szerzett. Ugyancsak az is közölte velem, hogy ő maga beteg volta miatt családjával együtt a délben induló vonattal elutazik, és rendelte, hogy a Múzeum részére kiutalt és aznap éjfélkor indítandó vasúti kocsiba a múzeumi ládákat rakassam be, és az elszállítást elrendelő minisztériumtól kijelölt helyre, a Tolna megyei Lengyel községbe kísérem el. HERPEI János igazgató családjával együtt szept. 2-án délben elutazott, magam pedig a kiutalt vasúti kocsiba kezdtem berakni a múzeumi ládákat, melyeket BARABÁS Jenő altiszt székéren szállított a Múzeumból az állomásra. Este 6 órakor váratlanul elindították vonatunkat. A vasúti kocsiba akkor 48 láda volt berakva, s a kocsiban utazott rajtam kívül BARABÁS Jenő altiszt is a családjával. Másnap Csík-szentkirályon utolérte vonatunkat, s beszállt feleségével együtt a vasúti kocsinkba dr. SZÉKELY Zoltán is, aki katonai behívóját megkapva állomáshelyére indult. Állandó légitámadások közepette szept. 9-én Kolozsvárra érkezünk, ahol az állomásfőnök közölte velünk, hogy vasúti kocsinkat a légitámadásoktól elpusztított vasúti pályatest rendbehozatala után, körülbelül 6-7 nap múlva indíthatja csak tovább. Mínt hogy a kolozsvári vasúti állomást is állandóan légitámadás fenyegette, s különben is az állomásfőnök közlése szerint az egy hét múlva indítandó múzeumi szállítmány a legkedvezőbb körülmények között is csak egy heti út után érkezhetik meg Budapestre, belátva azt, hogy a múzeumi szállítmánynak egy hétig azz állomáson tartása és másik egy heti továbbszállítása az állandó légitámadások miatt a szállítmány biztos elpusztulását jelentené, dr. SZÉKELY Zoltánnal Kolozsváron előbb az illetékes felettes hatóságunkkal, a Közggyűjtemények Országos Főfelügyelőségével akartunk telefonon beszélni, majd a szándékunk sikertelensége után felkerestük az Erdélyi Múzeum-Egyesület vezetőségét, és tanácsot kértünk a múzeumi szállítmány ügyében. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület vezetőségére tanácsára és kérésére a múzeumi szállítmány megmentése érdekében a ládákat még aznap az Erdélyi Múzeum-Egyesület bombabiztos óvóhelyére szállítottuk. Az Egyesület vezetőségére a ládákat tőlünk átvette, hogy azokat óvóhelyén megőrizze és a háborús veszélyek megszűnése után Sepsiszentgyörgyre visszaszállíttassa. Az átadásról, illetőleg az átvételről részletes jegyzőkönyv készült, melynek egyik példányát vagy annak másolatát csak utólag mellékelhetem majd a jelentésemhez. Kolozsvárra érkezésünk után néhány napra a Kolozsvárra érkezett miniszteri kiürítési biztos a múzeumi anyagot Budapestre akarta szállíttatni, de a vasúti for-

galom megbénulása miatt e szándéka meghíúsult. Később, ha jól emlékszem, szept. 24-én a miniszterium a múzeumi anyagot tartalmazó ládákat két teherautón Budapestre szállította, az Erdélyi Múzeum-Egyesület vezetői, valamint dr. SZÉKELY Zoltán és a magam minden tiltakozása ellére. A szállításmánnyal eltávozott BARABÁS Jenő altiszt is a családjával. Néhány nap múlva dr. SZÉKELY Zoltán újabb katonai behívásra bevonult csapattestéhez. Én Kolozsvárt maradtam, hogy megvárjam a közeledő orosz hadsereg Kolozsvárra való bevonulását, és azután a SzNM-hoz visszatérjek. Az orosz csapatok okt. 11-én bevonultak Kolozsvárra, de magam okt. 13-án hadifogságba jutottam, s az Oroszországban az Ural-hegységben fekvő Assa város környékén fekvő hadifogoly-táborban eltöltött hadifogságom után 1945. aug. 30-án érkeztem vissza Sepsiszentgyörgyre.

SCHULLER Sándor a jelentéssel kapcsolatosan kijelenti, hogy bár mulasztást követett el dr. ÁRVAY József, amikor az elszállítás ellen tiltakozását nem fejezte ki HERPEI János előtt, azonban ezt a mulasztását helyrehozta azzal, hogy Kolozsvárt az anyagot a vasúti kocsiból kirakatta bombabiztos helyre, és továbbszállítása ellen tiltakozott. Ennek alapján nem látja vétkesnek dr. ÁRVAY Józsefet az anyag elszállításával kapcsolatban. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök kijelenti, tekintettel arra, hogy az akkori főispán és katonai hatóságok a város kiürítésére rendeletet adtak ki., tekintettel arra, hogy ezek a vezetők a saját és családtagjaik személyének a megmentésével annyira elfoglaltak voltak, s csakis azzal voltak elfoglaltak, nevezettnek nem állott módjában ezekkel tárgyalásokba bocsátkozni, s egy más intézkedést kieszközölni. Tekintettel továbbá arra, hogy a felemlített vezetők fejezsztettségé általános pánikot keltett, s így nevezettet is befolyásolhatta, és végül nevezett felettesétől, HERPEI János felelős igazgatótól rendeletet is kapott a ládába csomagolt értékek elszállítására, habár előzőleg dr. SZÉKELY Zoltánnal együtt HERPEI János tudomására hozta, hogy nem akar eltávozni, ügyv.-tanács nem tartja dr. ÁRVAY Józsefet vétkesnek, s így nem lát fennforogni okot arra, hogy a Múzeum kötelékébe tovább ne alkalmaztassék. Dr. SZÉKELY Zoltántól és FADGYAS Annától írásbeli nyilatkozatot kér a fenti ügyvel kapcsolatban. A fenti ügyvel kapcsolatosan dr. SZÉKELY Zoltán felolvassa NAGY Imre ig.-vál. alelnök 1945. szept. 14-én kelt levelét:

A f. hó 15-i ülésre szóló meghívót megkaptam. Elfoglaltságom miatt személyesen nem mehetek le. Az ÁRVAY József purifikálási ügyével kapcsolatban kijelentem, hogy az ügyet az ÁRVAYval való személyes beszélgetésből is ismerem, így az anyag elszállításáért őt hibásnak nem tartom, mert ő mint tisztviselő a hivatalfőnökének utasítását követte. Az anyag Kolozsvárról való

elszállításáért sem terheli felelősség, minthogy ott is a felsőbb hatalommal nem szállhatott szembe.

Ügyv.-tanács NAGY Imre ig.-vál. alelnök felolvasott levelét jóváhagyólag tudomásul veszi. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök a jövőre való tekintettel megjegyzi, hogy azoknak, akiknek ilyen nagybecsű értékek vannak a kezére bízva, nem szabad a felsőbb parancsnak engedelmelkedni, hanem a józan belátás szerint kell cselekedni, még akkor is, ha esetleg ebből a személynek kára is származhatnék, mert a fő az, hogy a reánk bízott értékek megmentését biztosítsuk.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán ismerteti az ig.-választómány szept. 8-i ülésén elfogadott költségvetést. Tudomásul szolgál.

4. Dr. SZÉKELY Zoltán előterjeszti, hogy NAGY Imre alelnök tulajdonában 5 db. régi csíki szőnyeg van, melyet szívesen eladna a Múzeum néprajzi gyűjteménye számára. Ügyvezető tanács kijelenti, hogy a kérdéses szőnyegetek ez idő szerint nem áll módjában megvásárolni.

5. Dr. SZÉKELY Zoltán jelenti, hogy KIS-GYÖRGY Tamás ig.-vál. elnökkel folytatott megbeszélései alapján a Múzeum faszükségletének beszerzése tárgyában tárgyalást folytatott FEKETE Árpád helybeli fakereskedővel, aki hajlandó volt 2 vagon I. oszt. bükkhasáb tűzifát szállítani Múzeumunk részére abban az esetben, ha az összeget előzetesen lefizetjük. Az elnök testvér beleegyezése folytán a két vagon fa árát kifizettük, s kéri az ügyv.-tanácsot, hogy jóváhagyólag vegye tudomásul.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

6. Dr. SZÉKELY Zoltán jelenti, hogy az 1944. év őszén történt robbanások következtében a Múzeum épületének ablaktáblái is igen nagy károkat szenvednek. Eddigi összszámításunk szerint 15 db. nagy és 2 db. kis ablaktáblát kellene helyreállíttatnunk. Mint-hogy a téli hideg beállta előtt ezeket feltétlenül pótolnunk kellene, viszont ez tetemes összeget jelent, kéri az ügyv.-tanács hozzájárulását a munka elvégzéséhez.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és a hiányzó ablaktáblák helyreállítását engedélyezi.

7. Dr. SZÉKELY Zoltán jelenti, hogy f. évi márc. hó folyamán dr. LŐRINCZ Albert Háromszék vármegye megyefőnökségének engedélye alapján a zabolai gróf MIKES Ármin-féle kastélyból beszállított 9 szekér rakomány különféle anyagot. Ez az anyag jelenleg a Múzeum dísztermében van elhelyezve, abban az állapotban, ahogyan helyreállított, s a terem ajtója hivatalosan le van pecsételve. Minthogy a rendezések folyamán erre a terem is feltétlenül szükségük van, kéri, hogy a terem felszabadítása és az anyag máshová való elhelyezése tárgyában intézkedjen az ügyv.-tanács.

Ügyv.-tanács elhatározza, hogy az említett anyagot a hatóság segédlete mellett átrakatja az igazgatói iroda helyiségébe, és ott újból lepecsételteti a helyiséget. Dr. LŐRINCZ Albert ügyészt megbízza, hogy ezt az ügyet rendezze el törvényes rendelkezések értelmében.

8. Dr. SZÉKELY Zoltán jelenti, hogy az 1944. év folyamán hatósági rendelkezés alapján a zsidók tulajdonában volt műértéknek nyilvánított tárgyak a Múzeum őrizetébe adtak át. E tárgyakból a már visszatért tulajdonosaik vagy hozzátartozóik egyes darabokat már átvettek. Minthogy az a helyiség, ahol a tárgyak jelenleg el vannak helyezve, az alkalmi kiállítások során nélkülözhetetlen, azért kéri, hogy a Zsidó Tanács vagy más illetékes hatóság keressék meg abból a célból, hogy a tárgyakat további őrizetbe vegye át a Múzeumtól. Tekintettel arra, hogy az elszállított zsidók javai a polgármesteri hivatal őrizetébe tartoznak, azért az ügyv.-tanács megkeresi a polgármestert, hogy az említett javak további őrizetét vegye át, minthogy a Múzeumnak szüksége van a helyiségre.

9. Dr. SZÉKELY Zoltán jelenti, hogy f. évi szept. hó 12-én KISGYÖRGY Tamás elnök társaságában megtekintette a futásfalvi római kori leletet, melyre GAUDI József megyefőnök hívta fel a figyelmét. Felkeresték LUKÁCS István futásfalvi lakost, aki f. évi május hó folyamán az udvara rendezése alkalmával egy bögre római kori köztársasági ezüst és bronz érmét talált. Minthogy történelmi szempontból fontos volna, hogy a lelet a Múzeum tulajdonába kerüljön, ezért javasolja, hogy e leletet feltétlenül vásárolja meg a Múzeum. E kérdésben tárgyalást folytattak a megtalálással, aki azonban nagyon magas összeget szeretne kapni a leletért, amit megadni semmiképpen sem lehet.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és elhatározza, hogy közli LUKÁCS Istánnal, tekintettel arra, hogy szegény ember, a leletért hajlandó 50 000 lejt fizetni. Ha azért nem lenne hajlandó átengedni a Múzeumnak, akkor megteszi a törvényes lépéseket a lelet megszerzésére. GAUDI József megyefőnöknek pedig köszönetét fejezi ki, hogy a leletre felhívta Múzeumunk figyelmét.

10. Dr. SZÉKELY Zoltán előterjeszti, hogy a múzeumőrök tudományos kiszállásaihoz szükséges volna olyan állandó hatósági igazolvány, mely részükre a szabad mozgást biztosítja.

Ügyv.-tanács elhatározza, hogy a szükséges igazolványért megkeresést intéz a megyefőnökséghez.

11. Dr. LŐRINCZ Albert ügyész előterjeszti jogi véleményét a Háromszéki Székely Tanalap épületeinek bérbeadására vonatkozólag.

Ügyv.-tanács az előadottak alapján megállapítja, hogy az 1940. aug. 30. utáni állapot semmis. Amíg a nemzetnevelésügyi minisztérium az épületek-

kel kapcsolatosan nem dönt, addig szerződést kötni nem lehet.

A tanalapi ügygel kapcsolatosan dr. SZÉKELY Zoltán jelenti, hogy a három sepsiszentgyörgyi tanalapi épület után kivetették a házadót, melyről a felvett 3 db. adókievetési jegyzőkönyvet a helybeli pénzügyigazgatóság megküldött Múzeumunknak.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és megbízza dr. LŐRINCZ Albert ügyészt, hogy a felebezéseket készítse el, és adja be a helybeli pénzügyigazgatósághoz.

Dr. SZÉKELY Zoltán ismerteti az Első Magyar Általános Biztosító Társaság f. évi júl. hó 31-én kelt átiratát, melyben közli, hogy a tanalapi épületek tűzbiztosítási díjfizetésének felfüggesztése nem áll módjában, mert az a biztosítás érvényének felfüggesztését jelentené, azonban a díjfizetésre nov. hó 1-jéig szívesen megadja a halasztást, ha a szükséges szabályszerű halasztási nyilatkozatot aláírjuk.

Ügyv.-tanács tudomásul veszi, s elhatározza, hogy az 5425 lejt kitevő tűzbiztosítási díjat kifizeti, s ha a Tanalap ügye rendeződik, illetve az épületek jövedelmeit hoznak, a tűzbiztosítást felemeli.

Dr. SZÉKELY Zoltán jelenti, hogy NAGYMIHÁLY Sándor kézdívsárhelyi építési vállalkozó az 1944. év folyamán a Tanalap tulajdonát képező kézdívsárhelyi járásbíróóság épületében nagyobb arányú javításokat eszközölt. E javítások elvégzése 15 035 pengőbe került, melyről számláját betérjesztette a Múzeumhoz, s kéri annak azonnali kifizetését. A munkálatok elvégzését POZSONYI Gyula mérnök igazolta, minthogy annak idején a felügyelettel ő bízott meg.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, s minthogy a Tanalaprak jelenleg semmiféle összeg nem áll rendelkezésére, azért megkeresést intéz NAGYMIHÁLY Sándor építési vállalkozóhoz, hogy adjon halasztást a számla kifizetésére addig, amíg a Tanalap-épületek jövedelme nem hoznak.

12. Dr. SZÉKELY Zoltán ismerteti Háromszék vármegye Megyefőnökségének 17.920-1945 számú átiratát, melyben közli, hogy a vármegyei politikai tanács f. évi aug. hó 31-én hozott döntése alapján 5 db. olajfestményt megőrzés és kiállítás végett átad a Múzeumnak.

Ügyv.-tanács Háromszék vármegye politikai tanácsának döntését köszönettel tudomásul veszi, a jelzett képeket átveszi, és kiállítja, a képek átvételével KISGYÖRGY Tamás elnököt, és dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrt bízza meg.

13. Dr. SZÉKELY Zoltán ismerteti Háromszék vármegye Megyefőnökségének 17.486/1945 számú átiratát, melyben a kolozsvári Népbíróóság Ügyészségének 974/1945 számú megkeresésére való hivatkozással el-

rendeli, hogy a Múzeum tulajdonában lévő *Székely Nép* című napilap 1940. aug. 30.–1943. dec. 31-ig, valamint az 1944. év ápr.–május havi számaival minél előbb adjuk ki. Jelenti, hogy az ügy sürgősségére való tekintettel KISGYÖRGY Tamás elnök beleegyezése folytán az 1944. évi ápr. és május havi számokat f. hó 12-én át is adtuk a Megyefőnökségnek.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, s elhatározza, hogy további példányokat nem szolgáltat ki, minthogy e lapokból csak egyetlen példánnyal rendelkezik Múzeumunk, azonban tanulmányozás, hiteles másolat vagy fotokópia készítés céljából készséggel rendelkezésre bocsátja a Múzeum épületében. Elvileg kimondja, hogy semmilyen múzeumi tárgyat használatra kiadni nem lehet.

14. Dr. SZÉKELY Zoltán jelenti, hogy a mai nap folyamán érkezett a kolozsvári Néptörvényszék 523/1945 sz. átirata, melyben kéri, hogy sürgősen küldjük meg a *Székely Nép* című napilap 1944. ápr. 25.–május 20-ig, továbbá május 23–31-ig megjelent példányokat.

Ügyv.-tanács elhatározza, hogy közli a kolozsvári Népbírósággal, hogy a jelzett példányokat már kiadta Háromszék vármegye Megyefőnökségének, s minthogy e lapok csak egyetlen példányban vannak meg Múzeumunknak, azért kéri, hogy azok minél előbb kerüljenek vissza, s különben is a Népbíróság keresse meg a kolozsvári Egyetemi Könyvtárat, ahol az összes Erdélyben megjelent napilapok és folyóiratok megtalálhatók. További példányokat tanulmányozás, hiteles másolat vagy fotokópia készítés céljából készséggel rendelkezésükre ad a Múzeum épületében.

15. Dr. SZÉKELY Zoltán ismerteti a Magyar Tudományegyetem Néprajzi Intézetének 13/1945 számú átiratát, melyben kéri, hogy a Háromszék vármegye néprajzát tárgyaló munkák megjelentetéséhez a Múzeum 100 000 lej segéllyel járuljon hozzá.

Ügyv.-tanács foglalkozván a kéréssel megállapítja, hogy a Múzeum jelenlegi anyagi körülményei nem engedik meg, hogy a kért segítyt megadhassa.

16. Dr. SZÉKELY Zoltán jelenti, hogy GÁL Vilmos helybeli közrendőr a Múzeum tulajdonát képező gyümölcsöskertből szilvát és almát lopott el, melyet bejelentett a rendőrséghez, kérve a tettes megbüntetését.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi.

17. Dr. SZÉKELY Zoltán jelenti, hogy dr. LŐRINCZ Albert indítványára megkeresést intéztek a helybeli rendőrséghez, hogy dr. ÁRVAY Józsefet a mindennapos jelentkezés alól mentesítsék. A rendőrség a mentesítést megadta.

Tudomásul szolgál.

18. Dr. SZÉKELY Zoltán felolvassa KOVÁCS László helybeli evangélikus lelkész beadványát a Boros-

jenőn lévő és a Múzeum tulajdonát képező DIÓ-SZEGHY László-féle lepkegyűjteményre vonatkozólag.

Ügyv.-tanács a jelentés alapján felkéri KOVÁCS Lászlót, hogy a Múzeum költségén a lehető leg-sürgősebben utazzék el Borosjenőre, és ottan szakértő igénybevitelével hozassa rendbe a gyűjteményt, s ha módot talál arra, a leszállítást is intézze el. E kiszállással kapcsolatos költségek kiutalásával az elnököt bízza meg.

19. Dr. LŐRINCZ Albert ügyész kéri, hogy a jogügyi dolgokkal kapcsolatos iratok adassanak át részére. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy olyan természetű ügyekben, amikor sürgős jogügyi dolgokról van szó, azt az elnökkel való előzetes közlés után azonnal ki kell adni az ügyésznek, az ügyész pedig köteles haladéktalanul eljárni az ügyben.

Ügyv.-tanács felhatalmazza az ig.-őröket, hogy azokat az iratokat, melyek bizonyos konkrét ügygel kapcsolatosak, átvételi elismervény ellenében az ügyésznek kiadhatják.

20. Dr. LŐRINCZ Albert ügyész javasolja, hogy a Múzeum keresse meg a szomszédos konzervgyár tulajdonosát, dr. PERETJ Herbertet, és kérje, hogy a Múzeum kertjével szomszédos kerítést csináltassa meg.

Ügyv.-tanács a javaslatot elfogadja.

21. Dr. LŐRINCZ Albert ügyész kéri, hogy a gyűlésekre a napirend közlése mellett hívassék meg.

Ügyv.-tanács a kérést teljesíti.

22. Dr. LŐRINCZ Albert ügyész kéri, hogy az ig.-választmány f. évi júl. hó 15-én tartott gyűlésének, úgyszintén az ügyv.-tanács aug. hó 26-án tartott gyűlésének jegyzőkönyvét másolatban adják ki részére.

Ügyv.-tanács dr. LŐRINCZ Albert kérését teljesíti, és említett jegyzőkönyveket nevezettnek másolatban kiadja. A további jegyzőkönyveknek jogi vonatkozású részéről pedig a szükség szerint kivonatot ad ki. Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

5.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett Sepsiszentgyörgyön 1945. évi szept. hó 26-án d.u. 1/2 6 órakor a SzNM ügyv.-tanácsának 137/1945 számú meghívóval egybehívott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökelete alatt: dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, dr. ÁRVAY József, FADGYAS Anna, GÁSPÁR Jenő, dr. JÓZSEF Manóné, dr. SÁNDOR Gábor, dr. SZÉKELY Zoltán és SCHULLER Sándor, az ügyv.-tanács tagjai, továbbá dr. LŐRINCZ Albert ügyész mint tanácskozó tag.

Az elnök üdvözlö a megjelent tagokat, és a gyűlést megnyitja. A jegyzőkönyv vezetésére dr. SÁNDOR Gábor ig.-őrt kéri fel.

2. Az elnök felszólítására FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács 1945. szept. hó 15-i jegy-

zőkönyvét. Az alelnök hozzászólása után az ügyv.-tanács a jegyzőkönyv alábbi helyesbítése mellett dönt: 1. Dr. LŐRINCZ Albert ügyésznek a Háromszéki Székely Tanalap épületeinek bérbeadására vonatkozó jogi véleményét a jegyzőkönyvhöz csak függeléként csatolja és 2. Dr. SZÉKELY Zoltánnak és FADGYAS Annának a dr. ÁRVAY József tisztázási ügyével kapcsolatosan tett nyilatkozatát a jegyzőkönyvhöz csatolja.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán jelenti, hogy az ötös Zsidó Tanács szóbelileg megkereste, és arra kérte, hogy a múlt év folyamán a Múzeum őrizetébe átadott zsidó javakat további őrzésre adja át neki. Tekintettel arra, hogy az elszállított zsidók javai a polgármesteri hivatal őrizetébe tartoznak, az ügyv.-tanács megkeresi a polgármestert, hogy az említett javak további őrzőjének az ötös tanácsot jelölje ki.

4. Dr. SZÉKELY Zoltán ismerteti a Székely MIKÓ-Kollégium átiratát, melyben a Múzeum kezelésében lévő Háromszéki Székely Tanalap tulajdonát képező három sepsiszentgyörgyi épület leánygimnázium részére történő bérbevételére tesz ajánlatot. Többek hozzászólása után az ügyv.-tanács elhatározza, hogy a Háromszéki Székely Tanalap tulajdonát képező három sepsiszentgyörgyi épületet a megszervezendő leánygimnázium részére bérbeadja, de az épületek bérbevételét, jelenlegi lakóinak kilakoltatását az intézetre bízza. A bérösszeget épületenként évi 500 000 lejben állapítja meg, de csak azért ilyen méltányosan, mert a Tanalap tanulmányi célokat szolgál. A javítások, a karbantartás és az összes költségek az iskolát terhelik. Megbízást ad az ügyésznek, hogy a Nemzetnevelési Minisztérium hozzájárulásától függően a szerződést a Székely MIKÓ-Kollégiummal kösse meg.

5. Dr. SÁNDOR Gábor beterjeszti dr. K. KOVÁCS Istvánnal közösen készített jelentését a Tanalap kézdívasárhelyi ingatlanairól.

Az ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és megbízza dr. LŐRINCZ Albert ügyészt, dr. K. KOVÁCS Istvánt és dr. SÁNDOR Gábort, hogy az újjonnan kötendő szerződések ügyében járjanak el.

6. A tanalapi ügygel kapcsolatosan dr. SZÉKELY Zoltán jelenti, hogy a három sepsiszentgyörgyi tanalapi épület után az adókimetést megkaptuk, s megfellebbezés végett dr. LŐRINCZ Albert ügyésznek átadtuk.

Tudomásul szolgál.

7. Dr. SZÉKELY Zoltán előadja GÖDRI Ferenc volt múzeumőr kérését: GÖDRI Ferenc volt múzeumi lakásának udvarán deszkaszínt épített, s ennek térítési díjaként most 40 000 lejt vagy 1 öl tűzfát kér a Múzeumtól.

Beépítésről lévén szó, s tekintettel arra, hogy az épület állagának sérelme nélkül a színt nem lehet elvinni, az ügyv.-tanács a kérést nem teljesíti.

8. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javaslatára az ügyv.-tanács elhatározza, hogy az ügyv.-tanács határozatainak végrehajtásával dr. SZÉKELY (SZABÉDI) László ig.-őrt bízza meg, akadályoztatása esetén dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr helyettesíti.

Több tárgy nem lévén, az elnök az ülést bezárja.

6.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön, 1945. évi okt. hó 20-án d.u. fél 5 órai kezdettel tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökléte alatt: Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, SCHULLER Sándor, dr. SZABÉDI László, dr. SZÉKELY Zoltán, dr. SÁNDOR Gábor, FADGYAS Anna és dr. ÁRVAY József. Távolmaradását kimentette: GÁSPÁR Jenő.

1. Elnök üdvözlő a megjelent tagokat, és a gyűlést megnyitja. A jegyzőkönyv vezetésére dr. ÁRVAY József ig.-őrt kéri fel.

2. Elnök felkéri dr. SÁNDOR Gábort a múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasására, melyet felolvasás után az ügyv.-tanács hitelesít.

3. Dr. SZABÉDI László ig.-őr előterjesztést tesz a Múzeum késpzénzállagának felhasználásáról. Az ügyv.-tanács felhatalmazza az Elnök testvért, hogy a Múzeum azon alkalmazottjainak, akik arra reá vannak szorulva, három havi fizetésnek megfelelő előleget utalványozzon téli beszerzés címmel. Az előleg 10 havi egyenlő részletben fizetendő vissza. A múzeumi alkalmazottak kötelesek írásbeli nyilatkozatot adni, hogy 1946. aug. 31-ig megbízatásukat teljesítik, s amennyiben az arra illetékes múzeumi szerv előzetes jóváhagyásával múzeumi állásuktól megválnának, kötelesek az előleget visszaszolgáltatni. Az ügyv.-tanács egyben felhatalmazza KISGYÖRGY Tamás elnök és dr. SZABÉDI László ig.-őr testvért, hogy 5 millió lej értékben fát és papírt vásároljanak.

4. Dr. SÁNDOR Gábor felolvassa a futásfalvi kiszállásáról írt jelentést, melyből kitűnik, hogy LUKÁCS István a tulajdonában lévő éremleletet a felajánlott összegért nem hajlandó a Múzeumnak átengedni.

Az ügyv.-tanács megbízza dr. LŐRINCZ Albert ügyészt, gondoskodjék arról, hogy a futásfalvi éremlelet a Múzeum biztokába jusson.

5. SZABÉDI László felolvassa az ügyv.-tanácshoz, illetőleg e tanácson keresztül az ig.-választmányhoz intézett levelét, melyben a f. évi szept. hó 8-án történt ig.-őrré való egy évre megválasztását azzal veszi tudomásul, hogy az év leteltével nem kíván tovább is a múzeum szolgálatában maradni, kéri azonban, hogy az év letelének határidejét ne aug. 31-ben szabja meg az ig.-választmány, hanem okt. 31-ben, mert különben illuzórikussá válik javadalmazásának természetbeni része.

Az ügyv.-tanács hosszas vita után elhatározza, hogy az ig.-választmány elé terjeszti a levelet.

6. SÁNDOR Gábor ig.-őr bejelenti, hogy tanárihiány miatt egyelőre nem hagyhatja el kézdí-vásárhelyi tanári állását. Kéri az ügyv.-tanácsot, egyez-zék bele abba, hogy néhány hónapig hetenként két napra járjon be dolgozni a múzeumba.

Az ügyv.-tanács elfogadja dr. SÁNDOR Gábor javaslatát. Munkájának díjazását ez átmeneti időszakban természetbeni javadalmazás nélkül, havi 50 000 lejben állapítja meg.

7. SZABÉDI László az ügyv.-tanács tudomásá-ra hozza, hogy dr. SIMON Katalin, kit az ig.-választmány szept. 8-i ülésén tb. múzeumőrnek választott meg, jelent-kezett a múzeumban munkája megkezdésére.

Az ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, s megállapítja, hogy dr. SIMON Katalinnak az illet-ményekre a tényleges munka megkezdésétől van joga.

8. SZABÉDI László előterjesztésében azt javasolja, hogy a múzeum vezetősége írjon levelet HEREPEI Jánosnak, a múzeum volt igazgatójának. A levélben tudósítsák HEREPEI János, hogy a múzeumnak új vezetősége van, az ő igazgatósága ezzel elenyészett, s ezért a SzNM igazgatója címet többé ne használja. Ugyancsak hivatalosan fel kell szólítani HEREPEI Jánost arra is, hogy küldjön jelentést az elvitt múzeumi anyagról, s a leltárokat küldje vissza.

Az ügyv.-tanács az előterjesztést a magáévá te-szi, és az alelnök javaslatára elhatározza, hogy a múzeum a román kultuszminisztériumon, valamint a román és magyar külügyminisztériumon keresztül értesíti a magyar kultuszminisztériumot, hogy HEREPEI János megszűnt a SzNM igazgatója lenni.

9. SZABÉDI László bejelenti, hogy SCHWARTZ Károly, a Zsidó Tanács tagja követelte a múzeumtól, hogy a Zsidó Tanácsnak adja át a múzeumban lévő zsidó javakat.

KISGYÖRGY Tamás elnök-testvér tájékoztatja az ügyv.-tanácsot arról, hogy éppen a mai napon intézte el a polgármesterrel, hogy SCHWARTZ Károly egy városi tisztviselő jelenlétében átveheti a múzeumtól a zsidó javakat.

10. SZABÉDI László felolvassa KOVÁCS László evangélikus lelkésznek e jegyzőkönyvhöz csatolt jelentését¹⁹ a múzeum tulajdonát képező, de jelenleg Borosjenőn lévő DIÓSZEGHY-féle lepkegyűjteményről, melyet ő a múzeum megbízásából tekintett meg.

Az ügyv.-tanács magáévá tette a jelentést, s az elnökséget megbízta KOVÁCS Lászlónak a lepkegyűj-temény őrzése és konzerválása ügyében tett javaslatai végrehajtásával.

11. SZÉKELY Zoltán kéri az ügyv.-tanácsot, hogy engedélyezze egy fényképezeti fénymérő vásár-

lását, amelynek ára 100 000 lej. Bejelenti, hogy a múzeum birtokában nagyobb mennyiségű fényképezési vegyszer van, amely egyrésze hosszabb idő múltán hatását veszti. Szükségesnek látná e vegyszer átvizsgálását és a romlandó anyagok eladását.

Az ügyv.-tanács úgy dönt, hogy szakember írásbeli nyilatkozatát kell a tanácsnak bemutatni arról, hogy a fénymérő ára megfelel-e a mai áraknak. Ugyancsak szakemberrel meg kell vizsgáltatni a fényképezési vegyszereket.

A folyó ügyek letárgyalása után dr. GYÁR-FÁS Albert alelnök-testvér rövid beszédben szolt a múzeum tisztviselőihez. Megállapította, hogy ez az első ügyv.-tanácsi ülés, melyen dr. SZABÉDI László ig.-őr is jelen van. A tanács a legnagyobb szeretettel és bizalommal látja SZABÉDI testvért a múzeum élén. A kezdeti nehézségeken most túl vagyunk, most gyakorlatilag is kell tenni valamit, hogy a székely nép tudomást szerezzen a múzeum munkájáról. Mihelyt szabadddá válik az előadóterem, azonnal előadásokat kell tartani. A nép bizonyos felvilágosítást kell, hogy kapjon, s az előadások egyúttal propagandacélt is szolgálnak a múzeum részére. Ugyanilyen természetű előadást a többi székely megyében is kellene tartani. Ez utóbbi helyeken egyben a hivatalos vezetőkkel is fel kell venni a kapcsolatokat, hogy pénzbeli támogatáshoz is jusson a múzeum. Itt Szentgyörgyön több előadást is lehetne tartani, a többi helyeken egyet-egyét. Ennek nemcsak tudományos, hanem politikai jelentősége is lenne. Úttörő népművelői munka lenne ez a múzeum részéről. Az alelnök kéri a múzeum őreit, hogy készítsenek írásbeli tervet az előadásokról.

Dr. SZÉKELY Zoltán bejelenti, hogy a múzeumban SZABÉDI testvérral már szóba kerültek ezek az előadások. A múzeum-őrök írásban fogják a tanács elé terjeszteni az előadások tervezetét. A kérdés további megvi-tatása során az ügyv.-tanács úgy döntött, hogy előadásokat lehet majd tartani Háromszék vármegye nagyobb közsé-geiben is. A múzeumot kultúrközponttá kell tenni, mely kiépíti a négy székely megye közötti kapcsolatokat.

7.

Jegyzőkönyv, mely felvételét a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1945. évi nov. hó 26. napján d.u. 5 órakor tartott rendes üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklété alatt: dr. GYÁRFÁS Albert és NAGY Imre alelnökök, SCHULLER Sándor, dr. JÓZSEF Manóné, az ügyv.-tanács tagjai, dr. SZÉKELY SZABÉDI László és dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrök, valamint dr. LŐRINCZ Albert ügyész mint tanácskozó tag.²⁰

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlö a meg-jelent tagokat és az ülést megnyitja.

2. Dr. SZABÉDI László ig.-őr bejelenti, hogy a múlt ülés jegyzőkönyvének csak fogalmazványát készíthette el dr. ÁRVAY József, minthogy katonai ügyben hosszabb idő óta Brassóban tartózkodik, s ezért nem áll módjában a jegyzőkönyv felolvasása. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök kéri, hogy a jövőben a gyűlést követő 24 órán belül készítse el a jegyző a jegyzőkönyvet.

Ügyv.-tanács dr. GYÁRFÁS Albert kérését magáévá teszi.

3. Dr. SZABÉDI László ig.-őr jelenti, hogy BECSEY Pál kollégiumi tanár egy BENCZUR-képet ajánlott Múzeumunknak megvásárlásra. Felkérte NAGY Imre festőművészt, alelnök testvérünket, hogy a képet tekintse meg, és annak művészeti értékéről tájékoztasson. NAGY Imre, miután a képet megtekintette, kijelenti, hogy az BENCZURNAK egy egészen korai alkotása, mely nem képviseli a művészt, s ezért megvásárlását nem javasolja.

Ügyv.-tanács NAGY Imre szakértői véleményét tudomásul veszi, s így a BENCZUR-képet nem vásárolja meg.

4. Jelenti továbbá, hogy dr. SÁNDOR Gábor ig.-őrnek az okt. 20-i tanács ülésén megállapított viszonya a múzeumhoz felülvizsgálatra szorul, kéri azonban, hogy ebben az ügyben előterjesztést a következő tanács ülésén tessen, az érdekelteket dr. SÁNDOR Gábor jelenlétében.

Tudomásul szolgál.

5. Jelenti továbbá, hogy f. évi okt. hó 17-én érkezett Sepsiszentgyörgyre dr. BALASSA Iván múzeumőr, etnográfus, és attól kezdve nov. hó 22-ig a Múzeum kötelékében munkálkodott. Igen értékes szakmunkát végzett, melynek három legfontosabb mozzanata: a) a ládák felbontása és anyagának helyre rakása, b) a néprajzi kiállító tár elrendezése, c) „A kenyér története a Székelyföldön” c. kiállítás előkészítése. Ebben a munkában a múzeumi anyagot kitűnően ismerő FADGYAS Anna volt nagy segítségére és természetesen dr. SZÉKELY Zoltán.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és dr. BALASSA Iván etnográfusnak a Múzeumban kifejtett értékes szakmunkájáért hálás köszönetét fejezi ki.

6. Jelenti továbbá, hogy ugyancsak a MNSz meghívására f. hó 22-én megérkezett dr. MOZSOLICS Amália múzeumőr-ősrégész azzal a céllal, hogy Múzeumunk ősrégészeti anyagának újrendezésében segítségünkre legyen. Minthogy azonban időközben útlevele lejárt, úgy egyeztünk meg, hogy dolgvégzetlenül visszafordul. Minthogy a visszautazására szükséges összeget a MNSz KI még nem utalta ki, azért nevezettnek a Múzeum pénztárából 40 000 lejt utalt ki azzal, hogy azt a MNSz KI meg fogja téríteni, s ha ez nem történne meg, akkor dr. SZABÉDI László és dr.

SZÉKELY Zoltán fogják ezt az összeget visszafizetni a Múzeum pénztárának.²¹

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi.

7. Jelenti továbbá, hogy dr. SIMON Katalin, aki okt. 20. előtt néhány nappal jelentkezett szolgáltatással, időközben Kolozsvárra kapott meghívást, azt elfogadta, s így közte és a Múzeum közt nem jött létre szolgálati viszony.

8. Jelenti továbbá, hogy a múlt ülés határozata értelmében HERPEI János részére elküldötte az értesítést dr. BALASSA Iván útján. Egyidejűleg levelet intéztünk a Magyar Nemzeti Múzeum elnökségéhez, kérve, hogy a SzNM elmenekített és megmaradt vagy időközben keletkezett vagyontárgyait letétként vegye őrizetbe, s azok kezelésével elszállításukig dr. BALASSA Iván múzeumőrt bízta meg. A Magyar Nemzeti Múzeum elnökségének megköszöntük a dr. BALASSA Iván személyében küldött értékes segítséget.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

9. Jelenti, hogy az okt. 20-i ülés határozata értelmében a DIÓSZEGHY László-féle lepkegyűjtemény felügyeletével addig is, amíg elszállításáról gondoskodni tudnánk, LÖNHARDT Miklós borosjenői ékszerészt bízta meg.

Tudomásul szolgál.

10. Jelenti, hogy dr. BALASSA Iván és dr. SZÉKELY Zoltán szakvéleménye alapján a fényképezésben szükséges fénymérőt 105 000 lejért megvásároltuk.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

11. Felolvassa az itthon maradt, felbontott és kicsomagolt 30 láda²² jegyzékeiről készített kimutatást:

I. Hímzések, miseruhák, szőnyegek 89 db.

IV. Üvegedények 56 db.

VI. Bokályok 23 db.

VIII. Bokályok 32 db.

X. Különféle kegyeleti tárgyak, pecsétnyomók, stb. 171 db.

XI. Bokályok, poharak, egyéb néprajzi tárgy 88 db.

XII. Porcellánok 40 db.

XIII. Porcellánok 50 db

XIV. Kardok, pisztolyok, puskaportartók, botok 68 db.

XX. Különféle néprajzi tárgyak 89 db.

XXIII. Okiratok 26 köteg

XXIV. Fényképezési laboratórium felszerelése stb. 38 tétel

XXV. Főleg az 1848. évből való kegyeleti tárgyak 56 db.

XXVI. Órák, dobozok, GÁBOR Áron ágyúmodellje stb. 13 tétel

XXX. Székelyföldi őskori anyag és néprajzi anyag 104 db.

XXXI. Okiratok 19 köteg + 43 db., könyvek 4 db.

XXXII. Okiratok 11 köteg

XXXIII. Okiratok 14 köteg

XXXVI. Okiratok 17 köteg

XXXVII. Okiratok 139 db.

LX. Néprajzi tárgyak 112 db.

LXII. Néprajzi tárgyak 47 db.

LXVI. Könyvek 168 db.

LXVII. Olajfestmények 5 db.

LXXXIV. GÁBOR Áron íróasztala és benne különféle tárgyak 18 db.

LXXXV. GÁBOR Áron által készített íróasztal 1 db.

LXXXVII. Guzsalyok, faragott botok, lándzsák 38 db.

LXXXVIII. Kályhacsempék 44 db.

LXXXIX. Kályhacsempék 48 db.

LXXXIII. Könyvek, okiratok stb. (könyv 53 db., okirat stb. 28 db.)

Tudomásul szolgál.

12. Jelenti, hogy Marosvásárhelyen a MNSZ által rendezendő kiállítás céljaira KISGYÖRGY Tamás elnök beleegyezésével 25 db. geológiai tárgyat adtunk kölcsön, melyeket BENEDEK Pál személyesen szállított el, és a visszaszállításáért is ő vállalta a felelősséget.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

13. Jelenti, hogy NAGY Imre alelnök és KANABÉ Sándor bankigazgató 4 db. régi csiki szőnyeget ajándékozott néprajzi gyűjteményünk számára.

Ügyv.-tanács a jelentést örömmel tudomásul veszi, a jelenlévő NAGY Imre alelnöknek köszönetét fejezi ki, úgyszintén KANABÉ Sándornak is, hogy ilyen nagy értékű muzeális darabokkal gazdagították gyűjteményünket.

14. Jelenti, hogy dr. ÁRVAY József ig.-őr f. évi okt. 22-től nov. 12-ig Bukarestben volt a dr. BALASSA Iván útlevelügyében, nov. 16. óta pedig Brassóban tartózkodik katonai ügyeinek rendezése tárgyában.

Tudomásul szolgál.

15. Jelenti dr. GYÁRFÁS Albert alelnök szóbeli közlése alapján, hogy alelnök testvérünknek Kézdivásárhely polgármesterével folytatott tárgyalásai alapján sikerült elérnie azt, hogy Kézdivásárhely városa 500 000 lejrel járuljon hozzá a Múzeum fenntartási költségeihez.

Ügyv.-tanács a jelentést köszönettel tudomásul veszi.

16. Jelenti, hogy az árak rohamos emelkedésére való tekintettel időszerűvé vált a fizetések rendezésének a kérdése. Azonban erre részletesen kitérni csak a jövő ülésen szeretne, amikor részletes javasla-

tot fog előkészíteni. Határozatot kizárólag csak a dr. SZÉKELY Zoltán fizetésére vonatkozólag kívánna hozatni, mely tudvalevőleg úgy állapított meg az ig.-választmány által, hogy mindenkor tanári fizetése 100 000 lejre egészített ki. Ez teljesen méltánytalan hogy akkor, amikor mindenhol a fizetéseket emelik, ugyanakkor ő múzeumi munkájáért mind kevesebb javadalmazásban részesüljön. Ezért javasolja, hogy dr. SZÉKELY Zoltán fizetése különíttessék el tanári fizetésétől. Ügyv.-tanács dr. SZABÉDI László ig.-őr javaslatát elfogadja, s a fizetésrendezésekre vonatkozó javaslat elkészítésével KISGYÖRGY Tamás elnököt, dr. SZABÉDI László ig.-őrt és FADGYAS Anna pénztárost bízta meg. Dr. SZÉKELY Zoltán fizetésére vonatkozólag pedig az ig.-választmány utólagos jóváhagyása reményében elhatározza, hogy fizetése a mindenkor ig.-őri fizetés felében állapítatik meg.

17. SZABÉDI László ig.-őr jelenti, hogy azt a lakást, melyet az ig.-választmány szept. 8-i gyűlésén részére mint természetbeni javadalmazást megállapított, mind a mai napig nem tudta igénybe venni, mint hogy dr. LŐRINCZ Albert ügyész nem hajlandó átengedni, mert azon az állásponton van, hogy a lakást a szept. 8-i ig.-választmányi gyűlés határozata alapján mindaddig használhatja, amíg más megfelelő lakást nem talál. Kéri, hogy az ügyv.-tanács szabjon pontos határnapot a dr. LŐRINCZ kiköltözésének.

Ügyv.-tanács a SZABÉDI kérésének helyet ad, és azt határozza, hogy a neki kijelölt lakrészek helyiségeit dr. LŐRINCZ Albert ügyész 2-3 napon belül adja át. Ugyanakkor engedélyt ad dr. LŐRINCZ Albert ügyésznek, hogy legkésőbb 1946. évi márc. hó 1-jéig az emeletes múzeumóri lakás két emeleti helyiségében lakjék. A mellékhelyiségek használatához SZABÉDI-NEK van joga, azokat dr. LŐRINCZ Albert csak az ő engedélyével használhatja. Minthogy dr. LŐRINCZnek egészségi állapotára való tekintettel az ügyv.-tanács engedélyezte a konyhához tartozó főzőkályhának az általa használt emeleti helyiségbe való felszállítását, továbbá arra való tekintettel, hogy az egyik múzeumóri lakás amúgyis főzőkályha nélkül szűkölködik, az ügyv.-tanács megbízást ad KISGYÖRGY Tamás elnöknek és dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrnek, hogy a Múzeum részére egy főzőkályhát vásároljanak.

Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök ebben a lakás-kérdésben véleménynyilvánítástól és szavazástól egyaránt tartózkodott.

18. SZABÉDI László bejelenti, hogy a MNSZ Női Szakosztályának bizottsága megkereste Múzeumunkat, hogy a Fali Újság fenntartásához anyagi segítséggel járuljunk hozzá.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, minthogy azonban a Múzeum fenntartási költségeinek

előteremtése is nagy nehézségekbe ütközik, nem áll módjában, hogy Fali Újság fenntartásához anyagi segítséget nyújtson.

19. Az előrehaladott időre való tekintettel ügyv.-tanács az ügyész jelentésének meghallgatását és tárgyalását a következő ülésre halasztja.

Tudomásul szolgál.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

8.

Jegyzőkönyv, mely felvétel a SzNM ügyv.-tanácsának 1945. évi dec. hó 28-án d.u. 5 órakor Sepsiszentgyörgyön tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökle alatt: dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, SCHULLER Sándor, dr. SZABÉDI László, dr. SZÉKELY Zoltán, dr. ÁRVAY József és FADGYAS Anna ügyv.-tanácsi tagok, valamint dr. LŐRINCZ Albert ügyész mint tanácskozó tag.²³

1. Elnök üdvözlöi a megjelent tagokat és az ülést megnyitja.

2. Az 1945. okt. 20-án és az 1945. nov. 26-án tartott tanácsülésekről felvett jegyzőkönyvek felolvasás után hitelesítették.

3. Dr. SZABÉDI László felolvassa BOGÁTS Dénes jelentését a Múzeum levéltárban, ÁRVAY József jelentését a könyvtárban folyó munkákról, valamint SZÉKELY Zoltán két kiszállásról tett jelentését.²⁴

Bejelenti, hogy a Múzeum Kézdivásárhelyt dec. 1-jén tartott közművelődési előadóestjének jövedelme 302 600 lej, ebből kiadások 61 580 lej, készpénzmaradvány 241 020 lej. A pénzügyminisztertől kértük az adómentességet, ha ezt nem kapjuk meg, a jelenlegi készpénzmaradványból még ki kell egyenlíteni az adót. Az 1945. évi nov. 26-i ülésen a múzeumóri lakás részére megvásárolni elhatározott főzőkályha ára 157 200 lej volt. A marosvásárhelyi bányászati kiállításra küldött anyag visszaérkezett. Dr. TAMÁS Elek törvényszéki elnök Kézdiszentlélek község levéltárából 3 kéziratot könyvet hozott be a Múzeumba, s kilitásba helyezte, hogy közbenjárására Kézdiszentlélek község az egész községi levéltárat a Múzeumnak fogja adományozni, s az anyag beszállításáról ő gondoskodik fog. Az utóbbi időben műkedvelő színjátszók egyre gyakrabban keresik fel a Múzeumot azzal a kéréssel, hogy kölcsönözzük ki nekik a megye tulajdonát képező, de letétként a Múzeumban őrzött hajdúruhákat. Dr. SZABÉDI László döntést kér, hogy a ruhákat egyáltalán ne adhassa ki a Múzeum senkinek se. Bejelenti továbbá, hogy a Székely MIKÓ-Kollégium a Múzeumtól átvenne áruértékben rögzítve 4 millió lejt kamatmentes kölcsönként. A mai nap érkezett meg a Múzeumba a Székely MIKÓ-Kollégium

leánygimnáziumának megkeresése, melyben szerződés-tervezet egyidejű megküldésével a Múzeum kezelésében lévő Háromszéki Tanalaphoz Sepsiszentgyörgyön SZTALIN utca 13. sz. alatti épületének bérbeadását kéri. A múzeumi könyvtárban folyó munka során a múzeumi költségvetésben előirányzott kereten belül a könyvtári katalóguscédulák megírására szolgáló papíros beszerzése vált szükségessé. Dr. SÁNDOR Gábornak a Múzeumhoz való viszonya tisztázása ezúttal is elmarad, minthogy SÁNDOR Gábor az ülésre nem jöhetett el.

Az ügyv.-tanács a bejelentéseket tudomásul vette. A hajdúruhák ügyében elhatározta, hogy a Múzeum megkéri a Megyét, engedje át e ruhákat a Múzeumnak. A kérés teljesítése esetén a Múzeum senkinek sem kölcsönzi ki a ruhákat. Az általános pénzügyi helyzetre való tekintettel az ügyv.-tanács úgy dönt, hogy a Székely MIKÓ-Kollégiumnak kamatmentesen kölcsönad áruértékben rögzítve 4 millió lejt, és az ügylet megkötésével KISGYÖRGY Tamás elnököt és SZABÉDI László bízza meg.

4. Dr. LŐRINCZ Albert ügyész felolvassa írásbeli jelentését a tanalapi épületek helyzetéről:

Jelentem, hogy a Háromszékvármegyei Tanalap ingatlan vagyonállagát a kapott megbízás folytán úgy Kézdivásárhelyen, mint Sepsiszentgyörgyön a helyszínen megtekintettem, azokat a Múzeum rendelkezésére álló épületrajzokkal azonosítottam, melynek eredményeként egy szemléltető kimutatását 9 db. általam megbetűzött rajzzal és egy betűzetlennel jelen soraimhoz csatolva a tanalapi javakat kezelő SzNM-nak tisztelettel viszanyújtok. Az általam készített kimutatás az összes kézdivásárhelyi tanalapi ingatlanok pontos megjelölését, valamint azok jelenlegi bírlalói neveit foglalják magukba, utalva a műszaki rajzokra is, melyek a beépített ingatlanokat részletesen ismertetik. Ami a tanalapi telkek és épületek állapotát, a bennük foglalt leszerelhető javakat stb. illeti, közlöm, hogy ezen épületeket elfoglaló katonaságtól megkértem a vonatkozó leltárt, melyet még nem kapván meg, azt egy későbbi időpontban tudom csak az ügyv.-tanácsnak benyújtani. Jelentem egyben, hogy Sepsiszentgyörgyön, hol a Maresal SZTALIN utca 9. sz. alatti épületet a vármegyei csendőparancsnokság, a 11. és 13. szám alattiakat pedig a Centrul de Exploatare Treiscaune tartja a Biroul Domenii Militare közlése szerint elfoglalva, sikerült többbizeni adófelbebezési tárgyalás után az adózás alól mentesítenem, mindaddig, míg ezek az épületek bérbeadási szerződések tárgyává válnak. Kézdivásárhelyen a tanalapi épületek adókövetés nem történt ezideig az évben. A kézdivásárhelyi járásbíróssággal kötendő szerződésre, valamint a kimutatásokban is szereplő magánszemé-

lyekkel való bánásmódrá szíves utasítást várok és vagyok kíváló tisztelttel: Dr. LŐRINCZ Albert sk. ügyész. Sepsiszentgyörgy, 1945. nov. 26-án.

Írásbeli jelentések felolvasása után dr. LŐRINCZ Albert ügyész szóbelileg is közli, hogy jogviszony a Tanalap és a jelenlegi bérlakók között nem áll fenn. Véleménye szerint azonban a jelenlegi viszonyok között nincs más tennivalója a Múzeumnak, illetőleg az ügyv.-tanácsnak, mint megengedni a jelenlegi állapotot. Az ügyv.-tanács, hosszasan megvitatta dr. LŐRINCZ Albert véleményét, egyrészt utasítja őt, hogy szóban megtett javaslatát és véleményét terjessze elő írásban, másrészt úgy dönt, hogy a Múzeum a tanalapi épületek jelenlegi helyzetét nem tarthatja fenn. Jogviszonyt kell teremteni az épületek jelenlegi bérlakóival, s az épületeket át kell adni eredeti rendeltetésüknek. A Székely MIKÓ-Kollégium leánygimnáziumával a bérleti szerződést meg kell kötni. Az ügyv.-tanács felszólítja LŐRINCZ Albert ügyészt, tanulmányozza át a leánygimnáziumtól leküldött szerződéstervezetet, s tegyen ebben az ügyben is írásbeli javaslatot.

5. Dr. LŐRINCZ Albert ügyész jelenti, lépéseket tett, hogy a futásfalvi éremlelet legalább tudományos feldolgozásra egy ideig a Múzeum birtokába jusson. Dr. SZÉKELY Zoltán közli az ügyv.-tanáccsal, hogy az éremleletből húsz darab érem GAZDA Ferenc kolozsvári egyetemi tanárségét birtokába került, aki följárlotta, hogy ezeket az érmeket néhány nap múlva tudományos feldolgozásra behozza a Múzeumba. Remény van reá, hogy GAZDA Ferenc az érmeket a Múzeumnak is adományozza.

Az ügyv.-tanács felkérte dr. LŐRINCZ Albert ügyészt, sűrűsse meg, hogy az éremlelet minél hamarabb a Múzeumba kerüljön.

6. KISGYÖRGY Tamás elnök bejelenti, hogy a Múzeum szomszédságában lévő PERET-féle konzervgyár szennyvízelvezető csatornát akar létesíteni, s ezt a Múzeum csatornájába szeretné bekapcsolatni. Ebben az ügyben kikérte a Múzeum részére GALBÁCS János városi műszaki tisztviselő szakvéleményét, aki alaposan megvizsgálván a körülményeket, erről írásbeli véleményt nyújtott be, és szerződési tervezetet is készített. GALBÁCS János szakvéleménye szerint a konzervgyár létesítendő szennyvízelvezető csatornája, ha az a közölt előírások szerint készül el, minden veszély nélkül bekapcsolható a Múzeum főcsatornájába. Tervezetében és a hozzá mellékelte vázlatokban részletesen ismerteti, hogy milyen előírások és körülmények között engedélyezhető ez a bekapcsolás. GALBÁCS János javaslata szerint a Múzeum kb. 800 000 lej díjat kérhet a bekapcsolás engedélyezéséért és a Múzeum csatornája használatának díjaként. KISGYÖRGY Tamás elnök ezzel szemben a maga részéről

azt javasolja, hogy a Múzeum ne egy összegben, egyszer s mindenkorra kérje a szorgalmi díjat, hanem havonként, valami áruértékhez rögzítve. Kikötendő továbbá az is, hogy a Múzeum csak a PERET-féle konzervgyárral köti szerződést, s ha a konzervgyár megszűnne, megszűnik a bekapcsolási jog is.

Ügyv.-tanács úgy dönt, hogy a GALBÁCS Jánostól előírt feltételek mellett hajlandó szerződést kötni a konzervgyárral, ha az a bekapcsoláskor megfelelő díjat és ezenkívül havi szorgalmi díjat fizet. Egyben felkérte KISGYÖRGY Tamás elnököt, hogy ilyen értelemben tárgyaljon a konzervgyár tulajdonosával, ha ez Sepsiszentgyörgyre hazajön.

7. A tárgysorozat még eddig nem tárgyalta pontja, a múzeumi tisztviselők és alkalmazottak fizetése rendezésének ügye az idő előrehaladottsága miatt a következő ülésre maradt, melynek időpontját az ügyv.-tanács 1946. évi jan. hó 5-ében állapítja meg. Az ülés ezzel véget ért.

9.

Jegyzőkönyv, mely felvételte a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1946. évi jan. hó 5-én d.u. 5 órakor tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklété alatt: dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, GÁSPÁR Jenő, dr. JÓZSEF Manó, SCHULLER Sándor, dr. SZABÉDI László, Dr. ÁRVAY József és FADGYAS Anna ügyv.-tanácsi tagok.

1. Elnök üdvözlő a megjelent tagokat, megállapítja az ülés határozatképességét, és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyv vezetésével FADGYAS Anna múzeumi pénztárost bízza meg. Kérdésre dr. SZABÉDI László bejelenti, hogy dr. LŐRINCZ Albert ügyésznek az írásbeli meghívót a mai ülésre nem állott módjában kikézbessíteni, minthogy nevezett már napok óta nem tartózkodik a városon, azonban dr. LŐRINCZ Albert a múlt gyűlésen, amikor a mai ülés időpontja elhatározatott, jelen volt, azonkívül szóban is meghívta a mai ülésre.

2. Elnök felkéri a jegyzőt az 1945. évi dec. hó 28-án tartott ülés jegyzőkönyvének felolvasására, mely felolvasás után hitelesítették.

3. KISGYÖRGY Tamás elnök előterjesztést tesz a Múzeum tisztviselőinek és alkalmazottainak fizetésemelésére vonatkozólag. Felolvassa az 1945. évi nov. hó 26-i ülés határozata értelmében kiküldött hármas tagú bizottság javaslatát, mely szerint minden egyes alkalmazott részére 50%-os pótlékot javasol, azt is megemlítve, hogy az említett tisztviselők és alkalmazottak sem téli, sem pedig karácsonyi segélyben nem részesültek. Dr. LŐRINCZ Albert ügyész fizetésével kapcsolatban megjegyzi, hogy nevezett részére nem javasolja a fizetéspótlék megadását, minthogy dr.

LŐRINCZ Albert nem csupán a jogászai teendők ellátásáért, hanem főleg a Múzeum anyagi alapjainak megteremtéséért kapja a fizetést, ő pedig ennek a feladatának még eddig nem tett eleget. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök belátja, hogy az 1945. évi szept. hó 8-án megállapított fizetés a megélhetésre ma már nem elég, de aggályait fejezi ki a Múzeum anyagi helyzete miatt. SCHULLER Sándor megjegyzi, hogy a fizetési pótlékok megállapításánál tekintettel kell lenni a családok emberekre. Ezért azt javasolja, hogy f. évi jan. hó 1-jétől kezdődőleg dr. SZABÉDI László ügyvezető ig.-őr eddig élvezett 100 000 lej fizetése 30 000 lej, dr. ÁRVAY József 100 000 lej fizetése 30 000 lej, dr. SZÉKELY Zoltán 50 000 lej fizetése 15 000 lej, FADGYAS Anna 80 000 lej fizetése 30 000 lej, BOGÁTS Dénes 30 000 lej fizetése 15 000 lej, FODOR Józsefné 30 000 lej fizetése 10 000 lej pótlékkal egészítsék ki, s e pótlékokat előlegként fizesse ki az ügyv.-tanács az illetőknek addig is, amíg az ig.-választmány jóváhagyja.

Ügyv.-tanács a napról-napra való áremelkedésekre való tekintettel SCHULLER Sándor javaslatát elfogadja, a felsorolt személyek részére javasolt pótléknak előlegként való kifizetését 1946. évi jan. hó 1-jei kezdettel elhatározza az ig.-választmány utólagos jóváhagyása reményében.

4. Az ülés napirendjének következő pontja a tanalapi épületek helyzetének rendezése. Az 1945. évi dec. 28-i ülésen dr. LŐRINCZ Albert ügyészt az ügyv.-tanács azzal bízta meg, hogy a Tanalap Sepsiszentgyörgy, SZTALIN marsall út 11. és 13. számú épületeire vonatkozó bérszerződési tervezetet készítse el, a többi épületek helyzetének rendezésére pedig tegyen írásbeli javaslatot. E tárgyban dr. SZABÉDI László azt a bejelentést teszi, hogy 1945. évi dec. hó 31-én a következő szövegű levelet nyújtotta át neki dr. LŐRINCZ Albert:

A Székely Nemzeti Múzeumnak helyben. Az ügyvédbe vetett bizalom megrendülése esetét látván fennforogni amiatt, hogy a Múzeum ügyv.-tanácsa a Székely Tanalap igazgatása kérdésében f. hó 28. napján szóban kifejezett s a tanalapi javakra vonatkozó visszerthes bérleti jogviszonyok létrehozását a jelenlegi gazdasági, politikai, pénzügyi és különösen adóztatási körülmények között feltétlenül és kivétel nélkül mellőzni s a tanalapi épületek egyoldalú elfoglalása kérdésében a vagyonállag védelmét tekintve aktív, minden más tekintetben pedig egyelőre passzív magatartást tanúsítani javalló jogi véleményemet elvetette, kénytelen vagyok ügyészi, illetve jogtanácsosi általános megbízásomat és szolgálati viszonyomat megszüntetnek tekinteni, s ezzel módot nyújtani a SzNM-nak arra, hogy megfelelőbb jogtanácsost vehessen igénybe. Kérem lemondásom szíves tudomá-

sul vételét, és vagyok Sepsiszentgyörgy, 1945. dec. hó 31. kiváló tisztelettel: dr. LŐRINCZ Albert s.k. ügyvéd.

Ezzel kapcsolatosan SZABÉDI László bejelenti, hogy a levél átnyújtása után nyomban közölte dr. LŐRINCZ Alberttel: 1) hogy a levelet csak iktatásra veszi át és 2) hogy dr. LŐRINCZnek a Múzeummal szemben fennálló szolgálati viszonyát mindaddig nem tekinti megszüntnek, amíg a kérdésben nem dönt az ügyv.-tanács. 3) Felhívta dr. LŐRINCZ figyelmét arra, hogy az 1945. dec. 28-án tartott tanácsülés határozata értelmében írásbeli jelentésben kell feltárni mindazokat az okokat, melyek miatt a tanalapi épületek bérbeadását nem látja időszerűnek. Hozzáteszi még SZABÉDI László, hogy dr. LŐRINCZ lemondó levele alkalmas lévén az ügyv.-tanács felelősségének súlyosbítására, javasolja egyrészt azt, hogy az ügyv.-tanács teljes egészében vegye tudomásul, és tegye magáévá a bejelentését, másrészt azt, hogy a tanalapi épületek bérbeadását illetőleg az ügyv.-tanács kérje ki a MNSZ központi jogi bizottságának a véleményét.

Az ügyv.-tanács SZABÉDI bejelentését tudomásul veszi, és azzal teszi magáévá, hogy dr. LŐRINCZ szolgáltassék fel fentebb említett írásbeli jelentésének a felszólítás kézhezvételének napjától számított 8 napon belüli megtételére, és lemondásának elfogadása vagy el nem fogadása kérdésében csak a határidő letelte után dönt.

5. SZABÉDI László bejelenti, hogy a dec. 28-i ügyv.-tanács határozata értelmében a Székely MIKÓ-Kollégium 4 millió lej kamatmentes kölcsönt vett át a Múzeumtól áruértékben rögzítve. Tudomásul szolgál.

6. Bejelenti, hogy 1945. dec. hó 29-én érkezett átíratában Gyergyószentmiklós város polgármestere értesítette a Múzeumot, hogy a város 100 000 lejt irányzott elő a SzNM fenntartásához címen.

Ügyv.-tanács Gyergyószentmiklós város tanácsadó testületének határozatát, mely szerint a Múzeum részére 100 000 lej adományt szavazott meg, köszönettel tudomásul veszi, és megkeresést intéz az összeg kifizetése iránt.

7. Bejelenti, hogy 1945. dec. 31-én dr. LŐRINCZ Albert útján az „Economatul Județean al Salariatilor Publici Treiscaune”-tól 39/1945 sz. alatt átíratot kapott, melyből az tűnik ki, hogy az Economat²³ 1945. okt. 31-én 80099. számú felhívására választ is kapott a Múzeumtól. Közli, hogy ez a felhívás nem került a Múzeum vezetőségéhez, s így nem is adhatott reá választ. Ügyv.-tanács elhatározza, hogy meg kell állapítani azt, hogy az említett átíratot ki vette át, és ki válaszolta meg a Múzeum nevében. Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

10.

Jegyzőkönyv, mely felvételte a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1946. évi jan. hó 26-án d.u. 5 óraker tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökelete alatt: dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, GÁSPÁR Jenő, SCHULLER Sándor, dr. SZABÉDI László, dr. SZÉKELY Zoltán, dr. ÁRVAY József és FADGYAS Anna ügyv.-tanácsi tagok, valamint dr. TANA Gyula, dr. VÁNCSA József, dr. BENEDEK János, dr. MOLNÁR D. Emil, dr. KABAY Gábor és LŐRINCZ Albert mint vendégként meghívott jogászok. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlöi a megjelenteket, és közli, hogy dr. LŐRINCZ Albertnek, a Múzeum volt ügyészenek közjegyzővé történt kinevezése következtében a Múzeum jogvédelmének ellátása gazdátlanul maradt, és ezért hívta meg a fent megnevezett jogászokat, hogy a Múzeum és a kezelésében lévő Háromszéki Tanalap jogvédelmének ellátását kérje tőlük. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök annak a véleményének ad kifejezést, hogy a munkamegosztás céljából jónak látná, ha több jogász kapcsolódna be a munkába. A megjelent jogászok egyhangúlag kijelentik, hogy a legnagyobb készséggel jönnek a Múzeum segítségére anélkül, hogy munkájukért díjazást kívánnának. KISGYÖRGY Tamás elnök kijelenti, hogy az ügyek intézésével kapcsolatos készkiadások természetesen a Múzeumot terhelik.

KISGYÖRGY Tamás elnök felkéri dr. LŐRINCZ Albertet, a Múzeum volt ügyészét, hogy ismeresse a megjelentek előtt, melyek azok a folyó ügyek, amelyek elintézésre várnak. Dr. LŐRINCZ Albert kijelenti azt a véleményét, hogy a Tanalap ingatlanai bérleti szerződéseinek megkötését egyelőre nem tartja időszerűnek. Ezzel még egyelőre várakozási álláspont-ra kell helyezkedni. Véleménye szerint, ha majd eljön az ideje, szerződést kell kötni az épületek bérbeadására, de a szerződések megkötésénél az egyenlőség elve alapján kell eljárni. Tehát minden bérlakóval egyszerre és hasonló feltételek mellett kell megkötni a szerződést. A bér megállapítását pedig a bíróságra kell bízni. SZABÉDI László felolvassa a Ref. Székely MIKÓ-Kollégium leánygimnáziuma igazgatóságának 1946. évi jan. hó 25-én kelt beadványát, melyben kéri, hogy a SZTALIN marsall út 11. és 13. szám alatt fekvő épületekre, melyek iskolai célra szükségesek, kösse meg a Tanalap kezelője velük a bérleti szerződést.

A jelen lévő jogászok egyhangú véleménye alapján ügyv.-tanács elhatározza, hogy a megjelent jogászok f. hó 28-án d.u. 4 óraker összeülnek a Múzeum irodahelyiségében, hogy a Tanalap ügyét jogilag vizsgálják meg, s ezután tegyék meg javaslatukat az

ügyv.-tanácsnak a követendő eljárásra vonatkozólag. Miután a megjelent jogászok az őket érdeklő kérdésekről a tájékoztatást megkapták, az ülésről eltávoznak.

2. Dr. SZABÉDI László felkéri dr. LŐRINCZ Albertet, hogy a futásfalvi érmelet megszerzése ügyében tett intézkedéséről tájékoztassa az ügyv.-tanácsot. Dr. LŐRINCZ Albert közli, hogy érintkezésbe lépett a helybeli csendőrpáncsnokkal, aki megígérte a lelet kézrekerítését. Meg is indította a nyomozást, melynek során kiderült, hogy LUKÁCS István az érmelet szétosztogatta, mindössze csak 6 db.-ot sikerült megkapnia a csendőrségnek. Most folyik a nyomozás a többi érmelet előkerítésére. A csendőrpáncsnok megígérte, hogy ha sikerül az érmelet megkapnia, azokat megfelelő időre átadja a Múzeumnak tudományos meghatározás céljából. Dr. LŐRINCZ Albert azt javasolja, hogy ha sikerül az érmelet összeszedni, a Múzeum keresse meg az illetékes minisztériumot, és kérje, hogy hagyja meg azokat a SzNM tulajdonában.

Ügyv.-tanács dr. LŐRINCZ Albert jelentését tudomásul veszi és javaslatát elfogadja. A futásfalvi lelettel kapcsolatosan dr. SZÉKELY Zoltán jelenti, hogy GAZDA Ferenc kolozsvári tanárségéd a leletből származó 18 db. érmet adott át Múzeumunknak, melyet már tudományosan meg is határozott. Azt még nem tudjuk, hogy ezek az érmelet Múzeumunk tulajdonában maradnak-e, mert erről még nem nyilatkozott az átadó GAZDA Ferenc.

Tudomásul szolgál.

3. Dr. LŐRINCZ Albert bejelenti közjegyzővé történt kinevezését. Megköszöni a Múzeumnak, hogy egy évig kenyeret adott számára. Ígéri, hogy a jövőben is megértéssel fogja támogatni a Múzeum munkáját.

Ügyv.-tanács dr. LŐRINCZ Albert bejelentését tudomásul veszi s ennek alapján az 1945. évi dec. hó 31-én kelt ügyészi állásáról való lemondását is. KISGYÖRGY Tamás elnök megköszöni dr. LŐRINCZ Albertnek a Múzeum érdekében kifejtett munkásságát, és annak a reményének ad kifejezést, hogy dr. LŐRINCZ Albert a jövőben mint magánember is megértéssel fogja támogatni a Múzeum munkáját.

Ezután dr. LŐRINCZ Albert, a Múzeum volt ügyésze, miután a mai gyűlésen már csak mint meghívott vendég jelent meg, a gyűlésről eltávozik.

4. SZABÉDI László jelenti, hogy f. hó 24-én CSEREY Aladár kézdivásárhelyi kádármester jelent meg a Múzeumban, és közölte, hogy ő 1945. május hó 1-jétől a kézdivásárhelyi polgármester engedélye alapján a Tanalap egyik kézdivásárhelyi épületében lakik, amelynek lakhatóvá tétele céljából nagyobb összeget fektetett be, s mostan a katonaság ki akarja őket tenni. Kéri, hogy a Múzeum, mint a Tanalap kezelője kössön vele bérleti szerződést, hogy ne lakotathassák ki.

5. Jelenti, hogy a PERET-féle konzervgyárral a szennyvízvezető csatorna ügyében még mindig nem lehetett eredményt elérni, minthogy a tulajdonos még mindig távol van.

Tudomásul szolgál.

6. Jelenti, hogy dr. GYÁRFÁS Albert almegegyefőnök, Múzeumunk alelnöke hivatalos közlevelet intézett a megye községeihez, hogy az 1945/46. évi költségvetésükben a Múzeum részére felvett segélyt fizessék be. Ennek alapján közli, hogy eddig már hat község tett eleget a felhívásnak, és összesen 450 000 lej folyt be Múzeumunk pénztárába.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és dr. GYÁRFÁS Albert alelnöknek intézkedéséért köszönetét fejezi ki.

6. Jelenti, hogy a BOLYAI Tudományegyetem megkeresést intézett Múzeumunkhoz abból a célból, hogy az Erdélyi Tudományos Intézetben való képviselőre küldjék ki megbízottunkat. Javasolja, hogy Múzeumunk részéről dr. ÁRVAY József küldessék ki, minthogy nevezett már megelőzőleg is részt vett az ETI munkájában. Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és a javaslatot magáévá téve dr. ÁRVAY Józsefet küldi ki az ETI munkájában való részvételre, azzal a megjegyzéssel, hogy a munka menetéről a Múzeum vezetőségét tájékoztatni köteles.

7. Jelentést tesz a gyűjtemények újabb gyarapodásáról, mely szerint özv. KOSZTI Józsefné uzoni lakos 9 db. könyvet, 12 db. 19. századbeli levelet és 1 db. pénzzel kirakott cseréptányért, VARGANCSIK Lajos, a csíkszeredai MNSz elnöke 3 db. könyvet, MAJOROSI Dezső V. gimn. o. tanuló 1 db. kéziratot és 2 db. könyvet, GYURGYEVICH Gyula nagyszebeni lakos a báró BEDEUS József naptárreform-tervére vonatkozó 167 db. aprónyomatványt és füzetet, DARKÓ Béla árkosi unit. lelkész 1 db. 1656-ból származó könyvet, JOÓS Jánosné árapataki lakos 1 db. varrottast, GÁSZPOR Mihály gépész 1 db. teknőt, 1 db. szénvonót, 1 db. zszagot és 1 db. peheteget, KERÉKES Mihály 1 db. fakupát és 1 db. vasvillát, BALOGH János 1 db. kis teknőt és DÉNES János 1 db. bevetőlapátot ajándékozott. Közli, hogy az Árapatakról származó néprajzi tárgyakat BALOGH Zoltán VIII gimn. o. tanuló gyűjtötte össze, és szállította be Múzeumunkba, s fuvardíjban 8000 lejt fizetett ki. Kéri, hogy ennek az összegnek kifizetését engedélyezze az ügyv.-tanács.

Dr. SZÉKELY Zoltán jelenti, hogy GÁL József sepsiszentgyörgyi lakos 1 db. trébelt domborműves díszítésű bronz markolatvéget adományozott, és a tulajdonában van egy római érem is, melyet még egyelőre nem hajlandó a Múzeumnak adni. Ezzel kapcsolatosan megjegyzi, hogy valószínű e helyen, ahol említett érem előkerült, római nyomokra lehet bukkanni, s ezért tervbe vette, hogy a tavasz folyamán meg fogja csinálni az ásást, minthogy

tudományos szempontból ez igen fontos lenne, mert ez lenne az első római nyom Sepsiszentgyörgy területén.

Ügyv.-tanács a gyűjtemények gyarapodásáról tett jelentést örömmel tudomásul veszi, az adományozóknak köszönetét fejezi ki, és felhatalmazza igazgatót, hogy BALOGH Zoltánnak a fuvarbér fejében kifizetett 8000 lejt fizesse ki.

8. SZABÉDI László felolvassa dr. KÖNTZEI Gerő küüllővári nyug. járásorvos²⁶ f. hó 13-án kelt levelét, melyben a Múzeum állattára jelenlegi állapota felől érdeklődik, és közli, hogy most is gyűjti az anyagot a Múzeum részére, s alkalomadtán ide is szállítja, és ha kell, rendbe is teszi. SZABÉDI László megjegyzi, hogy ez nagyon jó volna, mert éppen az állattár az, amely megfelelő szakemberrel nem rendelkezik.

Ügyv.-tanács dr. KÖNTZEI Gerő levelét örömmel tudomásul veszi, és elhatározza, hogy megkeresést intéz hozzá, amelyben felkéri, hogy közölje igényeit a leutazással kapcsolatosan.

9. SZABÉDI László felolvassa GÖDRI Ferenc volt múzeumőrnek a mai nap folyamán érkezett beadványát, melyben ismételten kéri, hogy az általa építtetett motorszín lebontását és elszállítását engedélyezze az ügyv.-tanács.

Ügyv.-tanács GÖDRI Ferenc kérésének helyet adva megengedi, hogy az említett motorszín a saját költségén lebontassa és elszállíttassa f. évi. apr. hó 1-jéig, de köteles GÖDRI Ferenc, hogy a lebontás helyén az eredeti állapotot visszaállítsa. A lebontás és helyreállítást a megkezdett időponttól számított 8 napon belül köteles elvégezni.

10. SZABÉDI László bejelenti, hogy a SzNM kiadványaként megjelent dr. SZÉKELY Zoltán: **Adatok a Székelyföld népvándorláskorához** című dolgozata, melyet egyben be is mutat.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és annak a reményének ad kifejezést, hogy ezután majd jönni fognak a további dolgozatok is.

11. SZABÉDI László közli, hogy az ügyv.-tanács f. hó 5-i ülésének határozata értelmében megkeresést intézett dr. LŐRINCZ Alberthez, melyre dr. LŐRINCZ Albert f. hó 16-án, az 5-1946 szám alatt íktott levelében válaszolt. E levélnek ama kitétele ellen, melyben dr. LŐRINCZ azt állítja, hogy a SZABÉDI javára mondott le az igazgatóságról, tiltakozását fejezi ki, minthogy a valóságnak nem felel meg.

Ügyv.-tanács dr. LŐRINCZ Albert lemondását tudomásul veszi és megállapítja, hogy valóban nem áll az a tétel, hogy dr. LŐRINCZ a SZABÉDI javára mondott volna le.

12. SZABÉDI László felolvassa a f. évi. jan. hó 5-én tartott ügyv.-tanács ülés jegyzőkönyvét, mely felolvasás és elfogadás után hitelesítettik.

13. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy a jegyzőkönyvek ne csak gépirással, hanem egy erre a célra készített könyvben kézírással is vezettetsek be.

Ügyv.-tanács dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javaslatát elfogadja.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

10a.

Jegyzőkönyv, mely felvetett Sepsiszentgyörgyön 1946. évi jan. hó 28-án d.u. 4 óraker a SzNM irodahelyiségében tartott értekezletről, melynek tárgya a Múzeum jogvédelmének ellátása

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökle alatt: dr. TANA Gyula, dr. KABAY Gábor, dr. MOLNÁR D. Emil, dr. VÁNCSA József, dr. LŐRINCZ Albert, dr. SZABÉDI László, dr. SZÉKELY Zoltán, dr. ÁRVAY József és FADGYAS Anna.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlí a megjelenteket. A jegyzőkönyv vezetésére FADGYAS Annát, hitelesítésére pedig dr. SZABÉDI Lászlót és dr. SZÉKELY Zoltánt kéri fel.

2. KISGYÖRGY Tamás elnök elmondja azt az elgondolását, hogy az öt jogász egyútesen alkosson egy szerv-félet, állapítsák meg egymás között, hogy ki legyen az a személy, aki az egészet összefogja, mintegy irányítja.

A megjelent jogászok hozzájárulnak KISGYÖRGY Tamás elgondolásához, és egybehangzó véleményük az, hogy az összefogó és irányító dr. TANA Gyula volt törvényszéki elnök legyen.

Dr. TANA Gyula kijelenti, hogy a reábizotkatat készségeel elvállalja.

3. KISGYÖRGY Tamás elnök felkéri dr. LŐRINCZ Albertet, a Múzeum volt ügyészét, hogy ismertesse a megjelentekkel, melyek azok a jogi ügyek, amelyek be vannak fejezve, melyek azok, amelyek be vannak indítva, és melyek azok, amelyek még egyáltalában be sem indítottak, tehát ezután kell beindítani.

Dr. LŐRINCZ Albert közli, hogy a jelenlegi épületek jelenlegi bírlalóival a Tanalap semmiféle jogviszonyban nincsen. Az épületeket a foglalás jogán bírlják a jelenlegi bírlalók. Sem az egyik, sem a másik épület elfoglalásakor a Múzeum vezetőségét mint a Tanalap kezelőjét nem kérdezték meg, és semmiféle írásbeli engedélyük a foglalásra nincsen. Ismerteti azokat az átiratokat, melyeket a katonasággal és a csendőrséggel váltott, melyekre főleg az adótárgyalásoknál volt szüksége, minthogy a pénzügyigazgatóság a Tanalap sepsiszentgyörgyi házait adóval róttá meg. A tárgyalásokon sikerült elérnie azt, hogy mindaddig, amíg bérleti szerződés nincsen, az adófizetést felfüggesztették.

Közli, hogy a Múzeum telkén lévő múzeumóri lakásokat is megadózza a pénzügy, melyet megfellebbezett a helyi törvényszéknél.

Közli továbbá, hogy a Múzeum mint jogi személy a törvényszéken a jogi személyekről vezetett lajstromba 1. szám alatt az 1945. évben bevezettetett. Be kell jelenteni a törvényszékhez a Múzeum igazgatói szerveit, és a költségvetést jóváhagyás céljából fel kell terjeszteni a vallás- és közoktatásügyi minisztériumhoz.

4. MOLNÁR D. Emil felolvassa jogi véleményét a Tanalap bérleti szerződéseinek megkötésére vonatkozólag.

5. A munkamegosztásra vonatkozólag az értekezlet egyhangúlag elhatározza:

Összefogó és irányító: dr. TANA Gyula volt törvényszéki elnök, a Tanalap jogi kérdéseinek intézője dr. BENEDEK János és dr. KABAY Gábor, a Múzeum jogügyeinek intézője dr. MOLNÁR D. Emil és dr. VÁNCSA József. A Tanalap kézdivásárhelyi ügyeinek intézésére felkéri dr. DIÉNES Jenő kézdivásárhelyi ügyvédet, az ig.-választmány tagját, és közlik vele, hogy az ottani jogászokat is vonja be a munka elvégzésébe, és minél előbb küldjék el tájékoztatásukat az ottani állapotokról.

KISGYÖRGY Tamás elnök kijelenti, hogy ennek a jogász tanácsnak a megalakulása nem zárja ki azt, hogy több embert még ne lehetne belevonni a munkába, sőt, ha a szükség megkívánja, a megye területén lévő összes székely ügyvédek bele kell vonni.

Elnök megköszöni a jelenlévők részvételét, és az értekezletet bezárja.

11.

Jegyzőkönyv, mely felvetett Sepsiszentgyörgyön 1946. évi febr. hó 23-án d.u. 5 óraker és febr. 25-én folytatott üléséről a SzNM ügyv.-tanácsának

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökle alatt: dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, GÁSPÁR Jenő, dr. JÓZSEF Manóné, SCHULLER Sándor, SZABÉDI László, dr. SZÉKELY Zoltán, dr. ÁRVAY József és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai, valamint dr. TANA Gyula, dr. BENEDEK János, dr. KABAY Gábor és dr. MOLNÁR D. Emil, a Múzeum jogügyi bizottságának tagjai. Elnök üdvözlí a megjelenteket és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

1. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács f. évi jan. hó 26-án tartott ülésének, valamint a f. évi jan. hó 28-án tartott jogász értekezletnek a jegyzőkönyvét, melyek felolvasás után hitelesítettek.

2. SZABÉDI László felolvassa dr. BENEDEK János és dr. KABAY Gábor 9-1946/T szám alatt íktott

jogi véleményét a Tanalap ingatlanainak bérbeadására vonatkozólag. A kérdés alapos és részletes megvitatása után ügyv.-tanács elhatározza a tanalapi épületek bérbeadását.

3. SZABÉDI László jelenti, hogy f. hó 20-án délben megjelent a Múzeumban a helybeli orosz parancsnokságtól három orosz tiszt, köztük MEDVEDIEV ezredes úr MIKLÓS Imre polgármester és SZABÓ Ferenc városi tisztviselő kíséretében, hogy megtekintsék a zabolai br. MIKES-kastélyból beszállított ingóságokat. A Múzeum dísztermének lepecsételt ajtaját, ahol az említett ingóságok vannak elhelyezve, a város polgármestere kinyitotta, ahol a megjelentek a kezükben lévő orosz nyelvű leltár alapján megtekintették azt a 8 lezárt ládát, melyekben a város által 1945. évi jún. hó 16-án felleltározatott képek vannak. Ezután a város polgármestere újból lepecsételtette az ajtót. – F. hó 22-én d.u. 2 órakor MEDVEDIEV ezredes úr telefonon sürgősen magához kéretett, és átadta azt az átiratát, mely a múzeum igazgatójához címezve elrendeli, hogy az őrizetünkben lévő képeket, festményeket és egyéb tárgyakat adjuk át nekik. Az Ezredes úrnak előadtam, hogy nekem, mint a múzeum ügyv. ig.-őrnek, nem áll módomban ezt a rendelkezést végrehajtani, minthogy a kérdésben a múzeum ügyv.-tanácsának van joga rendelkezni, mely az ig.-választmány kiküldött tagjaiból áll, s mely a múzeum ügyeit intézi. Közöltem, hogy ezek a tárgyak nem a múzeum őrzetében vannak, azokat a város polgármesteri hivatala pecsételte le, és a pecsét is az ők őrizetükben van. Az Ezredes úr anélkül, hogy az én érveimet figyelembe vette volna, megmutatott egy orosz nyelvű leltárt, mely dr. LŐRINCZ Albert múzeumigazgató által volt aláírva, és kijelentette, hogy azok a tárgyak, melyek a leltárban fel vannak sorolva, a Szovjet Szövetség tulajdonát képezik, ő ezeket a tárgyakat a múzeum igazgatójától akarja átvenni, minthogy ő írta alá a leltárt, mint a múzeum jogos igazgatója. Miután nem tudtam meggyőzni az ezredes urat arról, hogy az az idő, amikor a leltár készült, egy átmeneti időszak volt a Múzeumnál, mert dr. LŐRINCZ csak addig volt megbízva az ügyek intézésével, amíg az alapszabályok értelmében az ig.-választmány megalakult, ami később meg is történt, átvettem az átiratot, és kijelentem, hogy felveszem a kapcsolatot KISGYÖRGY Tamással, az ig.-választmány elnökével, továbbá MIKLÓS Imre polgármesterrel, aki a termet lepecsételte, és a pecsét az őrizetében van, továbbá a Megyefőnökséggel, mely annak idején megbízta dr. LŐRINCZ Albert volt igazgatót azzal, hogy a zabolai kastélyból a tárgyakat szállítsa be a Múzeumba. Miután az Ezredes úr az említett átiratot átadta nekem, rendelkezést adott ki MOSTEROVENCO orosz hadseregbeli főhadnagynak, hogy az 1945. évi jún. hó 16-án felvett orosz nyelvű leltár alapján a tár-

gyakat azonnal vegye át. Ezután a főhadnagy úrral és a rendelkezése alá tartozó sofőrrel együtt eljöttünk a Múzeumba egy teherautóval. Mikor megérkeztünk, a főhadnagy úr kért, hogy vezessem be abba a terembe, ahol a képek vannak, azonban arra kértem, hogy előbb fáradjon be az irodába, és várja meg, amíg telefonon értesíteni tudom KISGYÖRGY Tamás elnököt, továbbá a megye és a város vezetőségét. Telefonon ismertem a helyzetet KISGYÖRGY Tamás elnökkel, MIKLÓS Imre polgármesterrel, és arra kértem, hogy sürgősen jöjjenek be a Múzeumba. A polgármester közölte, hogy ő előbb még telefonon beszélni fog a Megyefőnökséggel. Vagy 10 percnyi várakozás után a türelmetlen MOSTEROVENCO főhadnagy, aki mindenképpen be akart menni abba a terembe, ahol a tárgyak vannak, telefonon felhívta az Ezredes urat, és ezután a sofőr tolmácsolásával, aki Bukarestből jött, közölte velem, hogy ha 10 percen belül ki nem nyitom a termet, letartóztatnak. Ezt a kijelentést dr. SZÉKELY Zoltán és dr. ÁRVAY József ig.-őrök jelenlétében tette, akik ekkor az ebédről jöttek vissza. Együtt felvezettük a főhadnagy urat és a sofőrt a lepecsételt ajtóhoz. A főhadnagy úr felszólított, hogy nyissam ki az ajtót, azonban én kijelentettem, hogy nem vagyok hajlandó feltörni a pecsétet. Ezután a sofőr a főhadnagy úr rendelkezése alapján a pecsétet feltörte. Miután a pecsét feltörése megtörtént, kinyitottam az ajtót, és mindnyájan beléptünk a terembe. Jelen voltak dr. SZÉKELY Zoltán és dr. ÁRVAY József. Néhány perc múlva megérkezett MIKLÓS Imre polgármester SZABÓ Ferenc városi tisztviselő kíséretében, és KISGYÖRGY Tamás elnök. MIKLÓS Imre közölte, hogy a Megyefőnökség részéről telefonon jelentkezett FERENC Zoltán, és megígérte, hogy haladéktalanul jön. Ezután az eljárás után a ládákat átadtam. MOSTEROVENCO főhadnagy úr az 1, 2, 3, 4. és 8. számú ládákat az orosz nyelvű leltár alapján átvette, és kijelentette, hogy a másik 3 ládáért (az 5, 6. és 7. sz.) jövő hétfőn vagy kedden fognak eljönni, hogy átvegyék. A tárgyak átvételéről jegyzőkönyvet vettünk fel, négy példányban, melyeket MOSTEROVENCO főhadnagy úr aláírt, és melynek egy példányát átadtuk neki, egyet pedig SZABÓ Ferenc városi tisztviselőnek. Miután az említett ládákat a főhadnagy úr átvette, a termet SZABÓ Ferenc városi tisztviselő ismét lepecsételte.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és utasítja, hogy a történetkről a jelentést sürgősen küldje meg Háromszék megye Megyefőnökségének, az Ellenséges Javak Irodájához (Biroul Bunurilor Inamice)²⁷.

Az idő előrehaladott voltára való tekintettel elnök az ülést felfüggeszti, és kijelenti, hogy folytatása f. hó 25-én d.u. 5 órakor lesz, melyet a jelenlévők tudomásul vesznek.

A SzNM ügyv.-tanácsának ülése 1946. évi febr. hó 25-én d.u. 5 óraker folytatódik. Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklété alatt: dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, GÁSPÁR Jenő, SCHULLER Sándor, dr. JÓZSEF Manóné, SZABÉDI László, dr. SZÉKELY Zoltán, dr. ÁRVAY József, FADGYAS Anna, valamint dr. TANA Gyula, a Múzeum jogi bizottságának irányítója.

4. SZABÉDI László jelenti, hogy a futásfalvi éremleletből azt a 10 db. érmet, mely a helybeli csendőrség őrzetében van, dr. LŐRINCZ Albert közbenjárására a csendőr őrnagy 5 napra átengedte a Múzeumnak, hogy dr. SZÉKELY Zoltán tudományosan meghatározhassa. Ez meg is történt, és utána az érme visszaadattak a csendőrségnek.

Tudomásul szolgál.

5. Jelenti, hogy a községek költségvetésében a Múzeum részére előirányzott segélyből a mai napig 31 községtől összesen 2 007 919 lej érkezett a Múzeum pénztárába. Megemlíti azt, hogy Illyefalva község előljárósága 600 000 lejt juttatott múzeumunk részére.

Ügyv.-tanács a jelentést örömmel tudomásul veszi, és dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javaslatára elhatározza, hogy megkeresést intéz Csík és Udvarhely vármegyék megyefőnökeihez, valamint NAGY Imre és dr. BÁNYAI János ig.-vál. alelnökhöz, hogy a két megye részéről előirányzott segélyek befizetését megsürgessék.

6. Jelentést tesz a gyűjtemények újabb gyarapodásáról, mely szerint ROZSONDAY István RICHARD D. **Matematikai előcsarnok**, Pozsonyban 1942-ben megjelent munkáját, VARGA József **Megújított énekeskönyv**, Kolozsváron 1844-ben megjelent munkáját és egy 1762-ben megjelent **Bibliabeli históriákat**, PÁL Ernő BAJKÓ Elek önéletírását tartalmazó kéziratos könyvét, mely a 19. századból származik,²⁸ továbbá BODOR Tibor egy római köztársasági ezüst denariust ajándékozott Múzeumunknak.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és az ajándékozóknak köszönetét fejezi ki.

7. Jelenti, hogy a múlt ülés határozata értelmében a BOLYAI Tudományegyetem Erdélyi Tudományos Intézetét értesítettük arról, hogy a Múzeum képviselőjében dr. ÁRVAY József ig.-ört küldöttük ki, továbbá dr. ÁRVAY Józsefet is írásban értesítettük kiküldetéséről.

Tudomásul szolgál.

8. Jelenti, hogy f. hó 16-án Kovásznán a MNSz orbai járási tagozatával karöltve kultúrestet rendeztünk, melyben a Múzeum részéről KISGYÖRGY Tamás elnök, SZABÉDI László és dr. SZÉKELY Zoltán jelentek meg előadókként. Az estély nagy erkölcsi sikerrel végződött, ami pedig az anyagiakat

illeti, a megállapodás az volt, hogy a MNSz 200 000 lejt fog adni a jövedelemből a Múzeumnak, melyből még az estély napján 100 000 lejt kifizettek, a többi pedig az elszámolás után fogják megadni.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és elhatározza, hogy GAUDI József megyefőnöknek, aki a kiutazáshoz az autót rendelkezésre bocsájtotta, köszönetét fejezi ki, az autóvezetőnek pedig fáradozása részbeni megjutalmazására 10 000 lejt ad.

9. Jelenti, hogy a múlt ülés határozata értelmében a jegyzőkönyvek bevezetésére szolgáló könyvet elkészítettük, mely 18 110 lejbe került, és a bemósolást FADGYAS Anna elvégezte.

Tudomásul szolgál.

10. Jelenti, hogy a közelmúlt napokban a telefonközponttól egy női hang felhívta a múzeumot, és közölte, hogy az a telefonkészülék, mely az igazgató lakásában van felszerelve, az ő tulajdonát képezi, és kéri annak visszaszolgáltatását.

Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök közli, hogy a készülék valóban a telefonközpont vezetőjének a tulajdonát képezi, melynek alapján ügyv.-tanács elhatározza, hogy a kérdéses készüléket a tulajdonosnak visszaadja.

11. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javaslatot tesz arra, hogy a múzeum őrzetére éjjeli őrt kellene szerződtetni. Kéri, hogy a következő ülésre ügyv. ig.-ört készítsen javaslatot ebben az ügyben.

Ügyv.-tanács a javaslatot magáévá teszi.

12. SZABÉDI László felolvassa az Erdővidéki ref. egyházmege esperesi hivatalának 146-1946 számú levelét: „A Székely Nemezeti Múzeum Igazgatóságának, Sepsiszentgyörgy. Bizonyára ismeretes és még emlékezetben van, hogy egyházmegyénk, egyházi főhatóságunk engedélye alapján – levéltári és könyvtári anyagunk jó nagy és értékes részét 1943. júl. 21-én jegyzőkönyvvilág átadta kezelés végett a Múzeumnak. A bekövetkezett háborús események miatt a jegyzőkönyvileg kitöltött egyezség megkötése elodázódott, aminek napirendre tűzését és elintézését most már szükségesnek látjuk, hogy az ügy jogi része is be legyen fejezve. Tisztelettel kérem a jegyzőkönyvben említett alapelvek figyelembe vételével szíveskedjék az egyezségtervezetet elkészíteni és azt hozzánk megküldeni, hogy hozzászólásunk és egyházi felsőbb hatóságunk véleményének kikérdése után a végleges egyezség megköthető legyen. Nagybecsű szíves intézkedését tisztelettel kérve maradok a tekintetes Igazgatóságának, Nagybecson, 1946. jan. 31-én. Készséges szolgálattal: NAGY Elek s.k. ref. esperes.” Közli, hogy az 1943. jún. hó 21-én felvett átadási jegyzőkönyv alapján dr. ÁRVAY József és FADGYAS Anna megállapították, hogy az abban felsorolt könyvek megvannak, ellenben az az értékes irattári anyag, mely a jegyzőkönyvben fel van

sorolva, a 20. sz. alatt felvett tétel és a C. szekrényből való házassági ügyiratok 156-743 számának kivételével megsemmisültek, minthogy azokat HERPEI János volt igazgató becsomagolta, és a múzeumi anyaggal együtt elszállíttatta.²⁹

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és közli az Erdővidéki ref. egyházmegye esperesével a történetet, mely felett a maga részéről is a legnagyobb sajnálatát fejezi ki, egyben felkéri dr. TANA Gyulát, a jogügyi bizottság irányítóját az egyezmény tervezetének elkészítésére, hogy egyidejűleg ez is elküldhető legyen.

13. Dr. SZÉKELY Zoltán közli, hogy HERPEI János volt igazgató kolozsvári barátai előtt igyekszik őt úgy beállítani, mintha felelősség terhelné a múzeum elszállított anyagának megsemmisüléséért. Ezért kéri az ügyv.-tanácsot, hogy küldjön ki bizottságot az ő szerepének tisztázása céljából, és a vizsgálat megejtése után a bizottság megállapításait közölje Kolozsváron az érdekeltekkel.

Ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltán közlését tudomásul veszi, és az ügy kivizsgálására bizottságot küld ki, melynek tagjai: KISGYÖRGY Tamás, dr. TANA Gyula, SCHULLER Sándor és SZABÉDI László. Ezzel kapcsolatosan dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy HERPEI János, a múzeum volt igazgatója minden kapcsolatot szüntessen meg a SzNM-mal, és a magyar kultuszminisztériumot diplomáciai úton értesíteni kell, hogy a székelységnek okozott mérheterlen károkért HERPEI Jánost bocsássa el szolgálatából.

SZABÉDI László megjegyzi, hogy az ügyv.-tanács ilyen javaslatot nem tehet, legfennebb a megállapított tényeket közölheti a minisztériummal. FADGYAS Anna közli, hogy az ügyv.-tanácsnak azt a régebbi határozatát, melyben felszólítja HERPEI János volt igazgatót, hogy a SzNM-mal mindenféle kapcsolatot szakítson meg, még az ősz folyamán elvitte dr. BALASSA Iván kézbesítés végett. Ezt a közlést KISGYÖRGY Tamás elnök is megerősíti.

14. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök megkérdezi, hogy az ig.-választmány tagjainak a törvényszéken való bejegyztetése megtörtént-e? SZABÉDI László kijelenti, hogy még nem történt meg. SCHULLER Sándor megállapítani kívánja, hogy dr. LŐRINCZ Albertnek lett volna kötelessége ezt az ügyet elintézni, s elintézését több ízben jelentette is, s éppen ezért megütközését fejezi ki, hogy a múzeum volt ügyésze még a legelemibb kötelezettségeinek sem tett eleget. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy ezt a bejelentést most már sürgősen el kell intézni.

Ügyv.-tanács a javaslatot elfogadja.

15. SZABÉDI László jelenti, hogy a Múzeum vízdíj-számlája 1945. okt. 2-től 1946. jan. 2-ig 116 556

lejt teszen ki, melyben 1045 m³ vízfogyasztás van kimutatva. Minthogy ezt a mennyiséget sokallotta, a városi műszaki hivataltól szakember kiküldését kérte, hogy vizsgálja meg, mi okozza ezt a nagy fogyasztást. A kiküldött szakember megállapította, hogy a vízóra fogyasztás nélkül is vízfogyasztást mutat.

Ügyv.-tanács elhatározza, hogy mivel a vízóra a múzeum hibáján kívül mutatta a vízfogyasztást, azért megkeresi a polgármesteri hivatalt, és arra kéri, hogy a múzeum részére állapítson meg vízdíj-paisálét.

16. Jelenti, hogy a múlt ülés határozata értelmében megkeresést intézett dr. KÖNTZEI Gerő külvárosi nyug. járásorvoshoz, hogy megkérdezze, lejtetele alkalmával milyen költségek terhelnék a Múzeumot. Erre a levélre dr. KÖNTZEI Gerő f. hó 15-én kelt levelében válaszolt, és közölte, hogy a készkiadásainak a megtérítését kívánja a Múzeumtól. Egyben közli, hogy néhai DOBAY László³⁰ ornitológus özvegyének a tulajdonában van a néhai által gyűjtött és preparált madártojás-gyűjteménye, és megkérdezi, hogy a Múzeum nem venné-e meg e gyűjteményt.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és a DOBAY-féle madártojás-gyűjteményre vonatkozólag úgy határoz, hogy annak megvásárlásától a múzeum jelenlegi anyagi helyzetére való tekintettel egyelőre eltekint.

17. A tanalapi ügyek folytatásaképpen SZABÉDI László ismét szóvá teszi a ref. leánygimnázium igazgatóságának azt a régebbi kérését, melyben kéri, hogy a Tanalap SZTALIN marsall út 11. és 13. sz. alatti épületeit iskolai célra adja bérbe a Tanalap kezelője. Közli továbbá, hogy a helybeli Zárda-iskola vezetősége írásban és szóbelileg is kérte, hogy a tanalapi épületek közül egyet az ő részére tartson fenn a Tanalap vezetősége, mert a folyó tanév végén ki kell, hogy költözzenek abból az épületből, melyben jelenleg iskolájuk el van helyezve, minthogy ez az épület a hadügyminisztérium tulajdonát képezi. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök azt javasolja, hogy csak egyik épületet adjuk bérbe a ref. leányiskolának, a másikat tartalékoljuk a Zárda-iskola részére. SCHULLER Sándor kéri, hogy mindkét épület bérbeadására vonatkozólag döntsön az ügyv.-tanács, minthogy erre igényét a ref. leányiskola már régen bejelentette, s az iskola nagy létszámára való tekintettel a két épületre szüksége is van, s hogy ez az ügy még mind a mai napig sincsen elintézve, a múzeum volt ügyészenek a bűne.

Ügyv.-tanács elhatározza, hogy a 11. és 13. szám alatti épületeket bérbeadja a ref. leánygimnázium részére azzal, hogy a ref. leánygimnázium igazgatósága ígéretet tesz arra, hogy abban az esetben, ha elháríthatatlan akadályok miatt a Zárda-iskolának jelenlegi épületéből ki kell költöznie és más épületet nem talál,

akkor a ref. leánygimnázium igazgatósága a Zárda-iskola számára számarányának megfelelően a 11. számú épületbe fogja fogadni a Zárda-iskolát. A két iskola közötti bérleti viszonyt az iskolák vezetősége egymás között intézi el. Kéri a jogászbizottságot, hogy a ref. leánygimnázium igazgatóságával kötendő szerződés tervezetét ilyen értelemben módosítsák, és terjesszék a legközelebbi ügyv.-tanács ülés elé.

18. SZABÉDI László bemutatja a helybéli csendőrségnek f. évi febr. hó 7-én kelt 10.550/1946 számú átiratát, melyben az általa elfoglalt tanalapi épületnek (SZTALIN Marsall út 9. sz.) bérbeadását kéri.

Ügyv.-tanács a bemutatott átiratot tudomásul veszi, és felkéri a jogászbizottságot, hogy a kérdést tanulmányozza és készítse elő, hogy ennek alapján majd dönthessen az ügyv.-tanács.

19. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy az ügyv.-tanács ülésein való részvétellel dr. TANA Gyula, a jogi bizottság irányítója hívassék meg.

Ügyv.-tanács a javaslatot magáévá teszi.

20. Dr. SZÉKELY Zoltán javasolja, kérje fel az ügyv.-tanács a jogászbizottságot, hogy a Székelyföldön előkerülő leletek hovatartozására vonatkozó törvényes rendelkezéseket keressék ki.

Ügyv.-tanács a javaslatot elfogadja.

21. SZABÉDI László jelenti, hogy a Tanalap kézdívasárhelyi ingatlanaira való felvilágosításért megkeresést intézett dr. DIÉNES Jenő ügyvéd ig.-vál. taghoz, aki f. hó 18-án kelt levelében válaszulva megküldötte a kézdívasárhelyi ingatlanok telekkönyvi másolatát, melyből kiténik az a C.1. alatti bejegyzésből, hogy adótorozás miatt 9961,67 pengő összeg erejéig az A+ 1-4, 7-9. rsz. ingatlanok meg vannak terhelve. Jelenti továbbá azt is, hogy dr. DIÉNES közli, hogy a Tanalap egyes épületeiben ismeretlen tettesek rongálják az ajtókat, ablakokat stb.

Ügyv.-tanács a jelentéseket tudomásul veszi, és felkéri KISGYÖRGY Tamás elnököt, hogy személyes kiszállása alkalmával nézzen utána a kézdívasárhelyi állapotoknak, és próbáljon meg ott is összehozni bizottságot, mely a Tanalap ottani dolgait intézi, és a bérbeadásra szükséges előkészületeket megteszi.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

12.

Jegyzőkönyv, mely felvételét Sepsiszentgyörgyön, 1946. évi márc. hó 8-án d.u. 5 órakor a SzNM ügyv.-tanácsának a Múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök, dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, GÁSPÁR Jenő, SCHULLER Sándor, SZABÉDI László, dr. SZÉKELY Zoltán, dr. ÁRVAY József, az ügyv.-tanács tagjai,

valamint dr. TANA Gyula, a Múzeum jogügyi bizottságának vezetője és ZAKARIÁS Istvánné MÁLNÁSY Erzsébet, a ref. leánygimnázium igazgatónője. Elnök üdvözli a megjelenteket és a jegyzőkönyv vezetésére dr. ÁRVAY József ig.-ört kéri fel.

1. ZAKARIÁSné MÁLNÁSY Erzsébet igazgatónő, hivatkozva a róm. kat. Zárda-iskola igazgatónőjével és a róm. kat. egyházközösség plébánosával folytatott megbeszélésükre, kéri, hogy a kötendő szerződésbe ne vegyék be azt a pontot, amely szerint az esetben, ha a róm. kat. Zárda-iskola a körülmények miatt iskolaépület nélkül maradna, akkor a ref. leánygimnáziumtól kibérleendő Szabadság tér 11. szám alatti épületet a ref. leánygimnázium a Zárda-iskola részére részben átengedi. ZAKARIÁSné MÁLNÁSY Erzsébet szerint ezt a pontot azért nem kell a szerződésbe belevenni, mert a ref. leánygimnázium és a róm. kat. Zárda-iskola ebben az ügyben maguk között külön egyezségeket köt.

Ügyvezető-tanács a bejelentést tudomásul veszi, és úgy dönt, hogy a kérdéses pontot a szerződésbe nem veszi be.

2. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr felolvassa a Múzeum kezelésében levő Háromszékvármegyei Tanalpnak Sepsiszentgyörgyön Szabadság tér 11. és 13. szám alatt fekvő két épületének a sepsiszentgyörgyi ref. leánygimnázium részére bérbeadása szerződésének a jogászbizottságtól elkészített tervezetét.

Az ügyv.-tanács a két szerződéstervezet egyes pontjait újól megvitatja, végleges szövegüket megállapítja, és elhatározza, hogy a két szerződéstervezet az összehívandó rendkívüli ig.-választmányi gyűlés elé terjeszti, hogy az a szerződéseket kösse meg.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

13.

Jegyzőkönyv, mely felvételét a SzNM ig.-választmányának 1946. évi ápr. hó 5-én d.u. 3 órakor a Múzeum irodahelyiségében tartott rendkívüli gyűléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklété alatt: SCHULLER Sándor, PÉTER Gyula, SZABÉDI László, dr. SZÉKELY Zoltán, dr. ÁRVAY József és FADGYAS Anna ig.-vál. tagok, továbbá dr. TANA Gyula, mint a Múzeum jogügyi bizottságának vezetője.

1. Elnök üdvözli a megjelent tagokat, a jegyzőkönyv vezetésére FADGYAS Anna, hitelesítésére pedig SCHULLER Sándor és PÉTER Gyula ig.-vál. tagokat kéri fel.

2. Elnök közli, hogy a mai rendkívüli gyűlés tárgysorozatának egyetlen pontja a Háromszékvármegyei Tanalap Sepsiszentgyörgyön Szabadság tér 11. és 13. sz. alatt fekvő épületeire vonatkozó bérleti szer-

ződés megkötése. Felkéri SZABÉDI László ügyv. ig.-
őrt, hogy ismertesse a két épületre vonatkozó bérleti
szerződéseket. SZABÉDI László ismerteti a szerző-
déseket és közli, hogy az ügyv.-tanács f. évi márc. hó
8-án tartott ülésén elhatározta, hogy a Háromszékvár-
megyei Tanalap Sepsiszentgyörgyön Szabadság tér 11.
és 13. sz. alatt fekvő épületeit bérbeadja az Erdélyi Ref.
Egyházkerületnek a sepsiszentgyörgyi Ref. Székely
MIKÓ-Kollégium leánygimnáziuma részére, és jóvá-
hagyás és aláírás végett az ig.-választmány elé terjeszti.

Ig.-választmány az előterjesztett szerződése-
ket jóváhagyólag tudomásul veszi, és a kolozsvári
Erdélyi Ref. Egyházkerülettel a szerződéseket megkötöi.

3. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr bejelenti,
hogy a helybeli csendőrpárancsnokság f. évi márc. hó
27-én kelt 12.050/1946 számú átiratában közölte, hogy
az általuk elfoglalt épület bérleti szerződését sürgősen
meg akarják kötni, és az ügy sürgősségére való tekin-
tettel kérte, hogy 5 napon belül jelöljük meg az ügy
elintézésére vonatkozó intézkedésünket. Márc. hó
28-án közöltük a csendőrpárancsnoksággal, hogy márc.
hó 31-én d.e. 10 órakor megbízottunk várni fogja a
Múzeum irodahelyiségében a tárgyalások megejtése
végett, vagy pedig mindennap d.u. felkeresheti
dr. KABAY Gábort a hivatalos órák alatt irodájában a
tárgyalások miatt. A kitűzött időben a csendőrség r-
széről senki sem jelent meg a Múzeum irodájában, s dr.
KABAY Gábor közlése szerint ötlet sem keresték fel a
tárgyalások végett. Ilyenformán most nem áll mód-
jában, hogy a csendőrpárancsnoksággal kötendő szer-
ződést előterjeszthesse.

Ig.-választmány a bejelentést tudomásul veszi,
és KISGYÖRGY Tamás elnök kívánságára felkéri
dr. KABAY Gábort, hogy a csendőrpárancsnokságnak a
tárgyalásról való elmaradásáról tegyen írásbeli jelentést.

Több tárgy nem lévén, elnök a gyűlést bezárja.

14.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM ügyv.- tanácsának 1946. évi május hó 7-én d.u. 4 órakor a Múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök el-
nökele alatt: dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, GÁSPÁR
Jenő, SCHULLER Sándor, SZABÉDI László,
dr. SZÉKELY Zoltán. Dr. ÁRVAY József és FADGYAS
Anna, az ügyv.-tanács tagjai, valamint dr. TANA Gyula
és dr. KABAY Gábor, a Múzeum jogügyi bizottságának
tagjai, mint tanácskozó tagok.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlí a meg-
jelent tagokat, és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet
FADGYAS Anna vezeti.

2. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács
f. évi febr. hó 23-25-én tartott ülésének jegyzőkönyvét,

dr. ÁRVAY József pedig a f. évi márc. hó 8-án tartott ülés
jegyzőkönyvet, melyek felolvasás után hitelesítettnek.

3. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr bejelenti,
hogy az Erdélyi Ref. Egyházkerülettel a Múzeum ig.-
választmánya f. évi ápr. hó 5-én megkötötte a bérleti
szerződést a Tanalap Szabadság tér 11. és 13. szám alatt
fekvő épületeire vonatkozólag.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi.

4. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr felolvassa a
jelentést a f. évi ápr. hó 9-én Kovásznára tett kiszál-
lásáról. Jelenti, hogy UGRON Árpád, Kovászna köz-
ség főszolgabírója telefonon értesítette, hogy Vajnafal-
ván földmunkálatok közben néhány koporsót találtak,
melyben az eltemetettek öltözete megmaradt. A vizs-
gálat során megállapította, hogy a 18. sz. második
feléből való temetkezés, és székely férfi és nő hulláját
őrizte meg.

Jelenti továbbá, hogy f. évi márc. hó 25-én
Kőröspatakra szállott ki, minthogy BAKCSI Gábor ref.
lelkész felhívta a figyelmét a Nyírtető nevű erdőrészen
előtűnt sáncgyűrűkre. Kiszállása során megállapította,
hogy valószínűleg egy La Tène-kori erődítéssel van
dolga, ezért a húsvéti vakáció alatt tanítványai segít-
ségével ásatást végzett a megevezett helyen. A megfi-
gyelés szerint két periódusú építkezés volt. Az első a
belső földvár, mely palánkkal volt megerősítve. A
második, a későbbi a kőfal, amelyet a külső sáncgyűrű
takart. A vár kora a La Tène-korig nyúlik vissza, s
Erdővidék felé biztosításra szolgált. A Székelyföld
őskori várrendszerének egyik láncszeme. A vár előtt
kb. 100 méterre terül el az „Aranykút” nevű kör alakú
kidomborodás, ennek tisztázása azonban munkaerő
hiányában mostan elmaradt, melyet majd később fog
elvégezni.

Felolvassa jelentését a régészeti szakkönyvtár
gyarapítása érdekében tett intézkedéseiről, továbbá
dr. B. MITREA, a bukaresti Régészeti Múzeum kikül-
döttjének látogatásáról. A szakkönyvtár gyarapítása
céljából csereviszonyba lépett I. DIMIAN őrnaggyal, s
az általa küldött régészeti szakmunkáért a Múzeum
másodpéldányaiból adott át 5 db. könyvet. A további-
akban is hasonlóképpen fog eljárni, ha még újabb
könyvek érkeznek. Jelenti, hogy B. MITREA, a bu-
karesti Régészeti Múzeum kiküldöttje a futásfalvi
éremlelet ügyében jött el Múzeumunkhoz, minthogy
azt a 10 db. érmet, melyet a helybeli csendőrség vett át
a megtalálótól, beszolgáltatták a bukaresti Régészeti
Múzeumba. Kérte nevezettet, hogy ezeket az érmetet
adják vissza Múzeumunknak, minthogy ezek a Székely-
földön kerültek elő, azonban Mitrea kijelentette, hogy
ezek a tárgyak a bukaresti Múzeumot illetik, minthogy
oda küldötték be hivatalosan. Abban az esetben, ha a
gyűjtést a mi Múzeumunk végzi el, természetesen a tár-

gyak itten is maradnak. B. MITREA kérte, hogy a futásfalvi leletről készített feldolgozását adja át dr. SZÉKELY Zoltán közlésre a *Dacia* nevű folyóirat részére. Ennek a kérésnek eleget is tett. Úgyszintén kérték azt is, hogy azt a kis edényt, melyben a kérdéses érmekeket találták, adja ki Múzeumunk a bukaresti Múzeumnak tanulmányozás céljaira. KISGYÖRGY Tamás elnök hozzájárulásával elismervény ellenében kiadta a kis edényt.

Felolvassa jelentését a f. évi ápr. hó 27-én Székelyudvarhelyen, ápr. 28-án pedig Székelykeresztúron tartott múzeumi előadóestekről. Mindkét városban a helyi erők bevonása mellett jól sikerült előadás volt. Múzeumunk részéről KISGYÖRGY Tamás elnök, SZABÉDI László és dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrök vettek részt a kiszálláson előadóként. Úgy Székelyudvarhelyen, mint Székelykeresztúron nagy érdeklődés nyilvánult meg a Múzeum ügyei iránt. Sikerült főleg a keresztúri tanárok körében olyan érdeklődést kelteni, melynek igazi hasznát majd a jövőben fogja élvezni Múzeumunk. Közli, hogy Székelykeresztúron MOLNÁR István tanítóképző intézeti tanár az intézet keretében egy kis helyi Múzeumot akar létesíteni. E terve megvalósításához Múzeumunk a legteljesebb mértékben segítségére kíván lenni. A beszélgetés során szóba került a múzeumbarátok megszervezése is. Ebben a kérdésben is nagy segítségünkre lesz majd az említett MOLNÁR István.

Ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltán jelentéseit elismeréssel és jóváhagyólag tudomásul veszi.³¹ Mindazoknak, akik a székelyudvarhelyi és székelykeresztúri előadások megrendezésében segítséget nyújtottak, köszönetét fejezi ki. Az ig.-választmányoknak pedig javaslatot tesz arra, hogy MOLNÁR István székelykeresztúri tanárt válassza meg tb. múzeumőrnek.

5. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr ismerteti a nyár folyamán elvégzendő ásatásainak terveit, mely szerint Barátoson, Botfalván és Nagyborosnyón szeretne ásatásokat végezni olyanformán, hogy tanítványai segítségével végeznék el a munkát.

Dr. GYÁRFÁS Albert a tervezett ásatások bejelentését megelégedéssel veszi tudomásul, és kéri dr. SZÉKELY Zoltánt a további lelkes munkára.

6. Dr. ÁRVAY József ig.-őr jelentést tesz a gyűjtemények újabb gyarapodásáról, mely szerint HALÁSZ Sándor, Brassó 1 db. könyvet, BEKE Árpád, Sepsiszentgyörgy 45 db. 17–20. századbeli oklevelet, BEDŐ Árpád, Kőröspatak 1 db. könyvet és 1 db. majolika tálat, NYERGES Imre, Kőröspatak 1 db. 1664-ből származó szemöldökfát, JÓKAI-nyomda, Sepsiszentgyörgy 1 db. könyvet, KISS Béla, Csernátfalva 1 db. könyvet, a MÓRICZ Zsigmond-kollégium, Kolozsvár 2 db. könyvet, dr. KABAY Gábor, Sepsiszentgyörgy

1 db. SZABÓ Dezső-féle kéziratot adományozott Múzeumunk számára. Jelenti továbbá, hogy a legnépszerűbb kézikönyvek és folyóiratok közül 100 kötetet beköttettünk. Jelenti, hogy dr. GROSZ Géza brassói orvos f. évi márc. hó 17-én bejött Múzeumunkba és közölte, hogy egyik hivatalos látogatása alkalmával az árkosi SZENTKERESZTY-kastélyban szétszórta látta a családi levéltárat, s hogy a pusztaulástól megóvja, a könyvtárszoba szekrényeinek fiókjába berakta a levéltári anyagot. Minthogy azonban a fiókok nem zárhatók, jónak látná, ha a Múzeum átvénné a levéltári anyagot megőrzésre, addig is, amíg e levéltári anyag tulajdonjoga tisztázódik. GROSZ Géza segítségével azonnal be is szállítottuk a levéltár anyagát, mely jelenleg teljesen rendezetlen állapotban van. Mindössze csak kötegekbe szedtük, és megszámláltuk. A levéltár anyaga összesen 2619 darabot foglal magába, melyből 6 db. a 17., 13 db. a 18., 22 db. a 19. és 2578 db. a 19–20. századból való.³²

Ügyv.-tanács dr. ÁRVAY József jelentéseit jóváhagyólag tudomásul veszi.

7. Dr. ÁRVAY József ig.-őr jelenti, hogy f. évi ápr. hó 28-án a Múzeum képviselőjében részt vett a Csíkszeredában megtartott székelyföldi fürdőértekezleten. Az értekezleten megalakult a Székelyföldi Idegenforgalmi Bizottság, mely bizottságba a Múzeum képviselőjeként dr. GYÁRFÁS Albert alelnök ajánlása folytán dr. SZABÉDI László ügyv. ig.-őrt választották meg. Az értekezleten hozott határozatok közül Múzeumunkat közvetlenül a határozati javaslat 16. pontja érdekli, mely így hangzik: „A fürdőidényre rendezzen a SzNM Sepsiszentgyörgyön rendkívüli kiállítást néprajzi, társadalmi és történelmi jelleggel.” Ugyancsak felhívja a figyelmet a határozati javaslat 14. pontjára is, mely a székelyföldi műemlékvédelemre vonatkozik. Véleménye szerint e munka elvégzése főleg a SzNM hatáskörébe tartozik, ezért javasolja, hogy e téren Múzeumunk minden tőle telhetőt tegyen meg. Erre vonatkozó elgondolásait részletesen kifejti jelentésében. Felhívja az ügyv.-tanács figyelmét a vidéki székely városokban már meglévő és ezután létesítendő helyi múzeumok ügyére is, mely feltétlenül maga után vonja a Székely Múzeum-Egyesület vagy Székely Múzeumbarátok körének megalakítását.³³

Ügyv.-tanács dr. ÁRVAY József ig.-őr jelentését és javaslatait elismerőleg tudomásul veszi és felkéri a részletes tervek kidolgozására.

8. FADGYAS Anna pénztáros a Múzeum jelenlegi pénzügyi állapotáról tesz jelentést. E jelentés szerint 1945. évi május hó 12-től, a pengőnek lejre való átváltása napjától kezdve 1946. évi márc. hó 31-ig, a költségvetési év lezártáig a bevétel 21 688 933 lej, a kiadás pedig 10 316 5402 lej volt. Pénzmaradvány

1946. évi ápr. hó 1-jén 11 372 393 lej volt, mely áthozatott az 1946/47. költségvetési évre, s ezzel együtt a pénztár 1946. ápr. 1-jétől 1946. május 6-ig 15 278 541 lej bevételt és 1 904 547 lej kiadást mutat, melynek alapján a mai napon Múzeumunk 13 373 994 lej készpénzzel rendelkezik. Jelenti, hogy a három székely megye községeinek költségvetéseiben a Múzeum részére előirányzott segélyből eddig összesen 11 153 704 lej folyt be, melyből: a) Háromszék vármegye községeitől 2 807 683 lej; b) Udvarhely megye községeitől 7 626 021 lej; c) Csík megye községeitől 720 000 lej érkezett be. Jelentést tesz az újabban eszközölt nagyobb kiadásokról is, mely szerint 10 000 db. könyvtári cédula készítéséért 180 000 lej, 100 kötet könyv és folyóirat bekötéséért 800 000 lej, és a csíki házban levő ágy részére készítendő párnahuzatok részére vásárolt 6 méter háziszóttos vászonért 150 000 lej fizetett ki. Jelenti, hogy eddig négy helyen tartott múzeumunk közművelődési előadóestet, és pedig: Kézdivásárhelyen, Kovásznán, Székelyudvarhelyen és Székelykeresztúron. A négy előadás bruttó bevétele 709 057 lej volt, a felmerült kiadások pedig 632 857 lejt tesznek ki. A négy előadásból tehát összesen 76 200 lej tiszta jövedelme volt Múzeumunknak.

Ügyvezető-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi. Utasítja az ügyv. ig.-ört, hogy vásároljon fát és üveget, a tisztviselők részére pedig húsvéti segély címen azonnal utaljon ki egy fél havi fizetést.

9. Dr. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr kéri, hogy a tisztviselők fizetésének rendezése tárgyában küldjön ki az ügyv.-tanács egy bizottságot, mely a következő ülésre készítsen javaslatot.

Ügyv.-tanács dr. SZABÉDI László ig.-őr kérését magáévá teszi, és a tisztviselők fizetésének megállapítására bizottságot küld ki KISGYÖRGY Tamás elnök, SCHULLER Sándor, GÁSPÁR Jenő és dr. KABAY Gábor személyében.

10. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr előterjeszti dr. ÁRVAY József ig.-őr kérését 2 havi fizetés előlegként való kiadására.

Ügyv.-tanács dr. ÁRVAY József ig.-őr részére 2 havi fizetés előleget engedélyez, 6 havi részletben való visszafizetés mellett.

11. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy KISGYÖRGY Tamás, dr. TANA Gyula, SCHULLER Sándor és SZABÉDI László, mint a SzNM ügyv.-tanácsának 1946. évi febr. hó 23–25-én tartott üléséből dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr kérésére kiküldött bizottság tagjai, 1946. márc. hó 29-én d.u. 4 órakor a múzeum irodájában összeültek, hogy megvizsgálják dr. SZÉKELY Zoltán felelősségének kérését a SzNM elmenekített és Zalaegerszegen megsemmisült anyagának elszállítását és elmenekítését illetőleg. A

kiküldött bizottság jelenti, hogy FADGYAS Anna tb. múzeumőr és BOGÁTS Dénes tb. igazgató-őr írásbeli nyilatkozata, dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr és HERPEI János volt múzeumigazgató írásbeli jelentése alapján megállapította, hogy dr. SZÉKELY Zoltán múzeumi ig.-őr az említett és megsemmisült múzeumi anyag elmenekítése és megsemmisülése idejében felelős vezető nem volt, intézkedésbeli joggal nem rendelkezett, mert e jogot a Múzeum akkori igazgatója, HERPEI János gyakorolta. Dr. SZÉKELY Zoltán sem az anyag elszállításakor, sem később nem tehetett, s a bekért s a bizottság üléséről felvett jegyzőkönyvhöz csatolt nyilatkozatból nem is tűnik ki, hogy tett volna olyan intézkedéseket, melyek az anyag elpusztulására vezethettek. Következésképpen a bizottság megállapítja, hogy a SzNM anyagának elszállítását és elpusztulását illetőleg nem terheli semminemű felelősség. Megjegyzi, hogy ezzel nincsen megállapítva, hogy ki a felelős az anyag elszállításáért. Tehát ezt az ügyet még napirenden kell tartani.

Ügyvezető-tanács a bizottsági jelentést tudomásul veszi, és a maga részéről megállapítja, hogy dr. SZÉKELY Zoltán, mihelyt lehetővé vált, azonnal visszatért munkahelyére, s ezzel éppen a Múzeum iránti köteletségérzetéről tett tanúbizonyságot. Kimondja, hogy a vizsgálat eredményét közölni kell mindazokkal az intézményekkel és személyekkel, akikkel dr. SZÉKELY Zoltán szükségesnek látja.

12. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr ismerteti a Háromszék megyei Ellenséges Javak Irodájának 339-1946 sz. átiratát, melyben közli, hogy a zabolai MIKES-kastélyból beszállított ingóságokat mindaddig a Múzeum őrizetében kívánja hagyni, amíg erről az Ellenséges Javak Ellenőrző Bizottsága (CASBI) nem intézkedik.

Ügyv.-tanács elhatározza, hogy közli nevezett hivatallal, hogy a kérdéses ingóságok őrzését tovább nem vállalja, minthogy a Múzeumnak arra a helyiségre, ahol a tárgyak vannak, szüksége van, ezért kéri a hivatalt, hogy gondoskodjék az ingóságok mielőbbi elszállításáról.

13. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy Háromszék vármegye Megyefőnöksége 1638-1946 sz. átiratában közölte, hogy a Vármegyei Politikai Tanács 1946. évi ápr. hó 6-án hozott határozata értelmében a 4 rend hajdúruha tulajdonjogát a Múzeumnak átengedte. Jelenti továbbá, hogy az igazgatói lakásban lévő telefonkészüléket f. évi márc. hó 4-én a tulajdonosnak kiadtuk. Bejelentti továbbá, hogy a húsvéti ünnepek alkalmával városunkban tartózkodó angol misszió tagjai Múzeumunkat meglátogattak.

Ügyv.-tanács SZABÉDI László jelentéseit tudomásul veszi, Háromszék vármegye Megyefőnökségének a hajdúruhák átengedéséért köszönetét fejezi ki.

14. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr előterjesztést tesz a Múzeum látogatási idejének megállapítására vonatkozólag, mely szerint a Múzeum gyűjteménytárai a nagyközönség részére nyitva vannak minden hétköznapon d.e. 9–12 óráig, vasárnap d.e. 10–12 óráig. Rendkívüli látogatási idő május 1-jétől szept. 1-jéig minden hétköznapon d.u. 4–6 óráig. Megállapított látogatási díj nem lenne, hanem perselyt és gyűjtőívet tennénk a látogatók elé, hogy tetszés szerinti adományaikkal járuljanak hozzá a Múzeum fenntartási költségeihez.

Ügyv.-tanács dr. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr előterjesztését elfogadja.

15. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy f. évi május hó 14-én lesz néhai CSUTAK Vilmos igazgató halálának 10 éves évfordulója, mely alkalmából a Székely MIKÓ-Kollégium igazgatósága emlékeztet keretében fog megemlékezni az elhunyt igazgatóról. Javasolja, hogy a Múzeum ügyv.-tanácsa is méltóképpen emlékezzék meg CSUTAK Vilmosról.

Ügyv.-tanács a javaslatot elfogadja, és elhatározza, hogy CSUTAK Vilmos sírjánál az elhunyt érdemeit dr. GYÁRFÁS Albert alelnök méltatja, a Kollégium által rendezendő emlékesten pedig, mint a néhai munkatársa, FADGYAS Anna fog előadást tartani. Koszorúmegváltás címén pedig a Székely MIKÓ-Kollégiumnak egy zágoni fű- és leánytanulója megjutalmazására 100 000 lejt adományoz a CSUTAK Vilmos emlékére. Ennek kapcsán dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, annak a gimnáziumi tanulóknak, aki az emlékesten TOMPA László **Magányos fenyő** című költeményét legszebben elszavalja, 30 000 lejt ajánlott fel.

16. SZABÉDI László jelenti, hogy a kézdivásárhelyi tanalapi épületek ügyének rendezése tárgyában átiratot intézett dr. DIÉNES Jenő ügyvéd ig.-vál. taghoz, hogy alakítsa meg az otthoni bizottságot. A napokban KANABÉ Sándor, e bizottság egyik tagja személyesen közölte, hogy dr. DIÉNES Jenő súlyos beteg, azért helyette valaki mást kell bevonni a bizottságba. Ezzel kapcsolatosan előterjeszti CSEREY Aladár kézdivásárhelyi lakos kérését, aki a Tanalap egyik épületében lakik, melyben kéri, hogy kössünk vele bérleti szerződést.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és CSEREY Aladár kérését átteszi a kézdivásárhelyi bizottsághoz, hogy ebben az ügyben tegye meg javaslatát.

17. Dr. KABAY Gábor, a jogügyi bizottság tagja jelenti, hogy a helybeli csendőrlégió alparancsnoka, egy százados felkereste a bérleti szerződés megkötése tárgyában. Előterjeszti a szerződéstervezetet, és kéri, hogy majd annak idején a leltár felvételére egyik múzeumi tisztviselő menjen ki a csendőrlégióhoz.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és a jogügyi bizottságot kéri, hogy a szerződést készítse el.

18. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy Csíkszeredában, Gyergyószentmiklóson és Sepsiszentgyörgyön minél előbb tartson múzeumunk ismeretterjesztő előadásokat a helyi erők bevonása mellett, önkéntes belépti díjakkal.

Ügyv.-tanács dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javaslatát elfogadja, és az előadások mielőbb való megtartását elhatározza.

19. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök szorgalmazza, hogy a Múzeum igazgató-válaszmányának tagjai minél előbb jegeztessenek be a törvényszéknél.

Ügyv.-tanács felkéri a jogügyi bizottságot, hogy a bejegyzést minél előbb készítse el.

20. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javaslatot tesz a Múzeum parkjának elrendezésére vonatkozólag, melynek kapcsán FADGYAS Anna jelenti, hogy ebben az ügyben már tárgyalásokat folytatott KÖNTÉS Ferenc kertésszel, és mihelyt az az idő elmúlik, hogy a fagytól kellene tartani, a park virággal való beültetése meg fog történni.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

15.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1946. évi jún. hó 5-én d.u. 4 órakor tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök előklete alatt: GÁSPÁR Jenő, SCHULLER Sándor, SZABÉDI László, dr. SZÉKELY Zoltán, dr. ÁRVAY József és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai, továbbá dr. TANA Gyula és dr. KABAY Gábor, a Múzeum jogügyi bizottságának tagjai.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözli a megjelenteket, és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

2. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács f. évi május hó 7-én tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítetik.

3. KISGYÖRGY Tamás elnök közli, hogy a Múzeum személyzetének fizetése rendezésére kiküldött bizottság foglalkozott a kérdéssel, és azt javasolja, hogy a személyzet jelenleg élvezett fizetését f. évi márc. hó kezdettel 100%-osan emelje fel az ügyv.-tanács. Kivételt képez KOCSIS Elek asztalosmester, kinek részére 50%-os emelést javasolt a bizottság, ugyancsak márc. 1-jétől kezdődőleg.

Ügyv.-tanács a bizottság javaslatát magáévá teszi, és a Múzeum alkalmazottainak jelenleg élvezett fizetését 100%-kal felemeli azzal, hogy az új fizetés 1946. évi márc. hó 1-jétől folyósítandó. KOCSIS Elek asztalosmester fizetését azonos feltételekkel 50%-kal emeli fel.

SZABÉDI László ügyv. ig.-őr a személyzet nevében köszönetét fejezi ki az ügyv.-tanácsnak, és a jövőre nézve javasolja, hogy a Múzeum mint önálló intézmény valamiképpen státust létesítsen a tisztviselők részére. Kéri az ügyv.-tanácsot, hogy foglalkozzék a kérdéssel, mert ez nemcsak a tisztviselők, de a Múzeum szempontjából is fontos.

Többek hozzászólása alapján az ügyv.-tanács elhatározza, hogy a Múzeum anyagi helyzetének és anyagi forrásainak alapos megvizsgálása után valóban foglalkozni fog a kérdéssel, és javaslatot készít az ig.-választmány legközelebbi gyűlésére, hogy a kérdés megvitatható legyen.

4. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy Csík vármegye községeinek költségvetésében a Múzeum fenntartására előirányzott összegek nagyon vékonyan folynak be, és egyes községek évi hozzájárulás címén 2500 és 5000 lejes összeget küldöttek be, ami a mai nagy drágasághoz viszonyítva igen jelentéktelen összeg.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és elhatározza, hogy megkeresést intéz Csík és Udvarhely megyék megyefőnökeihez, kérve, hogy az 1946/47. évi költségvetésükben is biztosítsák a Múzeum fenntartásához való hozzájárulásukat. Csík vármegye megyefőnökének pedig külön felhívja a figyelmét a beállítandó összegek tekintetében is.

5. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr javasolja, hogy a Múzeum anyagi forrásainak biztosítása céljából intézzen az ügyv.-tanács megkeresést a MNSz KI-hoz, és kérje, hogy a segélyezendő kulturális intézmények közé iktassa be a SzNM-ot is. Javasolja továbbá, hogy a Múzeum által rendezendő kulturális előadások állandó adómentessége tárgyában is intézzünk megkeresést a MNSz KI-hoz.

Ügyv.-tanács SZABÉDI László javaslatát elfogadva elhatározza, hogy megkeresést intéz a MaNSz KI-hoz, és kéri, hogy a Múzeumot vegye fel a segélyezendő kulturális intézmények sorába, továbbá hogy szervezze meg az állandó adómentességet a Múzeum által rendezendő kulturális előadásokra.

6. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr kéri az ügyv.-tanácsot, hogy adjon engedélyt arra, hogy a köröspataki ásatásról készített rajzokról és fényképfelvételekről a Múzeum költségére klisék csináltathasson.

Ügyv.-tanács a klisék elkészíttetését engedélyezi.

7. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr felolvassa Háromszék vármegye Megyefőnökségének 23.842/1945 számú f. évi május hó 28-án kelt átiratát, melyben kéri, hogy az említett szám alatt 1945. évi dec. hó 10-én kelt átiratukra küldjük meg válaszukat. Közli, hogy az említett átiratban annak idején arra hívtott volt fel a Megyefőnökség, hogy állapítsuk meg, kik voltak azok,

akik a Tanalap sepsiszentgyörgyi épületeit 1944 őszén megromgálták volt.

Ügyv.-tanács kimondja, hogy nem áll módjában megállapítani azt, hogy kik voltak, akik 1944 őszén a Tanalap épületeit megromgálták, és azt Háromszék vármegye Megyefőnökségével közli. Az ügyv.-tanács tagjainak jött más elfoglaltsága miatt az ülés tárgysorozata többi pontjainak megtárgyalását a következő ülésre halasztja.

16.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM ügyv.-tanácsának 1946. évi júl. hó 10-én, d.u. 4 órakor Sepsiszentgyörgyön tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklete alatt: dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, GÁSPÁR Jenő, SZABÉDI László, dr. SZÉKELY Zoltán, dr. ÁRVAY József és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai, továbbá dr. TANA Gyula és dr. KABAY Gábor, a múzeum jogügyi bizottságának tagjai.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözli a megjelenteket, és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács f. évi jún. hó 5-én tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítettik.

2. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy dr. DIÉNES Jenő, ig.-választmányunk lelkes és munkás tagja f. évi jún. hó 8-án Kézdivásárhelyen elhalt.

A múzeum ig.-választmánya nevében résztvételünket fejeztük ki az elhunyt özvegyének. Ügyv.-tanács dr. DIÉNES Jenő ig.-vál. tag halálát fájdalommal, a tett intézkedést pedig jóváhagyólag tudomásul veszi.

3. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök a megüresedett ig.-vál. tagsági hely betöltése tárgyában javasolja, hogy e helyre dr. TANA Gyula törvényszéki bíró megválasztását ajánlja az ügyv.-tanács az ig.-választmánynak.

Ügyv.-tanács dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javaslatát elfogadja, és elhatározza, hogy az ig.-választmánynak javasolja dr. TANA Gyula törvényszéki bíró ig.-vál. tagként való megválasztását.

4. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy a múlt ülés határozata értelmében megkeresést intéztünk Csík és Udvarhely megyék megyefőnökeihez, Csíkszereda és Gyergyószentmiklós polgármestereihez, a Csíki Magánjavak vezetőségéhez, valamint a MNSz KI-hoz a Múzeum fenntartásához való hozzájárulás tárgyában. Csík vármegye megyefőnökéhez intézett kérésünket dr. ÁRVAY József ig.-őr személyesen adta át, s tárgyalásainak eredményeiről az általa készített jelentésben részletesen fog beszámolni. Csíkszereda és Gyergyószentmiklós polgármestereihez, valamint a Csíki Magánjavak vezetőségéhez intézett kérésünket postán

küldöttük el. Közli, hogy Csíkszereda város polgármestere kérésünkre az alábbi választ küldte: „SzNM Sepsiszentgyörgy. F. évi jún. hó 17-én kelt kérésükre tisztelettel értesítem, miszerint a belügyminiszter által az 1946/47. évi költségvetés összeállítására vonatkozólag kiadott utasítás értelmében semminemű nem kötelező (facultatív) kiadás a költségvetésbe nem vehető fel.” Jelenti, hogy Udvarhely megye megyefőnökéhez kérésünket személyesen adta át, és tárgyalást folytatott dr. DEMETER Gyula almegyefőnökkel, aki kilátásba helyezte, hogy a múlt évi segélyt a duplájára emelik fel, s a segélyek befizetését szept. hó folyamán fogják megindítani. Jelenti továbbá, hogy a MNSz KI-hoz intézett kérésünket ugyancsak személyesen adta át BALAOGH Edgárnak, a MNSz volt orsz. alelnökének, a MNSz Közművelődésügyi Bizottsága elnökének, aki kilátásba helyezte a kérés támogatását. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy a Csík megyei támogatás alapos megtárgyalása céljából KISGYÖRGY Tamás elnök, dr. GYÁRFÁS Albert alelnök és SZABÉDI László személyesen utazzanak el Csíkszeredába. Javasolja továbbá, hogy a MNSz KI-hoz újabb kérést intézzünk, melyben megfelelő összegű támogatást kérjünk a Múzeum számára.

Ügyv.-tanács SZABÉDI László jelentését tudomásul veszi, és dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javaslata alapján elhatározza, hogy KISGYÖRGY Tamás, dr. GYÁRFÁS Albert és SZABÉDI László személyesen utazzanak el Csíkszeredába, hogy az ottani vezetőséggel tárgyalást folytassanak. Elhatározza továbbá azt is, hogy a MNSz KI-hoz újabb kérést intéz, hogy a Múzeum részére megfelelő összegű támogatást nyújtsanak.

5. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy a MNSz KI-hoz kérést intéztünk, kérve, hogy az Astrához hasonló módon, az illetékes minisztériumban eszközölje ki a Múzeum által rendezendő előadások állandó adómentességét. Ezt a kérést személyesen adta át BALAOGH Edgárnak, a MNSz volt orsz. alelnökének, a MNSz Közművelődési Bizottsága elnökének. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy jogászbizottságunk nézzen utána alaposan az erre vonatkozó törvénynek, és ennek alapján intézzünk újabb kérést a MNSz KI-hoz, hogy ennek alapján az illetékes minisztériumban intézzék el kedvezően kérésünket.

Ügyv.-tanács SZABÉDI László jelentését tudomásul veszi, és felkéri dr. KABAY Gábort, hogy a törvényt tanulmányozza át, hogy ennek alapján kérésünk elküldhető legyen a MNSz KI-hoz.

6. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy a PERET-konzervgyár szennyvízvezető csatornáját bekapcsolta a Múzeum hálózatába. Kéri KISGYÖRGY Tamás elnököt, akit az ügyv.-tanács megbízott volt a

PERET-cel való tárgyalással, hogy a PERET-féle csatornázási ügyben tegye meg jelentését az ügyv.-tanácsnak. KISGYÖRGY Tamás elnök közli, hogy még nem jött létre megállapodás abban az értelemben, hogy a bekapcsolásért mekkora összeget fizessen PERET, továbbá hogy mennyi legyen az évi használati díj. Úgyszintén még az írásbeli megegyezés sem készült el. A bekapcsolási feltételek azonban Sepsiszentgyörgy város irattárában megvannak.

Ügyv.-tanács felkéri KISGYÖRGY Tamás elnököt és dr. KABAY Gábort, a jogügyi bizottság tagját, hogy a kérdéses megállapodást készítsék el. Bekapcsolási díjban pedig 2 500 000 lejt, évi használati díjban pedig 500 000 lejt kérjen PERET-től.

Ezzel kapcsolatosan SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy magánúton értesült a napokban arról, hogy a rom. kat. plébánia anélkül, hogy erre tőlünk engedélyt kért volna, szennyvizét bevezette a PERET-féle csatornába.

Ügyv.-tanács elhatározza, hogy PERET-től meg kell kérdezni, ki adott engedélyt a plébániának arra, hogy szennyvizét a csatornába bevezesse, mert erre a Múzeum megkérdéztése nélkül nem volt joga. A plébánia tárgyalja meg az ügyet a Múzeummal, mert különben kikapcsoljuk a csatornát, minthogy a Múzeumnak mint közintézménynek nem áll módjában, hogy efféle ajándékokat adjon bárkinek is.

7. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelentést tesz az újabban eszközölt kiadásokról, mely szerint 12 öl tűzifára 1 920 lejt³⁴, 4000 ív papír vásárlására 1 464 360 lejt, az épületek fedézetének megjavítására 777 000 lejt, vízvezeték javítására 92 000 lejt, a park rendezésénél fűmag vásárlására 53 750 lejt adtunk ki, minthogy a beültetett virágokat részben KÖNTÉS Ferentől, részben pedig a városi kertészetből díjmentesen kaptuk. Az írógépen eszközölt nagyobb arányú javításért 150 000 lejt fizettünk ki. Két hátizsák és egy munkakabát elkészítése és felszerelése 116 460 lejbe került. Közli, hogy a két hátizsák és munkakabát részére vásárolt anyagért a Textil Művektől egy 67 296 lejről szóló számlát mutattak be, annak ellenére, hogy mi abban a hitben éltünk, hogy ezt az anyagot díjmentesen adta a Textil Művek Múzeumunk számára. Természetesen a számlát ezért még nem is fizettük ki. Jelenti, hogy dr. SZÉKELY Zoltán az ásatások és kiszállások alkalmával szükséges bakancs elkészítését kérte a Dolgozók Szövetkezetétől, melynek díjmentesen való elkészítését KISGYÖRGY Tamás elnök közbenjárására meg is ígérték volt, azonban amikor a bakancs elkészült, 360 000 lejt kellett kifizetnie érte. Minthogy pénze nem volt, kénytelen volt ezt az összeget előlegképpen felvenni a Múzeum pénztárából, 6 havi törlesztésre, melyből egy részletet már vissza is

fizetett. Jelenti, hogy a május 7-én tartott ügyv.-tanácsi ülés dr. ÁRVAY József részére 2 havi fizetéselelőleget engedélyezett 6 havi részletben való visszafizetés mellett. KISGYÖRGY Tamás elnök hozzájárulása alapján dr. ÁRVAY József 3 havi előleget vett fel.

Ügyv.-tanács eszközölt kiadásokat jóváhagyólag tudomásul veszi. A Textil Művek által bemutatott 67 296 lejes számla kifizetését pedig még egyelőre függőben tartja.

8. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy a magyar gazdasági szervezethez, mint pl. a Dolgozók, valamint a Mezőgazdák Szövetkezetéhez stb. intézzünk kérést a Múzeum segélyezése tárgyában, melynek személyesen való átadását és megtárgyalását is magára vállalja.

Ügyv.-tanács dr. GYÁRFÁS Albert alelnök elfogadja, és felkéri az ügy elintézésére.

9. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy f. évi május hó 14-én a Székely MIKÓ-Kollégium által rendezett CSUTAK-émlékünnepélyen Múzeumunk is részt vett, és az elhunyt sírjánál dr. GYÁRFÁS Albert alelnök mondott emlékbeszédet. Az ügyv.-tanács május 7-i ülésének határozata értelmében 100 000 lejt befizettünk a Kollégium pénztárába két tanuló megjutalmazására.

Tudomásul szolgál.

10. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy az ig.-választmány tagjainak bejegyzése iránti kérésünket, melyet dr. TANA Gyula, dr. KABAY Gábor és dr. MOLNÁR D. Emil készítettek el, f. évi jún. hó 10-én beadtuk a törvényszékhez.

Tudomásul szolgál.

11. Dr. KABAY Gábor javasolja, hogy a *Monitorul Oficial* 1937. ápr. 16-i 89. számában a Háromszéki Tanalappal kapcsolatos intézkedések során a Múzeum alapszabályainak módosítására vonatkozó rendelkezés vitessék keresztül a Múzeum alapszabályaiban.

Ügyv.-tanács a javaslatot megáévá teszi, és elfogadását az ig.-választmánynak ajánlja.³⁵

12. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelentést tesz f. évi május hó 25–26-án Angyalos községbe tett régészeti kiszállásáról. Jelenti, hogy DÁNÉR József gimnáziumi tanuló jelentette, hogy egyik rokonánál, FORRÓ Ferencnél Angyalos községben talált római érmet látott. Valóban talált is egy db. római érmet nevezettnél, melyet 1941-ben Angyalos község Bábolnaárok Tőkés nevű részében talált kapálás közben. Ezt az érmet meg is szerezte a Múzeum számára. Az éremmel sem cserép, sem csontdarabok nem kerültek elő. FORRÓ Ferencről 2 db. régi székely bokályt és egy eredeti STRADIVARIUS-hegedű belsejéből kivett faragott mellképét szerzett még múzeumunk számára. Megtekintette az Angyalos és Besenyő közti határon

elterülő Bábolnatető Rozskert nevű részét is, hol a tulajdonos FORRÓ Zoltán elbeszélése szerint több cserép edénydarab került elő. Ez év márc.ában pedig egy szépen kidolgozott csiszolt kővésőt talált, melyet múzeumunknak adományozott. A nyár folyamán tervbe vette a lelőhelyek alaposabb felkutatását. Jelentést tesz f. évi május hó 29–30-án Barátosra tett kiszállásról is, ahová ZÁGONI Dezső tanár meghívására szállott ki, aki közölte, hogy a község határában egy hepehupás részt figyelt meg, ahonnan cserépdarabok kerültek elő. Néhány ilyen cserépdarabot összeszedett, és át is adott múzeumunk számára, melyekből azonnal megállapította, hogy ottan római településnek kell lennie. Helyszíni szemlét tartott, és beszélgetést folytatott a tulajdonos PÁL János és DEÁK Endrével, akik kilátásba helyezték, hogy az ősz folyamán, amikor a betakarítás megtörtént, szívesen megengedik, hogy ásást csináljon. Megállapította, hogy egy római kis castellumról lehet szó, melynek méretei megegyeznek kb. a komlói castrum méreteivel.³⁶ A barátosi castrum a szakirodalomban teljesen ismeretlen. Az Ojtozi-szoroson kivezető hadászati út biztosítására szolgáló tábor, akár mint Komolló, Nagyborosnyó, Várhegy, Bereck. Feltárása, tudományos közlése nemcsak a tudomány-nak, de a székelyföldi római kori kutatásnak is egyik legszebb eredménye lesz. Ezzel kapcsolatosan jelenti, hogy KÖNTÉS Ferenc tanár is közölte, hogy kertjében a melegágyak alatt falak húzódnak, melynek megásását az ősz folyamán szívesen megengedi. Jelentést tesz a f. évi jún. hó 2-án Sepsikőröspatakra és Árkosra tett kiszállásokról is. DUKA József gimn. tanuló jelentette, hogy BEDŐ Árpád kertjében ásás alkalmával cserépek kerültek elő. A terület BEDŐ Árpád virágoskertje, melyet a Nagyajta felé vezető út s közvetlenül alatta a patak határol. BEDŐ Árpád elbeszélése szerint már régebben, mikor a házat és az utcára néző kőkerítést építették, sok cserépedény került elő. Ahol most az edények előkerültek, nagy égett réteget, kőből készített tűzhelyet, s mellette csontokat talált. Ezen a helyen egy lókoponyát is talált, amely érintésre mint a papír omlott szét. BEDŐ Árpádtól két cserépedény-töredéket s egy szalagdíszes tipikus dák edényt kapott a gyűjteményünk számára. Ez az edénylelet magyarázza a múzeum éremtani gyűjteményébe már régebben bekerült 3 db. köztársasági éremnek ezen a helyen való előfordulását. Itt minden valószínűség szerint dák telep volt, ahol a köztársasági római érme forgalomban voltak. Az út további során Árkosra ment le, ahol megvizsgálta az Árkos-pataka és Sugó-pataka által közrezárt hegyfokon levő sáncvonulatokat. Átvizsgálva a területet megállapította, hogy nagysága kb. megegyezik a kőröspataki Nyír-tetői vár belső gyűrűje által közrezárt terület nagyságával. Kincsások által megbolygatott

területen tanulmányozhatta a fal építési technikáját, melyet megmunkálatlan raktak, s összekötésre anyagot, néhol meszet használtak. A kor megállapítására csak egy ásátás adna feleletet. Valószínű, hogy a késő vaskori székelyföldi csoportba tartozik. Jelentést tesz továbbá f. évi jún. hó 4-én ismét csak Kőröspatakra tett kiszállásáról, minthogy DUKA Imre gimn. tanuló jelentette, hogy KÖLTŐ András gazdálkodó kőkerítést épített a BEDŐ Árpád kőkerítése mellett, s a földmunkálatok alkalmával ember- és löcsontváz került elő. Két tanulóval kiszállott a helyszínre, és megvizsgálta a leletet. A csontvázak nagy része már a munkálatok során levágódott. Kelet–nyugati irányban emberi gerinc és oldalbordákat, észak–déli irányban a csontváz mellett pedig állati csigolyákat, s az emberi csont alatt elkorhadt deszka maradványait s szegeket, egy csatot, valamint újkori cserépedény-darabokat talált. Semmi más melléklet nem volt. Az egész lelet 1 m mélységben volt. Az ott dolgozó földmunkás elbeszélése szerint a csontváz mellett ló lábak s egy lókoponya alsó állkapcsa volt.³⁷ Érdelemes lelet nem került elő, bolygatva volt, a mellékletek későbbiek, a megítélésnél óvatosnak kell lenni, minthogy a közvetlen közelben dák telep van. Közli továbbá, hogy a nyár folyamán elsősorban Rétyen, KOVÁCS Pál ref. lelkész telkén szeretne ásátást végezni, s ezért személyesen utazott el Csíkszeredába, hogy megbeszélje a tulajdonossal, aki szívesen beleegyezett. Ezután a Homárkán akar végigmenni, majd Nagyborosnyón és később az ősz folyamán Udvarhely megyében akar ásátást végezni. Jelenti, hogy kolozsvári útja alkalmával felkereste a kolozsvári magyar és román tudós köröket, ahol szíves barátsággal fogadták, és munkája iránt nagy érdeklődést tanúsítottak. Tehát úgy a bucaresti, mint a kolozsvári tudományos körökkel a kapcsolatot felvette, és azt tovább is építeni fogja. A kolozsváriak is kérték kiadványainkat, s főleg a komollói római tábor feltárásáról szóló dolgozatát. Minthogy a kiadványokból múzeumunk főlősleges példánnyal nem rendelkezik, kéri az ügyv.-tanácsot, járuljon hozzá, hogy az ETI-től, ahol még néhány példány van, 10 db.-ot megvásárolhassunk darabonkénti 5000 lejes áron, hogy cserepéldányként felhasználhassuk. Közli, hogy az aug. i ásátásaira a megyefőnökség segítségét is szeretné igénybe venni, minthogy GAUDI megyefőnök erre már korábban ígéretet tett volt. Kéri az ügyv.-tanácsot, hogy úgy az ásátásokra, mint azok eredményeinek közlésére a lehetőség szerint adja meg az anyagi támogatást.

Ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelentéseit elismeréssel veszi tudomásul. A nyár folyamára tervezett ásátásaihoz jóváhagyólag hozzájárul, s az ásátások céljaira 500 000 lejt engedélyez, úgyszintén engedélyt ad arra is, hogy a komollói tábor

feltárásáról szóló dolgozatból 10 példányt megvásároljunk, és azokat cserepéldányként használjuk fel. Az ásátások eredményeinek kiadására vonatkozólag pedig előterjesztést tesz az ig.-választmányhoz.

13. Dr. ÁRVAY József ig.-őr jelentést tesz a könyvtár újabb gyarapodásáról, mely szerint dr. SZÉKELY Zoltán gyűjtéséből 6 db. könyv került be, köztük ZAJZON Antal III. B. o. tanuló adománya, a Nagyváradon 1653-ban megjelent magyar nyelvű erdélyi törvénykönyv. SZABÉDI László kérésére a kolozsvári JÓZSA Béla Athenaeum könyvkiadó már régebben megígérte, hogy Múzeumunknak megküldi kiadványait, s most meg is küldte az eddig megjeleneket, összesen 41 művet, melyek nagy része társadalomtudományi és politikai kiadvány. ÁBEL Bence (Sepsiszentgyörgy) 45 db. könyvet adományozott könyvtárunk számára. Bejelenti, hogy dr. KABAY Gábor az árkosi SZENTKERESZTY-féle kastély épületéből, valamint a kastély első világháború előtti belső berendezéséről, festményeiről és gobelinjeiről készült 7 db. 18x24 cm. méretű fényképlemez és 3 db. 6x9 cm méretű filmet adományozott múzeumunknak. Jelentést tesz továbbá az árkosi SZENTKERESZTY-féle könyvtárnak és 2 db. páncéltöltetnek a Múzeumba való beszállításáról. Május 13-án azzal a kéréssel fordultunk az Ellenséges Javak Irodájához, hogy az árkosi volt SZENTKERESZTY kastélyban lévő 630 db. könyvet megőrzésre szállíttathassuk be a Múzeumba. Az Ellenséges Javak Irodája e kérést teljesítette, s utasította Árkos község előljáróságát, hogy a könyveket vegye leltárba, és Múzeumunknak megőrzésre és használatra adja át. Május 14-én kimenve Árkosra, megtekintve és bejárva a kastélyt, a padláson két páncéltöltet talált, melyeknek a Múzeumban való őrzetbevitelét másnap az Ellenséges Javak Irodájától kértük. E kérésünket is teljesítette az Ellenséges Javak Irodája. Május 18-án Árkos község előljárósága jegyzőkönyv felvételével könyvjegyzék, illetve leltár szerint átadta a kastélyban lévő 1046 db. könyvet meg folyóiratot, s a 2 db. vértet, melyeket székéren beszállítottunk a Múzeumba. Jelenti továbbá, hogy jún. 20–22-én Csíkszeredába utazott, ahol felkereste NAGY Imre alelnökünket, és társaságában felkereste a megyefőnököt, hogy Csík megyének a Múzeum fenntartására való 1946/47. évi hozzájárulását kérjék és megbeszéljék. BÁLINT Mihály megyefőnöknek átadta múzeumunk átiratát, melyben kértük, hogy a megyefőnökség és a megye községeinek 1946/47. évi költségvetéseiben a múlt esztendeinél nagyobb, megfelelőbb összeget vétsen fel. BÁLINT Mihály megyefőnök a tárgyalás egész ideje alatt a legnagyobb megértést tanúsította a Múzeum iránt. Elmondta azonban, hogy a megyefőnökség államsegélyből él, s emiatt nem tud hozzájárulni a Múzeum fenntartásához.

Megígérte, hogy a megyefőnökség részéről elmaradó hozzájárulás helyett azonban gondoskodik arról, hogy a Csíki Magánjavak vezetősége a pénztárba most befolyini kezdő, s az alapszabályok szerint székely közművelődési célokra fordítandó bevételekből első helyen és legnagyobb mértékben a Múzeum fenntartására adjon hozzájárulást. BÁLINT Mihály mindjárt fel is kérte erre a Csíki Magánjavak vezetőségét. Ami a megye közsé-geinek 1946/47. évi hozzájárulását illeti, ez ügyben későn érkezett kérésünk, mert a községek költségvetései elkészültek már, és jóvá is vannak hagyva. A megye 62 községe közül több község költségvetésében egyáltalán nem szerepel a múzeumi hozzájárulás, s amely közsé-gekben szerepel, azok legtöbbször is csak 10 000 és 20 000 lej összeg van előirányozva erre a célra. BÁLINT Mihály megyefőnök nagyon megrögtta a megyei szám-vetőségi tisztviselőit, hogy a községek jegyzőitől elő-írányzott összeget nem javították ki, nem emelték fel megfelelő összegre. Úgy ő, mint a számvevőség határo-zott ígéretet tett, hogy az aug. elején elkészítendő pótköltségvetésekben megfelelő összeget vesznek fel múzeumi hozzájárulásra. Hogy összesen mennyit fog ez az összeg jelenteni, azt most még hozzávetőlegesen sem tudták megmondani, de megígérték, hogy hozzájárulá-saikat az Udvarhely és Háromszék megyei községek kimutatásában átadott múlt évi hozzájárulásokhoz mérten fogják a lehetőségek szerint megszabni. E kérdéssel kapcsolatban javasolja az ügyv.-tanácsnak, hogy jún. végén újabb kérdést intézzünk Csík megyéhez, sőt ajánlatos lenne a személyes tárgyalás is. Megbeszél-ést folytattak a Csíki Magánjavak vezetőségével is, kik szintén ígéretet tettek arra, hogy a befolyandó és kiosz-tandó bevételekből első helyen a múzeumunk fenntartásához fognak hozzájárulni. Az összeg nagyságát és időpontját nem tudták megmondani, minthogy a Csíki Magánjavak újjászervezése most van folyamatban. Hazatérte után mindjárt írásbeli kérdést intézett Múzeu-munk a Csíki Magánjavak vezetőségéhez. Jelenti továb-bá, hogy megbeszélést folytatott a Főgimnázium tanáraival, kik közül többen bekapcsolódnak Múzeu-munk Csík megyei munkájába. Ígéretet tettek arra, hogy a Főgimnázium helybeli és zsongódi tanulóiból társaságot szerveznek, mely aug. folyamán dr. SZÉKELY Zoltán vezetésével Zsongódon ásatást végezne. Néhány tanár vállalta azt is, hogy az ősztől kezdve múzeumi gyűjtő-munkába kezd, s megszervezi erre a Főgimnázium tanu-lóit is, hogy Múzeumunk irányításával új életre keljen a Csíki Múzeum. Örömmel fogadják a tervet, és ők is szükségesnek látják a SzNM baráti körének meg-szervezését, s részt fognak venni annak munkájában. A Csíki Múzeum jelenlegi állapotáról csak annyit tudott meg, hogy azt Csíksomlyón őrzik. Minthogy őrizője nem tartózkodott ottan, így tárgyalást sem folytathatott

ez ügyben. Jelentést tesz továbbá az ETI és a Múzeum kapcsolatairól. Az ETI a birtokában lévő kész dolgoza-tokból hármat felajánlott kiadásra Múzeumunknak, és pedig GAZDA Ferenc: *A haralyi kádármesterség*, FARAGÓ József: *Uzoni betlehemes* és FEJÉR Miklós: *Zabola helynevei* című dolgozatokat. Ismerteti a dolgo-kat, s az ETI ajánlása, valamint annak alapján, hogy ő maga is jól ismeri FEJÉR Miklós dolgozatát, mely a SzNM levéltárából is közöl adatokat, indokoltta teszi, hogy elsősorban ennek kiadását javasolja. Közli, hogy az ETI felkérte, hogy a nyelvészeti szakosztályán most készülő erdélyi magyar nyelvatlaz részére végezze el az adatgyűjtést Háromszék vármegye területén. Éppen ezért kéri az ügyv.-tanácsot, tegye lehetővé részére, hogy havonként 3-4 napot a gyűjtés céljából kiszálláson tölthessen, minthogy a munka elkészítése nemcsak erdélyi magyar, de nemzetközi viszonylatban is igen nagy fontossággal bír. Dr. ÁRVAY jelentésével kapcsolatban dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy a kiadásra felajánlott művek közül a FEJÉR Miklós dolgozatának kiadási költségeire megfelelő összeget vegyünk fel az 1946/47. évi költségvetésünkbe.

Ügyv.-tanács a felolvasott jelentésekből öröml-mel állapítja meg, hogy a Múzeumban komoly tudom-ányos munka folyik. Mindazoknak, akik gyűjtém-nyeink gyarapításához hozzájárultak, köszönetét fejezi ki. Csíkszeredában a segélyezés ügyében folytatott megbeszélésekre elhatározza, hogy KISGYÖRGY Tamás, dr. GYÁRFÁS Albert és SZABÉDI László személyesen fognak elutazni a további tárgyalások cél-jából. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javaslatára pedig elhatározza, hogy FEJÉR Miklós *Zabola helynevei* című munkájának, valamint dr. SZÉKELY Zoltán ásatásainak beszámolója és az évi jelentés kiadása költsé-geinek fedezésére 4 millió lejt vesz fel az 1946/47. évi költségvetésbe. Dr. ÁRVAYnak engedélyt ad arra, hogy havonként 3-4 napot kiszálláson tölthessen, mely alkalommal a felmerülő készkiadásait a Múzeum megtéríti.

14. Dr. KABAY Gábor jelenti, hogy a Csend-őrség által elfoglalt tanalapi épület lakbérleti szer-ződésének tervezetét elkészítette, melyet átadott a csendőrség vezetőségének. Egy héttel ezelőtt azonban visszaadták a levelezéssel együtt, azzal a megjegyzé-sel, hogy ők csak típus-szerződést hajlandók aláírni, és bérfizetést csak a folyó évre eszközölnek. Véleménye szerint típus-szerződést nem fogadhatunk el. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy ezzel az ügygel a Direcțiunea Generalához kell fordulni, de ugyanakkor a ténykedésünkről a csendőrpáncsnoksa-got is értesíteni kell.

Ügyv.-tanács dr. KABAY Gábor jelentését tudomásul veszi, dr. GYÁRFÁS Albert javaslatát elfo-

gadja, és felkéri dr. KABAY Gábort, hogy a beadványt készítse el.

15. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr az előterjesztések során a következőket terjeszti az ügyv.-tanács elé.

a. Dr. SÁNDOR Gábor ig.-őr az év folyamán nem vett részt a múzeum munkájában, minthogy a kézdívsárhelyi gimnáziumban lévő nagy elfoglaltsága megakadályozta ebben. Kéri az ügyv.-tanácsot, hozzon határozatot dr. SÁNDOR Gábor dolgában. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök e kérdéssel kapcsolatosan megjegyzi, hogy ő majd később, az ülés során rá akar térni a személyi kérdésekre.

b. SZABÉDI közli, hogy a DIÓSZEGHY-féle lepkegyűjteménynek Borosjenőről való ideszállítását mind gyakrabban sürgeti DIÓSZEGHY özvegye, ezért gondoskodni kellene valamiképpen az ideszállításról.

Ügyv.-tanács elhatározza, hogy utána kell nézni a szállítás költségeinek, és ennek fedezésére megfelelő összeget kell beállítani a költségvetésbe.

c. Előterjeszti CSEJTHEY Elemér székelykeresztúri lakos f. évi. júl. 8-án kelt levelét, melyben a tulajdonában lévő, CSEREI Mihály által készített *Magyar Krónikát* felajánlja megvételre Múzeumunknak.

Ügyv.-tanács elhatározza, hogy kérdést kell intézni CSEJTHEY Elemérhez, hogy közölje a mű árát, viszont addig, amíg valaki személyesen meg nem tekinti e művet, a megvásárlással nem foglalkozhatik.

d. Előterjesztést tesz a Múzeumbarátok Körének megalakítására vonatkozólag, valamint a székelyföldi múzeumok és a SzNM együttműködésének intézményesítését illetőleg.

Dr. GYÁRFÁS Albert azt javasolja, hogy e kérdéssel egyelőre ne foglalkozzunk. SZABÉDI László közli, hogy a legsürgősebb tennivaló a Kézdívsárhelyi Múzeummal volna, minthogy dr. DIÉNES Jenő elhalálása miatt gazdátlanul maradt a Múzeum.

Ügyv.-tanács megbízza SZABÉDI Lászlót, hogy a Múzeumbarátok Körének megalakítására vonatkozólag készítsen tervezetet. Vizsgálja meg a Kézdívsárhelyi Múzeum ügyét, és erről tegyen jelentést az ügyv.-tanácsnak. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javaslatára elhatározza, hogy a vidéki múzeumok és a SzNM együttműködésének kérdését egyelőre elhalasztja.

e. SZABÉDI bejelenti, hogy az Erdélyi Múzeum-Egyesület ez évi vándorgyűlését Sepsiszentgyörgyön szeretné megtartani, mely alkalommal a vendéglátó házigazda szerepét Múzeumunknak kell majd elvállalni. Ügyv.-tanács a bejelentést örömmel tudomásul veszi.

f. Előterjeszti, hogy a díszterem felszabadítása és rendbehozatala után a terem jövedelmezővé lehetne tenni azáltal, hogy nívós előadások céljaira kölcsönadnánk megfelelő összegért.

Ügyv.-tanács elhatározza, hogy a dísztermet megfelelő nívós előadások céljaira másoknak is átengedi, hogy ezáltal is növelje a Múzeum jövedelmi forrásait.

g. SZABÉDI kéri, hogy a jégverem és teniszpálya hasznosítása érdekében is tegyen valamiféle lépéseket az ügyv.-tanács. Kéri továbbá, hogy a hajdúruhákat, mint régen, úgy ezután is adhassuk ki a műkedvelő előadásokra megfelelő díjazás ellenében.

Ügyv.-tanács a jégverem hasznosítását társas úton való megoldással tartja lehetségesnek, a teniszpálya jövedelmezővé tételét a labdahány miatt az idén nem lehet megcsinálni. Hozzájárul ahhoz, hogy a hajdúruhák megfelelő díjazás ellenében a műkedvelő előadások céljaira kiadhatók legyenek.³⁸

16. Dr. ÁRVAY József ig.-őr kéri, hogy az általa lakott lakás egyik cserépkályhájának átrakására és megjavítására adjon engedélyt az ügyv.-tanács. E munkát, mint ahogyan azt egyik kályhámester mondomta, 150 000 lejbe kerülne. Ügyv.-tanács dr. ÁRVAY kérésének helyet adva elhatározza, hogy a kérdéses kályhát a tél beállta előtt át fogja rakatni.

17. Dr. ÁRVAY József ig.-őr szabadság iránti kérését terjeszti elő.

Ügyv.-tanács kimondja, hogy mindenki kiveheti a törvényesen járó szabadságot.

18. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök ismerteti a Múzeum tisztviselői alkalmaztatásának körülményeit. Utána javasolja, hogy mindazok, akik egy éve valóban dolgoznak a Múzeum keretében, véglegesíttessenek.

Ügyv.-tanács a javaslatot magáévá teszi, és az ig.-választmányának elfogadásra ajánlja.

19. KISGYÖRGY Tamás elnök javasolja, hogy SZABÉDI László ügyv. ig.-őr az adminisztrációs munkálatoktól részben mentesíttessék, hogy több ideje maradjon tudományos munka kifejtésére.

Ügyv.-tanács a javaslatot elfogadja, és kéri az ig.-öröket, hogy e kérdést egymás között beszéljék meg.

20. SZABÉDI László ig.-őr közli, hogy SALAMON Sándor ref. kollégiumi tanár az ősztől kezdődőleg szeretne bekapcsolódni a múzeumi munkába. SALAMON Sándor főként a könyvtár rendezésében fejtené ki munkát, s ezáltal dr. ÁRVAY, felszabadulva részben a könyvtári munkálatoktól, a levéltárban is dolgozhatnék. Közli, hogy SALAMON Sándor munkája díjazásaként egy szobát kér, továbbá némi honoráriumot. Ajánl havi 50 000 lejt az egy szoba mellett.

Ügyv.-tanács SALAMON Sándor alkalmazása iránti javaslatot magáévá teszi olyanformán, hogy egy évre megbízza ad a könyvtárban való munkálkodásra. Javadalmazását egy szoba természetbeni lakásban és havi 50 000 lejt készpénz fizetésben állapítja meg. Ezt a határozatát elfogadásra az ig.-választmány elé terjeszti.

Több tárgy nem lévén, az ülés véget ért.

17.

Jegyzőkönyv, mely felvetetet a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1946. évi szept. hó 16-án d.u. 4 órakor a Múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökele alatt: NAGY Imre alelnök, GÁSPÁR Jenő, SCHULLER Sándor, SZABÉDI László, dr. SZÉKELY Zoltán, dr. ÁRVAY József és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai, továbbá dr. TANA Gyula és KABAY Gábor, a múzeum jogügyi bizottságának tagjai. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

1. FADGYAS Anna felolvassa a múlt ülés jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítették.

2. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr ismerteti a Nemzetnevelésügyi Minisztérium 22.842/1946 sz. átiratát, mely szerint a 11/1944 sz. törvény 15. szakasza értelmében Gh. ROTARU főfelügyelőt nevezte ki a Casa Școalelor részéről múzeumunkhoz. Közli, hogy nevezett főfelügyelő hatáskörét a *Mon. Oficial* 1944. jan. 14-i számában megjelent törvény írja elő. Mint-hogy semmi remény sem lehet arra, hogy ezt a törvényt megváltoztassák, ezért arra kértük a Minisztériumot f. évi jún. hó 30-án kelt kérvényünkben, melyet SUCIU Samuil államtitkár útján nyújtottunk be, hogy Gh. ROTARU helyébe DEMETER Andrászt nevezzék ki Múzeumunkhoz. Bejelenti, hogy néhány nappal ezelőtt dr. KABAY Gábor közölte, hogy SUCIU Samuil államtitkár a napokban személyesen közölte vele, hogy kérvényünket a minisztérium elintézte. A jelenlévő dr. KABAY Gábor a bejelentést megerősíti. SZABÉDI László jelenti, hogy az ügy elintézéséről írásbeli értesítést még nem kaptunk a minisztériumtól.³⁹

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi.

3. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr javasolja, hogy az ügyv.-tanács küldjön ki egy állandó bizottságot, mely hivatva van arra, hogy a tisztviselők és alkalmazottak javadalmazását illetően javaslatokat tegyen az ügyv.-tanácsnak.

Ügyv.-tanács a javaslatot elfogadja és a bizottságot megalakítja, melynek tagjai KISGYÖRGY Tamás, SCHULLER Sándor, GÁSPÁR Jenő és dr. KABAY Gábor.

4. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr bejelenti, hogy felkérték arra, hogy a *Népi Egység* szerkesztőségét vállalja el. Ezért arra kéri az ügyv.-tanácsot, hogy okt.–dec. hónapokra mentse fel az ügyvezetői teendők ellátásától, s erre az időre dr. SZÉKELY Zoltánt vagy dr. ÁRVAY Józsefet bízza meg az ügyvezetéssel.

Ügyv.-tanács SZABÉDI László ügyv. ig.-őr bejelentését jóváhagyólag tudomásul veszi, s alapos megtárgyalás után az ügyvezetői teendők ellátásával kapcsolatosan kimondja, hogy a helyettesítés kérdését az ig.-őrök keblileg oldják meg.

5. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr javaslatot tesz a Tanalappal kapcsolatosan, mely szerint javasolja, hogy egy olyan állandó gondnokot kellene tartani, akinek gondoskodnia kellene az épületek jövedelmezővé tételéről és karbantartásáról. Kívánatosnak tartaná, hogy jogászok foglalkozzanak a SzNM és a Háromszékvármegyei Tanalap jogi viszonyának a kérdésével. Dr. TANA Gyula javasolja, hogy a Tanalap részére csináljon a Múzeum vezetősége költségvetést. SCHULLER Sándor javasolja, hogy a kézdivásárhelyi bizottságot kérjük meg, hogy tegyen jelentést az ottani épületek állapotáról, továbbá javasolja, hogy felelős embert kell állítani, aki a kézdivásárhelyi ingatlanokat gondozza. NAGY Imre alelnök ugyancsak annak a véleményének ad kifejezést, hogy az épületek gondozására felelős embert kell állítani, s az épületeket lehetőleg jövedelmezővé kell tenni, hogy ezáltal a gondnok fizetését legyen miből fedezni.

Ügyv.-tanács a kérdés alapos megtárgyalása után úgy dönt, hogy KISGYÖRGY Tamás, SZABÉDI László és dr. KABAY Gábor minél előbb személyesen szálljanak ki Kézdivásárhelyre, s az ottani bizottsággal tárgyalva próbáljanak valamelyes megoldást találni az épületek gondozására és jövedelmezővé tételére vonatkozólag.

6. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr előterjeszti MOLNÁR István székelykeresztúri gimn. tanár kérését, melyben arra kéri Múzeumunk vezetőségét, hogy a Múzeum könyvtárában meglévő néprajzi szakkönyveket és folyóiratokat időnként szükség szerint meghatározott időre kölcsönözzük ki számára. Kéri továbbá, hogy szakkönyveink és folyóiratunk másodpéldányaiból juttassunk az ő múzeumunk számára példányokat, valamint múzeumunk más gyűjteményeinek duplumanyagából is.

Ügyv.-tanács a szakkönyvek és folyóiratok meghatározott időre való kikölcsönzését engedélyezi. A másodpéldányokra vonatkozólag kimondja, hogy azokat kölcsönben, letétként adja át a székelykeresztúri Múzeum céljaira.

7. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy SCHENK Gyula, a Brassói Könyvtáregyesület könyvtárosa azzal a megkereséssel fordult múzeumunkhoz, hogy ha könyvtárunk anyagának bizonyos részét eladóvá tennők, azt közöljük velük, hogy megvásárolhassák. E megkeresésre válaszul közölte nevezett könyvtárossal, hogy múzeumunk anyagából sem el nem adhatnak, sem nem ajándékozhatnak, legfennebb csak arról lehet szó, hogy másodpéldányokból cserét eszközölhetünk.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

8. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr közli, hogy a Múzeum vezetősége utólagosan értesült arról, hogy a róm. kat. plébánia szennyvizét bevezette a Múzeum

csatornájába. Amikor erről értesült, átiratot intézett a plébánoshoz, melyben kifejtette, hogy a Múzeum csatornájába való bekapcsolást kizárólag csak a múzeum vezetőségének van joga megadni. Erre válaszolva SZILVESZTER Sándor róm. kat. plébános közölte, hogy a plébánia fürdőszobájának levezető csatornáját kapcsolják be a szennyvízlevezető csatornába, melyet a konzervgyár igazgatója engedett meg számukra, s egyáltalán nem volt tudomásuk arról, hogy ez a bekapcsolás a múzeum csatornájába történt. Kéri, hogy a helyzet fennmaradását továbbra is engedélyezzük, és közöljük vele ama feltétellel, mely lehetővé teszi, hogy a helyzet továbbra is fennmaradjon.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és hozzájárul ahhoz, hogy a plébánia-hivatal a maga szennyvízlevezető csatornáját bekapcsolja a konzervgyár hálózatába, azzal a feltétellel azonban, hogy mikor a konzervgyár csatornája kikapcsolódik a múzeuméból, azonnal kikapcsolódik a plébánia-hivatalé is. Csatornahasználati díjban a PERET által mindenkor fizetendő évi díj 1/20-ad részét köteles fizetni a plébánia-hivatal évenként. A plébánia-hivatal levélben ismerje el a feltételeket, és a fizetési kötelezettséget.

9. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr közli, hogy rétyi kiszállása alkalmával egy nagyon szép festett ládát fedezett fel egyik székelly házban. Minthogy az illető nehéz anyagi körülmények között van, így nem áll módjában, hogy a ládát múzeumunknak ajándékozza, s ezért kéri az ügyv.-tanácsot, járuljon hozzá, hogy a kérdéses ládát megvásárolhassuk néprajzi gyűjteményünk számára.

Ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltánnak engedélyt ad arra, hogy a kérdéses ládát megvásárolhassa, mintegy 50 000 lejért.

10. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelentést tesz az aug. hó 4–9-én és szept. 27–28-án Rétyre tett kiszállásáról, valamint aug. hó 12–13-án a bükszádi és málnási kiszállásairól. Közli, hogy két dolgozatát a *Székelly Naptár* lehozza anélkül, hogy ez kiadást jelentene a múzeumunknak, de az újabb eredmények közzététele is nagyon fontos volna, s ezért kéri, hogy ennek kiadási költségeit fedezze a Múzeum. E dolgozataihoz BÍRÓ László a kliséket díjmentesen elkészíti, tehát ezzel is lényegesen olcsóbbá tudja tenni a kiadás költségeit.

Ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelentését örömmel tudomásul veszi, és készséggel hozzájárul ahhoz az elgondoláshoz, hogy az elért eredmények közzétételessenek.

11. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy a helybeli róm. kat. plébánia f. évi jún. hó 29-én kelt átiratában arra kéri a múzeum vezetőségét, hogy a Szabdság tér 9. sz. alatt lévő tanalapi épületet adjuk bérbé a róm. kat. gimnázium internátusa számára. Ügyv.-tanács kimondja, minthogy a kérdéses épületet

foglalás jogán jelenleg a csendőrség bírja, s azzal már hosszabb idő óta folynak a tárgyalások a lakbérleti szerződés megkötésére vonatkozólag, nem áll módjában a róm. kat. plébánia kérését teljesíteni. Abban az esetben azonban, ha a csendőrség az épületből ki-
menne, szívesen át fogja adni a róm. kat. leánygimnázium internátusa számára.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

18.

Jegyzőkönyv, mely felvétel a SznM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön, 1946. évi dec. hó 11-én d.u. 1/2 5 órákor a Múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklete alatt: dr. GYÁRFÁS Albert és NAGY Imre alelnök, SCHULLER Sándor, SZABÉDI László, dr. SZÉKELY Zoltán, dr. ÁRVAY József és FADGYAS Anna, az ügy. tanács tagjai, továbbá dr. KABAY Gábor, a múzeum jogügyi bizottságának tagja.

1. Elnök üdvözlí a megjelent tagokat, és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

2. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács 1946. évi szept. hó 16-án tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítetik.

3.a. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy az ügyv.-tanács határozata alapján KISGYÖRGY Tamás, SZABÉDI László és dr. KABAY Gábor kiszállottak Kézdivásárhelyre, a Tanalap kézdivásárhelyi ingatlanainak megvizsgálása céljából. Jelenti, hogy kiszállásuk alkalmával megbízták KULCSÁR Rudolf városi főszámvevőt az épületek gondnokságával. Kéri az ügyv.-tanácsot, hogy a bizottság eme ténykedését jóváhagyólag vegye tudomásul. Javasolja, hogy KULCSÁR havi javadalmazása a lakbérből befolyt összeg 20%-a legyen. Jelenti, hogy KULCSÁR a megbízás után már 25 kisebb lakónak bérbé is adta a Tanalap épületeinek egy részét, melyekről a lakbérleti szerződést is elkészítette, és aláírás céljából beküldötte, melyet KISGYÖRGY Tamás elnök aláírása után visszaküldöttünk hozzá, hogy illelkezés céljából a pénzügyhöz mutassa be.

Ügyv.-tanács a kézdivásárhelyi ingatlanok részbeni bérbeadását jóváhagyólag tudomásul veszi. KULCSÁRt megbízza a gondnoksággal. Tekintettel arra, hogy a múzeum bármelyik alkalmazottjának sokkal többbe kerülne az útiköltsége, és mégsem tudná úgy intézni innen az ügyeket, azért azt a javaslatot, hogy havi javadalmazása a befolyt lakbérek 20%-a legyen, elfogadja.

3.b. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy a kézdivásárhelyi csendőrség 2362/1946 számú átirat-

tában f. évi okt. hó 26-án közölte, hogy beköltözött a Tanalap ADY Endre utca 5. szám alatti épületébe, elfoglalván négy helyiséget. Közli, hogy megbízottunkkal a havi lakbért 30 000 lejben állapították meg. Minthogy a helyiségek lakhatóvá tétele igen nagy összegbe került, azért azt kéri, hogy a megállapított bérösszeget egy évig, vagyis 1947. okt. 15-ig engedjük át teljesen a javítások költségeinek fedezésére. Felolvassa erre adott válaszungkat, melyet KULCSÁR Rudolf útnán jutattunk el a csendőrséghez. Ebben közöltük, hogy tudomásul vettük, hogy négy helyiséget elfoglaltak az ADY Endre utca 5. szám alatt lévő épületben. Engedélyt adunk arra, hogy a szőbanforgó négy helyiséget 1947. okt. 15-ig használhatják anélkül, hogy lakbért fizetnének, mert kötelesek a helyiséget lakhatóvá tenni, s mindaz, amit beépítenek, az a Tanalap tulajdonába megy át. Biztosítékképpen kötelesek felvenni egy leltárt, amelyben elismerik, hogy az általuk elfoglalt helyiségeket lakható állapotban vették át. Írásban kötelezik magukat arra, hogy az esetleges adót kötelesek fizetni 1947. okt. 15-ig. 1947. okt. 15. után a lakbért a törvény rendelkezései alapján fogjuk megállapítani. 1947. okt. 15-ig kötünk lakbérleti szerződést, addig a levelünk alapján használhatják az ADY Endre utca 5. szám alatt levő épület általuk elfoglalt négy helyiséget. Közli, hogy erre az átiratunkra még mind a mai napig nem adott választ a csendőrség.

Ügyvezető-tanács a tett intézkedéseket jóváhagyólag tudomásul veszi. Utasítja ügyv. ig.-őrt, hogy sürgesse meg a csendőrséget a válaszadással.

3.c. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy a kolozsvári vakok és siketnémák intézetének igazgatója a Székelyföldön akar felállítani egy gyógypedagógiai intézetet, s ha a Tanalap épületét alkalmasnak fogja találni erre a célra, hajlandó lesz azokat bérbevenni. GARAY igazgató látogatását f. hó 14-re helyezte kilátásba, amikor együttesen mennének át Kézdivásárhelyre, hogy az épületeket megtekintse.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

3.d. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy a Tanalap egyik kézdivásárhelyi épületét bombatalálattal érte, mely egyik szárnyát annyira megrongálta, hogy annak helyreállítása nagyon sokba kerülne. Éppen ezért javasolja a nagyon megrongált rész lebontását. Ügyv.-tanács utasítja KULCSÁR Rudolf gondnokot, hogy szakértővel vizsgálta meg a kérdéses épületet, s annak írásbeli szakvéleménye után, ha szükséges, akkor valóban le kell bontani az épületet. Ezúttal utasítást ad arra vonatkozólag is, hogy a Tanalap ingatlanairól leltárt kell készíteni.

4. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr felolvassa jelentését a f. évi dec. hó 5-én Kolozsvárt tartott múzeumközi értekezletről.

(...)⁴⁰

Kérem az ügyv.-tanácsot, hogy jelentésemet jóváhagyólag vegye tudomásul és a jövő tárgyalásokra vonatkozólag adja meg utasításait.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi, és megbízza SZABÉDI László ügyv. ig.-őrt, hogy a további tárgyalásokon is képviselje múzeumunkat.

5. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr felolvassa a múzeum elnökségének és tudományos személyzetének azt a nyilatkozatát, melyet a MNSz mellett való kiállítás céljából tett közzé a *Népi Egységben* és a *Szabad Szó* című marosvásárhelyi napilapban.

Ügyv.-tanács a nyilatkozat közzétételét jóváhagyólag tudomásul veszi.

6. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy kérésünkre a Textilgyár igazgatója, KOVÁCS Jenő a Textilgyár munkásaival kifestette teljesen díjtalanul dísztermünket, és megígérte azt is, hogy a hiányzó ablaktáblákat is helyreállíttatja.

Ügyv.-tanács a Textilgyár igazgatójának ténykedését hálás köszönettel tudomásul veszi, és köszönetét írásban is tolmácsolja KOVÁCS Jenő igazgatónak.

7. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy a forgalomból kivont könyveket kiválogattuk, jegyzékét elkészítettük, a könyveket zárt gyűjteményként kezeljük, és a Minisztériumba kérvényt adunk be, hogy ezek a könyvek továbbra is itt maradhassanak.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi.

8. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelentést tesz a nyár és az ősz folyamán végzett ásatásairól. Jelenti, hogy aug. 19–27-én az Udvarhely megyei Zetelaka községben végzett ásatást HORVÁTH József székelyudvarhelyi ref. kollégiumi tanár, MOLNÁR István székelykeresztúri unit. gimnáziumi tanár, az udvarhelyi ref. és székelykeresztúri unit. kollégium növendékeinek segítségével. Nagyon szép eredményt értek el. A kiásott anyag be van szállítva a múzeumba, melyet a tél folyamán akar feldolgozni, s a kiadást az udvarhelyiekkel karöltve, társadalmi úton szeretné megoldani. Jelenti továbbá, hogy szept. 23–27-én a Csík megyei Zsögöd területén ásatott NAGY Imre alelnök, DEÁK Gyula tanár és SZÉKELY Géza, az idegenforgalmi hivatal vezetőjének segítségével. Itt is szép eredményre talált. A talált kerámia-anyag a bronzkor végére és a kelta-dák korra utal. Jelenti, hogy nov. hó 12-től dec. hó 1-jéig KÖNTÉS Ferenc tanár GÁBOR Áron téri kertészetének a telkén végzett ásatást néhány lelkes tanítványa segítségével. Nagyon értékes római kori urnatemetkezést talált, és egy római villát. Minthogy a tudomány szempontjából nagyon fontosnak tartja, hogy eredményeit közzétehesse, ezért kéri az ügyv.-tanácsot, hogy adja meg a lehetőséget erre. Legelsősorban kéri, hogy a kliséket készíttethesse el, és hogy megtehesse a lépéseket a kinyomtatás kérdésében is.

Ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltán régészeti ásatásairól tett jelentést örömmel tudomásul veszi. Minthogy a maga részéről is fontosnak tartja, hogy az eredmények könyv alakjában is megjelenjenek, ezért engedélyt ad arra, hogy a klisék elkészíthetők legyenek, továbbá, hogy az előfizetési felhívást minél előbb adja ki a múzeum e könyvre vonatkozólag.

9. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy Sepsiszentgyörgyön, Csíkszeredában és Gyergyószentmiklóson a tervezett kultúr-estélyek minél előbb tartassanak meg. Ezzel kapcsolatosan NAGY Imre alelnök azt javasolja, hogy a múzeum tisztviselői minél előbb ismeretterjesztő előadások keretében ismertessék meg a csíki közönséget a SzNM-mal.

Ügyv.-tanács a javaslatokat elfogadja, és elhatározza, hogy a javasolt előadásokat minél előbb meg fogja tartani.

10. Dr. KABAY Gábor, a múzeum jogügyi bizottságának tagja jelenti, hogy a helybeli csendőrséggel folytatott többszöri tárgyalás után sikerült végre egy olyan szerződésformát megállapítani, ami elfogadható a Múzeum részéről is. Javasolja, hogy ennek alapján kössük meg a csendőrséggel a szerződést. A lakbérleti idő tartamának megállapítását 1948. évi ápr. hó 23-ig javasolja.

Ügyv.-tanács a jelentés alapján felkéri dr. KABAY Gábort, hogy a szerződést készítse el, az elnököt pedig felhatalmazza annak aláírására.

11. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy Háromszék vármegye községei az 1946/47. évi költségvetésükben 4 960 000 lejt irányoztak elő a múzeum segélyezésére. Ebből az összegből mind a mai napig egyetlen lej sem folyt be pénztárunkba. Mint-hogy a segélyek késedelmes beküldése anyagi kárt okoz a múzeumnak, azért kéri, hogy azok beküldése iránt minél előbb történjék meg az intézkedés a vármegye részéről. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy intézzünk megkeresést a megyefőnökséghez ebben az ügyben. SZABÉDI közli továbbá, hogy Udvarhely megye községei 1946/47. évi költségvetésükben 19 932 000 lejt irányoztak elő a múzeum segélyezésére, melyből a mai napig már 12 203 675 lejt be is fizettek.

Ügyv.-tanács a jelentés alapján elhatározza, hogy megkeresést intéz Háromszék vármegye megyefőnökségéhez, melyben kéri, hogy intézkedjék a segélyek mielőbbi beküldése iránt.

12. NAGY Imre alelnök jelenti, hogy a Múzeum segélyezés ügyében tett lépései Csíkszeredában mind a mai napig eredménytelenek voltak. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy a csíki vezetőséggel való tárgyalás céljából a legközelebbi vásárnapon, tehát dec. 15-én a megyefőnök társaságban menjenek el Csíkszeredába személyes tárgyalásra.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és elhatározza, hogy dec. 15-én NAGY Viktor megyefőnök, dr. GYÁRFÁS Albert alelnök és SZABÉDI László ügyv. ig.-őr személyesen fognak felutazni Csíkszeredába. 13. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy a ref. leánygimnázium mind a mai napig még nem fizetett bért az általa bérebevett két tanalapi épület után. Javasolja, hogy szólítsuk fel a ref. leánygimnázium igazgatóságát a bérösszeg fizetésére.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul véve elhatározza, hogy a ref. leánygimnázium igazgatóságát felszólítja a bérfizetésre.

14. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy a szept. 16-i ülés által kiküldött bizottság foglalkozott az alkalmazottak fizetésének kérdésével, és azt javasolja, hogy a törvényes fizetésemelések figyelembe vételével 1946. szept. hó 1-jétől kezdődőleg az alkalmazottak fizetését 70%-kal emelje fel az ügyv.-tanács. Ezenkívül FADGYAS Annának lakáspótlék járuléka címen havi 15 000 lejt javasolnak.

Ügyv.-tanács a bizottság javaslatát elfogadja, és jóváhagyja az elnöknek a felemelt fizetések kifizetésére tett intézkedését.

15. Dr. KABAY Gábor indítványozza, hogy a Borosjenőn lévő és a múzeum tulajdonát képező DIÓSZEGHY-féle lepkegyűjtemény ideszállítására vonatkozólag valamiképpen találjon módot az ügyv.-tanács, mert az a gyűjtemény most gondozatlanul van, és félsős, hogy tönkremegy.

Ügyv.-tanács az indítványt elfogadja és elhatározza, hogy minél előbb pénzt és vagonot kell szerezni, hogy a gyűjtemény ideszállítása megtörténjék.

16. Dr. ÁRVAY József ig.-őr jelenti, hogy a MNSz helyiségében látta a volt Kaszinó könyveinek egy részét. Fontosnak tartaná, hogy ezek a könyvek a Múzeum könyvtárába kerüljenek. Kéri az ügyv.-tanácsot, hogy tegye meg a lépéseket a könyvek megszerzése ügyében. Minthogy a szóbanforgó könyvek tulajdonjogának kérdése még tisztázatlan, ügyv.-tanács elhatározza, hogy dr. HORVÁTH Miklóst meg kell keresni, és tájékoztatást kérni az ügyről, hogy azután az esetleg szükséges lépéseket megtehesse a könyvek megszerzése ügyében.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

20.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM ügyv.-tanácsának 1947. évi márc. hó 10-én 5 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklété alatt: dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, GÁSPÁR Jenő, SCHULLER Sándor, SZABÉDI László, dr. SZÉKELY Zoltán, dr. ÁRVAY József és FADGYAS

Anna, az ügyv.-tanács tagjai, továbbá dr. TANA Gyula és dr. KABAY Gábor, a múzeum jogügyi bizottságának tagjai. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

1. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács 1946. évi dec. hó 11-én tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítették.

2. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelentést tesz az 1946. évi dec. hó 15-én Csíkszeredába tett kiszállásról, melyen a múzeum képviselőjében dr. GYÁRFÁS Albert alelnök és SZABÉDI László, valamint NAGY Imre alelnök és KOVÁCS Dénes ig.-vál. tag jelentek meg. Az értekezlet a megyefőnök irodájában zajlott le, s részt vettek rajta Csík vármegye megyefőnöke és almegegyefőnöke, továbbá a politikai és gazdasági szervezetek vezetői, valamint a tanügy jelentősebb képviselői. GYÁRFÁS Albert alelnök és SZABÉDI László ig. ör ismertették a múzeum múltját, alapításának körülményeit és jelenlegi helyzetét. A nagy megértéssel fogadott tájékoztatók után valamennyi jelenlévő ígéretet tett, hogy mindent el fog követni a múzeum anyagi megsegítésének előmozdítására. Megállapodott az értekezlet abban is, hogy a múzeum és a Csík vármegyei közösség közötti szorosabb kapcsolatok megteremtése céljából a MNSz Csík vármegyei közművelődésügyi bizottságának előadás-sorozatába egy múzeumi előadást fognak beiktatni. Ennek előkészítésével NAGY Imre alelnököt és KOVÁCS Dénes ig.-vál. tagot bízták meg. Az értekezlet SZABÉDI kérésére KOVÁCS Dénes ig.-vál. tagot azzal bízta meg, hogy a Csík vármegye területén található muzeális értékek lelőhelyeit kutassa fel, s az eredményről adjon tájékoztatást a SzNM vezetőségének. Csík vármegye községei mai napig nem mozdultak meg, annak ellenére, hogy a határozatokra írásban is ismételten felhívtuk az illetékesek figyelmét. – Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök közli, hogy ő maga több ízben emlékeztette mind Csík vármegye megyefőnökét, mind pedig almegegyefőnökét az értekezlet határozataira.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi.

3. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy a múlt ülésen bejelentett múzeumközi értekezletet a MNSz közművelődésügyi bizottsága jan. hó 24-ére hívta össze, melyen hirtelen közbejött betegsége miatt nem vehetett részt, s utazáskorlátozások miatt az utolsó pillanatban más sem helyettesítette. Ennek az értekezletnek a jegyzőkönyvét a MNSz közművelődésügyi bizottsága számunkra febr. hó 13-án elküldte, valamivel hamarabb, jan. 30-án küldte el az EME főtitkára az EME jogügyi bizottságának törvénytervezetét, melyet a jan. 24-i múzeumközi értekezlet általánosságban magáévá tett. (...)»

A törvénytervezet szövegén kívül ismerteti SZABÉDI azt a kísérőlevél-tervezetet is, mellyel a művészetiügyi minisztérium fogná a parlamenttől

megszavazott törvényt az uralkodónak szentesítés végett előterjeszteni.

Ügyv.-tanács a kísérőlevél-tervezet szövegét tudomásul veszi.

4. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr bejelenti, hogy 1947. febr. hó 20-án levelet kapott SZÁSZ Zoltán hírlapírótól, aki értesítette, hogy 1947. febr. 19-én esti hírszolgálatában a budapesti rádió jelentette, hogy a dunántúli Bonyhád környékén lévő csángó-székelyek elhatározták, hogy csángó-székely múzeumot létesítenek. A birtokukban lévő tárgyakat fogják összeadni, köztük a sepsiszentgyörgyi SzNM birtokukban lévő tárgyait is.

Az értesítés vétele után azonnal írtunk a magyarországi Kögyűjtemények Országos Főfelügyelőségének, melyben határozottan tiltakoztunk az ellen, hogy a sepsiszentgyörgyi SzNM akárhol található vagyontárgyai felett bárki a sepsiszentgyörgyi SzNM vezetőségén kívül a múzeum tulajdonjogának sérelmével rendelkezze. Egyben felkértük a Főfelügyelőséget, hogy HERPEI Jánost, a SzNM volt igazgatóját szólítsa fel, hogy akár közvetlenül, akár a magyarországi KOF-en keresztül a SzNM elmenekített és azóta keletkezett múzeumi és egyéb vagyontárgyairól a sepsiszentgyörgyi SzNM vezetőségének tegyen részletes jelentést, és a múzeum pénzével számoljon el, valamint hogy addig is, amíg lehetőség nyílik a SzNM tulajdonát képező tárgyak hazaszállítására, azokat a sepsiszentgyörgyi SzNM ideiglenes letétjeként megőrzés végett helyezze el a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Történelmi Múzeum Néprajzi Osztályán. E levelünk elküldése után 10 nappal egy levelezőlapon megcáfolja HERPEI János, hogy a bonyhádi csángó múzeumba gyűjtenék a sepsiszentgyörgyi SzNM birtokukban lévő darabjait, és megnyugtatt mindenkit, hogy az alig maroknyi roncsot kitevő múzeumi maradvány anyagot becsülettel megőrzi. E levelezőlapra válaszolva és felhasználva az azon közölt lakcímet, azonnal írtunk HERPEI János volt igazgatónak, felkérve őt, hogy alkalmazza magát a magyarországi KOF-hez írtakhoz.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és úgy dönt, hogy a további lépéseket a megérkezendő válaszoktól teszi függővé.

5. FADGYAS Anna pénztáros jelentést tesz a pénztár 1946. ápr. 1-jétől 1947. márc. 10-ig való állapotáról.

Bevétel összesen 49 616 947 lej,
melyből:

a. pénztári maradvány az 1945/46. évről
11 372 393 lej,

b. községi segélyek Csík, Udvarhely és Háromszék megye községei részéről

26 594 937 lej,

c. adományok	4 000 000 lej,
d. látogatási díjak	281 660 lej,
e. előadásokból	406 457 lej,
f. haszonbér	500 000 lej,
g. rendkívüli és átfutó bevételekből	6 461 500 lej volt.
Kiadás összesen	40 674 519 lej volt,
melyből:	
I. Rendes kiadások:	
a. Személyi járandóságok	22 539 000 lej
b. Dologi kiadások	929 685 lej
c. Elhelyezési költségek	2 403 050 lej
d. Épületfenntartási költségek	3 799 621 lej
e. Kiküldetési költségek	2 403 050 lej
f. Gyűjtemények gyarapítási költségei	3 498 964 lej
g. Gyűjtemények anyagának fenntartási és rendezési költségei	936 964 lej
h. Tudományos munkálatok költsége	3 498 677 lej
II. Rendkívüli kiadások:	
1. Tanalappal kapcsolatos kiadásokra	98 670 lej
2. Előre nem látható kiadások és átfutó kiadások	5 798 000 lej

A mutatkozó készpénzkészlet: 8 942 428 lej, melyből 4 millió lej faértékben a Székely MIKÓ-Kollégiumnál van, tehát végeredményben jelenleg a pénzkészlet 3 481 068 lej.

Ügyv.-tanács a pénztári jelentést tudomásul veszi. A pénztári jelentés meghallgatása után az ügyv.-tanácsban az a felfogás alakult ki, hogy a jövőben fokozottabban érvényesíteni kell a takarékoság már eddig is érvényesített elvét. KOC SIS Elek szakalkalmazott, asztalosmester esetében úgy dönt, hogy havi fizetés folyósítása helyett az esetenként felmerülő munkálatok ára fizetessék neki. SALAMON Sándor tanárral pedig, akit az ügyv.-tanács 1946. évi júl. hó 10-én tartott ülésében ideiglenesen megbízott volt egy évig a könyvtári munkálatokban való segédkezéssel, barátságosan közölte a vezetőség, hogy a múzeumnak nem áll módjában részére havi fizetést folyósítani. Vagy hajlandó a természetben élvezett egyszobás lakás fejében tovább is a múzeumnak rendelkezésére állni, vagy megválna a múzeumtól. SZABÉDI László és dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őröknek és BOGÁTS Dénes tb. ig.-őrnek a múzeum vezetősége a jelenlegi fizetést folyósítja tovább is, dr. ÁRVAY József fizetését jún. 1-jéig kizárólag a törvényes rendelkezések szerint emeli, azzal a kéréssel, hogy addig igyekezzen megteremteni a lehetőségét annak, hogy ne támaszkodjék pusztán a múzeumtól élvezett jövedel-

mére. FADGYAS Anna pénztáros és FODOR Józsefné altiszt fizetését a törvényes rendelkezéseknek megfelelően emeli.

Ezzel kapcsolatosan SZABÉDI László kéri, hogy a múzeum elnöksége szükség esetén erkölcsi támogatást nyújtson ahhoz, hogy az ig.-őrök olyan léta-
lapot teremthessenek maguknak, amely számukra lehetővé teszi a múzeumi munkát anélkül, hogy megélhetésükben a múzeumtól élvezett javadalmazásra kelljen támaszkodniuk.

Ügyv.-tanács a szükség esetére kért támogatást megígéri.

6. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr felhatalmazást kér, hogy az igazgatóság a MIKÓ-Kollégiumnak 1945. dec. 31-én kölcsönadott 57 3/4 öl tűzifa törlesztésének megkezdését, mely 1946. márc. 1-jén vált esedékessé, szükség esetén bármikor igényelhesse.

Ügyv.-tanács a kért felhatalmazást megadja.

7. SZABÉDI László jelenti, hogy a Propagandaügyi Minisztériumhoz kérvényt adtunk le a forgalomból kivont könyvek ügyében, közölve azt, hogy a SzNM tulajdonában levő tiltott könyvekből külön kezelt zárt gyűjteményt alkottunk, és kérve, hogy ezeket a könyveket továbbra is zárt gyűjteményként kezelhessük. E kérdésünkre adott válaszában a Propagandaügyi Minisztérium közölte velünk, hogy a SzNM nem felsőbb tanintézet, s egyben bekerete a zárt gyűjteményként kezelt könyvek jegyzékét. A kívánt jegyzéket a minisztériumnak elküldöttük.

Ügyv. tanács a jelentést tudomásul veszi, és úgy intézkedik, hogy amennyiben a Propagandaügyi Minisztérium ezeknek a könyveknek a kiszolgáltatását kívánná, ezt a kívánást teljesíteni kell.

8. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr bejelenti, hogy 1946. dec. 28-án a Megyeifőnökség közölte a Múzeum vezetőségével, hogy az öv. MIKES Árminné tulajdonát képező javakat a múzeum átadhatja a MIKES család őrzetébe. Ennek a közlésnek az alapján már ki is adtuk a MIKES család zongoráját, természetesen a polgármesteri hivatal kiküldöttjének jelenlétében.

Ezzel kapcsolatban bejelenti még, hogy a MIKES család arra kérte a múzeum vezetőségét, hogy amíg megjavulnak a szállítási viszonyok, őrzetünkben lévő javaikat tovább is őrizzük. Közölte az ügyv.-tanáccsal dr. LŐRINCZ Albert, hogy a MIKES-javak átadásánál ő is jelen szeretne lenni.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és nem emel kifogást az ellen, hogy dr. LŐRINCZ Albert a javak átadásánál jelen legyen.

Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy javainak beszállítása és megőrzése fejében a MIKES családtól a múzeum vagy pénzben, vagy múzeumi értéket képviselő tárgyban őrzési díjat, illetőleg térítést kérjen.

9. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr beszámol arról, hogy Kolozsvárt létekor több EME-vezetőségi taggal beszélgetett, és e beszélgetések folyamán az a felfogás alakult ki, hogy kívánatos volna Erdély e két legnagyobb muzeális intézménye között a múltban is fennálló jó viszonyt tovább ápolni, sőt elmélyíteni. Éppen ezért javasolja, hogy ezzel az indoklással dr. TAVASZY Sándort, az EME elnökét és dr. NAGY Gézát, az EME főtitkárát a tavasz vége felé hívja meg előadás tartására a SzNM.

Ügyv.-tanács a javaslatot magáévá teszi.

10. SZABÉDI László aggodalmát fejezi ki, hogy a világhírű DIÓSZEGHY-féle lepkegyűjtemény, melyet a múzeum pénzhíányi és szakemberhiány miatt még mindig nem tudott hazaszállítani, idővel tönkremehet. Úgy véli, hogy egy ilyen értékes tudományos gyűjtemény elfogadása kötelezettségeket ró az elfogadó intézményre, s ha ezeknek a kötelezettségeknek az illető intézmény maga eleget tenni nem tud, akkor kötelessége valami úton mégis gondoskodni a gyűjteménynek a tudományos feldolgozás számára való hozzáférhetőségéről. Javasolja, hogy a DIÓSZEGHY-féle lepkegyűjteményt a SzNM magasabb tudományos érdekből – ha kell örökletétként – helyezze, illetve helyeztesse el egy olyan múzeumba (mint pl. az Erdélyi Nemzeti Múzeum vagy az aradi városi múzeum), ahol a gyűjtemény szakszerű kezelése biztosítva van.

Ügyv.-tanács a SZABÉDI javaslatát nem fogadja el, hanem úgy dönt, hogy a múzeum vezetősége az illetékes minisztériumtól kérjen alkalmas vasúti kocsit a gyűjtemény ideszállítására.

11. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy az ügyv.-tanács korábbi határozata alapján 3 év kutatómunkájának a részletes eredménye nyomtatásban megjelent. E műből 200 példányt nyomtattunk ki, olyanformán, hogy csak a nyomdaköltséget kellett megfizetnünk a nyomdának, minthogy a szükséges papírmennyiséget még a nyár folyamán megvásárolt papíryanagunkból fedeztük. A klisékészítés költségeinek fedezésére dr. KABAY Gábor 3 000 000 lej összeg adománnyal járult hozzá.

Jelenti továbbá, hogy a folyó év folyamán Sepsiszentgyörgy östörténetét és a zetelaki ástás eredményeit szeretné nyomtatásban kihozni. E két dolgozat rajz- és fényképanyaga már elkészült, melyet klisérozás céljából felküldött Kolozsvárra. Dr. KABAY Gábor kezdeményezésére a klisé előállítási költségeit a múzeum néhány barátjának adománya fogja fedezni. Bár a zetelaki ástás kiadását az Erdélyi Tudományos Intézet szívesen felajánlotta, mégis jobbnak látná, ha ez a kiadvány is múzeumunk kiadványaként jelenne meg.

Jelenti továbbá, hogy a tavasz folyamán megkezdí Sepsiszentgyörgyön a Fürdő utcában GORICA András telkén levő római kori telep vgy temető

feltárását. A húsvéti vakáción pedig vagy a barátosi castrum, vagy az árkosi vár feltárását vette tervbe. Nyárára pedig a székelyudvarhelyi és a keresztúri tanárok és diákok közreműködésével az énlakai tábor feltárását vette tervbe.

Ügyv.-tanács a jelentést örömmel tudomásul veszi. Dr. SZÉKELY Zoltánnak újonnan megjelent kiadványából 20 db. szerzői tiszteletpéldányt ad.

12. KISGYÖRGY Tamás elnök bejelenti, hogy dr. JÓZSEF Manóné ig.-választmányi és ügyv.-tanácsi tagságáról lemondott.

Ügyv.-tanács dr. JÓZSEF Manóné lemondását tudomásul veszi.

13. SZABÉDI László kéri az ügyv.-tanácsot, hogy állapítsa meg az ig.-választmányi gyűlés határidejét.

Ügyv.-tanács az ig.-választmányi gyűlés határidejét 1947. évi márc. hó 25-én de. 10 órára tűzi ki a következő tárgysorozattal:

1) *A gyűlés szabályszerű összehívásának, határozatképességeinek és tárgysorozatának megállapítására.*

2) *Ügyv.-tanács előterjesztése a megüresedett ig.-választmányi tagsági helyek betöltése tárgyában.*

3) *Jelentés a múzeum 1945/46, 1946/47. évi állapotáról.*

4) *Előterjesztés a 803/1946 sz. múzeumi törvénnyel kapcsolatos teendő tárgyában.*

5) *Ügyv.-tanács előterjesztése az ellenőrzőbizottság által megvizsgált és elfogadott számadások elfogadása tárgyában.*

6) *Ügyv.-tanács előterjesztése az 1946/47 és 1947/48. évi költségvetés megállapítása tárgyában.*

7) *Előterjesztés az ügyv.-tanács által tett intézkedések jóváhagyása, valamint az ig.-vál. határozatainak végrehajtása tárgyában.*

8) *Ügyv.-tanács előterjesztése a Háromszéki Tanalappal kapcsolatosan tett intézkedésekről.*

9) *Ügyv.-tanács előterjesztése a Háromszéki Tanalap 1947/48. évi költségeinek megállapítása tárgyában.*

10) *Javaslatok, indítványok stb.*

14. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr ismerteti dr. VAJNA Elemér nyárádszeredai lakos levelét, melyben felajánlja, hogy a marosvásárhelyi levéltár anyagának székelyföldi vonatkozású anyagából szívesen készítene másolatokat múzeumunk számára abban az esetben, ha múzeumunk vezetősége írásbeli megbízást adna számára.

Ügyv.-tanács megbízta dr. SZÉKELY Zoltánt, hogy nézzen utána a nevezett dr. VAJNA Elemér kilétének, és ha az információ kielégítő lesz, akkor a felajánlott segítséget elfogadja, és erre írásbeli megbízást is ad dr. VAJNA Elemérnek.

15. Dr. KABAY Gábor jelenti, hogy az ügyv.-

tanács megbízása alapján a helybeli csendőrséggel a lakbérleti szerződést elkészítette, melyet KISGYÖRGY Tamás elnök alá is írt, és a csendőrség vezetője felterjesztette a marosvásárhelyi inspektorátushoz jóváhagyás végett.

Tudomásul szolgál.

16. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy KULCSÁR Rudolf, a kézdivásárhelyi tanalapi ingatlanok gondnoka jelentette, hogy a Tanalap épületében bentlakó egyének közül némelyek a lakatlan épületek ajtóit, ablakait és padlóit lopták. A tettesek ellen feljelentést tettünk az ügyészséghez.

Tudomásul szolgál.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

21.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön, 1947. évi márc. hó 24-én d.u. 5 órakor a Múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökele alatt: dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, SCHULLER Sándor, SZABÉDI László, GÁSPÁR Jenő, FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai, PÉTER Gyula ig.-választmányi és ellenőrző-bizottsági tag, továbbá dr. KABAY Gábor, a múzeum jogügyi bizottságának tagja.

1. Elnök üdvözlöi a megjelent tagokat és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet dr. ÁRVAY József vezeti.

FADGYAS Anna felolvassa a múlt ülés jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítettik.

2. Elnök bejelenti, hogy dr. DIÉNES Jenő elhalálozása és dr. JÓZSEF Manóné lemondása folytán az ig.-választmányban két hely, az ügyv.-tanácsban pedig egy hely megüresedett. A megüresedett ig.-választmányi és ügyv.-tanács tagi hely betöltésére dr. TANA Gyula, az ig.-vál. tagsági hely betöltésére pedig dr. KABAY Gábor megválasztását javasolja.

Ügyv.-tanács a javaslatot magáévá teszi, és elfogadásra az ig.-választmány elő terjeszti.

3. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr bejelenti, hogy ZATHURECZKY Kálmán, aki a ZATHURECZKY család megbízottjaként volt az ig.-választmány tagja – értesülése szerint – az 1944. év folyamán elhalt. Javasolja, hogy az ig.-választmány lépjen érintkezésbe a ZATHURECZKY család tagjaival, a család új megbízottjának kiküldésére.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és a javaslatot magáévá téve, annak az ig.-választmány elé való terjesztését határozza el.

4. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr javasolja, hogy a SzNM és a romániai magyar tudományos és közélet közötti szorosabb és szervezettebb kapcsolat

teremtése céljából válassza tiszteletbeli tagjaivá az ig.-választmány KELEMEN Lajos nyug. múzeumi főigazgatót, dr. GYÖRGY Lajos egyetemi tanárt, dr. TAVASZY Sándor ref. püspökhelyettest és KURKÓ Gyárfás képviselőt, a romániai MNSz országos elnökét, akik valamennyien tagjai az EME ig.-választmányának.

Ügyv.-tanács, miután megállapítja, hogy a tiszteletbeli tagsággal semmiben sem akarja megsztani vagy megcsorbítani az alapszabályokban létesített ig.-választmány jogkörét, a javaslatot magáévá teszi, és elhatározza annak az ig.-választmány elé terjesztését.

5. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr röviden összefoglaló jelentést tesz a múzeum 1944 őszétől máig tartó működéséről. Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és a f. hó 25-én tartandó ig.-választmányi gyűlés elé utalja.

6. FADGYAS Anna pénztáros ismerteti a múzeum 1945/46. és 1947/46. évi zárszámadását. A zárszámadás szerint az 1945/46. év folyamán bevétellett 255 661,25 pengő, kiadattott 70 486,10 pengő, pénztári maradvány 185 175,15 pengő, mely 1945. május hó 13-án lejre váltattott be: Ettől kezdve az év bezárásáig bevétellett 24 248 933 lej, kiadattott 12 876 540 lej, pénztári maradvány 11 372 393 lej. – Az 1946/47. év folyamán bevétellett 49 681 947 lej, kiadattott 49 549 699 lej, pénztári maradvány 132 248 lej.

Ezzel kapcsolatosan PÉTER Gyula mint az ellenőrző-bizottság előadója jelenti, hogy a bizottság csíki és udvarhelyi tagjai nem jelentek meg, s ezért az elnökség SCHULLER Sándort és dr. KABAY Gábort küldte ki a bizottságba, kikkel f. hó 24-én d.e. a zárszámadásokat megvizsgálta, s azokat teljesen rendben találta. Javasolja a zárszámadások elfogadását, s számadóknak a felmentmény megadását.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, az 1945/46. és 1946/47. évi zárszámadásokat elfogadja, számadóknak a felmentményt megadja, és a zárszámadásokat jóváhagyás céljából az ig.-választmány elé terjeszti.

7. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr előterjeszti a múzeum 1946/47. és 1947/48. évi költségvetését, melyet az ellenőrző-bizottság megvizsgál, és elfogadott. Az 1946/47. évi költségvetés 51 044 393 lej bevételt és 51 044 393 lej kiadást, az 1947/48. évi költségvetés pedig 84 632 248 lej bevételt és 84 632 248 lej kiadást mutat.

Ügyv.-tanács beható tárgyalás után a költségvetéseket elfogadja, és jóvágyás céljából az ig.-választmány elé terjeszti.

8. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy a Tanalap ingatlanainak egy részét Kézdivásárhelyen, valamint Sepsiszentgyörgyön a ref. leánygimnáziumnak bérbeadta az elnökség. A csendőrlégió által elfoglalt épület bérleti szerződését is aláírta az ig.-választmány

elnöke. A szerződést a csendőrlégió parancsnoka jóváhagyás céljából felterjesztette a rendőr-inspektorátushoz. Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és elfogadás céljából az ig.-választmány elő terjeszti.

9. FADGYAS Anna ismerteti a Tanalap 1946/47. évi zárszámadását, mely szerint bevételt 1 584 630 lej, kiadatot 1 296 000 lej, pénztári maradvány 288 630 lej.

Ezzel kapcsolatosan PÉTER Gyula mint az ellenőrző-bizottság előadója jelenti, hogy a bizottság f. hó 24-én d.e. a zárszámadást megvizsgálta, s azt teljesen rendben találta. Javasolja a zárszámadás elfogadását s számadóknak a felmentmény megadását.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, a zárszámadást elfogadja, számadóknak a felmentést megadja, és a zárszámadást jóváhagyás céljából az ig.-választmány elé terjeszti.

10. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr előterjeszti a Tanalap 1947/48. évi költségvetését, melyet az ellenőrző-bizottság elfogadott. A költségvetés 5 107 350 lej bevételt és 5 107 350 lej kiadást mutat.

Ügyv.-tanács beható tárgyalás után a költségvetést elfogadja, és jóváhagyás céljából az ig.-választmány elé terjeszti.

11. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy a törvényes rendelkezések értelmében az alkalmazottaknak márc. hóra dupla fizetést kell kiadni.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és a márc. havi dupla fizetés kifizetését elrendeli.

12. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy a f. hó 13-án este találkozott dr. NAGY Gézával, az EME főtitkárával, aki közölte, hogy a múzeumi törvénytervezeten tett változtatásunkat beterveztette a MNSZ Közművelődésügyi Bizottságához.

Tudomásul szolgál.

13. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy a húsvéti vakáció alatt diákjainak segítségével Barátoson és Oltszemen szeretne ásatást végezni. Személyi kiadásainak fedezésére 200 000 lej összeg kiutalását kéri.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és dr. SZÉKELY Zoltánnak 200 000 lej kiutalását engedélyezi utólagos elszámolás kötelezettsége mellett.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

22.

Jegyzőkönyv, mely felvétel a SzNM ig.-választmányának Sepsiszentgyörgyön 1947. évi márc. hó 25-én a Múzeum irodahelyiségében tartott rendes gyűléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöke alatt: GYÁRFÁS Albert alelnök, GÁSPÁR Jenő, PÉTER Gyula, SCHULLER Sándor, SZABÉDI László,

dr. SZÉKELY Zoltán, dr. ÁRVAY József és FADGYAS Anna, az ig.-választmány tagjai, továbbá dr. KABAY Gábor, a múzeum jogügyi bizottságának tagja.

1. Elnök a megjelenteket és a gyűlést megnyitja, megállapítva a gyűlés összehívásának szabályszerűségét és határozatképességét (*Alapszabály* 10. h.). Ismerteti a tárgysorozatot, melyet a gyűlés elfogad. A jegyzőkönyv vezetésére dr. ÁRVAY József ig.-őrt, hitelesítésére pedig SCHULLER Sándort és GÁSPÁR Jenő ig.-vál. tagokat kéri fel.

2. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy dr. DIÉNES Jenő, ig.-választmányunk lelkes tagja 1946. évi jún. hó 8-án Kézdivásárhelyen elhunyt. Jelenti továbbá, hogy dr. JÓZSEF Manóné ig.-vál. és ügyv.-tanácsi tag lemondott. Az elhalálozás és lemondás folytán megüresedett helyek betöltésével foglalkozott az ügyv.-tanács f. hó 24-én tartott ülésében, és a megüresedett ig.-vál. és ügyv.-tanácsi tagsági hely betöltésére TANA Gyula törvényszéki bíró, az ig.-vál. tagsági hely betöltésére pedig dr. KABAY Gábor megválasztását javasolja. Jelenti továbbá, hogy dr. SÁNDOR Gábor tanár, akit a múzeum ig.-választmányára 1945. szept. 8-án a múzeum néprajzi tárnak ig.-őrévé választott, s aki ilyenformán hivatalból tagja lett az ig.-választmánynak, s akit mint illet 1946. júl. 8-án kelt 324-1946. sz. átiratunkban bejelentettünk a sepsiszentgyörgyi törvényszékhez, állását nem foglalta el. Javasolja, hogy helyette az ig.-választmány a múzeum nehéz anyagi helyzetére való tekintettel ne válasszon új ig.-őrt a néprajzi tár részére.

Ig.-választmány dr. DIÉNES Jenő elhalálozását és dr. JÓZSEF Manóné lemondását sajnálattal tudomásul veszi. Ügyv.-tanács javaslatát elfogadja, és dr. TANA Gyula törvényszéki bírót ig.-választmányi és ügyv.-tanácsi tagnak, dr. KABAY Gábort pedig ig.-vál. tagnak egyhangúlag megválasztja azzal, hogy dr. KABAY Gábor mint jogi szakértő az ügyv.-tanács üléseire is meghívandó. Ügyv. ig.-őrt utasítja, hogy e személyi változásokat a törvényszék jegyzői hivatalához jelentse be. Elhatározza továbbá az ig.-választmány, hogy dr. SÁNDOR Gábor helyett nem választ ig.-őrt, s utasítja ügyv. ig.-őrt, hogy dr. SÁNDOR Gábor nevét töröltesse a SzNM ig.-vál. tagjai közül. A néprajzi tár vezetésével SZABÉDI (SZÉKELY) László ig.-őrt bízta meg.

3. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelentést tesz a Múzeum állapotáról és 1944–1947. évi történetéről.

a. Részletesen beszámol a múzeumi anyag egy részének az 1944. év folyamán bekövetkezett elmenekítéséről. HERPEI János volt múzeumigazgató 5 láda, HERPEI János volt múzeumi igazgató rendelkezésére dr. ÁRVAY József akkori múzeumi gyakornok 48 láda anyagot szállított el. Dr. ÁRVAY József a 48 láda anyagot átadta Kolozsvárt az EME-nek. Az EME

sem tudta megakadályozni, hogy az anyagot az ezzel megbízott miniszteri biztos ne szállítsa tovább. A menekített anyag teljes egészében Keszthelyre került, onnan felsőbb rendeletre továbbvitték Zalaegerszegre, ahol kb. 3 havi vesztegelés után bombatalálat érte, és megsemmisült. Az elvitt javak leltárát, valamint jelentést és elszámolást több ízben kértünk HERPEI Jánostól, egyelőre eredménytelenül.

b. Az itthon maradt anyag FADGYAS Anna helytállása következtében teljesen megúsza a háborús időket. Mindössze egy SZOPOS-féle festményt vitt el egy ismeretlen román katonatiszt. Egyébként SIBIANU Eugen ideiglenes polgármester a román közigazgatás visszavonásáig őrséget adott a múzeum mellé. A szovjet hadsereg katonai közigazgatása idején a helyi demokratikus politikai szervezetek és közigazgatási fórumok, elsősorban Háromszék vármegye megyefőnöksége adott meg minden támogatást a múzeumnak.

c. A Nemzeti Demokrata Arcvonal 1945. márc. 1-jétől dr. LŐRINCZ Albert ügyvédet, későbbi kézdívasárhelyi közjegyzőt bízta meg a múzeum igazgatásával. Dr. LŐRINCZ Albert a múzeum jogi helyzetét igyekezett rendezni. A múzeumot újra bejegyeztette a jogi személyek lajstromába. A politikai pártok segítségével ig.-választmányt igyekezett megalkotni.

d. 1945. jún. hó 15-én meg is alakult a múzeum új ig.-választmánya. Ez azért vált szükségessé, mert kisebb részben elhalálozások, nagyobb részben menekülések, ill. jelen nem lét következtében a régi ig.-választmány elenyészett. Ez és az 1945. szept. 8-án rákövetkező ig.-választmányi gyűlés gondoskodott arról is, hogy a múzeum tárai élére megfelelő szakemberek kerüljenek. Azóta több személyi változás jött közbe, SÁNDOR Gábor nem foglalta el állását, dr. LŐRINCZ Albert Kézdívasárhelyre távozott közjegyzőnek, SIMON Katalin Kolozsvárra ment asszisztensnek.

e. Halottaink. IKAFALVI DIÉNES Jenő kézdívasárhelyi ügyvéd, ig.-vál. tag, ZATHURECZKY Kálmán, a ZATHURECZKY családot képviselő ig.-vál. tag elhunytak.

f. Lemondás: dr. JÓZSEF Manóné CSEH Lujza ig.-vál. tag lemondott.

g. Külső és belső munkák.

1) Közművelődési előadásokat tartottunk Kézdívasárhely, Kovásznán, Székelyudvarhely és Székelykeresztúron. Értekezletet Csíkszeredán a közművelődés, közigazgatás képviselőinek jelenlétében. Részt vettünk a MIKÓ-Kollégiumtól rendezett CSUTAK-emlékünnepeken. A CSUTAK Vilmos sírjánál dr. GYÁRFÁS Albert ügyv. alelnök tartotta az emlékbeszédet.

2) Nem múzeumi jellegű külső munkák. Dr. SZÉKELY Zoltán régész ig.-őr a MIKÓ-Kollégium latin tanszékének tanáraként működik. SZABÉDI

László ügyv. ig.-őr 1947. februárjáig órákat adott a MIKÓ-Kollégiumban, azóta a *Népi Egység* című sepsiszentgyörgyi politikai napilapot szerkeszti. Tagja a MNSz százas intézőbizottságának.

3) Tudományos munkásság. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr az utóbbi három év kutatómunkájából egy kis részt közölt a Múzeum kiadásában megjelent: **Jegyzetek Dácia történetéhez** címen. Az 1944. évben Alsócsernátonban végzett kutatásai eredményeképpen egy kis dolgozata jelent meg a *Erdélyi Múzeum* című folyóirat 1946. évi folyamában **Bronzkori telep Alsócsernátonban** címen. Az 1938-ban Tekerőpatakon talált népvándorlaskori leletet, melyet a Múzeum megvásárolt, s amely Zalaegerszegen elpusztult, feldolgozta, s a *Folia Archaeologica* című folyóiratban az 1946. év folyamán megjelent. Dr. ÁRVAY József ig.-őrnek nyomtatásban megjelent két Háromszék megyei vonatkozású kisebb közleménye az *Erdélyi Múzeum* 1946. évi 1–4. száma 87–90. lapján: a) **Az ozsdolai kigyógyermek** és b) **Élőerdő, élőföld, közélőerdő, köz-élőföld** címmel. Kéziratban lévő munkái: a) BAIKÓ Elek egerpataki székely huszárnak a SzNM kézirattárában őrzött *A vándor székely* című, 1877-ben írt önéletrajzi regényét mai helyesírással átirta, bevezetéssel és jegyzetekkel ellátva kiadásra előkészítette. b) Feldolgozta *Nyikó-mente szemely-, hely- és állatnevei* című munkájának 1944 nyarán összegyűjtött anyagát. c) *Gyergyó helynevei* című munkáját, melynek levéltári és helyszíni adatait 1942-ben gyűjtötte össze, kiadásra elfogadta az Erdélyi Tudományos Intézet. E dolgozat anyaga azonban 1944 őszén Kolozsvárt elveszett, s csak 1946 őszén került meg, azért a munka végleges kidolgozására és nyomdába adására csak 1947-ben kerül sor. d) *Háromszék megye helynevei* című, több év munkáját igénylő helynév- és településtörténeti munkája részére adatgyűjtést végzett a SzNM levéltárban, s e munka során 11 családi levéltár adatait jegyezte ki, és dolgozta fel. e) *Székely bibliográfia* című munkája részére adatgyűjtést végzett. f) Az Erdélyi Tudományos Intézet megbízásából Háromszék megye néprajzi térképe elkészítésének előmunkálataként próbagyűjtést végzett. g) Az Erdélyi Tudományos Intézet 1946 végén két tanulmány megírására kérte fel. Az egyik tanulmány megírását a kitűzött idő rövidsége miatt nem vállalhatta el, a másik megírását a helyszíni adatgyűjtést akadályozó körülmények miatt csak 1947-ben végezheti el.

4) Belső múzeumi munkák. A könyvtár s a levéltár állapotáról dr. ÁRVAY József ig.-őr könyvtáros, a régészeti táréről dr. SZÉKELY Zoltán régész ig.-őr, a néprajzi és képzőművészeti táréről SZABÉDI László és FADGYAS Anna tesz írásbeli jelentést. A természetrajzi tár állapota változatlan.

h. A múzeum látogatottsága. Az 1945. év folyamán összesen 135 személy látogatta meg múzeumunk gyűjteményeit. Ez a szám elenyészően kevés ahhoz a megszokott számhoz, ami általában elő szokott fordulni, de ebben az évben közlekedési nehézségek miatt csak ritka esetben fordultak meg idegenek városunkban. Az 1946. év folyamán összesen 2848 személy látogatta meg gyűjteményeinket. Itt már lényegesen észlelhető, hogy az élet megindult, s városunkat s vele együtt gyűjteményeinket is nagyobb számban keresték fel a látogatók. Tehát végeredményben az 1945. és 1946. év folyamán összesen 2983 személy látogatta meg gyűjteményeinket.

Tudomásul szolgál.

i. Gyarapodások:

1) Könyvtárunk az 1945–46. évben összesen 588 darabban gyarapodott, melyből 43 darabot vásárlás, 20 darabot csere és 525 db.-ot ajándék útján szereztünk meg.

2) Levéltár: 399 darabban gyarapodott

3) Néprajzi gyűjteményünk összesen 31 darabban gyarapodott, melyből 30 db. ajándékozás útján, 1 db. pedig vásárlás útján került be gyűjteményünkbe.

4) A régészeti tár összesen 364 darabban gyarapodott, de ez a szám még nem teljes, minthogy az anyag egy részének bejelentése nem történt meg.

5) Képzőművészeti gyűjteményünk VARGA Nándor Lajos képzőművészeti főiskolai tanár adományából összesen 11 darabban gyarapodott.

Sajnos, a múzeum leltárát elkészíteni nem tudtuk, mert nélkülözzük az elmenekített és megsemmisített múzeumi tárgyak leltárát, valamint az időközben Magyarországon HERPEI János útján a sedszentgyörgyi SzNM-nak ajándékozott tárgyak leltárát.

Tudomásul szolgál.

j. Elodázhatatlan feladat most már a múzeum anyagának leltár szerinti számbavétele. Ez évekig tartó munka, s bizonyos mértékben ellentmond annak a szintén élénken érzett feladatunknak, hogy kifelé igyekezzünk gyarapítani kapcsolatainkat. Ez a nagy munka ugyanis a rendelkezésre álló energiák befelé fordulását kívánja.

Tudomásul szolgál.

k. Kapcsolatokat tartottunk és tartunk a különböző magyar s román tudományos intézményekkel is. Így az EME-vel, a BOLYAI Egyetemmel, a BOLYAI Egyetem keretében működő Erdélyi Tudományos Intézettel. Az EME elnökét és főtíkárákat meg is hívjuk előzetes megállapodás értelmében előadásra. A román és szász tudományos világgal dr. SZÉKELY Zoltán régész ig.-őr tart részt személyes, résztintézmények útján kapcsolatokat. Megpróbáltuk, ezideig még nem teljes eredménnyel, rendezni a többi székelyföldi kisebb múzeumok viszonyát is a SzNM-hoz. A kézdívásárhelyi,

egyébként súlyosan megkárosodott múzeum jelenlegi gazdáit nem zárkóznak el az elől, hogy a birtokukban lévő tárgyakat a Székely Nemzeti Múzeumnak adják át. Az újonnan alakult keresztúri iskolamúzeumnak, illetve lelkes alapítójának, MOLNÁR Istvánnak igyekeztünk segítségére lenni. Szó van egy hétfalusi csángó múzeum létesítéséről, melynek mozgatójával, KISS Bélával szintén folytattunk tárgyalásokat.

Tudomásul szolgál.

l. Az új ig.-választmánytól kiküldött ügyv.-tanács tevékenyen vesz részt a múzeum ügyvezetésében. Alapszabályszerűen jóformán havonta tartunk ügyv.-tanács üléseket. Ez azonban természetesen növeli az adminisztrációs teendőket.

m. Nagy megterhelést jelent a Háromszéki Tanalap ügyeinek vitele is. Sok gondot okoz a pénzalap előteremtése. A múzeum teljesen a székely nép községenként nekünk juttatott hozzájárulásaira és a magánosok adományaira támaszkodik. Így sem bírtunk más megoldást találni, minthogy ig.-őreink a múzeumon kívül végzett munkájukkal igyekeztek s igyekeznek létalapjukat biztosítani. Kellemetlen meglepetés volt számunkra a visszacsatolás után, hogy érvényben maradt egynehány olyan bennünket közelről érintő törvény, mint amilyen az 1944. januárjában kelt 11. számú, a jogi személyek ellenőrzéséről szóló törvény. Ennek alapján nevezték ki múzeumunk mellé ellenőrnek ROTARU Gh.-t, akinek még a lakcímét sem tudjuk. Utal az ügyv.-tanács ez ügyben hozott határozataira. Külön kíván foglalkozni a 803/1946 sz. múzeumi törvénnyel.

n. Sok bajlódásunk volt a MIKES-javakkal. Ismerteti a történetét. Úgyszintén a zsidó javakkal és a fasiszta könyvekkel. Ismerteti az ügyeket.

o. Megemlékezik a DIÓSZEGHY-féle leplegyűjtemény ügyéről, melyben az ügyv.-tanács úgy határozott, hogy mindent meg kell kísérelni hazaszállítására.

p. A múzeum épületét komoly károsodás nem érte, az ig.-őri lakásokat azonban kószáló elemek kirabolták, s megrongálták. Nagyobb építkezés nem történt, de a rongálásokat kijavítottuk. A dísztermet kifestettük, KOVÁCS Jenő textilgyári igazgató jóvoltából, aki megígérte a múzeum ablakainak rendbehozatalát is. A lakásokban is történtek javítások, amelyeket a számadás mutat meg részletesen.

q. A nagyközönséggel való szerves kapcsolatok megteremtésével is sokat foglalkoztunk, ennek végleges megteremtését azonban a tervezett múzeumi törvény kiharcolása utánra kellett halasztanunk. Székely Múzeumbarátok körének a megalakítására gondoltunk, mely önálló jogi személyiséggel bírna, az Erdélyi Múzeum-Egyesület mintájára.⁴²

r. Kiadványainkról már beszámolt dr. SZÉKELY Zoltán.

Tudomásul szolgál.

A hozzászólások rendjén dr. SZÉKELY Zoltán a nyilvános könyvtárra utalva megemlíti, hogy annak megnyitása esetén több embere lesz szükség, mert enélkül nem lehet biztosítani annak menetét. A leltározással kapcsolatban pedig kijelenti, hogy az nagyon sok időt fog igénybe venni. SCHULLER Sándor a leltározást nagyon fontosnak és sürgősnek tartja, mert annak rendjén majd rendezni lehet a HERPEI-féle ügyet is.

Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök a jelentésből megállapítja, hogy a nehézségek ellenére is a múzeum személyzete szép és komoly munkát végzett. A múzeum nagyon nehéz anyagi helyzetben van, a szükségletek biztosítása érdekében az egész társadalmat meg kell mozdítani, hogy az anyagiak biztosítva legyenek. Olyan anyagi forrást kell megteremteni, mely a múzeum függetlenségét biztosítja.

Ig.-választmány a múzeum 1945–47. évi állapotáról szóló jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi, és felkéri SZABÉDI Lászlót, hogy részletes jelentését írásban is készítse el.

4. PÉTER Gyula, az ellenőrző-bizottság előadója jelenti, hogy az ellenőrző-bizottság Csík és Udvarhely megyei tagjai nem jelentek meg, s ezért a számadásokat az elnökség határozata értelmében SCHULLER Sándorral és dr. KABAY Gáborral együtt vizsgálták meg. Jelenti, hogy a bizottság a zárószámadásokat megvizsgálta, és azokat ügyv.-tanács f. hó 24-én tartott ülésében elfogadta. A zárószámadás szerint az 1945/46. év folyamán bevételt 25 661,25 pengő, kiadott 70 486,10 pengő, pénztári maradvány 185 175,15 pengő, mely 1945. május hó 13-án lejre váltott be. Ettől kezdve az év bezártáig bevételt 24 248 933 lej, kiadott 12 876 540 lej, pénztári maradvány 11 372 393 lej. Az 1946/47. év folyamán bevételt 44 681 947 lej, kiadott 44 549 699 lej, pénztári maradvány 132 248 lej.

Ig.-választmány a jelentést tudomásul veszi, a zárószámadásokat elfogadja, számadóknak a felmentvényt megadja.

5. SZABÉDI László jelentést tesz a 803/1946 sz. múzeumi törvénnyel kapcsolatosan tett intézkedésekről. Miután ez a törvény a romániai magyar múzeumokat múzeumi és művészeti szempontból („Din punct de vedere muzeal și artistic”) a benne létesített román nemzeti múzeum, ill. múzeumok gondnoksága alá helyezi, s a nagy múlttal rendelkező magyar múzeumok és gyűjtemények nagy értékű anyaga feletti rendelkezési jogot is bizonyos mértékig a román múzeumpolitika hivatalos szerveinek kezébe teszi, az

EME-vel és MNSZ-gel folytatott megbeszélések alapján és velük közösen javaslatot, ill. törvénytervezetet készítettünk a 803/1946 sz. törvény veszélyes rendelkezéseinek elhárítására. Felolvassa az ügyv.-tanácstól már elfogadott törvénytervezet szövegét, és kéri, hogy az ig.-választmány tegye azt magáévá. A törvénytervezetet a MNSz parlamenti csoportja saját kezdeményezéséből fogja a parlament elé terjeszteni.

Ig.-választmány a jelentést tudomásul veszi, és a törvénytervezet szövegét magáévá teszi. Tudomásul veszi, hogy a törvénytervezetet a MNSz a saját kezdeményezéséből fogja a parlament elé terjeszteni. Leszögezi, hogy ez a törvénytervezet alkalmas a 803/1946 sz. törvénynek a romániai magyar múzeumokat sérelmesen érintő és közvetlen veszélyt jelentő intézkedéseinek a kivédésére, és nem vágja el az útját a magyar múzeumügy teljesebb és minden tekintetben megfelelő rendezésének. Helyesli a romániai magyar múzeumok szövetsége megalkotásának gondolatát, és készségesen vesz részt a törvénytervezetben is említett Szövetségben.

6. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr előterjeszti az ellenőrző bizottság által felülvizsgált és az ügyv.-tanács által elfogadott 1946/47. évi költségvetést, mely 51 044 393 lej bevételt és 51 044 393 lej kiadást mutat, továbbá az 1947/48. évi költségvetést, mely 84 632 248 lej bevételt és 84 632 248 lej kiadást mutat.

Ig.-választmány a költségvetéseket beható tárgyalás után egyhangúlag elfogadja.

7. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelentést tesz az ügyv.-tanács által tett intézkedésekről és a hozott határozatok végrehajtásáról.

Ig.-választmány az ügyv.-tanács intézkedéseit jóváhagyólag tudomásul veszi.

8. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelentést tesz az ügyv.-tanács által a Tanalappal kapcsolatosan tett intézkedésekről. Jelenti, hogy Kézdivásárhelyen az ottani ingatlanok gondnokságával az ügyv.-tanács KULCSÁR Rudolf városi főszámvevőt bízta meg, kinek javadalmozását egyelőre a befolyó lakbérék 20%-ában állapította meg. A kézdivásárhelyi ingatlanok egy részét több kisebb lakónak bérbe adta, Sepsiszentgyörgyön pedig a Szabadság tér 11. és 13. sz. alatti épületeket a ref. leánygimnáziumnak adta bérbe, míg a 9. sz. épületet a csendőrlégió foglalja el, mellyel a lakbérleti szerződést már elkészítettük, azt elnökünk alá is írta, s a csendőrlégió parancsnoka felterjesztette az inspektorátushoz jóváhagyás céljából.

Ig.-választmány az ügyv.-tanácsnak a Tanalappal kapcsolatosan tett intézkedéseit jóváhagyólag tudomásul veszi.

9. PÉTER Gyula, az ellenőrző-bizottság előadója jelenti, hogy az ellenőrző-bizottság megvizsgál-

ta, és az ügyv.-tanács elfogadta a Háromszéki Tanalap 1946/47. évi zárószámadását, mely szerint bevételt 1 584 630 lej, kiadott 1 296 000 lej, pénztári maradvány 288 630 lej.

Ig.-választmány a jelentést tudomásul veszi, a Háromszéki Tanalap 1946/47. évi zárószámadást elfogadja, s számadóknak a felmentményt megadja.

10. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr előterjeszti a Háromszéki Tanalap 1947/48. évi költségvetését, melyet az ellenőrző-bizottság megvizsgálta, és az ügyv.-tanács elfogadott. A költségvetés szerint 5 107 350 lej bevétel és 5 107 350 lej kiadás irányoztatott elő.

Igazgató-választmány mint a Háromszéki Tanalap kezelője az előterjesztett költségvetést egyhangúlag elfogadja.

11. A javaslatok során KISGYÖRGY Tamás elnök javasolja, hogy az ellenőrző-bizottság csiki és udvarhelyi tagjai helyébe, akik a gyűlésen nem jelenhettek meg, két sepsiszentgyörgyi lakos ig.-vál. tagot válasszon meg ig.-választmány, és pedig dr. KABAY Gábor és GÁSPÁR Jenő megválasztását javasolja. Az ig.-választmány a javaslatot elfogadja, és a csíkszeredai GÁL Ferencet, valamint a székelyudvarhelyi PÁLFFY Sándort lemondottaknak tekinti, helyükbe pedig az ellenőrző-bizottságba tagokul dr. KABAY Gábort és GÁSPÁR Jenőt választja, és utasítja az ügyv. ig.-ört, hogy ezeket a változásokat jelentse be a sepsiszentgyörgyi törvényszékhez.

12. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr előadja, hogy az 1932. évben hozott, múzeumok és könyvtárak szervezéséről szóló törvény a létesítendő községi, ill. városi népkönyvtárakról szólva megengedi, hogy ott, ahol már népkönyvtár céljára alkalmas magánkönyvtár van, ez a magánkönyvtár szerződés alapján betöltheti a községi, ill. városi könyvtár szerepét. Javasolja, hogy a múzeum könyveiből különválogatva a nagyközönség számára hozzáférhetővé teendő könyveket, azokból külön könyvtári alosztály alakítsák, s ennek költségeit viselje a város, egy ilyen irányban megkötendő szerződés alapján.

Igazgató-választmány elvileg elfogadja a javaslatot.⁴³

13. Ig.-választmány elhatározza, hogy a jelentésről sajtótudósítást kell készíteni a napilapokban. Több tárgy nem lévén, elnök a gyűlést lezárja.

23.

**Jegyzőkönyv,
mely felvétel a SzNM ügyv.-tanácsának
Sepsiszentgyörgyön 1947. évi ápr. hó 30-án, szerdán
d.u. 5 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott
üléséről**

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökle alatt: dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, dr. TANA Gyula, SCHULLER Sándor, SZABÉDI László,

dr. SZÉKELY Zoltán, dr. ÁRVAY József, FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai, továbbá dr. KABAY Gábor ig.-vál. tag, jogtanácsos.

1. Elnök üdvözlö a megjelenteket, és miután bejelenti, hogy f. évi márc. hó 25-én ig.-választmányi gyűlést tartottunk, az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

2. Felolvastatik a múlt ülés jegyzőkönyve, mely felolvasás után hitelesítettik.

3. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy Háromszék megye nagyfőnöksége a kolozsvári Népbíróságtól visszaszerelte és múzeumunknak visszazáraztatta a *Székely Nép* Sepsiszentgyörgyön megjelent napilap annak idején kölcsönkért számaint.

Tudomásul szolgál

4. Jelenti továbbá, hogy a múzeum igazgató-sága a márc. hó 25-i ig.-választmányi gyűlésen megválasztott új tagokat hivatalosan értesítette taggá választásukról.

Tudomásul szolgál.

5. Jelenti továbbá, hogy a múzeum igazgató-sága a márc. hó 25-i ig.-választmányi gyűlésen tiszteletbeli tagokká megválasztottakat megválasztásukról hivatalosan értesítette.

Tudomásul szolgál.

6. Jelenti továbbá, hogy PÁLL Lajos szakaltiszt f. évi ápr. hó 18-án elfoglalta a múzeumtól a javadalmazásképpen rendelkezésére bocsátott altiszt lakást. A lakás elfoglalásával egyidőben kapta meg a kötelességeit tartalmazó levelet is, melyet aláírásával igazolt.

Tudomásul szolgál.

7. Jelenti továbbá, hogy a Csíkszeredában f. évi ápr. hó 13–14-én erdő-és közbirtokossági kongresszus alkalmával dr. ELEKES Béla, a Csíki Magánjavak igazgatója ígéretet tett, hogy a SzNM költségeihez való hozzájárulásképpen a Csíki Magánjavak igazgatósága 10 000 000 lejt befizet a Múzeum pénztárába. A pénzt f. évi ápr. hó 17-én személyesen felvette, és a pénztárba befizette.

Örvendetes tudomásul szolgál.

8. Jelenti továbbá, hogy PALOTAY Gertrúd magyarországi néprajztudós levélben kérte a sepsiszentgyörgyi SzNM vezetőségétől annak lehetővé tételét, hogy félbenmaradt tudományos munkájának a befejezése céljából a SzNM téraiban dolgozhassék. Javasolja, hogy a múzeum vezetősége adjon kedvező választ PALOTAY Gertrúdnak.

Ügyv.-tanács a SZABÉDI javaslatát elfogadja.

9. Jelenti továbbá, hogy a Székely MIKÓ-Kollégium 10 öl fa árában, a neki adott fakölcsön törlesztése fejében 6 000 000 lejt 1947. ápr. hó 3-án befizetett a múzeum pénztárába.

Tudomásul szolgál.

10. Jelenti továbbá, hogy dr. BALASSA Iván magánügyben Sepsiszentgyörgyre érkezett, és ezt az alkalmat felhasználta arra, hogy a magyarországi Közgűjtemények Országos Főfelügyelőségétől elhozza a múzeum elmenekített és becsomagolt tárgyainak a leltármásolatait. Ezek a leltármásolatok természetesen csak belső használatra alkalmasak, mivel hivatalos jellegük nincs. Mégis nagy segítséget jelentenek abban, hogy tiszta képet alkossunk magunknak a múzeum muzeális vagyónállagáról. Azt is jelenti, hogy RADNÓTI Aladár dr., a KOF helyettes főfelügyelője – egyelőre magánlevélben – értesítette a múzeum vezetőségét, hogy átírtunkat megkapták, és az azokban foglaltaknak megfelelően fognak intézkedni.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és egyben köszönetét fejezi ki dr. BALASSA Iván múzeumőrnek a múzeumnak nyújtott segítségért.

11. Jelenti továbbá, hogy ROTARU Gh. inspektor úr, a Casa Școalelor kiküldöttje ügyében levélben folyamodtunk a nemzetnevelésügyi miniszter úrhoz, mely levelet dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, Bukarestbe lévén útja, személyesen vitt magával, és adott át a miniszter úrnak. Kéri dr. GYÁRFÁS Albertet, hogy útja eredményéről tájékoztassa az ügyv.-tanácsot.

Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök elmondja, hogy Bukarestben, a MNSz illetékes tényezőivel folytatott megbeszélés után SZABÓ Albert szociáldemokrata képviselő és dr. FELSZEGHY Ödön nemzetnevelésügyi vezértitkár⁴⁴ kísérletben kihallgatáson jelentettek VOITEC István miniszter úrnál, aki aztán elvben hozzá is járult kérésünkhöz, kedvező határozatát a kérvényre rá is vezette, és elintézését dr. FELSZEGHY Ödön vezértitkár úrra bízta.⁴⁵

Dr. TANA Gyula javasolja, hogy a múzeum igazgatósága nem kötelező tanácsként hozzon a vezértitkár úrnak lehetőleg sepsiszentgyörgyi lakos tanügyi személyeket javaslatba.

Ügyv.-tanács a dr. GYÁRFÁS Albert alelnök jelentését tudomásul veszi, dr. TANA Gyula javaslatát pedig elfogadja.

12. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy a nemzetnevelésügyi minisztérium f. évi ápr. hó 26-án érkezett levelében felszólítja a múzeum vezetőségét az 1946/47. évi költségvetésnek, valamint általában az utolsó három év költségvetéseinek és számadásainak a felterjesztésére.

Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök felhívja a figyelmet arra, hogy a kísérő levélben majd ki kell térni azokra a rendkívüli körülményekre, melyek Háromszék megyében – mint Észak-Erdélyben általában – 1944 szeptemberétől 1945. márc. hóig fennállottak.

Ügyv.-tanács a SZABÉDI jelentését tudomásul veszi, és utasítja a múzeum igazgatóságát, hogy kellő előkészítés után terjessze fel a kért iratokat.

13. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy a húsvétai vakáció idején diákjainak a segítségével Nagyborosnyón és Oltszemen végzett régészeti kutatásokat. Bejelenti azt is, hogy a nyár folyamán az énlakai tábort, valamint a bodoki Kincses-várát szándékozik megásni.

Ügyv.-tanács örömmel veszi tudomásul a végzett munkát és a munkatervet.

14. SZABÉDI László bejelenti, hogy a márc. hó 25-én tartott ig.-választmányi gyűlés jövéhagyta volt az ügyv.-tanácsnak azt a korábbi határozatát, amely szerint FADGYAS Anna tb. múzeumőr, valamint FODOR Józsefné altiszt fizetését a törvényes rendelkezéseknek megfelelően kell rendezni, valamint két hónapi időtartamra hasonló módon a dr. ÁRVAY József ig.-őrt is. Javasolja, hogy a pénzügyi bizottság üljön össze, és juttassa dűlőre a fizetések ügyét, és addig is az ügyv.-tanács már most összecszerűen határozzon meg egy méltányos előleget, melyet a fentnevezettek április és május hóra fizetésük terhére azonnal felvehetnek. Dr. KABAY Gábor javasolja, hogy a múzeum igazgatósága tegyen lépéseket az illetékes főhatóságoknál, hogy a SzNM tisztviselői fizetésük után csupán annyi adót fizessenek, amennyit a köztisztviselők fizetnek.

Ügyv.-tanács a pénzügyi bizottságot utasítja a kérdés rendezésére, és addig is felhatalmazza az ig.-választmány elnökét, hogy ápr. és május hóra FADGYAS Annának, FODOR Józsefnének és dr. ÁRVAY Józsefnek eddig élvezett fizetésük ötszörösét ápr. és május havi fizetésük terhére előlegképpen kiutalhassa. Dr. KABAY Gábor javaslatát elfogadja, s az ügy előkészítésével a múzeum igazgatóságát megbízta.

15. SCHULLER Sándor javasolja, hogy az Erdélyi Múzeum-Egyesület szervezéséhez hasonlóan alakíttassék egy székely múzeumbarátok köre.

Vita aután az ügyv.-tanács megállapítja, hogy ez a gondolat nagyon helyes, már a múltban is felmerült, és mihelyt a pénzügyi helyzet megszilárdul, és a megélhetés gondoljai csökkennvén, nagyobb ilyen irányú érdeklődés szabadul fel, meg is valósítandó.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

24.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1947. évi jún. hó 9-én d.u. 5 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökle alatt dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, GÁSPÁR Jenő, SCHULLER Sándor, SZABÉDI László, dr. ÁRVAY József, dr. SZÉKELY Zoltán és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai, továbbá dr. KABAY Gábor ig.-vál. tag, jogtanácsos.

1. Elnök üdvözlöi a megjelenteket és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

2. FADGYAS Anna felolvassa az 1947. évi ápr. hó 30-án tartott ülés jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítettik.

3. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr bejelenti, hogy további meghívásunk alapján az Erdélyi Múzeum-Egyesület vezetősége f. évi ápr. hó 26-án kelt átiratában arról értesített, hogy meghívásunkat elfogadta, és előadóként dr. JAKÓ Zsigmond egyetemi tanárt és dr. NAGY Géza kollégiumi tanárt küldi ki. Az értesítés vétele után közöltük velük az előadás időpontját. Később, május hó 15-én kelt levelükben arról értesítettek, hogy a beérkezett válaszok alapján a helyzetet mérlegelve, az előadás megtartását öszre halasztották el.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi.

4. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy a régóta tervezett múzeumi előadást a közeljövőben tartsuk meg.

Ügyv.-tanács a javaslatot magáévá teszi. Az előadás időpontját 1947. évi jún. hó 28. napjára tűzi ki. Megállapítja az előadás műsorát, mely szerint bevezetőt mond dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, előadást tartanak dr. SZÉKELY ZOLTÁN és dr. ÁRVAY József ig.-őrök, zongorán játszik ANTALFFY Istvánné, székely népballadákat énekel GYÁRFÁS Berta VII. gimn. o. tanuló, záróbeszédet mond KISGYÖRGY Tamás ig.-vál. elnök.

Megállapítja, hogy az előadásra a belépés díjtalan lesz.

5. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr bejelenti, hogy az ig.-választmány f. évi márc. hó 25-én tartott gyűlésének határozata értelmében értesítette dr. GYÖRGY Lajos egyetemi tanárt, KELEMEN Lajos nyug. múzeumi főigazgatót, dr. TAVASZY Sándor ref. teológiai tanárt és KURKÓ Gyárfás országgyűlési képviselőt, a MNSz országos elnökét arról, hogy múzeumunk tiszteletbeli ig.-vál. tagokká választotta. E megválasztást tudomásul véve KELEMEN Lajos és dr. TAVASZY Sándor meleg hangú levélben köszönték meg a megtiszteltetést, és ígéretet tettek arra, hogy múzeumunk sorsa iránt, mint a múltban, úgy a jövőben is megértő szeretettel fognak viselkedni.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi.

6. Bejelenti továbbá, hogy Sepsiszentgyörgy város polgármesteréhez megkeresést intéztünk abból a célból, hogy a város kertészetéből ingyen virágokat juttasson parkunk részére. Kérésünket meghallgatva a polgármester a városi kertészetből 350 db. virágpalántát utalt ki. Úgyszintén 150 db. virágpalántát adott KÖNTÉS Ferenc kertész is.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és az adományokért köszönetét fejezi ki.

7. Bejelenti továbbá, hogy az ig.-választmány f. évi márc. hó 25-én tartott gyűlésének határozata alapján megkeresést intézett a ZATHURECZKY család nyolc tagjához, kérve, hogy jelöljék meg azt a személyt, akit családi megbízottként múzeumunk ig.-választmányába beküldeni óhajtanak. E felhívásunkra eddig 5 családtag válaszolt, és mindannyian KOVÁCS Jenő szövögyári igazgatót jelölték meg.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és a beküldött 5 szavazat alapján megállapítja, hogy a család többsége KOVÁCS Jenőt kívánja meghívottjaként az ig.-választmányba beküldeni, és ezért felhatalmazza az igazgatóságot, hogy erről KOVÁCS Jenő szövögyári igazgatót átiratban értesítse.

8. Bejelenti továbbá, hogy az ápr. 30-i ülés határozata alapján az utolsó 3 év számadásait és költségvetéseit felterjesztettük a nemzetnevelésügyi minisztériumhoz dr. FELSZEGHY Ödön vezértitkár útján.

Tudomásul szolgál.

9. Jelenti továbbá, hogy a helybeli szövögyár KOVÁCS Jenő igazgató közbenjárására a múzeum főépületének hiányzó ablaktábláit helyrerakatta, mintegy 7-8 millió lej értékben.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és köszönetét tolmácsolja KOVÁCS Jenő igazgatónak a múzeumnak nyújtott újabb segítségért.

10. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr ismerteti a megyefőnökség 5924/1947. számú átiratával megküldött 8.833/1947 sz. művészetiügyi minisztériumi leiratot, mely kérdést intéz az iránt, hogy 1940–1944. év között ki, mikor és howa szállította el a múzeum régészeti anyagának egy részét.

Ügyv.-tanács utasítja az igazgatóságot, hogy a jelzett kérdésekre adja meg a választ a megyefőnökségnek, és közölje, hogy a múzeum vezetősége már megtette a szükséges lépéseket ez ügyben.

11. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelentést tesz az újabban tett régészeti kutatásairól, mely szerint 1947. márc. 22-én Sepsiszentgyörgyön az ADY Endre utca 12. sz. alatti telken május 13-án és 28-án Komolón, május 26–27-én pedig Líznyó községben végzett kutatásokat diákjai segítségével.

Jelenti, hogy az ügyv.-tanácsnak egy korábbi hozzájárulása alapján márc. hó elején felküldötte kliséozásra Sepsiszentgyörgy történetének megírásához, valamint a zetalaki vár feldolgozásához szükséges rajz- és fényképanyagot a KERESZTES-cinkográfia Kolozsvárra. Annak ellenére, hogy a felküldés alkalmával arra kérte a cinkográfust, hogy az elkészítési árat azonnal közölje, az illető nem válaszolt levelére, hanem közben azoknak, akiket személyes tárgyalásra elküldött, azt mondotta, hogy a klisék elkészítése circa 2 és fél-3 millió lejbe fog kerülni. Most pedig ápr. hó

végén arról értesített, hogy a klisék elkészítésének ára 17 millió lej. E klisék elkészítéséhez szükséges költségek előteremtését akkor, amikor cca 3 millió lejről volt szó, dr. KABAY Gábor vállalta, hogy baráti alapon össze fogja hozni. A mostani összeg azonban olyan tetemesen nagy, hogy ezt ezen az úton nem tudják megoldani. Kéri az ügyv.-tanácsot, hogy legyen segítségére a kérdés megoldásában.

Ügyv.-tanács a régészeti kiszállásokról tett jelentést tudomásul veszi. A klisé-kérdéssel kapcsolatban pedig dr. KABAY Gábor kijelenti, hogy a maga részéről megpróbál legalább 8 millió lejt összegyűjteni, s ha ez az összeg együtt lesz, akkor újabb tárgyalásokba kell kezdeni a cinkográfussal, hogy méltányos összegért bocsássa a múzeum rendelkezésére a kliséket.

12. FADGYAS Anna pénztáros jelentést tesz a pénztár állapotáról. Jelenti, hogy 1947. évi ápr. hó 1-jétől a mai napig a bevétel 24 380 248 lej, a kiadás pedig 20 008 192 lej volt. Pénzkészlet 4 372 056 lej. Bejelenti, hogy a telefondíj az újabb ármegszabás szerint havi 928 000 lej, ami a múzeum költségvetéséhez viszonyítva túlságosan nagy összeg, s ezért javasolja a telefon leszereltesét. Jelentést tesz továbbá arról, hogy dr. ÁRVAY József ig.-őr részére jún. hó folyamára mindössze csak 442 000 lejt fizetett ki, minthogy az ügyv.-tanács 1947. márc. hó 10-én hozott határozata értelmében nevezettnek csak 1947. jún. hó 1-jéig adta meg a törvényes fizetését. Jelenti továbbá, hogy FODOR Józsefné havi fizetése az ápr. hó 30-án hozott határozat alapján 680 000 lej, amely a mai nagy drágaság mellett olyan csekély, hogy abból semmi körülmények között sem képes megélni. Kéri ezért az ügyv.-tanácsot, hogy FODOR Józsefné részére állapítson meg egy megfelelőbb összeget. Jelenti továbbá, hogy a téli faszükséglet még nincsen beszerezve, minthogy a pénztárban erre nincsen fedezet.

Ügyv.-tanács a pénztári jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi, és kijelenti, hogy végeredményben nem csak annyi pénzünk van, mint amennyit a mérleg mutat, hiszen a Székely MIKÓ-Kollégium tartozik 47 öl tűzifa árával. A telefon leszereltesére vonatkozó javaslatot elutasítja. Dr. ÁRVAY József ig.-őr fizetésével kapcsolatosan pedig kimondja, hogy újabb két hónapig, vagyis aug. hó 1-jéig azt a fizetést, illetve fizetéseleget kell folyósítani, melyet az ápr. 30-i ülés meghatározott. FODOR Józsefné havi fizetéseleget pedig 1 200 000 lejben állapítja meg.

13. SCHULLER Sándor kollégiumi ig.-őr jelenti, hogy KULCSÁR Rudolf, a Tanalap kézdivásárhelyi ingatlanainak gondnoka f. évi május hó 20-án bent járt a múzeumban, és közölte, hogy a lakók közül 6 elköltözött, egy pedig újabban beköltözött. A nagy laktanyában elhelyezett lakók semmi bért nem fizet-

nek. A Járásbíróság által használt épületért Kézdivásárhely város pénztárából felvett a múlt évi lakbér fejében 300 000 lejt, és a városi költségvetésbe még fel van véve 1 millió lej erre a célra. Az idei béreket a lakbértörvény értelmében a kétszeresre kell felemleni, amit meg is próbált néhány lakónál. A csendőrség által elfoglalt helyiség bérösszegeképpen a város költségvetésébe felvették bizonyos összeget.

SZABÉDI javasolja, hogy a kézdivásárhelyi tanalapi épületeket – ha bérbevételeikre hajlandónak mutatkozik – Kézdivásárhely városnak kellene hosszabb időre bérbe adni, amikor is megfelelő szakemberek bevonásával meghatároznánk azt, hogy milyen állapotban és milyen átalakításokkal és beépítésekkel kell majd visszaadnia a bérlet megszüntekor az épületeket.

Ügyv.-tanács a KULCSÁR Rudolf által tett jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi. SZABÉDI javaslatát elvileg elfogadja, és felhatalmazza az elnököt, hogy szakértők bevonásával tárgyaljon az ügyben Kézdivásárhely város vezetőségével.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

25.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1947. évi szept. hó 8–12. napjain d.u. 5 óraker a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökle alatt: dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, dr. TANA Gyula, SCHULLER Sándor, SZABÉDI László, dr. SZÉKELY Zoltán, dr. Árvay József és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai, továbbá dr. KABAY Gábor ig.-vál. tag, jogtanácsos.

1. Elnök üdvözlöi a megjelenteket és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

2. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács f. évi jún. hó 9-én tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítetik.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy a KERESZTES-cinkográfiaiban megrendelt kliséket dr. KABAY Gábor szíves közreműködése alapján sikerült kiváltanunk olyanformán, hogy KANABÉ Sándor, BUCS József, PÁLL Ferenc, dr. FERENCZ Mihály, CSUTAK István, NAGY Sándor, dr. KABAY Gábor és dr. SZÉKELY Zoltán összeadták a szükséges összeget.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és mindazoknak, akik hozzájárultak a klisék elkészítéséhez, köszönetét fejezi ki.

4. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr bejelenti, hogy dr. GYÖRGY Lajos egyetemi tanár ellen, akit az ig.-választmány márciusi gyűlésére tb. ig.-vál. tagjául választott meg, azóta eljárás indult politikai magatartása miatt.⁴⁶

Ügyv.-tanács az ügy kivizsgálására bizottságot küld ki KISGYÖRGY Tamás elnök, SCHULLER Sándor és SZABÉDI László személyében.

5. FADGYAS Anna jelentést tesz a pénztár állapotáról. Bejelenti, hogy 1947. évi aug. hó 12-ig bezárólag a bevétel 54 975 878 lej, a kiadás pedig 42 776 980 lej volt. Pénzkészletünk 12 198 898 lej, melyet a városi adóhivatalnál működő levéltári központnál zárolt számlára helyeztünk 1947. évi aug. hó 20-án. Minthogy új lejre nem váltották be a meglévő pénzkészletünket, így a múzeum pénztára teljesen üresen maradt.⁴⁷ A Székely MIKÓ-Kollégiumnál van 37 öl tűzifa követelésünk, melyből aug. hó 30-án 1 öl tűzifa árban 1000 lejt megkaptunk, s ebből fedeztük a legszükségesebb kiadásokat.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi, és elhatározza, hogy mindent meg fog próbálni a múzeum anyagi helyzetének megjavítása, illetve zavartalan működésének biztosítása érdekében. Megbízta SZABÉDI Lászlót és dr. KABAY Gábort, hogy készítsenek egy memóriumot a múzeumok segélyezésére vonatkozólag, amit majd annak idején a MNSz juttatna el illetékes helyre.

6. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr bejelenti, hogy a MNSz KI-nek közbenjárására a Pénzügyminisztérium a múzeum tudományos előadásait mentesítette a látványossági adó fizetése alól az 1947/48. pénzügyi évre.

Tudomásul szolgál.

7. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr előterjeszti WILLMANN Géza sepsiszentgyörgyi cukrászmester ajánlatát a jégverem bérbevételére vonatkozólag, mely szerint nevezett a jégvermet bérbe venné 1947. okt. hó 1-jétől 1948. okt. hó 1-jéig és évi bérképpen 5 öl tűzifát ajánl fel, továbbá a szükséges javításokat a saját költségén végezné el.

Ügyv.-tanács az ajánlatot elfogadja, és felkéri dr. KABAY Gábor jogtanácsost, hogy a szerződést készítse el.

8. Ügyv.-tanács foglalkozva a múzeum nehéz anyagi helyzetével elhatározza, hogy megszüntet egy ig.-őri állást, valamint a könyvtári segédmunkás állását 1947. évi szept. hó 1-jével kezdődőleg.

9. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy PÁLL Lajos, aki 1947. évi ápr. hó 15-én költözött be a múzeum épületébe, és aki az egyszoba-konyhás lakás, fűtés és világítás javadalmazás mellett arra kötelezte magát, hogy minden munkanapon 7–12 óráig áll rendelkezésünkre, a reábizott teendőket nem végzi el olyan mértékben, amint az elvárható volna. Éppen ezért javasolja, hogy a múzeum nehéz anyagi helyzetére való tekintettel vonassék el tőle a fűtés és világítás, s a lakásban is csak akkor maradjon benne, ha ezután nagyobb lelkiismeretességgel fogja végezni a reábizottakat.

Ügyv.-tanács SZABÉDI LÁSZLÓ ügyv. ig.-őr jelentését tudomásul véve, javaslatja alapján elhatározza, hogy PÁLL Lajostól megvonja a fűtést és világítást 1947. évi szept. hó 15-től kezdődőleg, s egyben fokozottabb munkateljesítményre hívja fel.

10. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy a múzeum nehéz anyagi helyzetére való tekintettel az ügyv.-tanács egy korábbi ülésén úgy határozott, hogy dr. ÁRVAY József ig.-őr részére a megállapított fizetést, illetve fizetéselelőletet csak aug. hó 1-jéig folyósítja, és ugyanakkor kérte nevezettet, hogy az alatt az idő alatt próbálja meg megélhetését másutt biztosítani. Minthogy dr. ÁRVAY József szept. hó 1-jéig teljesített szolgálatot a múzeumnál, ezért az aug. havi járandóságát is kiutalta, s kéri az ügyv.-tanácsot, hogy ezt az intézkedést jóváhagyólag vegye tudomásul.

Ügyv.-tanács dr. ÁRVAY József ig.-őr aug. havi járandóságának kiutalását jóváhagyólag tudomásul veszi. A múzeum nehéz anyagi helyzetére való tekintettel a dr. ÁRVAY József által betöltött ig.-őri állást megszünteti. Dr. ÁRVAY József eltávozásával kapcsolatosan pedig kimondja, hogy mindaddig, amíg eltávozását az ig.-választmány is tudomásul veszi, nevezettnek fizetés nélküli szabadságot ad, mely idő alatt úgy az idejével, mint sajátmagával szabadon rendelkezik.⁴⁸

11. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr előterjeszti SALAMON Sándor és KICSI Sándor ref. kollégiumi tanárok lakás iránti kérését. Mindkét kérvényező a dr. ÁRVAY József ig.-őr eltávozásával megüresedett lakásba való beköltözését kéri. Előterjeszti FADGYAS Anna szóbeli kérését is, aki szintén a megüresedett lakásnak részére való átengedését kéri.

E kérésekkel kapcsolatban SCHULLER Sándor kollégiumi igazgató kéri arra való tekintettel, hogy a kollégiumi tanároknak lakásuk nincsen, s a múzeum a jövőben is a tanárok munkájára lesz utalva, hogy a megüresedett lakás FADGYAS Anna kérését is figyelembe véve, egy kollégiumi tanárnak adassék át.

Ügyv.-tanács a kérdés alapos megtárgyalása után úgy dönt, hogy a dr. ÁRVAY József által eddig használt lakást FADGYAS Anna tb. múzeumőrnek adja át használatra.

12. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr ismerteti a *Mon. Oficial* f. évi 206. számában megjelent rendelkezést, amely felelőssé teszi az alapok kezelőit a kezelésben lévő javakért. Múzeumunkat ez főleg mint a Háromszéki Tanalap kezelőjét érinti.

Ügyv.-tanács elhatározza, hogy az új lakbértörvény megjelenése után az ügyet alaposan elő kell készíteni, és ülés elé kell terjeszteni. A kézdívárshelyi ingatlanokról leltárt és állapotukról jegyzőkönyvet kell felvenni. A helybeli Cerculnak, valamint a Liceul Mixt⁴⁹ vezetőségének, akik szerződés nélkül bírlalják a

sepsiszentgyörgyi Szabadság tér 11. sz. alatti épületeket, átiratot kell küldeni, és felszólítani, hogy azt az épületrészt, melyet a Cercul használ, adja át rendelkezésünkre, az eddigi használatért fizesse meg a törvényes bért, a Liceul Mixtrel pedig közölni kell, hogy az általa elfoglalt épületet a ref. leánygimnázium vette bérbe, de mindaddig nem fizet lakbért, amíg használatba nem veszi, tehát bocsássa az említett iskola rendelkezésére a kérdéses épületet. Mindezek alapján jelentést kell tenni a Casa Școalelorhoz a tanalapi ingatlanok helyzetéről.

13. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy a múzeum alagsorában lévő asztalosműhelybe f. évi aug. hó 4-ről 5-re virradó éjszaka betörés történt. Felolvassa azt a jegyzőkönyvet, melyet 1947. aug. 7-én vett fel az esettel kapcsolatban. Jelenti, hogy a rendőrségnek megtették a feljelentést, de még eddig nem sikerült a tettest megtalálni.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul véve kijelenti, hogy az elveszett tárgyakért PÁLL Lajos anyagilag felelős. Ha a jövőben nem végzi kötelességét nagyobb gondnal, akkor a lakás használatát is megvonja nevezettől.

14. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy f. évi aug. hó 21-től szept. hó 5-ig Énlakán végzett ásatást a székelykeresztúri unit. gimn. és a székelyudvarhelyi ref. kollégium két lelkes tanárának és néhány diákjának segítségével. Az ásatás igen szép eredménnyel végződött, s hogy ezt a munkát elvégezhettük, azt elsősorban is a MNSz énlakai tagozatának köszönhetjük, melynek megértő támogatása következtében a falu lakossága ingyen teljes ellátást adott az ásatáson részvevő tanároknak és diákoknak. Kéri, hogy éppen ezért az ügyv.-tanács fejezze ki köszönetét a MNSz énlakai tagozatának, a székelykeresztúri unit. gimn. igazgatóságát pedig kérje fel, hogy az ásatásból beszállított feliratos emléktáblát, valamint a császár szobrát mint a múzeum tulajdonát letétként őrizze meg ideszállításukig.

Ügyv.-tanács a jelentést örömmel tudomásul veszi. A MNSz énlakai tagozatának köszönetét fejezi ki megértő támogatásáért, a székelykeresztúri unit. gimn. igazgatóságát pedig felkéri, hogy az emített tárgyakat mint a múzeum tulajdonát letétként őrizze meg ideszállításukig.

15. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy SZÁSZ Jenő 130 db. kréta papírt adományozott múzeumunk kiadványai számára. Javasolja, hogy az ügyv.-tanács köszönetét fejezze ki az adományért.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és SZÁSZ Jenőnek adományáért köszönetét fejezi ki.

16. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy az oltszemi és nagyborosnyói ásatás anyagát feldolgozta, és felküldte dr. SZABÓ T. Attila egyetemi tanárhoz, az *Erdélyi Múzeum* című folyóiratban való

közlés céljából. Egyúttal megkérte, hogy a múzeum költségén csináltasson 200 db. különlenyomatot, mely mint a múzeum kiadványa jelennék meg. Kéri az ügyv.-tanács hozzájárulását.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi és hozzájárul ahhoz, hogy 200 példány különlenyomat készíttessék a múzeum költségén.

17. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr jelenti, hogy a kézdivásárhelyi járásbíróóság idézést küldött szept. hó 22-én reggel 8 órára a f. évi márc. hó 12-én kelt feljelentésünk ügyében, melyet a tanalapi épületek rongálói ellen tettünk volt.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és felkéri dr. MÁGORI Jenő kézdivásárhelyi ügyvédet, hogy a múzeum képviselőjében jelenjék meg a tárgyaláson.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

26.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SznM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1947. évi okt. hó 27-én d.u. 4 órákor a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklele alatt: dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, GÁSPÁR Jenő, SCHULLER Sándor, SZABÉDI László, dr. SZÉKELY Zoltán és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai, továbbá dr. KABAY Gábor ig.-vál. tag, jogtanácsos.

1. Elnök üdvözlö a megjelent tagokat, és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

2. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács f. évi szept. hó 8–12. napjain tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítetik.

3. SZABÉDI László ügyv. ig.-őr bejelenti, hogy a kolozsvári BOLYAI Tudományegyetem meghívta az esztétika tanszékére, melyet elfogadott, s ennek következtében a múzeumnál viselt ügyv. ig.-őri tisztségéről lemond. Köszönetét fejezi ki a múzeum ig.-választmányának és ügyv.-tanácsának azért a bizalomért, melyet beléje helyeztek 2 esztendővel ezelőtt, amikor meghívták a múzeumhoz. Két év tapasztalata alapján javasolja az ügyv.-tanácsnak, hogy távozása után a múzeum vezetésével egy felelős vezetőt bízzanak meg, akinek a többi tisztségviselő felelősséggel tartozzanak. Javasolja, hogy ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrt bízza meg ezzel a vezetéssel.

A hozzászólások rendjén SCHULLER Sándor annak a véleményének ad kifejezést, hogy nem alapszabályszerű, hogy csak egy ig.-őr legyen, mert a múltban sem volt így. Feltétlen fontosnak tartja, hogy az egyes tárak élére szakképzett ig.-őrök kerüljenek. Abban azonban teljesen egyetért SZABÉDIVAL, hogy egy valaki kell legyen, aki a felelős vezető szerepét töltse be.

Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök sajnálatát fejezi ki SZABÉDI László távozása miatt. Minthogy az új kinevezés számára előhaladást jelent, azért a múzeum vezetősége kénytelen a lemondást tudomásul venni. Javasolja, hogy két éven keresztül kifejtett önzetlen, odaadó munkásságáért köszönetét fejezze ki az ügyv.-tanács SZABÉDI Lászlónak.

Dr. KABAY Gábor indítványozza, hogy az ügyv.-tanács javasolja az ig.-választmánynak, hogy a távozó SZABÉDI Lászlót válassza meg tiszteletbeli tagjává. Dr. SZÉKELY Zoltán ügyv. ig.-örként való meghívásával kapcsolatosan pedig kijelenti, hogy nevezett személye nemcsak rátermettsége, de a múzeumi törvény által előírt szakképzettség szempontjából is legkielégítőbb, minthogy dr. SZÉKELY Zoltán szakképzettsége az említett törvény által előírt követelményeknek megfelel.

Ügyv.-tanács SZABÉDI László ügyv. ig.-ör lemondását tudomásul veszi. Kifejtett munkásságáról hálás köszönetét fejezi ki. Egyhangúlag elfogadja SZABÉDI javaslatát és nov. hó 1-jével kezdődőleg az ügyv. ig.-őri teendők elvégzésével dr. SZÉKELY Zoltán ig.-ört bízza meg.

Az ig.-választmánynak pedig egyhangúlag javasolja, hogy SZABÉDI Lászlót tiszteletbeli tagjául válassza meg.

SZABÉDI László köszönetét fejezi ki dr. GYÁRFÁS Albert alelnöknek elismerő szavaiért, és dr. KABAY Gábornak azért, hogy tiszteletbeli ig.-vál. tagként való megválasztását javasolja.

Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-ör köszönetét fejezi ki megválasztásáért, s kijelenti, hogy átérzi a felelősséget, mely rá hárul, és ígéri, hogy legjobb tudása és igyekezete szerint próbálja feladatát teljesíteni.

4. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök felteszi a kérdést, hogy a távozó SZABÉDI László lakása megüresedvén, ki lesz az a megfelelő szakember, akinek munkája ellenértékeképpen a múzeum a lakást rendelkezésére fogja bocsátani.

Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-ör kijelenti, hogy a lakásra mint vezető igényt tart.

Ügyv.-tanács egyhangúlag elfogadja dr. SZÉKELY Zoltán ig.-ör lakásigényét, s ennek következtében a SZABÉDI László ügyv. ig.-ör által használt lakást nevezett távozása után azonnal dr. SZÉKELY Zoltán rendelkezésére bocsátja.

5. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-ör felolvassa dr. SALAMON Ferenc ref. kollégiumi tanár kérését, melyben arra kéri a múzeum ügyv.-tanácsát, hogy adjon lehetőséget arra, hogy a múzeumi munkák elvégzésében (könyvtár, levéltár, néprajz stb.) részt vehessen. Munkája ellenértékeképpen pedig kéri, hogy bocsássa rendelkezésére az ügyv.-tanács azt a lakást,

mely dr. SZÉKELY Zoltán átköltözésével megüresedik. Dr. SZÉKELY Zoltán javasolja a kérés elfogadását olyan értelemben, hogy egyelőre egy évre bízza meg az ügyv.-tanács, illetve ig.-választmány kérvényezőit a kérdéses munkálatokban való részvétellel.

Ügyv.-tanács elvileg hozzájárul dr. SALAMON Ferenc alkalmaztatásához, a lakást részére kiutalja, s utasítja az ügyv. ig.-ört és a jogtanácsost, hogy megfelelő szerződéstervezetet készítsenek elő a legközelebbi ülésre.

6. Dr. KABAY GÁBOR javasolja, hogy a múzeum tisztviselői részére segélyképpen utajon ki az ügyv.-tanács két-két öl tűzfát, minthogy a lakáson kívül munkájukért fizetést nem kapnak, vagy amelyek kap, az is csak nagyon csekély összeget.

Ügyv.-tanács dr. KABAY Gábor javaslatát elfogadja, és SZABÉDI László, dr. SZÉKELY Zoltán és FADGYAS Anna részére 2-3 öl tűzfát, segélyt szavaz meg.

7. SZABÉDI László ügyv. ig.-ör felolvassa az Egyetemi Könyvtár 177/1947 sz. átiratát, melyben egy korábbi kérésünkre hivatkozva közli, hogy duplumanyagukból kiválasztották múzeumunk könyvtára számára a doktori értekezéseket, de anyagi alap hiányában a postázás költségeit nem tudják vállalni, s ezért kéri, hogy azok elszállítatásáról gondoskodjunk.

Ügyv.-tanács felkéri SZABÉDI Lászlót, hogy gondoskodjék a kérdéses könyvek ideszállításáról.

8. SZABÉDI László ügyv. ig.-ör felolvassa Sepsiszentgyörgy város polgármesteri hivatalának 9493/1947 sz. átiratát, melyben több helyről érkezett panasz alapján arra kéri a múzeum vezetőségét, hogy a múzeum gyűjteményei vásár- és ünnepnapokon is álljanak a közönség rendelkezésére. Jelenti, hogy mindjárt meg is válaszolta az átiratot, és közölte, hogy a múzeum minden vásár- és ünnepnapon d.e. 10–12 óráig eddig is és a jelenben is nyitva van, és a közönség rendelkezésére áll. Kivételt csupán a sátoros ünnepek képeznek.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

9. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy a múzeum faszükségletének ellátására kérjünk 10 öl fát a városi tanácstól.

Ügyv.-tanács a javaslatot elfogadja, és megbízza az ügyv. ig.-ört, hogy a kérést készítse el, és küldje el a városi tanácshoz.

10. SZABÉDI László ügyv. ig.-ör jelenti, hogy a múzeum és tanalap épületeinek tűzbiztosítási kötvényeinek összege előbb a lejnek pengőre, azután a pengőnek lejre való átváltása, valamint a lej stabilizálódása következtében igen csekély összeggé zsugorodott. Ezért javasolja, hogy a tűzbiztosítási kötvények újjáttassanak meg.

Ügy.-tanács a jelentést tudomásul veszi, a javaslatot elfogadja, és megbízza dr. KABAY Gábor jogtanácsost, hogy lépjen érintkezésbe GYÖRBÍRÓ Artúrral, a Biztosítási Társaság megbízottjával, és kérjen tőle ajánlatot egy 10 millió lejes biztosításra.

11. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr előterjeszti, hogy tervbe vette azt, hogy minden hónap folyamán egy ismeretterjesztő előadást rendezzünk a múzeum dísztermében. Az első előadás megrendezését nov. hó 15-re tervezi. Ismerteti a műsort, és kéri az elnökséget, hogy a megnyitó és bezáró beszédek megtartását vállalja el.

Ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr előterjesztését elfogadja. Az első előadás napját nov. hó 15-re tűzi ki, és megállapodik abban, hogy a megnyitó beszédet dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, a záróbeszédet pedig KISGYÖRGY Tamás elnök fogja mondani. A nagyközönség figyelmét a *Népi Egység*ben és a diákok által készített plakátok útján fogja felhívni az előadásra, míg az egyes hivatalokat és szakszervezeteket átiratilag is meg fogja hívni.

12. Dr. Székely Zoltán ig.-őr jelenti, hogy személyes megbeszélést folytatott PÁLFFY Sándor Székelyudvarhelyen lakó ig.-vál. tagunkkal, és kérte, hogy az Udvarhely megyei megyefőnökkel tárgyaljon abban az irányban, hogy a községek költségvetésében biztosítsanak támogatást a múzeumunk számára. E megbeszélés alapján a napokban PÁLFFY közölte, hogy a kérdés elintéztést nyert.

Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy egy 5 tagú bizottság keresse fel NAGY Viktor megyefőnököt is hasonló kéréssel.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javaslatát elfogadja.

13. Az idő előrehaladott voltára való tekintettel ügyv.-tanács kimondja, hogy a tanalapi ügyek megtárgyalására külön ülést kell összehívni egy közösen megállapított időpontban.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

27.

Jegyzőkönyv, mely felvétel a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1947. évi nov. hó 22-én, d.u. fél 5 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökele alatt: dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, dr. TANA Gyula, SCHULLER Sándor, dr. SZÉKELY Zoltán és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai, továbbá dr. KABAY Gábor ig.-vál. tag, jogtanácsos.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlöi a megjelent tagokat és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

2. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács 1947. évi okt. hó 27-én tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítetik.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy az ügyv.-tanács okt. 27-i ülésének határozata alapján dr. KABAY Gábor jogtanácsossal elkészítették a dr. SALAMON Ferenc alkalmaztatására vonatkozó szerződést, melyet felolvasás után ügyv.-tanács egyhangúlag elfogad.

4. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy:

a. Sepsiszentgyörgy város polgármesteri hivatalának kérését intéztük, hogy a múzeum számára 10 ló fát utaljanak ki. A kérés kedvező elintézése érdekében személyesen felkerestük IZSÁK Árpád alpolgármestert, aki kilátásba is helyezte kérésünk kedvező elintéztését.

b. Ugyancsak a polgármesteri hivatalhoz kérést adtunk be, hogy a néhai dr. KERESZTES Károly zongoráját adják át a múzeum használatára.

c. Csík, Udvarhely és Háromszék vármegyék megyefőnökségeihez kérést adtunk be, hogy a községek 1947/48. évi költségvetéseiben megfelelő segélyt biztosítsanak múzeumunk számára. Ezzel kapcsolatban jelenti, hogy Udvarhely megye megyefőnöke 7626/1947 sz. alatti átiratában már közölte, hogy Udvarhely megye minden egyes községének költségvetésében 200-200 lejt irányoztatott elő a múzeum megsegítésére.

d. Újabb kérést intéztünk Sepsiszentgyörgy város polgármesteréhez, valamint Háromszék vármegye megyefőnökéhez, kérve, hogy anyagi segélyben részesítsék múzeumunkat.

e. Felolvassa M. WOLFF 279/1947 sz. alatt iktatott levelét és arra adott válaszukat, melyben nevezett régész Németország amerikai megszálló övezetéből tudományos együttműködésre szólítja fel dr. SZÉKELY Zoltánt. E felszólítást a múzeum tudományos kapcsolatainak kimélyítése érdekében el is fogadta.

f. Jelenti, hogy a f. évi nov. hó 15-én tartott kultúr-estély tiszta jövedelme 12 448 lej volt. Javasolja, hogy az ügyv.-tanács fejezze ki köszönetét az estélyen való sikeres szerepléséért MOLNÁR Károly és RÉZ Domokos művészeknek.

A kultúr-estéllyel kapcsolatosan az ügyv.-tanács tagjai egyhangúlag megállapítják hogy a munkásság, melynek kulturális fejlődését is szolgálják ezek az előadások, csak igen kis számban jelent meg. Szükségesnek látják ezért, hogy átiratilag kérjék a Szakszervezetet, hogy hívja fel a munkásság figyelmét az előadásokra.

g. Jelenti, hogy a következő előadás 1947. évi dec. hó 27-én, karácsony harmadnapján lesz, melynek műsorát KODÁLY Zoltán népi zenei számai fogják kitölteni. Az összekötő szöveget SZÉKELY Endre

zenetanár tartja, közreműködik az Székely MIKÓ-Kollégium KODÁLY-Dalköre, valamint a Textilművek dalárdája és RÉZ Domokos és MOLNÁR Károly zongora- és hegedűszámokkal. Az ügyv.-tanács határozata alapján a megnyitó és bezáró beszédet dr. KABAY Gábor ig.-vál. tag tartja.

h. Bejelenti, hogy a helybeli Szaktanács munkás-szabadegyetemet rendez; a múzeum előadótermet felajánlotta az előadások céljára abból az elgondolásból indulva ki, hogy ezáltal a közönség minél jobban megismerje a múzeumot, továbbá, hogy a szabadegyetem révén némi anyagi előnyöket is szerezzen a múzeum számára.

i. Jelenti, hogy f. hó 23-án munkás-semináriumot indít meg, hogy a munkásság szélesebb rétegei is megismerhessék a múzeum kiállításai anyagát.

j. Jelenti, hogy az ig.-választmány f. évi márc. hó 25-i gyűlésének határozata alapján megkeresést intéztünk a ZATHURECZKY család tagjaihoz, kérve, hogy jelöljék meg azt a személyt, akit családi megbízottként óhajtanak beküldeni a múzeum ig.-választmányába. A család többségének választása KOVÁCS Jenő textilgyári igazgatóra esett.

k. Jelenti, hogy az ügyv.-tanács okt. 27-i ülésének határozata értelmében dr. KABAY Gábor jogtanácsos, ig.-vál. tag tárgyalást folytatott GYÖRBÍRÓ Artúrral, a Biztosítási Rt. megbízottjával, aki ajánlatot tett egy 10 millió lejes tűzbiztosításra, mely szerint az évi díjkészlet 53 977 lej volna.

Ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelentéseit tudomásul veszi. MOLNÁR Károly és RÉZ Domokos művészeknek a nov. 15-i előadásra való szerepléséért köszönetét fejezi ki. KOVÁCS Jenőnek a ZATHURECZKY család részéről ig.-vál. tagként való jelölését tudomásul veszi. Hozzájárul ahhoz, hogy a Szaktanács által rendezendő szabadegyetemi előadások céljaira a dísztermet vegyék igénybe.

A tűzbiztosítási kötvény megújítását a kötvény lejártáig függőben hagyja, minthogy jelenleg a múzeum nem rendelkezik megfelelő fedezettel a díjfizetésre.

5. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy a stabilizáció után még mind a mai napig nem nyert elintéztést a múzeumi alkalmazottak fizetésének megállapítása. FADGYAS Anna tb. múzeumőr részére 4234 lej, FODOR Józsefné altiszt részére pedig 1638 lej havi fizetés megállapítását javasolja. Bejelenti, hogy ezt az összeget az állami alkalmazottak részére megállapított fizetések alapján javasolja.

Ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr javaslatát elfogadja és 1947. évi szept. hó 1-jétől kezdődőleg FADGYAS Anna havi fizetését 4234 lejben, FODOR Józsefné havi fizetését pedig 1638 lejben állapítja meg.

6. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr felolvassa KULCSÁR Rudolfnak, a tanalapi épületek kézdívsárhelyi gondnokának jelentését az általa gondnokolt épületekkel kapcsolatosan tett intézkedéseiről.

Tudomásul szolgál.

7. Dr. KABAY Gábor jogtanácsos jelenti, hogy többszöri eljárása után sikerült a mai napon a csendőrség helybeli parancsnokával a lakbérleti szerződéssel kapcsolatos kérdésekben felvenni a tárgyalást. Felhívta a parancsnok figyelmét arra, hogy bár 1945 nyara óta használják az épületet, mind a mai napig egyetlen havi bért sem fizettek. Közölte vele, hogy az 1947. év januárjában keltezett, de 1947. május 7-én a csendőrség által illelkezés végett bemutatott szerződés kezdetét 1946. ápr. hó 11-ről 1947. ápr. hó 11-re, lejáratát pedig 1948. ápr. 11-ről 1949. ápr. 11-re javították ki.

A bérfizetésre vonatkozóan azt a választ adta a parancsnok, hogy a régi bért nem fizeti ki, mert a légió ingyen lakott, az 1947. ápr. 11-től esedékes bért kérényezték, de még az illetékes ügyosztály nem intézkedett. A hamisításra vonatkozólag pedig egyik őrmestert kihallgatta, aki azt mondotta, hogy DIACONESCU őrnagy rendeletére KISGYÖRGY Tamás beleegyezésével javította ki a szerződés dátumát. Mindkét eset tisztázása végett meg fogja keresni hivatalosan DIACONESCU őrnagy urat.

Ügyv.-tanács dr. KABAY Gábor jelentését tudomásul veszi, és kéri az ügy továbbvitelére. KISGYÖRGY Tamás elnök kijelenti, hogy ő sohasem tett olyan kijelentést a csendőrségnek, hogy a szerződés keltezését kijavíthatják.

8. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy a Szabadság tér 13. sz. alatti épület melléképületeit a térparancsnokság használja meg nem engedett célra anélkül, hogy erre valaha is a múzeum vezetőségétől, mint a Tanalap kezelőjétől engedélyt kért volna.

Ügyv.-tanács felkéri dr. KABAY Gábor jogtanácsost, hogy tegye meg a szükséges lépéseket a kilakoltatás ügyében.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

28.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM ügyv.-tanácsának 1947. évi dec. hó 13-án d.u. 6 órakor tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökle alatt: dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, dr. TANA Gyula, dr. SZÉKELY Zoltán, az ügyv.-tanács tagjai és dr. KABAY Gábor ig.-vál. tag, jogtanácsos

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlö a megjelenteket és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr vezeti.

2. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr felolvassa az ügyv.-tanács 1947. évi nov. hó 22-én tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítettik.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr előterjeszti az 1947/48. évi költségvetést, mely 1947. aug. 15-től 1948. márc. 31-ig bezárólag foglalja magába a várható bevételeket és kiadásokat. Bevételeként előirányoztatott 172 000 lej, kiadásként ugyancsak 172 000 lej.

Ügyv.-tanács beható tárgyalás után az előterjesztett költségvetést egyhangúlag elfogadja, és jóváhagyás céljából az ig.-választmány elé terjeszti.

4. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr előterjeszti a Háromszéki Tanalap 1947/48. évi költségvetését, mely 1947. aug. 15-től 1948. márc. 31-ig bezárólag foglalja magába a várható bevételeket és kiadásokat. Bevételeként előirányoztatott 81 710 lej, kiadásként ugyancsak 81 710 lej.

Ügyv.-tanács a Háromszéki Tanalap előterjesztett költségvetését egyhangúlag elfogadja, és jóváhagyás céljából az ig.-választmány elé terjeszti.

5. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy tekintettel arra az érdektelenségre, mellyel Csík vármegye viseltetik a múzeum segélyezése iránt, az ig.-őr intézzen átiratot CSOBOTH Imréhez, a Csík megyei Kommunista Párt főtitkárához, és kérje meg, hogy tegyen lépéseket KACSA Márton Csík megyei megyefőnöknél a múzeum segélyezése ügyében.

Javasolja továbbá, hogy az ig.-őr intézzen átiratot a MNSz helyi tagozatához is, melyben az intézmény számára segítyt kér.

Ügyv.-tanács dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javaslatait elfogadja és utasítja ig.-őrt, hogy mindkét átiratot küldje el az illetékeseknek.

6. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr javasolja, hogy a dec. hó 19-én tartandó ig.-választmányi gyűlésre a meghívókat az elnök úgy bocsássa ki, hogy az eddig meg nem jelent ig.-vál. tagok figyelmeztetést kapjanak arra nézve, hogy amennyiben a gyűlésen nem jelennek meg, ig.-vál. tagságuk megszűntek tekintendő.

Ügyv.-tanács a javaslatot elfogadja.

7. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy értesülése szerint (...) a MNSz egyik kulturális ülésén olyan kijelentést tett(ek), hogy a SzNM könyvtárát rajt(uk) kívül álló okok miatt nem tudj(ák) használni. Kötelességének tartja bejelenteni, hogy a fenti kijelentés nem felel meg a valóságnak, tekintettel arra, hogy tudományos kutatásra a múzeum könyvtára mindenkinek rendelkezésére áll. Minthogy itten egy múzeumi könyvtárról van szó, nem engedhető meg, hogy a múzeum könyvtárának példányai szabadon, közkézen forogva, megrongáltan kerüljenek vissza. (...) A könyvtári rend jövőbeni megőrzése céljából szigorúan ragaszkodik ahhoz, hogy a múzeumi könyvtárak számára lefektetett elvek érvényesüljenek.

Ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelentését tudomásul veszi, s mint felelős vezetőt utasítja, hogy a jövőben a könyvtár használatára vonatkozólag az érvényben lévő szabályok értelmében járjon el.

8. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr javasolja, hogy KOVÁCS Jenő ig.-vál. tagot tanácskozó tagként az ügyv.-tanács hívja meg üléseire.

Ügyv.-tanács a javaslatot elfogadja, és elhatározza, hogy KOVÁCS Jenő ig.-vál. tagot tanácskozó tagként az ügyv.-tanács üléseire meghívja.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

29.

Jegyzőkönyv, mely felvételte a SzNM ig.-választmányának Sepsiszentgyörgyön 1947. évi dec. hó 19-én d.u. 5 órakor a Múzeum irodahelyiségében tartott rendes gyűléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklete alatt: Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, dr. TANA Gyula, dr. KABAY Gábor, SCHULLER Sándor, dr. SZÉKELY Zoltán, SZÁSZ Imre, PÉTER Gyula, TAKÁCS János és FADGYAS Anna, az ig.-választmány tagjai.

1. Elnök üdvözlí a megjelenteket, és a gyűlést megnyitja. Megállapítja a gyűlés összehívásának szabályszerűségét és határozatképességét. Ismerteti a tárgysorozatot, melyet a gyűlés elfogad. A jegyzőkönyv vezetésére FADGYAS Annát, hitelesítésre pedig dr. TANA Gyula és PÉTER Gyula ig.-vál. tagokat kéri fel.

2. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy dr. BÁNYAI János alelnök távolmaradását kimentette. Tudomásul szolgál.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy KISS Zsigmond, IMECS Béla és dr. CSISZÉR Zoltán Udvarhely megyei, továbbá GYÖRGY Géza, LŐRINCZ Ferenc és GÁL Ferenc Csík megyei, valamint CSAPÓ József kézdivásárhelyi ig.-vál. tagokkal közölte, hogy a gyűlésen jelenjenek meg, mert különben tagságukat megszűntek tekintí az ig.-választmány.

Tudomásul szolgál.

4. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr felolvassa KISS Zsigmond székelykeresztúri tanítóképző intézeti igazgató f. évi dec. hó-14-én kelt levelét, melyben nevezett bejelenti ig.-vál. tagságáról való lemondását.

Ig.-választmány KISS Zsigmond lemondását tudomásul veszi.

5. KISGYÖRGY Tamás elnök a Múzeum érdekeit szem előtt tartva javasolja, hogy azok helyett a tagok helyett, akik eleddig semmiféle érdeklődést sem mutattak a Múzeum ügyei iránt, sem pedig gyűléseiken nem jelentek meg, az ig.-választmány gondoskodjék olyan személyekkel való leváltásukról, akik a Múzeum munkájában tevékenyen részt fognak venni. Javasolja,

hogy dr. CSISZÉR Zoltán és IMECS Béla székelyudvarhelyi ig.-vál. tagok tagságát tekintse megszűntnek az ig.-választmány, és helyükbe MOLNÁR István székelykeresztúri unit. gimnáziumi és HORVÁTH József székelyudvarhelyi ref. kollégiumi tanárokat válassza meg. GYÖRGY Géza gyergyóremetei ig.-vál. tag tagságát szintén tekintse megszűntnek az ig.-választmány, minthogy nevezett még soha egyetlen gyűlésen sem jelent meg. Sajnálattal állapítja meg, hogy a Csík megyei tagok jóformán semmiféle érdeklődést sem mutatnak a múzeum ügyei iránt. PÉTER Gyula ig.-vál. tag javasolja, hogy a csíkiak érdeklődésének felkeltése érdekében az ig.-választmány tagjai közül valaki személyesen keresse fel a Csík megyei vezető tényezőket, hogy meggyőzze őket a Múzeum fontos hivatásáról. Ezzel kapcsolatosan dr. GYÁRFÁS Albert alelnök előadja, hogy egy évvel ezelőtt vezetésével egy hármass tagú küldöttséggel mentek el Csíkszeredába, ahol a megye vezető férfiival folytatott megbeszélést ebben az ügyben, sajnos azonban mind a mai napig nagyobb érdeklődés nem nyilvánult meg annak ellenére, hogy a személyes tárgyalás alkalmával nagyszerű ígéreteket kaptak.

Ig.-választmány KISGYÖRGY Tamás elnök javaslatát elfogadja, melynek alapján IMECS Béla és dr. CSISZÉR Zoltán székelyudvarhelyi és GYÖRGY Géza gyergyóremetei ig.-vál. tagok tagságát megszűntnek mondja ki. MOLNÁR István székelykeresztúri unit. gimn. tanárt, valamint HORVÁTH József székelyudvarhelyi ref. kollégiumi tanárt ig.-vál. tagokul választja meg. A KISS Zsigmond lemondásával, valamint a GYÖRGY Géza felmentésével megüresedett tagsági helyek betöltésével kapcsolatosan megbízza az ügyv.-tanácsot, hogy a legközelebbi gyűlésre tegyen javaslatot e két hely betöltése tárgyában.

6. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató-őr bejelenti, hogy a stabilizáció következtében a múzeum pénztára teljesen üresen maradt, s ezért kénytelen volt az ügyv.-tanács, hogy dr. ÁRVAY József ig.-őr állását megszüntetni. Dr. SZABÉDI (SZÉKELY) László ügyv. ig.-őrt a BOLYAI Tudományegyetem meghívta az esztétikai tanszékre, melyet nevezett el is fogadott. Bejelenti, hogy SALAMON Sándor, akit egy évvel ezelőtt az ügyv.-tanács a könyvtári segédmunkálatokkal bízott meg, szintén eltávozott. A múzeum anyagi helyzete egyrészt szükségessé a 2 ig.-őri állás megszüntetését, másrészt a tapasztalat indította az ügyv.-tanácsot arra, hogy az intézet vezetését egy felelős személyre bízva. Bejelenti továbbá, hogy az ügyv.-tanács okt. hó 27-én hozott határozata értelmében dr. SALAMON Ferenc ref. kollégiumi tanárt megbízta egy évre a múzeumi munkákban való segédkezéssel, melynek ellenértékében rendelkezésére bocsátotta egyik mű-

zeumőri lakást. Bejelenti, hogy az ig.-választmány márc. hó 25-én hozott határozata értelmében megkeresést intéztünk a ZATHURECZKY család tagjaihoz, felkérve, hogy jelöljék ki az ig.-választmányban a család megbízottját. A ZATHURECZKY család tagjainak többsége KOVÁCS Jenő textilgyári igazgatót jelölte meg. Bejelenti, hogy SZABÉDI (SZÉKELY) László ügyv. ig.-őr eltávozásával az ügyv.-tanács őt bízta meg az ügyv. ig.-őri teendők ellátásával.

Ig.-választmány a jelentéseket tudomásul véve kijelenti, hogy dr. SZABÉDI (SZÉKELY) László ügyv. ig.-őr eltávozását tudomásul veszi, továbbá dr. ÁRVAY József ig.-őr állását megszüntnek tekinti. SALAMON Sándor távozását, valamint dr. SALAMON Ferenc egy évre szóló alkalmaztatását jóváhagyólag tudomásul veszi. KOVÁCS Jenőnek a ZATHURECZKY család megbízottjaként való ig.-választmányi tagságát örömmel hagyja jóvá. Dr. SZÉKELY Zoltán az ügyv. ig.-őri teendők elvégzésével megbízza. Ügyv.-tanács javaslata alapján dr. SZABÉDI (SZÉKELY) Lászlót tiszteletbeli ig.-választmányi tagjául választja.

7. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr előterjeszti az ellenőrző-bizottság által felülvizsgált és az ügyv.-tanács által elfogadott 1947/48. évi költségvetést, mely 1947. aug. 15-től 1947. márc. 31-ig bezárólag foglalja magába a várható bevételeket és kiadásokat. Bevételként előirányoztatott 172 000 lej, kiadásként ugyancsak 172 000 lej.

Ig.-választmány az előterjesztett költségvetést egyhangúlag elfogadja, és utasítja az igazgató őrt, hogy jóváhagyás céljából terjessze fel a Művészetiügyi Minisztériumhoz.

8. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr előterjeszti az ellenőrző bizottság által felülvizsgált és az ügyv.-tanács által elfogadott 1947/48. évi költségvetését a Háromszéki Tanalaphoz, mely 81 710 lej bevételt és 81 710 lej kiadást mutat.

Ig.-választmány a Háromszéki Tanalap költségvetését egyhangúlag elfogadja, és utasítja az igazgató őrt, hogy jóváhagyás céljából terjessze fel a Művészetiügyi Minisztériumhoz.

9. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr a Tanalap épületeivel kapcsolatosan előadja, hogy a Szabadság tér 9. sz. alatti épületet a csendőrlégió, a 11. sz. épületet pedig a Gimnaziul Mixt tartja elfoglalva, de mind a mai napig egyik sem fizetett semmiféle használati díjat.

PÉTER Gyula ig.-vál. tag hozzászólások rendjén előadja, minthogy az állam maga is megköveteli, hogy az épületeiért azok, akik elfoglalva tartják, lakbért fizessenek, a Múzeum is igyekezzék odahatni, hogy a szóbanforgó két épület lakbérét minél előbb kapjuk meg. Dr. KABAY Gábor ig.-vál. tag, jogtanácsos előadja, hogy még tavaly határoztunk abban, hogy

a csendőrséggel megkössük a szabályszerű labbéleti szerződést, de 8 hónapon keresztül húzták az ügyet, s a bérbeadás határidejét önkényesen kijavították, és most éppen ennek a tisztázása van folyamatban, de reméli, hogy rövidesen sikerülni fog rendezni velük a kérdést.

10. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy az ig.-választmány tegyen lépéseket arra nézve, hogy HERPEI Jánost, a múzeum volt igazgatóját Magyarországon vonják felelősségre a múzeum anyaga egy részének az 1944. év őszén történt elszállításáért, mert néppellenes cselekedetnek minősíti az elmenekítés tényét.

Ig.-választmány a javaslatot elfogadja, és elhatározza, hogy a magyar kormánnyal közölni fogja, hogy érthetetlennek tartja, hogy nevezett múzeumi állásban van, úgy hiszi, hogy ez azzal magyarázható, hogy nevezett ténykedése nem ismeretes az illetékes ténnyezők előtt. Gondoskodik arról, hogy átiratát a MNSz helyi vezetősége a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumon keresztül juttassa el Budapestre.

Több tárgy nem lévén elnök a gyűlést bezárja.

30.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1948. évi febr. hó 16-án d.u. fél 5 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről.

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás tanács elnök elnöklété alatt: dr. GYÁRFÁS Albert és NAGY Imre alelnökök, dr. TANA Gyula, dr. SZÉKELY Zoltán és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai, továbbá KOVÁCS Jenő ig.-vál. tag mint tanácskozó tag és dr. KABAY Gábor ig.-vál. tag, jogtanácsos.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlö a megjelenteket, és az ülést megnyitja. Meleg szavakkal köszönti KOVÁCS Jenő ig.-vál. tagot, aki első ízben jelent meg az ügyv.-tanács ülésén, és kéri megértő munkáját múzeumunk ügyeiben. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

2. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács 1947. dec. hó 13-án tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítették.

3. NAGY Imre alelnök bejelenti, hogy többszöri utánjárás után Csík vármegyer megyefőnöksége 5000 lej segélyt utalt ki a múzeum számára, melyet f. hó 14-én be is fizetett a múzeum pénztárába. Mínthogy a Csík megyei vezetőség nagyon elzárkózottan viselkedik a múzeummal szemben, ezért kéri, hogy Háromszék és Udvarhely megyék által befizetett segélyösszegekről készítsünk egy kimutatást számára, hogy azt példaképpen mutassa meg a Csík megyei vezetőknek.

Ügyv.-tanács NAGY Imre alelnök bejelentését tudomásul veszi, Csík vármegye megyefőnökségének

5000 lejes segélyéért köszönetét fejezi ki, és a kért kimutatást NAGY Imre alelnöknek kiadja.

4. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy:

a. Az ügyv.-tanács dec. 13-i ülésének határozata értelmében megkeresést intéztünk CSOBOTH Imréhez, a Kommunista Párt Csík megyei titkárához, hogy a múzeum segélyezése ügyében keresse meg a megyefőnököt, de mind a mai napig nem kaptunk választ.

b. Megkeresést intéztünk a MNSz helyi tagozatához is segélyezés tárgyában, de innen sem kaptunk semmiféle választ.

c. A MNSz központi kulturális bizottságának elnöke, BALOGH Edgár személyes felhívására f. évi jan. hó 15-én a MNSz KI-n keresztül segély iránti kérést adtuk be a Minisztériumhoz is.

d. 1947. dec. hó 18-án Háromszék vármegye megyefőnöksége átiratban értesített, hogy a községek 1947/48. évi költségvetésében 41 250 lejt irányoztak elő múzeumunk segélyezésére. A vármegye almegegyefőnökének hivatalos felszólítása alapján a befizetéseket már meg is kezdték az egyes községek. Az eddig befolyt összegekről a pénztári jelentésekben fogunk beszámolni.

e. Jelenti, hogy az ősz folyamán beadott kérésünkre Háromszék vármegye megyefőnöksége a rendelkezésre álló kulturális alapból 1947. dec. 23-án 10 000 lej segélyt utalt ki, és ugyancsak 10 000 lejt adott Sepsiszentgyörgy városa is, továbbá 5 öl tűzifát, melynek leszállításáról a múzeumnak kell gondoskodnia.

f. Jelenti, hogy dr. BÁNYAI János alelnök Székelyudvarhelyen 2000 lejt gyűjtött múzeumunk számára, amelyet f. hó 10-én küldött el pénztárunk számára.

g. Bejelenti továbbá, hogy f. hó 16-án Csík, Udvarhely és Háromszék vármegyék megyefőnökségeihez kérést adtuk be, hogy az 1948/49. évi költségvetések összeállítására alkalmával múzeumunk számára megfelelő segélyt vegyenek fel.

h. Bejelenti, hogy ismeretterjesztő előadásaink keretében 1947. dec. 27-én KODÁLY-este, 1948. jan. 18-án pedig a csernátfalusi csángó műkedvelők közreműködésével csángó-estet rendeztünk. Következő előadásunkat f. hó 29-én tartjuk, amikor dr. LÁSZLÓ Gyula egyetemi tanár a régi magyar családi életről fog előadást tartani. Az előadást SCHULLER Sándor ig.-vál. tag fogja megnyitani, és KISGYÖRGY Tamás ig.-vál. elnök bezárni. Ezzel kapcsolatosan bejelenti, hogy márc. hó 2-án a MNSz tagozatának rendezésében Csík-szeredában fogunk előadást tartani LÁSZLÓ Gyula egyetemi tanár közreműködésével, ahová múzeumunk részéről KISGYÖRGY Tamás és Dr. SZÉKELY Zoltán is el fognak menni. Bejelenti, hogy az 1948-as évforduló

megünneplését múzeumunk márc. hó 14-re tűzte ki, mely alkalomra SZABÉDI László egyetemi tanárt kértük fel az ünnepi beszéd megtartására. Abban az esetben, ha SZABÉDI nem jöhetne el, dr. SZÉKELY Zoltán tart előadást. A múzeum birtokában lévő 1848-as emléktárgyakból kiállítást rendezünk, az ősz folyamán pedig NAGY Imre és BORDY András festőművészek vezetésével a jelenleg élő székely festőművészek műveit fogjuk kiállítani. Márc. hó végére tervbe van véve egy zene-estély, melyet ANTALFFY Istvánné zongoratanárnő fog rendezni múzeumunk számára. Ismeretterjesztő-előadásaink sorozatát ápr. hó folyamán BALOGH Edgár zárja be, amikor a moldvai csángókkal szeretne eljönni közénk.

i. Bejelenti, hogy hírlapgyűjteményünk gyarapítása érdekében megkeresést intéztünk a *Magyar Szó* és az *Utunk* szerkesztőségébe, hogy díjmentesen küldjék meg lapjukat múzeumunk számára. Kérésünk meghallgatásra talált, és mindkét kiadó díjmentesen küldi lapját f. évi jan. hó 1-jétől kezdve.

j. Bejelenti, hogy *Sepsiszentgyörgy története* című kiadványunk kinyomtatására vonatkozólag árajánlatot kértünk a JÓKAI-nyomdától, mely szerint ívenként a nyomás és bekötés 4900 lejbe kerülne.

Ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelentéseit jóváhagyólag tudomásul veszi, s a JÓKAI-nyomda árajánlatát elfogadja azzal, hogy dr. SZÉKELY személyes tárgyalás alapján próbáljon valamit alkudni.

5. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy néhai GYÁRFÁS Jenő festőművész fia, GYÁRFÁS Endre édesapja hagyatékából egy db. krétarajzot és egy festménymásolatot ajándékozott múzeumunknak. Bejelenti, hogy nevezett nagyon nehéz anyagi körülmények között lévén szeretné eladni édesapjának egy-két darab festményét. Felkéri NAGY Imre alelnököt, aki személyesen járt el a képeket megnézni, hogy szakértőként nyilatkozzék az ügyről.

NAGY Imre alelnök feltétlenül fontosnak tartja, hogy az eladásra kerülő képek a Múzeum tulajdonába kerüljenek. Mínt hogy egyelőre a *Tetemrehívás* egyik vázlatát és néhai GYÁRFÁS Jenő önarcképet hajlandó eladni GYÁRFÁS Endre, azt javasolja, hogy a Múzeum vásárolja meg a *Tetemrehívás* vázlatát, az önarcképet egyelőre hagyja el, hanem e helyett inkább vegye meg azt a két arcképet, mely a művész öreg szüleit ábrázolja. Javasolja, hogy úgy a város, mint a megye területén fellelhető összes GYÁRFÁS- és BARABÁS-képekről készítsen a múzeum leltárt.

Dr. KABAY Gábor javasolja, hogy a fellelhető képekről készíttessen a múzeum fényképeket. Ezzel kapcsolatosan dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr kéri az ügyv.-tanácsot, hogy járuljon hozzá ahhoz, hogy a múzeum tulajdonában lévő romlandó fényképeszeti kel-

lékek csereképpen való felhasználásával valamelyik fényképésszel készíttethesse el a felvételeket.

Ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelentését tudomásul veszi. NAGY Imre alelnök szakvéleménye alapján elhatározza, hogy az eladásra kerülő GYÁRFÁS-képet, esetleg képeket a múzeum számára megvásárolja. A megvásárlással dr. GYÁRFÁS Albert alelnököt, dr. KABAY Gábor jogtanácsost, és dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrt bízza meg.

A képek leltárba való felvételére vonatkozó javaslatot elfogadja, és hozzájárul, hogy a fényképezés a Múzeum tulajdonában lévő fényképeszeti anyag részbeni cserébe adásával végeztesse el.

6. FADGYAS Anna jelentést tesz a pénztár állapotáról. Bejelenti, hogy 1947. aug. 15-től kezdődőleg 1948. febr. 16-ig bezárólag a pénztár 159 512 lej 50 bani bevételt mutat, mely a következő tételekből tevődik össze:

a. Háromszék vm. megyefőnökségének segélye	10 000 lej
b. Sepsiszentgyörgy város segélye	10 000 lej
c. Háromszék vm. községi segélyeiből eddig befolyt	24 672 lej
d. Udvarhely vm. községi segélyeiből eddig befolyt	36 542 lej
e. Csík vármegye megyefőnökének segélye	5000 lej
f. Ig.-vál. tagok gyűjtéséből	8900 lej
g. A Székelyudvarhelyi ref. koll. ifjúságtól	500 lej

h. A nov. 15., dec. 27. és jan. 18-i előadásokból

34 342 lej

i. Ruhahasználati díjból

3880 lej

j. SZÉKELY Z.: **Jegyzetek Dácia**

történetéből c. kiadvány eladásából: 6000 lej

k. Kollégiumtól 7 01 tűzifa törlesztésére

19 212 lej

l. Látogatási díjakból

464,50 lej

A kiadás ezzel szemben

70 292lej,

melyből:

a. Személyi kiadás	55 452 lej
b. Fűtés, világítás, víz	5438 lej
c. Telefonhasználati díj	3764 lej
d. Postai és egyéb kiadás	4767 lej
e. Gyűjtemény gyarapítási költség	871 lej
A mutatkozó pénzkészlet	89 220,50lej

Ügyv.-tanács a pénztári jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

7. NAGY Imre alelnök javasolja, hogy a tavasz folyamán a múzeum vezetősége rendezzen egy tanulmányi kirándulást a moldvai csángókhöz, melynek célja a csángó nép gazdasági életének tanulmányozása, továbbá a tárgyi néprajzi emlékek összegyűjtése

volna. A kirándulás költségeinek fedezésére szükséges összeg megszerzése céljából tárgyalást kellene folytatni BALOGH Edgárral vagy TAKÁTS Lajos nemzetnevelésügyi miniszterrel⁵⁰.

Ügyv.-tanács elvileg elfogadja NAGY Imre alelnök javaslatát, és a kirándulás előkészítésével dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrt bízta meg.

8. NAGY Imre alelnök javasolja, hogy a múzeum vezetősége keresse fel BALÁZS Márton nyug. polgári iskolai igazgatót Olt utcai lakásán, mert valószínű, hogy sok olyan értékes könyv és esetleg egyéb tárgy van a birtokában, ami a múzeumot is érdekelné.

Ügyv.-tanács a javaslatot elfogadja, és megbízza dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrt, hogy keresse fel BALÁZS Mártont, és látogatása eredményéről tájékoztassa az ügyv.-tanácsot.

9. Dr. KABAY Gábor jogtanácsos jelentést tesz a Tanalap Szabadság tér 9. szám alatti épületéről, melyet a csendőrség bérel. Bejelenti, hogy többszöri tárgyalás után megállapodtak az épület lakbérében, melyet havi 4000 lejben állapítottak meg. 1947. aug. 15-től 1947. dec. 31-ig esedékes lakbérben 18 000 lejt meg is fizették. Átiratot intéztünk, hogy 1946. ápr. 11-től 1947. aug. 15-ig terjedő időre havi 4000 lejlel számítva összesen 64 000 lejt fizessenek ki lakbérképpen. Erre az átiratunkra még nem kaptunk választ. Ha a csendőrség elzárkóznék a jelzett összeg megfizetésétől, akkor pert fog indítani ellenük.

Ügyv.-tanács dr. KABAY Gábor jogtanácsos jelentését jóváhagyólag tudomásul veszi.

10. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy 1947. évi szept.–dec. havi pótóradíjkeppen FADGYAS Anna részére 4000 lej, FODOR Józsefné részére pedig 1500 lej kiutalását engedélyezze az ügyv.-tanács.

Ügyv.-tanács dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javaslatát elfogadja, és FADGYAS Anna részére 4000 lej, FODOR Józsefné részére pedig 1500 lej kifizetését engedélyezi.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

31.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1948. évi ápr. hó 24-én d.u. 4 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökle alatt: dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr, dr. KABAY Gábor jogtanácsos és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai.

1. Elnök üdvözlí a megjelenteket, és az ülést megnyitja.⁵¹

2. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács f. évi febr. hó 16-án tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítették.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy a Ministerul Educației Naționale, Casa Școalelor și a Culturii Poporului⁵² 1948. febr. 16-án kelt 42.983/1947 sz. leiratában közölte, hogy 186/1947 sz. felterjesztésünk alapján, 1948. febr. 11-én kelt 6002. sz. végzésével a 11/1944 sz. törvény rendelkezéseinek megfelelően az alapítvány felügyeletével és ellenőrzésével BECSEY Pál középiskolai felügyelőt bízta meg.⁵³ Bejelenti, hogy a Minisztérium határozatát f. évi márc. hó 31-én átiratban közölte BECSEY Pállal.

Ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelentését tudomásul veszi, és BECSEY Pál kinevezését örömmel üdvözlí.

Ezzel kapcsolatosan dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy a mai ülésre BECSEY Pált meghívtuk, azonban ma d.e. telefonon közölte, hogy haláleset miatt nem tud megjelenni az ülésen.

Ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelentését tudomásul veszi.

4. Dr. SZÉKRELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy:
a. A múlt ülés határozata alapján megvásároltuk GYÁRFÁS Jenő festőművész *Tetemrehívás* című képeinek egyik vázlatát és 2 db. női fejét ábrázoló képét, melyek a müncheni tanulmányi idejéből származnak. A 3 db. festményt 40 000 lejért vásároltuk meg. A vásárlási szerződés illetve pedig 1711 lej, s így a képvásárlás összesen 41 711 lejbe került.

Bejelenti, hogy LUCA László pénzügyminiszter ittléte alkalmából KISGYÖRGY Tamás elnökkel egyetemben személyesen felkeresték a miniszter urat, és segélyt kértek a képek megvásárlására. E célra a miniszter úr 100 000 lejt adományozott múzeumunknak.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi, és LUCA László miniszter úrnak adománnyáért hálás köszönetét fejezi ki.⁵⁴

b. Bejelenti, hogy ugyancsak a múlt ülés határozata értelmében felkerestük BALÁZS Márton nyug. polg. iskolai igazgatót, hogy eladásra szánt könyvtárát megtekintsük. A kiszállás alkalmával megállapítottuk, hogy a könyvtár sok olyan könyvet tartalmaz, amely már megvan könyvtárunkban. Múzeumunkat főleg a Magyar Könyvtár sorozata érdekelné, mely 53 kötetben 1–570. számig bezárólag tartalmazza a megjelent műveket, 40 szám kivételével. Ezt a sorozatot 3500 lejért volna hajlandó eladni múzeumunknak. Ezenkívül szükségesnek tartanók KISFALUDY Károly munkáinak a megvételét, mely 6 kötetből áll. Ezt a 6 kötetet 600 lejért engedné át számunkra. Fontos volna, hogy megvásároljuk KÓVÁRY László: **Érdély építészeti emlékei** és FÜLÖP Alajos: **Axiómák gyűjteménye** című műveit. E két utóbbi műnek az árát nem közölte, de véleményünk szerint kötetenként 100 lejért ideadná.

Közli továbbá, hogy BALÁZS Márton felajánlotta kiadásra múzeumunknak egy néprajzi tárgyú dolgozatát. Kikötése azonban az, hogy ahhoz sem hozzátenni, sem elhagyni belőle semmit sem lehet. Bejelenti továbbá, hogy négy hatalmas albumban levő emlékgyűjteményét, mely munkáinak ismertetését, a hozzá intézett leveleket s utazásai alkalmával gyűjtött látképeket stb. tartalmazza, halála alkalmával múzeumunknak fogja ajándékozni.

Látogatásunk alkalmával átadott 6 db. székely vonatkozású könyvet ajándékképpen könyvtárunk számára.

Ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltán jelentése alapján elhatározza, hogy a megvételre ajánlott könyveket a könyvtár számára megvásárolja BALÁZS Mártontól, abban az esetben, ha az egészet legfejlebb 3000 lejért hajlandó átadni. A néprajzi tárgyú dolgozat kiadására vonatkozólag pedig mindaddig nem tud határozatot mondani, amíg azt tüzetesen át nem tanulmányozza dr. SZÉKELY Zoltán.

A kilátásba helyezett ajándékért és a már átadott 6 db. könyvért köszönetét fejezi ki.

c. Bejelenti, hogy képzőművészeti gyűjteményünket MATTIS-TEUTSCH János, LUKÁSZ Irén, HÜBNER Károly és LEITER Artúr 1-1 olajfestményükkel, KOLLÁR Gusztáv pedig egy kis vízfestményével ajándékozta meg.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és az adományozóknak köszönetét fejezi ki.

d. Jelenti, hogy az 1948/49. évi segélyezés tárgyában beadott kérésünkre Udvarhely vm. megyefőnöksége közölte, hogy a múlt évi segélyösszeget biztosította a folyó évre is múzeumunk számára a községi költségvetésekben. Háromszék megye almegyefőnöke érdeklődésünkre közölte, hogy a községi költségvetések még nincsenek teljesen összeállítva, ezért nem tud határozott összeget közölni, azonban utasította a főszámvevőt, hogy a lehetőség határain belül, ahol lehet, ott a múlt évi segélyösszeget emeljék fel. Sepsiszentgyörgy város 1848/49. évi költségvetésében 50 000 lej segélyt vett fel múzeumunk számára, melyet a minisztérium is jóváhagyott. Csík vármegye megyefőnöksége átiratunkra még semmiféle választ sem adott, azonban remélni lehet, hogy innen is fogunk kapni segélyt a f. évben, minthogy az utóbbi időben néhány segélye beérkezett, és pl. Gyergyószentmiklós városa 5000 lej segélyt beküldött.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi.

e. Jelenti, hogy ismeretterjesztő előadásaink keretében f. évi febr. hó 29-én dr. LÁSZLÓ Gyula egyetemi tanár a régi magyar családi életéről tartott előadást. Az előadást SCHULLER Sándor ig.-vál. tag nyitotta meg, és KISGYÖRGY Tamás elnök zárta be.

Az előadás tiszta jövedelme 2101 lej volt. F. évi márc. hó 2-án Csíkszeredában a MNSz helyi vezetőségének rendezésében tartottunk ismeretterjesztő előadást LÁSZLÓ Gyula egyetemi tanár közreműködésével. Múzeumunk képviselőjében KISGYÖRGY Tamás elnök és dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelentek meg. Minthogy az előadást a helyi vezetőség kellőképpen nem készítette elő, ezért anyagilag a költségek leszámitása után mindössze 306 lejt eredményezett. Jelenti, hogy a márc. hó 14-ére tervezett előadásunkat nem tartottuk meg, minthogy SZABÉDI László, akit előadóként kértünk fel, betegsége miatt nem jöhetett el. F. évi ápr. hó 14-én tartottuk meg azt a zene-estélyt, melyet már a múlt ülésen bejelentettünk volt. Ennek az előadásnak a műsorát ANTALFFY Istvánné zongoratanárnő állította össze. Minthogy az estélyen való közreműködését BALOGH Ferenc székelyudvarhelyi hegedűművész az utolsó pillanatban visszamondotta, azért kénytelenek voltunk Brassóból meghívni egyik hegedűművészt szereplésre, ami miatt előadásunk nem sokat hozott anyagilag múzeumunk számára, minthogy a művésznek 6818 lejt kellett fizetnünk. Eddig 1805 lej tiszta jövedelmünk van, s még kint van a Textilművek munkásainál mintegy 1500 lej. Ha ezt is meg fogjuk kapni, akkor az előadás tiszta jövedelme 3305 lej lesz.

Az 1848-as évforduló megünneplésére gyűjteményeink vonatkozó anyagából emlékkiállítást rendeztünk, melyet felkerésünkre márc. hó 15-én d.e. LUCA László pénzügyminiszter úr nyitott meg. A kiállítás megnyitásán városunk hivatalainak, intézményeinek, szakszervezeteinek és a hadseregnek képviselői igen szép számban jelentek meg, s elmondhatjuk, hogy a kiállítás megnyitása nagyon szép, ünnepélyes keretek között történt. LUCA László pénzügyminiszter megnyitójában meleg szavakkal méltatta a két nép együttélésének és az 1848-as évfordulónak a jelentőségét. Az ig.-választmány nevében dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, az intézet nevében pedig dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr üdvözölték a miniszter urat.

Ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelentését az ismeretterjesztő előadásokról és az 1848-as emlékkiállítás megrendezéséről jóváhagyólag tudomásul veszi.

f. Bejelenti, hogy egyik brassói zongoraművész KOVÁCS Jenőné útján közölte, hogy múzeumunk előadótermében egy önálló zongorahangversenyt szeretne adni. Ezt az ajánlatot azonban csak abban az esetben tudjuk elfogadni, ha zongoráról tudunk gondoskodni. Bejelenti, hogy SCHMÜTZLER brassói gyáros felajánlotta, hogy az oltszemi kastélyban lévő zongoráját szívesen átadja használatra a múzeumnak. Ezért kéri KISGYÖRGY Tamás elnököt, hogy tegye lehetővé, hogy a helyszínen megtekinthessék a kérdéses zongorát.

Ügyv.-tanács elhatározza, hogy KISGYÖRGY Tamás elnök, dr. Székely Zoltán ig.-őr és dr. KABAY Gábor jogtanácsos rövid időn belül ki fognak menni Oltszemre a zongora megtekintésére, hogy azután úgy az ajánlkozó zongoraművésznek, mint SCHMÜTZLERnek a választ megadhassuk.

g. Bejelenti, hogy a MNSz-en keresztül kérényt adtunk be a pénzügyminisztériumhoz, hogy 1948/49. költségvetési évre is előadásainkat mentesítse a látványossági adó fizetése alól. Kérésünkre a pénzügyminisztérium az 1848/49. évre 75%-os adókedvezményt adott rendezvényeink után.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi.

h. Jelenti, hogy a múlt ülés határozata értelmében a JÓKAI-nyomda vezetőjénél megpróbálta, hogy a kiadványunk nyomtatására beadott ajánlatból valami engedményt adjanak. A nyomda vezetője kijelentette, hogy az ajánlatban feltüntetett árból semmit sem tud elengedni, minthogy az ajánlatot a lehető legalacsonyabb számítással tették meg. A kiadvány elkészítését megrendeltük, és 22 880 lejt ki is fizettünk a nyomdának. Minthogy ez az összeg egy négy ív terjedelmű könyvnek az elkészítési ára, s a könyv négy és fél íves lesz, ezért kb. még 3000 lejt utána kell fizetniük.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

i. Jelenti, hogy a szomszéd telek tulajdonosa, özv. dr. ROMBAUER Tivadarné közölte, hogy a határkerítés vonalában fekvő 8 m hosszúságú deszkaszín olyan rozoga állapotban van, hogy kénytelen lebontatni. Kéri, hogy az 1943. ápr. 6-án kötött egyezség értelmében, mely szerint a kerítés karbantartásának az a része a múzeumra tartozik, csináltassuk meg. Bejelenti, hogy a kerítés elkészítéséhez szükséges anyagunk megvan, ezért csak munkadíjra van szükségünk.

Ügyv.-tanács a jelentés alapján elhatározza, hogy a kérdéses kerítésrészt megcsináltatja. Felhatalmazza dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrt, hogy a munkálatakat megfelelő szakemberekkel végeztesse el.

j. Jelenti, hogy a földszinti klozett porcelán WC-kagylója már évek óta olyan rossz állapotban van, hogy azt feltétlenül ki kellene cseréltetni.

Ügyv.-tanács felhatalmazza dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrt, hogyha az új WC-kagyló beszerelése és felszerelése 5000 lejnél többre nem kerül, akkor csináltassa meg.

k. Bejelenti, hogy a város polgármestere hivatala által a múzeum részére adott 5 öl fának az erdőből való hazaszállítását egyik szállító ölenként 1500 lejért hajlandó elvállalni.

Ügyv.-tanács a jelentés alapján megbízza dr. SZÉKELY Zoltánt, hogy a jelzett áron gondoskodjék a fa hazaszállításáról.

l. Bejelenti, hogy a múzeum főépület előtt levő park némiképpen való rendbehozatalához szükségünk volna 2-3 szeker jó termőföldre és egy olyan ember 1-2 napi munkájára, aki a virágágyásokat helyrehozná.

Ügyv.-tanács a park rendbehozatalához szükséges kiadásokat engedélyezi.

5. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr felolvassa MOLNÁR István székelykeresztúri tanár ig.-vál tag beadványát, melyben a székelykeresztúri unitárius gimnáziumban létesített iskolai múzeumnak tájmúzeummá való nyilvánítását kéri a SZNM-től.

Ügyv.-tanács MOLNÁR István beadványával kapcsolatosan kimondja, minthogy a Múzeum ilyen jellegű hatáskörrel nem rendelkezik, így ilyen értelemben kérésének nem tud eleget tenni. A vidéki múzeumok kérdésének az ügye még rendezésre vár, s az adottságokhoz mérten természetes, hogy minden segítséget meg fogunk adni a kérdés előnyös megoldása tárgyában.

6. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr felolvassa a Ministerul Educației Naționale Casa Școalelor 1865, 5880. és 13.752/1948 sz. leiratait, melyben kéri, hogy a Tanalap, vezetősége és a minisztérium között létrejött 1937. évi lakbérszerződés másolatát, továbbá az 1600-947 sz. körlevélben jelzett iratokat a Tanalapra vonatkozólag is terjesszük fel.

Ügyv.-tanács utasítja dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrt, hogy a kért szerződésmásolatot, az alapszabályokat, továbbá a Tanalap ingatlanainak leltárát terjessze fel a Minisztériumhoz.

7. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy HOROSZ Béla, a „Sportind Szövetkezet” megbízza a Tanalap kézdívsárhelyi gondnokához, KULCSÁR Rudolphhoz beadványt intézett, melyben közölte, hogy Kézdívsárhelyen, az ADY utcában lévő épülettömböt szeretnék bérbe venni egy létesítendő sportrugyár céljaira. Most van folyamatban a szükséges javítások és átalakítások megállapítására, hogy ennek alapján megtehessék ajánlatukat a bérleti szerződésre vonatkozólag.

Ügyv.-tanács a jelentés alapján elhatározza, hogy KISGYÖRGY Tamás elnök, dr. KABAY Gábor jogtanácsos és dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr személyesen fognak kiszállni Kézdívsárhelyre helyszíni szemlét tartani.

8. FADGYAS Anna pénztáros bejelenti, hogy a Tanalap Szabadság tér 13. sz. alatti épületének, melyet a ref. leánygimnázium részére bérel az erdélyi ref. egyházkerület, 1946. dec. 18-tól 1947. aug. 15-ig való lakbérében ... 46 lejt, 1947. aug. 15-től 1948. márc. 31-ig való lakbérében pedig 22 500 lejt akart kifizetni a Székely MIKÓ-Kollégium pénztára, melyből levonta a pénzügyhöz befizetett 27%-os adó összegét úgy a 13., mint a 11. számú épület lakbére után. A lakbért nem vette át azzal az indoklással, hogy a 11. sz. épület után

nem vonhatják le az adót, mert arról a Tanalap semmiféle lakbért sem kap. Kéri az ügyv.-tanács utasítását a további eljárásra vonatkozólag.

Ügyv.-tanács a jelentés alapján felkéri dr. KABAY Gábor jogtanácsost, hogy a Kollégium igazgatóságához intézzen megkeresést a lakbér megállapítása tárgyában, továbbá tisztázzák az adófizetés ügyét is a 11. sz. épületre vonatkozóan.

9. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr javasolja, hogy FADGYAS Anna fizetését f. évi ápr. hó 1-jétől kezdődőleg a szolgálati évek figyelembevételére alapján rendezze az ügyv.-tanács.

Ügyv.-tanács a javaslatot elfogadja, és az ügy rendezésére KISGYÖRGY Tamás elnököt és dr. KABAY Gábor jogtanácsost kéri fel.

10. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr az elnök érdeklődésére jelenti, hogy a tavasz folyamán tervezett csángó tanulmányi kiszállás megszervezésére nagy elfoglaltságára való tekintettel még nem tudott lépéseket tenni.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi.

11. A GYÁRFÁS Jenő-féle festmények fényképeinek elkészítésére vonatkozólag közli, hogy az ügyv.-tanács által hozott határozat értelmében megbeszélést folytatott KÖNTÉS Ernő fényképésszel, aki hajlandó a felvételeket elkészíteni.

Tudomásul szolgál.

12. Dr. KABAY Gábor jogtanácsos jelenti, hogy a múzeum házadóját megfellebbezte, melynek a bizottság helyet adott, s a múzeumőri lakásokat is mentesítette a házadó alól.

Ügyv.-tanács dr. KABAY Gábor jogtanácsos jelentését tudomásul veszi, és fáradozásáért köszönetét fejezi ki.

13. Dr. KABAY Gábor jogtanácsos jelenti, hogy a rendőrség vezetőjével tárgyalta a régi lakbér megfizetése ügyében, s ha a tárgyalás nem fog eredménnyel végződni, akkor pert fog indítani ellenük.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi.

14. Dr. KABAY Gábor jogtanácsos bejelenti, hogy NEMES Sarolta Hidvégről beküldött a Múzeumba megőrzés céljából 1 db. VASTAGH György-féle olajfestményt, mely NEMES Jánosné szül. MIKES Rozáliát ábrázolja, továbbá 1 db. ENDREY Sándor-féle olajfestményt, mely NEMES Jánost ábrázolja. Felolvassa az átvételt igazoló elismervény fogalmazványát.

Ügyv.-tanács a megőrzésre beküldött 2 db. olajfestményt elfogadja, és a dr. KABAY Gábor által készített átvételi elismervényt elküldi NEMES Sarolta hidvégi lakosnak.

15. Dr. KABAY Gábor javasolja, hogy gondoskodjék az ügyv.-tanács a DIÓSZEGHY-féle lepkegyűjtemény ideszállításáról.

Ügyv.-tanács a javaslatot elfogadja, és elhatározza, hogy az 1948/49. évi költségvetésben a hazaszállítás költségeire fedezetéről gondoskodik.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

32.

Jegyzőkönyv, mely felvételte a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1948. évi május hó 20-án d.u. 4 óraker tartott üléséről

Jelen vannak Kisgyörgy Tamás elnök elnökléte alatt: dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, BECSEY Pál miniszteri megbízott, dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr; dr. KABAY Gábor jogtanácsos és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai.⁵⁵

1. Elnök üdvözli a megjelenteket, és az ülést megnyitja. Meleg szavakkal üdvözli BECSEY Pál miniszteri megbízottat, aki első ízben jelent meg az ügyv.-tanács ülésén.

2. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy KOVÁCS Jenő telefonon közölte, hogy betegsége miatt nem jelenhetett meg a mai ülésen. SCHULLER Sándor bejelenti, hogy a múlt ülésen hivatalos elfoglaltsága miatt nem jelenhetett meg.

Tudomásul szolgál.

3. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács 1948. évi ápr. hó 24-én tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítettik.

4. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy:

a. ÁRONSON Irma brassói lakos f. évi ápr. hó 23-án kelt levelében felajánlotta megvételre a tulajdonában lévő 2 db. NAGY Imre által festett olajfestményét.

Ügyv.-tanács a múzeum nehéz anyagi helyzetére való tekintettel a képek megvásárlását egyelőre elhagyja.

b. Felolvassa FADGYAS Anna f. évi márc. hó 6-án kelt beadványát, melyben a részére kiutalt lakást, minthogy megváltozott családi körülményei miatt nem tudja elfoglalni, az ügyv.-tanács rendelkezésére bocsátja.

Ügyv.-tanács a beadványt elfogadja, és megbízza dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrt, hogy a legközelebbi ülésen tegyen javaslatot a lakás betöltésére vonatkozóan.

c. Bejelenti, hogy az oltszemi MIKÓ-kastélyban lévő és SCHMUTZLER brassói gyáros tulajdonát képező zongorának a múzeum részére való átadása tárgyában megkeresést intéztünk a megyefőnökséghez, minthogy elnökünk már tárgyalta ez ügyben a megyefőnökkel, és kitalásba helyezte, hogy kérésünket teljesíteni fogja.

Tudomásul szolgál.

d. Bejelenti, hogy a vármegyei gazdasági hivatal elküldötte múzeumunknak is a fabeszerezésre vonatkozó közrendeletet.

Ügyv.-tanács utasítja dr. SZÉKELY Zoltánt, hogy a rendelet alapján tegye meg a szükséges bejelentést.

e. Bejelenti, hogy a JÓKAI-nyomda elkészítette és leszállította legújabb kiadványunkat. A 300 példány elkészítése 22 880 lejbe került, minthogy az utólag felmerülő, mintegy 3000 lejt kitevő összeget a nyomda elengedte. Kéri, hogy írói tiszteletdíjban 10%-ot, vagyis 30 példányt adjon részére az ügyv.-tanács, továbbá állapítsa meg a könyv eladási árát.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi. Dr. SZÉKELY Zoltán részére írói tiszteletdíjban 30 példány kiadását engedélyezi. A könyv eladási árát 2000 lejben állapítja meg.

f. Bejelenti, hogy Szilágysomlyón az elmúlt évek folyamán egy dákkori lelet került elő, melyet BEDE József szilágysomlyói lakos a szőlőjében talált. Minthogy tudományos szempontból a lelet igen nagy jelentőséggel bír, kéri az ügyv.-tanácsot, hogy tegye lehetővé a lelet megvásárlását. A tulajdonos közlése szerint már 20 ezer lejt ígértek a leletért, de ezért az összegért nem adta el.

Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök kéri, hogy mielőtt a megvásárlás kérdésében tárgyalnának, ismeresse a pénztáros a múzeum jelenlegi pénzügyi helyzetét. FADGYAS Anna pénztáros bejelenti, hogy a mai nap a pénztári napló 123 406 lei 50 bani készpénzt mutat.

Ügyv.-tanács a jelentés alapján elhatározza, hogy a leletet megvásárolja abban az esetben, ha legfeljebb 20 ezer lejért eladja a tulajdonos úgy, hogy a még nála lévő cserépedényeket is el fogja küldeni, melyek a lelet tartozékai.

BECSEY Pál miniszteri megbízott javasolja, hogy dr. SZÉKELY Zoltán személyesen szálljon ki Szilágysomlyóra a lelőhely tüzetes átvizsgálása céljából.

Ügyv.-tanács a javaslatot elfogadja.

g. Bejelenti, hogy most megjelent kiadványunkat el fogja küldeni TAKÁCS Lajos nemzetiségi miniszternek, és egyúttal kérést intéz hozzá a múzeum részére nyújtandó segély ügyében is.

Tudomásul szolgál.

h. Bejelenti, hogy a múzeum tűzbiztosítási kötvénye 1948. május 3-án lejárt. Kéri az ügyv.-tanács intézkedését az új tűzbiztosítási kötvény megkötésére vonatkozólag. Ismerteti GYÖRBÍRÓ Artúr árajánlatát az új biztosítási kötvényre vonatkozólag.

Ügyv.-tanács elhatározza, hogy felkéri KÁDÁR János építész, hogy állapítsa meg az épült elérhető részeinek értékét, hogy ennek alapján lehessen a biztosítási összeget megállapítani. Felkéri továbbá TÉGLÁS Dávid villanyszerelő mestert, hogy vizsgálja meg a villanyvezeték berendezést is tűzbiztonsági szempontból.

5. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy a Tanalap tűzbiztosítási kötvénye is lejárt 1948. május hó 16-án.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul véve elhatározza, hogy a Tanalap sepsiszentgyörgyi és kézdivásárhelyi ingatlanait együtt 2 000 000 lejt értékben biztosítja.

6. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy a Tanalap Szabadság tér 13. sz. alatti épületének házdó kivetési jegyzőkönyvét átadta dr. KABAY Gábor jogtanácsosnak, hogy vizsgálja meg az adómegállapítás helyességét. Dr. KABAY Gábor jogtanácsos átiratban közölte, hogy a megállapítás helyes, minthogy az a bérösszegnek megfelelően állapított meg.

Tudomásul szolgál.

7. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy a f. évi ápr. hó 28-ra a CSÁKI János és társai elleni bűnperben kitűzött törvényszéki tárgyaláson dr. KABAY Gábor jogtanácsos a Tanalap képviselőjében megjelent. A vádlottakat a kézdivásárhelyi járásbíró 3-3 havi elzárásra és 2000 lejt kártérítésre ítélte. CSÁKI János és társai az ítélet ellen fellebbeztek. A törvényszék a büntetés végrehajtását felfüggesztette, a kártérítésre vonatkozó részét pedig érintetlenül hagyta. Azonban semmi remény sem lehet arra, hogy a megítélt összeget fel lehessen hajtani, minthogy nevezettek nagyon szegény emberek.

Tudomásul szolgál.

8. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr felolvasa Kézdivásárhely polgármesterének 1900/1948 sz. 1948. ápr. 27-én kelt, de csak május 11-én készített átiratát, melyben felszólítja a Tanalap vezetőségét, hogy a kézdivásárhelyi kaszárnyaépület bombasérült és életveszélyes részét a legrövidebb időn belül bontassa le. Egyben felszólít, hogy a kaszárnya BEM utca felőli téglakerítését javítsuk ki, és vakoltassuk le, valamint az épület SZTALIN marsall utca felőli részét is vakoltassuk le, mert ellenkező esetben az építési szabályrendelet értelmében fog eljárni.

Ügyv.-tanács elhatározza, hogy a legrövidebb időn belül KISGYÖRGY Tamás elnök, dr. KABAY Gábor jogtanácsos és dr. SZÉKELY Zoltán ki fognak szállani Kézdivásárhelyre, a tényleges helyzet és a tennivalók megállapítása céljából.

9. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr javasolja, hogy a múzeum udvarán levő teniszpályát ajánljuk fel valamelyik sportszervezetnek, hogy szedesse rendbe, és használja egy évig ezért díjmentesen.

Dr. KABAY Gábor ígéretet tesz, hogy a Tenisz-Klub vezetőségével megpróbálja ilyen értelemben elintézni a kérdést.

10. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök jelentést kér a kollégiumnál lévő fakövetelésünk jelenlegi állapotáról. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy jelenleg még 30 öl fa követelésünk áll fenn a Székely MIKÓ-Kollégiumnál. Dr. GYÁRFÁS Albert a jelenlévő SCHULLER Sándor kollégiumi igazgatót kéri, hogy a múzeum nehéz anyagi helyzetére való tekintettel ren-

dezzék el ezt a követelést. A két intézmény között fennálló jóviszonyra való tekintettel azt javasolja, hogy a kollégium adjon 20 000 lejt készpénzben és 5 öl tűzifát, vagy pedig 30 000 lejt. SCHULLER Sándor igazgató a maga részéről ragaszkodik az általa tett ajánlathoz.

Ügyv.-tanács megbízta dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrt, hogy a kollégium gazdasági felügyelőjével is tárgyalja meg az ügyet, s ha hajlandók lesznek 30 000 lejt, vagy 20 000 lejt és 5 öl fát fizetni a múzeumnak, akkor az ügy elintézetnek tekinthető. Abban az esetben, ha a kollégium vezetősége ezt az ajánlatot nem fogadná el, akkor a Kollégium Elöljáróságához átiratot kell intézni az ügy mielőbbi végleges rendezése tárgyában.

Több tárgy nem lévén elnök az ülést bezárja.

33.

Jegyzőkönyv, mely felvételre a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön, 1948. évi jún. hó 18-án d.u. 4 órakor tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklete alatt: Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, dr. TANA Gyula, SCHULLER Sándor, KOVÁCS Jenő, dr. SZÉKELY Zoltán, dr. KABAY Gábor és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai.

1. Elnök üdvözlöi a megjelenteket, és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

2. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács 1948. évi május hó 20-án tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítették.

3. KISGYÖRGY Tamás elnök bejelenti, hogy az ig.-vál. 1947. évi dec. hó 19-én tartott gyűlése alkalmából GYÖRGY Géza gyergyóremetei és KISS Zsigmond székelykeresztúri ig.-vál. tagok lemondásával megüresedett helyeket nem töltötte volt be, hanem utasította az ügyv.-tanácsot, hogy a legközelebbi gyűlésre tegyen javaslatot e két hely betöltésére vonatkozólag. E határozat értelmében az üresen maradt két hely betöltésére KOVÁCS Ferenc alispánt, TÓTH Géza képviselőt, CSUTAK István gyógyszerészt és dr. LÁSZLÓ Ferenc közjegyzőt ajánlja. Javasolja KOVÁCS Ferenc és TÓTH Géza megválasztását.

Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök a hozzászólás rendjén annak a véleményének ad kifejezést, hogy jó volna az egyik helyre dr. LÁSZLÓ Ferenc megválasztása, minthogy nevezett 1944. előtt is tagja volt az ig.-választmányának, s fogsága idején, távollétében mentették fel tagságától.

Ügyv.-tanács a javaslat alapján elhatározza, hogy KOVÁCS Ferenc és TÓTH Géza ig.-vál. tagként való megválasztását ajánlja az ig.-választmányának. Dr. LÁSZLÓ Ferencel kapcsolatosan pedig kimondja, hogy a legközelebb megüresedő helyre nevezettet fogja ajánlani.

4. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy a múlt ülés határozata értelmében, mely megbízta, hogy az üresen maradt múzeumóri lakás betöltésére vonatkozóan tegyen javaslatot, a mai napig MÁTTIS János okleveles képzőművész kérése érkezett be. Felolvassa a kérést, és javasolja, hogy az ügyv.-tanács egyelőre egy évre bízta meg nevezettet a múzeumi munkákban való részvétellel.

Ügyv.-tanács a javaslat alapján elhatározza, hogy MÁTTIS János okl. képzőművészt egyelőre egy évi próbaidőre megbízta a múzeumi munkában való részvétellel, és felkéri dr. KABAY Gábor jogtanácsost, hogy dr. SZÉKELY Zoltánnal együtt készítsék el a szükséges megállapodást az alkalmazatásra vonatkozólag.

5. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy PÁLL Lajos, akit 1947. évi apr. hó 18-án megbízott az ig.-választmány az épület körüli teendők elvégzésével, és ellenértékképpen az alagsorban lévő egy szoba konyhás lakást bocsájította rendelkezésére, az eltelt idő alatt kötelességét nem teljesítette olyan mértékben, ahogyan az elvárható lett volna. Többször próbálta meg jobb belátásra bírni, de eredménytelenül. Ezért kéri az ügyv.-tanács intézkedését nevezettel szemben. Ügyv.-tanács személyesen felhívhatja PÁLL Lajost, hogy kötelességének végzésére szólítsa fel. Elnök az észrevételeket közli PÁLL Lajossal.

Ügyv.-tanács elhatározza, hogy a mai naptól kezdve munkanaplót kell felfektetni PÁLL Lajos részére, s abban fel kell jegyezni a részére kiadott munkát, hogy ezután az ellenőrzést meg lehessen ejteni.

6. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy a SCHMUTZLER-féle zongora kiutalás ügyében beadott kérésünkre Háromszék vm. megyefőnöksége közölte, hogy kérésünkkal forduljunk a helybeli Mezőgazdasági Kamara vezetőségéhez, minthogy SCHMUTZLER oltszemi javai fölött a Földművelésügyi Minisztérium rendelkezik.

Tudomásul szolgál.

7. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy dr. KABAY Gábor jogtanácsos a múzeum tűzbiztosítási ügyében ajánlatot kért GYÖRBÍRÓ Artúrtól. Az ajánlat szerint, ha az épületek elérhető részeit 3 millió és a muzeális tárgyakat 5 millió lejre biztosítjuk, az évi díj 18 388 lej lenne. Bejelenti továbbá, hogy TÉGLÁS Dániel villanyszerelő mesterrel megvizsgáltattuk az épületek villanyberendezését is tűzbiztonsági szempontból, és az észlelt hiányokat megjavítottuk.

Ügyv.-tanács a jelentés alapján elhatározza, hogy a 8 millió lejes tűzbiztosítást megköti. A villanyberendezésen eszközölt javításokat jóváhagyólag tudomásul veszi.

8. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy a *Világosság* című napilap f. hó 4-i számában

LÖNHARDT Miklós borosjenői ékszerész cikket írt a DIÓSZEGHY-féle lepkegyűjteményről, melyben szorgalmazza a gyűjtemény mielőbbi elszállítását. Ennek alapján azonnal átiratot intéztünk nevezetthez, kérve, hogy a gyűjteményt gondozza még, mert legkésőbb júl. második felében el fogjuk szállítani. Bejelenti, hogy az ideszállítás költségeinek fedezésére a költségvetésben 30 000 lejt biztosítottunk.

Ügyv.-tanács a jelentés alapján elhatározza, hogy a gyűjtemény ideszállításáról rövidesen gondoskodik.

9. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy az emeleten egyik helyiséget még mindig a zabolai MIKES-kastélyból beszállított ingóságok foglalják el. Minthogy a helyiségre szükségünk volna, javasolja, hogy az ügyv.-tanács szólítsa fel a MIKES családot a javak elszállítására, minthogy a megyefőnökség 1946. dec. 23-án kelt 771. sz. átirata alapján e javak megőrzését a családra bízta.

Ügyv.-tanács a jelentés alapján elhatározza, hogy felszólítja a MIKES családot a javak mielőbbi elszállítására, és ugyanakkor közli, hogy a beszállítási költségeket, valamint az őrzési díjat fizesse meg.

10. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy TAKÁCS Lajos nemzetiügyi miniszterhez kérvényt intéztünk a múzeum részére nyújtandó segély ügyében.

Tudomásul szolgál.

11. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy Háromszék vármegye megyefőnökségéhez kérest intéztünk legújabb kiadványunk megvásárlása ügyében.

Tudomásul szolgál.

12. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy a múzeum épülete előtt levő parkot brigádmunkával rendbehoztuk, s KÖNTÉS Ferenc és ERCSEI kerétszektől virágot kaptunk díjmentesen.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, s úgy a brigádmunkáért, mint a virágadományokért köszönetét fejezi ki.

13. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr felolvassa a Székely MIKÓ-Kollégium leánygimnáziumának f. hó 18-án kelt 1030/1948 sz. átiratát, melyben bejelenti, hogy az istálló kivételével a katonaság a melléképületeket kiürítette. Kéri, hogy helyszíni szemlére bizottság szálljon ki, és a kérdéses melléképületeket hivatalosan adja át részükre.

Ügyv.-tanács a jelentés alapján elhatározza, hogy f. évi jún. hó 23-án d.u. 4 óraker egy bizottságot küld ki helyszíni szemlére, melynek tagjai KISGYÖRGY Tamás, SCHULLER Sándor, BECSEY Pál, dr. KABAY Gábor és dr. SZÉKELY Zoltán. Egyúttal átiratot intéz a Cercul vezetőségéhez is, hogy fent írt időben jelenjék meg a helyszínen.

14. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr felolvassa a múzeum 1947. évi működéséről és állapotáról szóló jelentését.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi, és elfogadásra az ig.-választmány elé terjeszti.

15. Dr. KABAY Gábor az ellenőrző-bizottság előadója jelenti, hogy a múzeum 1947/48. évi zárószámadását az ellenőrző-bizottság megvizsgálta, és mindenben rendben találta. A zárószámadás szerint 1947. ápr. 1-jétől 1947. aug. 12-ig bevételt 54 975 878 lej, kiadott 42 776 980 lej, pénztári maradvány 12 198 898 lej volt, mely zárolt számlára helyzetett a pénzbeváltási központnál. 1947. aug. 15-től 1948. márc. 31-ig bevételt 288 388,50 lej, kiadott 161 020 lej, pénztári maradvány 127 368,50 lej.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, az 1947/48. évi zárószámadást elfogadja, számadóknak a felmentvényt megadja, és a zárószámadást jóváhagyás céljából az ig.-választmány elé terjeszti.

16. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr előterjeszti a múzeum 1948/49. évi költségvetését, melyet az ellenőrző-bizottság megvizsgál és elfogadott. Az 1848/49. évi költségvetés 469 368,50 lej bevételt és 469 368,50 lej kiadást mutat.

Ügyv.-tanács beható tárgyalás után a költségvetést egyhangúlag elfogadja, és jóváhagyás céljából az ig.-választmány elé terjeszti.

17. Dr. KABAY Gábor mint az ellenőrző-bizottság előadója jelenti, hogy a Háromszéki Tanalap 1947/48. évi zárószámadását az ellenőrző-bizottság megvizsgálta, és mindenben rendben találta. A zárószámadás szerint 1947. márc. 1-jétől 1947. aug. 12-ig bevételt 288 630 lej, kiadott 288 630 lej. 1947. aug. 15-től 1948. márc. 31-ig bevételt 49 473 lej, kiadott 27 213 lej, pénztári maradvány 22 260 lej.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, a Háromszéki Tanalap 1947/48. évi zárószámadását elfogadja, számadóknak a felmentvényt megadja, és a zárószámadást jóváhagyás céljából az ig.-választmány elé terjeszti.

18. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr előterjeszti a Háromszéki Tanalap 1848/49. évi költségvetését, melyet az ellenőrző-bizottság megvizsgál és elfogadott. A Tanalap 1848/49. évi költségvetése 158 760 lej bevételt és 158 760 lej kiadást mutat.

Ügyv.-tanács beható tárgyalás után a Háromszéki Tanalap 1948/49. évi költségvetését egyhangúlag elfogadja, és jóváhagyás céljából az ig.-választmány elé terjeszti.

19. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök az előterjesztések és javaslatok során előadja, hogy a MNSZ végrehajtó-bizottsági ülésén a közelmúltban a kultúrfelelős a népviselettel kapcsolatosan tartott előadásában annak a véleményének adott kifejezést, hogy a népviselet ápolását és megtartását feleslegesen tartja. Minthogy e kérdés tisztázása általános tudományos közérdek, és

ennek eldöntésére hivatásánál fogva éppen a SzNM illetékes, ezért javasolja, hogy minél előbb rendezzen a múzeum vezetősége megfelelő szakember vagy szakemberek bevonásával egy nyilvános vitaestet, melyre nevezett kultúrfelelőst is hívja meg.

Ügyv.-tanács a javaslatot elfogadja, és elhatározza, hogy felkéri dr. GUNDA Béla kolozsvári egyetemi tanárt, néprajzszakost a kérdés tisztázása szempontjából tartandó előadásra.

20. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy az ügyv.-tanács f. évi május hó 20-án tartott ülésének határozata értelmében szóbeli tárgyalást folytatott a Székely MIKÓ-Kollégium gazdasági felügyelőjével a fennálló követelésünk rendezése tárgyában. A gazdasági felügyelő ígéretet tett, hogy a legrövidebb időn belül ki fogják fizetni a követelés teljes kiegyenlítésére kért 30 000 lejt.

Tudomásul szolgál.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

34.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM ig.-választmányának Sepsiszentgyörgyön 1948. évi jún. hó 19-én d.u. 4 órakor, a Múzeum irodahelyiségében tartott rendes gyűléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklete alatt: dr. GYÁRFÁS Albert és dr. BÁNYAI János alelnökök, BECSEY Pál miniszteri megbízott, dr. KABAY Gábor, PÉTER Gyula, SCHULLER Sándor, SZÁSZ Imre, dr. SZÉKELY Zoltán, dr. TANA Gyula, TAKÁCS János és FADGYAS Anna, az ig.-választmány tagjai.

1. Elnök üdvözi a megjelenteket, és a gyűlést megnyitja. Meleg szavakkal üdvözlí BECSEY Pál miniszteri kiküldöttet, aki első ízben jelent meg az ig.-vál. gyűlésén, és kéri megértő támogatását a múzeum munkája iránt. BECSEY Pál miniszteri kiküldött köszönetét fejezi ki a beléje helyezett bizalomért. Ígéri, hogy a Múzeum ügyét és munkáját mindig felkarolja, és reményét fejezi ki arra nézve, hogy munkája nemcsak az Állam, de a Múzeum számára is hasznos lesz. Elnök megállapítja a gyűlés összehívásának szabályszerűségét és határozatképességét. Ismerteti a tárgysorozatot, melyet a gyűlés elfogad. Bejelenti, hogy a mai gyűlésről való távolmaradását MOLNÁR István székelykeresztúri ig.-vál. tag kimentette. Megállapítja, hogy NAGY Imre alelnök, GÁL Ferenc, LŐRINCZ Ferenc, KOVÁCS Dénes, CSAPÓ József, GÁSPÁR Jenő, PÁLFFY Sándor és HORVÁTH József, anélkül, hogy távolmaradásukat indokolták volna, a gyűlésen nem jelentek meg. A jegyzőkönyv vezetésére FADGYAS Annát, hitelesítésére pedig dr. KABAY Gábor és TAKÁCS János ig.-vál. tagokat kéri fel.

2. Elnök előterjesztést tesz az ig.-választmányban megüresedett tagsági helyek betöltésére vonatkozólag. Bejelenti, hogy az ügyv.-tanács f. hó 18-án tartott ülésében foglalkozott a kérdéssel, és úgy határozott, hogy KOVÁCS Ferenc, Háromszék megye almegegyefőnöke és TÓTH Géza képviselő megválasztását javasolja az ig.-választmányban megüresedett tagsági helyekre.

Ig.-választmány a javaslatot elfogadja, s KOVÁCS Ferencet és TÓTH Gézát egyhangúlag az ig.-választmány tagjainul megválasztja. Utasítja az ügyv. ig.-őrt, hogy ezt a személyi változást a törvényszék jegyzői hivatalához jelentse be.

A személyi változásokkal kapcsolatosan elnök bejelenti, hogy az ügyv.-tanács f. hó 18-án tartott ülésében úgy határozott, hogy a legközelebb megüresendő ig.-vál. tagsági helyre dr. LÁSZLÓ Ferenc közjegyző megválasztását ajánlja az ig.-választmánynak.

Tudomásul szolgál.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán ügyv. ig.-őr felolvassa a Múzeum 1947. évi állapotáról szóló jelentést.

a. Megállapítja, hogy a körülményekhez s a helyi adottságokhoz mérten intézetünk az 1947. év folyamán is derekasan megállotta helyét, annak ellenére, hogy a szárazság miatt országunk gazdasági helyzete nagyon nehéz volt. Különösen az infláció alaposan próbára tette erőnket, kitartásunkat és munkabírársunkat, de népiünk megértő támogatása lehetővé tette, hogy a népi kultúra megtartásáért folytatott munkánk eredményes legyen.

b. Bejelenti, hogy az 1947. év folyamán ig.-választmányunk az alapszabályoknak megfelelően két gyűlést, a mindennapi ügyvitel s a folyó ügyek gyors elintézésére hivatott ügyvezető-tanács kilenc ülést tartott.

c. Ismerteti a személyi változásokat. Az ig.-választmány 1947. dec. hó 19-én tartott gyűlésén foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy azokat a tagokat, akik semmi érdeklődést sem mutatnak a múzeum ügyei iránt, igyekezzik kicserélni olyanokkal, akik megértve a Múzeum hivatását, munkájukkal segítségünkre lesznek. Ennek alapján dr. CSISZÉR Zoltán és IMECS Béla székelyudvarhelyi, továbbá GYÖRGY Géza gergyóremetei ig.-vál. tagok tagságát megszüntnek mondogta ki, továbbá tudomásul vette KISS Zsigmond székelykeresztúri ig.-vál. tag lemondását is. Az így megüresedett tagsági helyeket részben betöltötte, és pedig MOLNÁR István székelykeresztúri és HORVÁTH József székelyudvarhelyi tanárokat megválasztotta az ig.-vál. tagjainul. Bejelenti, hogy a ZATHURECZKY család tagjai többségének óhajta az volt, hogy a családot KOVÁCS Jenő textiltgyári igazgató képviselje az ig.-választmányban. SZABÉDI (SZÉKELY) László ig.-őr 1947. nov. 1-jén eltávozott a múzeum szolgálatá-

ből, minthogy a kolozsvári BOLYAI Tudományegyetem meghívta tanárául. SZABÉDI távozása után az ügyv. ig.-őri teendők elvégzésével dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrt bízta meg az ig.-választmány. Dr. ÁRVAY József 1947. szept. 1-jén szintén megvált Múzeumunktól, minthogy kénytelen volt az ügyv.-tanács a intézet nehéz anyagi helyzetére való tekintettel állását megszüntetni. SALAMON Sándor ref. kollégiumi tanár, akit egy évre alkalmazott volt az ig.-választmány a könyvtári segédmunkálatokra, szintén eltávozott. Dr. SALAMON Ferenc kollégiumi tanárt az ig.-választmány egyelőre egy évre megbízta a múzeumi munkákban való részvétellel, s munkája ellenértékeképpen rendelkezésére bocsátotta egyik múzeumőri lakást a velejáró kertrésszel együtt. A múzeum tudományos és adminisztrációs személyzete jelenleg 4 személyből áll, éspedig: dr. SZÉKELY Zoltán ügyv. ig.-őr, FADGYAS Anna tb. múzeumőr, titkár, dr. SALAMON Ferenc kisegítő és FODOR Józsefné altiszt.

d. A tudományos munkálatokról, illetve a külső munkálatokról bejelenti, hogy azok dr. SZÉKELY Zoltán régészeti ásataibaól állottak. Az 1947. év folyamán összesen nyolc helyen végzett ásátást, illetve kutatást, éspedig két helyen Háromszék vármegye, egy helyen pedig Udvarhely megye területén. Az intézet érdekeit szem előtt tartva irodalmi munkásságot is folytatott, megjelentetvén cikkeit a különböző tudományos folyóiratok hasábjain. A belső tudományos munkálatokról bejelenti, hogy tudományos ismeretterjesztő előadás-sorozatunk rendjén 5 előadást tartottunk a nagyközönség részére, melyek nemcsak erkölcsileg, de anyagilag is igen szép eredménnyel zárultak. Az 1848-as szabadságharc százéves évfordulója alkalmával a megyei Szaktanácsal együtt az ügyv.-tanács belegegyezésével a munkás szabadegyetem megrendezésében a technikai előkészítést és kifizetést vállaltuk. Az előadások színtere Múzeumunk díszterme volt. Múzeumunk vonatkozó anyagából az évforduló alkalmával, vagyis 1948. márc. 15-én kiállítást rendeztünk, melyet felkérésünkre LUCA László pénzügyminiszter, megyénk szülöttje nyitott meg ünnepélyes keretek között.

e. A személyzet munkásságáról bejelenti, hogy FADGYAS Anna tb. múzeumőr, titkár az adminisztrációs munkákon kívül főleg a könyvtári cédulakatalógus készítésével foglalkozott, s a kiállítás megrendezésében, valamint az előadások technikai részének lebonyolításában dolgozott. Dr. SALAMON Ferenc részt vett az előadások megrendezésében, s amikor tanügyi elfoglaltsága engedte, készségesen segítségünkre volt. FODOR Józsefné altiszt a reá háruoló munkát kötelességszerűen elvégezte.

f. A gyűjtemények gyarapításáról jelenti hogy: I.a Könyvtárunk összesen 82 darabbal gyarapodott, melyből 54 db.-ot ajándék, 26 db.-ot csere és 2 db.-ot

vásárlás útján szereztünk meg. I.b Levéltárunk 125 darabbal gyarapodott ajándékozás útján, melyből 3 db. oklevél, 121 db. gyászjelentés és 1 db. egy 1848-ból származó nyomtatvány. II. Érem- és régiségtárunk összesen 348 darabbal gyarapodott, melyből 37 db.-ot ajándék, 310 db.-ot gyűjtés, illetve ásatás és 1 db.-ot pedig vásárlás útján szereztünk. III. Néprajzi gyűjteményünk összesen 3 darabbal gyarapodott, ajándékozás útján. IV. Képzőművészeti gyűjteményünk összesen 5 darabbal gyarapodott, melyből 3 db.-ot vásárlás, 2 db.-ot pedig letét útján szereztünk meg. Mind az öt darab kép néhai GYÁRFÁS Jenő nagynevű székely festőművésziünk hagyatékából származik. A 3 db. vásárlás útján szerzett kép közül egyik a *Tetemrehívás* című híres képének egyik vázlata, a másik két darab pedig két női arckép, mely a müncheni tanulmányi éveiből származik. E három darab kép megvásárlását LUCA László pénzügyminiszter úr adománya tette lehetővé, aki kérésünkre 100 000 lejt adományozott e célra. V. Természetrajzi gyűjteményünk az 1947. év folyamán semmivel sem gyarapodott, ami főleg annak eredményeképpen könyvelhető el, hogy sem a Múzeum, sem pedig a MIKÓ-Kollégium nem rendelkezik természetrajz szakos képesítésű szakemberrel.

g. A múzeum látogatása. Múzeumunk gyűjteményeit az 1947. év folyamán összesen 1443 személy látogatta meg. Látogatóink között igen gyakran fordulnak elő az iskolák növendékei, továbbá a demokratikus szervezetek által rendezett különféle tanfolyamok hallgatói és a helybeli textilgyár munkásai.

h. Részletesen beszámol a múzeum anyagi helyzetéről, mely szerint 1947. ápr. 1-jétől 1947. aug. 12-ig bevétel volt 54 975 878 lej, kiadás pedig 42 776 980 lej, a fennmaradó pénzkészlet 12 198 898 lej, mely zárolt számlára betétbe helyeztetett a pénzbeváltási központnál. 1947. aug. 15-től 1948. márc. 31-ig bezárólag a bevétel 288 388,50 lej volt, a kiadás pedig 161 020 lej, a pénztári maradvány 127 368,50 lej. Mely mint készpénz áthozatott a folyó évre. A továbbiakban a Háromszéki Tanalap pénzügyi helyzetét ismerteti. 1947. ápr. 1-jétől 1947. aug. 12-ig bevétel 288 630 lej, a kiadás szintén 288 630 lej volt. 1947. aug. 15-től 1948. márc. 31-ig a bevétel 49 473 lej, a kiadás pedig 27 213 lej volt. Pénztári maradvány 22 260 lej, mely összeget mint készpénzt áthoztunk a folyó évre.

i. Ismerteti a Múzeum anyagának az 1944. év őszén történt elszállítása következtében megsemmisült és a romokból kiszedett anyag visszaszállítása érdekében történt intézkedéseket.

A jelentés felolvasása után elnök kéri a hozzászólásokat. Dr. BÁNYAI János alelnök a jelentés alapján elismerését fejezi ki az elvégzett munkáért. Megállapítja, hogy a nehéz körülmények ellenére is a

múzeum vezetői olyan szép és eredményes munkát mutattak fel, amit a legnagyobb elismerés illet. Bejelenteli, hogy egy nagyobb geológiai gyűjteménye már készenlétben van a Múzeum gyűjteménye számára. Fontosnak tartja, hogy a Múzeum természetrajzi osztálya is megfelelő szakembert kapjon, mert az közgazdasági szempontból is nagyon fontos, minthogy most van folyamatban a Székelyföld természeti kincseinek felkutatása. Javasolja, hogy a Múzeum hívja fel a közönség figyelmét a talált ásványoknak a múzeumba való beküldésére, mert azáltal felhívja a kutatók figyelmét az egyes lelőhelyekre, s így értékes útmutatóul szolgál az illetékes szakembereknek.

BECSEY Pál miniszteri kiküldött a könyvtári gyarapodás iránt érdeklődik. Fontosnak tartja, hogy a most megjelenő tudományos folyóiratok és könyvek eljussanak a Múzeum könyvtárába. Érdeklődik aziránt, hogy a belföldi és magyarországi tudományos körökkel van-e kapcsolata a Múzeumnak. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr BECSEY Pál érdeklődésére közli, hogy úgy belföldi, mint magyarországi tudományos körökkel tartjuk a kapcsolatot. Kéri BECSEY Pált, hogy találja meg a lehetőségét annak, hogy a mai modern tudomány irodalmát szerezzze meg a múzeum számára.

Dr. BÁNYAI János tájékoztatást ad arról, hogy a Szovjetunióban a természettudományi kutatás terén óriási nagy haladás van. A szovjet tudósok roppant nagy eredményeket értek el a geokémiai kutatás terén. Fontosnak tartja, hogy BECSEY Pál miniszteri kiküldött találja meg a lehetőséget a nagy fontosságú szakmunkák megszerzésére. BECSEY Pál közli, hogy Bukarestben a Cartea Rusanál¹⁶ a mai modern irodalom gazdag anyaga található, sajnos azonban még magyar nyelven a munkák nem jelentek meg. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr javasolja, hogy az ig.-választmány bízta meg BECSEY Pál miniszteri kiküldöttet, hogy egyik bukaresti útja alkalmával a Cartea Rusanál található szakmunkákról állítson össze egy jegyzéket, hogy annak alapján próbáljuk megszerezni a múzeumot érdeklő szakkönyveket és folyóiratokat.

A múzeum elszállított és megsemmisült és a megsemmisülés után a romokból összeszedett anyagának visszaszállításával kapcsolatosan dr. BÁNYAI János alelnök felhívja az ig.-választmány figyelmét arra, hogy hivatalos megbízása révén, valószínűleg rövid időn belül ki fog menni Budapestre, s ha az ig.-választmány megbízást ad, akkor személyesen fog tárgyalni az illetékesekkel a romokból kiszedett anyag hazaszállítása ügyében.

Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök felolvassa az ig.-választmány 1947. dec. 19-én tartott gyűlése jegyzőkönyvének 10. pontját, mely úgy határozott, hogy a magyar kormányhoz intézzünk megkeresést, hogy HERPEI

János volt múzeumi igazgató vonassék felelősségre a múzeum anyagának elszállítása és megsemmisülése miatt, s gondoskodik arról, hogy ezt az átiratot a MNSZ az illetékes minisztériumon keresztül juttassa el a magyar kormányhoz. Kérdést intéz, hogy a jegyzőkönyv felolvasott határozata miért nem hajtatott végre. KISGYÖRGY Tamás elnök a kérdésre válaszolva kijelenti, hogy nem tartotta még időszerűnek az átirat elküldését, s ezért nem hajtatott végre e határozat. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, PÉTER Gyula, SZÁSZ Imre és TAKÁCS János, az ig.-választmány tagjai feltétlen fontosnak tartják, hogy a kérdéses határozat mielőbb végrehajtsassék.

Ig.-választmány a múzeum 1947. évi állapotáról szóló jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi. Dr. BÁNYAI János alelnöknek megköszöni a kilátásba helyezett adományt, s kéri, hogy minél előbb rendezze el azt a múzeum gyűjteményében, s a múzeum is igyekezni fog módot találni az ásványok összegyűjtésére, hogy a kutatók munkáját ezáltal megkönnyítse. Dr. BÁNYAI János alelnököt megbízza, hogy a romokból megmaradt anyag visszahozatala érdekében személyes kimenetele alkalmával tegye meg a szükséges lépéseket. A HERPEI-üggyel kapcsolatosan pedig utasítja az elnökséget, hogy a dec. 19-i gyűlés határozatát minél előbb hajtsa végre. BECSEY Pál miniszteri kiküldöttet megbízza, hogy Bukarestben a Cartea Rusanál készítsen egy jegyzéket a megszerzendő modern irodalom termékeiről, s próbáljon lehetőséget kapni azoknak Múzeumunk részére való megszerzésére.

4. Dr. KABAY Gábor, az ellenőrző-bizottság előadója jelenti, hogy az ellenőrző-bizottság megvizsgálta és rendben találta, s az ügyv.-tanács elfogadta a Múzeum 1947/48. évi zárószámadását. A zárószámadás szerint 1947. ápr. 1-jétől 1947. aug. 12-ig bevétel 54 975 878 lej, kiadott 42 776 980 lej, pénztári maradvány 12 198 898 lej volt, mely zárolt számlára helyeztetett a pénzbeváltási központnál. 1947. aug. 15-től 1948. márc. 31-ig bevétel 288 388,50 lej, kiadott 161 620 lej, pénztári maradvány 127 368,50 lej.

Ig.-választmány a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi, a zárószámadást elfogadja, és számadóknak a felmentvényt megadja.

5. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy az ig.-választmány valamiképpen találja meg a módját annak, hogy a Csík megyei vezetőség ertse meg a Múzeum fontosságát, és fokozottabb mértékben járuljon hozzá a fenntartáshoz. KISGYÖRGY Tamás elnök közli, hogy már többször megpróbálta a múzeum vezetősége, hogy a Csík megyeiek érdeklődését felkeltse a múzeum ügyei iránt, sajnos azonban ígéretnél mind a mai napig nagyobb eredményt nem lehetett elérni.

Ig.-választmány elhatározza, hogy újabb átiratot intéz Csík vármegye megyefőnökéhez a múzeum

segélyezése ügyében, Udvarhely és Háromszék vármegyék megyefőnökeinek pedig köszönetét fejezi ki megértő támogatásáért.

6. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr előterjeszti a múzeum 1948/49. évi költségvetését, melyet az ellenőrző-bizottság felülvizsgálta, és az ügyv.-tanács elfogadott. Az 1948/49. évi költségvetés 469 368,50 lej bevételt és 469 368,50 lej kiadást mutat.

Ig.-választmány beható tárgyalás után az 1948/49. évi költségvetést egyhangúlag elfogadja.

7. Dr. KABAY Gábor mint az ellenőrző-bizottság előadója jelenti, hogy a Háromszéki Tanalap 1947/48. évi zárószámadását az ellenőrző-bizottság megvizsgálta és rendben találta, melyet az ügyv.-tanács elfogadott. A zárószámadás szerint 1947. márc. 1-jétől 1947. aug. 12-ig bevétel 288 630 lej, kiadott 288 630 lej, 1947. aug. 15-től 1948. márc. 31-ig bevétel 49 473 lej, kiadott 27 213 lej, pénztári maradvány 22 260 lej.

Ig.-választmány a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi, a Háromszéki Tanalap 1947/48. évi zárószámadását elfogadja, s számadóknak a felmentvényt megadja.

8. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr előterjeszti a Háromszéki Tanalap 1948/49. évi költségvetését, melyet az ellenőrző-bizottság felülvizsgálta, és ügyv.-tanács elfogadott. A Tanalap 1948/49. évi költségvetése 158 760 lej bevételt és 158 760 lej kiadást mutat.

Ig.-választmány beható tárgyalás után a Háromszéki Tanalap 1948/49. évi költségvetését egyhangúlag elfogadja.

Az indítványok és javaslatok során.

9. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr előterjeszti MÁTTIS János okl. képzőművész kérését, melyet az ügyv.-tanács f. hó 18-án tartott ülésén elfogadott. Javasolja, hogy az ig.-választmány egy évi próbaidőre bízta meg nevezett a múzeumi munkákban való segédkezéssel, és munkája ellenértékeképpen bocsássa rendelkezésére az egyik múzeumóri lakást.

Ig.-választmány a javaslat alapján elhatározza, hogy MÁTTIS János okl. képzőművészt egyelőre egy évi próbaidőre megbízta a múzeumi munkákban való részvétellel, és rendelkezésére bocsájt egy múzeumóri lakást munkája ellenértékeképpen. Dr. KABAY Gábor jogtanácsost felkéri, hogy dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrrel együtt készítsék el a szükséges megállapodást az alkalmaztatásra vonatkozólag.

10. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök előadja, hogy a MNSZ végrehajtó bizottsági ülésén a közelmúltban a kultúrfelelős a népviselettel kapcsolatosan tartott előadásában annak a véleményének adott kifejezést, hogy a népviselet ápolását és megtartását feleslegesnek tartja. Minthogy e kérdés tisztázása tudományos közérdek, és ennek eldöntésére hivatásánál fogva éppen a

SzNM illetékes, ezért javasolja, hogy minél előbb rendezzen a Múzeum vezetősége megfelelő szakembert, vagy esetleg szakemberek bevonásával egy nyilvános vitaestet, melyre a kultúrfelelőst is hívja meg.

Ig.-választmány a javaslatot elfogadja, és elhatározza, hogy felkéri dr. GUNDA Béla kolozsvári egyetemi tanár néprajz-szakost a kérdés tisztázása szempontjából tartandó előadás megtartására.

11. SCHULLER Sándor és dr. SZÉKELY Zoltán javasolják, hogy a múzeum néprajzi osztályának ig.-őrévé hívja meg az ig.-választmány HARKÓ József kollégiumi tanárt, aki tulajdonképpen már 1938 óta mint tb. múzeumőr dolgozott a múzumnál, s csak a háború, illetve katonáskodása miatt maradt félbe a munkája.

Ig.-választmány a javaslatot egyhangúlag elfogadja, és HARKÓ József kollégiumi tanárt megválasztja a néprajzi osztály ig.-őrévé.

12. Dr. BÁNYAI János alelnök javasolja, hogy a múzeum minden egyes tára számára próbáljon az ig.-választmány megfelelő szakemberekből egy tiszteletbeli tudományos tisztviselői kart összeállítani.

Ig.-választmány a javaslatot elfogadja, és elhatározza, hogy a betöltetlen helyekre megpróbál megfelelő szakembereket keresni. Elhatározza a szociológiai osztály felállítását is, melynek vezetésével BECSEY Pál miniszteri kiküldöttet bízta meg.

13. BECSEY Pál miniszteri kiküldött a tanalapi épületek jelenlegi helyzete iránt érdeklődik. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr a kérdésre válaszolva jelenti, hogy a Tanalap Sepsiszentgyörgyön lévő 3 épülete közül egyet a csendőrlégió, kettőt pedig a ref. leánygimnázium bérel, de ezek közül csak egyik épületet használja, minthogy a másikat a Gimnáziumi Mixt foglalja el. A melléképületek egy részét a katonaság használta, mely éppen most a napokban költözött el onnan. Kéri, hogy a kérdéses épületrészek átvételére jelöljön ki az ig.-választmány egy bizottságot.

Ig.-választmány elhatározza, hogy a katonaság által kiürített melléképületek átvételére f. hó 23-án d.u. 4 órára bizottságot küld ki, melynek tagjai KISGYÖRGY Tamás, SCHULLER Sándor, dr. KABAY Gábor, BECSEY Pál és dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr.

Több tárgy nem lévén, elnök megköszöni a tagok megjelenését, és a gyűlést bezárja.

35.

Jegyzőkönyv, mely felvétel a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1948. évi szept. hó 9-én d.u. 4 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökléte alatt: dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, SCHULLER Sándor, KOVÁCS Jenő, dr. KABAY Gábor, dr. SZÉ-

KELY Zoltán, HARKÓ József és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai.

1. Elnök üdvözlöi a megjelenteket, és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács 1948. évi jún. hó 18-án tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítettik.

2. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy GÁSPÁR Jenő, az ig.-választmány és az ügyv.-tanács, valamint a számvizsgáló bizottság tagja f. évi aug. hó 2-án Baróton meghalt. Temetése aug. hó 4-én volt, melyen a múzeum képviselőiben megjelent, és a sírnál néhány szóval elbúcsúztatta a múzeum nevében.

Ügyv.-tanács GÁSPÁR Jenő elhunytát fájdalommal tudomásul veszi.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr a GÁSPÁR Jenő halálával megüresedett tagsági hely betöltésével kapcsolatosan bejelenti, hogy az ig.-vál. f. évi jún. hó 19-én tartott gyűlésén úgy határozott, hogy a legközelebb megüresedő ig.-vál. tagsági helyre dr. LÁSZLÓ Ferenc közjegyzőt fogja megválasztani. Javasolja, hogy a GÁSPÁR Jenő halálával megüresedett ügyv.-tanácsi tagsági helyre KOVÁCS Ferenc ig.-vál. tagot válassza meg az ügyv.-tanács.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és az ig.-vál. határozata alapján dr. LÁSZLÓ Ferencet az ig.-választmány tagjává választja. A javaslatot elfogadja, és ennek alapján KOVÁCS Ferenc ig.-vál. tagot az ügyv.-tanács tagjává választja.

4. Dr. SZÉKELY Zoltán jelentést tesz a folyó ügyekről:

a. Bejelenti, hogy az ügyv.-tanács f. évi jún. hó 18-án tartott ülésének határozata értelmében megkeresést intéztünk dr. GUNDA Béla egyetemi tanárhoz, és felkértük, hogy a székely népviseletről tartson egy előadást múzeumunk előadótermében. E levelünkre f. évi júl. hó 28-án érkezett levelében arról értesített, hogy egyéb elfoglaltsága miatt nem áll módjában az előadást megtartani, hanem halasszuk el az ősz meg a tél folyamára, amikor szívesen meg fogja tartani. Időközben azonban arról értesültünk, hogy GUNDA Béla eltávozott az országból. Dr. GUNDA az említett levélben javasolja, hogy rendelje meg a múzeum az ARLUS útján a *Sovetskaja Etnografija* című folyóiratot, mely néprajzi kérdésekben egyszerű felvilágosításokkal szolgál.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és elhatározza, hogy a tervezett előadás megtartására dr. MOLNÁR István székelykeresztúri tanár ig.-vál. tagot kéri fel. Megbízta dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrt, hogy nézzen utána, és rendelje meg a *Sovetskaja Etnografija* c. folyóiratot a múzeum könyvtára számára.

b. Bejelenti, hogy a DIÓSZEGHY-féle lepkegyűjteménynek Borosjenőről való ideszállítása ügyében a

Román Munkáspárt útján kérészt intéztünk a CFR vezérigazgatóságához, hogy az ideszállítás ingyen vagont biztosítson számunkra, minthogy LÖNHARDT Miklós borosjenői lakos jún. 28-án érkezett levelében arról értesített, hogy a szállítási költség mintegy 30 ezer lejbe kerülne. Sajnos, kérésünkre mind a mai napig nem érkezett válasz, annak ellenére, hogy a Párt útján már többször megsürgöttük kérésünk elintézését.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és megbízta dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrt, hogy a kérés elintézését a Párt útján ismét sürgesse meg, s ha azután sem lenne eredmény, akkor intézkedni kell az elszállítás iránt, mivel a múzeum f. évi költségvetésében e célra 30 ezer lej irányoztatott elő.

c. Bejelenti, hogy a Ministerul Artelor și Informațiilor⁵⁷ jún. 28-án érkezett 11.432/1948 sz. leiratában felhívott, hogy 48 órán belül tegyünk jelentést a múzeum személyzetéről. E leiratot az ig.-őr távollétében KISGYÖRGY Tamás elnök válaszolta meg.

Tudomásul szolgál.

d. Bejelenti, hogy a Ministerul Artelor și Informațiilor helybeli kirendeltsége 110/1948 sz. átiratában felhívott, hogy a Múzeumról részletes jelentést adjunk be. Az átirás alapján a jelentést elkészítettük.

Tudomásul szolgál.

e. Bejelenti, hogy a polgármesteri hivatal f. évi júl. 28-án kelt 6768. sz. végzésével egyik ig.-őri lakás manzárdhelyiségeit, vagyis azt a két szobát, melyben a DIÓSZEGHY-féle lepkegyűjteményt akarjuk elhelyezni, továbbá a vendégszobánkat, melyet a tudományos kutató vendégeink részére tartunk fenn, elrekviráta a színészek számára. A rekvirási végzést megfellebbeztük, továbbá kérészt intéztünk a Minisztériumhoz is, hogy mint közhasznú intézményt, múzeumunkat mentesítse a lakásrekviráltól. Kérésünk elintézésére még írásbeli választ nem kaptunk, de értesülésünk szerint a minisztérium értesítést küldött a polgármesteri hivatalhoz a mentesítés ügyében.

Tudomásul szolgál.

f. Felolvassa a MNSz Háromszék megyei Intézőbizottságának f. évi aug. hó 27-én kelt 1830/1948 sz. átiratát, melyben közli, hogy a központi népművelési alosztályuktól küldött munkatervben utasítás van a kolozsvári Erdélyi Múzeum-Egyesület és a SzNM között megindult munkaversenyéről, és felhívja a múzeum igazgatóságát, hogy a személyes kapcsolatot ez ügyben vegye fel szept. 1-jéig HERVAY József közművelődési felelőssel. Jelenti, hogy az ügyben többször kereste a nevezett kultúrfelelőst, de még mind a mai napig nem találkozott vele, minthogy vidéken van.

Ügyv.-tanács az átirat alapján felhívja a MNSz-et, hogy közölje a munkaprogramot és a verseny feltételeit.

g. Felolvassa a MNSz KI f. évi júl. hó 15-én kelt levelét, melyben közli, hogy a bodolai volt MIKES-VASné-féle könyvtárban olyan értékek vannak, melyre a kastélyban működő szeszgyár új munkás igazgatóságának nincsen szüksége, s ezeket esetleg megkaphatná múzeumunk. Ezért felhív, hogy lépünk érintkezésbe a Brassó megyei szervezettel. Közlik továbbá, hogy a Szeben megyei szervezet tulajdonában is vannak olyan könyvek, amelyek a múzeum számára megszerezhetők. Felhívtak, hogy mindkét szervezetet keressük meg az említett könyvek ügyében. Bejelenti, hogy mind a brassói, mind a szebeni szervezet vezetőségét megkereste ez ügyben. A brassói szervezet arról értesített, hogy most van folyamatban a könyvek leltározása, s mielőtt készen lesz, értesíteni fognak. A szebeni szervezet könyvtárosa elkészítette és elküldötte a könyvek leltárát, s arra kér, hogy a végzett munkálatokért 2500 lejt fizessünk. Aug. hó 16-án kelt levelünkben közöltük, hogy múzeumunk nehéz anyagi helyzetére való tekintettel nem áll módunkban a könyvtáros munkáját még a legcsekélyebb díjazással is honorálni, és kértük, hogy a könyveket csomagolják össze, és költségünkre küldjék el. E levelünkre mind a mai napig nem kaptunk választ.

Tudomásul szolgál.

h. Jelenti, hogy Háromszék megye megyefőnökségéhez kérést adtunk be a bibarcfalvi ásatás költségeinek fedezésére nyújtandó segélyért. A megyefőnökség kérésünkre 5000 lejt utalt ki az ásatás költségeinek fedezésére, melyet átíratban meg is köszöntünk.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

i. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr felolvassa a f. évi júl. hó 30-tól aug. 12-ig Baróton és Bibarcfalván végzett ásatásról szóló jelentését.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

j. Felolvassa BEDE József szilágyosmlyói lakos levelét, melyben nevezett arról értesít, hogy újabb érmekeket talált, és felajánlja múzeumunknak megvételre.

Ügyv.-tanács a levél alapján megbízta dr. SZÉKELY Zoltán ig.-ört, hogy hívja fel BEDE Józsefet az érme beküldésére, hogy azok megtekintése után dönthessen megvásárlásuk felől.

k. Bejelenti, hogy Csík, Udvarhely és Háromszék megyék megyefőnökségeihez újabb kérést intéztünk az 1948/49. évi segélyezés iránt. Személyesen is tárgyalt Udvarhely vármegye megyefőnökével, és kérte, hogy a községi segélyek kiutalása iránt intézkedjék. Erre ígéretet is kapott. Háromszék megye községei már megkezdték a fizetéseket a megyefőnökség felhívása alapján.

Tudomásul szolgál.

l. Bejelenti, hogy az utca felőli részen lévő két galambbúgos kaput meg kellett javítani, minthogy a

földbe beesett cserefaoszlopok teljesen ki voltak korhadva, és félni lehetett, hogy egy esetleges szélvihar tönkre fogja tenni. A két kapu megjavíttatásához szükséges cserefáért 9180 lejt, munkadíjban pedig 8000 lejt fizettünk, s így összesen 17 180 lejbe került a kapuk megjavíttatása. A kapuk zsindeletétjét is rendbehoztuk a meglévő zsindeletünkön, melyet önkéntes munkaként csinált meg SINKA Sándor ácsmester.

Ügyv.-tanács a kapuk megjavíttatását jóváhagyólag tudomásul veszi. SINKA Sándor ácsmesternek a zsindeletezésért köszönetét fejezi ki.

m. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy Háromszék vármegye megyefőnöksége 113/1948. sz. átíratában közölte, hogy a múzeum őrzetében lévő zabolai MIKES-javakat visszaadta a tulajdonosnak. Ennek alapján a MIKES család megbízottja, illetve a család egyik tagja már meg is kezdte a javak elszállítását. A család megbízottjával, MIKES Évával közöltük, hogy a beszállítással felmerült költségeink megtérítéseként igényt tartunk a kisborosnyói TOMPA-kúriából származó faragott kövekre, továbbá kértük, hogy Csík megyéből származó festett szárnyasoltárt helyezze letétképpen a múzeum őrzetébe.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

n. Jelentést tesz arról, hogy a nemzeti színű zászlókat az új címerrel el kell látni, ezért felhatalmazást kér, hogy a címert megrendelhesse.

Ügyv.-tanács megbízta dr. SZÉKELY Zoltán ig.-ört, hogy a zászlóra a címert rendelje meg, továbbá rendelje meg PARHON, GROZA és az illető szakminiszterünk képeit és a Népköztársaság címerének képét a múzeum irodája számára.

o. Bejelenti, hogy a város által a múzeum részére adományozott 5 öl fának az erdőből való hazaszállításával még május folyamán megbízott volt KERESZTES Dénest, de még mind a mai napig nem szállította le a fát.

Ügyv.-tanács utasítja dr. SZÉKELY Zoltán ig.-ört, hogy szólítsa fel KERESZTES Dénest, hogy a fát legkésőbb szept. 15-ig szállítsa le, ellenkező esetben gondoskodjék a fának más fuvarossal való hazaszállításáról.

p. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy az ig.-vál. jún. 19-én hozott határozata értelmében elkészítette azt az átíratot, melyet a MNSz-hez a HERPEI-féle ügyben kell betervezni. Felolvassa az átírat szövegét.

Ügyv.-tanács a kérdés alapos megtárgyalása után elhatározza, hogy mielőtt a beadványt elküldené, megkeresést intéz az EME vezetőségéhez, hogy tájékoztatást kérjen afelől, hogy ők milyen lépéseket tettek hasonló ügyben. A válasz megérkezése után fogja majd a további lépéseket megtenni.

5. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy a Tanalap Szabadság tér 11. sz. épületéből amelyet a ref. leánygimnázium bérelt, nevezett iskola kiköltözött, és úgy a 11., mint a 13. sz. épületbe az állami román nyelvű gimnázium költözött bele, anélkül, hogy erről a Múzeum vezetőségét mint a Tanalap kezelőjét értesítette volna.

Ügyv.-tanács utasítja dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrt, hogy intézzen kérdést a leánygimnázium igazgatójához, és kérdezze meg, hogy kinek a rendeletére adták át az épületet, és közölje vele, hogy az átadásért a felelősség őket terheli, továbbá intézzen kérdést a Tanfelügyelőhöz is, hogy kinek a rendeletére költöztek be az épületekbe. E válaszok beérkezése után jelentést kell küldeni a minisztériumhoz, és kérni kell, hogy intézkedjék a megfelelő bérösszegek kiutalása iránt. Utasítja az elnökséget, hogy a jogtanácsossal együtt tisztázza az épületek ügyét.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

36.

Jegyzőkönyv, mely felvételte a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1948. évi nov. hó 12-én d.u. 4 óraker a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökle alatt BECSEY Pál miniszteri kiküldött, dr. TANA Gyula, KOVÁCS Ferenc, KOVÁCS Jenő, dr. KABAY Gábor, dr. SZÉKELY Zoltán, HARKÓ József és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai.

1. Elnök üdvözlö a megjelenteket, és az ülést megnyitja. Meleg szavakkal üdvözlö KOVÁCS Ferenc almegevefőnököt, aki mint újonnan megválasztott tag először jelent meg az ügyv.-tanács ülésén. Kéri, hogy olyan megértő szeretettel jöjjön a múzeum segítségére, mint amilyen szeretettel megválasztottuk tagjaink sorába.

A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács 1948. évi szept. hó 9-én tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítettik.

2. BECSEY Pál és KOVÁCS Ferenc a felolvasott jegyzőkönyvben említett könyvekkel kapcsolatosan megígérik, hogy azok ideszállításában segítséget fognak nyújtani.

Tudomásul szolgál.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelentést tesz a DIÓSZEGHY-féle lepkegyűjteménynek Borosjenőről való ideszállításáról. Bejelenti hogy f. évi okt. hó 13-án KISGYÖRGY Tamás elnökkel egyetemben személyesen utaztak el Borosjenőre, hogy néhai DIÓSZEGHY László által még 1932-ben a múzeumnak ajándékozott lepkegyűjteményt átvegyék és ideszállítsák. A gyűjtemény 1942 óta – az ajándékozó elhalálása után –

LÖNHARDT Miklós borosjenői lakos kezelésében volt, aki a tavasz folyamán a *Világosság* című napilapban felhívást tett közzé a gyűjteménynek mielőbbi elszállítása miatt, minthogy nagyon kedvezőtlen körülmények között volt elhelyezve. Ennek alapján a RMP útján kérést adtunk le a CFR vezérigazgatóságához, hogy az ideszállítás céljaira ingyen vagont adjon rendelkezésünkre. Minthogy többszöri sürgetésre kérésünk elintézetlen maradt, s az idő mind jobban és jobban sürgetett, így kénytelenek voltunk múzeumunk saját költségén gondoskodni az ideszállításról. Az átvétel alkalmával a gyűjtemény nagy mennyiségére való tekintettel nem állott módjában, hogy darabszám szerint átvegyék az anyagot, hanem abban állapodtak meg, hogy itt a múzeumban fogjuk megejteni. E számbavétel alkalmával megállapítást nyert, hogy a gyűjtemény 163 dobozban mintegy 25 129 db. lepkét foglal magában. Sajnos, DIÓSZEGHY László elhalálása után a gyűjtemény szakszerű kezelésben nem részesülhetett, s így nagyon sok lepke tönkrement és megpenészedett. Javasolja, hogy a gyűjtemény szakszerű preparálása és a megrongált darabok kiselejtezése céljából keressük meg a BOLYAI Egyetemet, hogy megfelelő szakembert bocsásson rendelkezésünkre, akinek útiköltségét és itt tartózkodása idejére lakást és ellátást adnánk. Minthogy a gyűjteményt a megyeközönség részére csak abban az esetben lehet kiállítani, ha megfelelő üveges szekrényeket készítettünk, javasolja, hogy e célból intézzünk kérést LUCA László pénzügyminiszterhez és kérjünk tőle 100 000 lejt erre a célra. E kérésünk eljuttatására kérjük fel TÓTH Géza ig.-vál. tagot. Bejelenti, hogy az ideszállítás költségei 36 406 lejbe kerültek. Ezzel kapcsolatosan bejelenti, hogy a Ministerul Artelor și Informațiilor helyi kirendeltségével tárgyalt az ideszállítás költségeinek megtérítése tárgyában, s ennek felhívása alapján be is adtuk a kiadások jegyzékét, hogy terjesszék fel a Miniszteriumba. Ilyenképpen reményünk lehet arra, hogy a kiadások meg fognak térülni. Bejelenti továbbá, hogy DIÓSZEGHY László nemcsak elsőrangú lapszakértő, hanem jeles festőművész is volt, akinek igen sok értékes festményét tekintették meg Borosjenőn. Sajnos azonban a képek mind olyan egyének birtokában vannak, akik nem hajlandók megválni, s így egyetlen darabot sem tudtak megszerezni múzeumunk számára. Dr. BALOGH Ernő borosjenői orvos, aki az elhunyt-nak nagyon jó barátja volt, f. évi okt. hó 30-án kelt levelében arról értesített, hogy GUTSJAHR Mihály aradi lakos (Str. COȘBUC nr. 2) eladná a tulajdonában lévő gyönyörű DIÓSZEGHY-féle festményét, mely egy szép retyezati tájat ábrázol.

Ügyv.-tanács a DIÓSZEGHY-féle lepkegyűjtemény ideszállítását jóváhagyólag tudomásul veszi, s

elhatározza, hogy a BOLYAI Egyetemet megkeresi, hogy megfelelő szakembert küldjön ki a gyűjtemény átvizsgálására. A kiküldött szakértő véleménye alapján árajánlatot kér a kiállítási szekrények elkészítésére vonatkozólag, és annak alapján kér majd segítyt LUCA László pénzügyminisztertől.

4. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelentést tesz a folyó ügyekről:

a. Bejelenti, hogy a múlt ülés határozata értelmében a múzeum 1944-ben elszállított és Zalaegerszezen 1945-ben megsemmisült anyagával kapcsolatosan megkeresést intéztünk az EME vezetőségéhez, megkérdezve, hogy hasonló esetben ők milyen lépéseket tettek. E kérdésünkre az EME Hetes Bizottsága⁵⁸ nevében dr. NAGY Jenő titkár a következőket közli: 309/1948 számú átiratunkra Egyesületük vezetősége nevében az alábbi tájékoztatással szolgál. Az Erdélyi Múzeum Magyarországra került anyagának ügye más természetű, mint a SzNM-é, minthogy ez az anyag megvan, és a két ország közötti kultúregyezmény fogja a Magyarországon lévő múzeumi javak sorsát eldönteni. A SzNM anyagának elpusztulása szükségessé teszi, hogy a t. Igazgatóság részéről lépések tétessenek annak megállapítása érdekében, hogy az anyag milyen rendeletre szállítottott ki, és mi történt vele.

BECSEY Pál miniszteri kiküldött javasolja, hogy ezt az ügyet terjesszük fel a MNSz KI-hoz, mellékelve az eddigi lépések aktáinak másolatát, hogy azok áttanulmányozása után döntsön a MNSz KI a továbbiakban.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul véve BECSEY Pál javaslatát elfogadja, és utasítja az ig.-ört, hogy tegye meg a felterjesztést a MNSz KI-hoz.

b. Bejelenti, hogy a MNSz Háromszék megyei Intézőbizottságának 1830/948 sz. átiratára, melyben az Erdélyi Múzeum és a SzNM közötti munkaversenyéről értesítette múzeumunkat, szept. hó 15-én az alábbi átiratot küldötte el. „Hivatkozással 1830/1948 sz. átiratunkra, tisztelettel közöljük, hogy a kolozsvári Erdélyi Múzeummal való versenyünket tudományos kiadványok megjelentetésében, továbbá külső és belső gyűjtőmunkák megvalósításában látjuk. Ezért kérjük a MNSz Háromszék megyei Intézőbizottságot, hogy legújabb kiadványunk kiadásának költségeire 15 000 lejt előirányozni, valamint a székelyföldi néprajzi, történeti és 1848-as emlékek felkutatásában s a múzeum számára való megszerzésében segédkezet nyújtani szíveskedjék. Ilyen értelemben HERVAY József közművelődési felelős testvérrel már személyes megbeszélést folytattunk.” Közli, hogy beadványunkra mind a mai napig semmiféle választ sem kaptunk.

Tudomásul szolgál.

c. Bejelenti, hogy a MNSz KI 9513/1948.III. sz. átiratában felszólított, hogy a Múzeumról helyzetje-

lentést adjunk be. E felhívásuknak eleget téve f. évi szept. 28-án részletes jelentést tettünk múzeumunk helyzetéről, mellékelve az 1948/49. évi költségvetésünk másolatát is.

Tudomásul szolgál.

d. Bejelenti, hogy Udvarhely vármegye megyefőnökségéhez újabb átiratot intéznünk, kérve, hogy intézkedjék az 1948/49. évi községi segélyek kifizetése iránt, melynek alapján már néhány község be is fizette az előirányzott segélyösszeget.

Tudomásul szolgál.

e. Bejelenti, hogy Sepsiszentgyörgy város polgármesteréhez kérészt adtunk be, hogy az 1948/49. évi költségvetésünkben múzeumunk részére előirányzott 50 ezer lejes segélyt utalja ki. Kérésztünk a polgármester értesített 25 ezer lej kiutalásáról, sajnos azonban mind a mai napig nem tudtuk felvenni, mivel nincs pénz a város pénztárában.

Tudomásul szolgál.

f. Bejelenti, hogy a MNSz KI 10.055/1948.III. sz. átiratával megküldötte a bodolai MIKES család kastélyában volt könyvtár leltárát azzal az utasítással, hogy azonnal lépünk érintkezésbe a Brassó megyei szervezettel, a könyveket vegyük át, s a múzeum számára való példányokat válogassuk ki, a többi pedig őrizzük meg az ő számukra. E levél vétele után azonnal megkerestük a Brassó megyei szervezetet, hogy közöljék, vajon a könyvek Brassóban vagy Bodolán vannak-e, hogy válaszuk megérkezése után intézkedhessünk az elszállítás felől. Bár a levelünket még okt. hó 12-én elküldöttük, mind a mai napig választ nem kaptunk reá.

Tudomásul szolgál.

g. Bejelenti, hogy a Ministerul Artelor și Informațiilor f. hó 2-án visszaküldötte az 1947/48. évi költségvetést, azzal a megjegyzéssel, hogy adminisztratív szempontból nem tartozunk hozzájuk.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és felkéri BECSEY Pál miniszteri küldöttet a kérdés tisztázására, illetve az iratoknak megfelelő helyre való felterjesztésére.

h. Bejelenti, hogy BEDE József szilágysomlyói lakos a múlt ülésen említett 17 db. római érmet és egy db. bronz fibulát kérésztünkre elküldött megtekintés céljából, melyet 3 ezer lejért meg is vásároltunk.

Ügyv.-tanács az érmet és a bronz fibula megvásárlását jóváhagyólag tudomásul veszi.

i. Bejelenti, hogy a Magánalkalmazottak Szakszervezete okt. hó 28-án kelt átiratában az OSzT 72/1948 sz. rendeletére való hivatkozással közölte, hogy az alkalmazottakat télire tűzifával és zöldséggel el kell látni. Bejelenti, hogy összesen 2 fizetéses alkalmazottja van múzeumunknak, akik közül FADGYAS

Anna nem tart igényt sem a tűzifa-, sem pedig a zöldszéllátásra, FODOR Józsefné pedig természetbeni lakást, fűtést és világítást kap, azonkívül jókora kerthasználatot is, melyen az idén is megtermett legalább 1 q krumpli és az előírt zöldségmennyiség. Így tehát múzeumunkat nem terheli az előírt rendelkezés.

Tudomásul szolgál.

j. Bejelenti, hogy a Városi Közüzemek kiküldöttje bemutatta a júl.-aug.-i havi vízfogyasztásról a számlát, mely a két hónapra 9344 lej értékű víz elfogyasztását mutatja.

Mint hogy ekkora mennyiségű víz használat folytán nem fogyhatott el, ezért ügyv.-tanács felkéri KISGYÖRGY Tamás elnököt, hogy a polgármesterrel tárgyaljon az ügyben, és kérje a vízfogyasztási számla összegének elengedését. Utasítja ig.-őrt, hogy keresse meg ANDRÁSSY Aladárt, a Vízművek igazgatóját, és kérje, hogy jöjjenek ki és vizsgálják meg, hogy honnan ered e nagy mennyiségű fogyasztás. Elhatározza, hogy legalább 4-5 napra ki kell zárni a vizet az egész telekről, hogy ennek alapján is ellenőrizni lehessen a nagy mennyiségű víz elfogyását.

k. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy a múlt évihez hasonlóan az idén is meg kellene rendezni a szokásos ismeretterjesztő előadásainkat. Azonban aggodalmát fejezi ki, hogy vajon az előadások erkölcsi és anyagi sikerét lehet-e biztosítani, minthogy a közönség nagyon sokféle igénybe van véve, s már a tavaly is az utolsó előadásokat nagyon kis számban látogatták. Közli, hogy novembertől áprilisig bezárólag összesen hat előadást vett volna tervbe, melyek megtartására MOLNÁR István székelykeresztúri tanár, néprajzost, KÓS Károly műépítész, dr. BALOGH Ernő borosjenői nyug. kórházi főorvost, BALOGH Ferenc hegedűművészt, dr. LÁSZLÓ Gyula és SZABÉDI László egyetemi tanárokat szeretné felkérni.

Ügyv.-tanács az ismeretterjesztő előadások megtartását fontosnak tartja, és dr. SZÉKELY Zoltán aggodalmait nem osztja, mert feltétlenül bízik abban, hogy az előadások sikerét a tömegszervezetek vezetőinek megmozgatásával biztosítani tudja. Az előadások napját minden hónap utolsó szombatjára tűzi ki, és elhatározza, hogy egy-egy előadás megtartására KÓS Károly műépítész, dr. HARANGHY László orvosprofesszort, dr. BALOGH Ernő nyug. kórházi főorvost, dr. LÁSZLÓ Gyula, dr. SZABÉDI László és MOLTER Károly egyetemi tanárokat kéri fel, hogy az előadások iránt a közönség érdeklődését felkeltse.

5. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr a Tanalap Szabadság tér 11. és 13. sz. alatti épületeivel kapcsolatosan bejelenti, hogy a múlt ülés határozata értelmében megkeresést intézett a volt ref. leánygimnázium igazgatójához és a tanfelügyelőhöz, de mind a mai napig

egyik sem válaszolt átiratunkra. BECSEY Pál főtanfelügyelő, miniszteri kiküldött az épületekkel kapcsolatosan előadja, hogy a városi lakáshivatal egy kilakoltatási rendelkezés alapján a telek hátsó részén lévő raktárhelyiséget a bentlakóktól elvette, és kiutalta a katonaság részére.

Ügyv.-tanács felkéri BECSEY Pál főtanfelügyelőt, hogy a kérdéses helyiségeket ne engedje át a katonaságnak, hanem utasítsa a megfelelő közegeket, hogy vegyék fel a kapcsolatot a múzeum vezetőségével mint a Tanalap kezelőjével.

6. FADGYAS Anna jelentést tesz a múzeum pénzügyi helyzetéről. Bejelenti, hogy 1848. ápr. 1-jétől nov. 10-ig bevétellett 223 118,50 lej, kiadott 203 357 lej, pénzkészlet 19 761,50 lej.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

37.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1848. évi dec. hó 15-én d.u. 4 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak dr. GYÁRFÁS Albert alelnök elnöklete alatt KOVÁCS Jenő, dr. KABAY Gábor, dr. SZÉKELY Zoltán, HARKÓ József és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai.

1. Elnök üdvözli a megjelenteket, és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács 1948. évi jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítettik.

2. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy KOVÁCS Ferenc almegegyfőnök az ülésről való távollmaradását hivatalos elfoglaltságára való tekintettel kimentette.

Tudomásul szolgál.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelentést tesz a folyó ügyekről:

a. Bejelenti, hogy az ügyv.-tanács múlt ülésének határozata alapján felkértük KÓS Károly műépítész, hogy ismeretterjesztő előadásaink keretében a megnyitó előadást nov. hó 27-én tartsa meg. Felkérésünket elfogadta, azonban betegsége miatt az előadást dec. 4-ére kellett halasztanunk, amire ismét beteg lett, s erről utolsó pillanatban értesítette múzeumunk vezetőségét. Minthogy már a nagyközönség tudomására hoztuk volt az előadást, így nem állott módunkban ismét elnapolni, s ezért dr. SZÉKELY Zoltán tartott dec. 4-én előadást, melyet KISGYÖRGY Tamás elnök nyitott meg, a záróbeszédet pedig dr. GYÁRFÁS Albert alelnök tartotta.

Bejelenti, hogy dr. HARANGHY László orvosprofesszort is felkértük egy előadás megtartására,

melyet el is fogadott, és előadásának napját dec. 18-ára tűztük ki. Sajnos azonban a napokban közölte, hogy 18-ára nem jöhet, mert mint szakértő e napon egy táblai tárgyaláson kell részt vennie, ezért előadását 1949. jan. 15-re halasztottuk. Dr. BALOGH Ernő borosjenői nyug. kórházi igazgató-főorvost felkértük, hogy jan. utolsó szombatján DIÓSZEGHY Lászlóról tartson előadást. Kérésünket elfogadta, és közölte, hogy egyúttal még egy második előadást is fog tartani „Ősmagyar nyomok és rom fővárosok a Volga mentén” címmel.

Tudomásul szolgál.

b. Bejelenti, hogy a MNSz KI f. évi nov. hó 13-án kelt 11.880/1948.III. sz. átiratában felhívott, hogy a múzeum 1949. évi anyagi szükségleteiről készítsünk költségvetési tervezetet 1 800 000 lej összegig, és azt sürgősen terjesszük fel hozzájuk. E felhívás alapján elkészítettük a költségelőirányzatot, melyet nov. 23-án küldöttünk el a Központi Intézbizottsághoz. Ezzel kapcsolatosan bejelenti, hogy mivel az új költségvetési év jan. 1-jén kezdődik, ezért el kell készíteni még e hónap folyamán költségvetésünket.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi. Elhatározza, hogy f. évi dec. hó 28-án d.e. 11 órára összehívja az ig.-választmány tagjait az 1949. évi költségvetés megtárgyalása céljából.

c. Bejelenti, hogy a múlt ülés határozata értelmében a HERPEI-féle ügyben elkészítette, és a MNSz KI-hoz felterjesztette a szükséges átiratot és mellékleteit. Felolvassa az átirat szövegét.

Ügyv.-tanács jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

d. Bejelenti, hogy a zetelaki ásatásról szóló jelentés nyomtatásban való megjelenése céljaira a Nemzetiségi Minisztériumtól 25 000 lej segélyt kért, minthogy ittléte alkalmával SUCIU Camil államtitkár kilátásba helyezte e segély megadását. Bemutatja a „Graiul Liber” nyomda árajánlatát a szóbanforgó könyv kinyomtatására vonatkozólag, mely szerint 300 példány kinyomtatási ára ívenként 4650 lej lenne, a mellékletek számára való papír ára pedig 1055 lej, amihez jönne még a törvényes 4%-os számlailleték. Bejelenti, hogy a kiadvány kb. 2 ív terjedelmű lenne, s ilyenképpen mintegy 11 ezer lejbe kerülne, mely összeget az év folyamán eladott kiadványaink árából fedezni is tudjuk.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és a nyomda árajánlatát elfogadva utasítja dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrt, hogy a kiadványt készíttesse el.

e. Jelenti, hogy az ügyv.-tanács határozata alapján megkeresést intéztünk a kolozsvári BOLYAI Tudományegyetem Természettudományi Karához, kérve, hogy a DIÓSZEGHY-féle lepkegyűjtemény megvizsgálása és rendbehozása céljából megfelelő

szakembert küldjön ki. E kérésünkre még hivatalos választ nem kaptunk, de SZABÉDI László magánúton arról értesített, hogy minden valószínűség szerint kérésünk kedvező elintézését nyer.

Tudomásul szolgál.

f. Bejelenti, hogy Sepsiszentgyörgy város az 1948/49. évi költségvetésben múzeumunk számára előirányzott 50 000 lejes segélyből 25 000 lejt nov. hó 25-én kifizetett.

Tudomásul szolgál.

g. Jelenti, hogy egy évvel ezelőtt PÁLL Lajosnak kiadtuk munkára a könyvtári katalóguscédulák számára szükséges szekrény elkészítését. A szekrény mind a mai napig nem készült el, s minthogy szükséges volna, ezért ajánlatot kértünk KOC SIS Elek asztalosmestertől az elkészítésre. KOC SIS Elek megállapította, hogy a szekrényen PÁLL Lajos 2500 lej értékű munkát végzett. A további munkálatok elvégzését, illetve a szekrény elkészítését 8000 lejért vállalná el. Javasolja az ajánlat elfogadását.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi. KOC SIS Elek árajánlatát elfogadja, és megbízza a szekrény elkészítésével. Utasítja az ig.-őrt, hogy PÁLL Lajost szólítsa fel, hogy a legközelebbi ülésre tegyen jelentést, hogy azokat a szerszámokat, melyeket az elmúlt év folyamán az ő gondatlansága következtében loptak el az asztalosműhelyből, pótolta-e.

h. Bejelenti, hogy a Consilieratul Cultural⁹⁹ megyei vezetősége 285/1948 sz. átiratában közölte, hogy kérésünket, melyben a lepkegyűjtemény ideszállítás költségeinek megtérítését kértük, a Minisztérium elutasította.

Tudomásul szolgál.

i. Bejelenti, hogy úgy a Tanalap, mint a Múzeum 1947. évi számadását és az 1848/49. évi költségvetését kétszeri felterjesztés után is visszaküldötte a Ministerul Artelor și Informațiilor azzal, hogy adminisztratív szempontból nem tartozunk hozzájuk, azelőtt meg a Ministerul Educației Naționale küldötte vissza.

Ügyv.-tanács utasítja az ig.-őrt, hogy többször ne terjessze fel a kérdéses iratokat.

4. Dr. KABAY Gábor jogtanácsos jelenti, hogy a helybeli tanfelügyelőség átküldötte a Nemzetnevelésügyi, valamint az Igazságügyi Minisztérium leiratait a kézdivásárhelyi járásbírói elnök beadványának másolatával együtt, melyben a Kézdivásárhelyen az ADY Endre utcában lévő épületekről van szó, s melyeknek tulajdonjogilag való átadását kéri a járásbíró elnöke a Minisztériumtól a *Mon. Oficial* okt. 1-jei számában megjelent rendelkezésre való hivatkozással. Felolvassa a *Mon. Of.* hivatkozott számában közölt rendeletet, és megállapítja, hogy a járásbírói elnök tévesen értelmezte a rendeletet.

Ügyv.-tanács felkéri dr. KABAY Gábor jogtanácsost, hogy a szükséges átiratot az ügyben készítse el. BECSEY Pál főtanfelügyelőt pedig felkéri, hogy a Tanalap jogi helyzetéről tegyen jelentést, és tiltakozzék az ingatlan elajándékozása ellen.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

38.

Jegyzőkönyv, mely felvételte a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1948. évi dec. hó 28-án d.e. 9 óraker a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökle alatt dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, dr. TANA Gyula, dr. SZÉKELY Zoltán, HARKÓ József és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai.

1. Elnök üdvözlö a megjelenteket, és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács 1948. évi dec. hó 15-én tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítetik.

2. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy:

a. Dr. HARANGHY László orvosprofesszor f. hó 22-én érkezett levelében arról értesített, hogy előadását halasszuk el március folyamára. Bejelenti, hogy e lemondás miatt január hónap folyamán csak dr. BALOGH Ernő borosjenői orvos előadását fogjuk megtartani a hónap utolsó szombatján, vagyis 29-én, amikor DIÓSZEGHY Lászlóról fog egy előadást tartani, továbbá „Ősmagyar nyomok és rom fővárosok a Volga mentén” címmel egy másikat, amelynek megtartását jan. 30-ra, vasárnap délutánra tervezzük.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi.

b. Bejelenti, hogy az ügyv.-tanács dec. hó 15-én kelt határozata értelmében átiratban felkérte PÁLL Lajos múzeumi alkalmazottat, hogy tegyen jelentést arról, hogy a lopás alkalmával elveszett számköveket pótolta-e. Nevezett mind a mai napig sem szóbeli, sem írásbeli jelentést nem tett.

Ügyv.-tanács a jelentés alapján elhatározza, hogy az elnökség újabb felszólítást küld PÁLL Lajosnak.

c. Bejelenti, hogy Ion PAȘA a Ministerul Artelor și Informațiilor művészetiügyi osztályának inspektora dec. hó 21-én meglátogatta múzeumunkat, és az év folyamán végzett munkálatokat elismeréssel vette tudomásul. E megállapításról jegyzőkönyvet is vett fel. Felszólítására átadtuk annak a költségvetési előirányzatnak a másolatát, amelyet a MNSz KI-hoz terjesztettünk fel.

Tudomásul szolgál.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr előterjeszti a múzeum 1949. évi költségvetésének tervezetét, mely szerint bevételként 2 079 847,50 lej, kiadásként ugyan-

csak 2 076 837,50 lej irányoztatott elő. Bejelenti, hogy a MNSz KI nov. hó 13-án kelt leiratában felszólított, hogy az 1949. évre készítsünk egy költségelőirányzatot 1 800 000 lejről, és azt terjesszük fel hozzájuk. Ennek az 1 800 000 lejnek és a még várható bevételeinknek alapján készítettük el költségvetésünket.

Ügyv.-tanács beható tárgyalás után a múzeum 1949. évi költségvetését elfogadja, és jóváhagyás céljából az ig.-választmány elé terjeszti.

4. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr előterjeszti a múzeum kezelésében lévő Háromszéki Tanalap 1949. évi költségvetését, melyet az 1948. évi pénztári maradvány és a várható lakbérjövödelmek alapján állított össze. A Tanalap 1949. évi költségvetése 246 537 lej bevételt és ugyanannyi kiadást mutat.

Ügyv.-tanács beható tárgyalás után a Tanalap 1949. évi költségvetését elfogadja, és jóváhagyás céljából az ig.-választmány elé terjeszti.

5. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy a csendőrlégió az általa bérelt tanalapi épület lakbérével 1948. júl. 1-jétől dec. 31-ig hátrálékban van, úgyszintén semmi lakbért sem kapunk a másik két épületért sem, melyet a tanfelügyelőség és az elemi iskola foglalt el. Dr. TANA Gyula közli, hogy a törvényes rendelkezések értelmében a lakbér után fizetendő 27%-os adót büntetés terhe mellett dec. 31-ig ki kell fizetni, valamint az új lakbérleti törvény alapján a szerződéseket a lakáshivatalhoz 1949. jan. 2-ig ki kell mutatni. Javasolja, hogy úgy a csendőrséget, mint a tanfelügyelőséget szólítsuk fel, hogy a törvényes rendelkezések értelmében járjanak el, mert különben minden felelősséget reájuk hárítunk.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és a javaslat alapján elhatározza, hogy úgy a csendőrséget, mint a tanfelügyelőséget felszólítja, hogy a törvényes rendelkezések alapján járjanak el, mert különben minden felelősséget reájuk hárít. BECSEY Pál miniszteri kiküldöttet és dr. KABAY Gábor jogtanácsost felkéri az ügy rendezésével.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

39.

Jegyzőkönyv, mely felvételte a SzNM ig.-választmányának Sepsiszentgyörgyön 1948. évi dec. hó 28-án d.e. 11 óraker a Múzeum irodahelyiségében tartott rendes gyűléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökle alatt dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, dr. TANA Gyula, SCHULLER Sándor, dr. LÁSZLÓ Ferenc, KOVÁCS Jenő, SZÁSZ Imre, TAKÁCS János, PÉTER Gyula, dr. KABAY Gábor, HARKÓ József, dr. SZÉKELY Zoltán és FADGYAS Anna, az ig.-vál. tagjai.

1. Elnök üdvözlö a megjelenteket, és a gyűlést megnyitja. Meleg szavakkal üdvözlö dr. LÁSZLÓ

Ferenc ig.-vál. tagot, és kéri, hogy mint a múltban, úgy a jövőben is legyen megértő társa azoknak, akik a Múzeum fejlesztésén és minél jobban való felvirágoztatásán dolgoznak.⁶⁰ Megállapítja a gyűlés összehívásának szabályszerűségét és határozatképességét. Ismerteti a tárgysorozatot, melyet a gyűlés elfogad. A jegyzőkönyv vezetésére FADGYAS Annát, hitelesítésre pedig PÉTER Gyula és KOVÁCS Jenő ig.-vál. tagokat kéri fel.

2. Elnök bejelenti, hogy GÁSPÁR Jenő, az ig.-vál. és az ügyv.-tanács tagja f. évi aug. hó 2-án Baróton meghalt. Temetés aug. hó 4-én volt, melyen múzeumunk képviselőiben dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr vett részt. Ezzel kapcsolatosan bejelenti, hogy az ig.-választmány 1948. évi júl. hó 19-én tartott gyűlésén azt a határozatot hozta, hogy a legközelebb megüresendő tagsági helyre dr. LÁSZLÓ Ferencet választja meg.

Ig.-választmány GÁSPÁR Jenő ig.-választmányi és ügyv.-tanácsi tag elhunytát fájdalommal tudomásul veszi. A megüresedett tagsági hely betöltésére dr. LÁSZLÓ Ferencet egyhangúlag megválasztja.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr előterjeszti és részletesen ismerteti a Múzeum 1949. évi költségvetésének tervezetét, mely szerint bevételként 2 079 837,50 lej, kiadásként ugyancsak 2 079 837,50 lej irányoztatott elő. Bejelenti, hogy a MNSZ KI nov. hó 13-án kelt beiratában felszólította a Múzeum vezetőségét, hogy az 1949. évre készítsünk költségelőirányzatot 1 800 000 lejről, és azt sürgősen terjesszük fel hozzájuk. Ennek az 1 800 000 lejnek és a még várható bevételeinknek alapján készítettük el költségvetésünket. Dr. LÁSZLÓ Ferenc közli, hogy ha az állami költségvetés elkészül, akkor kérni fogják a Múzeumtól, hogy a betervezett költségvetést tételenként indokolja meg. Javasolja, hogy majd annak idején ezt az indokolást az igazgatóság gyűlés összehívása nélkül is készíthesse el, és használja alapul a megye vagy a város költségvetését erre a célra.

TAKÁCS János ig.-vál. tag kevésnek tartja azt, hogy az ásatások céljaira csak mindössze 50 000 lej irányoztatott elő a költségvetésben. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr válaszul közli, hogy ennél többet a költségvetés nem engedett meg, de az ásatásokat legnagyobb részben önkéntes munkások igénybevételével szokta elvégezni. Dr. LÁSZLÓ Ferenc a TAKÁCS János hozzászólása fölött örömet fejezi ki, mert ezzel tanúbizonyságot tett arról, hogy egyszerű ember létere megérti a művelődés fontosságát.

TAKÁCS János kérdést intéz a Csík megyei segélyek iránt. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr a kérdésre válaszolva közli, hogy eddig mintegy 18 000 lej folyt be segélyképpen Csík megye részéről. TAKÁCS javasolja, hogy a csíkiak érdeklődésének felkeltése céljából hírlapi cikket kellene közzétenni. Dr. LÁSZLÓ Ferenc

javasolja, hogy a MNSZ Közművelődési Bizottsága is kapcsolódjék bele a múzeumi munkába, s előadásai alkalmával legalább egy 20 perces előadás keretén belül ismertesse a múzeumot és annak célkitűzéseit.

Igazgató-választmány az előterjesztett költségvetést egyhangúlag elfogadja. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrt megbízza, hogy ha majd felszólítás érkezik a költségvetés tételenkénti megindokolására, ezt készítse el.

4. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr előtejeszti a Múzeum kezelésében lévő Háromszéki Tanalap 1949. évi költségvetését, melyet az 1948. évi pénztári maradvány és a várható lakbérjövödelmek alapján állítottunk össze, és amelyet az ügyv.-tanács elfogadott. A Tanalap 1949. évi költségvetése 246 537 lej bevételt és ugyanannyi kiadást mutat.

Ig.-választmány beható tárgyalás után a Tanalap 1949. évi költségvetését elfogadja.

5. Dr. TANA Gyula közli, hogy a törvényes rendelkezések értelmében a lakberek után fizetendő 27%-os adót dec. 31-ig büntetés terhe mellett ki kell fizetni, valamint az új lakbéri törvény elrendeli, hogy a bérleti szerződéseket 1949. jan. 2-ig be kell mutatni a lakáshivatalnál. Javasolja, hogy a törvényes rendelkezések alapján való eljárásra szólítsuk fel úgy a csendőrséget, mint a tanfelügyelőiséget, azzal a megjegyzéssel, hogy ellenkező esetben minden felelősséget rájuk hárítunk.

Ig.-választmány a javaslat alapján elhatározza, hogy mindazokat, akik a Tanalap épületeiben laknak, felszólítja a törvény által előírt rendelkezések értelmében való eljárásra, és közli, hogy ellenkező esetben a felelősséget rájuk hárítja.

6. HARKÓ József ig.-őr az indítványok során javasolja, hogy a néprajz és népviselet iránt való érdeklődés ébrentartása céljából tartsunk az ismeretterjesztő előadások keretében egy ilyen tárgyú előadást. Dr. LÁSZLÓ Ferenc javasolja, hogy az előadás szövegét megelőzőleg küldjék fel BALOGH Edgár egyetemi tanának, hogy ideológiai szempontból ne legyen melléfogás.

Ig.-választmány a javaslatokat elfogadja, és elhatározza, hogy előadókul dr. MOLNÁR István és HARKÓ József ig.-vál. tagokat kéri fel.

7. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy Román Munkáspárt dokumentációs osztálya 4 előadás megtartását vette tervbe összefüggően a múzeumi előadásokkal, amelyeket a mi előadásaink alkalmával kellene megtartanunk.

Ig.-választmány elhatározza, hogy a tervbe vett 4 előadást a múzeumi előadásokkal kapcsolatosan meg kell tartani.

8. SCHULLER Sándor ig.-vál. tag javasolja, hogy a költségvetés alapján készítsen a múzeum vezetősége egy munkatervet az 1949. évre. Javasolja, hogy

ez a munkaterv a legközelebbi üggy.-tanácsi ülésre készíttessék el.

Ig.-választmány a javaslatot elfogadja, és megbízza dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őrt a munkaterv elkészítésével.

Több tárgy nem lévén, elnök a gyűlést bezárja.

40.

Jegyzőkönyv, mely felvételte a SzNM üggy.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1949. évi febr. hó 19-én d.u. 4 óraker a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklete alatt dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, SCHULLER Sándor, dr. KABAY Gábor, dr. SZÉKELY Zoltán, HARKÓ József és FADGYAS Anna, az üggy.-tanács tagjai.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlö a megjelenteket, és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti. FADGYAS Anna felolvassa az üggy.-tanács 1948. évi dec. hó 28-án tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítettik.

2. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelent, hogy az üggy.-tanács 1948. évi dec. hó 28-án tartott ülésének határozata értelmében az elnökség felszólította PÁLL Lajost, hogy az elveszett szerszámokat pótolta-e, továbbá, hogy a kecskét a múzeum udvaráról távolítsa el, és közölte vele, hogy a vállalt kötelezettségeknek nem tett eleget. E felszólításunkra PÁLL Lajos, éppen úgy, mint a megelőző igazgatói felszólításra, mind a mai napig nem válaszolt.

Üggy.-tanács felkéri dr. KABAY Gábor jogtanácsost, szövege fel PÁLL Lajost, hogy a lakást f. évi ápr. hó 1-jére adja a múzeum rendelkezésére, a leltár szerint átvett szerszámokat pedig szintén adja át.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelent, hogy az üggy.-tanács dec. hó 28-án tartott ülésének határozata értelmében átiratot intéztünk a csendőrséghez és a tanfelügyelőséghez, hogy az általuk elfoglalt tanalapi épületek ügyét a törvényes keretek között rendezzék. Felszólításunkra a csendőrség közölte, hogy mihielyt a felsőbb hatóságától utasítást kap, a lakbér utáni adót ki fogja fizetni. A Tanfelügyelőség nem válaszolt megkérdezésünkre. Ezzel kapcsolatosan dr. KABAY Gábor jogtanácsos bejelenti, hogy a Tanfelügyelőséggel most folynak a tárgyalások az épületek jogi helyzetének tisztázása ügyében.

Tudomásul szolgál.

4. Dr. KABAY Gábor jogtanácsos közli, hogy a napokban jelent meg a *Hivatalos Közlönyben* a rendelkezés arra vonatkozólag, hogy az alapítványok pénzét a Banca Națională⁹¹ folyószámlára kell elhelyezni.

Üggy.-tanács a rendelet alapján elhatározza, hogy a Háromszéki Tanalap tulajdonát képező pénzeszeget folyószámlára helyezi a Banca Națională.

5. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy:
a. A Budapesten rendezendő Nemzetközi Ősrégészeti Kongresszus vezetősége felkérte, hogy eddig megjelent munkáinak jegyzékét küldje be. E felhívásnak eleget tett, és a kért jegyzéket elküldötte.

Tudomásul szolgál.

b. Bejelenti hogy a Román Tudományos Akadémia Ősrégészeti osztályának vezetősége felkérte, hogy a most készülő Ősrégészeti repertórium részére a székelyföldi adatokat dolgozza fel. E felszólítás alapján már meg is kezdte a munkálatokat.

Tudomásul szolgál.

c. Bejelenti hogy a Camera de Muncă⁹² vezetősége átadta a múzeum részére a köröspataki KÁLNOKY család tulajdonából származó muzeális jellegű tárgyakat, éspedig: 1 db. tükröt, 1 faragott ládát, 1 kis berakásos díszítész íróasztalt, 1 fiókos szekrényt, 2 db. gipszfigurát, 1 vaddisznófejet, 1 festett tányért és 2 db. virágvázát. A bútorok rendbehozatalára árajánlatot kért KOCSIS Elek asztalosmestertől, aki 7800 lejes ajánlatot tett a kérdéses munkálatok elvégzésére.

Üggy.-tanács a jelentést tudomásul veszi. KOCSIS Elek árajánlatát nem fogadja el, hanem megpróbál még más árajánlatot is szerejni, hátha olcsóbban is meg lehet oldani a kérdéses bútorok megjavítását.

d. Bejelenti, hogy ismeretterjesztő előadásaink keretében jan. hó 29-én LENIN halálának 25 éves évfordulójáról és DIÓSZEGHY László festőművészről és lepkegyűjtőről emlékeztünk meg. Az előadást BECSEY Pál nyitotta meg. BÁNYAI László tanár LENINről, dr. BALOGH Ernő DIÓSZEGHY Lászlóról írt előadását dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr olvasta fel, az előadást SCHULLER Sándor zárta be.

Bejelenti, hogy következő előadásunk febr. hó 27-én lesz, mely alkalommal dr. LÁSZLÓ Gyula egyetemi tanár: „Az őskori magyar társadalom és ősköltészetünk” címen fog előadást tartani. Kéri az üggy.-tanács tagjait, hogy legyenek segítségére úgy az előadás erkölcsi, mint anyagi sikerének biztosításában.

Üggy.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi. Elhatározza, hogy a febr. 27-i előadás megnyitására TÓTH Géza képviselő ig.-vál. tagot kéri fel. Ha nevezett akadályozva lenne, akkor a megnyitót dr. KABAY Gábor fogja megtartani, a bezárót pedig HARKÓ József ig.-őr.

e. Bejelenti, hogy a megyei Consilieratul Cultural 38-1949 sz. átiratában közölte a Minisztériumnak azt a rendeletét, mely a múzeumok felleltározásáról egy későbbi időpontban fog intézkedni.

Tudomásul szolgál.

f. Bejelenti, hogy a törvényes rendelkezések értelmében úgy a múzeum, mint a Tanalap épületeiben lakókról megtettük az adóbevallást a helybeli adóhivatalhoz.

Tudomásul szolgál.

g. Bejelenti, hogy a COMCAR Húsipari központ ajánlatot tett a jégverem bérbevételére vonatkozólag, s KISGYÖRGY Tamás elnök hozzájárulásával dr. KABAY Gábor jogtanácsos a bérleti szerződést elkészítette, mely szerint havi 1000 lej bérösszeget fognak fizetni.

Tudomásul szolgál.

h. Bejelenti, hogy **Zetevára** című kiadványunkat a nyomda elkészítette, és leszállította.

Tudomásul szolgál.

i. Bejelenti, hogy jan. hó 16-án kiszállott Futásfalvára, minthogy VERESS Béla XI. B. oszt. tanuló jelentette, hogy LUKÁCS István futásfalvi lakos újabban ismét cserépedényekre bukkant a telkén pinceásás közben. Ez alkalommal LUKÁCS Istvántól tudomást szerzett arról, hogy az 1945. évben előkerült éremleltből mintegy 84 darabot BARDO CZ Lajos kézdívásárhelyi ékszeresnek adott el. Felkereste nevezettet is, aki 11 db. érmet adott tanulmányozás céljából, a többieket pedig feldolgozta gyűrtűnek. Ugyancsak e leletből származó 3 db. érmet szerzett meg VERESS Sándor torjai ékszeresztől VERESS Béla tanuló útján.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

j. Bejelenti, hogy úgy a múzeum, mint a Tanalap 1949. évi költségvetését a megyei Consilieratul Cultural útján felterjesztette jóváhagyás céljából a Ministerul Artelor și Informațiilorhoz.

Tudomásul szolgál.

k. Bejelenti, hogy a betegsegélyző központ 1935. ápr. 8-án kelt végzésével a múzeum alkalmazottait mentesítette a betegsegélyzői illetékek fizetése alól, s így mind a mai napig betegsegélyzői illetéket nem fizettünk. Minthogy az 1949. évi jan. hó 1-jén megjelent törvény kimondja azt, hogy minden alkalmazott után betegsegélyzői illetéket kell fizetni, kérdést intéz, hogy miképpen járjunk el.

Ügyv.-tanács az új törvény alapján kimondja, illetve utasítja ig.-őrt, hogy 1949. jan. 1-jétől kezdődőleg az alkalmazottak után a betegsegélyzői illetéket fizesse ki minden hónapban.

l. Bejelenti, hogy f. évi márc. hó 1-jén 25 éve lesz annak, hogy FADGYAS Anna a múzeum szolgálatába lépett. Javasolja, hogy ez alkalommal az ügyv.-tanács utalja ki számára egy havi fizetésének megfelelő összeget.

Ügyv.-tanács a javaslatot elfogadja, s FADGYAS Annát ez alkalommal melegen üdvözlí. KISGYÖRGY Tamás elnök elvtárs javaslatára mint élmunkásnőnek 5000 lejt részére kiutal.

6. SCHULLER Sándor kérdést intéz, hogy SALAMON Ferenc és MÁTTIS János milyen munkát végeznek a múzeumnál a lakás ellenértékeképpen.

Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr a kérdésre válaszolva közli, hogy dr. SALAMON Ferenc, amikor hivatali elfoglaltsága megengedi, készségesen segít az előadások megrendezésében, míg MÁTTIS János a díszterem dekorálásában, valamint az alkalmasszerűleg szükséges rajzok elkészítésében segítkezik.

Tudomásul szolgál.

7. HARKÓ József ig.-őr bejelenti, hogy szeretné a három székely megye népviseletét beállítani a néprajzi gyűjteménybe. E célból szükséges volna 3 pár figura, melynek elkészítése felől már érdeklődött HAÁZ Sándor udvarhelyi szobrászművésznél, aki bizonyos honoráriumért szívesen elkészítené a figurákat.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, de mindaddig, amíg megfelelő összeg nem áll rendelkezésre, a figurák elkészítésére nem adhat megbízást.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

41.

Jegyzőkönyv, mely felvételét a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1949. évi ápr. hó 13-án d.u. 4 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökléte alatt dr. GYÁRFÁS Albert alelnök, dr. SZÉKELY Zoltán, HARKÓ József és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai, továbbá BECSEY Pál miniszteri kiküldött.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlí a megjelenteket, és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács 1949. évi febr. hó 19-én tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítetik.

2. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy dr. TANA Gyula hivatalos elfoglaltságára való tekintettel az ülésről való távolmaradását kimentette.

Tudomásul szolgál.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy annak ellenére, hogy az ügyv.-tanács múlt ülésében úgy határozott, hogy PÁLL Lajost felszólítja, hogy ápr. hó 1-jére az általa elfoglalt lakásból költözzék ki, ezt a határozatot még nem kézbesítette ki nevezettnek, mint-hogy a lakásügy miatt fontosnak tartotta, hogy előbb az a megfelelő ember, akit helyébe fogadunk, már legyen megválasztva, hogy a lakást azonnal elfoglalhassa. Minthogy a minisztérium értesítése szerint ápr. hó 1-jétől kezdődőleg olyan segélyben fogunk részesülni, mely lehetővé teszi egy második altiszt rendes fizetéssel való alkalmazását is, így e kérdés is megoldást fog nyerni, amelyre majd később a tárgysorozatban ki fog térni.

Tudomásul szolgál.

4. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy: a. F. évi márc. hó 25-27-én részt vett a Bukarestben rendezett országos írói kongresszuson, s ez

alkalommal felkereste a bucaresti múzeumi szakembereket is. Nagyon fontos volt, hogy ismét felvehette a személyes kapcsolatot, és az elmúlt évek tudományos munkájáról is tájékozódhatott, s megtekinthette a legutóbbi ásatások eredményeit, úgyszintén a múzeum korszerű átrendezését. DAMIAN ezredestől – aki régészettel is foglalkozik – két igen becses szakmunkát is kapott cserépéldányképpen. E két könyv ellenértéképpen nevezett ezredes Háromszék megye millenáris *Emlékkönyvét* kéri, amely másodpéldányban is megvan múzeumunk könyvtárában. Kéri az ügyv.-tanácsot, hogy járuljon hozzá a cseréhez.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és hozzájárul, hogy DAMIAN ezredesnek az általa adott két darab könyvért cserébe elküldessék Háromszék vármegye *Emlékkönyve*.

b. Bejelenti, hogy ápr. hó 3-án a régészeti repertóriumot készítő bizottság meghívására Kolozsvárra utazott, hogy részt vegyen az előkészítő bizottság ülésén. E gyűlésen jelen voltak az összes erdélyi múzeumok vezetői, s így sikerült egy általános képet nyerni a múzeumok helyzetéről és az utóbbi évek tudományos munkájáról is. A Műemlékek Országos Bizottságának elnöke, C. DAICOVICIU érdeklődött múzeumunknak az utóbbi években kifejtett munkája iránt, és a jövőre azt a tájékoztatást adta, hogy ásatásainkat megelőzőleg jelentsük be az Akadémia kolozsvári intézetének, melynek ő az igazgatója, s az engedélyt minden esetben meg fogja adni.

Tudomásul szolgál.

c. Bejelenti, hogy a MNSz százas bizottsága f. évi ápr. hó 1–3-án tartott gyűlése alkalmával néprajzi kiállítást rendezett múzeumunk egyik helyiségében. Ez alkalommal a MNSz vezetői közül többen felkeresték múzeumunkat, köztük BALOGH Edgár is, a kolozsvári BOLYAI Tudományegyetem rektora, akivel a múzeum jövőbeni helyzetéről beszélgetne, ígéretet kapott, hogy a nyári vakáció alkalmával több egyetemi hallgatót el fog küldeni a múzeumban való munkálkodásra. E diákok utazási és ellátási költségeit az egyetem fogja fizetni, múzeumunknak csak lakásról kell gondoskodni számukra. Ugyancsak ez alkalommal BALOGH Edgár és SZENKOVICS miniszter társaságában felkeresték Háromszék vármegye megyefőnökét, hogy a kulákok birtokában volt muzeális jellegű tárgyakat engedje át múzeumunk gyűjteményei számára. Megjegyzi, hogy ebben az ügyben még márc. hó 15-én kérést adtunk be a Megyei Államosító Bizottsághoz, de még mind a mai napig eredmény nem mutatkozott.

Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javasolja, hogy a múzeum vezetősége intézzen emlékiratot a Néptanácsok Elnökségéhez, kérve, hogy a kulákok birtokában volt muzeális jellegű tárgyakat adja át gyűjteményeink számára.

Ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelentését jóváhagyólag tudomásul veszi. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök javaslatát magáévá teszi, és megbízza dr. SZÉKELY Zoltánt, hogy a megfelelő emlékiratot minél előbb juttassa el a Néptanácsok Elnökségéhez.

d. Felolvassa a Ministerul Artelor și Informațiilor 3610/1949 sz. f. évi márc. hó 30-án érkezett leiratát, melyben arról értekezik, hogy f. évi ápr. hó 1-jétől kezdődőleg múzeumunk 50 000 lei államsegélyt fog kapni havonként. Minthogy így az év folyamán összesen 450 000 lejt fogunk kapni a költségvetésbe előirányzott 1 800 000 lej helyett, és kétséges a három székely megye eddigi segélye is, kérdést intéz a költségvetés mikénti átdolgozása iránt.

Ügyv.-tanács a jelentést örömmel tudomásul veszi, és utasítja ig.-őrt, hogy a megyei segélyek iránt intézzen megkeresést a Néptanácsok Elnökségeihez, s a válaszok beérkezése után kell majd a költségvetést átdolgozni.

e. Minthogy a Minisztérium által kilátásba helyezett havi segély lehetővé teszi azt, hogy PÁLL Lajos helyébe egy olyan altisztet alkalmazzunk, akinek semmi más elfoglaltsága nem lesz, csak a múzeumban való munkálkodás, kéri az ügyv.-tanácsot, hogy járuljon hozzá egy második altiszt alkalmazásához.

BECSEY Pál miniszteri kiküldött tájékozással megjegyzi, hogy az új fizetési rendszer szerint egy altisztnek a fizetése havonként 3333 lej. KISGYÖRGY Tamás elnök megígéri, hogy a megyei elosztó hivatal útján gondoskodni fognak egy megfelelő altisztről.

Ügyv.-tanács hozzájárul egy második altiszt alkalmazásához, és utasítja a jogtanácsost, hogy PÁLL Lajossal közölje, hogy f. évi márc. hó 1-jére adja át az általa elfoglalt lakást, valamint a leltár szerint átvett szerszámokat.

f. Bejelenti, hogy a vízvezetéki hálózatot megvizsgáltatta GECSE László szerelőmesterrel, hogy állapítsa, illetve keresse meg, hogy mi okozza a nagy vízfogyasztást. GECSE László a kutatás során megtalálta a földben a csőrepedést, ami azért nem tört fel a föld felszínére, mert belakapott a szennyvízvezető csatornába. A munkálatok elvégzéséért 2020 lejt fizettünk ki. A Vízművek Igazgatóságához kérvényt adtunk be, hogy az elfolyás következtében előállott negy mennyiségű vízfogyasztás árát engedje el. Kérésünket a Vízművek Igazgatósága meghallgatta, és 20 024 lejt kitevő számlánkból összesen 4885 lejt kellett megfizetnünk 1948. július–november hónapokra.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

g. Bejelenti, hogy ismeretterjesztő-előadásaink keretében f. évi febr. hó 27-én dr. LÁSZLÓ Gyula kolozsvári egyetemi tanár tartott előadást. Az

előadás bruttó bevétele önkéntes adományokból 5375 lej volt, a kiadás pedig 4010 lej, s így a megmaradt tiszta jövedelem 1365 lej. Az előadás erkölcsileg szépen sikerült, mert a közönség sokkal nagyobb érdeklődést tanúsított, mint a megelőző előadásainknál.

Bejelenti, hogy következő előadásunk f. hó 19-én lesz, amikor KÓS Károly műépítész fogja megtartani azt az előadást, mely decemberben betegsége miatt elmaradt.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi. Elhatározza, hogy KÓS Károly előadása alkalmával a megnyitót KOVÁCS Ferenc, a bezárót pedig KOVÁCS Jenő ig.-vál. tagok fogják megtartani.

5. HARKÓ József ig.-őr jelenti, hogy f. évi ápr. hó 3-án V. BITEA a közoktatásügyi minisztérium 64.384/1949 sz. rendelete alapján felkereste a múzeum igazgatóságát, hogy megvizsgálja a Háromszéki Tanalap javainak kezelését. E vizsgálat alkalmával dr. KABAY Gábor jogtanácsos is jelen volt, aki felvilágosította nevezettet a Tanalap jogi helyzetéről. A pénztári napló alapján jegyzeteket készített a jövedelem felhasználásáról, és érdeklődött, hogy az alapító oklevél alapján teljesíti-e a Tanalap hivatását. Látogatásáról jegyzőkönyvet vett fel, melyben kifejezte, hogy a vizsgálat eredményéről külön jelentésben számol be a minisztériumnak. Mínhogy a Tanalap Kézdivásárhelyen levő javait is akarta látni, ezért dr. KABAY Gábor jogtanácsos kíséretében ápr. hó 4-én kiszállottak Kézdivásárhelyre. Tekintettel arra, hogy egyetlen szervezeten sem tudta erre az útra az autót kölcsönadni, ezért kénytelen volt a jogtanácsos bérautót fogadni, ami 2912 lejbe került. Kéri az ügyv.-tanács jóváhagyását az autódíj kifizetésére vonatkozólag.

Dr. GYÁRFÁS Albert bejelenti, hogy nem hajlandó hozzájárulni az autódíj kifizetéséhez, mínhogy Kézdivásárhely vasúton is megközelíthető lett volna. KISGYÖRGY Tamás annak a véleményének ad kifejezést, hogy nemcsak a pénzzel, de az idővel való takarékoskodás jutott érvényre, feltétlenül elfogadhatónak tartja az autó igénybevételét. SCHULLER Sándornak az a véleménye, hogy egy jóhiszemű tévedés történt, amiből a jövőre vonatkozólag le kell vonni a tanulságot.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi és a kiszállással felmerült autódíj kifizetését jóváhagyja.

6. BECSEY Pál miniszteri kiküldött, Háromszék vármegye főtanfelügyelője kérdést intéz, hogy a *Mon. Of.* 177. számában 1948. aug. 3-án megjelent 176. számú miniszteri decretum alapján államosítható-e a Tanalap tulajdonát képező Szabadság tér 11. és 13. sz. alatt található épülettömb a Közoktatásügyi Minisztérium részére.

Ügyv.-tanács felkéri a távollevő dr. KABAY Gábor jogtanácsost, hogy e kérdésre tegyen jelentést a legközelebbi ügyv.-tanács ülésén.

7. Dr. GYÁRFÁS Albert alelnök úgy a maga, mint az ügyv.-tanács nevében meleg szavakkal köszönti KISGYÖRGY Tamás elnököt, mint a Néptanács elnökét és KOVÁCS Ferencet, mint a Néptanács titkárát. Kéri, hogy új minőségükben is legyenek olyan megértő támogatói a SzNM-nak, mint a múltban voltak.

KISGYÖRGY Tamás elnök az üdvözlő szavakra válaszolva kijelenti, hogy mindig megértéssel viseltetett a múzeum iránt, s a jövőben is minden lehetőt megtesz az intézet fejlesztése érdekében.

42.

Jegyzőkönyv, mely felvételre a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön, 1949. évi május hó 27-én d.u. 6 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklete alatt: KOVÁCS Ferenc, dr. KABAY Gábor, dr. SZÉKELY Zoltán, HARKÓ József és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai, továbbá BECSEY Pál miniszteri kiküldött.

1. Elnök üdvözlö a megjelenteket, ismerteti a tárgysorozatot, és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács f. évi ápr. hó 13-án tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítetik.

2. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr bejelenti, hogy KOVÁCS Jenő betegsége való hivatkozással a mai ülésről való távolmaradását kimentette.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy:

a. Az ügyv.-tanács legutóbbi ülésének határozata értelmében dr. KABAY Gábor jogtanácsos feldőltöztötte PÁLL Lajost, hogy május hó 1-jére költözzék ki a lakásból. Nevezett mind a mai napig még semmiféle választ sem adott a felszólításra.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi, és a kérdést mindaddig függőben tartja, amíg helyébe megfelelő altiszt nem kerül.

b. Bejelenti, hogy az ügyv.-tanács határozata alapján kérést adott be a Néptanácsok Elnökségéhez, kérve, hogy a kulákok birtokában volt muzeális jellegű tárgyakat engedje át múzeumunk gyűjteménye számára. Kérésünk kedvező elismerése folyamatban van.

Tudomásul szolgál.

c. Jelenti, hogy az ügyv.-tanács határozata értelmében megkereste Csík, Udvarhely és Háromszék megyék néptanácsainak elnökségét, hogy tájékoztatást küldjenek a múzeum részére nyújtandó segély felől.

Csík és Udvarhely megyék néptanácsainak elnöksége közölte, hogy az 1949. évre előirányzott segélyt a minisztérium törölte azzal az indoklással, hogy a segélyezés ügye a Háromszék megyei néptanácsra tartozik.⁶³ Háromszék megye néptanácsának

elnöksége 237/1949 sz. átiratában közölte, hogy a megyei költségvetésben 50 000 lej segély van jóváhagyva a múzeum számára, míg a községek költségvetéseiben 8300 lej.

Ügyv.-tanács a jelentést tudomásul veszi.

d. Jelenti, hogy a megyei Consilieratul Culturalhoz érkezett miniszteri intézkedés következtében az április hó folyamán eszközölt kiadásokkal készített kimutatást az eredeti igazoló okmányokkal együtt felterjesztette a minisztériumba. Tekintettel arra, hogy az április havi kiadások összege a kiutalt államsegély összegét nem érte el, KISGYÖRGY Tamás elnökkkel folytatott megbeszélés alapján a saját a HARKÓ József ig.-őr számára április-június hónapokra bezárólag havi 5000 lej tiszteletdíjat állított be, hogy a számadásban ez is benne foglaltassék. Kéri az ügyv.-tanácsot, hogy ezt az intézkedést jóváhagyólag vegye tudomásul, és mindkettőjük számára állapítsa meg a havi 5000 lejes tiszteletdíjat a fent jelzett 3 hónapi időre, amikor ez a havi államsegély meg fog szűnni, minthogy júl. hó 1-jétől kezdődőleg a Néptanács fog gondoskodni múzeumunkról is.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi, s dr. SZÉKELY Zoltán és HARKÓ József ig.-őrök részére f. évi ápr. 1-jétől kezdődőleg havi 5000 lei tiszteletdíjat állapít meg júl. 1-jéig bezárólag.

e. Bejelenti, hogy a minisztérium által még márc. hó végén kilátásba helyezett havi 50 000 lej segély e hó 26-án megérkezett április és május hónapokra.

Tudomásul szolgál.

f. Javasolja, hogy mivel most van folyamatban minden intézménynél és hivatalnál a személyzet inkadrálása, a múzeum is inkadrálja az alkalmazottait: FADGYAS Annát és FODOR Józsefnt.

Ügyv.-tanács megbízza KOVÁCS Ferencet és dr. SZÉKELY Zoltánt, hogy a Néptanács kebelében működő inkadráló bizottságot keressék meg, s a megfelelő utasítások tanulmányozása alapján mindkét személy inkadrálását végezzék el, hogy az így megállapított fizetést ápr. 1-jétől visszamenőleg ki lehessen utalni.

g. Bejelenti, hogy dr. MOLNÁR István székeskeresztúri tanár, ig.-vál. tag nagyon szívesen átjönne Sepsiszentgyörgyre, ha lehetővé tennék neki, hogy a múzeumban lakást kapna, valamelyik iskolában pedig mint tanárt alkalmazná. Nevezett személyében múzeumunk igen értékes néprajzost kapna, akinek szintén havi 5000 lei tiszteletdíj megállapítását kéri a 2 nyári hónapra történő meghívása esetén. Javasolja, hogy MÁTTIS János, aki már egy év óta múzeumunk egyik múzeumőri lakásában lakik, de mint aktivista a Párttól kapja fizetését, szintén inkadráltassék múzeumunknál júl. 1-jétől kezdődőleg, amikor intézményünk a Néptanács kötelékébe fog tartozni. Kéri továbbá egy

második altiszt alkalmazását, illetve a megfelelő személy megkeresésében való segítségét. Ezzel kapcsolatosan BECSEY Pál miniszteri kiküldött javasolja, hogy vegyük fel a kapcsolatot MÁLNÁSSY Erzsébet igazgatónővel, aki tud egy megfelelő házaspárról.

Ügyv.-tanács mind a dr. MOLNÁR István, mind pedig a MÁTTIS János alkalmaztatásához hozzájárul, és előbbinek Sepsiszentgyörgyre tanárként való áthelyezése érdekében BECSEY Pál főtanfelügyelő, miniszteri kiküldött ígéretet is tesz.

h. Felolvassa a Kolozsvári BOLYAI Tudományegyetem rektori hivatalának 1335/1949 sz. leiratát, melyben kéri, hogy közöljük a nyár folyamán milyen tudományos segédezőre volna szükségünk és közöljük, hogy milyen mértékben tudunk a szóbanforgó személyek ellátásáról gondoskodni. Felolvassa az elnökkkel folytatott megbeszélés alapján írt válaszungat, melyben közöltük, hogy feltétlen szükségünk egy természetrajz szakosra volna, aki a DIÓSZEGHY-féle lepkegyűjteményt és gyűjteményünk egyéb anyagát konzerválná. Az ásatásokra vonatkozólag közöltük, hogy személyi kérdésekben nincs jogunk dönteni, minthogy dr. SZÉKELY is a C. DAICOVICIU kollektívájába tatozik. Közöltük, hogy az esetleg lejövő tudományos segédszemélyzet ellátásáról megfelelő anyagi alap hiányában nem tudunk gondoskodni, mindössze csak lakást tudnánk számukra biztosítani a fiúléceumban.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

i. Bejelenti, hogy BEDE József szilágysomlyói lakos közölte, hogy újabban ismét 2 db. érmet talált. Felajánlja a múzeum részére, és kéri, hogy küldjünk azonnal 2000 lejt az érmeikért. E levélre válaszolva közölte nevezettel, hogy pénzt nem tudunk küldeni. Ismételten közli vele, hogy a kérdéses sírokról tegyen jelentést a BOLYAI Tudományegyetemhez, hogy így a sírokat megfelelő szakemberek tárhassák fel.

Tudomásul szolgál.

j. Jelenti, hogy RAB Gyula kászoni lakos értesítette a múzeum vezetőségét arról, hogy a község területén rézbalták kerültek elő. Ennek alapján ápr. hó 28-án KISGYÖRGY Tamás elnök társaságában kiszállottak a helyszínére. Megállapították, hogy JÁKÓ István kiskászoni lakos 1942-ben a Perkőn levő kápolna előtti területen szántás közben 3 db. rézbaltát talált, egyet pedig, amely szintén ugyanarról a helyről származhatik, gyermekei találtak a ház körül.

Május 8-án ismételten kiszállott a helyszínre, hogy hitelesítő ásatást végezzen azon a helyen, ahol a balták felszínre kerültek. Minthogy semmiféle kultúrnyomra nem talált, így megállapította, hogy egy elrejtett kincslelet darabjaiként kerültek a felszínre a

balták. A négy balta közül három darabot sikerült megszerezni gyűjteményeink számára. A negyedikről azt állította az, akinek birtokában volt, hogy beolvastotta.

E kiszállás alkalmával megvizsgálta a komolói castrum területét is, ahol az ún. Kisvár földanyagát most hordják el. A keresztmetszet szerint a 3 méteres felső réteg kultúrréteg, ahonnan ujjbenyomásos díszítésű edénytöredékeket hozott be. A castrum területe teljesen fel van dűlva.

Bejelenti továbbá, hogy május hó 15-én a csíkszeredai volt kat. gimnáziumban elhelyezett múzeum anyagát tekintette meg. E gyűjtemény régészeti anyaga teljesen megemmisült, mindössze néhány kőbalta és 2 db. bronzvéső került elő leltári szám nélkül, melyeket el is hozott gyűjteményünk számára. A néprajzi gyűjtemény tárgyi darabjai a textíliák kivételével majdnem mind megvannak, és utasította KOVÁCS Dénes rajztanárt, aki a gyűjtemény kezelője, hogy az egy szobában raktárszerűen elhelyezett anyagot állítsa ki, s így a népi tömegek számára tegye lehetővé a gyűjtemény megtekintését.

Ügyv.-tanács a kiszállásokról tett jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

k. Jelenti, hogy C. DAICOVICIU, a kolozsvári Institutul de Istorie și Filosofie⁶⁴ igazgatója 45/1949 sz. leiratában közölte, hogy régészeti ásatást és kutatást csak a RNK Akadémiájának előzetes jóváhagyása után lehet végezni, és hogy Székelyföldön végzendő ásatások alkalmával dr. SZÉKELY Zoltánt beosztotta az ő kollektívájába jún. hó 1-jétől kezdődőleg.

Ügyv.-tanács az ásatások szabályozására vonatkozó leiratot tudomásul veszi.

l. Bejelenti, hogy ismeretterjesztő előadásorozatunkban f. évi ápr. hó 19-én a terv szerint KÓS Károly műépítész tartotta volna meg azt az előadását, ami betegsége miatt decemberben elmaradt. KÓS Károly meg is érkezett, azonban hirtelen tüdőgyulladást kapott, s így előadását ismét nem tarthatta meg, hanem ehelyett dr. BÁNYAI János alelnökünk tartott egy igen értékes és időszerű előadást a Székelyföld ásványkincseiről.

Május hó 14-én dr. HARANGHY László, a marosvásárhelyi BOLYAI Tudományegyetem tanára a darvinizmusról tartott egy nagyon értékes és szép, vetített képes előadást. Mindkét előadásunknak nagyon szép erkölcsi sikere volt. HARANGHY László előadásával kapcsolatosan 6428 lej kiadásunk merült fel, minthogy úgy az előadónak, mint a kíséretében levő tanáregedeknek az útiköltségét meg kellett térítenünk.

Ügyv.-tanács az ismeretterjesztő előadásokról tett jelentést tudomásul veszi, és a felmerült kiadások kifizetését jóváhagyja.

4. HARKÓ József ig.-őr bejelenti, hogy a néprajzi gyűjtemény gyarapítása céljából a nyár folya-

mán a Székelyföld területén gyűjtést szeretne végezni. Kéri az ügyv.-tanácsot, hogy a munkához adja meg a megfelelő anyagi támogatást.

Ügyv.-tanács elhatározza, hogy ha a szükséges anyagi fedezet meglesz, feltétlenül hozzájárul a tervezett néprajzi gyűjtéshez.

5. Dr. KABAY Gábor jogtanácsos javasolja, hogy mivel jelenleg igen sok porszívógép kerül eladásra, s erre múzeumunknak nagy szüksége van, határozza el az ügyv.-tanács egy jó minőségű és jó állapotban levő porszívógép megvásárlását.

Ügyv.-tanács dr. KABAY Gábor javaslatát elfogadja, és megbízza, hogy vásároljon meg egy jó minőségű és jó állapotban levő porszívógépet múzeumunk számára.

6. KISGYÖRGY Tamás elnök közli, hogy WEISZ Zsigmond brassói lakosnak egy igen szép 1848-as éremgyűjteménye van, amit valószínű, hogy szívesen el is adna múzeumunknak. Ezért javasolja, hogy alkalomadtán meg kell nézni a kérdéses gyűjteményt, hogy azután dönteni lehessen annak megszerzése felől.

Ügyv.-tanács KISGYÖRGY Tamás elnök közlése alapján elhatározza, hogy alkalomadtán a kérdéses gyűjteményt meg fogja tekinteni, és ha jónak látja, majd meg fogja vásárolni múzeumunk számára.

7. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-őr jelenti, hogy KULCSÁR Rudolf, a Tanalap kézdivásárhelyi ingatlanok kezelője jelentést tett a kézdivásárhelyi ingatlanok helyzetéről, és bejelentette az elmúlt évi számadást és a folyó évi költségvetést.

Ügyv.-tanács KULCSÁR Rudolf jelentését, a számadást és a költségvetést elfogadja.

8. Dr. KABAY Gábor jogtanácsos a Tanalap jogi helyzetének különleges voltára való hivatkozással javasolja, hogy az alapítvány rövid történetét BECSEY Pál miniszteri kiküldöttön keresztül terjesszük fel a minisztériumba.

Ügyv.-tanács a javaslatot elfogadja, és megbízza dr. KABAY Gábor jogtanácsost, hogy a Tanalap rövid történetét készítse el, BECSEY Pál miniszteri kiküldöttet pedig felkéri, hogy juttassa el a Minisztériumhoz.

9. HARKÓ József ig.-őr előterjeszti, hogy V. BITEA miniszteri kiküldött a tanalapi javak kezelésének megvizsgálása alkalmával az alap céljának megvalósítására való hivatkozással azt mondotta, hogy az iskolák növendékei között a pénztárban lévő összegből legalább 20 ezer lej ki kell osztani. Ezért javasolja, hogy ennek megfelelőleg egy bizonyos összeg tényleg osztassék ki az arra való tanulók között.

Ügyv.-tanács a javaslatot elfogadja, és elhatározza, hogy 30 000 lej ki fog osztani szegény sorsú, jó tanuló és megfelelő közéleti tevékenységet kifejtő ta-

nulók között. MÁLNÁSSY Erzsébet, BECSEY Pál, HARKÓ József és dr. SZÉKELY Zoltán személyében egy bizottságot küld ki, hogy állapítsák meg a segélyezésre alkalmas tanulók névsorát.

10. HARKÓ József ig.-őr bemutat egy Uzonból származó urasági kocsisruhát, melyet megvételre felajánlottak a múzeumnak. Javasolja a ruha megvásárlását, minthogy viselettörténeti szempontból muzeális értéke van.

Ügyv.-tanács megbízza HARKÓ József ig.-őrt, hogy a ruhát vásárolja meg, ha a tulajdonos legfeljebb 6000 lejért hajlandó eladni múzeumunknak.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

43.

Jegyzőkönyv, mely felvételte a SzNM ügyv.-tanácsának Sepsiszentgyörgyön 1949. évi júl. hó 1-jén d.u. 6 órakor a Múzeum irodahelyiségében tartott üléséről⁶

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklete alatt dr. TANA Gyula, dr. KABAY Gábor, SCHULLER Sándor, dr. SZÉKELY Zoltán, HARKÓ József és FADGYAS Anna, az ügyv.-tanács tagjai.

1. Elnök üdvözlí a megjelenteket és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

2. FADGYAS Anna felolvassa az ügyv.-tanács f. évi május hó 27-én tartott ülésének jegyzőkönyvét, mely felolvásás után hitelesítetik.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán a folyó ügyekről jelentí, hogy:

a. A múlt ülés határozata alapján KOVÁCS Ferenc ügyv.-tanácsi taggal együtt eljártak a Néptanács inkadráló intézőbizottságánál, s ennek alapján úgy FADGYAS Anna, mint FODOR Józsefné részére az inkadrált fizetést megállapították. FADGYAS Anna részére a VIII/3. fizetési osztály 8210 lejt kitevő havi fizetést, mg FODOR Józsefné részére a II/3. fizetési osztály 3640 lejt kitevő havi fizetést állapítottak meg. Nevezettek az így megállapított fizetést f. évi apr. hó 1-jétől kezdődőleg felvették. Kéri, hogy mindkét személy részére febr. hó 1-jétől kezdődőleg is utaltassék ki az így megállapított fizetés.

Ügyv.-tanács FADGYAS Anna és FODOR Józsefné inkadrálását jóváhagyólag tudomásul veszi, és kimondja, hogy abban az esetben, ha a köztisztviselők is meg fogják kapni f. évi febr. hó 1-jétől kezdődőleg az inkadrált fizetést, akkor majd mindkét személy részére ki fogja utalni febr. hó 1-jétől kezdődőleg is az inkadrált fizetést.

b. Bejelentí, hogy a múlt ülés határozata értelmében dr. KABAY Gábor megvásárolt egy svéd gyártmányú „Electrolux” márkájú, jó állapotban lévő porszívógépet a múzeum számára. A gép ára 16 000 lej,

a forgalmi adó és bélyegköltség 3284 lej volt, s így végeredményben a porszívógép 19 284 lejbe került.

Ügyv.-tanács a porszívógép megvásárlását jóváhagyólag tudomásul veszi.

c. Bejelentí, hogy az a négy tagú bizottság, melyet az ügyv.-tanács azzal bízott meg, hogy állítsa össze a segélyezésre alkalmas tanulók névsorát a Tanalalpból nyújtandó 30 000 lejes segély kiosztására vonatkozólag, az alábbi kimutatást terjeszti az ügyv.-tanács elé:

I. Fiúiskolai tanulók (oszt., lej):

1) KOZMA László VI/a.	500
2) UNGVÁRI Dezső VII/a.	500
3) GÁBOR Áron VIII/a.	500
4) KOVÁCS Ádám VIII/a.	500
5) ÖRDÖG Zoltán VIII/a.	500
6) BÁCS Ernő VIII/b.	500
7) SÁRKÁNY János VIII/b.	1000
8) BALÁZSI IGNÁC IX.	500
9) TÖKBANDI Károly IX.	500
10) DEME Gábor IX.	500
11) KOVÁCS Lajos IX.	500
12) VIRÁG Imre IX.	500
13) VÁNTSA Károly IX.	500
14) GÁSPÁR Zoltán IX.	500
15) AULICH Sándor X.	1000
16) DÉNES Csaba X.	1000
17) FINNA István X.	1000
18) MOJSZESZ Frigyes X.	1000
19) VÁRHELYI Etele X.	1000
20) BÁCS Mihály XI/a.	1000
21) KÉSZ Imre XI/a.	1000
22) KOVÁCS Géza XI/a.	1000
23) KOVÁCS József XI/a.	1000
24) ÖRDÖG Gyula XI/a.	1000
25) FÖLDES László XI/b.	1000
26) KOVÁCS ANDRÁS XI/b.	1000
27) SZISZIK Jenő XI/b.	1000
28) CSERE Ákos XI/b.	500
29) VARGA Zsigmond XI/b.	500
Összesen:	21 500 lej

II. Leányiskola (oszt., lej):

1) SULYOK PÁL Magda V/a.	1000
2) PAPP Edit V/a.	500
3) KÖNTÉS Irén V/b.	500
4) IMREH Magda VI/a.	500
5) KÓSA NAGY Anna VI/b.	500
6) ETÉDI Irén VII/a.	500
7) RÁPÓ Teréz VII/a.	500
8) GAZDA Margit VII/b.	500
9) DÉNES Ilona IX.	500
10) GYERKÓ Olga IX.	500
11) MEDGYESI Róza IX.	500

12) SÁNTA Olga IX.	500
Összesen:	6500 lej
III. Egyetemi hallgatók (oszt., lej):	
1) DOMOKOS Géza tanárjelölt részére	1000
2) MOLNÁR Sándor	1000
Összesen:	2000 lej

Ügyv.-tanács a kimutatásban felsorolt tanulók segélyezését jóváhagyólag tudomásul veszi, és utasítja dr. SZÉKELY Zoltán ig.-ört, hogy azonnal intézkedjék, hogy a megállapított segélyösszegek kiosztása az év-záró ünnepély alkalmával meg is történjék.

d. Bejelenti, hogy jún. hó 5-én FLORESCU egyetemi tanár, a bukaresti Néprajzi Múzeum igazgatója felkereste múzeumunkat, hogy az előzetesen folytatott telefonbeszélgetések alapján szerezzünk be egy megfelelő háromszéki székely népviseleti ruhát. Időközben arra az elhatározásra jutott, hogy egyedül fog kimenni Csík és Udvarhely megyébe a kérdéses ruha megszerzésére. Ittléte alkalmával megtekintette gyűjteményünket, és látva, hogy az együttélő népek népművészeti emlékei nincsenek képviselve gyűjteményünkben, azt tanácsolta, hogy keressük meg a Művészeti Miniszteriumot, mely sok ilyen néprajzi vonatkozású anyaggal rendelkezik, s kérjük, hogy ezekből engedjen át múzeumunk gyűjteménye számára is. A kérést el is készítettük, amit nevezett igazgató magával vitt továbbítási céljából.

Tudomásul szolgál.

e. Jún. hó 25-én a Művészeti Miniszterium 4491/1949 sz. leiratában a múzeumok átszervezésére való hivatkozással felhívott, hogy abban az esetben, ha gyűjteményeink egységét meg nem bontja, egy megfelelő sorozatot állítsunk össze népművészeti tárgyainkból a bukaresti Muzeul Național számára. Csereképpen bukovinai, moldovai és olteni ingeket és román kerámiai anyagot ajánl fel. Tájékoztatásul közli, hogy múzeumunk néprajzi gyűjteménye a menekítés következtében súlyos károkat szenvedett, nekünk is nagyon sok hiányunk van, amit pótolnunk kellene, s így mindaddig, amíg alaposan utána nem nézünk úgy a raktárhelyiségben, mint a kiállítási helyiségben, addig nem áll módunkban a fenti kívánság teljesítése.

Ügyv.-tanács megbízza HARKÓ József ig.-ört mint a néprajzi osztály vezetőjét, hogy a leltárak alapján mind a kiállítási helyiségben, mind a raktárban nézzen utána, hogy van-e olyan felesleges néprajzi tárgyunk, amit átengedhetünk a bukaresti múzeumnak. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-ört utasítja, hogy a miniszteriummal közölje, hogy a munka folyamatban van, s mihelyt eredmény mutatkozik, közölni fogják.

f. Bejelenti, hogy mivel tudomására jutott, hogy a miniszterium egyik kiküldött tisztviselője a

Néptanácsnál azt a kijelentést tette, hogy múzeumunknak csak egy felügyelőre s egy altisztre van szükség, azért az elnökkel folytatott tárgyalás alapján úgy döntöttek, hogy emlékiratot intéznek a miniszteriumhoz, melyben a múzeum rövid történetét, hivatását és eddigi munkásságát ismertetni fogják. Ezt az emlékiratot BECSEY Pál miniszteri kiküldöttel együtt el is készítették, s a Néptanács Elnöksége kedvező véleményezésével fel is terjesztette a miniszteriumba.

Tudomásul szolgál.

g. Bejelenti, hogy f. évi jún. hó 21-én értesült arról, hogy múzeumunk sem a város, sem a megye 1949. évi költségvetésbe nincsen felvéve. Ennek alapján felkereste a városi Néptanács elnökét, aki utasítást adott a költségvetés mikénti összeállítására és arra, hogy még aznap este 6 óráig készítsük el, és nyújtsuk be. A kapott utasítás szerint elkészítettük költségvetésünket 1949. júl. 1-jétől dec. 31-ig terjedő időre, ami 796 511 lejt teszen ki, melyből személyi kiadásokra 372 053 lejt, dologi kiadásokra pedig 424 458 lejt, s így végeredményben összesen 796 511 lejt irányoztunk elő.

Ügyv.-tanács a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

h. Bejelenti, hogy a „Transilvania” Biztosító Társaság megyei megbízottja f. évi jún. hó 23-án bemutatta kifizetés céljából a 900379. számú tűzkárbiztosítási kötvényünk jún. hó 25-én esedékes évi díjnyújtását. Miután KISGYÖRGY Tamás elnökünk a kifizetést engedélyezte, a 15 902 lejt kitevő tűzbiztosítási díjat kifizettük.

Ügyv.-tanács a tázbiztosítási díj kifizetését jóváhagyólag tudomásul veszi.

i. Bejelenti, hogy dr. GENCSY Gyula kovásznai lakostól megvásároltunk 11 db. régi érmet éremtárunk részére 1 550 lejtért.

Ügyv.-tanács az érme megvásárlását jóváhagyólag tudomásul veszi.

j. Bejelenti, hogy HARKÓ József ig.-ór a néprajzi gyűjtemény gyarapítására 10 000 lejt adományozott.

Ügyv.-tanács HARKÓ József ig.-ór adományáért hálás köszönetét fejezi ki, és úgy intézkedik, hogy ezt az összeget külön kell kezelni, hogy az mindig rendelkezésre álljon az adományozónak, hogy az általa alkalmasnak vélt néprajzi anyagot megvásárolhassa. Minthogy ez az adomány egy munkásembertől származik, azokra a tárgyra, amelyeket ebből az adományból fogunk vásárolni, az adományozó nevét is reá kell írni a tárgyra.

k. Bejelenti, hogy a múzeum igazgatóságának tudomására jutott, hogy Bükszádon a Vápvára nevű őstelepen a CFR igazgatósága kőkitermelést végeztet.

Emiatt KISGYÖRGY Tamás elnök társaságában május hó 27-én kiszállottak a helyszínre, ahol megállapították, hogy az őstelep nagy részét már majdnem teljesen tönkretették a kőkitermeléssel. Ennek alapján jelentést tett a Bányaiügyi Inspektorátushoz, és május 31-én ugyancsak KISGYÖRGY Tamás elnök és az említett hivatal vezetőjével kiszállottak a helyszínre, hogy a munkálatokat szüntesse be a CFR igazgatósága. Kiszállításuk eredménnyel végződött, mert sikerült a további kitermelést megakadályozni.

Tudomásul szolgál.

l. Bejelenti, hogy a Néptanács Elnöksége a volt nagybirtokosok tulajdonából származó muzeális jellegű tárgyakból eddig 15 db. székely varrottast, 6 db. könyvet és egy kisebb méretű vízfestményt adott át múzeumunk gyűjteményei számára.

Ezzel kapcsolatosan KISGYÖRGY Tamás elnök közli, hogy a tárgyak kiválogatása folyamatban van, s a muzeális jellegű darabokat mind a múzeum fogja megkapni.

Tudomásul szolgál.

m. Bejelenti, hogy júl. hó 10-től kezdve egy 45 napig tartó ásatásra osztotta be a kolozsvári Történeti és Filozófiai Intézet igazgatója. Kéri, hogy erre az időre helyettesként HARKÓ Józsefet bízva meg az ügyv.-tanács, és javasolja, hogy a néprajzi gyűjteményben végzendő munkálatokban való segédkezésre hívja meg dr. MOLNÁR István székelykeresztúri tanár, ig.-vál. tagot. Javaslatot tesz FADGYAS Anna és FODOR Józsefné nyári szabadságára vonatkozólag.

Ügyv.-tanács dr. SZÉKELY Zoltán bejelentését tudomásul veszi, és arra az időre, amíg az ásatások miatt távol lesz, a helyettesítéssel HARKÓ József ig.-ört bízva meg. Dr. MOLNÁR István tanár, ig.-vál. tagot meghívja július és augusztus hónapokra, hogy a néprajzi gyűjtemény átrendezésével segédkezzék HARKÓ Józsefnek. Nevezettnek munkája díjazásaként havi 5000 lejt és a múzeum vendégszobájában lakást ajánl fel. FADGYAS Anna szabadságolásához hozzájárul aug. hó 15-től kezdődőleg, míg FODOR Józsefné szeptember folyamán fogja megkapni a szabadságot.

n. Bejelenti, hogy VÁRY O. Lajos felkereste múzeumunkat, hogy a törvényes rendelkezések alapján hajtsa végre a gyümölcsfák megpermetezését. Miután a gyümölcsfákat megvizsgálta, kijelentette, hogy legalább 50 db. gyümölcsfa olyan állapotban van, amit feltétlenül meg kell permeteztetni. A permetezés ára darabonként 70 lejbe kerülne. Kéri az ügyv.-tanácsot, hogy döntsön a permetezés kérdésében, ami számítás szerint 3500 lej lenne.

Ügyv.-tanács utasítja ig.-ört, hogy közölje VÁRY O. Lajossal, hogy ebben a kérdésben keresse fel

KISGYÖRGY Tamás elnököt, aki majd a továbbiakban intézkedni fog.

4. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-ör bemutatja INCZE Géza asztalossegéd beadványát, aki az altiszti állásra jelentkezik. Közli továbbá, hogy NAGY Zsigmond nyug. dohánygyári asztalos is kifejezte abbéli óhajtását, hogy elvállalná a múzeum altiszti állását, azonban be nem költözik, minthogy saját háza van.

Ügyv.-tanács kimondja, hogy mindaddig az altiszti állás kérdésében nem tud érdemben tárgyalni, amíg a költségvetést jóvá nem hagyják.

5. SCHULLER Sándor érdeklődik, hogy dr. SALAMON Ferenc és MÁTTIS János, akik a múzeumóri lakásokban azért kaptak lakást, hogy ennek ellenértéképpen a múzeumban munkát fejtsenek ki, milyen tevékenységet fejtenek ki. A kérdésre válaszolva igazgató közli, hogy mivel mindkét személy az újjáépítési munkálatokban nagyon igénybe van véve, ezért múzeumi munkát jóformán semmit sem tudnak végezni.

A jelentés alapján ügyv.-tanács dr. SALAMON Ferenc és MÁTTIS János részére heti 8 órai munkaidőt és minden hónapban egy-egy vasárnap délelőtti inspekciónak állapít meg.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

44.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM irodahelyiségében 1949. évi okt. hó 11-én d.u. 6 órakor tartott megbeszélésről, melyen az alábbi elvtársak vettek részt:

KISGYÖRGY Tamás, az ig.-választmány elnöke, BECSEY Pál miniszteri kiküldött, HARKÓ József, dr. KABAY Gábor, MIKLÓS Imre és MIKÓ Miklós a Néptanács tanügyi osztályának részéről, MÁTTIS János, a néprajzi tár ig.-öre.⁶⁶

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözli a megjelenteket, és vázolja a SzNM küzdelmes és áldozatos munkáját 1944. aug. 23. után, amikor vezetői elhagyták, egyedül FADGYAS Anna tisztviselőnő maradt a helyén, és vezette a múzeum ügyeit addig, amíg a megalakult demokratikus fórumok segítségére jöttek, és a múzeum ügyét felkarolták. A négy éves eredményes munkáról történő beszámolás után körvonalazza, hogy a nagy Szovjetunió példája szerint mi az igazi hivatása egy múzeumnak: a múzeum a nép szolgálatába kell, hogy álljon.

Ismerteti a múzeum szervezetének a szabályzata szerint működött ig.-választmány és ügyv.-tanács tagjainak a múzeum szempontjából kifejtett munkásságát, akiknek az volt a hivatásuk, hogy a tudományos személyzetnek segítségére legyenek, és ezt a munkát vállalták is a szocialista jobb jövő érdekében.

Kiemeli a tudományos személyzet munkásságát, akik díjazás nélkül, éveken keresztül vitték a múzeumi munkát, s ez tette lehetővé, hogy máma a SZNM elfoglalhatja azt a helyet, ami egy szocialista államban megilleti.

2. MIKLÓS Imre, a Néptanács tanügyi osztályának vezetője felvilágosítást kér a múzeum jogi helyzetének, valamint a múzeumra vonatkozólag a néptanács hatáskörét illetőleg.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató MIKLÓS Imre elvtárs kérdésére válaszolva röviden vázolja a múzeum elfogadott és érvényben lévő alapszabályzatának az alapján a múzeum múltbeli helyzetét és a mostani körülmények közötti függését. A múzeumnak az alapszabályok értelmében egy 21 tagú ig.-választmánya s az ig.-választmány tagjaiból és a múzeum tisztviselőiből alakított ügyv.-tanácsa volt hivatva arra, hogy a múzeum ügyeit vezesse, és harmadik személylyel szemben képviselje. Dr. SZÉKELY véleménye szerint a múzeum jogi személyisége ma is érintetlen, és a vezetését továbbra is az alapszabályok szerint kell vezetni, mégpedig úgy, hogy a haladó demokrácia elveinek megfelelően. Ezért javasolja, hogy a múzeum vezetését továbbra is a tudományos személyzettel karöltve a fenti két bizottság vezesse, mely a demokrácia elvének megfelelően mindhárom megye kiküldötteiből alakult. Dr. SZÉKELY kifejti továbbá, hogy áttanulmányozta a néptanácsnak a múzeumokra vonatkozó intézkedéseit, s az idevonatkozó rendelkezés azt tartalmazza, hogy a néptanács gondoskodik a múzeumok anyagi fenntartásáról s arról, hogy a nagy népi tömegek a múzeumokat látogassák. Ezek szerint – minthogy a jelenlegi intézkedések is mutatják – a tudományos munkásságot a megfelelő szervek, így az Akadémia szabja meg. Ezt mutatja az is, hogy a nyári munkaprogramot az Akadémia s a megfelelő egyetemi körök dolgozták ki, és hajtották végre. Véleménye szerint a múzeum vezetése a bizottságokra, az újabb rendelkezések szerint az ún. „Sfat cetățenesc”-re⁶⁷ tartozik, mely a megfelelő miniszteri szervekkel szemben képviseli a múzeumot, és a felelősséget is viseli. Annyival inkább, mert az ún. nemzeti múzeumokra vonatkozó törvényt (Legea Nr. 803, *Mon. Of.* 238 din 14. Oct. 1946) már a demokratikus kormány hozta. Véleménye szerint legjobb esetben csak az ellenőrzési jog oszlott meg a Néptanács és a minisztérium között.

4. MIKÓ Miklós, a Néptanács tanügyi és művelődési ügyosztályának vezetője kijelenti, hogy nem ért egyet dr. SZÉKELY igazgató elvtárral, szerinte a múzeum közvetlen feleltese a tanügyi szerv, amelynek a költségvetéséből utalták ki a múzeum számára a szubvenciót, s annak ellenére, hogy rendelkezés nem volt, legmesszebbmenő jóindulattal sorolták be a múzeum tisztviselőit a saját elgondolásaik szerint.

Továbbá MIKÓ Miklós azt a véleményét fejezi ki, hogy a múzeum alapszabálya érvényét veszítette már akkor, amikor a néptanácsok megalakultak, s a múzeum a néptanács hatáskörébe került. Javasolja, hogy dr. MOLNÁR Istvánt is ide kellene hozni, tekintettel arra, hogy nem okozna nagy gondot egy újabb múzeumi állás létesítése. BECSEY Pál szintén javasolja dr. MOLNÁR Istvánnak az idehozatalát, akit mind tudományos, mind pedig közéleti vonalon nagyon jól fel lehetne használni.

Dr. SZÉKELY Zoltán kijelenti, hogy MOLNÁR Istvánnak az idehozatalát már kezdetben is javasolta, azonban tekintettel arra, hogy családja van, a múzeum lakást biztosítani nem tud, mivel az egyik lakást dr. SALAMON Ferenc bírja, aki a könyvtárosi teendőkkal van megbízva, továbbá a havi 92 800 lej szubvencióból 53 295 lej esik személyi kiadásokra, így a fennmaradó 39 505 lej a dologi kiadások fedezésére esik, ami a múzeum szükségleteit illetően elenyészően csekély, ezt az összeget egy újabb személyi kiadással megterhelni nem lehet.

BECSEY Pál és MIKÓ Imre ígéretet tesznek, hogy dr. MOLNÁR István idehozatalának a kérdésével foglalkozni fognak.

Bejelentésüket a bizottság tudomásul veszi.

5. KISGYÖRGY Tamás elnök elvtárs megerősíti dr. SZÉKELY állítását, hogy a néptanácsokra vonatkozó múzeumi rendelkezés csak a fenti kitételeket tartalmazza, amelyeket MIKÓ elvtárs kétségbe vont. Javasolja, hogy a fent említett bizottságok alakuljanak át munkakollektívákká, amelynek tagjai a következőképpen tevődjenek össze. (Kijelenti, hogy ezt a javaslatát az illetékes szervekkel egyetértésben teszi meg.)

A nagy kollektíva álljon:

KISGYÖRGY Tamás, BECSEY Pál, dr. BÁNYAI János, NAGY Imre, MIKÓ Miklós, MIKLÓS Imre, BALOGH István, dr. KABAY Gábor, KOVÁCS Jenő, KOVÁCS Ferenc, ÉGETŐ Vilma, PÉTER Gyula, TÓTH Géza, RÁDULY Mihály, SZÁSZ Imre elvtársakból, továbbá a múzeum személyzetéből.

A másik két vármegye, Csík és Udvarhelyszékre vonatkozólag azt a javaslatot teszi, hogy személyesen fog átírni az ottani néptanácshoz, hogy azok jelöljenek be a nagy munkakollektívába 3-3 tagot. Az alapszabályok értelmében a vezetőség a következőképpen alakulna:

Elnök KISGYÖRGY Tamás, alelnökök BECSEY Pál, dr. BÁNYAI János, NAGY Imre.

A kis munkakollektíva tagjai a következők lennének:

Az elnökség, KISGYÖRGY Tamás, BECSEY Pál, dr. BÁNYAI János, NAGY Imre, továbbá MIKÓ Miklós, MIKLÓS Imre, ÉGETŐ Vilma, és a múzeum

tisztviselői, mégpedig dr. SZÉKELY Zoltán igazgató, aki a régészeti osztály vezetésén kívül a múzeum egész irányítását intézi, MÁTTIS János és HARKÓ József a néprajzi osztály, illetőleg a képtár vezetői, FADGYAS Anna pénztáros, jegyzőkönyvvezető, aki BÁNYAI László vezetése alatt álló könyvtári kollektíva tagja dr. SALAMON Ferencsel együtt. Az állattan és növénytani osztály gondozására KESE Judit tanárnő-elvtárs kap megbízást, aki a kollektíváját utólag fogja kiépíteni. A múzeum ügykezelésével felmerülő közgazgatási ténykedésekért felelős vezető KOVÁCS Ferenc elvtárs. A jogtanácsosi tisztséget továbbra is dr. KABAY Gábor elvtárs fogja ellátni. A múzeum körüli tisztántartási munkálatok elvégzése, valamint a belső munkálatok elvégzésében való segédkezés FODOR Józsefné és ÁBRAHÁM Sándor elvtársakra tartozik.

Udvarhely megyére vonatkozólag pedig javasolja, hogy dr. MOLNÁR István és HORVÁTH József elvtársak továbbra is maradjanak meg, mint a nagy munkakollektíva tagjai, és képviseljék a múzeumot helyi viszonylatban.

A jelenlevők egyhangúlag elfogadják KISGYÖRGY Tamás javaslatát.

6. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató előterjeszti a múzeum munkaprogramját a következőkben:

A SZNM ez év szept. 15-én telttötte be 70 éves fennállását, javasolja, hogy ezt az évfordulót előadás keretében október hó folyamán a vezetőség ünnepelje meg, tekintettel arra, hogy a múzeum életében júl. 1-je óta új helyzet állott be. A másorra vonatkozólag a következő javaslatot teszi:

1) Megnyitó beszéd, tartja KISGYÖRGY Tamás elnök.

2) Zeneszám.

3) Ddr. SZÉKELY Zoltán előadása, a múzeum történeti fejlődése címen.

4) Záróbeszéd, tartja KOVÁCS Ferenc elvtárs.

Javaslatot tesz egy jubiláris *Emlékkönyv* kiadására, a következő tartalommal: Előszó, írja: KISGYÖRGY Tamás. A múzeum története: BECSEY Pál. CSUTAK Vilmos élete: Dr. KABAY Gábor. Továbbá a következő elvtársaktól tudományos cikkek: I. RUSU, dr. SZÉKELY Zoltán (régészeti), dr. MOLNÁR István, HARKÓ József (néprajzi), dr. JANCSÓ Elemér (levéltári), MÁTTIS János (szépművészeti), dr. BÁNYAI János (geológiai), továbbá különféle székelyföldi bibliográfia kiegészítés.⁶⁸

Kidolgozott egy javaslatot a koronkénti tudományos előadásorozatra is, melynek előadóit a következőkben gondolja:

1) Nov.: dr. BÁNYAI János.

2) Dec.: dr. PÉTERFFY István.

3) Jan.: dr. MOLTER Károly.

4) Febr.: dr. MOLNÁR István és HARKÓ József.

5) Márc.: Zeneest BALOGH Ferencsel.

6) Ápr.: dr. HARANGHY László.

Ezenkívül javasolja, hogy a helyi előadók is készüljenek fel, hogy egy esetleg elmaradt előadó helyett a helyi felkészült előadó tudjon előadást tartani. Bejelenti, hogy BÁNYAI László tanár elvtárs vállalkozott egy előadásra, melynek tárgya a székelyföldi parasztlázadások lenne.

A bizottság dr. SZÉKELY elvtárs javaslatát azzal a változtatással fogadja el, hogy a jubiláris emlékünnepeket október hónapról a nov. 7-i nagyszabású ünnepségre való előkészületek miatt november hónapra kell halasztani, s így az előadássorozat nem október, hanem november hónap folyamán veszi kezdetét. Az előadások tekintetében pedig úgy határoz, hogy a felkészült helyi előadó minden hónapban meg fogja tartani előadását még abban az esetben is, ha az idegenből hívott előadó is eljön, és kitérőt előadását megtartotta. Így egy-egy hónapban két előadó is lenne. Az előadásokat a nagy munkakollektíva tagjai fogják megnyitni és bezárni.

7. KISGYÖRGY Tamás elnök javasolja, hogy a múzeum vezetősége ne csak Sepsiszentgyörgyön rendezzen előadásokat, hanem a kollektíva tagjai menjenek ki vidékre is, így pl. Barótra, Kézdivásárhelyre, Kovásznára, Uzonba, Torjára, Csíkszeredába, Brassóba és a csángóvidékre is.

A bizottság KISGYÖRGY Tamás elnök javaslatát egyhangúlag elfogadja.

8. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató előterjeszti, hogy az épületek csatornáit ki kell tisztítani és javítani a tél beállta előtt. Bejelenti, hogy a székely ház zsindeletét is több helyen javításra szorul, s minthogy ez tulajdonképpen egy szabadtéri múzeumi tárgy, jó karbantartása elsődrendű múzeumi feladat. Felhatalmazást kér arra, hogy megfelelő szakemberekkel tárgyalásokat folytathasson a szükséges munkálatok elvégzésére vonatkozólag, hogy a munkálatok még az őszi esőzések beállta előtt elvégezhetők legyenek. Javasolja továbbá, hogy a múzeum főépülete előtt levő park díszítésére megfelelő évelő virágokat vásároljunk KÖNTÉS Ferenc kertéssztől.

A bizottság elhatározza, hogy az épületek csatornáit ki kell tisztítani és javítani, úgyszintén a székely ház fedélzetét is meg kell javítani. A múzeum előtti park díszítése ügyében tárgyalást kell folytatni KÖNTÉS Ferenc kertésszel.

9. MIKÓ Miklós előterjeszti, hogy nősülés előtt áll, és erre való tekintettel a múzeumi igazgatói lakás emeletén levő két szobát kéri a maga számára, melyről már tárgyalt is a múzeum igazgatójával.

Dr. SZÉKELY Zoltán kijelenti, hogy ez a két szoba múzeumi célt szolgál, minthogy az egyik raktár és dolgozóhelyiség, a másik pedig vendégszobával szolgál a tudományos kutató vendégek részére. Tehát ez a lakrész a múzeumhoz tartozik, ő felelt nem rendelkezik, s éppen ezért az elnök és a bizottság elé utalja a kérdésben való döntést.

MIKLÓS Imre javasolja, hogy a bizottság MIKÓ Miklósnak nőülésére való tekintettel adja át a kérdésben levő két szobát lakás céljaira. Ezt a javaslatot támogatja BECSEY Pál elvtárs is.

Dr. SZÉKELY Zoltán bejelenti, hogy a múzeumi lakások helyzetére való tekintettel ezt a lakrészét csak a múzeumban dolgozó tisztviselő bírhatja, így csak MIKÓ Miklós jövődöbéli felesége, KESE Judit kaphatja meg, aki majd kötelezi magát, hogy ezért a lakásért a bizottság által megállapított múzeumi munkát fog végezni.

A bizottság dr. SZÉKELY Zoltán közlése értelmében elhatározza, hogy a szóbanforgó két szobát átengedi KESE Juditnak lakás céljaira.⁶⁹

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

45.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM kis kollektívájának Sepsiszentgyörgyön 1949. évi okt. hó 31-én, d.u. fél 8 óraker a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökle alatt: NAGY Imre alelnök, KOVÁCS Ferenc, KOVÁCS Jenő, dr. KABAY Gábor, MIKÓ Miklós, MIKLÓS Imre, HARKÓ József, dr. SZÉKELY Zoltán, MÁTTIS János és FADGYAS Anna.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlí a megjelenteket, ismerteti a tárgysorozatot, és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezetí.

2. FADGYAS Anna felolvassa a f. évi okt. hó 11-én tartott ülés jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítetik.

3. HARKÓ József íg.-őr bejelenti, hogy nagy elfoglaltságára való tekintettel mostanában nemigen tud munkát kifejtteni a munkakollektívában, mert még a napi munkáját is alig tudja elvégezni.

Tudomásul szolgál.

4. NAGY Imre alelnök a csíki ház zsindeletetének megjavításával kapcsolatosan felajánlja, hogy szívesen segítségünkre lesz abban, hogy a szükséges mennyiségű zsindelet Csíkból megrendelje és leszállítassa. Közli, hogy tudomása szerint egy fuvarnak az ára Csíkból Sepsiszentgyörgyre cca. 1000 lej.

NAGY Imre alelnök felajánlott segítségét az ülés megköszöní, és elnök kijelenti, hogy majd később a tárgysorozat rendjén e kérdésre vissza fognak térni.

5. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató a felolvasott jegyzőkönyv 4. pontjához hozzászólvá bejelenti, hogy a 803. sz. múzeumi törvény érvényben van. A közelmúltban Bukarestben megtartott régész kongresszus alkalmával értesült ROLLER kongresszusi alelnöktől, hogy a regionális múzeumok átszervezésére vonatkozó törvény 3-4 hónapon belül készen lesz, amely tisztázni fogja majd múzeumunk jogi helyzetét is.

A jegyzőkönyv 5. pontjával kapcsolatosan, mely a munkakollektívák megalakításával foglalkozik, kijelenti, hogy múltbeli tapasztalatai alapján nem fűz nagy reményt a kollektívák munkájához, mert a kollektívák tagjai tanárok lévén, mindenik úgy meg van terhelve munkával, hogy nem marad idejük a múzeumban való munkálkodásra is. Ennélfogva tulajdonképpen csak annak a 3 embernek a munkájára lehet számítani, akik mint a múzeum tisztviselői működnek a múzeumban.

A 6. ponttal kapcsolatosan, mely a 70 éves jubileum alkalmából kiadandó *Emlékkönyv*vel foglalkozik, javasolja, hogy dr. BALOGH Ernő borosjenői orvosnak néhai DIÓSZEGHY Lászlóról írt megemlékezése is kapjon helyet a tervezett *Emlékkönyv*ben.

A 8. ponttal kapcsolatosan bejelenti, hogy az épületek csatornáinak kítisztítására és megjavítására vonatkozólag árajánlatot kért KISS Dezső bádogostestertől, akinek a munkát már ki is adta, és nevezett a munkálatokat meg is kezdette. A széky ház zsindeletetének megjavításával kapcsolatosan KOVÁCS Ignác ácsmesterral folytatott megbeszélést. A park fásításával kapcsolatosan tárgyalást folytatott KÖNTÉS Ferenc kertésszel, minthogy azonban igen nagy befektetésről volna szó, azért ezt a tavaszig el kell halasztani.

A 9. ponttal kapcsolatosan, mely a lakáskérdéssel foglalkozik, kijelenti, hogy a szóbanforgó két szobát át kell minősítetni lakássá, minthogy eleddig raktár és vendégszobaként szolgált.

6. Dr. SZÉKELY Zoltán a folyó ügyekről beszámolvá jelenti, hogy:

a. F. hó 14-16-án Bukarestben részt vett a Román Népköztársaság Akadémiája által rendezett régészkongresszuson, ahol az ország összes régészei jelen voltak. A kongresszus első napján megtették jelentéseiket végzett munkájukról mindazok a munkakollektívák, melyek a nyár folyamán az Akadémia megbízásából az ország különböző részein ásatásokat folytattak. Az erdélyi munkatáborok munkájáról C. DAICOVICIU, a kolozsvári Történeti és Filozófiai Intézet igazgatója számolt be. Beszámolójában dicsérettel emlékezett meg a SzNM által nyújtott segítségről. Az ország területén működött csoportok vezetői közül nyolcat elismeréssel illeltek, melyek között szerepelt múzeumunk igazgatója is. Hogy múzeumunkat ilyen kitüntetés érte, ezért köszönet illeli KISGYÖRGY

Tamás elnök elvtársat, aki a megye területén működő csoportok munkáját a legmesszebbmenő támogatásban részesítette. A második napon a jövőbeni munkaterv megállapítása során értékes előadások hangzottak el, ahol többek között ROLLER elvtárs nagyszerű előadásában kifejtette, hogy a jövőben a múzeumokra nagy hivatás vár, s a történelemtanítás az archeológián kell, hogy felépüljön, a nagy Szovjetunió mintája és tanítása szerint. A kongresszus elhatározta, hogy nov. hó 10-én Bukarestben kiállítást rendez abból az anyagból, amely a nyári ásatások alkalmával került felszínre, hogy népköztársaságunk dolgozói így közvetlenül megismerhessék a tudósok munkáját.

A múzeumok helyzete iránti érdeklődésére a tudományos vezető körök emberei azt a kijelentést tették, hogy a regionális múzeumokra vonatkozó törvénytervezet elkészítése folyamatban van, s kb. 3-4 hónapon belül meg is fog jelenni az új törvény, mely a múzeumok jogi helyzetét tisztázní fogja. Tudományos munka csak az Akadémia jóváhagyásával történhetik. A néptanácsok az anyagi segítséget adják, és gondoskodnak arról, hogy a múzeumok a nép szolgálatában álljanak.

Bejelenti, hogy Ion NESTOR, a bukaresti Nemzeti Múzeum igazgatója e találkozás alkalmával bejelentette, hogy karácsony táján kb. 2 hétre el fog jönni múzeumunk régészeti gyűjteményének tanulmányozására, és erre az időre szállást kell biztosítanunk számára.⁷⁰

b. Bejelenti, hogy f. hó 18-án dr. SCHUMANN Ferenc miniszteri kiküldött KOVÁCS Ferenc elvtárs társaságában meglátogatta múzeumunkat. Ez alkalommal is szóba került múzeumunk jogi helyzetének tisztázása, aki azt az utasítást adta, hogy a Néptanács Elnöksége intézzen memoriut⁷¹ az illetékes minisztériumhoz a kérdés tisztázása tárgyában. A memoriut főbb vonalaiban dr. KABAY Gábor jogtanácsossal karöltve el is készítette, és átadta a Néptanács Elnökségének, azzal a kéréssel, hogy dolgozza fel, és terjessze tovább illetékes helyre.

c. Bejelenti, hogy a kolozsvári Történeti és Filozófiai Intézet igazgatója, C. DAICOVICIU 263/1949 számú leiratában elküldötte a régészeti *Repertorium* részére a munkaprogramot, melynek alapján 1949. dec. végéig dr. SZÉKELY Zoltán úgy a SzNM, mint a székeludvarhelyi és székelkeresztúri iskolai gyűjtemények régészeti anyagát számba kell vegye, illetve föl kell dolgozza, valamint a múzeum 50 éves jubileuma alkalmával kiadott **Emlékkönyvet** és a *Székelység* című folyóiratot is fel kell dolgoznia.⁷²

d. Ismerteti dr. NAGY Jenő egyetemi tanárnak a nyár folyamán a BOLYAI Tudományegyetem hallgatóival végzett munkálatairól tett jelentését és utasításait, amelyben a néprajzi anyag meglévő hiányosságait

és a konzerválási eljárásra vonatkozó saját elgondolásait közli. Dr. SZÉKELY elvtárs ezzel kapcsolatosan megjegyzi, hogy a nyár elején néprajzi tárunk raktárát HARKÓ József ig.-őr szakszerűleg elrendezte, és a konzerválási eljárásokkal kapcsolatosan dr. NAGY Jenő semmi újat nem szögezett le, sőt bizonyos dolgokban ezeken a konzerválási eljárásokon mi már túl is vagyunk.⁷³

e. Felolvassa BÁNYAI László tanár javaslatát a könyvtár olvasására vonatkozólag. A könyvtár tudományos jellegű, ezért kutatók részére mindennap reggel 8-tól 1 óráig és d.u. 4-7-ig, szombaton d.u. 4-7 óráig, vasárnap d. e. 10-1 óráig rendelkezésre áll. Könyvet kiadni nem szabad.

f. Bejelenti, hogy a nagy Szovjetunió lángeszű vezérének, SZTÁLIN elvtársnak 70. születése napja alkalmából múzeumunk is igyekezett leróni háláját, s ez alkalomból egy olyan olajfestményt ajánlott fel, mely a székel munkáinak ütemét jelképezi, továbbá szerény kiadványainkat egybekötve.⁷⁴

g. Bejelenti, hogy a pénzügyminisztérium legújabb kiadott rendelkezése szerint mindazok, akik eddig természetbeni lakást élveztek, 1949. jan. 1-jétől viszszaemlékezőleg a fizetésük 8%-át kötelesek lakbér címén az illető intézet pénztárába befizetni. Minthogy ez a törvényes rendelkezés a múzeum telkén lakókat is közvetlenül érdekli, azonnal felkereste KOVÁCS Ferenc elvtársat, hogy e kérdésben tett lépéseiről tegye meg jelentését. KOVÁCS Ferenc közli, hogy érintkezésbe lépett a pénzügyi szervekkel és abban egyeztek meg, hogy dr. SZÉKELY, KOVÁCS és a pénzügyigazgató legközelebb össze fognak ülni, hogy ezt a kérdést alaposan megtárgyalják, s ha nem kapják meg a megfelelő megoldást, akkor felíratot intéznek a pénzügyminisztériumhoz a kérdés tisztázása céljából. Dr. SZÉKELY Zoltán javasolja, hogy a lakásügyet tárgyaló bizottságba dr. KABAY Gábor is vonassék bele, mint a múzeum jogtanácsosa.

h. Felolvassa Háromszék vármegye Ideiglenes Bizottsága kabinet 556/949 számú átiratát, melyben felhívják a SzNM-et, hogy a Miniszterelnökség 10381-1949 sz. rendelete, valamint a Megyei Ideiglenes Bizottság f. hó 22-én hozott határozata értelmében a megyei néptanács irattárának helyiségében található történelmi iratok elhelyezésére egy helyiséget készítsen elő, mert a fenti rendelet értelmében ezek az iratok a múzeum helyiségében őrizendők.

i. Bejelenti, hogy a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 32. éves évfordulója alkalmából nov. hó 7-én múzeumunk illő díszítéséről is gondoskodni kell. Kéri a bizottságot, hogy ebben a munkában legyen segítségünkre tanácsaival.

j. Bejelenti, hogy múlt ülésen, amikor a kollektíva tagjait megállapította a bizottság, megfedelke-

zett a Ministerul Artelor helyi megbízottjának a kollektívába való bevonásáról. Közli, hogy ennek elenére az elnökkel folytatott megbeszélés alapján a megbízottakat a mai ülésre is meghívtuk. Kéri a bizottságot, hogy gondoskodják arról, hogy a Ministerul Artelor helyi megbízottja valóban a kollektíva tagjai közé bevétessék.

KISGYÖRGY Tamás elnök elvtárs az igazgató jelentésével kapcsolatosan javasolja, hogy minden egyes kérdést sorra véve tárgyaljon meg a bizottság, és szóljon hozzá.

MIKÓ Miklós a megyei tanügyi és művelődési ügyosztály vezetője hozzászólásában kijelenti, hogy a munkakollektívával kapcsolatosan nem látja olyan sötétnek a helyzetet, amint azt dr. SZÉKELY vázolta, mert a múzeumnak nem lehet az a célja, hogy csak 3-4 ember dolgozzék, hanem be kell vonni a tanárokat is, hogy dolgozzanak, mert meg van győződve arról, hogy úgy HARKÓ József, mint a többi tanárok is eleget fognak tenni a követelményeknek. Úgy érzi, hogy dr. SZÉKELY Zoltán egész jelentése arra megy, hogy azt a két szobát, amelyet a múlt ülésen a bizottság részére lakás céljára kiutalt, visszavonja. Nem érti, hogy miért nem akarja SZÉKELY elvtárs azt, hogy mások is munka után pihenésre hajthassák fejüket, hiszen tőle senki sem irigyelte azt a lakást, amiben benne lakik. Ő az inkadrálás alkalmával is a legmesszebbmenő jóindulatot tanúsította a múzeumi személyzettel szemben, pedig erre vonatkozólag semmiféle utasítás sem volt, hanem a tanügyi költségvetés terhére inkadrálta a múzeum személyzetét. Ami pedig a múzeum hovatartozandóságát illeti, kijelenti, hogy az nem lehetséges, hogy csak anyagi támogatást adjon a tanügyi és művelődési ügyosztály, s azonkívül semmi beleszólása se legyen a múzeum vezetésébe. E kérdés tisztázása céljából megkeresést intézett a Minisztériumba, és most onnan várja a választ. Véleménye ismételt az, hogy mentől több embert be kell vonni a múzeumi munkába, mert nem lehet azt egy ember részére kisajátítani. Ami pedig a lakást illeti, kijelenti, hogy ő biztosan tudja azt, hogy a padlásszobák még ma is üresen állanak. Ami pedig a részére kiutalt lakás átminősítését illeti, kijelenti, hogy ő már eljár a lakás-hivatalnál, és ottan megállapította, hogy ez a lakrész mint lakás volt nyilvántartva.

KISGYÖRGY Tamás elnök elvtárs kijelenti, hogy a dr. SZÉKELY Zoltán beszámolója alapján nem várta volna, hogy MIKÓ elvtárs ilyen bicskaszerű szűrással szóljon hozzá a kérdésekhez, mert ha MIKÓ elvtárs az elmúlt 4 esztendő alatt itt lett volna, akkor tudná azt, hogy SZÉKELY elvtárs nem sajtóztotta ki a múzeumot, mert diákokkal és munkakollektívával dolgozott állandóan, és csak így tudott olyan eredmé-

nyes munkát végezni, amilyent végzett. Furcsának találja, hogy MIKÓ elvtárs még a múzeumi személyzet inkadrálását is a SZÉKELY szemére hányja, hiszen ezt nem a SZÉKELY személyéért, hanem a SzNM-ért tette a néptanács. A SzNM a 3 székely vármegye tulajdonát képezte, s 1945 óta, amióta a demokratikus szervekből alakult ig.-választmány állott a múzeum élén, sohasem folyt ilyen hangnemben a tárgyalás, mert akkor nem lehetett volna a múzeum ügyét előbbre vinni s a nép szolgálatába állítani. Kijelenti, hogy ha továbbra is ilyen személyeskedéssel akarják az egyes kérdéseket megtárgyalni, akkor kénytelen a tárgyalást felfüggeszteni, mert nem látja értelmét az ilyen hangnemben való további tárgyalásoknak.

MIKLÓS Imre elvtárs hozzászólásában kijelenti, hogy a késszúrás mindkét részről egyforma volt. A vitát le kell zárni, és át kell térni az egyes kérdések megtárgyalására.

Dr. SZÉKELY Zoltán kéri az elnök elvtársat, hogy engedje meg, hogy MIKÓ elvtárs kijelentéseihez ő is hozzászólhasson. Kijelenti, hogy az eddigi bejelentéseit mint a múzeum igazgatója tette meg, és ezek szorosan az ülés tárgyához tartoznak. A felelősséget az elnökön kívül ő viseli, s ha az ügyvitelnél valami nehézség merül fel, kizárólag kettejüköt vonják felelősségre. Nagyon csodálkozik, hogy MIKÓ elvtárs ilyen hangnemben személyi kérdést csinált a hivatalos ügyekből. A bejelentéseket kénytelen volt megtenni, mivel ezek az ülés anyagát képezték. A lakáskérdésben már a múlt gyűlés alkalmával döntött a bizottság. Ma a lakáskérdés tulajdonképpen az újabban megjelent lakbértörvénnyel kapcsolatosan merült fel, amely a múzeum telkén lakó személyzetet közvetlenül érinti. Ami pedig a múzeum jogi helyzetét illeti, fenntartja az álláspontját, hogy a múzeum ügyvitelét továbbra is az igazgató-választmány, illetve a nagy munkakollektíva felelős, hiszen a múlt ülésen is a bizottság elvben leszögezte, hogy az ig.-választmány munkakollektíva néven tovább fog működni. A munkakollektívával kapcsolatos megjegyzéseit pedig múltbeli tapasztalatai alapján tette meg.

MIKÓ elvtárs kijelenti, hogy SZÉKELY elvtárs mindig a tanügyi és művelődési ügyosztály megkerülésével érintkezik az elnökkel, s nem érti, hogy az elnök elvtárs miért vonja kétségbe azt, hogy a múzeum felügyelete nevezett ügyosztályhoz tartozik, hiszen őt nem a hatalmi érdek vezeti, amikor ehhez az álláspontjához ragaszkodik mint az ügyosztály vezetője, akit a Párt azért állított oda, hogy kötelességét teljesítse, és mindaddig ragaszkodik is, amíg erre vonatkozólag a Minisztérium döntő választát meg nem kapja.

KISGYÖRGY Tamás elnök elvtárs kijelenti, hogy ha MIKÓ elvtárs kifogásolja azt, hogy ő a mú-

zeum igazgatójával közvetlenül érintkezik, meg tudja találni a módját annak is, hogy csak hivatali úton érintkezzék nevezettel, azonban amióta ötlet a múzeum élére állították, s így közvetlenül belekapcsolódott a múzeum munkájába, ő annyira megszerette, és annyira a szívéhez nőtt a SZNM, hogy ötlet még bottal sem lehet kivenni a múzeumból.⁷⁵

Dr. SZÉKELY elvtárs kijelenti, hogy amennyiben az ő személye gátolja a múzeumi munka egészséges menetét, ő lemond, és állítsanak helyébe olyant, aki a követelményeknek jobban megfelel, tekintettel arra, hogy a múzeumi lakások miatt már eddig is több személyes ellenséget szerzett.

KOVÁCS Jenő elvtárs kijelenti, hogy eleddig személyi kérdések sohasem merültek fel a múzeumi gyűléseken. Kéri, hogy a múzeum jogi kérdését végülis tisztázzák, mert mint a család képviselője, nem akar esetleg egy olyan helyen ülni, ahol felesleges.

KOVÁCS Ferenc elvtárs a múzeum jogi helyzetével kapcsolatosan kijelenti, hogy ez egy átmeneti helyzet, amelyet át kell vészelni. Korszerű kifejezéssel élve, ez egy forradalmi korszaka a múzeumnak, de meg fogják kapni a kérdés tisztázására a helyes utat, mert a Néptanács Elnökségének joga van e kérdés tisztázása ügyében feliratot intézni egyenesen a Comisia de Stathoz⁷⁶ is. Javasolja, hogy a múzeum ügyeit továbbra is olyan formában tárgyaljuk, ami a múzeum célját szolgálja.

KISGYÖRGY Tamás elnök elvtárs az igazgatói jelentés alapján sorra veszi az egyes kérdések megtárgyalását.

a. A munkakollektívákkal kapcsolatosan kijelenti, hogy véleménye egyezik a SZÉKELY elvtársával, hiszen éppen a gyűlés kezdetén az a HARKÓ elvtárs, aki eddig igen szorgalmas munkása volt a múzeumnak, kénytelen volt bejelenteni, hogy annyira el van foglalva egyéb munkákkal, hogy mostanában képtelen a múzeumban munkát kifejtetni. Hasonló a helyzet a többi tanárokkal is, akiket más irányú elfoglaltságuk annyira igénybe vesz, hogy a múzeumi munkájukra nem nagyon lehet számítani.

b. A nov. 7-i ünnepélyvel kapcsolatos díszítésre vonatkozólag kijelenti, hogy ez a múzeumi munkakollektívára tartozik. Dr. KABAY kéri, hogy MÁTTIS elvtárs szóljon hozzá e kérdéshez, és mint szakember mondja el a maga elgondolásait. MÁTTIS elvtárs előadja, hogy eddigi tapasztalatai alapján nem tartja helyesnek azt, hogy a múzeum épületének a falát díszítsük ki, minthogy ez az épület annyira benn van az utcától, hogy sokkal jobbnak látja, hogy az épület előtti kerítésre alkalmazzuk a díszítést. Bejelenti, hogy nov. 7-re készen lesz a múzeum cégtáblája, amit a középső kapu fölött fogunk elhelyezni. Elgondolása az, hogy ettől jobbra és balra egy-egy zászlót és a meg-

felelő képeket helyeznénk el. A két székelykapura semmiféle díszítés nem fog jönni, minthogy az muzeális tárgy. HARKÓ József elvtárs kijelenti, hogy ő részt vett azon a gyűlésen, ahol a nov. 7-i díszítést beszélték meg, és kijelenti, hogy ottan a múzeumról szó sem volt, kizárólag csak a főtéri épületek díszítéséről tárgyaltak.

A bizottság elhatározza, hogy a nov. 7-i ünnepség alkalmával a két székelykapu között fogják a kerítést kidíszíteni.

c. A megyei levéltár elhelyezésével kapcsolatosan javasolja, hogy MIKÓ Miklós, MIKLÓS Imre, dr. KABAY Gábor és SZÉKELY Zoltán elvtársak nézzék meg a vármegyénél a kérdéses anyagot, s aztán megjárva a múzeum épületét, keressék meg azt a helyiséget, ahol a levéltárat el lehet helyezni. KOVÁCS Ferenc elvtárs bejelenti, hogy a kolozsvári BOLYAI Tudományegyetem szakemberei le fognak jönni, hogy ezt a levéltári anyagot át tanulmányozzák.

d. A székely ház zsindeletetejének megjavításával kapcsolatosan javasolja, hogy előbb itt, a megye területén kell utánanézni, hogy meg lehet-e szerezni a szükséges zsindelemennyiséget.

A bizottság felkéri MIKLÓS Imre elvtársat, hogy a megye területén próbálja meg, hogy meg lehet-e szerezni a zsindelet, s ha nem volna lehetséges, akkor majd kérni fogja NAGY Imre alelnök elvtársat, hogy Csíksban szerezze meg, és küldje el, hogy még a tél beállta előtt a javításokat meg lehessen csináltatni.

A munka elvégzésére vonatkozólag árajánlatot kell kérni a Rekonstrukció Vállalattól, mely ajánlat elfogadása felett KISGYÖRGY Tamás és dr. SZÉKELY Zoltán elvtársak fognak határozni.

e. Kéri dr. SZÉKELY Zoltán igazgatót, hogy mutassa be azt az árajánlatot, melyet az épületek csatornáinak kitisztítására és megjavítására kapott. Dr. SZÉKELY elvtárs felolvassa KISS Dezső árajánlatát, mely szerint a főépület csatornáinak kitisztítása és a két lefolyó megjavítása 4000 lej, s azonkívül minden egyes forrasztás 100 lej, a két lakóház csatornáinak kitisztítása és megjavítása 2500 lej lenne.

A bizottság a csatornák kitisztítására és megjavítására vonatkozó árajánlatot elfogadja azzal, hogy pontosan ellenőrizni kell a forrasztásokat, nehogy ezzel visszaéljen a vállalkozó.

f. A lakbérfizetéssel kapcsolatosan, melyet a legújabbban megjelent erre vonatkozó törvény tesz indokolttá, javasolja, hogy KOVÁCS Ferenc, dr. KABAY Gábor és dr. SZÉKELY Zoltán elvtársak vegyék fel a kapcsolatot a pénzügyigazgatóval a kérdés alapos megtárgyalása céljából.

A bizottság elnök elvtárs javaslatát elfogadja.

g. A november hónap folyamára tervezett jubiláris emlékünnepe napját nov. hó 19-re állapítja meg.

h. Elnök elvtárs bejelenti, hogy a múlt ülés határozata értelmében megkereste Csík és Udvarhely megye néptanácsait, kérve, hogy a múzeumi nagy kollektívába jelöljék ki azokat az egyéneket, akik alkalmasak lesznek arra, hogy múzeumunk munkájában részt vegyenek. Erre az átiratra még mind a mai napig nem jött válasz, ezért felkéri NAGY Imre alelnököt, hogy lépjen érintkezésbe a Csík megyei néptanács elnökével és kérje meg, hogy vele együtt határozzanak a három személy megválasztásában.

7. A javaslatok rendjén dr. KABAY Gábor elvtárs javasolja, hogy mind a néprajzi, mind pedig a természetrajzi gyűjteményben megfelelő állványok beállításával csináltassunk egy olyan elválasztó zsinórt, hogy a közönség ne tudjon hozzányúlni, s így a rendet megbontani a kiállított tárgyak között.

A bizottság a javaslatot elfogadja, és megbízza dr. SZÉKELY Zoltán igazgatót, hogy mindkét gyűjteménybe csináltassa meg a védőzsinórt.

8. A munkakollektívák megalakulásával kapcsolatosan a bizottság kimondja, hogy a 21 tagú bizottságban azok a tagok maradnak benne, ahogyan azt a megalakuláskor megállapították, ezenkívül KISS István, a Ministerul Artelor helyi képviselője minden ülésre meghívandó.

46.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM kis munkakollektívájának Sepsiszentgyörgyön 1949. évi dec. hó 9-én d. u. 6 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöke alatt: BECSEY Pál, MIKÓ Miklós, MIKLÓS Imre, KISS István, KOVÁCS Jenő, dr. KABAY Gábor, dr. SZÉKELY Zoltán, MÁTTIS János és FADGYAS Anna.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlí a megjelenteket, ismerteti a tárgysorozatot, és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

2. FADGYAS Anna felolvassa a f. évi okt. hó 27-én tartott ülés jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítettik.

3. MIKLÓS Imre kijelenti, hogy a közeli napokban Gelencére ki fog szállani, mely alkalommal utána fog nézni, hogy a zsinórt megrendelje a székelly ház tetejének megjavíttatásához.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató a múzeum 70 éves jubileumával kapcsolatosan tervezett *Emlékkönyvről* jelenti, hogy eddig dr. MOLNÁR István küldötte be két néprajzi tanulmányát. A fényképfelvételeket KÖNTÉS Ernő fényképész elkészítette. Megkeresést intézett C. DAICOVICIU egyetemi tanárhoz és RUSSU Ion régészhez, hogy az *Emlékkönyv* részére megfelelő tanulmányt küldjenek el.⁷⁷

BECSEY Pál javasolja, hogy amikor az egész anyag együtt lesz, akkor a kollektíva gyűljön össze azok megvizsgálása céljából. Javasolja, hogy a készülő *Emlékkönyv*be a borítólapon után mindjárt az első lapra a Román Népköztársaság címerét kell betenni.

KISS István kijelenti, hogy miután a helyi komisszió megvizsgálja az *Emlékkönyv* részére összegyűjtött anyagot, azt azután fel kell terjeszteni Bukarestbe az illetékes Minisztériumba, hogy ottan is átnézzék és a jóváhagyást megadják.⁷⁸

A bizottság BECSEY Pál javaslatát elfogadja, és az *Emlékkönyv* szerkesztőbizottságának KISGYÖRGY Tamást, BECSEY Pált, KISS Istvánt és MIKÓ Miklóst bízza meg, míg a felelős szerkesztést dr. SZÉKELY Zoltán igazgatóra bízza.

4. KISS István javasolja, hogy a vidéki és iskolai múzeumok létesítésére vonatkozólag dr. SZÉKELY Zoltán készítsen egy brosúrát, melynek sokszorosításáról a tanügyi és művelődési ügyosztály gondoskodni fog.

A bizottság KISS István javaslatát elfogadja.

5. Dr. SZÉKELY Zoltán ig.-ór bejelenti, hogy f. hó 2-án megrendelést intézett a Néptanács tanügyi és művelődési ügyosztályához, hogy a múzeum telkén lakók részére állapítsa meg a lakbért.

A lakbérüggyel kapcsolatosan MIKÓ Miklós jelenti, hogy a pénzügyigazgatóval tárgyalt ez ügyben, és rövidesen meg fogja adni a választ.

Tudomásul szolgál.

6. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató jelenti, hogy a tanalapi épületek kérdésének tisztázása ügyében átiratot intézett a Néptanács Elnökségéhez f. hó 3-án. (T. 13/949 sz. alatt.)

A munkakollektíva megbízza dr. KABAY Gábort, hogy a Tanalap történetét röviden foglalja össze, hogy ennek alapján lehessen megcsinálni a felterjesztést az illetékes minisztériumba.

7. Dr. SZÉKELY Zoltán bejelenti, hogy a helybeli COMCAR vezetősége a napokban átküldötte az 1950. évre szóló bérleti szerződést aláírás céljából, ugyanakkor küldött 2 db. nyugtát is 1560-1560 leiről az 1949. július–decemberi havi lakbéréről, hogy ezt az összeget vegyük fel. Ezt az ügyet is jelentette a tanügyi és művelődési ügyosztálynak, és kérte az utasítást az eljárásra vonatkozólag.

Dr. KABAY Gábor javasolja, hogy az 1950. évre a jégverem bérleti összegének megállapításánál vegyük alapul az 1938. évi bérösszeget.

A munkakollektíva megbízza dr. KABAY Gábort, hogy a jégverem bérleti szerződését javaslata alapján készítse el.

8. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató felolvassa a Ministerul Artelor 37.749/1949 sz. leiratának másolatát, melyet a tanügyi és művelődési ügyosztály

27.135/1949 sz. felterjesztésére küldött a minisztérium a nevezett ügyosztálynak.

Tudomásul szolgál.

9. KISGYÖRGY Tamás elnök a Néptanács épületében lévő levéltárral kapcsolatosan jelenti, hogy annak a múzeumba való szállítása teljesen lehetetlen, minthogy akkora anyagról van szó, amit a múzeum épületében megfelelő helyiség hiánya miatt elhelyezni nem lehet. Mindaddig ennek az anyagnak a múzeumban való elhelyezéséről szó sem lehet, amíg nem történik gondoskodás a múzeum épületének kibővítéséről, tehát gondolkodni kell azon, hogy a múzeum épületét új szármnyal kell kibővíteni.⁷⁹

Tudomásul szolgál.

10. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató jelenti, hogy az ismeretterjesztő előadások keretében január hó folyamán egy zeneestet fogunk rendezni.

Tudomásul szolgál azzal, hogy a zeneestet MIKÓ Miklós fogja megnyitani, és dr. KABAY Gábor bezárni.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

47.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM kis munkakollektívájának Sepsiszentgyörgyön 1950. évi jún. hó 3-án d.u. 7 órakor a Múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklete alatt KOVÁCS Ferenc, CSORJA Mária, ERDŐS István, HARKÓ József, dr. SZÉKELY Zoltán, MÁTTIS János és FADGYAS Anna. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlí a megjelenteket, és az ülést megnyitja. Ismerteti a tárgysorozatot és bejelenti, hogy hosszú idő óta a kis munkakollektíva azért nem ülésezett, mert az utóbbi ülések alkalmával a tárgyalások olyan hangnembben folytak, hogy azok nem elősegíteti, hanem inkább megakadályozni akarták a múzeum munkáját. Ez a probléma megoldást nyert azzal, hogy a tanügyi és művelődési ügyosztály vezetőjét, MIKÓ Miklóst mind állásától, mind párttagságától felmentették. MIKÓ Miklósnak tulajdonképpen semmi köze sem volt a múzeumhoz, de erőszakos természetével magának vindikálta a múzeum fölött való hatalom gyakorlását, hogy azt a saját céljaira kihatározhassa, Hiszi, hogy a jövőben gyakrabban lesz alkalma a kollektívának arra, hogy összeüljön, és a múzeum ügyes-bajos dolgait megtárgyalja. Bejelenti, hogy a művelődési ügyosztály CSORJA Mária elvtársnőben új munkaerővel gyarapodott, akit üdvözlí, és kéri, hogy megértő munkatársa legyen a múzeumnak.

2. FADGYAS Anna felolvassa az 1949. évi dec. hó 9-én tartott ülés jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítetik.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató a folyó ügyekről szóló jelentésével kapcsolatosan jelenti, hogy:

a. A Múzeum személyzetének inkadrálása f. évi jún. hó 1-jével megszűnt, minthogy az illetékes ügyosztály nem terjesztette fel a schemát⁸⁰ a megfelelő időben a megfelelő fórumhoz. Erről f. évi febr. hó 1-jén szereztünk tudomást, amikor a január hóra esedékes fizetést fel akartuk venni. Nyomban megtettük a szükséges lépéseket az ügy elintézése érdekében, aminek elintézésésképpen f. évi apr. hó 25-én arról értesítették a helybeli pénzügyigazgatóságot, hogy mindössze egy altiszti és egy felügyelői állást engedélyeztek a múzeum számára. E leirat vétele után KISGYÖRGY Tamás elnök, aki addig is a legmesszebbmenő megértéssel viseltetett az ügy iránt, és mindent megtett sikeres elintézése érdekében, futárt küldött Bukarestbe, egyenesen LUCA László pénzügyminiszter, a RMP központi bizottsági titkárához, azzal a kéréssel, hogy mindannak az öt személynek a ki nevezését, akit az elmúlt év júliusában neveztek ki a múzeumhoz, továbbra is hagyja jóvá. LUCA László pénzügyminiszter elvtárs, ismerve a múzeumot és annak fontosságát, az elnök elvtárs kérésének helyet adott, és apr. hó 28-án kelt rendeletében mind az öt személy ki nevezését jóváhagyta, és intézkedett, hogy az elmúlt négy hónapra is a fizetést kiutalják.⁸¹

Dr. SZÉKELY Zoltán mind a maga, mind a múzeumi kollektíva nevében a legőszintébb köszönetét fejezi ki KISGYÖRGY Tamás elnök elvtársnak a a megértő támogatásért és fáradságot nem ismerő munkáért, amit az ügy sikeres elintézése érdekében kifejtett. Úgyszintén KOVÁCS Ferenc elvtársnak is, aki mindvégig megértő támogatásban részesített, s kéri, hogy a kis munkakollektíva KISGYÖRGY Tamás elnök elvtársnak a munkakollektíva köszönetét jegyzőkönyvileg is örökítse meg.

A kis munkakollektíva igazgató jelentését tudomásul veszi, s a maga részéről is őszinte köszönetét fejezi ki az elnök elvtársnak, úgyszintén KOVÁCS Ferenc elvtársnak.

b. Bejelenti, hogy FODOR Józsefné altiszt, aki 1932. apr. 1-je óta áll a múzeum szolgálatában, f. év május hó 20-án megbetegedett, és az orvosi felülvizsgálat alkalmával a bizottság nyugdíjaztatásra javasolta. A betegszabadsága f. évi május 31-ig tartott, június folyamára kivette az egyhavi szabadságát, s júl. 1-jétől kezdődőleg kell kérjük a nyugdíjaztatását. Ezzel kapcsolatosan jelenti, hogy így egy altiszti állás üresedésben lesz, s kéri, hogy annak betöltésére a munkakollektíva legyen segítségünkre.

A kis munkakollektíva igazgató jelentését jóváhagyólag tudomásul veszi, és utasítja, hogy a nyugdíjaztatás iránti eljárást tegye folyamatba. Helyének betöltéséről gondoskodni fog.

c. Felolvassa ÁBRAHÁM Sándor altiszt beadványát, aki arra való tekintettel, hogy itt helyben egy kis házat épített, el akar távozni a múzeumi szolgálatból f. évi okt. 1-jével, minthogy a saját házába akar beköltözködni, s a múzeumi altisztnak benn kell laknia a múzeum épületében. ÁBRAHÁM Sándor kéri felmondásának elfogadását és másutt való elhelyezését.

A kis munkakollektíva ÁBRAHÁM Sándor felmondását elfogadja, de az időpontra vonatkozólag nem foglal állást, mert ha időközben megfelelő egyént kap helyének betöltésére, akkor hamarabb is fel fogja menteni állásából.

Az altiszti állások megüresedésével kapcsolatosan igazgató kéri az elnökséget, hogy lehetőleg egy házaspárt alkalmazzon a két állásra, minthogy ez az intézet szempontjából talán előnyös lenne.

d. Bejelenti, hogy a székely ház zsindeletének megjavításához még az elmúlt év folyamán megrendelt 4000 zsindelel elkészült, és mostan a nyár folyamán a tetőzet kijavítását el kell végeztetni.

A kis munkakollektíva a székely ház zsindeletének megjavításával kapcsolatosan utasítja igazgatót, hogy kérjen árajánlatot a munkálatok elvégzésére a megyei Construcțiótól és a Reconstrucție vállalatától. A beérkezett ajánlatok megvizsgálásával és a munkálatok kiadásával KISGYÖRGY Tamás elnököt, KOVÁCS Ferencet, dr. SZÉKELY Zoltánt és a SZÉKELY távollétében HARKÓ Józsefet és MÁTTIS Jánost bízta meg.

e. Bejelenti, hogy a múzeum telkén lévő két lakóháznak, de különösen a balfelől lévőknek cement terasza nagyon megrongálódott, amit feltétlenül meg kellene javíttatni a nyár folyamán. A javítás céljaira még az elmúlt év folyamán kaptunk kiutalásra 300 kg cementet.

A kis munkakollektíva hozzájárul a cement terasz megjavíttatásához, és utasítja igazgatót, hogy szerezzen be árajánlatokat a munkálatok elvégzésére vonatkozólag, amelyek fölött a döntést az előbb említett tagokra bízta.

f. Jelenti, hogy a múzeumi szabályzat értelmében mind az igazgatónak, mind az altisztnak benn kell laknia a múzeum épületeiben. Eleddig úgy is volt, hogy a múzeumi lakásokban mindig múzeumi alkalmazottak laktak, most azonban az egyik lakás egy részét, ahol előbb egy raktárhelyiség és a tudományos kutató vendégek részére egy vendégszoba volt, MIKÓ Miklós foglalta el az ősz folyamán lakás céljaira, annak ellenére, hogy ezekre a helyiségekre nagy szüksége volna a múzeumnak.

Még az ősz folyamán, amikor megjelent a törvény arra vonatkozólag, hogy természetbeni lakást senki sem élvezhet, hanem mindenkinek szerződést kell kötnie és lakbért fizetnie, MIKÓ elvtárs szóbeli

utasítására, mivel MIKÓ szerint a múzeumi lakások kérdése a tanügyi osztályra tartozik, beadványt intézett a megyei tanügyi és művelődési ügyosztályhoz e kérdés rendezése miatt. E beadványra f. évi ápr. hó 12-én 32.567/1949 sz. átiratában közölte a tanügyi és művelődési ügyosztály, hogy a lakbér megállapításának kérdése nem reájuk, hanem a bíróságra tartozik, s a szükséges lépéseket megtette az ügyosztály a bíróságnál. F. év május 19-re a járásbíróság megidézte SZÉKELY Zoltán, MÁTTIS János, ÁBRAHÁM Sándor és FODOR Józsefné múzeumi alkalmazottakat a lakbér megállapítása céljából, ahol a tulajdonos képviselőjeként dr. SALAMON Ferenc jelent meg. Dr. SALAMON Ferenc és MIKÓ Miklós már ezt megelőzően a maguk részére megállapították a lakbért, anélkül azonban, hogy erről a múzeum vezetőségének tudomása lett volna. Minthogy ez az egész ügy nagyon zavaros, kéri az elnökséget, hogy intézkedjék az ügy tisztázása érdekében, mert a szerződéseket meg kell kötni, és a lakbért is ki kell fizetni, s ezért tisztázni kell az ügy miképpen való állását.

A kis munkakollektíva a jelentés alapján megbízta dr. JÓZSEF Lajos és dr. KABAY Gábor jogászokat az ügy mielőbbi tisztázásával, hogy az összes bentlakókkal a szerződést meg lehessen kötni.

g. Bejelenti, hogy a COMCAR által bérelt jégvermünk havi bérösszegét a helybeli járásbíróság f. évi márc. hó 1-jén tartott tárgyalása alkalmával, az 1938-as bérösszeget véve alapul, havi 1250 lejben állapította meg. Minthogy annakidején a tanügyi és művelődési ügyosztály vezetője, MIKÓ elvtárs úgy utasított, hogy a múzeumnak semmiféle összeget a inkasszálni a szubvencion kívül nem szabad, azért még mind a mai napig sem vettük fel az esedékes bérösszeget a COMCARTól, mert nem tudjuk, hogy milyen számlára kell a befizetést eszközölni.

A kis munkakollektíva megbízta KOVÁCS Ferencet, dr. JÓZSEF Lajos és dr. KABAY Gábor elvtársakat, hogy ezt a kérdést is tisztázzák minél előbb.

h. Bejelenti, hogy azokat a múzeumi tárgyainkat, melyeket még 1931. szept. 29-én vett volt kölcsön kiállítás céljaira a bukaresti Muzeul de Artă Națională igazgatósága, f. évi ápr. hó 25-én visszakaptuk, minthogy átvételükre felhívott a bukaresti Muzeul Național de Artă și Arheologie igazgatósága. A tárgyak hazaszállítására I. DAMIAN ezredes elvtársat kértük fel, aki minden egyes darabot hazaszállított.

Tudomásul szolgál.

i. Bejelenti, hogy a Ministerul Artelor 23065/1950 sz. leiratában közölte, hogy dr. SZÉKELY Zoltánt a Román Népköztársaság Akadémiája által rendezendő ásatásokra delegálta f. évi jún. hó 1-jétől szept. 15-ig bezárólag, s fizetését a jelzett időre is a

múzeumtól kapja. Ezzel kapcsolatosan bejelenti, hogy a mai napon közölte C. DAICOVICIU, a kolozsvári Történelem és Filozófia Intézet igazgatója, hogy az ásatások jún. 15–20. között kezdődnek el. Bejelenti, hogy távollétében MÁTTIS János fogja helyettesíteni, és felkéri HARKÓ Józsefet is, hogy amennyiben teheti, legyen segítségére a múzeumnak a fent jelzett időben.

A kis munkakollektíva a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi, és HARKÓ József kijelenti, hogy aug. 1–23. között, amikor szabad ideje lesz, szívesen fog segítséget nyújtani.

j. Bejelenti, hogy az 1949. évi bükszádi és várhegyi ásatás anyagával kapcsolatosan az Akadémia úgy intézkedett, hogy az egész anyag múzeumunkban maradjon, és tudományos feldolgozásával dr. SZÉKELY Zoltánt bízta meg. Múzeumunk kollektívája az elmúlt hónapok folyamán ennek az anyagnak a feldolgozásával foglalkozott, amit jún. 1-jére be is fejezett. Készen vannak a dolgozatok a hozzájuk való rajzokkal és fényképekkel együtt, amit a kolozsvári történeti és filozófiai intézethez kell felküldeni.

A kis munkakollektíva igazgató jelentését jóváhagyólag tudomásul veszi.

k. Bejelenti, hogy az elnök elvtárs beleegyezése folytán a főépület előtt lévő parkunkat virággal láttuk el, ami 5000 lejbe került. Sajnos azonban a beültetett virágainkból 20 darabot a szomszéd telken lakó egyik 9–10 éves fiúcska ellopott, ami ő maga is beismert. Az édesapja megígérte, hogy meg fogja akadályozni, hogy többet ez az eset megismétlődjék.

A kis munkakollektíva igazgató jelentését jóváhagyólag tudomásul veszi.

l. Bejelenti, hogy a helybeli Állami Színház igazgatósága még 1949. nov. 18-án kölcsönvett két rend hajdúruhát múzeumunktól. Miután a Minisztérium 48224/1949 sz. rendeletével megtiltotta, a múzeumból semmiféle tárgyat nem szabad kölcsönadni, felszólítottuk a színház igazgatóságát, hogy a kérdéses ruhákat szállítsa vissza, de mind a mai napig nem tett eleget felhívásunknak. Ezért felkéri CSORJA Mária elvtársnőt mint a kulturális osztály tagját, hogy vegye fel a kapcsolatot a színházzal a ruhák visszaszármaztatása ügyében.

A kis munkakollektíva a jelentést tudomásul veszi, és felkéri CSORJA Mária elvtársnőt az ügy mielőbbi elintézésére.

m. Bejelenti, hogy az elmúlt nyár folyamán a BOLYAI Egyetem néprajzos munkakollektívája Lisznyóba tett kiszállása alkalmával megvásárolt számunkra egy régi eketaligát és faekét MAKSAY Zsuzsánna lisznyói lakostól. A lisznyói néptanács elnökségét megkerestük, hogy alkalmi fuvarral szállíttassa be a két tárgyat múzeumunknak, de megkere-

sésünkre még nem is válaszoltak. Ezért kéri az elnök elvtársat, hogy ha alkalma adódik, szállíttassa be a fent jelzett tárgyakat.

KISGYÖRGY Tamás elnök megígéri, hogy felveszi a kapcsolatot a lisznyói néptanáccsal, és gondoskodni fog a tárgyak beszállításáról.

n. Bejelenti, hogy dísztermünkben elhelyezett régi arcképeket a tanügyi és művelődési ügyosztálytól kapott szóbeli utasítás értelmében leszedtük. Minthogy e teremben most volna hely arra, hogy GYÁRFÁS Jenőnek a kökösí csatát ábrázoló nagy olajfestményét ottan állítsuk ki, helyesnek tartaná e képek a díszteremben való elhelyezését, és egyúttal egy erősítő keret-re való helyezését, minthogy a kép nagy súlyánál fogva különben tönkre fog menni.

A kis munkakollektíva igazgató jelentését tudomásul veszi, és megbízza, hogy a megyei Construcție és a Reconstrucție vállalatoktól kérjen árajánlatot a szükséges erősítő keret elkészítésére, hogy azután a képet a díszteremben lehessen kiállítani.

o. Igazgató bejelenti, hogy a román és a magyar kormány között létrejött megegyezés alapján a Háromszéki Tanalap javainak kezelését az 1937. év folyamán a SzNM-ra bízta. Még mind a mai napig tudomása szerint sehol sem jelent meg rendelkezés a javak államosítására vonatkozólag, s ilyen értelmű rendelkezést még a múzeum sem kapott, valamint az egyik épületben bent lakó Milítiá vezetőse is feliratára azt a választ kapta a minisztériumtól, hogy az épület nincsen államosítva, így e javak gondozása még mindig a múzeumra tartozik. Annak ellenére, hogy a helyzet így áll, a múzeumot mint a javak kezelőjét senki sem ismeri el azok közül, akik az épületeket elfoglalva tartják, minthogy MIKÓ Miklós, a tanügyi és művelődési ügyosztály vezetője azt állította, hogy e javak államosítva vannak. Kéri az ülést, hogy e kérdést is tisztázza minél előbb.

A kis munkakollektíva igazgató jelentése alapján elhatározza, hogy felkéri KOVÁCS Ferenc, dr. KABAY Gábor, dr. JÓZSEF Lajos és TIMÁR Lajos elvtársakat, hogy a fennálló törvények alapján e kérdést tisztázzák, és az eredményt közölik a múzeum vezetőségével.

p. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató bejelenti, hogy a múzeum fennállásának 70 éves jubileumára készített *Emlékkönyv* kéziratát beadta a Néptanácshoz felülvizsgálás céljából, amit onnan visszakapva átadott DOJA Klára minisztériumi kultúrfelelősnek, azzal a kéréssel, hogy felülvizsgálás és jóváhagyás céljából mutassa be a minisztériumban, és eszközölje ki a ki nyomtatáshoz szükséges mintegy 100 ezer lejt kitevő összeget segélyképpen. Ugyancsak kérvényt adott be a helybeli Városi Néptanácshoz is, hogy a költségek fedezésére segélyt utaljon ki.

A kis munkakollektíva az igazgató jelentését jóváhagyólag tudomásul veszi, és felkéri CSORJA Mária elvtársnőt, hogy DOJA Kláránál érdeklődjék az *Emlékkönyv* ügyének állása felől.

q. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató bejelenti, hogy az 1950. év folyamára tervezett ásatás a megye területén Berecken és Bedeházán lesz. Közlebbi utasítást még nem kapott, de mihelyt megkapja, kéri fogja az Elnök elvtársat, mint a megyei néptanács elnökét, hogy amint az elmúlt évben, úgy az idén is adjon meg minden támogatást a munka zavartalan menetéhez.

A kis munkakollektíva a jelentést tudomásul veszi, és az elnök elvtárs megígéri, hogy a tudományos munka zavartalan menetéhez a támogatást megadja.

48.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM kis munkakollektívájának Sepsiszentgyörgyön 1950. évi júl. hó 8-án tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklete alatt: KOVÁCS Ferenc, dr. KABAY Gábor, CSORJA Mária, dr. SZÉKELY Zoltán, MÁTTIS János és FADGYAS Anna. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

1. Elnök üdvözlöi a megjelenteket, és az ülést megnyitja.

2. FADGYAS Anna felolvassa az 1950. évi jún. hó 3-án tartott ülés jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítettik.

KISGYÖRGY Tamás elnök kéri igazgatót, hogy a felolvasott jegyzőkönyv alapján tegyen jelentést az egyes pontokról.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató jelenti, hogy:

a. A múlt ülés határozata alapján megtette a lépéseket FODOR Józsefné nyugdíjaztatása ügyében. Sajnos azonban a jelenleg fennálló rendelkezések alapján nem lehetett nevezett nyugdíjaztatás iránti kérését elintézni, minthogy a munka mezején eltöltött ideje csak 18 év, holott a rendelet szerint 20 esztendő kell, hogy legyen. FODOR Józsefnének június hó folyamán kiadta az évi pihenőszabadságot, s ez alatt az idő alatt egy kissé egészségileg helyrejött, és most ismét szolgálatba állott, hogy a szükséges 20 évi szolgálata meglegyen.

Tudomásul szolgál.

b. Az ÁBRAHÁM Sándor altiszt felmondása által megüresedett altiszt állásra összesen 4 ajánlat érkezett be, melyek közül egy, FÜLÖP Géza vissza is lépett azért, mert ő csak abban az esetben pályázott volna, ha a feleségével együtt lehetett volna alkalmazni. Ezenkívül ILYÉS András rétyi, KÁDÁR Imre torjai és OLÁH János sepsiszentgyörgyi lakosok adták be kérésüket az altiszt állás elnyeréséért. Minthogy e három jelentkező közül egyik sem felel meg a követelmé-

nyeknek, kéri az elnökséget, hogy e kérdést egyelőre halassa el, amíg megfelelő egyén nem jelentkezik.

A kis munkakollektíva az igazgató jelentését tudomásul veszi, és elhatározza, hogy megkeresi a munkaelosztó hivatalt egy megfelelő egyén kikeresése miatt, s ha ez meglesz, akkor az elnök elvtárs fog dönteni a kiválasztás kérdésében.

c. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató bejelenti, hogy a kolozsvári BOLYAI Tudományegyetem rektori hivatala f. évi jún. hó 19-én kelt 53/1950 sz. leiratában arról értesítette, hogy az 1950/51. évi tanév kidolgozásánál felmerült az ő neve is a régészeti katedra ellátásával kapcsolatosan, és felkérte, hogy adja meg válaszáát, hajlandó lenne-e elfogadni az említett katedrát előadói vagy professzori minőségben.

Az elnök elvtárral folytatott előzetes tárgyalás után e meghívást visszautasította, azzal az indoklással, hogy emberhiány miatt a múzeumnál kell maradnia.

A kis munkakollektíva igazgató jelentését jóváhagyólag tudomásul veszi.

d. Jelenti, hogy a múlt ülés határozata értelmében megkeresést intéztünk a megyei Constructio és a Reconstructio Vállalatokhoz, valamint KOVÁCS Ignác ácsmesterhez, hogy az elvégzendő javítási munkálatokra tegyék mag ajánlatukat. A megyei Constructio Vállalat beadta ajánlatát a zsindelezésre, továbbá a két múzeumóri lakóház cement teraszainak megjavítására, és a GYÁRFÁS Jenő **Kökösi csata** című képeinek a díszteremben való elhelyezésére. Az ajánlat végösszege 48 000 lej. KOVÁCS Ignác ács mestertől a székelly ház zsindeletetejének megjavítására kértünk ajánlatot, mely szerint a zsindeletetés a szükséges szeg árával együtt összesen 11 335 lejbe kerülne, a Constructio viszont a zsindeletetés elvégzésére 19 538 lejes ajánlatot tett. A Constructio Vállalat nem adott be ajánlatot.

A kis munkakollektíva a beérkezett ajánlatok alapján elhatározza, hogy az Elnök elvtárs meg fogja keresni MIKLÓS Imrét, és a vele folytatott megbeszélés után fogja majd a munkálatokat elvégeztetni.

e. Bejelenti, hogy a Múzeum és a Tanalap jogi helyzetének tisztázása miatt f. évi jún. hó 10-én beadványt intézett a megyei néptanács jogügyi osztályához. Ezzel kapcsolatosan dr. KABAY Gábor jogtanácsos jelenti, hogy a megyei néptanács jogügyi osztálya e kérdésben megkeresést intézett a Ministerul Artelorhoz.

A kis munkakollektíva a jelentés alapján megbízza dr. KABAY Gábor jogtanácsost, hogy mind a múzeum, mind a Tanalap történetét röviden foglalja össze, és azt adja át KISGYÖRGY Tamás elnök elvtársnak, a Minisztériumhoz tett felterjesztés másolatával együtt, hogy ezek alapján keresse meg CZIKÓ Nándor²² elvtársat az úgy mielőbbi elintézése céljából.

f. A jégverem használati céljának fizetésével kapcsolatosan jelenti, hogy még mind a mai napig semmiféle összeget sem vettünk fel, minthogy a múzeum jogi helyzetének tisztázása előtt nem tudjuk, hogy hová lehet majd lefizetni a kérdéses bérösszeget. A jégveremmel kapcsolatosan jelenti, hogy a jeget elszállító egyének sok rendetlenséget okoznak a múzeum telkén, minthogy a leglehetősebb időben jönnek jégért, és az elszállítás alkalmával mindig összepiszkolják az udvart.

A kis munkakollektíva igazgató jelentése alapján elhatározza, hogy felhívja a COMCAR vezetőségét arra, hogy a bérösszeget tegye bírói letétbe csekk-számlára, s egyben felhívja a házirend betartására is.

g. Bejelenti, hogy a Múzeum tűzbiztosítási díjának f. évi jún. hó 25-től 1951. jún. hó 25-ig esedékes részletét 15 702 lej összegben kifizettük. Közli, hogy a Tanalap tűzbiztosítási díja is f. évi júl. hó 15-én esedékes. Felteszi a kérdést, hogy most már ezt az összeget hogyan fogjuk kifizetni, minthogy a Tanalap épületeit elfoglalva tartó intézmények semmiféle bérösszeget sem fizetnek.

A kis munkakollektíva a múzeum tűzbiztosítási díjának kifizetését jóváhagyólag tudomásul veszi. A Tanalap tűzbiztosítási díjának kifizetésével kapcsolatosan pedig utasítja igazgatót, hogy intézzon megkeresést a megyei néptanács adminisztratív ügyosztályához a kérdés tisztázása miatt.

h. Bejelenti, hogy az Állami Levéltár kolozsvári igazgatósága f. évi jún. hó 24-én kelt 636/1950 sz. leiratában felhívja a figyelmünket a kézdivásárhelyi múzeum anyagára, ami most gondozatlanul fekszik, és javasolja, hogy keressük meg a lehetőséget azok átvételére. Ezzel kapcsolatosan megemlíti, hogy még annak idején SZABÉDI Lászlóval együtt megnézték volt a kérdéses anyagot, de azok között csak igen kevés komoly múzeumi anyagot láttak.

A kis munkakollektíva a jelentés alapján elhatározza, hogy KISGYÖRGY Tamás elnök HARKÓ József tb. ig.-örrel együtt a nyár folyamán ki fog szállani Kézdivásárhelyre, hogy az anyagot ismét átvizsgálják, s ha megfelelő anyagot találnak, azt jegyzőkönyv kíséretében át fogják venni múzeumunk számára.

i. Igazgató bejelenti, hogy az alagsorban levő levéltári helyiség, annak ellenére, hogy már régebben is a víztelenítésre nagyon sokat áldozott a múzeum vezetősége, még mindig nagyon nedves, ami miatt szükséges volna, hogy az ablakok állandóan nyitva legyenek. Minthogy ezek az ablakok közvetlen a bejáratnál vannak, és nincsenek ellátva védővasalással, javasolja, hogy a fent említett okból kifolyólag e helyiség ablakai védővasalással láttassanak el.

A kis munkakollektíva a jelentés alapján megbízza igazgatót, hogy kérjen árajánlatot a helyiség abla-

kainak védővasalással való ellátására. Az árajánlat elfogadásával az elnök elvtársat bízza meg.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

50.

Jegyzőkönyv, mely felvettette a SzNM kis munkakollektívájának Sepsiszentgyörgyön 1950. évi okt. hó 3-án d.u. 7 óraker a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökllete alatt KOVÁCS Ferenc, KOVÁCS Jenő, HARKÓ József, dr. SZÉKELY Zoltán, MÁTTIS János és FADGYAS Anna. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlí a megjelenteket, ismerteti a tárgysorozatot, és az ülést megnyitja.

FADGYAS Anna felolvassa az 1950. évi júl. hó 8-án tartott ülés jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítetik.

2. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató meleg szavakkal üdvözlí KISGYÖRGY Tamás elnököt abból az alkalmából, hogy fél évtizede állott a múzeum élére, s ez idő alatt mindig a legnagyobb megértést tanúsította a múzeum ügyei iránt, s bármilyen nehézségek merültek fel, azt kitartó, szívós munkájával igyekezett elhárítani és a nyugodt munkát biztosítani.

KISGYÖRGY Tamás elnök megköszönve a megemlékezést, ígéri, hogy a jövőben is azon lesz, hogy azt a komoly tudományos munkát, amelyet hivatásánál fogva a SzNM betölt, mindig támogassa, hogy minél komolyabb eredményeket érhesünk el.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató jelentést tesz a folyó ügyekről.

a. Bejelenti, hogy ÁBRAHÁM Sándor altiszt, aki 1949. szept. 1-je óta állott a múzeum szolgálatában, f. évi okt. hó 1-jén eltávozott. A Megyei Néptanács 25.775/1950 sz. átiratában közölte, hogy helyének betöltéséről gondoskodva, 1950. okt. hó 1-jétől kezdődőleg MIKLÓS Ferenc állását okt. hó 1-jén el is foglalta. Jelenleg otthon van, hogy a bútorait beszállítsa.

A kis munkakollektíva a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

b. Jelenti, hogy az Állami Constructio Vállalat beadott árajánlata alapján az épületjavítási munkálatok megkezdődtek, melyekből eleddig a főépület körüli cementjárda, az utcai kerítés oszlopainak megjavítása és a tetőzet hiányzó cserepeinek helyrerakása történt meg. A legsürgősebb, a székely ház zsindeletetejének a megjavítása még mindig nem történt meg, pedig az őszi esőzés beállta előtt ennek elvégzése feltétlen fontos volna. Bejelenti, hogy az igazgatói lakásban az elavult vízvezetéki berendezés folytonos romlása következtében a mennyezet annyira átázott, hogy beszakadással fenyeget.

A kis munkakollektíva a jelentést tudomásul veszi. KISGYÖRGY Tamás elnök ígéri, hogy a Constructi^on^ut meg^su^rgereti a munkálatok mⁱel^obbi elv^egzése céljából. Az igazgatói lakással kapcsolatosan pedig utasítja igazgatót, hogy szakértővel vizsgálta meg a mennyezet beázását, és a szakvélemény alapján meg kell tenni a szükséges intézkedéseket.

c. Bejelenti, hogy a Múzeum és a Háromszéki Tanalap jogi helyzetének tisztázása ügyében beadott átiratunkra a Megyei Néptanács jogügyi osztálya f. évi aug. 12-én adott válaszában közölte a Comitetul ptr. Artă de pe lângă Consiliul de Miniștri Oficial Juridic⁸³ 40.099/1950 sz. rendeletét, mely kimondja, hogy a múzeum az állam tulajdonát képezi. A Háromszéki Tanalappal kapcsolatosan pedig a Néptanács jogügyi osztálya e rendeletre való hivatkozással azt állítja, hogy hasonló a jogi helyzete ennek is.

A kis munkakollektíva a jelentést tudomásul veszi, és megbízza KOVÁCS Ferencet, hogy a Tanalap jogi helyzetének tisztázása érdekében vegye fel a kapcsolatot PÉTER Zoltánnal, a Néptanács jogügyi osztályának vezetőjével.

d. Bejelenti, hogy a Tanalap tűzbiztosítási díjának kifizetése tárgyában átiratot intéztünk a megyei néptanács adminisztrációs ügyosztályához, mely válaszában arról értesített, hogy a Tanalap összes ingatlanait a SOVROM Asigurare-nál vagyunk kötelesek biztosítani. Minthogy az esedékes díjrészlet kifizetésére vonatkozólag nem intézkedett, így a rendelkezésünkre álló összegből a biztosítási díj 50%-át, vagyis 4360 lej f. évi júl. hó 27-én kifizettük a SOVROM Asigurare helyi megbízottjának. A másik felére haladékat kértünk, amíg a szükséges összeget elő tudjuk teremteni, vagy a Tanalap jogi helyzete tisztázódik.

A kis munkakollektíva a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

e. Jelenti, hogy a múlt ülés határozata értelmében KISGYÖRGY Tamás elnök és HARKÓ József személyesen kiszállottak Kézdivásárhelyre, hogy az ottani múzeum anyagát megvizsgálják. Ezzel kapcsolatosan HARKÓ József jelenti, hogy a kiszállás alkalmával megállapították, hogy az anyag felleltározása nem nagyon egyszerű dolog, ezért tervet dolgozott ki annak felleltározására vonatkozólag, amelyet a néptanács tanügyi osztálya el is küldött Kézdivásárhelyre, hogy annak alapján a tanügyi személyzet a leltározás munkáját végezze el. Arról, hogy ez a munka eleddig mennyire haladt, semmi értesítést sem kaptunk.

A kis munkakollektíva a jelentést tudomásul veszi, és felkéri HARKÓ Józsefet, hogy a megyei néptanács tanügyi osztályán keresztül sűrítse meg ezt az ügyet.

f. Bejelenti, hogy az egyik alagsori raktárhelyiség két ablakára való vasrács elkészítésére árajánlatot kértünk

a LÁZÁR Mihály fémipari műhelytől, mely ajánlatot KISGYÖRGY Tamás elnök elfogadott, és így a két ablakra a vasrácsot elkészítettük, mely 3360 lejbe került.

A kis munkakollektíva a jelentést jóváhagyólag tudomásul veszi.

g. Bejelenti, hogy a Comitetul Așezămintelor Culturale⁸⁴ 8049/1950 sz. távirati rendeletére a személyzeti schemát felterjesztettük a nevezett hivatalhoz 1950. szept. hó 16-án.

Tudomásul szolgál.

h. Bejelenti, hogy 1950. szept. 21-én, a SZTÁLIN tartományi kulturális osztály egyik kiküldöttje utasítására elkészítettük az 1951. évi költségvetésünket, melyet személyesen magával is vitt a kiküldött. E költségvetésben személyi kiadásokra 699 287 lej, kiszállási költségekre 100 000 lej, egyéb kiadásaink fedezésére pedig 901 408 lej, s így összesen az egész évre 1 700 695 lej irányoztunk elő. Ez alkalommal a kiküldött kívánóságának megfelelően a schemát is áadtuk.

Tudomásul szolgál.

i. Jelenti, hogy a városi néptanács pénzügyi osztálya f. évi szept. hó 8-án kézbesített átiratában közölte, hogy az 1950. évre 20 150 lej egészségügyi taxát kell fizetnie múzeumunknak. Érdeklődésünkre kijelentették, hogy ezt meg kell fizetni, mert ez törvényes kivetés. A lakók által elfoglalt helyiségek után járó taxát kiszámítottuk, és minden egyes lakó a reá eső részt befizette a múzeum irodájába, s ilyenformán a 20 150 lej pedig az épület telkén lakó egyének fizették ki.

Tudomásul szolgál.

j. Jelenti, hogy az Arhivele Statului Direcțiunea Regională Cluj 705/1950 sz. leiratában közli, hogy kiküldöttje a június havi vizsgálat rendjén megállapította, hogy a múzeumunkban lévő városi levéltár nincsen megfelelő helyen elhelyezve. Ezért felhív, hogy a lehető legsürgősebben gondoskodjunk arról, hogy ez a levéltár megfelelő helyiségbe kerüljön, és ennek megtörténtéről tegyünk jelentést. Igazgató jelenti, hogy mindaddig, amíg a múzeum telkén lévő lakások közül valamelyik fel nem szabadul, nem áll módjában a levéltárnak megfelelő helyen való elhelyezéséről gondoskodnia.

A kis munkakollektíva a jelentést tudomásul veszi, és minél előbb gondoskodni fog a kérdés megoldásáról.

k. Bejelenti, hogy az Institutul Cartografie (volt JÓKAI-nyomda) vezetősége a tulajdonában volt régi *Székely Nemzet és Székely Nép* című napilapokat átadta múzeumunknak megőrzés céljából.

Tudomásul szolgál.

l. Bejelenti, hogy a helybeli PETŐFI Népi Athenaeum a tulajdonában volt és általa kiselejtett

könyveket átadta múzeumunk könyvtárának, amelyeknek a beletárolása ezután fog megtörténni.

Tudomásul szolgál.

m. Jelenti, hogy a Román Népköztársaság Történeti Intézete a SzNM bevonásával ásatást végzett 1950. jún. 27. és szept. 23. között Háromszék, Csík és Udvarhely megyék területén. Az első ásatási hely a Bereck község területén lévő római tábor volt, melyet még 1925-ben feltártak (E. PANAITESCU). Az ásatás a tábor körvonalait tisztázta, a praetoriumnak csak a romjai kerültek elő. Csak a Cohors I. Hispanorum csapatost bélyegzőjével ellátott bélyegestéglák s egy Cohors Bracaraugustanorum bélyegével ellátott bélyegtöredék került elő. Az északi oldalon egy dák csésze is előkerült. Sepsiszentgyörgyön a Bedeházi malomnál K. HOREDT folytatta az ásatást. Óskori és dák telep anyaga került elő. A Gémvárán festett kerámia (Erősd), Avasalján Wietenberg (bronzkor) került elő. Ezután Énlakára mentek át, ahol folytatták az 1947-ben megkezdett ásatást. A castrum összes kapuit feltárták, s a praetoriumot s a palota területén levő fürdőt. A vár területén a Cohors IV. Hispanorum nevű csapatost bélyeges téglái kerültek elő. A déli kapunál Hadrianus császárnak szobortalapzata került elő 129-ből, amelyet a Cohors VIII. Raetorum civium Romanorum torquata állított. A porta a praetoriumnál a küszöbök feliratos császárkori oltárköből készült (Sept. Sev. Marcus Aurelianus). Szeptember hónapban a Csíkszögödön levő 3 várat ásták meg, melyek közül az egyikben középkori feudális vár romjai láthatók. A három vár dákkori. Átkutattuk még a lemhényi várat is, amely valószínűleg vaskori. Az anyag egy része Kolozsvárra került: Énlaka egészen (a székykeresztúri múzeumba is), a berecki egészen (kivéve néhány duplomot), Zsögöd I., III., a gémvári anyag, valamint a Zsögöd II. az, ami múzeumunkban maradt.

Az egész ásatás ideje alatt a Néptanács megértő jóindulatú támogatását élvezték, amiért ezen a helyen is őszinte köszönetét fejezi ki az elnök elvtársnak, aki személyesen is meglátogatta az ásatásokat.

Tudomásul szolgál.

4. KOVÁCS Jenő javasolja, hogy a Háromszékmezei Takarékpénztár tulajdonában volt GYÁRFÁS-féle képek, valamint a könyvtár megszerzése ügyében tegyen lépéseket a múzeum vezetősége.

A kis munkakollektíva a javaslatot elfogadja, és KISGYÖRGY Tamás elnök kijelenti, hogy a szükséges lépéseket meg fogja tenni, hogy az említett képek és könyvtár a múzeumba kerüljenek.

5. HARKÓ József kérdést intéz, hogy miképpen áll a múzeum 70 éves fennállására tervezett *Emlékkönyv* ügye. Dr. SZÉKELY Zoltán a kérdésre válaszolva közli, hogy az *Emlékkönyv* kézírata Bukarestben

van felülvizsgálás céljából, de eddig még érdemleges választ nem kaptunk ez ügyben.

Tudomásul szolgál.

6. KISGYÖRGY Tamás elnök bejelenti, hogy a néptanács jogügyi osztályának vezetését PÉTER Zoltán vette át dr. JÓZSEF Lajostól, úgyhogy ezután nevezettet kell meghívni a kis munkakollektíva üléseire. Bejelenti azt is, hogy a rajonálás megtörténte és a végleges néptanácsok megalakulása után úgy a párt-szervezetnek, mint a városnak is egy-egy delegátusát ki kell jelölni a kis munkakollektíva tagjai közé.

Tudomásul szolgál.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

51.

Jegyzőkönyv, mely felvételte a SzNM kis munkakollektívájának Sepsiszentgyörgyön 1951. évi febr. hó 6-án d.u. 7 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklete alatt KELEMEN Gyula, BALOGH József, a RMP SZTÁLINvárosi⁸⁵ propagandaosztályának kiküldötteje, KOVÁCS Ferenc, KOVÁCS Jenő, dr. KABAY Gábor, PÉTER Zoltán, dr. SZÉKELY Zoltán, MÁTTIS János és FADGYAS Anna. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

1. Elnök üdvözlöi a megjelenteket, és az ülést megnyitja. Bejelenti, hogy a kis munkakollektíva új tagokkal bővült, KELEMEN Gyula és PÉTER Zoltán elvtársakkal, minthogy BECSEY Pált és MIKÓ Miklóst a kis munkakollektíva tagjai sorából kizártuk.

2. FADGYAS Anna felolvassa az 1950. évi okt. hó 3-án tartott ülés jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítették.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató felolvassa a múzeum 1948–50. évi állapotáról és működéséről készített jelentését, melyben tömören összefoglalva ismerteti a jelzett években történt eseményeket, valamint a gyűjtemények gyarapodását és az anyagi helyzetet.

A jelentés felolvasása után elnök elvtárs felszólítja a tagokat, hogy szóljanak hozzá a jelentéshez.

KOVÁCS Ferenc hozzászólásában megállapítja, hogy a jelentés tömören összefoglalja mindazt a munkát, amit a múzeum kifejtett. A jövőre nézve azonban ki kell találni valami olyan dolgot, hogy a dolgozó munkásosztály ne csak meglátogassa a múzeumot, hanem munkájába szervesen bele is kapcsolódjék. A múzeum anyagát pedig olyanképpen kell a dolgozó tömegek elé tárni, hogy ezen keresztül a társadalom fejlődését megláthassa, és kézzelfogható tényekkel bebizonyítva lássa, hogy a burzsoá társadalom teljesen megérett az elpuszulásra.

Dr. KABAY Gábor hozzászólásában kifejti azt, hogy a múzeum által rendezett ismeretterjesztő-előadások eredménye nemcsak abban állott, hogy azt a dolgozó tömegek igen szép számban keresték fel, hanem ismereteiket is a legteljesebb mértékben gyarapították, minthogy azok keretében olyan előadók tartottak előadásokat, akik ma már európai hírű tudósok.

KELEMEN Gyula elvtárs hozzászólásában kijelenti, hogy egyéb elfoglaltsága miatt csak most van alkalma, hogy a múzeum munkájába beletekintsen. Megállapítja, hogy a jelentésből kitűnik az, hogy a múzeum milyen munkát végzett. Arról azonban megfeledezett, hogy a szociális társadalom a kritika és önkritika jegyében épül. Egészen biztos, hogy a vezetőségben is merültek fel hibák. Ezeket a hibákat fel kell tárni, mert csak így lehet a továbbépítés munkáját helyesen végezni. A múzeum egy olyan tudományos intézet, melynek feladata az, hogy tudományosan szemléltesse a dolgokat kézzelfogható dokumentumok alapján. Biztos, hogy ezen a téren is vannak hibák. A jelentésből úgy tűnik ki, mintha minden rendben volna, mintha már tökéletes volna a múzeum tevékenysége. Márpedig egészen biztos, hogy ezen a téren még nagyon sok tennivaló van, minthogy mi a szocializmus építésének még csak a kezdetén vagyunk. A múzeumnak kritikailag kell néznie a dolgokat és az előttünk álló feladatokat. Ilyenformán a jelentés a hibák kiküszöbölésére alkalmat sem adott. Nem mutatta meg, hogy milyen hiányosságok vannak és ezek kiküszöbölésére mit kell tennünk. A vezető kollektívának is voltak hibái, ennek kimutatására azért lett volna szükség, hogy a jövőben ezeket a hibákat el lehessen kerülni. A jelentés igen objektívista, márpedig a szociális társadalmi rendszerben nem szabad ilyen objektívnek lenni, utat kell mutatni a jövőre vonatkozólag. A jelentésben arról sem esett szó, hogy a múzeum ezekben az években munkáját minek alapján végezte. Volt-e munkaterve, aminek alapján dolgozott, vagy nem. Egy mai tudományos intézet munkája el sem képzelhető a széles népi tömegek nélkül. A jövőben ki kell építeni a kollektívákat úgy, hogy minden osztálynak meglegyen a maga kollektívája. Így sokkal jobban fel lehet kelteni a széles népi tömegek érdeklődését a múzeumi munka iránt.⁸⁶

BALOGH József elvtárs, SZTÁLINvárosi propagandafelelős hozzászólásában kifejti, hogy a jelentésben ki kellett volna domborítani azt, hogy az ismeretterjesztő előadásokat hogyan fogadta a munkásosztály. Az anyagot pedig úgy kell kiállítani, hogy ezen keresztül a társadalomfejlődést dokumentálva láthassa a látogató közönség. Ezáltal meg kell cáfolni azt, hogy a társadalomfejlődés nem úgy volt, ahogy azt annak idején a papok és ehhez hasonló egyének elferdítve tanították.

KISGYÖRGY Tamás elnök elvtárs hozzászólásában kifejti azt, hogy nem elég azt csak számokban kifejezni, hogy az 1948–50. év között a látogatók számában olyan nagy különbség mutatkozik. Ki kell domborítani, hogy minek alapján született meg ez a nagy különbség. Nem szabad elhallgatni a jelentésben azt sem, hogy a múzeumnak milyen nagy nehézségekkel kellett megküzdeni az elmúlt évek folyamán még vezető egyének részéről is.⁸⁷ Teljes egészében benne kell legyen a jelentésben annak, hogy az ideiglenes néptanácsok megalakulása után, éppen a néptanács egyik frakciója milyen sok nehézséget okozott, és minden igyekezete az volt, hogy a múzeum munkáját megakadályozza. MIKÓ, BECSEY munkájának köszönhető az is, hogy a múzeum személyzete majdnem négy hónapon keresztül fizetést nem kapott. Voltak olyan elvtársak is, akik azt mondták, hogy felesleges ezeknek az ócskaságoknak egy ilyen szép épületet tartani, sokkal helyesebb volna helyébe egy kultúrházat létesíteni. Ezekkel a vezető helyen lévő elvtársakkal nagyon nehéz harcot kellett vívjon a múzeum munkakollektívájának, amíg megértették a múzeum hivatását és azt a fontos kulturális szerepet, amit Népköztársaságunkban betölt. Nem szabad elhallgatni azt sem, hogy az ismeretterjesztő előadások alkalmával a tömegszervezeteket és pártszervezetünket is minden egyes alkalommal külön meghívóval hívtuk meg előadásainkra, s ennek ellenére mégis cca 1%-a jött el aktivistáinknak. Be kell ismerni a jelentésnek azt is, hogy beletörődünk abba, hogy nem jöttek el.

Ami pedig BALOGH elvtársnak az anyag kiállításával kapcsolatosan tett megjegyzését illeti, felvilágosításként közli, hogy éppen a néprajzi tárat, amelyet az elvtárs látott, a BOLYAI Tudományegyetem szaktanára és hallgatói rendezték át a korszerű követelményeknek megfelelően. Hogy aztán ennek ellenére is vannak hiányosságok, ez a helyszűke miatt van. Hiányossága a jelentésnek, hogy mit fogunk csinálni. Fel kell dolgozni azt is, hogy voltak munkakollektíváink is, akik azonban nem csináltak semmit. Kötelességünk feltárni, hogy milyen nehézségeink voltak. A jelentést ezek alapján át kell dolgozni, mert csak így jöhet a nagy munkakollektíva elé.

Dr. KABAY Gábor javasolja, hogy a jelentést átdolgozás után nézze át két tag, mielőtt a nagy munkakollektíva elé kerülne. Javasolja, hogy ez a két személy KISGYÖRGY Tamás elnök és KELEMEN Gyula legyen.

A kis munkakollektíva a javaslatot elfogadja.

Dr. SZÉKELY Zoltán elsősorban is köszönetet fejez ki az elvtársaknak értékes hozzászólásaikért.

KELEMEN Gyula elvtársnak a kritika és önkritika hiányáról való hozzászólására azt a megjegyzést teszi, hogy az elmúlt év alatt a múzeumi munkát a

KISGYÖRGY Tamás elvtárs által említett frakció képviselői MIKÓ, BECSEY annyira megbénították, hogy mindezek ellenére az elért eredményeink mint megvalósítások nagyon számottevőek voltak. Elismeri, hogy hiányosságok vannak. Csak érintette a nehézségeket, ennek oka az, hogy nem akarta a személyes támadás látszatát kelteni. MIKÓ elvtárs ugyanis, mikor múzeumi érdekről is volt szó, mindig a saját érdekét tartotta szem előtt, és őtet mint igazgatót mindig mint könyörtelen üldözött tüntette fel a Párt, valamint a Néptanács és ismerősei előtt, mikor mint igazgató jogosan járt el. Tekintettel azonban arra, hogy éppen a Párt káderosztályánál MIKÓ a legnagyobb védelemben részesült, az intézet szempontjából minden hátrányos lett volna, mivel a frakció részéről a támadások nem nyíltan történtek, hanem alattomban, hát mögött. Jóllehet, hogy leleplezésük már megtörtént, az alattomos fúrás ma is folyik, minthogy mind a mai napig, jogtalanul bár, de a múzeum területén laknak. KELEMEN elvtárs hiányolja a tervszerű munka feltüntetését. Ez igaz. Valóság azonban, hogy lefektetett munkaterv alapján dolgoztunk. Lefektetett munkatervünket azonban mindig a felsőbb tudományos fórum munkatervéhez kellett alkalmaznunk.

BALOGH elvtársnak a múzeum korszerű elrendezésére vonatkozó megjegyzésére nagy vonalakban vázolja azokat a nehézségeket, amivel nemcsak a mi intézetünk, hanem országszerte minden múzeum küzd, minthogy a rendezési elv még nincsen tökéletesen kristályosodva. A központ erre vonatkozólag még semmiféle utasítást sem adott, ami változtatás történt – a kolozsvári múzeumnál – intézeti kezdeményezés, két egyetem tanárainak és hallgatóinak több mint fél éves megfeszített munkájának az eredménye. Addig, amíg intézetünk építkezés révén nem bővül, kiállítási tervek hiánya miatt egy korszerű marxista szellemű múzeumot létrehozni képtelenség. Ami emberileg lehetséges, kollektívánk igyekezni fog szemléltető módon a termelőszekők fejlődését a múzeumunkban bemutatni. Ehhez elsősorban az szükséges, hogy az elavult kiállítási szekrényeket felfrissítsük – cca 500 000 lej –, továbbá személyzetünk bővítése, tekintettel arra, hogy az igazgató nyaranta több hónapi régészeti kutatómunkán vesz részt az Akadémia keretén belül, s a kisszámú személyzet a követelményeknek ezen a téren nem tud eleget tenni. Ezért kéri BALOGH elvtársat és KISGYÖRGY Tamás elnök elvtársat, tegyenek lépéseket, hogy a megígért személyzeti bővülés minél előbb megvalósuljon.⁸⁸ Ezt szükségessé teszi a meginduló szárnyépítés is, mely új terheket ró a kevészámú személyzet vállaira. A jövőbeni munkatervre vonatkozólag, ami hiányzott a beszámolóból, megjegyzi, hogy ez egyrészt az Akadémiától függ, s az utasításokat rend-

szert máról holnapra kapjuk, így egy lefektetett munkatervet elkészíteni a legnagyobb nehézségekbe ütközik.⁸⁹ Egyébként is a jelentés egy összefüggő beszámoló a múzeum két évi munkájáról s megvalósításokról, melyet a múzeumi kollektíva végzett.

4. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató jelentést tesz a folyó ügyekről:

a. Jelenti, hogy a múzeum főépületén és a csíki házon a legszükségesebb javításokat az Állami Construcțiō Vállalattal elvégeztettük. E javításokért a Construcțiōnak 56 280 lejt, 13 kg szegért 1383 lejt fizettünk ki, és felhasználtuk azt a 3 mázsa cementet, amit még az 1949. év folyamán szereztünk be.

b. Bejelenti, hogy az igazgatói lakást, melynek mennyezete az állandó csökirepedés következtében nagyon megrongálódott, szakértővel megvizsgáltatta, s miután a szakértői vélemény szerint csak a vízvezetéki berendezés kicserélése cca 250 000 lejbe került volna, amire fedezetünk nem volt, ezért az emeleti részből a vizet kizáratta. Ha az 1951. évi költségvetésünket jóváhagyják, akkor az év folyamán ezt a javítást feltétlenül el kell végeztetnünk.

c. Bejelenti, hogy az ötéves terv keretén belül ígéretet kaptunk épületünk egyik szárnyának a kibővítésére. E bővítési tervet még az 1943. évben elkészítette KÓS Károly műépítész, melyet fel is terjesztettünk a minisztériumba. A minisztérium felhívásának, hogy a tip devizi⁹⁰ készítsük el, nem tudtunk eleget tenni, mert nem volt reá megfelelő fedezetünk.

Dr. KABAY Gábor ezzel kapcsolatosan javasolja, hogy KISGYÖRGY Tamás elnök keresse meg az Unio elnökét, KOVÁCS Ferencet, és kérje meg, hogy az ő egyik szakemberével készíttesse el a kívánt devizt.

KISGYÖRGY Tamás elnök megígéri, hogy ezt a kérdést el fogja intézni KOVÁCS Ferencel.

d. Bejelenti, hogy az 1951. évi költségvetésünket úgy SZTÁLIN tartomány kulturális osztályához, mint Sepsiszentgyörgy város illetékes pénzügyi osztályához beterjesztettük. Minthogy ígéretet kaptunk személyzetünknek 3 személlyel való kibővítésére, ezért költségvetésünket ennek alapján készítettük el. Személyi kiadásokra 1 398 805 lejt, dologi kiadásokra pedig 945 558 lejt, s így végeredményben 2 344 363 lejt irányoztunk elő.

e. Bejelenti, hogy a Kézdivásárhelyi múzeum anyagának felleltározása kérdésében megkeresést intéztünk Kézdivásárhelyre, de eddig még semmi választ sem kaptunk arról, hogy miképpen áll a leltározás ügye.

KISGYÖRGY Tamás elnök ezzel kapcsolatosan kijelenti, hogy még eddig semmit sem csináltak a kézdivásárhelyiek, minthogy ott nagyon nehéz munkáról van szó.

f. Bejelenti, hogy az 1950. évi ásatás anyagából néhány darabot beküldöttünk a Bukarestben rendezett kiállítás céljaira, ahol e darabokat ki is állították.

g. Bejelenti, hogy a Sepsi rajoni néptanács pénzügyi osztálya f. évi jan. hó 17-én átadta azt az 5 db. GYÁRFÁS-féle és 1 db. SZOPOS-féle olajfestményt, továbbá 218 db. könyvet, ami a volt Háromszéki Takarékpénztár tulajdonából származott.

h. Bejelenti, hogy az a 3 tanulmány, melyben az 1949. évi ásatásokat dolgozta fel, rövidesen meg fog jelenni nyomtatásban az Akadémia kiadásában.

i. Bejelenti, hogy Ion NESTOR, a bukaresti egyetem régészeti tanszékének professzora és a Régészeti Múzeum igazgatója 1950. dec. 23. és 1951. jan. 5. között múzeumunkban tartózkodott régészeti gyűjteményünk tanulmányozása céljából.

j. Bejelenti, hogy ismeretterjesztő-előadásaink keretében 1950. nov. hó 26-án a nyári ásatásokat ismertette közönségünk előtt, s ugyanekkor az anyag egy részéből egy kiállítást is rendeztünk, amit előadás után a közönség megtekintett. Az előadást KISGYÖRGY Tamás elnök nyitotta meg, a bezáró beszédet pedig HARKÓ József mondta.

k. Bejelenti, hogy a következő előadásunkat febr. folyamára tervezzük, amikor MÁTTIS-TEUTSCH János festőművész és rajztanár tartana egy művészettörténeti előadást. Kéri a munkakollektívát, hogy állapítsa meg az előadás időpontját.

A kis munkakollektíva az előadás idejét febr. hó 24-én szombaton este 8 órára állapítja meg.

Március folyamán egy zeneestélyt vettünk tervbe a helybeli műkedvelők zenekar és az iskolák kórusainak bevonásával. Kéri a munkakollektíva tagjait, hogy a zeneestéllyel kapcsolatosan a legközelebbi ülésen tegyen javaslatokat.

l. Bejelenti, hogy néhai GYÁRFÁS Jenő festőművész fiának a tulajdonában igen sok értékes festmény van, amelyek közül különösen a *Disznóölés* című nagy képet nagyon jó volna megszerezni múzeumunk számára. Már folytatott is megbeszélést a tulajdonossal, sajnos azonban olyan nagy összeget kér, amit megadni lehetetlen.

A kis munkakollektíva megbízza MÁTTIS János elvtársat, hogy próbáljon lépéseket tenni a kép megvásárlása tárgyában nevezett művész fiánál.

m. Bejelenti, hogy jan. hó 25–30. között az Akadémia kolozsvári osztályának meghívására Kolozsvárra utazott, hogy részt vegyen az évi beszámoló ülésen. Ez alkalommal átanulmányozta a múzeum régészeti kiállítását, hogy annak alapján megkezdhessük a mi gyűjteményeink átrendezését. Sajnos, a mi kiállítási szekrényeink már nagyon elavult formájúak, de ennek ellenére is kénytelenek vagyunk ezeket használni, minthogy új szekrények készítésére legalább egy fél millióra volna szükségünk. E szekrényeinkhez legelsősorban is furnírelemekre volna szükségünk, hogy az átrendezési munkálatokat megkezdhessük.

n. Bejelenti, hogy a dévai múzeum igazgatója, aki szintén részt vett az Akadémia ülésén, megígérte, hogy kiadványaitak csereképpen a mi kiadványainkért el fogja küldeni.

o. Bejelenti, hogy a 70 éves jubileumra készített *Emlékkönyvünk* kéziratát még mindig Bukarestben van felülvizsgálás miatt. Kéri KELEMEN és BALOGH elvtársakat, hogy a bukaresti kulturális osztályon nézzenek utána, hogy vajon mi van kéziratunkkal.

ö. Bejelenti, hogy a múzeum telkén lévő jégvermet a COMCAR bérlí, de a bérrösszeget bírói letétbe tettük. Kéri, hogy a Néptanács intézkedjék, hogy ezeket az összegeket, ha lehetséges, fordíthassuk múzeumi célokra.

PÉTER Zoltán elvtárs megígéri, hogy felveszi a kapcsolatot ez ügyben a COMCAR vezetőségével.

p. Szóvá teszi, hogy az intézet személyzete semmiféle prémiumot nem kapott, pedig nagyon szeretne volna, hogy azok, akiknek kis fizetésük van, és munkájukat jól végezték, egy kis jutalomban részesüljenek. Ezért kéri a kultúrfelelős elvtársat, hogy ezután ne feledkezzen meg a múzeum személyzetéről.

q. Bejelenti, hogy az 1950. évre a városi adóhivatal impozit de salubritate⁹¹ címen 20 150 lejrt rótt ki múzeumunkra, amit meg is kellett fizetnünk. Kérdést intéz, hogy vajon nem lenne-e lehetősége annak, hogy ennek fizetése alól az 1951. évre mentesítsék múzeumunkat. A kis munkakollektíva tagjai kijelentik, hogy ezt az adót minden intézménynek meg kell fizetnie.

r. Bejelenti, hogy a Tanalap Szabadság tér 9. sz. alatt lévő épületéből a Miliția kiköltözött. Ezt az épületet leltár ellenében átvette a Milițiától, és ugyanakkor átadta a Szövetkezeti Iskola részére. A Miliția közölte, hogy az 1950. év II–IV. negyedére lakbérképpen 36 000 lejrt fizetett ki a Néptanács tanügyi osztályához. Kéri PÉTER Zoltán elvtársat, aki már lépéseket tett a Tanalap jogi helyzetének tisztázása ügyében, hogy tisztázza ezt a kérdést is.

PÉTER Zoltán közli, hogy megkeresésére a minisztérium közölte, hogy a Tanalap ingatlanai még nincsenek államosítva. Felhívták, hogy közölje azokat az intézményeket, amelyek jelenleg elfoglalva tartják az ingatlanokat, mert a legközelebb történő államosítás alkalmával főleg tanügyi célokra szolgáló intézmények részére fogják átadni az épületeket. Ő ezt közölte az épületekben bent lévő iskolák vezetőivel, és előterjesztését már meg is tette a minisztériumba.

A kis munkakollektíva megbízza dr. KABAY Gábor és PÉTER Zoltán elvtársakat, hogy a Tanalappal kapcsolatos kérdéseket tisztázzák.

5. KOVÁCS Jenő közli, hogy a volt JÓKAI-nyomda tulajdonában több címer-klisé volt. Javasolja, hogy ezeket a múzeum szerezzék meg, ha még megvolnának.⁹²

A kis munkakollektíva KOVÁCS Jenő javaslatát elfogadja, és megteszi a szükséges lépéseket, hogy a címer-kliséket megszerzeze.

52.

Jegyzőkönyv, mely felvétel a SzNM nagy munkakollektívájának Sepsiszentgyörgyön 1951. évi febr. hó 21-én d.u. 7 óraker a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklete alatt ÉGETŐ Vilma, BALOGH István, RÁDULY Mihály, PÉTER Gyula, KOVÁCS Jenő, VERESS Béla, SÁNTHA A., dr. KABAY Gábor, dr. SZÉKELY Zoltán, MÁTTIS János és FADGYAS Anna. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlí a megjelenteket és a gyűlést megnyitja. Bejelenti, hogy a tagok közül mindössze ketten nem igazolták távolmaradásukat. Ismerteti a gyűlés tárgysorozatát, mely a múzeum 1948–1950. évi működéséről és állapotáról szóló jelentés és esetleges javaslatok, indítványok. Kéri a tagokat, hogy a jelentést hallgassák meg figyelemmel, és a végén tegyék meg hozzászólásaikat.

2. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató felolvassa a múzeum 1948–50. évi működéséről és állapotáról szóló jelentést, és ismerteti az 1951. évi munkatervet. A jelentés felolvasása után elnök felkéri a tagokat hozzászólásra.

VERESS Béla hozzászólásában annak a véleményének ad kifejezést, hogy a jelentésből megállapította, hogy a SzNM valóban mérföldes lépéseket tett a haladás terén. Ma már a múzeum nem egy szűk társadalmi kör privilégiuma, hanem a széles dolgozó tömegek múzeuma lett, ahol az eddig kizsákmányolt, de ma kultúrára éhes dolgozók kultúrsumjukat kielégíthetik. A felolvasott munkaterv biztosítéka annak, hogy a jövőben a múzeum valóban fályvivője lesz a komoly tudományoknak.

RÁDULY Mihály hozzászólásában annak a véleményének ad kifejezést, hogy miután a jelentésből kitűnik az, hogy MIKÓ Miklós milyen sok akadályt gördített a múzeum munkája elé, gondoskodjék a Néptanács elnöksége arról, hogy a múzeumi lakásból minél előbb költözködjék ki.

PÉTER Gyula elvtárs a jelentés alapján megállapítja, hogy az elmúlt évek folyamán a múzeum mérföldes lépést haladott a fejlődés útján. Voltak, akik annakidején elhagyták a múzeumot, más becsületes elvtársak a helyükön maradvá igyekeztek megmenteni azt a drága kincset, amit a múzeum őriz, és lelkiismereti kérdést csináltak a múzeum ügyéből, és minden igyekezetükkel azon voltak, hogy munkájuk eredményes legyen. Az a frakció, melynek minden igyekezete

oda irányult, hogy ezeknek munkáját meggátolja, nemcsak itten, hanem a tanügyben és még sok más helyen romboló munkát végzett. A felsorolt eredmények azoknak a nevéhez fűződnek, akik szorosban a múzeumhoz tartoztak, és mint haladó gondolkoszuák, igyekeztek munkájukkal a lehető legtöbbet megvalósítani. A jövőben mindazoknak, akik a múzeumi kollektívában és különben is vezető poszton vannak, ezt a munkát támogatniok kell, és ott, ahol alkalmuk nyílik, a széles néptömegek között ismertetniök kell a múzeumi munkát. Hívják fel a figyelmet a múzeum gyűjteményeire, ahol a társadalmi fejlődést tárgyi bizonyítékok alapján ismerhetik meg. Örömmel állapítja meg, hogy minden akadály ellenére az elvtársak nem csüggedtek, hanem önzetlenül dolgoztunk. Az ásatások sok értékes anyagot hoztak felszínre. Hiszi, hogy ez a fejlődés nem fog megállni, hanem tovább fog fejlődni.

ÉGETŐ Vilma elvtársnő a jelentés alapján megállapítja, hogy a múzeum vezetője valóban komoly és értékes munkát végzett. Minthogy a múzeum átrendezése szempontjából olyan nagy fontossággal bír az, hogy a MIKÓ által elfoglalt lakrész felszabaduljon, ezért ígéri, hogy a lakáskérdést minél előbb el fogja intézni, mert fontosnak tartja, hogy a múzeum fejlődjék és előre haladjon.

BALOGH István elvtárs annak a véleményének ad kifejezést, hogy gondolkozzék a munkakollektíva azon, hogy vajon miképpen lehetne a dolgozó munkásosztályt közelebb hozni a múzeumhoz, hiszen itten, ha eljön, tárgyi bizonyítékok alapján sokkal többet tanul a történelemből, mint sok könyv elolvasásából. Elgondolása az, hogy gyakran plakátokat kellene elhelyezni, amely felhívja a dolgozó munkásság figyelmét a múzeum látogatására.

KISGYÖRGY Tamás elvtárs hozzászólásában ismerteti a megjelentekkel azt az anyagi nehézséget, amlyel majdnem egészen 1949 közepéig küzdött a múzeum, amikor az anyagiak előteremtése tulajdonképpen azokra hárult, akik vezetői voltak a múzeumnak. De ezekben az időkben is a múzeum nagyon szépen és eredményesen dolgozott. A múzeum a legnehezebb idején élte a MIKÓ-féle frakció munkája alatt, amikor az együttműködést össze akarták törni. Késhegyig menő harcok voltak, ahol nem tartották szem előtt a múzeumi munkát, hanem csak rombolni és a fejlődést megakadályozni akarták. Ma már ennek vége van, mert ez a frakció elnyerte méltó büntetését, hiszen azt a legdrágább kincset, ami egy munkásnak a legértékesebb, a párttagságukat elveszítették. Ezeknél megállapítást nyert LENIN elvtársnak az a kijelentése, hogy a Pártba való bejövés nem mindig a meggyőződés alapján történik, hanem az egyéni érdek és karrieravadászat a célja. Az ötéves terv biztosít arról, hogy a múzeum megkap-

ja azt a támogatást, amire szüksége van. A múzeum vezetése olyan egyének kezébe van letéve, akik a haladó szellemű szovjet tudomány alapján fogják megoldani az átrendezés kérdését. Az eddigi történelem a kapitalista és hűbéri társadalmi rend történelme volt, ehelyett a valódi történelmet fogjuk megvalósítani, és tárgyainkat úgy tesszük a dolgozó munkásság közkincsévé. A dolgozó munkásság támogatásának semmi sem lehet nagyobb bizonyítéka, mint az a nagy számbeli eltérés, ami pl. az 1948. és 1950. év látogatóinak a számában mutatkozik. Míg az 1948. év folyamán mindössze 1800 személy látogatta meg a múzeumot, addig az 1950. év folyamán több mint 12 000 a látogatóink száma. Minden igyekezetünk oda irányul, hogy a múzeum dolgozó népiünk tudományos intézete és iskolája legyen. Nem véletlen, hogy MARX és LENIN tudományukat a múzeumokból szedték. Hiszen jól tudjuk azt, hogy mindketten rengeteg időt töltöttek a múzeumi tárgyak tanulmányozásával, s tárgyi bizonyítékok alapján állapították meg a társadalom fejlődését. Múzeumunk a felszabadulás után hivatását a legjobb igyekezettel teljesítette, s a jövőben is igyekezni fog, hogy kitűzött célját megvalósítsa, s ebben a munkájában a nagy munkakollektíva minden egyes tagjának kötelessége, hogy segítségére legyen a belső kollektíva tagjainak.

3. KISGYÖRGY Tamás elnök a gyűlés tárgysorozatának esetleges javaslatok, indítványok stb. pontja alapján felhívja a tagokat, hogy ha van valami javaslatuk, tegyék meg.

a. RÁDULY Mihály elvtárs javasolja, hogy a múzeum látogatása érdekében a gyárakban a gyűlések keretében valaki alkalmilag dolgozza fel ezt a kérdést a munkásság előtt.

b. PÉTER Gyula elvtárs javasolja, hogy látogatóink megszervezése kérdésében ne szorítkozunk csak a városi közönségre, hanem a vidéken és a tartomány területén is hívjuk fel az elvtársak figyelmét, hogy csoportos kirándulásaik alkalmával látogassák meg a múzeumot. E javaslattal kapcsolatosan dr. SZÉKELY Zoltán igazgató tájékoztató közli, hogy látogatóink nagy részét a vidéki látogatók és csoportos látogatások teszik ki.

e. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató vázolja azokat a nehézségeket, amivel az intézet az elmúlt két év alatt küzdött, hogy a dolgozó nép számára korszerű múzeumi tárlókat tudjon létrehozni. A kolozsvári egyetem (BOLYAI és BABES) tanári kara, valamint az egyetemi hallgatók munkakollektívája hat hónapi megfeszített munkával és bőséges anyagi fedezettel tudta a rendezés nehéz munkáját elvégezni. A mi intézetünk semmiféle anyagi alappal nem rendelkezett, ő maga azalatt az idő alatt, amíg a rendezés munkálatai folyhattak volna, az Akadémia munkakollektívájában

dolgozott. Amíg a kolozsvári egyetem bőséges kiállítási termekkel rendelkezik, a mi intézetünk ebből a szempontból nem felel meg a követelményeknek. Mindezek dacára, amennyiben a költségvetés lehetőséget ad, valamint a személyzet bővül, mindent el fog követni a lehetőségekhez mérten, hogy a régészeti tár a szocialista fejlődést érzékeltesse, a szovjet múzeumok mintájára. Tekintettel arra, hogy már május 1-jén lajban kell jelentkeznie 5 hónapos ásatási munkálatokra, kéri a munkakollektívát, hogy minden egyes tagja adjon segítséget az itthon maradó személyzetnek, hogy a kidolgozott tervek alapján, melyről az igazgató gondoskodik, őszire a kor szellemének megfelelően a régészeti tárt meg lehessen nyitni.

A Múzeum vezetését, javainak az örököséséért elsősorban az elnök és az igazgató a felelősek. A biztonsági eljárásokat nem tudja foganatosítani addig, amíg olyanok laknak a múzeum területén, akiknek a törvény szerint semmi joguk sincs az itt lakásra. Ilyen állapot az ország területén egyetlenegy múzeumban sincs. A sok idegen lakó, valamint a hozzájuk járó ismerőseik miatt a kapuk éjjel-nappal nyitva vannak, esetleg előforduló károkért, valamint szabálytalanságokért, melyek elkerülése végett a múzeumi törvények bizonyos intézkedéseket írnak elő, a felelősséget nem tudja vállalni. Nagyon csodálkozik azon, hogy ezt a kérdést a Néptanács vezetősége mindeddig nem tudta érdemben megoldani. MIKÓ Miklósnak a lakás felkínálása egyszerű visszautasításra talált. Kérdezi, hogy hogyan lehetséges, hogy egy szociális célt szolgáló intézet, mely a legfelsőbb helyi szerv, a Néptanács alá tartozik, egy ilyen kérdést nem képes megoldani. SZÁSZ elvtársnál több ízben közbenjárt, ígérete szerint a mai gyűlésre konkrét megoldással kellett volna jönnie, ezzel szemben a kérdés megoldatlanul maradt.

Idegenforgalmi szempontból a múzeum az egyetlen kultúrintézet, melynek országos híre van. A városnak is érdeke, hogy külsőleg is mutatós, szép és rendezett legyen. Elengedhetetlen feltétele ennek az, hogy a város a múzeum előtti járdát megcsináltassa, azonkívül pedig az épület előtti parkrészt a városi kertésszel a tavasszal rendbehozassa. Természetes, hogy ebben a munkában a mi kollektívánk is segítséget ad. Elengedhetetlennek tartja, hogy az intézet költségvetése felemeltessék, mert mindenki, aki valamilyen tárgykörben felvilágosítást akar nyerni, múzeumunkhoz fordul. Ezzel szemben a MIKÓ akciója révén gyűjteményeink gyarapítására semmiféle alappal sem rendelkezhetünk. A kiutalt havi 16 600 lej is csak kisebb javításokra és fenntartásra szolgál. Ez az összeg egy jól kereső munkás elvtárs háztartási költségeinek a fedezésére elég, nem pedig egy tudományos igényekkel bíró intézet dologi kiadásainak a fedezésére. Kéri az

elvtársakat, mint a nagy munkakollektíva tagjait, hasanak oda, hogy a múzeum személyzetének a jövőben minden tömegszervezet s minden kultúrát szerető elvtárs a legjobb tudása szerint a segítséget adja meg.

d. KOVÁCS Jenő javasolja, hogy a múzeum egyes gyűjteményeiről legalább egy részkatálogust kellene csinálni, mert ezzel még jobban lehetne kelteni az érdeklődést. Nekünk arra kell törekednünk, hogy aki egyszer megnézte a gyűjteményeket, máskor is jöjjön el. Ezzel kapcsolatosan dr. SZÉKELY Zoltán megjegyzi, hogy a gyűjtemények korszerű átrendezése előtt ezt a munkát nem lehet megcsinálni.

e. ÉGETŐ Vilma elvtársnő javasolja, hogy amikor szükség van a segítségre, akkor szóljon a vezetőség, mert bármennyire is el vannak foglalva, meg fogják keresni a lehetőséget arra, hogy segítségünkre legyenek.

f. KISGYÖRGY Tamás elnök javasolja, hogy a nagy munkakollektíva mondja ki határozatilag, hogy ott, ahol megfordul, népszerűsíti a múzeumot, mert ezt a belső munkakollektíva tagjaitól nem lehet elvárni, minthogy azok más munkával vannak elfoglalva.

A nagy munkakollektíva KISGYÖRGY Tamás elnök javaslatát egyhangúlag magáévá teszi.

g. KISGYÖRGY Tamás elnök a dr. SZÉKELY Zoltánnal folytatott megbeszélés alapján javasolja, hogy a múzeum eddigi címét a szociális fejlődésnek megfelelőleg változtassa meg, mégpedig az eddigi Székely Nemzeti Múzeum helyett legyen ezután a neve Székely Népi Múzeum.⁹³

A nagy munkakollektíva a javaslatot elfogadja, és utasítja igazgatót, hogy a névváltoztatás jóváhagyását a rajoni kultúrosztályon keresztül kérje az Asezáminte Culturaletól.

h. KOVÁCS Jenő javasolja, hogy az elnöknek és közvetlen munkatársainak a két év alatt kifejtett munkásságáért a nagy munkakollektíva köszönetét fejezze ki.

A nagy munkakollektíva KOVÁCS Jenő javaslatát elfogadja, és az elnöknek és közvetlen munkatársainak kifejtett munkájáért köszönetét fejezi ki.

i. KISGYÖRGY Tamás elnök javasolja, hogy mivel a nagy munkakollektíva tagjai közül MIKLÓS Imre és TÓTH Géza elvtársak a lakhelyüket megváltották, helyükbe itt lakó elvtársakat válasszunk be, s ezenkívül még két olyan elvtárs beválasztását javasolja, akik érdeklődnek a múzeum munkája iránt.

A nagy munkakollektíva a javaslatot elfogadja.

Több tárgy nem lévén, elnök megköszöni a tagok megjelenését, és a gyűlést bezárja.

53.

Jegyzőkönyv, mely felvételte a SzNM kis munkakollektívájának Sepsiszentgyörgyön 1951. évi ápr. hó 25-én d.u. 7 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklete alatt: dr. KABAY Gábor, KOVÁCS Ferenc, KOVÁCS Jenő, PÉTER Zoltán, dr. SZÉKELY Zoltán, HARKÓ József, MÁTTIS János és FADGYAS Anna.

A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlö a megjelenteket és az ülést megnyitja. FADGYAS Anna felolvassa az 1951. évi febr. hó 6-án tartott ülés jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítetik.

2. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató a felolvasott jegyzőkönyvvel kapcsolatosan bejelenti, hogy a bukaresti kiállításra küldött anyagot visszakapták. A dévai múzeum igazgatója a megígért kiadványokat elküldötte. Az Emlékkönyvünk kézírata visszaérkezett. A nyomdánál lépéseket tettünk a címer-klisék megszerzése ügyében, de a vezető kijelentette, hogy azokat nem látta, de utána fog nézni, s ha megvannak, akkor át fogja adni a múzeumnak.

PÉTER Zoltán a tanalapi épületekkel kapcsolatosan bejelenti, hogy felterjesztésére még nem kapott választ a minisztériumtól.

3. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató javasolja, hogy a Tanalap épületeit elfoglalva tartó iskolák és intézmények vezetőit szólítsa fel a múzeum kis munkakollektívája, hogy a szükséges lakbérleti szerződéseket kössék meg, minthogy a Tanalap ingatlanai még nincsenek államosítva, s így a felelősség mint kezelőt a múzeumot terheli.

A kis munkakollektíva a javaslat alapján megbízza dr. KABAY Gábor és PÉTER Zoltán elvtársakat, hogy a Tanalap épületeit elfoglalva tartó intézmények és iskolák vezetőit szólítsák fel a lakbérleti szerződések megkötésére, melyet legkésőbb május hó 10-ig nevezettek meg fognak csinálni.

4. PÉTER Zoltán jelenti, hogy a Tanalap Szabadság tér 9. szám alatt lévő épület lakbérügyének tisztázása miatt felvette a kapcsolatot a Miliótiával és megállapította, hogy az általuk közölt bérrösszeget nem a rajoni kultúrosztály vezetőjének, hanem az Állami Banknál folyószámlára fizették le. Az idő rövidege miatt még nem tudta megállapítani, hogy a közölt folyószámla szám melyik minisztériumnak a tulajdona, de rövidesen ezt is meg fogja állapítani. A jégverem ügyében még nem tudta felvenni a kapcsolatot, de ígéretet tesz, hogy ezt is el fogja intézni.

Tudomásul szolgál.

5. Dr. SZÉKELY Zoltán jelentést tesz a folyó ügyekről:

a. Jelenti, hogy a helybeli Munkáspárt propaganda és agitációs felelőse, KELEMEN Gyula elvtárs KISGYÖRGY Tamás elnök elvtárral egyetértően a múzeumi munkakollektíva nevében május 8. tiszteletére a Román Munkáspárt 30 éves fennállásának a megünneplésére a Comitetul ptr. Așezăminte Cultural-ához az igazgatón keresztül azzal a kérdéssel fordultak, hogy a SzNM nevét LÁZÁR Mihályról a következő módon változtassa meg: LÁZÁR Mihály Népi Múzeum – Muzeul Popular LÁZÁR Mihai. Kéri, hogy a munkakollektíva az elküldött felterjesztést utólag hagyja jóvá.

A kis munkakollektíva a múzeum nevének megváltoztatására vonatkozó felterjesztést jóváhagyólag tudomásul veszi.

b. Bejelenti, hogy a RNK Akadémiája 700/1951 sz. leiratában a Rajoni Néptanács vezetőségével közölte, hogy dr. SZÉKELY Zoltánt az 1951. évi ásatásokon való részvételre kirendelte a Valea-Jijiei és Izvoare-Neamț területén működő kollektívába május hó 1-jétől okt. hó 1-jéig terjedő időre. E leiratban az Akadémia közölte azt is, hogy a megjelölt időben fizetését a múzeumtól kapja. Kéri a kis munkakollektívát, hogy az Akadémia e rendelkezését hagyja jóvá, és távolléte alatt a helyettesítésével MÁTTIS János elvtársat bízta meg. Kéri a kis munkakollektívát, de különösen az elnök elvtársat, hogy ez idő alatt az itthonmaradt személyzetnek adja meg a szokásos támogatást.

A kis munkakollektíva SZÉKELY Zoltán elvtárs ásatásra való kirendelését jóváhagyólag tudomásul veszi és távolléte alatt a helyettesítéssel MÁTTIS János elvtársat bízta meg.

c. Bejelenti, hogy az 1950. évi számadások hivatalos felülvizsgálása alkalmával utasítást kapott arra, hogy a múzeum telkén lakók a vízdíj reájuk eső részét, valamint a frontadót a Városi Néptanács 0977502. sz. folyószámlájára fizessék be, továbbá, hogy az összes lakók a lakbérleti szerződéseiket mutassák be, hogy azok rendben vannak-e, és a bérösszegek ki vannak-e fizetve. Az utasításnak megfelelően felhívta az összes lakókat, hogy a reájuk eső vízdíjat és a frontadót fizessék ki, úgyszintén lakbérleti szerződéseiket mutassák be. A vízdíjat és a frontadót minden egyes lakó megfizette, a múzeum személyzete a lakbér-szerződését is bemutatva. Dr. SALAMON Ferenc is bemutatott egy lakbérleti szerződést, mely 1950-től 1952-ig, vagyis két évre szólóan van kiállítva. Ezt a lakbér-szerződést KISGYÖRGY Tamás elnök elvtárs írta alá. MIKÓ Miklós nem mutatott be semmiféle szerződést.

A kis munkakollektíva a jelentést tudomásul veszi.

A lakáskérdéssel kapcsolatban KISGYÖRGY Tamás elnök elvtárs közli, hogy a Tartomány utasította a

Városi Néptanácsot, hogy dr. SALAMON Ferencet és MIKÓ Miklóst költöztesse ki a múzeumi épületekből, de még eddig a városi néptanács nem hajtotta végre a Tartomány utasítását.

A kis munkakollektíva e lakásügy elintézésével KISGYÖRGY Tamás és PÉTER Zoltán elvtársakat bízta meg. Az egyik lakás kiürítését csere útján kell megoldani, a másikat pedig ki kell tenni, mert a helyiségekre szükség van múzeumi célokra.

Dr. SZÉKELY Zoltán a lakbérleti szerződésekkel kapcsolatosan annak a véleményének ad kifejezést, hogy azok megkötése tulajdonképpen a múzeumra tartozik, nem úgy, mint ahogyan a jelenlegi szerződések vannak, hogy azokat a rajoni kultúrosztály vezetője kötötte meg.

Dr. KABAY Gábor javasolja, hogy e kérdés tisztázása miatt a múzeum vezetősége adjon megkeresést a Rajoni Néptanács végrehajtó bizottságához.

A kis munkakollektíva a javaslatot elfogadja és megkeresést intéz a Rajoni Néptanács végrehajtó bizottságához a múzeum jogi helyzetének tisztázása miatt.

d. FADGYAS Anna ismerteti a múzeum 1951. évre jóváhagyott költségvetését, mely a dologi kiadások fedezésére 387 000 lejt irányoz elő. Megjegyzi, hogy a költségvetés keretein belül nincsen biztosítva a tűzbiztosítási díj, mely évi 16 000 lejt.

A kis munkakollektíva a költségvetést jóváhagyólag tudomásul veszi, igazgatót utasítja, hogy intenzíven megkeresse a városi költségvetési ügyosztályhoz, hogy a költségvetés keretén belül állítson egy megfelelő tételt a tűzbiztosítási díj fedezésére.

e. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató a költségvetésben biztosított 200 000 lejes javítási költségre való hivatkozással javasolja a múzeum tetőzetének, villámhárítóknak, villanyvezetékeknek a megjavítását, továbbá a régiségárban még két lámpa beiktatását. A főépület körül vezető aszfaltjárda megjavítását, a víz-elvezető csatornák kitisztítását és megjavítását, a vízvezetéki hálózat legszükségesebb javításait, a múzeumóri lakások tetőzetének a megjavítását, a földszintes múzeumóri lakóház teraszának és körbefutó cementjárdájának a megjavítását, és a könyvtár előtti nagy helyiségben meglévő csempékálya felrakását.

A kis munkakollektíva a javaslatot elfogadja azzal, hogy mindazokat a munkálatokat, amelyekre megfelelő fedezet lesz, el kell végeztetni.

f. Bejelenti, hogy az új épületszárm elkészítésére a Reconstrucție Szövetkezet az építési devizt, az Állami Construcție Vállalat pedig a villanyberendezésre vonatkozó devizt elkészítette. E két deviznek a végösszege 11 014 169 lejt teszen ki. Hiányzik még a vízvezeték elkészítésére vonatkozó deviz, azért felkéri KISGYÖRGY Tamás elnök elvtársat, hogy igyekezzék

odahatni, hogy ez is minél előbb elkészüljön, hogy azután tudjuk felterjeszteni az illetékes minisztériumba.

A kis munkakollektíva a jelentést tudomásul veszi, és KISGYÖRGY Tamás elnök elvtárs megígéri, hogy ismételten felhívja az Állami Constructiót, hogy a hiányzó devizt minél előbb készítse el.

g. Bejelenti, hogy az *Emlékkönyv* kéziratát Bukarestből visszakapta megfelelő utasításokkal. Az utasításnak megfelelően átdolgozta a kéziratot, és f. hó 19-én felküldötte az Așezăminteale Culturalehoz azzal a kéréssel, hogy az Állami Kiadóval adassa ki, vagy pedig adjon szubvenciót a kiadás költségeire.

Tudomásul szolgál.

h. Bejelenti, hogy a Comitetul ptr. Așezăminteale Culturale 3243/1951 sz. rendelete alapján a rajoni kultúrosztállyal karöltve egy mezőgazdasági kiállítást rendeztünk f. évi márc. hó 16-án. A kiállítás megnyitásán úgy a minisztérium, mint a tartomány és a rajon képviselői szép számmal jelentek meg. Minthogy az utasítás úgy szólt, hogy ezt a kiállítást falvakban is meg kell rendezni, azért tervbe vettük, hogy a rajon területén még négy községben meg fogjuk rendezni. A szállítás költségeinek fedezésére megfelelő fedezettel nem rendelkezünk, ezért mind a mai napig még csak egy községben tudtuk e kiállítást megrendezni, ahová a rajoni kutúrosztály szállította ki az anyagot. Az egész kiállításnak a megrendezése tulajdonképpen a rajoni kultúrosztály feladata volt, a múzeumnak csak segítséget kellett volna adnia, mindazok ellenére a megrendezés minden nehézsége intézetünkre hárult. Az idő előrehaladottsága miatt a kiállítás már nem időszerű, s így javasolja, hogy a további 3 község ne szerepeljen mint kiállítási hely. Egyben kéri, hogy a rajoni kultúrfelelős, MUNTEANU elvtárs a Kőröspatakon kiállított anyagot szállíttassa be, tekintettel arra, hogy az illető intézetektől átvett anyagért intézetünk vállalta a felelősséget.

A kis munkakollektíva a jelentést tudomásul veszi, és KISGYÖRGY Tamás elnök elvtárs megígéri, hogy a rajoni kutúrosztály vezetőjét utasítani fogja az anyag visszahozatalára.

i. Bejelenti, hogy ismeretterjesztő-előadásaink keretében febr. hó 24-én MÁTTIS TEUTSCH János festőművész a szocialista-realista művészetekről tartott előadást. A március folyamára tervezett előadásunk elmaradt, mert a költségekre nem volt fedezetünk. Ápr. 22-én dr. ANDRÁSOVSZKI orvosprofesszor tartott előadást az idegbetegségekről.

Tudomásul szolgál.

j. Bejelenti, hogy a régészeti tár korszerű átrendezésének költségeire a Comitetul ptr. Așezăminteale Culturale 70 000 lejít utalt ki intézményünknek. Ismerteti az átrendezésre vonatkozó tervet, és közli, hogy

a helyszínen való tanulmányozás céljából MÁTTIS János elvtársnak fel kell utaznia Kolozsvárra, hogy az ottani múzeumi kiállítást tanulmányozza.

A kis munkakollektíva az átrendezésre vonatkozó tervet jóváhagyólag tudomásul veszi, és elhatározza, hogy a terem lemeszeltetését és a szekrények átalakítását szept. 1-jén kell megkezdeni, hogy addig a gyűjtemény a mai formájában a közönség előtt nyitva legyen. MÁTTIS János elvtárs kolozsvári kiszállásához jóváhagyólag hozzájárul.

k. Bejelenti, hogy a rajoni kultúrosztálytól kaptunk egy mozigéphez való lencsét, melynek vetítógépre való felszerelése cca 5-6000 lejbe kerülne. Minthogy e vetítógépre múzeumunknak igen nagy szüksége van, azért javasolja annak elkészítését.

A kis munkakollektíva elhatározza, hogy a vetítógépet feltétlenül meg kell csináltatni, minthogy az a múzeumi rendezvényeknél igen nagy fontossággal bír.

l. Bejelenti, hogy a SZTÁLIN tartomány kulturális és művészeti osztálya 7800/1951 sz. átiratában elrendelte, hogy a múzeum tulajdonában lévő fegyverek után, a fegyverek számára való tekintet nélkül fizessünk le 300 lej bélyegilletéket és 100 lej nyomtatványilletéket, és azt terjesszük be a Milițiához. E rendelkezésnek eleget is tettünk, s f. hó 17-én a Miliția megbízottja kiszállott a helyszínére azzal az utasítással, hogy a fegyvereket mind át kell lyukasztani, és még kétszer az illetéket, vagyis 800 lej le kell fizetnünk, továbbá, hogy igazoljuk, hogy milyen engedély alapján tartottuk a fegyvereket a múzeum gyűjteményében. A Miliția e hivatalos kiszállása után azonnal megkeresést intézett a Comit. ptr. Așez. Culturalehoz, hogy adjon utasítást a rendelet végrehajtására, mert különben nincsen joga a fegyverek megcsonkítására. E felterjesztésünkre még eddig nem kaptunk választ.

Tudomásul szolgál.

m. Bejelenti, hogy a DÓZSA György Textilművek Sportosztálya, továbbá a Haladás Sport-Egyesület bejelentették igényüket a múzeum udvarán lévő tenispályára. A Haladás Sport-Egyesület átiratában közölte, hogy miután a Textiliskola udvarán lévő tenispálya elkészül, a múzeum udvarán lévő tenispálya kerítése átmegy az ő tulajdonukba.

A kis munkakollektíva arra való tekintettel, hogy a Múzeum egy olyan közintézmény, melynek udvarán állandóan idegeneknek járkalni nem lehet, továbbá, hogy az új épületszárny építésének megkezdésével a tenispálya úgyszólván megsemmisül, mindkét kérelmező kérését elutasítja. A pályát körülvevő kerítés pedig a múzeum tulajdonát képezi.

n. Bejelenti, hogy NAGY Péter tanár f. hó 4-én írásbeli megkeresést intézett múzeumunknál való alkalmaztatása ügyében.

A kis munkakollektíva NAGY Péter kérését nem tudja teljesíteni, minthogy az új schema csak a meglévő 5 állást hagyta jóvá.

o. Előterjeszti a személyzet nyári szabadságolási tervét, mely szerint június hó folyamán FODOR Anna, július folyamán FADGYAS Anna, augusztus folyamán MIKLÓS Ferenc, szeptember folyamán MÁTTIS János és október folyamán dr. SZÉKELY Zoltán menne szabadságra.

A kis munkakollektíva a személyzet szabadságolására vonatkozó előterjesztését jóváhagyólag tudomásul veszi.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

54.

Jegyzőkönyv, mely felvétel a SzNM kis munkakollektívájának Sepsiszentgyörgyön 1951. évi jún. hó 29-én d.u. 7 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott ülésről

Jelen vannak ÉGETŐ Vilma, KOVÁCS Ferenc, MUNTEANU Iuliu, PÉTER Zoltán, dr. KABAY Gábor, HARKÓ József, dr. SZÉKELY Zoltán, MÁTTIS János és FADGYAS Anna.⁹⁴

1. MUNTEANU Iuliu a rajoni kultúrosztály felelőse bejelenti, hogy KISGYÖRGY Tamás elnök a Pártnál való elfoglaltsága miatt a gyűlésen nem jelenhetnek meg, s ezért felkéri ÉGETŐ Vilma elvtársnőt, hogy az elnöki tisztséget vállalja a mai ülésen.

ÉGETŐ Vilma elvtársnő az elnökséget elvállalja, és az ülést megnyitja.

2. MUNTEANU Iuliu, a rajoni kultúrosztály felelőse ismerteti a Comitetul pt. aşezăminte culturale din RPR rendeletét a múzeum személyzetének bővítése céljából. Előterjeszti a Párt és a Néptanács elnöke által jóváhagyott javaslatát a személyzetre vonatkozólag, éspedig:

- 1) igazgató: dr. SZÉKELY Zoltán,
- 2) asistent archeolog: MÁTTIS János,
- 3) asistent etnografic: KOVÁCS Ferenc,
- 4) ghid⁹⁵: HORVÁTH Elvira,
- 5) titkár: FADGYAS Anna,
- 6) administrator⁹⁶: MIKLÓS Ferenc,
- 7) inrijitor⁹⁷: FODOR Anna,
- 8) îngrijitor: BARTHOS Izabella.

A kis munkakollektíva tagjai a javaslatot egyhangúlag elfogadják, és utasítják igazgatót, hogy a kultúrfelelőssel együtt készítsék el a felterjesztést a Comitetul ptr. Aşezăminte Culturale-hoz a személyzet bővítésére vonatkozólag. Abban az esetben, ha KOVÁCS Ferenc jelölését a Comitetul ptr. Aşezăminte Culturale nem hagyná jóvá, akkor helyébe a munkakollektíva tagjai a kultúrfelelőssel egyetértve dr. ÁRVAY József tanárt fogják felterjeszteni kinevezés céljából.

3. Igazgató előterjeszti a városi pénzügyi osztály ellenőrének f. hó 25-én tartott vizsgálatáról felvett jegyzőkönyvet, mely a múzeumi lakásokban lakó alkalmazottak részére előírja, hogy lakbérképpen a fizetésük 8%-át kötelesek fizetni visszamenőleg 1950. aug. 1-jétől kezdődőleg. Minthogy ez főleg az al-tiszteknek igen nagy anyagi megterhelést jelent, azért kéri a munkakollektíva tagjait, hogy próbálják meg ezt a kérdést elintézni.

PÉTER Zoltán elvtárs kijelenti, hogy a lakbér-fizetésre vonatkozólag ez az utasítás nem törvényes, ezért meg kell fellebbezni.

A kis munkakollektíva megbízza dr. KABAY Gábor és PÉTER Zoltán elvtársakat, hogy e kérdést alaposan tanulmányozzák át, és aztán készítsék el a fellebbezést a múzeum alkalmazottainak nevében.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

55.

Jegyzőkönyv, mely felvétel a SzNM kis munkakollektívájának Sepsiszentgyörgyön 1951. évi okt. hó 11-én d.u. 7 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöklete alatt dr. KABAY Gábor, KOVÁCS Ferenc, KOVÁCS Jenő, dr. SZÉKELY Zoltán és FADGYAS Anna. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlöi a megjelenteket és az ülést megnyitja.

FADGYAS Anna felolvassa az 1951. évi jún. hó 29-én tartott ülés jegyzőkönyvét, mely felolvasás után hitelesítettik.

2. Dr. SZÉKELY Zoltán igazgató jelenti, hogy a RNK Akadémiájának Történeti és Filozófiai Intézete a helyi néptanáctól engedélyt kért, hogy 1951. május 1. és okt. 1. közötti időre beoszthassa a Jijia völgyében végzendő régészeti kutatásokra. A helyi néptanács ezt a beosztást jóváhagyta. 1951 május 8-án távirati értesítésre Bucureştibe utazott, ahol jelentkezett dr. Ion NESTOR egyetemi tanárnál, az ásátási kollektíva vezetőjénél, akitől megbízást kapott arra, hogy a Jijia völgyében terepkutatást végezzen. E terepkutatást végezte egészen jún. 16-ig. Ezután a Truşeşti melletti Ţugveta nevű helyen lévő őstelep feltárásánál vett részt 1951. aug. 12-ig. Ezután a Larga Jijia-i precucuteni őstelep munkálataihoz nyert beosztást, és itten dolgozott a munkálatok befejeztéig, s szept. 8-án tért vissza Sepsiszentgyörgyre.

A kis munkakollektíva igazgató jelentését jóváhagyólag tudomásul veszi.

3. Igazgató jelenti, hogy a Comit. ptr. Aşez. Culturale 10420/1951 sz. rendelete értelmében mezőgazdasági kiállítás rendeztünk a gabonabegyűjtés

támogatása céljából f. évi aug. hó 10–18. között. A kiállításon részt vettek a rajoni kollektív gazdaságok terményeikkel és néhány községből a magánszektorok is. A kiállítást 500 személy látogatta meg a dolgozó munkásság, az angyalos kollektív gazdaság és az uzoni állami gazdaság részéről.

1951. aug. 23. tiszteletére szintén rendeztünk egy kiállítást a Comit. ptr. Așez. Culturale 90-1951 sz. Deciziója⁹⁸ alapján. E kiállítás megrendezésében részt vettek: a DÓZSA György Textilművek, a Dohánygyár, az Állami Magyar Színház, a pénzüzemek, a Rajoni Mezőgazdasági Ügyosztály, a Városi Egészségügyi Osztály, a helyi Sport-Egyesület, a Technikusok Szövetkezete, a városi néptanács kulturális osztálya, és a Librăria Noastră. E kiállításunkat a dolgozó munkásság nagy szeretettel fogadta, tömegesen kereste fel, s így látogatóink száma 1108 személy volt. Kiállításunkat aug. 24-től szept. 15-ig tartottuk nyitva. A Comit. ptr. Așez. Culturale hivatalos kiküldöttje is meglátogatta kiállításunkat, és elismerését fejezte ki.

Tudomásul szolgál.

4. Igazgató beszámol az okt. hó 6-án SZTÁLINváros kulturális osztályán tartott ülésről, melyen részt vettek a Regiunea⁹⁹ területén lévő múzeumok igazgatói, s beszámoltak az utolsó 3 hónap munkájáról. IONESCU elvtárs, a kulturális osztály irányítója közölte, hogy a múzeumok besorolásánál múzeumunkat „Muzeul Regional rangul I” címmel terjesztették fel a Comit. ptr. Așez. Culturalehoz. Szóba került a személyzeti ügy is, s kijelentették, hogy a ghid személyével nincsenek megelégedve, ezért le kell váltani. Igazgató közli, hogy jelenleg még nem tud javaslatot tenni az új ghid személyére vonatkozólag, mert még nincsen megfelelő ember, ezért kéri az elnök elvtársat, hogy ennek megválasztásában legyen segítségünkre. Kérte a kulturális osztály vezetőjét, hogy az 1951. évi schema szerint még be nem töltött két állás betöltését tegye lehetővé. Az asszisztensi állásra KOVÁCS Ferenc kinevezését kérte, kinek személye ellen nem emeltek kifogást. Kéri az elnök elvtársat, hogy legyen segítségünkre a szükséges alap előteremtésében, hogy úgy az asszisztensi, mint az ingrijitori állás még az év folyamán betölthető legyen. Jelenti, hogy ez alkalommal szóba került a miszticizmus leküzdése céljából rendezendő kiállítás kérdése is, s azt a határozatot hozták, hogy e kiállítás megnyílásának határidejét legkésőbb december első napjaiban állapították meg.

A kis munkakollektíva igazgató jelentését jóváhagyólag tudomásul veszi.

5. Igazgató jelenti, hogy a Rajoni Néptanács jogügyi osztályán 16497/1951 sz. átiratával megküldötte a minisztertanács 1949. aug. 6-án hozott 857. sz.

határozatának kivonatát, mely a Tanalapot feloszlatta, és javait azoknak a Néptanácsoknak adta át, ahol a javak találhatóak. E minisztertanácsi határozatot közöltük a sepsiszentgyörgyi és kézdivásárhelyi Néptanácsok végrehajtó bizottságaival tudomásulvétel céljából.

A kis munkakollektíva a minisztertanácsi határozatot tudomásul veszi.

6. Igazgató bejelenti, hogy KISGYÖRGY Tamás elnök felhívta a figyelmet arra, hogy a kézdimartonfalvi kollektív gazdaság tulajdonában két BARABÁS-kép van. F. évi okt. hó 8-án kiszállott a helyszínre DÉZSI Zoltán társaságában, és a „Partizanul Păcii” kollektív gazdaságtól sikerült is megszerezni a kért képet, mely bár szignálva nincsen, minden valószínűség szerint BARABÁS Miklóstól származik.

Tudomásul szolgál.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

56.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a SzNM munkakollektívájának Sepsiszentgyörgyön 1952. évi jan. hó 11-én, d.u. 7 óraker a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökle alatt: KOVÁCS Ferenc, PUSKÁS István, HARKÓ József, SZÉKELY Zoltán, MÁTTIS János és FADGYAS Anna.¹⁰⁰

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlö a megjelenteket, és az ülést megnyitja. Ismerteti a jelenlévőkkel, hogy új átalakulás jött létre a múzeum életében. A jelenleg összehívott elvtársak tulajdonképpen egy új irányító szervét képezik a múzeumnak. Ez a vezető tanács a régi kis munkakollektíva szerepét tölti be, amely eddig minden támogatást megadott a munka jó menetéhez. A mostani átalakulás felsőbb rendeltre jött létre, mely szerint egy tudományos és egy amatőr tanács kell működjék a múzeumok mellett, hogy azt munkájában megfelelően támogassák. Felkéri igazgatót, hogy ismeresse a felmerülő kérdéseket.

2. SZÉKELY Zoltán igazgató felolvassa a múzeum 1951. évi állapotáról és működéséről szóló jelentését, melynek felolvasása után elnök elvtárs felszólítja a jelenlévőket hozzászólásokra.

a. HARKÓ József az íránt érdeklődik, hogy Moldovában melyik helységben voltak a nyár folyamán az Akadémia által végzett ásatások. SZÉKELY Zoltán a kérdésre válaszolva közli, hogy a Jijia völgyében.

b. PUSKÁS István az ásatás eredményeinek feldolgozása íránt érdeklődik. SZÉKELY a kérdésre válaszolva közli, hogy az ásatás eredményeit a RNK Akadémiája fogja közzétenni.

c. KISGYÖRGY Tamás elnök a jelentéssel kapcsolatosan kijelenti, hogy azt majd a legközelebb

összehívandó tudományos tanács ülésén is olvassa fel igazgató, továbbá, hogy dolgozza át vagy 3 oldal terjedelmre, hogy ilyenformán az elmúlt évben végzett munkálatokról a rádióban és néhány napilapban is beszámolót lehessen adni. Javasolja, hogy tartsanak egy tudományos előadást, ahol a jelentést a nagy népi tömegek előtt is olvassák fel:

A kollektíva az elnök elvtárs javaslatát elfogadja, és megállapítja, hogy február hó folyamán a rajoni Néptanács előadótermében egy vetített képes előadást fog tartani, mely a társadalmi fejlődést is érzékeltenni fogja. Az előadás műsorát a következőkben állapítják meg:

1) Megnyitót mond KISGYÖRGY Tamás elnök elvtárs,

2) A múzeum 1951. évi működéséről szóló jelentést felolvassa KOVÁCS Ferenc elvtárs.

3) Előadást tart SZÉKELY Zoltán elvtárs.

4) Bezáró beszédet tart HARKÓ József elvtárs.

3. SZÉKELY Zoltán igazgató jelenti, hogy a Szovjetunió múzeumainak elnöke végigjárta az összes múzeumokat Népköztársaságunk területén – köztük a mi múzeumunkat is –, s irányelveket adott a múzeumok megszervezésére. Ennek alapján történt az az intézkedés is, hogy a Népköztársaságunk területén lévő összes múzeumok szakembereit 1951. dec. 12–22. között muzeográfiai tanfolyamra rendelték be, ahol megfelelő utasításokat kaptak. Múzeumunktól SZÉKELY Zoltán igazgató és MÁTTIS János asszisztens vettek részt a tanfolyamon. A tanfolyamon határozottan megállapították minden múzeumi alkalmazottnak, valamint a tudományos és amatőr tanács teendőit. A múzeumi munka nem egy ember tevékenységéhez fűződik, hanem egy kollektíva közös munkájához, ez a kollektíva áll: a. a múzeum személyzete, b. irányító tanács, c. tudományos tanács és d. amatőr tanács. Ismerteti az egyes tanácsok tagjait.

b. Az irányító tanács tagjai: KISGYÖRGY Tamás, MUNTEANU Iuliu, KELEMEN Gyula, HARKÓ József, HATVANI Zoltán, FEJÉR András, PUSKÁS István, KOVÁCS Ferenc, DEMETER Sándor.

c. A tudományos tanács tagjai: KISGYÖRGY Tamás, MUNTEANU Iuliu, KELEMEN Gyula, ÁRVAY József, HARKÓ József, HERVAY Zoltán, RÁCZ Nándor, KISS Árpádné, BECZE Istvánné, DÖME Zoltán, SCHULLER Sándor, GO CZ Erzsébet, DEMETER Sándor, HADNAGY Anna, BÁCS László, GALBÁTS János, PUSKÁS István, FEJÉR András, PÉTER Zoltán, SÁNDOR Albert, BÁNYAI János, LÁSZLÓ Sándor és GYÁRFÁS Albert.

d. Az amatőr tanács tagjai: ÉGETŐ Vilma, COLTOFEANU Constantin, LUPSA Victoria, HEGYI Zoltán, SIMON Tamás, PÉTER Antal, DÉZSI Zoltán, IMECS László, KISS Klára, KOVÁCS Dénes, CSA-

KÁNY Elek, SZÁSZ Imre, NAGY László, NYILAS János, KÖNTÉS Ernő, SÁNDOR Károly, KISGYÖRGY Irén, ÖRDÖG Zoltán, CSEKME Erzsébet, MIHÁLY Zoltán, HASZMANN Pál, NÉMET Ferenc, BENEDEK Károly.¹⁰¹

Az egyes tanácsok teendői:

b. Az irányító tanács a szükség szerinti megbeszélésre mindig a múzeum rendelkezésére áll.

c. A tudományos tanács aktív részt vesz a múzeum tudományos munkáiban, éspedig a múzeum átrendezésében, a tárgyak elhelyezésében, feliratok és magyarázó szövegek elkészítésében, gyűjtőkirándulásokat szervez, helyi erőforrásokkal és azok anyagával a múzeum anyagát bővíti, a kollektív és állami gazdaságokban szerzett tapasztalatai alapján leírásokat készít, és kiértékeli, hogyan tudja a szocialista ember átalakítani a természetet, szakcsoportokat létesít a különféle tudományterületekben, segítkezik az időnkénti kiállítások megszervezésénél és kivitelezésénél.

d. Az amatőr tanács feladata nagyon komoly, és felbecsülhetetlen az értéke, felvilágosító munkát végez falun, gyárakban, üzemekben, kollektív gazdaságokban stb. Faliújságok és napilapok hasábjain népszerűsíti a múzeumi munkát, segítséget ad az épület karbantartására, a gyűjtemények elhelyezésében és raktározásában. Segít a kiállítások megrendezésében és azoknak falun való kiállításában. Gyűjtőkirándulásokat szervez a rajon területén.

Tudomásul szolgál.

4. SZÉKELY Zoltán igazgató bejelenti, hogy a rajoni néptanács káderosztálya ÜTŐ Katalint 1952. jan. 1-jei hatállyal felmentette a látogató-vezetői állásából, és helyébe jan. 15-i hatállyal KOVÁCS Ferenc elvtársat nevezte ki. Ez alkalmából üdvözlí KOVÁCS Ferencet, akinek munkájához nagy reményeket fűz, és hiszi, hogy komoly segítőtársa lesz múzeumunknak.

Tudomásul szolgál.

5. Ismerteti a Comitetul pentru Așezăminte Culturale rendeletét a mezőgazdasági kiállítás megrendezésére vonatkozólag.

A kollektíva a rendelet alapján elhatározza, hogy a kiállítást a következő falvakban fogja megrendezni: Illyefalva, Kökös, Uzon, Sepsiszeniván, Réty, Nagyborosnyó, Zágón és Bodok. Közleményt kell intézni az ARLUS, Mezőgazdasági Iskola, SMT, a rajoni mezőgazdasági ügyosztály és a LÁZÁR Mihály kollektív gazdaság vezetőségéhez, hogy milyen anyagot tudnak adni a kiállításához.

6. KOVÁCS Ferenc kinevezésével kapcsolatosan kijelenti, hogy régi óhaja valósult meg, amikor közvetlen belekapcsolódhatik a múzeumi munkába, s igyekezni fog, hogy Pártunk irányítása mellett valóban meg is feleljen a vállalt munkának.

Több tárgy nem lévén, elnök elvtárs az ülést bezárja.

57.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett Sepsiszentgyörgyön a múzeum tudományos tanácsának 1952. évi jan. hó 18-án d.u. 6 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnöke alatt KOVÁCS Ferenc, GALBÁTS János, LÁSZLÓ Sándor, PÉTER Zoltán, KABAY Gábor, SCHULLER Sándor, ÁRVAY József, GOCZ Erzsébet, HADNAGY Anna, BECZE Istvánné, HERVAY Zoltán, KOVÁCS Jenő, SZÉKELY Zoltán, MÁTTIS János és FADGYAS Anna.102

1. KISGYÖRGY Tamás elnök elvtárs üdvözlí a megjelenteket, és ismerteti az összehívás célját. Mint-hogy a múzeumi munka ma már nem egy ember tevékenységéből, hanem egy kollektíva közös munkájából áll, ezért vált szükségessé három olyan tanácsnak a megalakítása, mely állandó segítséget nyújt a múzeum munkájának az elvégzésében. 1) A kis vagy irányító tanács, mely minden apró ügy elintézésében segítséget ad. 2) A tudományos tanács, amelynek tagjait a mai ülésre azért hívtuk össze, hogy ismertessük azokat a feladatokat, amelyek reáháruílnak. 3. Az amatőr tanács.

Mínthogy a tudományos tanács tagjaira komoly feladatok várnak, azért kéri a jelenlévő elvtársakat, hogy miután az igazgató elvtárs ismertetni fogja a feladatukat, nyíltakozzanak majd arról, hogy más irányú elfoglaltságuk mellett képesek lesznek-e a kívánt segítséget megadni. Javaslátot tesz a napirend megállapítására, mely szerint: (2) Jelentés a múzeum 1951. évi működéséről. (3) A feladatok ismertetése.

A jelenlévők a javaslatot elfogadják.

2. SZÉKELY Zoltán igazgató felolvassa a múzeum 1951. évi működéséről szóló jelentést.

KISGYÖRGY Tamás elnök elvtárs felhívja a jelenlévőket, hogy tegyék meg hozzászólásaikat a jelentéssel kapcsolatban.

a. KABAY Gábor elvtárs az íránt érdeklődik, hogy a múzeum épületének kibővítése jelenleg milyen állapotban van. SZÉKELY a kérdésre válaszolva közli, hogy a tervek még az elmúlt évben felterjesztettek a minisztériumba.

b. SCHULLER Sándor elvtárs a Tanalap ingatlanai íránt érdeklődik, és a jelentés alapján megállapítja, hogy a múzeumi kollektíva az elmúlt évben szép eredményeket ért el. Érdeklődik, hogy a múzeum népszerűsítése miképpen történik a nagy népi tömegek körében. SZÉKELY válaszolva SCHULLER elvtárs kérdésére közli, hogy a Tanalap ingatlanai átmentek az állam tulajdonába. A múzeumi kollektívának minden igyekezete oda irányult, hogy a nagy népi tömegeket a múzeumhoz vonzza, amit a kiállítások rendezésével sikerült is elérnie.

c. LÁSZLÓ Sándor elvtárs az íránt érdeklődik, hogy milyen anyagi alappal rendelkezik a múzeum az átrendezés költségeinek fedezésére.

d. GALBÁTS Sándor elvtárs a nehézségek íránt érdeklődik, és hogy miképpen oldódott meg a lakás-kérdés, valamint a múzeum személyzetének bővítése.

SZÉKELY igazgató a kérdésekre válaszolva közli, hogy az átrendezés költségeinek fedezésére a Comitetul ptr. Așezăminteale Culturale 1 500 000 lejt adott. A lakás-kérdés még mindig nincsen megoldva, annak ellenére, hogy a Comitetul elrendelte a lakók kilakoltatását. A személyzet bővítésére pedig megvan minden reményük az új költségvetés összeállítása alkalmával.

3. SZÉKELY Zoltán igazgató ismerteti a múzeum átrendezésére vonatkozó elgondolásokat, illetve az átrendezési terveket. Ismerteti a Tudományos tanács munkakörét, éspedig: részt vesz a múzeum tudományos munkálataiban, a múzeum átrendezésében, gyűjtőkírándulásokat szervez, helyi erőforrásokkal és azok anyagával a múzeum anyagát bővíti, a kollektív- és állami gazdaságokban szerzett tapasztalatai alapján leírásokat készít, és kiértékeli, hogyan tudja a szocialista ember átalakítani a természetet, szakcsoportokat létesít a különféle tudományágakban. Az időnkénti kiállítások megszervezésénél és kivitelezésénél segítkezik.

KISGYÖRGY Tamás elvtárs a jelenlévőket hozzászólásra kéri.

SCHULLER elvtárs az emeleti rész elrendezését egyszerűíínek tartja, de a földszinten való elrendezés miatt aggodalmát fejezi ki. A könyvtár rendeltetése íránt is érdeklődik. SZÉKELY igazgató a kérdésre válaszolva közli, hogy a könyvtár szakkönyvtár, amely kutatók részére bármikor rendelkezésre áll.

KISGYÖRGY Tamás elvtárs kéri a tagokat, hogy alakítsák meg a különféle szakok szerint a szekciókat.¹⁰³

1) Technikai szakcsoport tagjai: GALBÁTS János, PUSKÁS István, KABAY Gábor, HARKÓ József és SÁNDOR Albert.

2) Dokumentációs szakosztály tagjai: KOVÁCS Ferenc, ÁRVAY József, LÁSZLÓ Sándor.

3) Történelmi szakosztály tagjai: KABAY Gábor, KISS Árpádné.

4) A feudalizmus és kapitalizmus szakosztály tagjai: SCHULLER Sándor, HARKÓ József, PÉTER Zoltán, HADNAGY Anna, BÁCS László.

Történelmi szakosztály alcsoportokra való beosztásának tagjai:

A. Óskommunizmus bezárólag a praefeudalizmusig:

a. A vadság kora: KABAY Gábor.

b. Barbárság kora: HADNAGY Anna.

c. Praefeudalizmus: CSEREY Zoltán.

B. Feudalizmus:
a. Történelmi rész: ÁRVAY József, KISGYÖRGY Irén.

b. Etnográfia: halászat-vadászat, földművelés-állattenyésztés, háziipar: szövés-fonás, fazekasság: HARKÓ J.

c. Parasztfelkelések (DÓZSA stb.)
d. Az együttélő népek tárgyi és szellemi hagyatéakai.

C. 1848-as anyag.

D. Kapitalizmus, iparfejlődés, kultúra fejlődése, munkásmozgalmak a világháború előtt és után.

E. Fasizmus.

F. Szocializmus 1944. aug. 23-tól: GYÁRFÁS A.

F. Várostörténet.

5) A természettudományi szakosztály tagjai: BECZE Istvánné, GOCZ Erzsébet, HARKÓ József, KOVÁCS Jenő, SZÁSZ Gábor, FEJÉR András, DÖME Zoltán, DEMETER Sándor.

4. ÁRVAY József javasolja, hogy a miniszteri kiküldött titléte alkalmából, vagyis jan. hó 26-án vagy 27-én hívják össze az egész kollektívát.

A jelenlévők a javaslatot elfogadják.

5. SCHULLER Sándor a múzeum elnevezése iránt érdeklődik. SZÉKELY a kérdésre válaszolva közli, hogy múzeumunkat beosztása alapján regionális jellegű rajoni múzeumnak nevezték el. SCHULLER javasolja, hogy a múzeum vezetősége abból a célból, hogy a tudományos tanács tagjai megismerhessék a szovjet múzeumokat, rendezzen egy pár előadást a tagok részére.

A javaslatot elfogadják, és megállapítják, hogy 10 leckét fognak tartani kéthetenként, hogy a szükséges felvilágosításokat a tagok megkaphassák.

58.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett Sepsiszentgyörgyön 1953. évi jan. hó 24-én d.u. 7 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott tudományos tanács üléséről

Jelen vannak ÉGETŐ Vilma elnöksége alatt KOVÁCS Ferenc, PUSKÁS István, KABAY Gábor, HARKÓ József, HERVAY Zoltán, ÁRVAY József, SZÉKELY Zoltán és MÁTTIS János¹⁰⁴

1. SZÉKELY Zoltán igazgató beszámol a múzeum 1952. évi munkájáról.

KABAY Gábor hozzászólásában elismerését fejezi ki a kimerítő beszámolóért.

KOVÁCS Ferenc szerint a beszámoló tömörsége mellett minden fontos részletre kiterjedt. Megkérdezi, hogy a sepsiszentgyörgyi múzeum rajoni vagy tartományi múzeum-e.

SZÉKELY Zoltán válaszol KOVÁCS Ferenc kérdésére. A sepsiszentgyörgyi múzeum első osztályú

tartományi múzeum, hatásköre kiterjed a sepsiszentgyörgyi, kézdívsárhelyi, csíki és udvarhelyi rajonra.

PUSKÁS István megkérdezi, hogy milyen segítséget adott a többi rajon a múzeumnak.

SZÉKELY Zoltán: A többi rajonban is van rajoni múzeum, azokat támogatják. A segítséget tőlünk várják.

KOVÁCS Ferenc: A múzeum udvarában lévő jégpince ügye még nincs véglegesen megoldva. Meg kell oldani a műjéggyár kérdését, hogy ezzel a jégpince ügye is megoldódjék.

ÉGETŐ Vilma: A Rajoni Néptanács a kérdést meg tudná oldani, vállalja, hogy KOVÁCS elvtársal elintézik a kérdés megoldását.

KABAY Gábor: A *Magyar Szóban* megjelent cikkel kapcsolatosan azt kérdezi SZÉKELY Zoltántól, hogy a cikket ki írta?

SZÉKELY Zoltán: Amikor a cikk megjelent, nem volt itthon, és azóta sem tudta meg a cikk íróját.

2. Dr. SZÉKELY Zoltán ismerteti az 1953. évi hónapokra osztott munkatervet.

KOVÁCS Ferenc megkérdezi, hogy a természetrajzi tárba bekerül-e az illyefalvi mamutelet?

SZÉKELY Zoltán: A múzeum írásban kérte a kolozsvári Állattani Intézettől, de válasz nem érkezett. Személyesen fog közbenjárni e kérdésben.

KOVÁCS Ferenc: A munkakollektíva tagjai milyen segítséget tudnak adni a múzeum átrendezésében?

SZÉKELY Zoltán: Nagy segítséget tudnak adni az elvtársak pl. a Párt történetére vonatkozó adatok összegyűjtésében, valamint a szocializmus építését tükröző anyag begyűjtésében.

3. SZÉKELY Zoltán ismerteti a szocializmus építését bemutató múzeumi osztály tervezetét.

ÉGETŐ Vilma elvtársnő: Május 1-jére milyen segítséget tudnának adni a természetrajzi osztály megnyitásához?

SZÉKELY Zoltán: Egyrészt a helyi üzemek tudnának nagy segítséget nyújtani a szekrények, kezek stb. átalakításában, másrészt a tanár elvtársak a tudományos elrendezésben tudnának segítséget adni.

ÉGETŐ Vilma elvtársnő vállalja, hogy a Textilgyárral és Asztalos Szövetkezettel felveszi a kapcsolatot, hogy e vállalatok asztalosműhelyei önkéntes munkát végezzenek a múzeum részére. Vállalja továbbá a villanybevezetés kérdésében is a segítségadást.

SZÉKELY Zoltán javasolja a természetrajzi tár átrendezésére a következő elvtársakból álló segítő kollektíva megalakítását: HARKÓ József, KOVÁCS Sándor, HERVAY Zoltán, GÖDRI Ferenc, GÖDRI Zoltán, MIKÓ Judit, BENEDEK Károly.

HERVAY Zoltán május 1-jéig 50 munkaórát vállal a grafikonok rajzolásában.

PUSKÁS István, HARKÓ József és KABAY Gábor szintén vállalja a segítségadást.

KABAY Gábor javasolja, hogy a Kolozsvári Egyetem Állattani Intézetének preparátora, RÁTONYI Károly részére anyagi alapot kellene előteremteni, hogy ismét preparálja az állattár anyagát.

SZÉKELY Zoltán kijelenti, hogy megpróbálja a szükséges alapot előteremteni.

Több tárgy nem lévén, a gyűlés véget ért.

59.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett Sepsiszentgyörgyön a múzeum irányító tanácsának 1953. évi febr. hó 17-én, d.u. 7 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökle alatt HARKÓ József, SZÉKELY Zoltán, MÁTTIS János és FADGYAS Anna.¹⁰⁵

1. Elnök elvtárs üdvözlö a megjelenteket, és az ülést megnyitja. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

2. SZÉKELY Zoltán igazgató közli, hogy a Comitetul ptr. Așezăminteale Culturale inspektorának közlése szerint rövidesen megtörténik a múzeumok besorolása, ami minden valószínűség szerint schema-bővülést fog eredményezni múzeumunk számára is. Mínt hogy az új múzeumi átrendezés szempontjából nagyon fontos volna, hogy schema-bővülés esetén az új állásokra megfelelően képzett egyének kerüljenek, kéri az elnök elvtársat, hogy ezek megválasztásában legyen segítségünkre.

Abban az esetben, ha valóban az új schema személyzeti bővülést eredményezne, az elnök elvtárs megígéri, hogy megadja a szükséges segítséget a megfelelő személyek kiválasztásában.

3. SZÉKELY Zoltán igazgató ismerteti *A szocializmus építése* és a természetrajzi tár átrendezésével kapcsolatos elgondolásokat. Kéri az elnök elvtársat, hogy *A szocializmus építése* osztály megvalósítása érdekében legyen segítségünkre a szükséges anyag összegyűjtésében. A természetrajzi tárnál pedig, ahol szekrények átalakítására, pódiumok, keretek stb. készítésére lesz szükségünk, legyen segítségünkre, hogy az Asztalos Szövetkezet 2 emberét adja rendelkezésünkre, hogy azok a helyszínen végezzék el a szükséges munkálatokat. Közli továbbá, hogy a tár átrendezésével szükségünk lesz pár száz méter sárgavásznonra a megfelelő háttér elkészítése miatt.

Elnök elvtárs véleménye szerint az átrendezési elgondolást pontosan ki kell dolgozni, hogy annak alapján a szükséges segítséget megadhassa.

4. SZÉKELY Zoltán igazgató közli, hogy az 1954. év szept. 15-én 75 éve lesz annak, hogy múzeumunk létrejött. Bejelenti, hogy a Kulturális Intézmé-

nyek Bizottságától kérte, hogy adják vissza a 70. évfordulóra tervezett *Emlékkönyv* kéziratát, hogy azt megfelelő átalakítás után adhassuk ki a 75. évfordulóra. Kérte azt is, hogy a könyv kinyomtatásához szükséges papíros mennyiséget biztosítsák számukra. Javasolja, hogy ebből az alkalomból 1954. szept. 15-én, vagy még inkább aug. 23-án egy nagyszabású ünnepély keretében emlékezzünk meg az évfordulóról.

5. SZÉKELY Zoltán igazgató ismerteti a helybeli Tűzoltó Parancsnokság kiküldöttjének f. évi febr. hó 4-én tartott vizsgálatáról felvett jegyzőkönyvet, mely szerint márc. hó 31-ig az épület padlását le kell meszeltetni és a kiállítóterem mindenikében tűzoltási eszközökkel egy-egy sarkot fel kell szerelni. Annak ellenére, hogy már a jegyzőkönyv felvétele alkalmából MÁTTIS evtárs megjegyezte, hogy a kiállító termekben tűzoltó eszközök felszerelése nagyon rosszul fog állani, a kiküldött mégis csak kitartott emellett a követelése mellett. Közli, hogy sehol, egyetlen múzeumban sincsen ez meg, és kéri az elnök elvtársat, hogy valamilyenféleképpen intézze el ezt a kérdést a Tűzoltó Parancsnokságnál.

Elnök elvtárs kijelenti, hogy bár az illető, aki a vizsgálatot tette, olyan ember, aki szigorúan ragaszkodik a paragrafusokhoz, mégis megpróbálja megmagyarázni, hogy a kiállítási termekben ne kívánja a tűzoltófelszerelések felrakását.

Több tárgy nem lévén, az ülés véget ért.

59a.

Jegyzőkönyv, mely felvétellett a múzeum Műemlékvédő Bizottságának Sepsiszentgyörgyön 1953. évi febr. hó 17-én, d.u. 7 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről¹⁰⁶

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökle alatt HARKÓ József, SZÉKELY Zoltán, MÁTTIS János és FADGYAS Anna.

1. SZÉKELY Zoltán igazgató bejelenti, hogy ÁRVAY József, a műemlékvédő bizottság titkára jelenleg hivatalos úton van Bukarestben, és emiatt nem jelenhetett meg a mai ülésen.

Tudomásul szolgál.

2. Jelentést tesz a Műemlékvédő Bizottság munkájáról. Bejelenti, hogy a Minisztertanács mellett működő Kulturális Intézmények Bizottságához felterjesztést intézett a bükszádi vár ügyében, ahol állandóan folyik a kő kitermelése. Közölte, hogy a rajoni néptanács elnöke, KISGYÖRGY Tamás elvtárs már a kitermelés megkezdésekor közbelépett a vár megmentése érdekében, de eredményt nem értünk el. Kérte a Kulturális Intézmények Bizottságát, hogy a vár megvédése érdekében tegye meg a szükséges intézkedéseket. Úgyszintén felterjesztést intézett a Homoródmási-

barlang ügyében is, ahol kb. május folyamán fognak megindulni a kitermelési munkálatok, és kérte, hogy szakértőt küldjenek ki a kitermelés megindításához.¹⁰⁷ Közli, hogy a Rétyi Nyír védett területté nyilvánítása érdekében ugyancsak felterjesztést fog intézni a múzeum Műemlékvédő Bizottsága a Kulturális Intézmények Bizottságához és az Akadémiához.

Tudomásul szolgál.

3. Bejelenti, hogy a Kulturális Intézmények Bizottsága a történelmi és művészeti emlékek fokozottabb védelme érdekében elrendelte, hogy a rajoni Műemlékvédelmi Bizottságok a rajoni néptanácsok segítségével minden faluban egy helyi lakost bízzanak meg a műemlékek gondozásával és védelmével, akikkel a rajoni Műemlékvédelmi Bizottság közölni fogja tennivalóikat és a lakóhelyükön fekvő műemlékeket.

KISGYÖRGY Tamás elnök utasítja az igazgatót, hogy a Műemlékvédő Bizottság ebben az ügyben adjon egy átiratot a rajoni néptanács elnökségéhez, s ennek alapján intézkedni fog a megfelelő személyek kijelölésében.

Több tárgy nem lévén, az ülés véget ért.¹⁰⁸

60.

Jegyzőkönyv, mely felvétel a sepsiszentgyörgyi Tartományi Múzeum munkakollektívájának Sepsiszentgyörgyön 1955. évi febr. hó 3-án d.u. 13 órakor a múzeum irodahelyiségében tartott üléséről¹⁰⁹

Jelen vannak KISGYÖRGY Tamás elnök elnökle alatt MUNTEANU Gyula, HARKÓ József, HERVAY Zoltán, dr. KABAY Gábor, KOVÁCS Sándor, PUSKÁS István, SZÁSZ Imre, SZÉKELY Zoltán, MÁTTIS János és FADGYAS Anna, a munkakollektíva tagjai, továbbá SALAMON Sándor képviselő, a rajoni állandó kultúrbizottság titkára, és TAKÓNE NAGY Magda, a helyi rádió-leadó vezetője.

1. KISGYÖRGY Tamás elnök üdvözlöi a megjelenteket, és ismerteti a mai gyűlés összehívásának okát, melyet a rajoni szesszió ülésén elhangzott hozzászólás tett egyrészt indokolttá, másrészt pedig az, hogy az évi beszámolót a múzeum vezetősége minden évben meg szokta tartani. Ismerteti a gyűlés tárgysorozatát. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

2. SZÉKELY Zoltán igazgató felolvassa a múzeum 1954. évi működéséről és állapotáról szóló jelentését.

A jelentés felolvasása után KISGYÖRGY Tamás elnök elvtárs felhívja a jelenlévőket, hogy tegyék meg hozzászólásaikat. Javasolja, hogy az elvtársak tegyenek fel kérdéseket, hogy azután azok megvitathatók legyenek.

A jelenlévők az elnök elvtárs javaslatát elfogadják.

Kérdésre jelentkeztek: dr. KABAY Gábor, TAKÓNE NAGY Magda, HARKÓ József, KOVÁCS Sándor, SALAMON Sándor, PUSKÁS István.

Dr. KABAY Gábor: 1) Milyen intézkedések történtek a Rétyi Nyír védett területté nyilvánítása érdekében. 2) Hogyan lehetne GYÁRFÁS Jenő *Disznóölés* című képét megszerezni a múzeum számára. 3) Mi történt az Illyefalván előkerült masztodon maradványaival. 4) A szilágysomlyói dák kincs közölve van-e. 5) A DIÓSZEGHY-féle lepkegyűjtemény milyen állapotban van.

TAKÓNE NAGY Magda: 6) Miért hiányzik a jelentésből a bírálólat a kollektíva tagjairól. 7) Miért nem bírálta a jelentés név szerint azokat a kollektívtagokat, akik nem fejtettek ki munkát.

HARKÓ József: 8) Mi tette indokolttá a szilágypéri ásatást.

KOVÁCS Sándor: 9) Milyen feladatokat kell megvalósítani természetrajzi téren az 1955. évben. 10) Milyen próbálja gyarapítani a természetrajzi gyűjteményt a múzeum vezetősége. 11) Kapott-e központi utasítást a múzeum vezetősége a természetrajzi gyűjtemény gyarapítására vonatkozólag. 12) Van-e lehetőség arra, hogy a szakkönyveket használhassák az érdekeltek.

SALAMON Sándor: 13) Mióta nincs nyitva a néprajzi tár a nagyközönség számára. 14) Mi az értéke annak az 51 db. néprajzi tárgynak, melyet az 1954. évben vásároltak meg. 15) Az utóbbi 10 év alatt hány darabbal gyarapodott a néprajzi osztály. 16) Mi az *Emlékkönyv* tartalma és szerzői. 17) Vetődött-e fel a gondolat, hogy GÖDRI Ferencnek bár egy képét megszerezze a múzeum. 18) DIÓSZEGHY-féle lepkegyűjtemény ki van-e állítva, vagy ládákban van. 19) Milyen intézkedések történtek a Rétyi Nyír védett területté nyilvánítása érdekében. 20) Miért írt értekezést a régészeti kutatásokról a jelentésben az igazgató. 21) Valamilyen formában gyűjtötte-e össze a múzeum a helyi Színház dokumentációs anyagát.

PUSKÁS István: 22) A szekrények befejezése van-e biztosítva. 23) Mi a legközelebbi idő a gyűjtemények megnyitására. 24) Milyen intézkedések történtek a műemlékek megvédésére vonatkozólag, ki ügyel fel azokra, és ki foglalkozik e kérdéssel. 25) Mi történik azokkal a tárgyakkal, amelyek nem kerülnek kiállításra. 26) A kollektíva tagjai voltak-e felkérve segítségadásra, vagy csak elvárta volna az igazgatóság a segítségadást.

SZÉKELY Zoltán igazgató a feltett kérdésekre a következőkben válaszol:

Dr. KABAY Gábornak: 1) A Rétyi Nyír nemzeti parkká nyilvánítása érdekében hivatalosan kerestük meg a Román Tudományos Akadémia illetékes ügyosztályát. Legújában azt az ígéretet kaptuk a

napokban itten dolgozó egyik akadémiai tagtól, hogy a nyár folyamán fognak kiszállni helyszíni vizsgálat céljából az Akadémia illetékes tagjai. 2) A múzeum, mint vegyestárgyú múzeum képek vásárlására engedélyt nem kap, de BORDY András szeretne volna megszerezni GYÁRFÁS *Disznóölés* című képét a fiától, és ígért is érte 16 000 lejt, de a tulajdonos semmiképpen sem hajlandó megválni a képtől. A Múzeum kérte, hogy mint letétet helyezze el a múzeumba, de erre sem lehetett rábírní, viszont kisajátítani a fennálló rendelkezések szerint nem lehet. GYÁRFÁS fia azt állítja, hogy azért ragaszkodik a képhez olyan nagyon, mert a képen szereplő egyének a legközelebbi családtagokat ábrázolják. 3) Az Illyefalván előkerült masztodonmaradvány a Kolozsvári Egyetemen van, amiről az egyetem nem hajlandó lemondani. 4) A szilágysomlyói dák kincs tudományos feldolgozása megtörtént, és még az 1951. évben meg is jelent az Akadémia kiadásában. 5) A DIÓSZEGHY-féle lepkegyűjteményt a nyár folyamán is preparálta a múzeum személyzete, de kellene egy szakember, aki teljes hozzáértéssel foglalkozhatná a gyűjteménnyel. A hét folyamán volt itten az Akadémia egyik tagja, aki a gyűjteményel foglalkozott, és kiállításba helyezte, hogy közelebbről fog jönni egy több tagból álló kollektíva az anyag feldolgozása céljából.

TAKÓNÉ NAGY Magda elvtársnőnek: 6) Az elvtársnőnek igazza van, hogy egy egészséges bírálat hiányzik a jelentésből a kollektíva tagjaival kapcsolatban. Egy párat, akik valóban segítségünkre voltak, megemlégtünk a jelentésben, viszont azokat, akik nem segítettek, azért nem említettük meg, mert nem akartunk személyeskedni. Az átrendezés alkalmával egyedül KISGYÖRGY Irén egyetemi hallgatónő volt az, aki heteken keresztül őszinte lemondással segített munkánkban. 7) Személy szerinti bírálat hiábavaló, mert a tanárok annyira el vannak foglalva, hogy képtelenek nekünk is segítségünkre lenni. Név szerint senki meg nem tagadta a munkát, csak mindig hivatkozott nagy elfoglaltságára. Semmi reményünk nincsen, hogy a jövőben is több segítséget fogunk kapni, mert a múzeum semminemű honoráriumot sem tud nyújtani, viszont a túlórákat megfizetik.

HARKÓ József elvtársnak: 8) a szilágypéri ásatásnak nagy jelentősége van, mert eddig egyedül a Sárata-Monteu-i telep volt ismeretes, ahol szakszerű temetőfeltárás is történt a bronzkorból. Szilágypér a második, mely a bronzkor kronológiájára a temető feltárása révén útmutatással szolgált. Ennek az ásatásnak az alapján Erdély bronzkorát újra lehetett értékelni, s az Akadémiához benyújtott dolgozat sok új megállapítást tartalmaz.

KOVÁCS Sándor elvtársnak: 9) A természetrajzi osztályt jegyzőkönyvileg lefektetett tematika alap-

ján át kell rendezni, még abban az esetben is, ha szakembert nem kapunk. 10) Amíg szakember nincs, addig meghatározott gyűjtést nem tudunk csinálni, de ajándékokkal és alkalmi gyűjtésekkel azért mindig gyarapítjuk. 11) Központi utasítás a természetrajzi gyűjtemény gyarapítására vonatkozólag nincsen. 12) A szakkönyveket a múzeum épületében bárki zavartalanul használhatta.

SALAMON Sándor elvtársnak: 13) A néprajzi gyűjtemény 1949 óta van zárva, amikor ROLLER akadémikus kimondotta, hogy csak történeti tár van a múzeumokban. A néprajzi anyag egy részét a feudalizmus keretében fogjuk bemutatni a nagyközönség előtt. 14) Az 1954. évben vásárolt 51 drb. néprajzi tárgy értéke 2350 lej volt. A vásárlásoknál nagy nehézségek merülnek fel, mert ha készpénz nincsen, akkor nem lehet vásárolni, márpedig a Bank nagyon nehezen, csak nagyon indokolt esetben bocsát készpénzt rendelkezésre. 15) Az utóbbi 10 év alatt a néprajzi gyűjtemény 126 db.-bal gyarapodott. 16) Az *Emlékkönyv*et egy kollektíva szerkesztette, szem előtt tartva az utóbbi 10 év történetét. Az előszót KISGYÖRGY Tamás elnök írta, a múzeum 10 évi történetét az igazgató, továbbá régészeti, néprajzi, művészettörténeti, geológiai dolgozatok, CSUTAK Vilmos és BOGÁTS Dénes nekrológja képezi az emlékkönyv tartalmát. A Magyar Autonóm Tartomány múzeumainak szakemberei közreműködésével készült az *Emlékkönyv*. 17) Ami a GÖDRI Ferenctől való képszerzést illeti, GÖDRI egészen 1944-ig lakott a múzeumban, de ez alatt az idő alatt sohasem jutott volna eszébe, hogy a múzeumot bár egyetlen alkotásával megajándékozta volna. A múzeum nagyon sokszor megpróbálta rávenni arra is, hogy az édesapja képét, melyet GYÁRFÁS Jenő festett, engedje át a múzeumnak, mert az édesapja a múzeum építései mint az akkori ig.-választmány elnöke beírta nevét a múzeum történetébe. Mindenesetre most újabban ismét próbálkozni fogunk, s talán most megértőbb lesz a múzeummal szemben. 18) A DIÓSZEGHY-féle lepkegyűjtemény szakszerű dobozokban elhelyezve a felső lakás egyik világos és száraz helyiségében van elraktározva. 19) A Rétyi Nyír nemzeti parkká nyilvánítása érdekében hivatalosan kerestük meg az Akadémia illetékes ügyosztályát. 20) A régészeti kutatásokat azért ismertette részletesen a jelentésben, mert a kollektíva tagjai mindig nagy érdeklődést tanúsítottak a kutatások iránt, s arra gondolt, hogy jó szolgálatot tesz a kollektíva tagjainak, ha kellőképpen tájékoztatja e munkáiról. Egyébként a múzeum történeti jellegű, az ásatások a munkaterv gerincét képezik, s a múzeum a történeti kutatások révén vált ismertté. 21) Nagyon helyes a SALAMON elvtárs megállapítása a színház dokumentációs anyagának összegyűjtésére vonatkozólag. Mi eddig ezzel a kérdéssel nem foglalkoztunk,

mivel A szocializmus építése osztályig még nem érkezünk el, erre az anyagra viszont ottan nagy szükségünk lesz.

PUSKÁS István elvtársnak: 22) A szekrények befejezése biztosítva van, mivel a polcok beállítását febr. hó 3-ra ígérték, melyek csiszolás céljából vannak elvive, így természetesen a számlák ki vannak fizetve. 23) A gyűjtemények megnyitását igen nagy mértékben anyaghiány is akadályozza. Mi mindenesetre azon vagyunk, hogy minden nehézséget leküzdve a lehető legrövidebb időn belül meg tudjuk nyitani. 24) Műemlékvédő bizottság létezik, melyenek tagjai a mindenkorai rajoni néptanácsi elnök és vidéken a néptanácsi titkár. 1953-ban a műemlékek összeírása megtörtént akadémiai vonalon. A múzeum a maga részéről, amit tehet, megtesz a műemlékvédelem ügyben, de fentről semmiféle intézkedés nem jött. A következő hét folyamán a helyi bizottság ülést fog tartani. 25) Azokat a tárgyakat, amelyek kiállításra nem kerülnek, elraktározuk. Az állami levéltár igazgatója kilátásba helyezte, hogy rövid időn belül el fogja vinni a volt Háromszék megyei levéltár anyagát, s ezáltal felszabadulnak olyan helyiségek, melyek alkalmasak lesznek a raktározásra. 26) A kollektívtagokat nem egyszer kértük segítségadásra, amint azt HERVAY és KOVÁCS elvtársak is bizonyítják, de nagy elfoglaltságukra való tekintettel kérésünket kénytelenek voltak megtagadni.

A kérdések megválaszolása után KISGYÖRGY Tamás elnök levérs kijelenti, hogy a jelentés részletes és kimerítő volt, s ismét kéri az elvtársakat, hogy szóljanak hozzá.

Hozzászólásra jelentkeznek: KOVÁCS Sándor, SALAMON Sándor.

a. KOVÁCS Sándor: A Rétyi Nyír flórájával szeretne foglalkozni. Volt is kint a helyszínen egy párszor, és tapasztalatairól levélben értesítette az Akadémiát. Válaszoltak is, hogy foglalkoznak a kérdéssel és két botanikust fognak kiküldeni, akik majd meg fogják állapítani, hogy érdemes-e védett területnek nyilvánítani. A BOLYAI Egyetemnek is írt ebben a kérdésben. Megemlíti, hogy két esztendő óta többször kérte fel a múzeum igazgatósága, hogy adjon segítséget a múzeumnak, de nagy elfoglaltsága miatt midősze kétszer sikerült segítséget adnia. Közli, hogy a fiatal szakembereknek hiányosságai vannak az új átrendezés terén, azért szeretné, ha a múzeum lehetőséget tudna nyújtani arra, hogy meglátogassa a szebeni természetrajzi múzeumot. A múzeum természetrajzi gyűjteményben még sok hiányosság van, így pl. a növénytani részt kellene kiegészíteni és felfrissíteni, aminek a begyűjtésére szívesen vállalkozik, ha a nyár folyamán a múzeum lehetővé tudja tenni, hogy legalább két hétig gyűjtőútra mehessen a múzeum költségén. Kéri, hogy szakköny-

vet adjunk ki, amelyet otthon tanulmányozhasson. Ha szakember jön, akkor adjunk hírt a tanároknak, hogy ezekkel tárgyalhassanak.

b. SALAMON Sándor hozzászólását azzal kezdi, hogy neki nagyon nehéz a helyzete a hozzászólás rendjén, minthogy neki SZÉKELY elvtárrsal és FADGYAS elvtársnővel szemben súlyos személyi ellentétjei vannak. Nyolc év óta áll fenn ez a helyzet, ő várt 8 évig, hogy ezt számonkérje tőlünk. Nyolc év óta először 1954 nyarán jött be a múzeumba. Kijelenti, hogy nem mint magánember, hanem hivatalos minőségben jelent meg. Nem elszigetelt eset, hogy mint állandó kutúrbizottsági tag, foglalkozik a múzeummal. A legutóbbi szesszió ülésén bírálatot tett a múzeumról. KISGYÖRGY Tamás ez alkalommal jegyzeteket csinált a bírálatról.

1) Az értelmiségieknek panaszuk van a könyvállomány használata terén. A könyvtár egyik része lezárt rész, az ún. régi magyar könyvtár, a másik része, a 19–20. sz. anyaga az, amelyet tudományos egyének használni óhajtanak. Feltétlenül szükséges, hogy szakemberek a dokumentációs anyagot használhassák. Ezt az irodában nem lehet csinálni, ottan olyan légkör uralkodik, amely nem alkalmas arra, hogy el lehessen mélyülni egy könyv tanulmányozásában. Feltétlenül szükséges egy akkora szoba, ahol az a néhány ember, aki olvasni akar, elférhessen. A katalógust rendelkezésre kell adni, nem úgy, mint eddig, hogy nem adták rendelkezésre.

2) A paragrafusok ellenére módot kell találni arra, hogy 1-2 könyvet haza lehessen vinni egy meghatározott időre, arra, hogy nyugodtan olvashasson. Minden egyes könyvtárban megvan az a lehetőség, hogy a könyveket megfelelő biztosíték ellenében kiadják. Az illető, akinek könyvet adnak ki, vagy 2-300 lejt, vagy pedig egy igen fontos személyi okmányt helyezzen letétbe arra az időre, amit a páncélszekrényben őrizzen addig a múzeum vezetősége, amíg a könyvet visszakapja. Csak Szentgyörgyön lakó közismert személyek részére kell megtenni ezt a kivételt, hogy így a dokumentációs könyvanyagot használhassák.

3) Az ifjú kádereket foglalkoztatni kell a múzeum keretén belül. Ki kell építeni egy olyan kollektívát, mely állandóan segédkezik. Be kell vonni a város összes értelmiségijét. Fontos a természetrajzi tárral való foglalkozás. Tessék a körülményeket megteremteni arra, hogy az értelmiségieket meg lehessen fizetni, mert ha bármilyen kis munkának az elvégzésére egy munkás segítségét igénybe vesszük, azt meg kell fizetni, ellenben egy értelmiségi dolgozhatik órákon keresztül, s azt mindenki egész természetesnek tartja, hogy az illetőnek semmiféle honoráriumot nem ad. Azt lehet mondani, hogy valósággal divatba jött a szellemi

munkások kizsákmányolása. A múzeum ezt a kérdést könnyen megoldhatná, ha pl. valamelyik nőszülés előtt álló fiatal tanárnak egy szoba konyhás lakást rendelkezésére bocsátana. A kiszállások megoldása céljából kérjen kölcsön kerékpárt a múzeum vezetősége valamelyik egyesülettől, mint pl. az ARLUSTól, így KOVÁCS Sándor részére. Illetékes helyen a múzeum vezetősége intézze el azt, hogy nyáron a tanárok két hónapi szabadságot kapjanak, hogy ebből egyet fordítson a múzeumi munkára, egyet pedig a maga saját céljaira. Minden tanügyi alkalmazott boldog lenne, ha ezt a múzeum elintézné. Bejelenti, hogy ő maga már az elmúlt év nyarán meg is kapta ezt az egy hónapi alkotási szabadságot, amelyet DEÁK elvtárs tett lehetővé számára.

4) Sivár szegénység, hogy a néprajzi osztály az utolsó 10 év alatt csak 126 db. tárggyal gyarapodott. Ez egy olyan szegényes gyarapodás, hogy ennél sokkal gazdagabb még az udvarhelyi múzeum is, amelyet 1950-ben látott. Hat év óta a néprajzi gyűjtemény még nem nyílt meg. Javasolja, hogy az 1955. év végéig legyen beépítve a néprajzi anyag oda, ahová lehetséges.

5) GÖDRI Ferencnek az utóbbi 3 évben festett képei művészi szempontból felbecsülhetetlenek. Az a sok szép természeti szépség, amit a vadászat alkalmával látott, most ezekben a képeiben bontakozik ki. A mostani képeit össze sem lehet hasonlítani az ezelőtt festett képeivel. Idős ember, s ha meghal, az itteni környezetében nem lát biztosítékot arra, hogy a képeit kellőképpen értékelik, s így elkallódik. Leánya és neje távol vannak. Feltétlenül meg kell keresni a módját annak, hogy bár egy képet adjon a múzeumnak.

6) A Rétyi Nyírért továbbra is bombázni kell az Akadémiát, mert ha megvédése érdekében komoly lépések nem történnek, néhány év múlva kipusztul, mert 2 év múlva az éger teljesen el fogja ölni.

7) A Színház vezetőségét hivatalos formában kell megkeresni, hogy a maga történeti dokumentációs anyagából egy példányt bocsásson a múzeum rendelkezésére. Hivatalosan küldjenek egy plakátot mindig a múzeumnak is. Azokról az előadásokról, melyekről fényképek készülnek, egy-egy példányt szintén helyezzenek el a múzeumba, úgyszintén minden olyan fontos megmozdulásukról, ami nem államtitok, így pl. az évadzáró gyűlésekről a jegyzőkönyvnek egy példányát. A helyi rádiót fel kell kérni, hogy minden elhangzott előadásnak a kéziratát helyezze el a múzeumba. A hírszolgálatnál szintén fel kell venni a kapcsolatot, hogy minden plakátból küldjön a múzeumba is. Bejelenti, hogy az állandó bizottság előtt be fog számolni a múzeum munkájáról, és kijelenti, hogy e gyűlésen való személyes részvétele alapján sokkal kedvezőbb képet kapott e munkáról, mint amit egyesektől hallott. Java-

solja, hogy a múzeum e kollektíva ülésekre mindig hívja meg az állandó bizottság egy tagját, mert ez a kapocs a dolgozó tömegekkel való érintkezésre.¹¹⁰

TAKÓNÉ NAGY Magda elvtársnő hozzászólásában kijelenti, hogy a jelentés szakmai részéhez nem tud hozzászólni, de megállapítja, hogy egy olyan képet kapott, amiből nagyon sokat tanult. Nem osztja igazgató felfogását a személyi bírálat kérdésében. Meg kell bírálni azokat az elvtársakat, akik nem adtak segítséget, mert 10 évvel a felszabadulás után az elvtársaknak annál jobban fel kell világosodva lenniük, semhogy személyeskedésnek vegyék az egészséges bírálatot. Kijelenti, hogy SALAMON elvtársnak személyi okok miatt nem lett volna szabad, hogy távol tartsa magát.

MUNTEANU Gyula, a rajoni kultúrosztály főnöke kijelenti, hogy vannak dolgok, amelyeket tisztázni kell. Hogy a kollektíva tagjai komoly segítséget nem adtak, mert az igazgató sem csinálta komoly formában. Ez nemcsak a SZÉKELY elvtárs, hanem az ő hibája is, mert nem tettek eleget a kollektíva bevonására. Ez látszik minden lépésén, még a hozzászólásokon is. SALAMON elvtárs nagyon őszintén, becsületesen szólott hozzá. Komoly segítséget adott ezen az ülésen. Ha ő nem szól hozzá a szesszió ülésen, még most sem jutottunk volna el ideig. Köszöni a segítséget. Nem helyesli azt, hogy SALAMON elvtárs 8 évig távoltartotta magát. SZÉKELY kivette a részét a tudományos munkából, de ez nem jelenti azt, hogy nem követett el hibát. SZÉKELY komolyan veszi a rajoni néptanács munkáját. A könyvtár használatát biztosítani fogja. Tudja, hogy fűtési nehézségek vannak, de biztosítani fogja a tüzelőanyagot. A Rétyi Nyír és a masztodon visszاسzerzése ügyében memóriumot fognak készíteni hivatalosan a Minisztertanácshoz. Arra is meg fogja kapni a lehetőséget, hogy ha szakembert nem fog kapni a múzeum, egy bizonyos időre detasáljanak¹¹¹ más múzeumok szakembereiből. A rajoni kutúrosztály biztosítani fogja azt is, hogy 2-3 szakember gyűjtőkiszállásra mehessen a múzeum érdekében, továbbá, hogy a szebeni természetrajzi múzeumot tanulmányozhassák. A rajoni tanügyi osztállyal el fogja intézni azt is, hogy a tanárok megkapják a nyár folyamán a két hónapi szabadságot. Állami apparátusban dolgozik, tudja azt, hogy a könyvtár használatának a kérdését is meg lehet oldani. Jól tudja azt, hogy minden tanár nagyon el van foglalva, nyugodtan csak otthon tud dolgozni. Ezt a kérdést SZÉKELLYel együtt meg fogják tárgyalni, és megkeresik a lehetőséget arra, hogy komoly ellenérték ellenében a könyveket kiadhassuk. A katalógust mindenkinek rendelkezésére kell bocsátani. A színház dokumentációs anyagának a megszerzését is meg fogják oldani. Ígéri, hogy minden téren a lehető legnagyobb segítséget fogja nyújtani.

SZÉKELY Zoltán igazgató válasza:

1) KOVÁCS Sándor elvtársnak: A múzeum vezetősége örömmel fogadja KOVÁCS elvtársnak az ajánlatát, hogy a Rétyi Nyírral akar foglalkozni, tekintettel arra, hogy a múzeumnak nincs szakembere a természetrajzi gyűjtemény gondozására. Reméli, hogy KOVÁCS elvtárs ezután be fog kapcsolódni a múzeumi munkálatokba, nem úgy, mint az elmúlt évben. Az új káderek hiányosságait nagyon jól ismeri, mert más a tanári foglalkozás, s más a múzeumi. A jó tanár nem biztos, hogy jó muzeológus. Amennyiben a múzeumnak lehetősége lesz, KOVÁCS elvtársat fel fogja használni a természetrajzi kutatásra, s a költségeit fedezni fogja. A fennálló rendelkezések értelmében semmiféle szakkönyv ki nem adható. A múzeum hivatalos órái alatt a könyvtár a kutatók rendelkezésére áll. Amennyiben szakember jön, a múzeum szívesen ad hírt bármelyik elvtársnak, aki érdeklődni akar.

2) SALAMON Sándor elvtársnak: Kár volt, hogy SALAMON elvtárs a számonkéréssel várt 8 évig, s még 8 évig is akar várni, amennyiben valami személyes számonkérése van. Nyolc évvel ezelőtt, ma s nyolc év múlva is bármikor rendelkezésére áll. SALAMON elvtárs bármikor egész nyugodtan jöhetett volna a múzeumba, mert ez egy hivatali helyiség, ahol nem SALAMON Sándor tanár elvtárs jön SZÉKELY Zoltánhoz, hanem SALAMON Sándor tanár elvtárs dr. SZÉKELY Zoltán igazgatóhoz. Érdeköszeütközés közöttük nincsen, mivel a régészet babérjait SALAMON Sándor elvtárs nem tudja elvenni tőle, viszont ő se pályázik irodalmi babérokra, nem ír színdarabot, legfeljebb meséket a gyermekei számára. A múzeum mindenkinek a segítségét örömmel fogadja, s a beszámolója előtt jó lett volna, ha SALAMON elvtárs eljön a múzeumba, s érdeklődik a múzeum munkamenetéről. Megbocsáthatatlan, hogy egy rajoni képviselő, aki a nép bizalmát bírja, ilyen felelőtlenül teygen kijelentéseket egy intézet munkájáról. A múzeumi kollektíva tagjai előtt minden évben egy beszámolót szokott tartani az évi munkáról. SALAMON elvtárs kivételével a jelenlévők a munkakollektíva tagjai, SALAMON elvtárs meghívása, úgy látszik, a kultúr-osztály útján történt, mivel az igazgató tudtával, aki szintén volt képviselő, egyetlen egy képviselőnek sincs joga egy állami intézet működését felülvizsgálni és irányelveket szabni.

MUNTEANU és KISGYÖRGY Tamás elvtárs kijelenti, hogy SALAMON elvtársnak valóban nincs joga az intézet működését ellenőrizni, csak tanácssal szolgálhat.

SZÉKELY igazgató, folytatva a válaszadást, közli, hogy a múzeum könyvtára dokumentációs jellegű, melynek egyik része le van pecsételve CODARCEA miniszterelnökségi kiküldött által, a

másik részt viszont csak dokumentációs célra, külön erre a célra megbízatással rendelkező egyének használhatják. Ami SALAMON elvtársnak az irodában uralkodó légkörre vonatkozó megjegyzését illeti, magyarázatot kér, mivel a felfektetett füzetben a kutatók a legmesszebbmenő megelégedésüket fejezték ki.

SALAMON elvtárs bejelent, hogy LIGETI elvtárs nem kapta kézhez a katalógust.

SZÉKELY igazgató csodálkozását fejezi ki, mivel az akadémiai kutató előtt ma is és a megelőző nap is ott állottak a katalóguscédulák. Viszont nincs egy olyan könyvtár, ahová az olvasót beengednék a könyvtárhelyiségbe, hogy maga kedvére turkáljon a könyvek között. A tudományos könyvtárak – a bukaresti s kolozsvári egyetemi könyvtárak – csak az olvasóteremben, meghatározott könyveket bocsátanak a kutatók rendelkezésére, szakkönyvet senkinek se adnak ki. Olvasótermet a meglévő személyzet mellett nem lehet fenntartani, mert még a múzeum hivatalos tematikájában szereplő természetrajzi tárnak sincs öre, jóllehet, az igazgató a rajon, a tartomány és a minisztérium minden fórumát végigjárta ebben az ügyben. A legszükségesebb állás, a látogatók vezetésére egy ghid állás sincs létesítve. Ezzel a kérdéssel az igazgatóság foglalkozni fog, s utasítást fog kérni a Minisztériumtól. A fiatal erőket a múzeum eddig is megpróbálta bevonni, azonban a tanerőkön múltot, hogy eddig is nem kapcsolódtak be, mivel a múzeum tevékenységüket nem tudta honorálni. Mindenkinek a múzeum rendelkezésére állott, s a jelenben is rendelkezésére áll. Felteszi a kérdést SALAMON elvtársnak, hogy nevezze meg azt, aki az itt uralkodó légkör miatt nem jöhetett a múzeumba. SALAMON elvtárs azt feleli, hogy ő maga. SZÉKELY igazgató azt feleli, hogy bátran jöhetett volna, viszont a múzeum személyzetének a magatartása mindig olyan, amilyent vele szemben tanúsítanak, ez áll SALAMON elvtárs esetében is, amilyen a mosdó, olyan a törülköző. Ami a néprajzi osztály gazdagodását illeti, a múzeum a lehetőségekhez képest mindent elkövetett, azonban pénz vásárlásra csak a múlt évben állott a múzeum rendelkezésére, amelyet teljes összegben néprajzi tárgyak vásárlására fordított a múzeum. Így sikerült megvásárolni egy szép varrottasgyűjteményt Árapatakról, a kifizetés a helybeli banknál azonban olyan nehézségekbe ütközik, hogy személyesen kellett közbenjárnia a pénzüsszeg kuttalásánál. A minisztérium tematikája szerint néprajzi múzeum vidéken nincs, amit SALAMON elvtárs állít Udvarhelyről, az megszünt, s az újonnan rendelkező udvarhelyi múzeum néprajzi gyűjteménnyel nem rendelkezik. A lehetőségek szerint a néprajzi rész a feudalizmusba illeszkedik bele. GÖDRI Ferenc, annak ellenére, hogy éveken keresztül a múzeumi lakást élvezte, sohase

érezte kötelességének, hogy a múzeumnak bár egy képet adományozzon. A Rétyi Nyír érdekében a múzeum mindent meg fog tenni. A színházzal kapcsolatban pedig az a véleménye, hogy SALAMON elvtárs, mivel a színháznál tevékenykedik, győzze meg a színház vezetőségét indítványának fontosságáról a színház szempontjából.

KISGYÖRGY Tamás elnök kijelenti, hogy mindazt, amit ő összefoglalójában mondani akart, már előtte SZÉKELY és MUNTEANU elvtársak elmondták, azért nem bocsájtkozik ismétlésekbe. Bejelenti, hogy a Rétyi Nyír kérdésével állandóan foglalkozott. Ezt a kérdést újból fel lehet vetni. Pár évvel ezelőtt a rajoni mezőgazdasági ügyosztály vagy 7000 darab fiatal csemetét ültetett a talaj megkötése céljából. A községek állandóan irtják a nyírt, amit feltétlenül meg kell akadályozni. Ebben a kérdésben addig kell ostromolni az Akadémiát, amíg a kérdést megoldja. Sajnos, 1940–44. között a Nyír tavainak egy részét lecsapolták, ami szintén igen nagyban hozzájárul a gyönyörű és rendkívüli természeti szépség megsemmisüléséhez.

SALAMON elvtársnak arra a kijelentésére, hogy ő is haragszik rá, azt feleli, hogy ő munkás, proletár származású ember, akinek a baráti köre is ezekből tevődik össze, de ennek ellenére, ha összetalálkozik HARKÓ elvtárral, mindjárt megállnak beszélgetni, és azonnal a múzeum kerül szóba. Még eddig olyan alkalom, hogy közös munkakörben dolgozhattak volna, nem volt, s így nem is lehetett alkalom egy szorosabb kapcsolat kialakulására. Tudomása van arról, hogy annakidején a múzeumi könyvtár könyveit önkényesen adta ki, s miután eltávozott, bizony nagy nehézséggel lehetett azokat összeadni. A könyvkölcsönzéssel kapcsolatosan véleménye az, hogy ha egy könyv unikum, azt semmiképpen sem lehet kiadni. A jogi helyzet azt nem engedi meg, hogy valakinek egy fontos okmányát vissza lehessen tartani, s különben sem érünk semmit semmiféle biztosítékkal, ha egy könyv elvesz.

Elnök elvtárs a következő határozati javaslatot teszi:

1) Emlékiratot szerkeszteni a Rétyi Nyír védett területté nyilvánítása érdekében, megindokolva abban, hogy ez egy futóhomok terület, melyet a tavak lecsapolása s a nyír irtása miatt komoly veszély fenyeget. Az emlékiratot szakemberek kollektívája készítse el 2 héten belül.

2) A természetrajzi és néprajzi tár gyarapítása érdekében a múzeum igazgatósága keresse meg a kapcsolatot a fiatal káderekkel, és ezen elvtársak részére tegye meg azt az ígéretet, hogy a nyár folyamán 1 havi szabadság lesz igényelve a természetrajzi és néprajzi gyűjtésre. Ebben az előnyben azok az elvtársak részesülnek, akik bekapcsolódnak már előzőleg a munkába. A kiszállási

költségeket a rajoni kultúrosztály biztosítja. A tanároknak 1 hónapon belül való összehívásáért felel MÁTTIS elvtárs, az anyagiakért pedig felel MUNTEANU Gyula elvtárs, a rajoni kultúrosztály főnöke.

3) Ha Bukarestből vagy más tudományos intézettől szakemberek jönnek, az érdeklődő tanárok legyenek meghíva. Felel FADGYAS Anna elvtársnő.

4) A múzeum igazgatósága találjon lehetőséget egy külön helyiség biztosítására azok részére, akik olvasni akarnak. Menjen felterjesztés a Minisztériumba, hogy azok az elvtársak, akik tudományos munkával foglalkoznak, kapják meg a szükséges szakkönyveket, hogy a város területén hazavihessék meghatározott időre.

5) A múzeum igazgatósága keresse meg az összes szervezetet a dokumentációs anyag begyűjtése céljából. Egy állandó jellegű bizottság megalakítását javasolja, melynek tagjai: ÁRVAY József, MUNTEANU Gyula, SALAMON Sándor, BOKOR Lívia, KABAY Gábor, SZÁSZ Imre, CSEREY Zoltán és HERVAY Zoltán. E bizottságnak egy héten belül való összehívásáért felel SZÉKELY Zoltán igazgató.

6) A múzeumi munkakollektíva évi beszámoló üléseire meghívandók a rajoni és városi állandó kultúrbizottságok elnökei.

MUNTEANU Gyula elvtárs javasolja, hogy az összes tanítókhoz felhívást kell intézni a népi hagyományok összegyűjtése érdekében.

KISGYÖRGY Tamás elnök javasolja, hogy HARKÓ József mint néprajzos foglakozzék e kérdéssel, s 2 héten belül szervezzen meg egy kollektívát.

A javaslatokat az ülésen jelenlévők egyhangúlag elfogadják.

HARKÓ József elvtárs kijelenti, hogy ő a maga részéről szívesen vállalja a néprajzi téren való segítség megadását, de az ő személyével kapcsolatban DEÁK elvtársnak kifogásai lesznek, s ezért kéri, hogy valaki mást jelöljenek ki helyette.

KISGYÖRGY Tamás és MUNTEANU Gyula elvtársak kijelentik, hogy ezt a kérdést ők DEÁK elvtárral el fogják intézni.

KISGYÖRGY Tamás elnök elvtárs megállapítja, hogy a mai gyűlés lehetővé tette azt, hogy a nehézségek megoldódjanak. A szakemberek adják meg a segítséget azzal, hogy bekapcsolódnak a munkába. A prolik voltak azok, akik a múzeum megtartását lehetővé tették. A tudományos munka elvégzésére azonban szakemberek kellene, mert ők ezt nem tanulták, s ezért ebben a munkában nem is segítenek. SALAMON elvtárs revízió alá veszi a konkrét véleményét most, hogy a jelentést meghallgatta. Megnézve egy évnél a munkáját, megállapíthatjuk, hogy a múzeum kihasználta a lehetőségeket minden téren, s elmondhatjuk, hogy a mi múzeumunk első helyen áll. Hozzájárultunk a történet-

tudomány fejlesztéséhez, s nem hanyagolhatjuk el a néprajzi kérdést sem, annak ellenére, hogy szakemberünk nincsen. A szocializmus építése meg fogja találni a módját a szakemberek beállítására is, azonban az ország újjáépítése ezt eddig még nem engedte meg.¹¹²

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

Jegyzet

1. SzNM 729/1944, áthúzva a 729, főlé az 1 (új 1944. évi iktatást kezdene). Az iktatása szept. 20-ai, de a beérkezési bélyegző szerint 18-án veték át a várostól kért és kiállított román hivatalos levelet, amelyet a román prefektus nevében is ellenjegyeznek, igazolva vele, hogy a Múzeum a román állam patrimoniumába került. Tilos látogatni, tárgyait elvinni. A látogatást majd a Nevelés- és Művelődésügyi Minisztérium dönti el. FADGYAS gondnoknak megértesítő, idegenekkel szemben adott irat. SIBIANUt a háború előtti román vezetéstől ismerhet FADGYAS Anna.

2. A nov. 13-ig történekről I. SZABÉDI László ügyvezető-igazgató-ór adatait, melyekkel az 1947. márc. 25-i ig.-választmányi gyűlésen tett, az 1944-47-es összefoglaló jelentését készítette elő. A sokáig almegegyfőnök (subprefect) ügyvéd GYÁRFÁS Albert is kulcsember az első években a háború után, mint a megyei NDA (ODA, Országos Demokrata Arcvonal)-vezetés tagja, de az ő támogatóitjaként kerül a múzeum élére a jó baloldali kapcsolatokkal rendelkező (régii MADOSZosok, de pl. POGÁCEANU Lóráncz megyei főispán) LŐRINCZ Albert is, aki szintén ügyvéd. GYÁRFÁS a kommunista államosításig marad alelnöke az alapszabályok szerinti múzeumi belső felügyeleti és ügyvivő testületeknek (igazgató-választmány, ügyvezető-tanács), azok felosztásáig. KISGYÖRGY Tamás másrészt több, mint kulcsember. A bölöni születésű, a 2. bécsi döntéskor Brassóból menekült és utána Sepsiszentgyörgyön megbecsült műhelyet fenntartó asztalosmestert (pl. ő végzi az ún. ONCSA-telep ekkor épülő lakásainak asztalosmunkáit) volt illegális kommuniszként különböző városi és megyei vezető szerepekben töltte be. A rendkívül tisztességes, nagyon erős közösségi elkötelezettségű, a magyar érdekekre érzékeny KISGYÖRGY 1945. nyári megalakulásától egészen 1955-ig, azony végleges elenyésztéséig elnöke a múzeum belső felügyeleti és ügyvivő testületének (tehát az alapszabály szerinti utód-testületeinek is), politikai határain és hozzáállásának köszönhetően ő védheti és védi is meg az intézményt az évtized nagy válságpillanataiban.

3. Az 1944. nov. 13.–1945. júl. 14. időszakban történet részletes SzNM-kronológiája a *Kiszállások, gyűjtések stb. 1945. év III. hó 1.–c.*, FADGYAS Anna vezette munkanapló, illetve a fennmaradt ekkori, iktatott irattári anyag alapján a következő: 1944. okt. 1. ONU Demeterné FODOR Jolánnak kölcsönzik BALASSA volt főzőkályháját. Nov. 3. A telefonközpont vízsi el 2 készüléküket. Nov. 17-re hivatkozott 23-i kérés a városhoz: a csendőrség elvitte a tűzifájukat (FADGYAS mint titkár, múzeumi tiszt fr alá), dec. 1-jén 80%-ban visszakarják (KISGYÖRGY mint polgármester engedélyezi, rendőrfőnök magyarul utalja ki nov. 29-én), dec. 7-én kölcsönadnak belőle a Székely MIKÓ-Kollégiumnak (évek múlva ennek a kölcsönnek a visszafizetése menti meg a múzeumot). Dec. 20. Polgármester tanácsülés alapján engedélyezi ingyenes áram- és vízszolgáltatásukat, ill. 1944-es költségvetésükben 1000 pengő segélyből (addigi költségeikre kérte FADGYAS Anna dec. 11-én) felvételt (jan 26-án kiderül, csak a segéllyel fedezik, ingyenességet nem biztosíthatnak a továbbiakra). Dec. 20. A megyei tanfelügyelőségtől is partfogást kér, itt írja, hogy károsodás állig van, mert a volt román hatóság vezetője kérésére legmesszebbmenő védelemben részesítette a múzeumot. Szept. 1. óta vízszent nem kaptak fizetést. Szeptember-októberi költségeikre FODOR József kölcsönzött, a városhoz folyamodtak azóta. 1945. jan. 5. Felvette a 3000 P. 1944-es megyei segély harmadát. Házadópapírokra tölt ki: HERPELI és GÖDRDI voltak a múzeumúri lakások lakói, ők elmenekültek. Márc. 1. LŐRINCZ Albert szolgálatba lép, még aznap kezd beköltözni az igazgatói lakásba. Márc. 5. Telefonsz. SzNM 9-1945. márc. LŐRINCZ a vármegye főispánjához: kéri megállapítást, hogy Háromszék népe addig is eszközölte a SzNM irányítását és ellátását, amíg Csík, Udvarhely is újra bekapcsolódhat. Cáfolja az

1924-es rendezés alapján tanfelügyelőség vagy más hatóság beavatkozási jogát: a tanfelügyelőség átiratát ezért nem is válaszolhatja meg (FADGYAS segítségére nyomán a tanfelügyelőség jelentést kért be tőlük). A 2. bécsi döntés előtt a román hatóság nem adoztatta meg a múzeumot, ezt a magyar hatóság vezette be. Kéri a lakásadómentességet. Aznap teszi le DEMETER megyefőnök előtt az igazgatói fogadalmat is (6-án FADGYAS Anna már ölelte teheti le). Márc. 6. Beadvány a megyefőnökséghez a személyzet fogadalmatételére, ill. a jogi személyiség elismertetésére. Márc. 9. Segélyt kér a megyétől, míg a más két megye is beszáll, és rendezik ügyüket. Márc. 10. A megyefőnökséghez beadvány anyagi segítségért. Márc. 12. GYÁRFÁS megyefőnöként 200 000 pengő segélyt ad márc. 31-ig való költségvetésre. Márc. 12. FADGYAS GÁLL Lajos emléktárgyakat ment be. Márc. 18. G. VLÁDESCU RÁCOASA nemzetiségi miniszter a Szövetségi Ellenőrző Bizottság Háromszék megyei Szovjet Katonai Parancsnokával (SZAJEV őrnagy, ő másodsor jön már, először leningrádi tudósokkal és filmekkel járt itt febr. 11-én) megtekinti a múzeumot, nagyon elégedett. Márc. 19. könyveket vásárol a múzeumnak. Márc. 21. LŐRINCZ kérése a megyefőnökséghez, az alkalmazottak fizetését rendezni (a már megkapott 200 000 P. segély kiegészítését kéri, hogy bár 2 évre biztosítsa a működést; betereszti a munkatervet). Leszögezi ugyanakkor: a fizetések segély, nem közalkalmazotti fizetés volt. Kellene szakember, bár egy asztalos még, tehát újabb segély kell. Márc. 21. 302 551 pengő újabb segély a megyétől. Márc. 22. DEMETER Gy. megyefőnök, GYÁRFÁS alispán, Háromszék vármegye megyefőnökség véghatározata (6014-1945): a NDA Tanácsa márc. 14-én döntött (korrigálva egyben egy márc. 7-i határozatát), elismerte az alapítványi jellegét, és a jogi személyiséget, felügyeletét és támogatását a vármegyére bízta, míg Csík és Udvarhely beszáll; a megyefőnökség csak a NDA-t meghallgatásával küldhet képviselőt is a Múzeum ig.-választmányába, az egybehívással LŐRINCZet bízzák meg (a megyefőnökség a rendezésg ideiglenes felügyeleti szerv, vö. 20/1945). Márc. 24. A sepsiszentgyörgyi törvényszék 1/1945 sz. a. a jogi személyleg jegyzékebe bevezeti a Múzeumot. A megyefőnökséghez megkeresés a megye műfelméneinek védelméért. Ugyanoda a tanalapi ingatlanok állapotáról. Kertfészejtésért ugyanoda (márc. 30-i jóváhagyással hozzákendeznek). Márc. 26. Csengeti szerelnek a kaputól. Márc. 27. Áccsal kisebb javítás. Március során még lakatos javít zárat. Márc. 28–30. Megnézik Zabolán, mi maradt múzeális anyag a kastélyban (ebben a hónapban FADGYAS már Régi Magyar Könyvt gyűjt be). Márc. 31. LŐRINCZ megküldi a JÓZSA Béla Athenaeumnak az átrendezési munkatervet, valamint a megyefőnökséggel történt levelezést, ugyanezt a MNSZ-nek Brassóba. Ez kapcsolatfelvételi célú, egyben tanácskérés és közvetítőkérés a felszabadítás utáni sajtó példányait megküldetni, ugyanakkor (Kolozsvárról) a ládák sorsa iránt érdeklődés (utolsó hely, melyről tudnak: Bástyá u.). Itt fogalmaz meg LŐRINCZ a legfontosabban a menekítés-ügy egyik igazságát: „igen tévesen, sőt bűnösen a Vörös Hadsereg durvaságát a múzeumi kincsek megkímélésére igen nagykn, az erejét pedig ahhoz, hogy Tolna megyéig elérjen, igen kicsinek találták”. Ápr. 3. Rendkívüli segélyt kér az alkalmazottaknak a megyefőnökségtől. KISGYÖRGY megyefőnök és GYÁRFÁS alispán a NDA Tanács márc 21-i határozatát végrehajtvá összehívja a SzNM kialakítandó ig.-választmányát, ill. márc. 31-től a múzeumi javadalmozást a múzeum belső autonóm ügyének tekinti (7833-1945/Prefectura jud. Trei Scaune – Háromszék vármegye megyefőnöksége véghatározata). Ápr. 5. ROSKÁt kéri Kolozsváron, segítsen két (három)-nyelvű feliratok fordításában (ROSKA ápr. 24-i válaszában nem vállalja: az intézete-tára könyvtárát elmenekítették). Ápr. 7–20. Zabolai csomagolás. Fagyas 9 székérel beszállítja a zabolai mentendőt (MÁRKOS Géza néppőr kíséri). Ápr. 21. Jelentés a megyefőnökségnek a zabolai helyzetről. FADGYAS 1809-es csehlévelet ment be. A gyümölcsfákat nyesik. Ápr. 24. LŐRINCZ a megyefőnökségnek műemlékvédelmi listát ad, és rendelkezést kér a védelemre (listát még Tordára is ad, kéri a többi vármegye felé is a közvetítést). Május 8. Jelentés a néppörségnek, pár deszkát-léceket lopott valaki a kertből. Május 12–13. Pengő-lej átváltás elintézés. Május 14-től kommunista párti megbízásra a Szövetkezet alapszabályait fordítja magyarra. Május 22. a kihatást vízvezetékét javítják. Május 23. a MIKES-anyag leltárát készítik. Május 24. A pénzkészlet nyilvántartása: 120 kg szegyet szervez. Május 25. Vízvezeték-ügy, LŐRINCZnek KP-sajtóügyi tárgyalás, ügyvédi kamarai kérdőív, fordítás, vármegyével tárgyalás, Népi Sport Egyesület gyűlése. Május 26. Megyei halálszártságnak ügyintézés, MNSZ-gyűlés, román-magyar feliratok a régiségtárban. Május 27.

Szeg behozatala Zaboláról. Május 28. Feliratok a régiségtárba, orosz katonai parancsnok és városi polgármester megtekintik a bementett anyagot, HERPEI-jelentés másolása, Népi Sport Egyesület-gyűlés. Május 29. HERPEI-jelentés megküldése a megyefőnökségnek, tárgyalás FÜREDI és ANTALFFY testvérekkel, MIKES-ügyben beadvány a polgármesterhez. Jún. 1. Kerítés, MIKES-ügy. Jún. 4. Lakásügyben átirat. Jún. 5. Kaszálás, stb. KP-hez két beadvány, tárgyalás főispánnal, GÁL-könyvek leltára (zsidó vagyon). Jún. 6. Román nyelvű beadvány. Jún. 7. Földművelésügyi miniszter látogatása, tárgyalás KP-vel és főispánnal, kerti munka. Jún. 8. sajtóbizottsági ülés, megyefőnökséggel VISKI-féle kép ügyében, munka a könyvtári cédulakatalóguson. Jún. 9. Előző napi munkák, KÖMÍVESnek a *Népi Egység*hez átadják a HERPEI-jelentést. Jún. 11. Megyeházi gyűlés, könyvtári cédulakatalóguson munka. Jún. 12. KP-gyűlés, cédulákat, ARLUS-alapszabály fordítása, halásztársasági gyűlés. Jún. 15. Kétnyelvű feliratok, ZENTAIhoz átirat. Jún. 16. Román átirat a prefektúrához MIKES-ügyben, a MIKES-féle képek leltározása. Jún. 18. Magyar-román feliratok, hogy oroszra fordíthatassák. Jún. 19. SZÉKELYnek átirat, alispánnal tárgyalás. Jún. 2. Javítások. Jún. 21. megyefőnökséggel (megyefőnök és al-) CASBI-ügyben, Zabolától vilanymotrot vásárolnának, régiségtári feliratok, 22: CASBI-rendeletek összeszedése, dr. ZENTAI megtekintti LŐRINCZ írópépet, generátorbeszerzés Zabolának (villamosítás végett?), mindezit „PILA testvér kizárásával, aki az ő megállapítása szerint is paralitikus és közveszélyes, s így minden a fondát, a kastélyt s a községet illető közmunkákból ki kell rekeszteni”), LŐRINCZ elutazása Székelyudvarhelyre. Jún. 23. Három székér szemét elszállítják. Jún. 24–25. Ünnepp. Jún. 26.–júl. 4. cédulakatalógus, LŐRINCZ hazér udvarhelyi és csiki kiszállásáról. Júl. 5. Beadvány a megyefőnökségnek. Júl. 9. Tárgyalás tanalapi ügyben a főispánnal. Júl. 10. Ugyanabban az ügyben a plébánossal, tárgyalás fényképpszel. Júl. 11–14. A 15-i gyűlés előkészítése. (Júl. 5. MNSZ 320-1945, BALOGH Edgár írja alá: a MNSZ rendezni kívánja őket. A fejleményekről röviden: Júl 19. SzNM 78-1945: KISGYÖRGY előnői aláírásával visszautasítják a próbálkozást. Júl. 23. Szabadság: HOLLÓ Ernő cikke, a MNSZ nehezen eldönthető, hogy jogosan lépett-e, az ügy mindenesetre felelős kezelést kér. HOLLÓ SZÉKELYT említi múzeumörként LÁSZLÓ, CSUTAK, HERPEI mellett, hogy szintén a MIKÓ delegálta, tehát ő állhat a háttérben. Aug 1. *Népi Egység*: a MNSZ Országos Végrehajtó Bizottsága háromtagú direktóriumba SÁNDOR Gábort, BŐZÓDIT, FADGYAST javasolja. Aug. 10. *Népi Egység*: kifejti, hogy alapszabály ide vagy oda, a MNSZ Közművelődési Bizottsága a romániai magyarság minden kulturális megmozdulásának legfőbb szerve. A SzNM magyar közkincs, sorsa nemcsak a 3 megyét, de az egész magyarságot érdekli. A rá vonatkozó határozatok tehát csak az egész romániai magyarság nevében, és így a MNSZ szervei útján hozhatók. Okt. 19. SZABÉDI tudomást veszi, hogy megváltották, de hogy ez csak egy évre szól, bizalmatlanságnak tekint. Ő nem ideiglenesnek gondolta, de akkor már csak ennyi időre vállalja: legyen idejük mást keresni, azért írja.

4. A gyűlést előző napra hívták össze, meg is jelent GYÁRFÁS, GÁSPÁR, SCHULLER, SZÉKELY és FADGYAS, de LÁSZLÓ Gyula és BALOGH Edgár autója Vargyas közelében elakadt, a megye kellett autóját küldje utánuk, ezért a gyűlést KISGYÖRGY kérésére egy nappal elhalasztották.

5. A TELEKI Pál Tudományos Intézet nevét 1945-től a főleg SZEKÉFŰ-tanítvány mérvadó vezetői Duna-völgyi Intézetre akarták cserélni, BIBÓ István kitaratásának köszönhetően lett csak a név Kelet-Európai Intézet. LÁSZLÓ Gyulának elképzelése tehát a TELEKI Intézet része Erdélyi Tudományos Intézet háború végi elképzelésére alapul: Székelyföld kutatása az ETI, illetve annak keretintézménye által, amiben a SzNM csak helyi bázis, Kolozsvár-Budapest eszköze. SZABÉDI ennek a megvalósítására-biztosítására szemelik ki, baloldali kolozsváriként, ezért mondatják le párt-alapon LŐRINCZ Albertet. BALASSA a SzNM múzeumfő volt. MOZSOLICS a kolozsvári egyetem („Erdélyi Nemzeti Múzeum” Érem- és Régiségtár) régésze, KOVÁCS Ágnes SZENTIMREI Judit testvére, akit már VISKI Károly is leküldött gyakorlatra a múzeumba. A konzervatív reformer fiatal értelmiségi (ugyancsak főleg SZEKÉFŰ hatása alatt álló) *Hitel* köréhez tartozó BŐZÓDI György később is próbál a SzNM könyvtárban-leveletárban elhelyezkedni. BALOGH Ernő régebbi kapcsolat, CSUTAK idejéből, most természetesen ő is Kolozsvárat képviseli. Jellemző, hogy a tervezetben szó sincs a múzeum költ-

ségvetéséről: az ejtőnyomás kutatók csak használni akarják az „elfektetett gyűjteményeket”, azok fenntartásába már nem kívánnak beszállni (illetőleg nem az ő problémájuk központi költségvetésből való támogatás lehetősége).

6. **1. melléklet:** KISGYÖRGY Tamás testvérem, a SzNM ig.-választmányja elnökének, Sepsiszentgyörgy. Testvérem, székelyföldi munkautam közben a mai napon tárgyaltam BALOGH Edgár és dr. LÁSZLÓ Gyula testvérekkel. A SzNM jövőbeni életére vonatkozó elvárásainkkal azonosítom magam. Csupán anyyi észrevételtem lenne, hogy az általuk j a v a l l a n d ó Dr. SZABÉDI László ügyvezető igazgató múzeum-őr, akit személyesen ismerek, nem lesz elég erős kezű ember Múzeumunk megvédésére. Amit BALOGH Edgár és dr. LÁSZLÓ Gyula ajánlanak, kérlek, fogadjátok el. Én már jóval ezelőtt, zárt borítékban levelet íratattam le a Múzeumban, melyet FADGYAS Anna írt, s amely holnap az Ügyv.-Tanács ülésén felnyitandó. Azonnali felmentésemet kérem lakásomban hagyásom mellett okt. hó végéig. Addig kizárólag ügyészi teendők látok majd el, hogy a Múzeum ig.-választmányja és költségvetése elismertessék a bírói hatóságok és a miniszteri felügyelőségek előtt. Az ügyvezetéssel kérem a mai naptól kezdve Dr. SZÉKELY Zoltánt megbízni. A költségvetési tervezetet tárgyaljátok meg. A tervezetben remélt, illetve előirányzott bevételi összeget évi 12 millió lejre kell redukálni: Csík és Udvarhely 3-3 millió, Háromszék 6 millió lejre járul hozzá. A költségvetési tervezet FADGYAS Anna adja át megtekintésre Dr. LÁSZLÓ Gyulának. Én a jövő héten, szerdán vagy csütörtökön érkezem. A jövő ig.-választmányi gyűlést szabályszerűen összehívtam 1945. szept. hó 8-án d.u. 4 órára. A fentiekhez hozzájárulok: Dr. BÁNYAI János s.k., alelnök. **2. melléklet:** A SzNM-nak, Sepsiszentgyörgy. Erőmhöz és tehetségemhez képest a SzNM-mal mint a székely nép feltűve őrizendő nagy kincsével szembeni kötelezettségeimet meggyőződésem szerint teljesítem. A SzNM-ban mindeztől népi megbízás alapján tartott munkaterületeimről eltávolozom. A Múzeummal szemben a mai napig engemet megillető munkabéren túlmenően semminemű igényem fenn nem áll. Kérem a székely vármegyék népét képviselő ig.-választmányt, járuljon hozzá azonnali felmentésemhez, s a munkahelyem betöltésénél gondoljon arra, hogy gyermekeink, unokáink és a jövő népi generáció szemei e pillanatban a SzNM ig.-választmányára tekintenek. Kelt: e zárt levél felnyitásakor. Szabadságot a székelyeknek! Szabadságot minden népnek! Dr LŐRINCZ Albert s.k.

7. LŐRINCZ lemondattása, már itt látszik, a helyiektől indult, vö. NAGY Imre felszólalását a júl. 15-i gyűlésen. Legalábbis egyeztetett LÁSZLÓ Gyulával, de elképzelhető, hogy ok kérték fel a teljesen illegitim közbelépésre. Ezzel persze annak a korábbi kolozsvári elképzelésnek nyílt mindenképpen tér, amelytől HERPEI 1944. augusztusban kétségbeesett. Az már a sors iróniája, hogy a Múzeumot a „mentő megoldás” hátulütőjétől elmentette meg, hogy a kolozsvári elit légvárakból álmódott hatalmi politikát.

8. SÁNDOR Gábor ekkor még 25 éves sem volt, kevésbé később Hétfaluba került tanítani, majd fiatalon elhunyt tüdőbajban. SZABÓ T. Attila köréhez tartozó ígéretes nyelvész-néprajzos volt. A kolozsvári elképzelés szakmai komolyságához nem fér kétség.

9. GYÁRFÁS tehát továbbra is támogatta LŐRINCZET. A központi költségvetés elutasítása elvi kérdés (a támogatást korábban is államszegélyként kapták), persze ez kapóra jöhetett a kolozsváriaknak.

10. Ismét a kolozsvári elgondolás lényege: helyi múzeum. HERPEI SzNM-a azonban 1942 óta országos közgyűjtemény volt (ellentétben a kolozsvári „Erdélyi Nemzeti Múzeum” zavaros-bonyolult jogállású gyűjteménycsoporttal).

11. Ez természetesen csúztatás, 1924-től CSUTAK Vilmos az érvényes román törvények értelmében lehetett igazgató, sőt, tervezett igazgatói állás létesítését már korábban is csak az első világháború akadályozta meg.

12. Itt mutatkozik meg az a kivételesen szerencsés konstelláció, amelyben, a háttérben kolozsvári érdekekkel is ugyan, de egy a székelyföldi múzeumi ügyek elkötelezett, nagyon tiszta ember próbálhatja rendezni a problémákat. LÁSZLÓ, ellentétben a köldöknevező kolozsvári „kolozsváriakkal” pontosan ismeri és számon tartja a SzNM tényleges múltját és problémáit: ezáltal arról van szó, hogy HERPEI ugyancsak egy hasonló áthidaló megoldással lehetett SzNM-igazgató 1938-ban, úgy, hogy előzőleg a MIKÓ-Kollégium leltárításának választották.

13. Ez viszont csúsztatás: a Múzeumnak megvolt a kellő saját szakmai súlya és múltja a bucaresti szakmai és politikai vezetés szemében ahhoz, hogy megvédje magát, ebben nem szorult az MNSZ-re. A „kolozsváriak” ismét magukból indulnak ki: épp a kolozsvári múzeumügynek nem volt ilyen háta saját, városabeli román riválisaival szemben.
14. A kolozsvári tervezetek ekkori erkölcsi tisztaságához sem férhet, mint látható, kétség, gondot egyrészt politikailag naiv elemei jelentenek (ezt BALOGH Edgárról más ügyekben is el szokás mondani), másrészt a kolozsvári adott nézőpont, a valósággal makacsul kevésbé számoló szakmai konszenzus. Utóbbi a székelyföldi–budapesti LÁSZLÓ személye ellenőrző ezáltal.
15. Fontos elejtett megjegyzés: a *Magyar Népi Szívzettség* kisebbségi statútuma az 1938-ban, a román királyi diktatúra idején létrejött *Magyar Népszövetség* statútumára épít. Az itt már mellékes, hogy MIKÓ Imre is, TUSA Gábor is HERPEI segítoje volt a sepsiszentgyörgyi intézet-alapítási-fejlesztési törekvésekben.
16. Látható, LÁSZLÓ valóban a (jó) mediátor. A krízis közvetlen kiváltója most válik egyértelművé: ez egy GYÁRFÁS kontra (fejükre főnököt valóban megmentőnek, de korántsem elfogadható szakmai fölöttesnek kapott) múzeumörök konfliktus.
17. Célrányos csúsztatás: a szakmai felügyeleti szerv (mint a budapesti Kögyűjtemények Országos Főfelügyelősége, de román megfelelője hasonlóképp) nem szólhatott bele kinevezéseikbe. A kinevezéseket a HERPEI intézetét pótló koncepció jegyében a Magyar Nemzeti Múzeum (az országos jelentőségű kögyűjtemények autonóm szervezete) alkalmazottaiként kapták 1941–44-ben a SzNM államilag fizetett munkatársai is, de ezt a saját ig.-választmány bármikor elutasíthatta volna. Állami kezelés alá vonását a vonatkozó magyar törvény is megengedett ugyan, de csak nagyon szélső esetekben (pl. a gyűjtemények pusztulásával fenyegető rossz kezelés).
18. Amint megelőző adatokból is gyanítható volt, valójában SZÉKELY Zoltán lehetett tehát a fő ellent.
19. Megjegyzés az ügyv.-tanácsi jegyzőkönyv végén: lásd az Irattárban.
20. A jegyzőkönyvet SZÉKELY Zoltán vezeti.
21. Jellemző módon, a MNSZ ugyan magának vindikálja a múzeum irányítását, de a segítségül „küldött” MOZSOLICS útiköltéséget végül nem fizeti ki, sőt, KURKÓ megrója őket, amiért térítették.
22. A 31. láda üvegtáblákat tartalmazott. Az elszállított 52 láda jegyzékét I. HERPEI János, **A SzNM igazgatói jelentései, 1939–44**, jelen kötet.
23. A jegyzőkönyvet ÁRVAY József vezeti.
24. BOGÁTS már dec. 15-én örömmel jelentette az ithon maradt ládák felbontása után: a levéltár nagyjából megmaradt! (SzNM 215-1945). SZÉKELY ekkor találta meg a főitri *Honvédelem* kétvert oroszlanjait is, a volt rendőrség, a polgári leánygimnázium (Főtér 9. sz.) telkén (SzNM 208-1945, csatolva a 207-hez).
25. Vállalatok saját dolgozói élelemmel ellátó szervezet. (VINCZE Gábor, **A romániai magyar kisebbség történeti kronológiája, 1944–1953**. Budapest–Szeged, 1994, 24).
26. KÖNTZEI régi természetrajz kapcsolat, a múzeum két világháború közötti székelyföldi kutatóútjainak egyik fő szervezője. Vö. KOCS Irén, **Zoológus munkatársak levelezése a Székely Nemzeti Múzeummal, 1928–1932**, 87–126, a jelen **Emlékkönyv** 2. kötetében.
27. CASBI. A háttérét I. VINCZE Gábor **Illúziók és csalódások** kötetében (Státus, Csíkszereda, 1999).
28. **A vándor székely emléke**. A kéziratból ÁRVAY József közöl (**Az új mundur, Előre**, 1968. 07. 07., 3–4), majd SZÉKELY Zoltán LÉNÁRT Annával (**BALYKÓ Elek tündéres utazásai**, *Acta Siculica*, 1997/2, 97–112).
29. Itt válik jobban érthetővé, miért nem lehet a menekített anyagok kérdését annyival elintézni, hogy HERPEI nem követett el hivatali mulasztást, és – való igaz – erkölcsileg szándékaiban is tiszta.
30. DOBAY kovászni szárazasú volt, a 30-as években az is felmerült, hogy a múzeum természetrajzosa lesz, de végül nem települt át Dicsőszentmártonból. Tojásgyűjteménye jelentős, később a nagyváradi múzeumba került.
31. Fontos pillanat, a második világháború után most indul újra látványosan, mindenekelőtt SZÉKELYnek köszönhetően a múzeum tudományos működése. Ásatások, a román szakmai életbe való sikeres bekapcsolódás, a gyűjtőterület és kutatási jog tisztázása, ismeretterjesztés. A MOLNÁR Istvánnal, a székelykeresztúri múzeumalapítóval most kialakuló kapcsolat is valóban gyümölcsöző lesz.
32. Újrakezdődik tehát a levéltári anyagok bementése is. A SZENTKERESZTY-anyagot CASBI-engedéllyel, ideiglenesen, megőrzésre hozták be, de pl. az amúgy helyét igazából el nem foglalt múzeumőr SÁNDOR Gábor is gyűjt be a múzeum számára 1946-ban 295 db. levéltári anyagot.
33. A régi fonal felvétele ügyszólván minden területre kiterjed: VISKI székely fiókmuzeumok terve, a többször tervbevett-elindított múzeum-pártoló egyesület, a NAGY Géza és HUSZKA József óta fontos műemlékvédelmi szerepvállalás.
34. Elírás. Talán ennyi ezer.
35. Nem jogi ügy. Az **Alapszabályok** kiadványként megjelent, ebbe kellett betoldani a módosításokat. Gépelt cédlulák beragasztásával oldották meg.
36. Nem igazolódott.
37. A lómaradványok hangsúlyosnak érezhető emlegetését, akárcsak a velük kapcsolatos óvatosságot az magyarázza, hogy ezek kapcsán honfoglalás kori emlék gyanúja merül fel. Korábbi kutatáspolitikai reflex öröksége, 1940–44 között a kutatást ideológiai okokból azonnal erre irányították volna. Használó megfontolásból, máris látható, a továbbiakban mindinkább a dák és római emlékek lehetősége mentén lehet kutatáspolitikát folytatni, ennek ideológiai fedezetében tudományos munkát végezni.
38. Amint látható, CSUTAK egykori elképzeléseivel térnek vissza minden kitérő után. A kommunista berendezkedés azonban hamarosan tesz róla, hogy semmilyen független anyagi forrása senkinek ne lehessen.
39. Vö. *Monitorul oficial* 136/1946 (15 iun. 1946), 4B–5B. (Az ún. nem normatív közleményeknél jelent meg *Partea IB, Dispozitii și publicațiuni care nu au caracter normativ*.) „Ministerul Educației Naționale (...) Nr. 22.842 din 6 iunie 1946, pentru supravegherea și controlarea persoanelor juridice, fundațiuni cu administrație proprie, de sub autoritatea Ministerului Educației Naționale (Casa Școalelor) se numesc delegați din partea Casei Școalelor, persoanele menționate în dreptul fundațiilor respective: (...) Fundația Muzeul Național Secuiesc, Sf. Gheorghe, inspector Gh. ROTARU.” A többi háromszéki érintett, ahová felügyelőt neveznek ki, kivétel nélkül kézdívarshelyi: a Jósiai és Emília-alapítvány, a Stefánia-menhely, az Erzsébet árvalányi nevelő intézet.
40. A jelentést I. jelen kötet, TIBOLDI-BOÉR, **A Háromszéki Tanalap és a Székely Nemzeti Múzeum**, 4. melléklet.
41. A tervezetet, annak félmondatnyi módosítással való határozati elfogadását I. teljes terjedelmében jelen kötet, TIBOLDI-BOÉR, i.m., 16. melléklet.
42. Ez így pontatlan: az EME az „erdélyi múzeum” gyűjteményeinek jogi képviselője volt, akárcsak a SzNM maga mint alapítvány jellegű jogi személy. Az EME viszont egyesületként valóban fenntartó is volt egyben, ennek megfelelő támogató egyesületben gondolkodtak tehát, nem először a Múzeum történetében.
43. Gyakorlatban nem valószínű, a könyvanyag ismeretében nem is volt szerencsés ötlet.
44. A román *secretar general* (főtitkár) tükörfordítása. FELSZEGHY 1948. ápr. 28-ig tölti be ezt a funkciót (VINCZE Gábor, i.m., 67).
45. Ștefan VOITEC irányítása alatt a minisztérium más esetben is tesz 1947-ben, valószínűleg más sérelmek ellenőrzésére kisebb engedményeket. Vö. VINCZE G., i.m. 194.
46. 1947. aug. 22-én ismét életbe léptetik a háborús bűnösök megbüntetéséről szóló törvényt. A magyar értelmiségiek tömeges letartóztatásának első hulláma a békeszerződés aláírása (febr. 10.) után már áprilisban megkezdődött.
47. 1947. aug. 15-i pénztáblázati: 1 új lejt ér 20 000 régi lej. A beváltható összegek azonban esetenként maximáltak. (Vö. VINCZE Gábor, i.m., 58.)

48. Anyagi helyzetük valóban súlyosra fordult, de nem árt felidézni, hogy az aug. 13-i miniszterközi bizottsági 18. sz. határozat alapján (a nemzetiségi iskolák állásainak 30%-os csökkentése) csak Háromszéken 124 tanítónőt és óvodnőt építenek le. (Ekkor már MÁRTON Áron is felszólította a katolikus papságot, szakítsa meg a kapcsolatot a MNSZ-gel.) ÁRVAJ kénytelen Hétfaluba menni tanítani.
49. Katonai téraparancsnokság (CARUL MILITAR), illetve Vegyes Középkiskola.
50. Elírás vagy tájékozatlanság. TAKÁCS nemzetiségügyi alminiszter.
51. Formailag nem határozatképesek. Jegyző FADGYAS Anna.
52. Nemzetnevelésügyi minisztérium, Iskolák és a Népi Kultúra Háza.
53. Jellemző húzd-meg-ereszd-meg, ahogy a ROTARU-ügyben, amelynek rájuk nézve különösebb téje nincs (bár a múzeumnak nyilván több mint szerencsés kimenetel) engednek, miközben Kolozsváron épp újabb (magyar) „háborús bűnöket” állítanak bíróság elé, Bukarestben pedig egy hét múlva beolvasztják a kommunista pártba a szociáldemokrata pártot.
54. A kor megértésében segíthet, ahogy LUKA többször is támogatja, KISGYÖRGY közvetítésének köszönhetően is, a múzeumot. Egyrészt a hatalmi pozíciókban levők döntéseinek mindig személyi vonatkozásai is vannak, és a diktatúra erősödésével ez tkp. hangsúlyozottabbá válik. Másrészt a viszonyok mind inkább forgandók, az események pedig mind inkább esetenkénti megítélést kérnek. SZÉKELY Zoltán visszaemlékezése szerint épp a LUKA-tesztvérek fogják az illegalista múltja által védett, de a fejleményekhez eléggé korántsem vonalas KISGYÖRGY Tamást a hatalom közeléből eltávolítani.
55. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.
56. Orosz Könyv.
57. Művészetiügyi és Tájékoztatói Minisztérium.
58. BÁNFFY és TAVASZY lemondatása után, 1948. jún. 19.–1949. júl. 28. között ez a bizottság veszi át az elnökség szerepét. Tagjai: CSÖGÖR Lajos, GAÁL Gábor, JAKÓ Zsigmond, LÁSZLÓ Gyula, SZABÉDI László, BALOGH Edgár, TÖRÖK Zoltán (**Kisebbségi adattár**, 68).
59. Művelődési tanács.
60. LÁSZLÓ Ferenc a SzNM nagy igazgató-örének, dr. LÁSZLÓ Ferencnek a fia. Tagja volt az 1944. előtti új-választmánynak, vö. *Előszó*.
61. Nemzeti Bank.
62. Munkaügyi Kamara.
63. A Múzeum anyagi forrásainak Háromszék területére való szorítása.
64. Történeti és Filozófiai Intézet.
65. Az államosítás előtti utolsó vezetőségi gyűlés.
66. Jegyző MÁTTIS János.
67. Polgár(társi) tanács.
68. 1955–56-ban fog megjelenni, párhuzamosan két kiadványként (**A Sepsiszentgyörgyi Tartományi Múzeum Évkönyve**, ill. **Almanach Muzeul Regional Sf. Gheorghe, 1879–1954** címen).
69. Alig történt meg az államosítás, máris megjelentek a múzeumóri lakásra szemet vető helyi keselyűk. SZÉKELY bármennyire politikus és kompromisszumkész, KISGYÖRGY Tamással az oldalán sem tudja egyelőre kivédeni, egyévi háború előtt állnak, amin, egy kétszobás lakás miatt, az intézmény léte múlhat.
70. SZÉKELY megtalálja a szövetségeket. Úgy DAICOVICIU, tehát a kolozsvári szakmai „főlöttek”, mint a helyi hatalom önkénye ellenében most építi ki kitűnő kapcsolatát a bukaresti szakma irányába. NESTOR régi ismerős, még a harmincas évek végéről, aki a SzNM-ot még régebből ismeri. Ő lesz SZÉKELY fő támogatója, aki nagyon fogja méltányolni, hogy a sepsiszentgyörgyi igazgató akkor is lojális marad hozzá, mikor az nagy kockázattal jár majd.
71. Beadvány.
72. A *Székelység* BÁNYAI János székelyudvarhelyi folyóirata, számos tudományos adattal (1931–1944).
73. Kolozsvárnak úgy tűnik, néprajzi téren is szakmai vezetési ambíciói voltak.
74. SZÉKELY kitűnő politikus, nagyon hamar elsajátítja a túléléshez, mozgástérhez egyaránt nélkülözhetetlen duplafenekű nyelvet és gyakorlatot, és többnyire sikeresen ki is védi a múzeum érdekeit sértő kezdeményezéseket, úgy, hogy az intézmény tényleges céljához, jellegéhez hí marad.
75. KISGYÖRGY Tamás itt foglalja össze a múzeumhoz való viszonyát, ami a teljes 1945–55 évtizedre érvényes, és ami megmagyarázza, mi is tette lehetővé politikailag az intézmény átmentését ebben a nehéz időszakban.
76. Államtanács, a legfelsőbb végrehajtó szerv.
77. A kolozsvári tudósok végül nem küldenek tanulmányt.
78. Ki is cenzúrázzák belőle pl. CS. BOGÁTS helyneves tanulmányát, amelyet így csak 10 év múlva hoz le a NyIRK-ben SZABÓ T. Attila.
79. KISGYÖRGY, akárcsak SZÉKELY, kéz a kézben minden ürügyet megragad a múzeum fejlesztésére.
80. Besorolás, bértábla.
81. A múzeum történetének egyik legválságosabb pillanata: MIKÓ akciója az államosított múzeumot megfoszthatva volna szakszemélyzetétől, kiszolgáltatva a helyi „politikának”.
82. CZIKÓ FELSZEGHY utódja (közoktatásügyi vezértitkár) Vö. VINCZE Gábor, i.m.
83. A Minisztertanács melletti Művészetiügyi Bizottság Jogi Hivatala.
84. Kulturális Intézmények Bizottsága.
85. Brassó.
86. A hozzászólás nem kér kommentárt, az új frazeológia szép példája.
87. Ami egyértelmű: a hivatalosan elvárt „önkritikus” frazeológia lehetőséget adott a duplafenekű beszédre. A felelősséget tehát nem lehet csak úgy egyszerűen rendszerre, ideológiákra hárítani. Bár a csapdabehelyzetek kétségtelen, hogy gyakoribbá váltak a brutális erőszak háttérével, a kérdés az ötvenes évek elején az is volt, hogy ki és milyen céllal használta a megkerülhetetlen frazeológiát.
88. SZÉKELY egyik taktikája: a támadást azonnal úgy fordítja vissza, hogy a múzeum fejlesztésének konkrét eszközeit kéri megteremtteni, a felröptakat ezek hiányával magyarázza. A szakmailag neveltséges felvetéseket ugyanígy használja fel, nem kérdőjelezi meg, hanem a „megoldást” rögtön a múzeum szükségleteinek kielégítése révén mutatja megvalósíthatónak. Eljárni a kérdéses ügyekben tandemet kér fel, melynek egyik tagja a támadója, ezzel ráhárítja a felelősséget, ugyanakkor a másik tag az ő támogatója, aki mintegy biztosíthatja, hogy az adott ügy (támadás) esetleges továbbgyűrűzése során az ellenfél ne tudja azt háta mögött történő interpretációval újra ellene fordítani.
89. A másik, szokványosabb taktika nyilván a magasabb tekintély bevonása, az arra való hárítás fedezete.
90. Típusköltségvetés.
91. Köztisztasági adó.
92. Feltehetőleg PÁLMAJ József **Háromszék vármegye nemes családjai** 1901-ben a JÓKAI-nyomdánál megjelent kötetéből.
93. A Székely Nemzeti Múzeum mint név a hivatalosság szemében nemkívánatosná vált. A jegyzőkönyvekből nem derül ki, mi is áll pontosan a felvetés háttérében. KISGYÖRGY Tamás hozzáállásának ismeretében feltételezhetjük, hogy a *székely* jelzőt próbálták menteni a *nemzeti* jelző *népire* cserélésével. Utóbb, mikor ápr. 25-én a LÁZÁR Mihály helyi illegalista neve merül fel mint névadó, már valószínűbb, hogy helyi aktivisták túlbuzgósága játszik szerepet (vö. még GAGYI József, **Adalékok a névadás kérdéséhez Romániában az ötvenes évek elején**, *Acta Siculica* 2001/2, 391–397). Az, hogy a felvetésekre a megtevő KISGYÖRGY sem tér vissza a felvetést követő gyűléseken, annyit viszont egyértelművé tesz, hogy pártfeladatként hozta szóba, jobb meggyőződése ellenére, és maga örült a legjobban, hogy új utasítás nyomán ejtheti, illetve amennyiben névmentési kísérletről volt szó, főlöttesei leintették.
94. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.
95. Tárlatvezető.
96. Gondnok.

97. Altisz.

98. Rendelkezős.

99. Tartomány, itt: SZTÁLIN tartomány, ahová Sepsiszentgyörgy rajon is tartozott 1950–52-ben.

100. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

101. A vezetési szerv újabb átalakításával mind kevésbé tudják az államosítás előtti legitím (az *Alapszabályok* kérte) vezetés-képviselet formai elemeit is tartani, viszont az érintett személyek listája sokatmondó. Jellemző, hogy újra megkísérelik régi kulcs emberek vagy munkatársak, pl. GYÁRFÁS Albert ügyvéd, ÁRVAY József, épp esti iskolai tanár bevonását is. KISGYÖRGY T. most rajoni néptanács-elnök, COLTOFEANU és DÉZSI ugyanott titkár, MUNTEANU a művelődési osztály főnöke, PUSKÁS a rajongazdálkodási osztályé, FEJÉR a mezőgazdaságié, PÉTER Z. a jogi, IMECS a kereskedelmi, KOVÁCS F. előadó ugyanott, CSEREY előadó a gazdálkodás, KELEMEN a párt agit.-prop. felelőse. NYILAS képviselő. ÉGETŐ a városi néptanács-elnök, GALBÁTS ugyanott a titkár, SZÁSZ a városgazdálkodási osztály főnöke. LUPȘA CAM-igazgató, HEGYI a börtöngyár, VARGA UPM-elnök, KABAY jogtanácsos a Szövetkezeti Uniónál, KOVÁCS Z. a Szövetkezeti Iskola könyvelője, PÉTER A. Unió-hivatalnok, LÁSZLÓ a textilgyáré, CSAKÁNY és SÁNDOR K. a rajoni néptanácsnál, KISS a pártnál, NAGY a Mi Könyvtárunknál. NÉMET az illyefalvi lignitbánya mérnöke, KÖNTÉS fényképész, SÁNDOR A. a börtöngyárban asztalos. KOVÁCS D. a színház igazgatója, DEÁK a nyomdai szakszervezettől van. A többiek tanárok (CSEKME egyetemen Kolozsváron, BACS a gazdasági szakiskola igazgatója, SIMON a Szövetkezeti Iskoláé), közeli falvakban tanítók (MIHÁLY Málnáson, HASZMANN Csernátóban). KISGYÖRGY I. és ÖRDÖG még tanulók, KRISTÓ ekkor egyetemista.

102. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

103. A magasabbrendű szovjet tudomány elképzelésével szembesülünk.

104. A jegyzőkönyvet ÁRVAY József vezeti.

105. A jegyzőkönyvet FADGYAS Anna vezeti.

106. Ugyanazok lévén jelen, feltehetőleg folytatták a másik, ugyancsak rövid gyűlést. A jegyzőkönyvet most is FADGYAS Anna vezeti.

107. Guanó-kitermelés. Ennek kapcsán valóban régészeti kutatásra kerül sor, de feltehetően nem függetlenek a kitermeléstől a bukaresti barlangkutató intézet, Tr. ORGHIDAN és Margareta DUMITRESCU jelentős, egy évvel korábban indult kutatásai sem.

108. A dokumentum különleges értéke abban rejlik, hogy itt ragadható meg, mi történik valójában, miközben a hivatalos vezetőségi jegyzőkönyvek mindinkább csak a kifélt fordított felület, üres hivatalos frazeológia. A szakmai munka, a jegyzőkönyv is bizonyítja, korántsem számológódt fel, mindössze a vezetőségi tanácsi (különösen pedig az időnként kabaré-jellegű, szovjet mintájú „tudományos tanács”) tevékenységéből (vagy annak jegyzőkönyv-biztosította nyilvánosságából) vonult vissza olyan szintre, ahol végezhető. A fennálló hatalmi viszonyokat jól jellemzi, hogy egyrészt KISGYÖRGY Tamás, a személyében változatlanul a múzeumnak elkötelezett támogató rajoni néptanács-elnökként nem tudja érvényesíteni akaratát a rajon területén található bükszádi Vápa-vára ügyében, hanem bukaresti körökhöz kell fordulniuk segítségért. Másrészt, a múzeum hatásköre valóban tartományi szintű, hiszen a Homoródalmási-barlang nem Sepsiszentgyörgy) rajonban található.

109. Az utolsó hagyományos vezetőségi gyűlés, két év szünet után, a SZTÁLIN halálát követő oldódással függhet össze. Ennek visszafogása, beleértve az 1956-os eseményeket követő megtorlás, érthető, hogy a továbbiakban végleg felszámolja az ilyen irányú szabadságot, az átmeneti korszak lényegében ekkor zárul, hogy egy harmad-évszázadnyi, konzolidált viszonyokkal jellemezhető időszak kövesse.

110. A pillanatnyi politikai konjunktúrára jellemző, ahogy a SALAMON Sándor és SZÉKELY Zoltán közötti konfliktus közvetlen konfrontációban nyilvánulhat meg, és az elmúlt évek kiüresedett típusgyűléseivel ellentétben, tényleges problémák fogalmazódnak meg. SZÉKELY egyelőre a hivatalosság újabb kéréstlen beavatkozását olvassa ki az esetből, és ennek megfelelően reagál, de SALAMON több javaslata szakmailag megfontolandó, pozitív közléstére enged következtetni. A színlapok kötelesempél-

dányszerű megküldése pl. valóban megoldódik a következőkben, visszamenőleg is. Viszonyuk később sokat javul, SALAMON rokonának, SZÉKELYnek a periódikájában közöl, 1848-as dokumentációját is a múzeumnak adja.

111. Időleges áthelyezés.

112. KOVÁCS Sándort hat év múlva, 1961-ben valóban alkalmazni tudják természetrajz múzeumőrnek, az 1968-as megújítással pedig SZÉKELY gyakorlatilag az 1940–44-es tervek államilag fenntartott tudományos intézetét és helyi fiókokkal rendelkező regionális múzeumát fogja megvalósítani (a közigazgatási átszervezéssel igaz ugyan, hogy kisebb gyűjtő- és érdekeltségi területre szorulva vissza, és persze államosított intézményként). A Múzeum több szempontból valóban élenjáró volt az ötvenes évek közepén is, ezt a román szakma is így látta: ekkorra sikerül kihozni a hat éve tervezett, többször említett *Emlékkönyvet*, amely ilyen késés mellett is első fecske a romániai regionális múzeumok kommunista rendszerváltás utáni kiadványai között. A Rétyi Nyírt is sikerül természetvédelmi területnek nyilváníttatni (azóta is egyetlen országos jellegű ilyen területe a mai Kovászna megyének).

Köszönetnyilvánítás

Ezúton is szeretnék köszönetet mondani ADÁM Hajnalnak és SZABÓ Krisztinának a közléshez nyújtott segítségükért. **B.H.**

(A családnevek majuszkulás kímélését kötet szerkesztési szempontok indokolták. **Szerk. megj.)**

**Procesele-verbale
ale conducerii
Muzeului Național Secuiesc,
1945–1955**

(Despre publicare)

Muzeul Național Secuiesc din Sf. Gheorghe este singura colecție publică științifică maghiară din România, autonomă, care reușește să-și păstreze caracterul, atât la sfârșitul războiului (trecerea frontului, în 1944), cât și în perioada de tranziție ce urmează și care se încheie cu semnarea tratatelor de la Paris (febr. 1947; Transilvania de Nord, parte a Ungariei în 1940–1944, revine la România). Supraviețuiește și în timpul preluării de putere de către comuniști și naționalizarea ce-o urmează în 1949–1951, respectiv în timpul începerii reformelor administrativ-teritoriale (1950, 1952) și în general al anilor stalinismului. În acest deceniu, singura care are libertate de mișcare politică, este stânga. Cele petrecute acum în Muzeu constituie un exemplu frumos cum a reușit să acționeze o elită locală sau venită de la Cluj, de stânga sau apropiată-acceptată de stânga, dar responsabilă comunității sale, în interesul acesteia, chiar și în această perioadă deosebit de grea. Procesele-verbale publicate prezintă o anexă comună de izvoare a **Volumului Jubiliar** prezent.

**The Official Reports
of the Board of the
Székely National Museum,
1945–1955**

(About the publishing)

The Székely National Museum from Sepsiszentgyörgy (Sf. Gheorghe) is the only autonomous Hungarian scientific public collection in Romania which manages to keep its character at the end of the war (1944, the passing of the front), as well as during the following transition period which ends in signing the peace-treaty of Paris (February 1947; Northern Transylvania, part of Hungary between 1940–1944, becomes again part of Romania). It survives even the period of taking over the power by the communists, and nationalization that follows in 1949–1951, and the time of administrative-territorial reforms (1950, 1952), and the years of Stalinism in general. These years only the Left has freedom of political movement. The happenings of this decade of the Museum are wonderful examples how a local elite or one from Kolozsvár (Cluj), leftist or close to it, succeeded to act in the interest of its community, being responsible for it even in this very difficult period. The published official reports constitute the common source appendices of the whole **Jubilee Volume**.

